PRÆLECTIONES THEOLOGICÆ DE SACRAMENTO ORDINIS,

Quas in Scholis Sorbonicis habuit

HONORATUS TOURNELY

Sacræ Facultatis Parisiensis Doctor,

Socius Sorbonicus, Regius & Emeritus Professor, Sacrosanctæ Capellæ Regii Palatii Parisiensis Canonicus.

TOMUS DECIMUS.

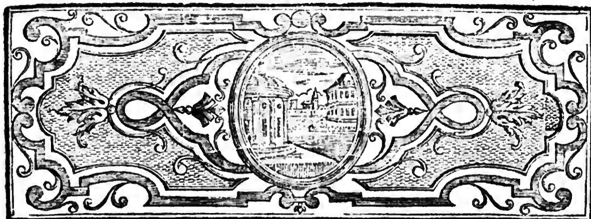
VENETIIS,

Apud NICOLAUM PEZZANA.

M DCC LV.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

THEOLOGIÆ CANDIDATIS

PRÆFATIO.

CAUSA catholica, quam hic agimus, dilectiſſimi Candidati, veſtra eſt jure quodam ac titulo ſpeciali. Divinam ſacrarum Ordinationum, ad quas aſpiratis, auctoritatem dum catholicæ Eccleſiæ pro viribus vindicamus, ſortem veſtram, ſtatum ac dignitatem aſſerimus; adeo ſcilicet cauſa veſtra cum catholica connexa eſt, ut ſtare una ſine altera non poſſit.

Stare enim vere res catholica non poteſt abſque ſacra miniſtrorum inauguratione, unde ſacerdotium Legis evangelicæ, ſacrificium, ceteraque omnia ſalutis animarum adjumenta & ſubſidia omnino dependent ac derivantur. *Si quis*, ait appoſite Catechiſmus Romanus, *aliorum Sacramentorum naturam & rationem diligenter conſiderarit; facile perſpiciet, ea omnia ab Ordinis Sacramento ita pendere, ut ſine illo partim confici, & adminiſtrari nullo modo queant; partim ſolemni cæremonia & religioſo quodam ritu ac cultu carere videantur.* Part. 2. de Ordinis Sacramento.

Et vero quis non intelligat, ſublato ſacræ Ordinationis Sacramento, quo ritu ſpeciali miniſtri ſacri Deo conſecrantur, funditus ruere Chriſtiani ſacerdotii veritatem, clavium poteſtatem, peccatorum veniam ac remiſſionem; legum, ac publici miniſterii vim & auctoritatem labefactari, eccleſiaſticæ diſciplinæ nervum diſſolvi, & quod his omnibus longe majus eſt, auguſtum altaris ſacrificium, quo nihil eſt in Religione Chriſti excellentius ac præſtantius, nihil ad perennem gratiarum omnium fontem uberius ac ſalubrius, penitus ſubverti ac extingui?

Tanta nimirum eſt inter ſacerdotium & ſacrificium affinitas, connexio tanta, ut utrumque iſtud certo poſſit affirmari, & ſacerdotium ſine ſacrificio inutile ac otioſum eſſe, & ſacrificium ſine ſacerdotio ſubſiſtere non poſſe, pronuntiante Apoſtolo, *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona & ſacrificia pro peccatis.* Hebr. 5. v. 1.

Audite, dilect. Cand. Patres Tridentinos miram illam ſacerdotii & ſacrificii conjunctionem & œconomiam egregie exponentes: *Sacrificium & ſacerdotium*, inquiunt, *ita Dei ordinatione conjuncta ſunt, ut utrumque in* Seſſ. 23. c. 1.

omni lege extiterit. Cum igitur in novo Testamento sanctum Eucharistiæ sacrificium visibile ex Domini institutione catholica Ecclesia acceperit, fateri etiam oportet, in ea novum esse visibile & externum sacerdotium, in quod vetus translatum est. Cum autem, pergunt Tridentini Patres, *divina res sit tam sancti sacerdotii ministerium, consentaneum fuit, quo dignius, & majori cum veneratione exerceri posset, ut in Ecclesiæ ordinatissima dispositione plures & diversi essent ministrorum ordines, qui sacerdotio ex officio inservirent.* (Ib. c. 2.)

Atque hæc ipsa est sacra ministrorum Ecclesiæ in varios gradus & ordines distincta hierarchia, *terribilis ut castrorum acies ordinata*, unde tota efflorescit fortitudo ac pulchritudo domus Israel, *ex qua mille clypei pendent, omnis armatura fortium*. (Cantic. 6. v. 3. Ibid. c. 4. v. 4.) Quid enimvero terribilius, & ad frangendos omnes Hæreticorum impetus fortius & invictum magis, sacra illa ministrorum unita & subordinata in fidei defensionem conspiratione, adversus quam, præside ipso Christo capite ac confortante, portæ inferi nunquam prævalebunt?

In hunc finem Christus, Apostolo testante, *dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem Sanctorum in opus ministerii, in ædificationem Corporis Christi*. (Ephes. 4. v. 11.) Suum unicuique ministrorum officium proprium distribui ac servari voluit Christus, ne forte & confusio fieret, & pax inter ministros turbaretur. *Numquid* enim *omnes Apostoli?* ait idem S. Paulus, *Numquid omnes Prophetæ? Numquid omnes Doctores?* (1. Cor. 12. v. 29.) Quod quidem familiari, sed eleganti comparatione membrorum corporis illustrat & confirmat vers. 17. *Si totum corpus oculus*, ait; *ubi auditus? Si totum auditus; ubi odoratus? Nunc autem posuit Deus multa quidem membra, unumquodque eorum sicut voluit.* Rursus: *Sicut in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eumdem actum habent; ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra.* (Rom. 12. v. 4.)

Non absimili de causa necesse fuit multos esse ac officiis plane distinctos in sacra Ecclesiæ hierarchia Ordinationis gradus, ita distributos, ait Concilium Tridentinum, *ut, qui jam clericali Tonsura insigniti essent, per minores ad majores adscenderent*, nullius violato vel anticipato jure. (Sess. 23. cap. 2.) Quotquot igitur distinctos illos ministrorum gradus *aut negaverint, aut omnes Christianos promiscue novi Testamenti Sacerdotes esse, vel omnes pari inter se potestate spirituali præditos affirmaverint, ii omnes*, ajunt Patres Trid. *nihil aliud facere videntur, quam ecclesiasticam hierarchiam, quæ est ut castrorum acies ordinata, confundere, perinde ac si contra beati Pauli doctrinam omnes sint Apostoli, omnes Prophetæ &c.* (Conc. Tr. Sess. 23. c. 4.)

Jamdiu est, ex quo salutis humanæ invidus dæmon, isthæc omnia turbare ac confundere aggressus est, jam tum præsentiens, quantum rebus suis ac tyrannico imperio exitium, ruinam quantam certo allatura foret sacri ministerii auctoritas, tot hominum saluti, quos ille perdere amat, æternum asserendæ destinata.

Hanc in sacris Ordinationibus confusionem ac perturbationem Hæreticis sui temporis exprobrabat Tertullianus Libro de Præscript. capit. 41. (P. 217.) *Ordinationes eorum*, inquiebat, *temerariæ, leves, inconstantes. Nunc neophytos collocant; nunc sæculo obstrictos, nunc apostatas nostros, ut gloria eos obligent, quia veritate non possunt, Nusquam facilius proficitur, quam in castris rebellium, ubi ipsum esse illic, promereri est. Itaque alius hodie Episcopus, cras alius: hodie Diaconus, qui cras Lector: hodie Presbyter, qui cras Laicus, nam & Laicis sacerdotalia munera injungunt.*

gunt. Quam bene Novatores nostros Lutheranos, & Calvinistas ad vivum hic adumbravit, ac depinxit Tertullianus, apud quos nulla est Clericorum & Laicorum distinctio, sed omnes æqualiter Sacerdotes, æqualiter Evangelii administri habentur: aut si quam inter eos distinctionem admittere videantur, totam ex hominum institutione & arbitrio pendere volunt; adeo ut plebeii, & quivis de trivio homines statim atque populus jusserit, Sacerdotes evadant, & per solam ejus deputationem, ac electionem verbi divini prædicandi, & Sacramentorum dispensandorum habeant potestatem; econtra vero facta ejusdem decreti rescissione, continuo in Laicorum ordinem redacti jaceant sine honore, ac gradu.

Quodnam vero sit erroris tam absurdi, dicam cum S. Epiphanio, *supra hominis captum tam furiosi, ac immanis*, fundamentum, excipite, dilect. Cand. Omnem scilicet ecclesiasticæ potestatis, ac jurisdictionis fontem, originem, ac fundum, seu, ut vocant, *proprietatem*, in ipsa fidelis populi communitate collocant; ministerii vero usum dumtaxat & exercitium Pastoribus, tanquam populi vicariis, ac delegatis, concedunt; ita ut non alia sit hujus ministerii mensura & regula, præter illam, quæ a populo ipso ad arbitrium distribuitur. Testem hic audite ipsummet Lutherum: *Episcopi cæterique Pastores*, dicebat Hæresiarcha, *nihil habent supra populum christianum, nisi ministerium seu exercitium, quod ipsis de consensu populi commissum fuit. Sciant igitur, nullum in ipsis jus esse nobis imperandi: ministri dumtaxat sunt a nobis electi, ut nomine nostro agant; eorum auctoritas in simplici & nudo ministerio consistit. Nec Papa, nec Episcopi, nec alius quicumque populo christiano mandata imponere possunt, nisi eo confirmante: quidquid aliter fit, animo fit tyrannico*. Ex illo venenato fonte, hac certa quadam doctrinæ connexione, ac cohærentia, fluxit ista Quenellii Propositio inter proscriptas n. 90. *Ecclesia potestatem habet excommunicandi, ut exerceatur per primos Pastores ex consensu saltem præsumpto totius corporis*, id est populi non minus, quam ipsorum Pastorum. Quis æquo animo tam insulsam ferat doctrinam?

Hæresi 75. nu. 3. 10. p. 306.

L. de Capt. Babyl. T. 1. p. 282.

An ergo populo dicebat Christus Matth. 28. vers. 19. *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra: euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*? An ad populum hæc direxit: *Sicut me misit vivens Pater, & ego mitto vos ... Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt*? An in populum cadere ista possunt: *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*? Et ista: *Cujus rei gratia reliqui te Cretæ*, ait Apostolus ad Titum, *ut ea, quæ desunt, corrigas, & constituas per civitates Præsbyteros*? Pudet profecto hujuscemodi deliria & figmenta hic commemorare.

Joan. 20. v. 21.

Act. 20. v. 8.

Ad Tit. 1. v. 5.

An vero quisquam est, dilect. Cand. in rebus theologicis tam peregrinus & imperitus, qui nesciat Ecclesiam duplici quasi parte constare, pastore scilicet & grege, ministro & populo? Quid Ecclesia? inquit Sanct. Cyprianus: *Plebs Sacerdoti adunata, & pastori suo grex adhærens*. Adhæret porro grex suo pastori, & populus ministro, cum pastorem docentem audit, & ministrum sequitur. *Scire debes*, pergit Sanctus Doctor, *Episcopum in Ecclesia esse, & Ecclesiam in Episcopo; & frustra sibi blandiri eos, qui cum Sacerdotibus Dei pacem non habentes, obrepunt & latenter apud quosdam communicare se credunt; quando Ecclesia, quæ catho-*

Epist. 6. pag. 118. Edit. Rig.

lica est, scissa non sit, neque divisa, sed sit utique connexa & cohærens sibi invicem Sacerdotum glutino copulata.

En dilectissimi Candidati, quæ certa vobis & inconcussa esse debet veritatis, & obedientiæ populorum regula: *Ecclesia* nimirum *connexa & cohærens sibi invicem Sacerdotum glutino copulata.* Enim vero post obligatam istam Christi fidem: *Vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*, falsa esse nusquam potest; quæ a primis Pastoribus sibi connexis, ac cum primo omnium Pastorum & Capite Romano Pontifice cohærentibus, sententia de rebus fidei, ac morum pronuntietur: tanta in ea unione vis est, robur tantum, ut nullo unquam conjurati inferni conatu, ac impetu fracta fuerit, aut frangi usquam possit: *Portæ inferni non prævalebunt*; est enim illa Ecclesiæ pars docens: *columna & firmamentum veritatis.*

Matt. 28 vers. 20.

Matt. 16. vers. 18.

1. ad Tim. 3 vers. 15

Quorum porro est docendi munus & officium, nisi Episcoporum, sive in Conciliis congregati, sive in suis Sedibus dispersi pronuntient? neque enim loco, sed characteri episcopalis alligata est auctoritas, quam ubique sive separati, sive conjuncti exercere possunt. *Attendite vobis, & universo gregi*, ajebat S. Paulus, *in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.*

Act 10. v 28.

Regere autem Ecclesiam Dei, quid est? nisi subditos propulos verbi prædicatione docere, ac informare, spirituali Sacramentorum pabulo reficere, morum sanctitati, ac disciplinæ invigilare attentius, jus dicere, reprimere rebelles, ac contumaces, atque subnascentes de Religione controversias suprema & divina auctoritate terminare, ac definire. *Visum est Spiritui sancto & nobis*, ajunt Apostoli in causa Circumcisionis, *nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria &c.* Quæ porro Superioribus inest imperandi auctoritas, hæc inferioribus imponit obsequendi legem, ac necessitatem. *Obedite præpositis vestris, & subjacete eis*, ait Sanct. Paulus: *ipsi enim pervilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri.* Et Christus ipse: *Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit.*

Act 15. v. 28.

Heb. 13. v. 17.

Luca 10. vers. 16.

Non alios in Religione Christi supremos fidei judices agnoscit constans Traditio, quam Episcopos, quorum primus, ac Caput est Romanus Pontifex: *cujus in fidei quæstionibus præcipuas partes esse, ac decreta ad omnes & singulas Ecclesias pertinere*, declaravit Clerus Gallicanus.

Declar. a. 1682.

His legibus hactenus viximus, dilect. Cand. hac fide & regula stetit hactenus, ac floruit, & perpetuo florebit inconcussa catholica Ecclesia, frendentibus licet, ac tumultuantibus, qui nos conturbant, Novatoribus. Profanas eorum novitates, ac sermonem, qui velut cancer serpit, toto animo refugite, dilect. Cand. Cogitate, cum de Religione agitur: *id verum esse, quod ubique, quod semper, quod omnibus creditum est*; non quod a paucis, qui animo & sententia a Romano Pontifice cœterisque Præsulibus divisi sunt, recenter excogitatum fuit.

Vicent. Lirin. Commonit. c. 3.

Recenter excogitatum dico: nullum enimvero proferri hactenus potuit exemplum dogmatis alicujus communi Sedis Apostolicæ, ac multo majoris Episcoporum partis judicio definiri, quod paucorum adversantium resistentia infirmatum apud Catholicos aliquando fuerit. Animo percurrite, dilectissimi Candidati, retro elapsa sæcula, variosque, ac contrarios veterum Hæreticorum ante Nicænam Synodum, hoc est ad annum usque 325. errores excutite; perpendite diligenter, qua ratione, ac modo proscripti

illi

illi ab Ecclesia fuerint: nullum profecto, teste S. Augustino, occurret vobis Concilium, nulla Synodus, aut Episcoporum Congregatio, sed una solummodo Apostolicæ Sedis, & ipsi adhærentium Episcoporum multitudo, qua proscriptos illos errores fuisse deprehendetis. Equidem non raro subinde accessit Conciliorum vox & auctoritas: at nusquam id profecto efficient, auditos aliquando patienter fuisse, aut vel minimum probatos paucos illos Præsules, qui multitudini pervicacius reluctabantur. Exemplo sint 18. Episcopi Pelagiani, qui a judicio Romani Pontificis, & Synodorum Africanorum ad Concilium generale appellantes, gravissima per Episcopos excommunicationis censura, & exilii pœna per Imperatores perstricti fuerunt. *Lib. 4. ad Bonifac. cap. ult. Tom. 10. p. 492.*

Quo enim, quæso, res catholica recideret, si vel paucorum dissensus sententiam multitudinis infirmare; vel, quæ ad Concilium generale temere, ac illusorie interponeretur provocatio, vim illius posset suspendere? Quanta hinc in Ecclesia Dei rerum confusio, ac perturbatio! Quæso, quænam pendente diu Concilii definitione certa foret & fixa veritatis regula? Cui adhærere populus fidelis tunc teneretur? Nonne in suspenso posita illius fides hinc & inde fluctuaret, & omni vento doctrinæ circumferretur? Nonne ab uniuscujusque arbitrio, ac privato spiritu tunc illa penderet? Sic est, dilect. Candidati: ad extremas illas angustias, velint, nolint, reducuntur, quicumque a judicio primæ Sedis, & multitudinis Episcoporum diffident. Ista etenim semel postposita auctoritate, qua certe nulla major est in Ecclesia, non alia superesse potest fidei, ac doctrinæ præfixa regula, quam quæ ipsorum Novatorum est, unam intelligo Scripturam, ac privatum spiritum: alia, si fieri potest, nobis assignetur sine aperta contradictione. Sensus autem Scripturæ, ut & Traditionis, quis judex est, nisi Ecclesia? Ecclesia vero, quæ docet, ac publicum exercet ministerium, ubi residet, nisi imprimis Pastoribus Capiti suo adunatis? Quod si certam & fixam hanc non teneamus credendi, & agendi regulam; actum est de Religione: si quoties pauci reclamant, nullum agnoscatur in Ecclesia tribunal præsens, ac subsistens, quo excitatæ de Religione controversiæ supremo judicio definiri possint, necesse est, eas æternas, ac interminabiles esse: populorum fidem in summa omnium confusione versari, totamque funditus subverti Rempublicam christianam. *Quod si*, ait egregie Melchior Canus, *hinc Pastores, inde oves in contrarias partes separentur, corporis compacti, ac per omnem junctarum connexi disjunctio, omnem Ecclesiæ distrahet unitatem, & non solum inter optimates, & populum constitutam a Christo societatem evertet, sed communem etiam inter se Fidelium consociationem dirimet, cujus consociationis arctissimum vinculum fidei, est conspiratio eadem, & consensus partium non divulsus: divulsus autem erit, si populorum membra a suis Capitibus divelantur; atque ubi semel plebs rudis a doctorum suorum communi sententia declinaverit, quorum doctrinam postea secutura est?* *Lib. 4. de Locis c. 4. Conclusione 4.*

Frustra vero Novatores, ad eludendam vim latæ definitionis, defectum diligentiæ vel examinis in Episcopis obtenderent. Namque, pergit insignis Theologus: *Si semel Hæreticis hanc licentiam permittimus, ut in quæstionem vocent, num Ecclesiæ judices eam diligentiam, & curam exhibuerint, qua opus erat, ut quæstio via, & ratione finiretur: ecquis adeo cœcus est, qui non videat omnia mox Pontificum Conciliorumque judicia labefactari?* Non absimili prætextu læsæ in suffragiis Episcoporum libertatis, *Lib. 5. de Locis c. 5. q. 3.*

ac

ac neglecti examinis, Donatistæ olim suam a judicio Romano, & Synodorum Africæ ad Concilium generale provocationem obvolvere, ac excusare tentarunt, *ut mundum, quem*, ait S. Augustinus, *pervertere non poterant, saltem commoverent*. Verum intrepide respondebat S. Doctor: *Vestra apud competens judicium communium Episcoporum modo causa finita est; nec amplius vobiscum agendum est, quantum ad jus examinis pertinet, nisi ut prolatam de hac re sententiam cum pace sequamini. Quod si nolueritis, a turbulenta vel insidiosa inquietudine cohibeamini.*

Lib. 4. ad Bonifac. c. ult. Lib. 3. contr. Julian. c. 1. n. 5 T. 10. p. 555.

Ad hanc judiciorum Ecclesiæ formam & legem oculos perpetuo conjicite, dilectissimi Candidati: Ministerii, in cujus partem, ac societatem vocandi aliquando estis, jura pro viribus propugnate. Præsunt equidem judiciis ecclesiasticis primi Pastores: *quos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*; illorum *honore salvo*, ajebat Tertullianus, *salva pax est*. Verumtamen cooperatores habent adjutores, & administros inferioris ordinis Præsbyteros, servata in omnibus istorum ab aliis subordinatione, ac dependentia, quæ quidem tanta olim fuit, ut Episcopo præsente, ne baptizare quidem Præsbytero liceret. *Dandi quidem Baptismi jus habet summus Sacerdos, qui est Episcopus*, ajebat citato mox loco Tertul. *Deinde Præsbyteri & Diaconi; non tamen sine Episcopi auctoritate, propter Ecclesiæ honorem, quo salvo, salva pax est*. Idem prorsus etiam ætate sua in usu fuisse testatur S. Leo: *Neque*, inquit, *coram Episcopo licet Præsbyteris in baptisterium introire; nec præsente Antistite infantem tingere aut signare; nec pœnitentem sine præceptione Episcopi sui reconciliare, nec eo præsente, nisi illo jubente, Sacramentum corporis & sanguinis Christi conficere; nec eo coram posito populum docere, vel benedicere.*

Lib. de Baptismo c. 17. p. 231.

Epist. 88. T. 2. p. 633.

Idem ante illos dixerat S. Ignatius Martyr in Epistola ad Smyrnæos. *Non licitum est sine Episcopo neque baptizare, neque Agapen facere*. Verum subinde Episcopi variis aliis gravioribus curis detenti, liberum illud ministerium Præsbyteris reliquerunt, cujus in ipsa sua Ordinatione completam a Christo acceperunt potestatem, reservata Episcopis Sacramentorum Ordinis, & Confirmationis administratione. *Episcoporum enim Ordo*, ait S. Epiphan. hæresi 75. n. 4. *ad gignendos patres præcipue pertinet: hujus est patrum in Ecclesia propagatio; alter* (Præsbyterorum) *cum patres non possit, filios Ecclesiæ regenerationis lotione producit, non tamen patres aut magistros*. Habet nimirum Ordo quilibet gradum suum, ac definitam potestatem, extra quam excurrere non licet.

Edit Cotel. p. 874. n. 8.

T. 1. p. 908.

Quilibet igitur se in eo gradu modeste contineat, ad quem vocatus a Deo supponitur: *Nec quisquam enim*, ait Apostolus, *sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron. Sic & Christus non semetipsum clarificavit, ut Pontifex fieret; sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Obsecro igitur vos*, dilectissimi Candidati, (verba sunt Apostoli) *ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia, supportantes invicem in charitate. Solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis .. Unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.*

Hebr. 5. v. 4.

Ephes. 4. v. 1.

V. 3.

IN-

INDEX
QUÆSTIONUM.

Quæ

SE-

FINIS INDICIS.

CANONES CONCILII TRIDENTINI

De Sacramente Ordinis Sess. XXIII.

Can. 1. *Si quis dixerit, non esse in novo Testamento sacerdotium visibile, & externum; vel non esse potestatem aliquam consecrandi, & offerendi verum Corpus & Sanguinem Domini, & peccata remittendi, & retinendi; sed officium tantum, & nudum ministerium prædicandi Evangelium, vel eos, qui non prædicant, prorsus non esse Sacerdotes: anathema sit.*

Can. 2. *Si quis dixerit, præter sacerdotium non esse in Ecclesia Catholica alios Ordines, & majores, & minores, per quos, velut per gradus quosdam, in sacerdotium tendatur; anathema sit.*

Can. 3. *Si quis dixerit, Ordinem, sive sacram Ordinationem non esse vere & proprie Sacramentum, a Christo Domino institutum, vel esse figmentum quoddam humanum, excogitatum a viris rerum ecclesiasticarum imperitis; aut esse tantum ritum quemdam eligendi ministros verbi Dei, & Sacramentorum; anathema sit.*

Can. 4. *Si quis dixerit, per sacram Ordinationem non dari Spiritum sanctum, ac proinde frustra Episcopos dicere: Accipe Spiritum sanctum; aut per eam non imprimi characterem: vel eum, qui Sacerdos semel fuit, laicum rursus fieri posse; anathema sit.*

Can. 5. *Si quis dixerit, sacram unctionem, qua Ecclesia in sancta Ordinatione utitur, non tantum non requiri, sed contemnendam, & perniciosam esse; similiter & alias Ordinis cæremonias, anathema sit.*

Can. 6. *Si quis dixerit, in Ecclesia Catholica non esse hierarchiam divina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris, & ministris: anathema sit.*

Can. 7. *Si quis dixerit, Episcopos non esse Presbyteris superiores, vel non habere potestatem confirmandi, & ordinandi; vel eam, quam habent, illis esse cum Presbyteris communem; vel Ordines ab ipsis collatos sine populi, vel potestatis sæcularis consensu, aut vocatione, irritos esse; aut eos, qui nec ab ecclesiastica & canonica potestate rite ordinati, nec missi sunt, aliunde veniunt, legitimos esse verbi & Sacramentorum ministros; anathema sit.*

Can. 8. *Si quis dixerit, Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos, & veros Episcopos, sed figmentum humanum anathema sit.*

PRÆLE-

PRÆLECTIONES THEOLOGICÆ DE SACRAMENTO ORDINIS.

PRÆSENTEM controversiam in septem Quæstiones distribuemus.

Prima erit de nomine, definitione, ac existentia Ordinis.

Secunda, de essentia: an Ordo sit veri nominis Sacramentum.

Tertia de materia, & forma Sacræ Ordinationis.

Quarta, de causis, hoc est, auctore, ministro, & subjecto Sacramenti Ordinis, ubi de dispositionibus requisitis, ut quis legitime ordinetur; ac impedimentis removentibus a sacra Ordinatione.

Quinta, de effectibus Sacramenti Ordinis, gratia scilicet & charactere, ubi de iteratione Ordinationis.

Sexta, de variis Ordinis speciebus.

Septima, de iis, quæ sunt annexa Sacramento Ordinis: ubi præsertim de continentia & cœlibatu majorum Clericorum.

QUÆSTIO PRIMA.

De nomine, definitione, ac existentia Ordinis.

NOMEN.

Missa hìc generali ac latissima significatione ordinis, pro qualibet rerum suo debito loco dispositione, quo sensu dixit S. Augustinus Lib. 19. de Civitate Dei capit. 13. *Ordo est parium dispariumque rerum, sua cuique loca tribuens, dispositio*, missa, inquam, latissima illa significatione. *Tom. 7. p. 557. C.*

Observa nomen Ordinis, tribus præsertim modis usurpari ab Auctoribus Ecclesiasticis.

Primo, in amplissima significatione quatenus significat quemlibet statum vel conditionem personarum, quæ aliquo speciali titulo sunt officiis Ecclesiasticis addictæ absque ulla tamen jurisdictione speciali, vel etiam potestate conficiendi vel administrandi Sacramenta: quo sensu dicimus esse in Ecclesia plures Monachorum, & Monialium Ordines, qui speciali, ac distincta quadam vivendi ratione Deo inserviunt.

Secundo, in minus ampla significatione, prout includit quidem jurisdictionem aliquam Ecclesiasticam, at non ex se propriaque & intrinseca ratione potestatem conficiendi & administrandi Sacramenta. Quo sensu Decanatus, Archidiaconatus, Prioratus, Abbatia, dici possunt esse in Ecclesia Ordines: similiter & Archiepiscopatus, Patriarchatus &c. nempe secundum id quod addunt supra Ordinem Episcopi, ac in sua formali & præcisa ratione considerati.

Tertio tandem in strictiori & magis propria significatione, scilicet pro certo quodam ritu sacro ac solemni, qui confertur ab Episcopo, & per quem datur potestas ad ministerium sacrificio altaris exhibendum: qua ratione septem Ordines numerantur, videlicet Sacerdotis, Diaconi, Subdiaconi, Acolythi, Lectoris, Exorcistæ, & Ostiarii; atque de Ordine juxta tertiam hanc & maxime propriam significationem hic agimus.

Verum duobus adhuc modis considerari potest stricta hæc Ordinis significatio.

Hierarchia juxta vim nominis Sacer principatus.

I. pro certo hominum statu, in quo varii sunt distincti ac subordinati ordinum gradus destinati ad celebrandum Eucharistiæ Sacramentum, vel ipsi inserviendum; quo sensu dicitur esse Hierarchia Ecclesiæ: de quo nomine, quod græcum est, plura vide apud Hallerium Regium quondam in Sorbona Professorem Lib. 1. de Hierarchia c. 1. & sequentibus.

II. pro actione, & ritu, quo confertur potestas consecrandi Eucharistiam, aut ipsius celebrationi ex officio inserviendi: quo sensu melius & accuratius vocatur Ordinationis, quam Ordinis Sacramentum, quia nempe Sacramentum istud in actione fluente ac transeunte consecrantis seu ordinantis positum est, non in re aliqua fixa & permanente.

χειροτονία proprie est manus extensio, & elevatio.

Apud Græcos Ordo seu Ordinatio usitatissimo nomine appellatur χειροτονία, idest manus extensio, porrectio. Origine sua apud Auctores prophanos significat electionem, destinationem, suffragium: eo quod antiquitus apud Græcos suffragia manus elevatione, seu in altum extensione, & porrectione ferrentur: quo etiam sensu bis in novo Testamento usupari observat Morinus, de Sacris Ordinationibus parte 3. Exercitatione 1. c. 2. n. 3. pag. 13. nempe Actorum 14. v. 23. & 2. Corinth. 8. v. 19. proprie ac frequentissime usurpatur a Græcis pro sacra illa actione, qua quis Sacerdotio inauguratur, vel alicui ministerio ad Sacerdotium spectanti destinatur; unde proprie χειροθεσία, est ipsa ordinatio; καθιέρωσις, consecratio, quæ cum fiat manuum impositione, ideo χειροτονια, idest manus impositio a Patribus aliquando dicitur: *Nunc quidem*, ait Zonaras in Canonem 1. Apostolorum: *Chirotonia vocatur absolutio precum, Sanctique Spiritus invocatio, dum Sacerdotio quis initiatur & consecrationem sortitur. Ex eo dicta, quod Pontifex extendat manum benedicens homini ad Sacra deligendo: sed ipsum suffragium quondam nominatum est Chirotonia .... quatenus .... eligentes ferunt solitos extendere manus.* De illa Chirotonia plura vide apud Morinum loco mox citato, Hallerium, de sacris Electionibus, & Ordinationibus, Prologomenorum c. 5. Suicerum in Thesauro Ecclesiastico.

χειροθεσία vero manus impositio applicatio

Pag. 2. B.

Pag. 17.

Tom. 3. p. 1514.

Ordi-

Ordinis definitio.

Ordo sumptus pro Hierarchia Ecclesiastica definiri potest, Certus hominum status, in quo varii sunt ordinationis gradus, alii aliis superiores, destinati ad celebrandum Sacramentum Eucharistiæ, aut ad inserviendum ex officio ipsi celebrationi. Patebit hæc definitio ex mox dicendis. Pressius ex SS. Dionysio, Maximo, & aliis definitur Hierarchia: *Rerum sacrarum, & rationabilium ordinata potestas, debitum in subditos retinens principatum*, de qua definitione fuse disserit Hallerius Lib. 1. de Hierarchia, sectione 4. capit. 1. & sequentibus, ubi omnes ejus partes declarat, ac ostendit in omni Hierarchia esse superiorem aliquem, & inferiorem, seu subditum. Sed de his non est hic dicendi locus.

Ordo vero sumptus pro ritu seu actione sacra qua quis inauguratur, recte definitur: *Sacramentum novæ Legis a Christo Domino institutum, quo specialis quædam potestas traditur, & gratia confertur ad sacrum corpus Christi consecrandum, & debite obeunda munia Ecclesiastica.*

Dicitur 1. *Sacramentum* seu *signum*, quæ vox generis locum habet.

Dicitur 2. *quo spiritualis quædam ac specialis potestas traditur &c.* quæ verba differentiam hujus Sacramenti ab aliis designant, ut & ejus finem atque officium.

Additur particula *quædam* (potestas) ut innuatur non eamdem nec parem per quemlibet Ordinem conferri potestatem, sed disparem; quamquam suo modo, ac gradu ad eumdem finem tendat & ordinetur.

Dicitur 3. *quo gratia confertur ad sacrum Christi corpus consecrandum, & debite obeunda munia Ecclesiastica*: Quibus verbis proprius hujus Sacramenti finis, & officium exprimitur. Quilibet scilicet Ordo suo modo ac gradu tendit ac refertur, tanquam ad præcipuum finem, & objectum, ad Eucharistiæ consecrationem.

Existentia Ordinis.

De existentia Ordinis, quatenus Sacramentum est, seu actio sacra, per quam ministri Ecclesiæ ad sacra ministeria deputantur, proprius erit dicendi locus Quæstione sequenti, ubi de essentia seu ratione sacramentali Ordinis.

Solum hic afferenda, & confirmanda contra Novatores existentia Ordinis, prout Ecclesiasticam significat Hierarchiam, seu statum quemdam peculiarem ministrorum, a Laicali seu populari omnino distinctum, & segregatum.

Vviclefus apud Thomam Valdensem T. 2. de Sacram. c. 7. Lutherus L. de abroganda Missa privata parte 1. Calvinus Institutionis L. 4. c. 4. paragr. 9. nullam distinctionem Clericorum, & Laicorum admittunt; sed omnes æqualiter Sacerdotes, æqualiter Evangelii ministros arbitrantur: vel certe si distinctio aliqua inter eos statuenda sit, eam dumtaxat ex hominum institutione & arbitrio pendere; adeo ut plebæji, & quivis e trivio homines statim atque populus jusserit, Sacerdotes evadant, & per solam ejusdem electionem verbi divini prædicandi, & Sacramentorum dispensandorum habeant potestatem: econtra vero, facta ejusdem decreti rescessione, con- Pag. 18.

A 2 tinuo

tinuo in Laicorum ordinem redigantur. Idem fere Hæreticis sui temporis exprobrabat Tertullianus in Libro de Præscriptionibus c. 41. *Ordinationes eorum*, inquiebat, *temerariæ*, *leves*, *inconstantes*; *nunc Neophytos collocant*, *nunc sæculo obstrictos*, *nunc apostatas nostros* . . . . *Itaque alius hodie Episcopus*, *cras alius*; *hodie Diaconus*, *qui erat lector*; *hodie Præsbyter*; *qui cras Laicus* : *nam & Laicis sacerdotalia munia injungunt*.

Edit. Rigalt. pag. 217. C.

Fundamentum erroris Novatorum istud est. Nempe omnem potestatis & jurisdictionis Ecclesiasticæ auctoritatem toti Ecclesiæ, seu societati Fidelium, quæ Laicos seu populum continet, in communi concessum fuisse quam pastores nonnisi ex consensu populi; & tanquam ejus vicarii ac delegati exercere possunt. Episcopi, ait Lutherus L. de Capt. Babylonica T.2. p. 282. cœterique Pastores, nihil habent supra populum Christianum, nisi ministerium seu exercitium quod ipsis de consensu populi commissum fuit. Sciant igitur, nullum in ipsis jus esse nobis imperandi. Ministri dumtaxat sunt a nobis electi, ut nomine nostro agant: eorum auctoritas in simplici & nudo ministerio consistit, nec Papa, nec Episcopi, nec alius quicumque populo Christiano mandata imponere possunt, nisi eo consentiente: quidquid aliter fit, animo fit tyrannico. Nemo non videt quantum ad hanc doctrinam accedat Quenellius, cum ait Propositione 90. inter damnatas, *Ecclesiam potestatem habere excommunicandi*, *ut exerceatur per primos Pastores ex consensu saltem præsumpto totius corporis*, idest populi ipsius Christiani. Sensum hunc non obscure amplectitur Richerius Tr. de Eccl. & civili potestate, ubi cap. 1. & 2. sic loquitur: *Omnis communitas seu societas perfecta*, *etiam civilis*, *jus habet*, *ut sibi leges imponat*, *se ipsam gubernet*, *quod quidem jus in prima sua origine ad ipsammet societatem pertinet*, *& quidem modo magis proprio*, *singulari*, *& immediato*, *quam ad alium quemlibet privatum*: *cum in ipso jure divino ac naturali fundamentum habeat*, *adversus quod nec annorum tractu*, *nec locorum privilegiis*, *nec dignitate personarum præscribi unquam potest*. Quantum doctrina hæc perniciosa sit ac noxia, non tantum spirituali Ecclesiæ, & temporali Principum auctoritati, satis opinor, intelligitur. Adversus pestilentem illam doctrinam sit

CONCLUSIO.

Ordinem sumptum pro sacra Hierarchia, in qua institutione divina varii deputantur ministri ad Sacra obeunda, & Fidelibus dispensanda Sacramenta, existere, eumque a Laicorum ordine omnino esse distinctum, constans ac perpetua semper fuit Ecclesiæ fides ac doctrina.

Probatur 1. ex Scripturis, & quidem argumento multiplici.

Primum argumentum petitur ex Lege veteri, in qua Leviticam Tribum assumpsit Deus, quæ sacris muniis mancipata, sacrificiis & sacris ritibus peragendis inserviret, ac doctrinæ de Deo tradendæ curam gereret; unde sacerdotium tunc a reliquorum Judæorum statu omnino distinctum fuit: nec cuiquam, qui non esset ex illa Tribu, sacris se immiscere licebat. Quapropter Saul reprobatus fuit, Ozias lepra percussus, Dathan, & Abiron vivi terræ hiatu absorpti, quod cum essent ex aliena Tribu, sacrificium tamen offerre, thuribulum in manus assumere, incensum adolere temeraria præsumptione tentassent. Unde Num. 1. 8. & Deuteron. 18. Levitæ inter cœteros Judæos dicuntur esse de sorte Domini, & ipse Dominus eorum sors & hæreditas appella-

1. Reg 13. Paral. 26. Num. 16.

pellatur; tum quia singulari ratione destinati fuerunt a Deo sacris obeundis ministeriis; tum quia donavit eis quodammodo partem suam, idest, decimas & oblationes filiorum Israel: atque hinc derivatum est *Cleri* nomen, quod græcum est, ac sortem significat, *vel quia*, inquit S. Hieronymus in Epistola ad Nepotianum: *Clerici sunt de sorte Domini, vel quia ipse Dominus sors, idest, pars Clericorum est*, hoc est hæreditas, unde cum quis Tonsura clericali donatur, hæc verba pronuntiat: *Dominus pars hæreditatis meæ &c.* Cur autem hæreditas sortis nomine appelletur, hæc solet reddi ratio, quod hæreditas in plures sortes plerumque dividatur, juxta istud Prophetæ Psal. 77. v. 54. *Sorte divisit eis terram in funiculo distributionis. Accedit*, ait Bellarminus Lib. 1. de Clericis c. 1. *quod licet ad unum aliquem hæreditas tota perveniat, id tamen non electione, sed sorte fit; nascuntur enim ut plurimum, non fiunt hæredes; quis autem laboravit, quis operam dedit, ut hujus potius quam illius filius & hæres nasceretur?*

T. 4. p. 2. P. 259.

Tom. 2. p. 92. F.

Secundum argumentum petitur tum ex singulari ratione qua Christus in novo Testamento Apostolos, ac Discipulos suos elegit, atque Evangelii ministros inauguravit per insufflationem & traditionem Spiritus sancti; tum ex ipso ritu impositionis manuum quo Diaconi ordinati leguntur Actorum 6. v. 6. *Hos statuerunt*, ait sacer Contextus, *ante conspectum Apostolorum, & orantes imposuerunt eis manus*. Et 1. ad Timoth. 4. v. 14. *Noli*, inquit Apostolus alloquens Timotheum quem in Episcopum ordinaverat, *negligere gratiam quæ est in te, quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum Præsbyterii*, & 2. ad eumdem Epistolæ c. 1. v. 6. *Admoneo te ut resuscites gratiam Dei quæ est in te per impositionem manuum mearum*.

Tertium argumentum colligitur ex iis locis, in quibus Apostoli declarant se ministros esse Christi, ab ipso vocatos, a Spiritu sancto positos ut regerent Ecclesiam Dei, segregatos in opus ministerii, quæ certe omnia specialem ministrorum Ecclesiæ electionem, consecrationem, & a cæteris hominibus Christi institutione distinctionem seu segregationem clarissime demonstrant.

1. Corinth. 4. v. 1. *Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei*. Et 2. Corinth. 3. v. 6. *Idoneos nos fecit ministros novi Testamenti*. Ibid. c. 5. v. 20. *Pro Christo legatione fungimur*.

Hebræorum 5. v. 1. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis*. Et v. 4. *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo, tanquam Aaron. Sic & Christus non semetipsum clarificavit ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te*.

Actorum 20. v. 28. *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei*. Et c. 13. v. 2. *Segregate mihi Saulum & Barnabam, in opus ad quod assumpsi eos*.

Quartum argumentum petitur ex iis locis, in quibus declarat Apostolus, esse in Ecclesia varios ministrantium gradus, sicut varia sunt in humano corpore membra ad varia officia destinata, Roman. 12. v. 4. *Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eumdem actum habent; ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra*.

1. Cor. 12. v. 17. *Si totum corpus oculus, ubi auditus? si totum auditus, ubi odoratus? Nunc autem posuit Deus multa quidem membra, unumquodque eorum in corpore sicut voluit*. Et v. 28. *Quosdam posuit Deus in Ecclesia,* pri-

primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio Doctores; deinde virtutes &c. Et v. 19. *Numquid omnes Apostoli? Numquid omnes Prophetæ? Numquid omnes Doctores &c.?* Pariter Ephesiorum 4. v. 11. *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores. ad consummationem Sanctorum in opus ministerii in ædificationem corporis Christi.*

Cur Sacerdotes in veteri Lege jure nativitatis fierent non vero in nova.

Ex his facile intelligitur, in Lege Christi non nasci, ut olim apud Judæos, sed fieri Sacerdotes, electione, non jure nativitatis. Si vero hujusce discriminis rationes quæsieris, multas tibi reddere promptum erit. 1. Ne Judæi maximæ carnales rebusque terrenis immersi, sacerdotia mercarentur, eaque venialia exponerent, satius fuit jure nativitatis, potius quam electione, ad hanc dignitatem eos vocari, non ita porro est de Christianis, quorum longe major est perfectio, ac sublimior status, rerum cœlestium meditatione, ac desiderio detentus & occupatus. 2. Quia cum sacrificia vetera carnalia forent ad emundationem carnis, necesse fuit carnale quoque esse, seu carnis propagatione communicari sacerdotium: econtra vero spirituale debuit esse sacerdotium novæ Legis, in qua oportet Deum in spiritu & veritate adorare; atque eam ob causam observat S. Th. 3. p. qu. 22. a. 1. ad 2. Christum non de tribu Levitica, sed Regia nasci voluisse, ne videretur per carnalem originem Sacerdos factus, carnale dumtaxat sacerdotium nobis invexisse. 3. Cum, ut ait Tacitus L. 1. Hist. *optimum quemque electio inveniat; nasci autem & generari a Principibus fortuitum, nec ultra æstimetur*; decebat in nova Lege Sacerdotes, qui perfectionis sunt magistri, non natalium sorte fieri, sed electione, tanquam optimos inter omnes, ut nempe cæteris non minus probitate morum anteirent, quam status dignitate. Ita sanctus Leo Serm. 2. in die anniversario assumptionis suæ. Quarta ratio petitur ex universitate Ecclesiæ Catholicæ, quæ cum per totum orbem sit diffusa, non oportet ejus sacerdotium uni Tribui vel familiæ affixum esse, sicut fuit apud Judæos, quibus in solo templo Jerosolymitano licebat offerre sacrificia. Quinta desumitur ex duratione Sacerdotii Christiani: neque enim sacerdotium Christi secundum ordinem Melchisedech, quod stabile est, constans, & sempiternum, adeo infirmo fundamento inniti debet & fluxo, ut per generationum sibi succedentium tramitem decurrat, quarum scilicet ordo confundi, atque interrumpi, necessariaque series memoria hominum eximi potest: quod etiam apud Judæos jam accidisse videmus, apud quos nulla est amplius Tribuum distinctio, nulla Sacerdotum officia, nulla sacrificia &c.

Quintum denique argumentum petitur ex iis locis, quibus constat Ecclesiam jurisdictionem in suos exercere, non quidem temporalem (nisi forsan quibusdam in locis ex libera Principum concessione) sed spiritualem, non tantum directivam, sed etiam coactivam, pœnis scilicet spiritualibus, censura, excommunicatione; & aliis hujuscemodi. Qualem jurisdictionem dedit Christus cum suis Apostolis dixit, Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt*; qualem in Corinthium incestuosum S. Paulus exercuit; quem satanæ tradidit in interitum carnis; & ab ecclesiastica communione ejecit, 1. Corinth. cap. 5. v. 5. qualem denique designat Christus Matth. 18. v. 17. *Si te non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.* Porro ad quid ille Ecclesiæ, idest Pastoribus Ecclesiæ denuntiandus est, nisi ut ab illis puniatur & coerceatur? Reipsa quidem auctoritas Ecclesiæ seu jurisdictio plena esse debet charitatis, moderationis, & man-

suetudinis: at non tantum charitate constat, ut ajunt Novatores, sed & punitione, ut diximus, spirituali coactiva.

Probatur 2. Conclusio ex constanti, ac perpetua Ecclesiæ traditione, ac praxi, qua certum est 1. Clericorum ordinem distinctum, ac segregatum fuisse a conditione Laicorum. 2. inter ipsos Clericos subordinationem quamdam agnitam fuisse, nempe Romani Pontificis, tanquam visibilis capitis Ecclesiæ supra omnes alios Episcopos; Episcoporum supra alios Sacerdotes; Sacerdotum supra Diaconos, eorumque singularia, ac distincta semper fuisse officia.

Hæc innumeris propemodum veteribus monumentis fuse demonstrare promptum esset, si opus foret: nonnulla solummodo hic delibabimus.

Primo distinctum semper fuisse in Ecclesia Clericorum ordinem a conditione Laicorum, patet ex antiquissimis Conciliis Nicæno I. generali, Laodiceno, Carthaginensi IV. &c. ubi agitur de ordinationibus & officiis singularibus omnino a sorte Laicorum distinctis; ubi & ministri ecclesiastici communi, ac vulgato nomine *Clerici* nuncupantur. Can. 18. Concilii Nicæni prohibentur Diaconi, Præsbyteris ipsis (quod attentaverant) administrare Eucharistiam, *Quia*, inquit Canon, *nec regula nec consuetudo tradidit, ut ab his qui potestatem non habent offerendi, illi qui offerunt, corpus Christi accipiant*. Concilium Alexandrinum apud S. Athanasium Apologia 2. diluens accusationem Arianorum adversus S. illum Doctorem de confracto ab illo, ut dicebant, calice, isto, inter alia, utitur momento, quod is, cujus custodiæ concreditus ferebatur prædictus calix, non esset Præsbyter. Erat autem ille nomine Ischyras, qui cum a Colluto falso & ementito Episcopo fuisset ordinatus, verus non erat Præsbyter, adeoque calicem, quem dicebat apud se ab Athanasio confractum, retinere non potuit. *Quomodo*, inquiunt Patres Alexandrini Concilii, *homo privatus, in privata domo habitans, poculum mysticum sibi concreditum habere credatur?* Porro si Patres illi judicant Ischyram non potuisse habere apud se calicem, quod ordinatus vere non fuisset Præsbyter, quanto minus potuisset ille sacra perficere mysteria? Agnoscunt ergo illi necessariam esse veram ordinationem seu consecrationem, per quam Ecclesiæ ministri Sacra facere, aut facientibus inservire possunt; eosque a Laicis distingui.

Tom. 2. Conc. pag. 34. D.

Oper. S. Athan. edit. postr. Tom. 1. p. 134. C.

Idipsum docent uno suffragio Ss. Patres, aliique Scriptores ecclesiastici.

Tertullianus in Libro de Monogamia cap. 12. *Cum extollimur*, inquit, *& inflamur adversus Clerum, tunc unum omnes sumus; tunc omnes Sacerdotes ... Cum ad peræquationem disciplinæ sacerdotalis provocamur, deponimus infulas, & impares sumus*. Et infra: *Laicis vero, queis monogamia non convenit, cætera quoque aliena sunt*. Et L. de Præscriptionibus c. 41. jam citato, Hæreticos sui temporis exagitans, *Omnes*, inquit, *tument, omnes scientiam pollicentur. Ante sunt perfecti Catechumeni, quam edocti. Ipsæ mulieres hæreticæ, quam procaces, quæ audeant docere, contendere, exorcismos agere, curationes repromittere, forsitan & tingere? Ordinationes eorum temerariæ, leves, inconstantes ... Nusquam facilius proficitur, quam in castris rebellium, ubi ipsum esse illic, promereri est*, & alia, quæ paulo ante laudata sunt.

P. 533. B.

P. 217. B.

Origenes Hom. 7. in Jeremiam, S. Epiphanius initio Epistolæ quam scripsit ad Joan. Episcopum Jerosolymitanum, S. Hieronymus in caput 12. Jerem. ista verba: *Cleri eorum non proderunt eis*, interpretantur de nostris Clericis, quibus nihil sua proderit dignitas, ac prærogativa status, nisi

comitem habuerit vitæ probitatem, ac sanctimoniam. *Ante me*, ait Origenes, *alii exposuerunt, & quia non improbo interpretationem eorum, consentiens eamdem profero. Nos qui putamur aliquid esse, idest qui in Clericatus ordine vobis præsidemus, in tantum, ut quidam de minori gradu ad hunc locum cupiant pervenire, nosse debetis, non statim in eo esse salvandos, quia Clerici sumus; multi enim & Præsbyteri pereunt; & Laici beatissimi reperiuntur.*

Secundo, Ecclesiam semper agnovisse subordinationem inter ministros suos, quorum alii aliis præeminent, patet, tum quia suum uuicuique officium semper voluit assignatum, ac severe repressit eos qui limites sibi præscriptos transgredientes, alienam usurpabant auctoritatem: tum quia nihil tam frequenter inculcant, ac commendant Veteres, quam subordinationem ministrorum, & obedientiam quæ illis debetur. Ita imprimis,

Edit. Cotel. p. 862. B. ut alios sileam, vir Apostolicorum temporum S. Ignatius Martyr, in suis passim Epistolis, scribens ad Magnesianos: *Subjecti estote*, inquit, *Episcopo, & vobis mutuo, ut Jesus Christus Patri, secundum carnem; & Apostoli Christo & Patri & Spiritui; ut unio sit & carnalis & spiritualis*. Et Epistola ad Trallianos: *Necessarium est*, ait, *ut sine Episcopo nihil agatis; sed & Præsbyterio subditi sitis, ut Apostolis Jesu Christi, spei nostræ,*

Ib. p. 863. B. *in quo conversantes inveniamur. Oportet autem & Diaconos mysteriorum Jesu Christi ministros, omni modo omnibus placere. Non enim ciborum & potuum ministri sunt, sed Ecclesiæ Dei ministri. Oportet igitur ut sibi caveant a criminibus, tanquam ab igne. Cuncti similiter revereantur Diaconos, ut mandatum Jesu Christi, & Episcopum, ut eum qui est figura Pa-*

Ib. p. 854. D. *tris; Præsbyteros autem, ut consessum Dei, & ut conjunctionem Apostolorum. Sine his Ecclesia non vocatur.* Et Epistola ad Ephesios hoc illustrat comparatione citharæ, quæ ut concentum & harmoniam reddat, debet certo ordine coaptatas habere chordas. *Decet vos*, inquit, *in Episcopi sententiam concurrere ... Nam memorabile vestrum Præsbyterium, dignum Deo, ita coaptatum est Episcopo, ut chordæ citharæ. Propter hoc in consensu vestro & concordi charitate Jesus Christus canitur &c.*

Et quidem supra cœteros omnes Episcopos præeminere Romanum Pontificem, constat ex Ss. Patribus quos laudare solent Theologi, ubi de Ec-

Edit. recent. p. 175. n. 2. clesia, ejusque visibili Capite, & nos suo loco laudavimus: unus hìc sufficiet S. Irenæus L. 3. c. 3. ubi ait Romanam Ecclesiam omnium esse maximam & *antiquissimam, ad quam propter potiorem principalitatem necesse est omnes alias convenire*. Episcopos etiam Sacerdotibus superiores esse, ut & Sacerdotes Diaconis, postea demonstrabimus.

Tom. 14. Concil. p. 863. A. Merito igitur Concilium Trid. Sess. 23. c. 4. ait: *Quod si quis omnes Christianos promiscue novi Testamenti Sacerdotes esse, aut omnes pari inter se potestate spirituali præditos affirmet, nihil aliud facere videtur, quam Ecclesiasticam Hierarchiam, quæ est ut castrorum acies ordinata, confundere*. Et Can. 6. *Si quis dixerit, in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam divina ordinatione in-*

Ib. p. 864. D. *stitutam, quæ constat ex Episcopis, Præsbyteris, & ministris, anathema sit.*

Capite vero 1. & 2. ejusdem Sess. necessitatem plurium ministrorum ex celebratione repetit Eucharistiæ, ad quam Ordo quilibet modo suo refertur. *Sacrificium*, inquit, *& sacerdotium, ita Dei ordinatione conjuncta sunt, ut utrumque in omni lege extiterit. Cum igitur in novo Testamento sanctum Eucharistiæ sacrificium visibile ex Dei institutione Catholica Ecclesia acceperit, fateri etiam oportet in ea novum esse & externum sacerdotium, in quod vetus translatum est ...*

est .. Cum autem divina res sit tanti sacerdotii ministerium, consentaneum fuit, quod dignius & majori cum veneratione exerceri posset, ut in Ecclesiæ ordinatissima dispositione plures & diversi essent ministrorum ordines, qui sacerdotio ex officio deservirent : ita distributi, ut qui jam clericali tonsura insigniti essent, per minores ad majores ascenderent.

Probatur denique, quia vel ab ipsa mundi creatione & ipso naturæ instinctu, aliqui semper a reliqua plebe selecti fuerunt, qui sacerdotii functiones obirent, cui muneri olim ante Legem Mosaicam primogenitos delectos fuisse ex Hebræis, referunt S. Hieronymus, Abulensis, & alii. Inter Ethnicos vero, quamvis a vera fide extorres, destinati aliqui erant, imo & certo quodam ritu inaugurabantur, qui sacerdotii functionibus vacarent, quos ut membra Reipublicæ a cœteris distincta eademque necessaria recensuit Philosophus lib. 7. Politicorum c. 8.

S. Hier. in q. Hebraicis, ad locum ex c. 27. Genes. Abul. in c. 25. Genes. n. 76.

Solvuntur objectiones.

Objicies 1. Verba Apostoli Galat. 3. v. 26. *Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis. Non est Judæus, neque Græcus: non est servus, neque liber : non est masculus, neque fœmina. Omnes enim vos unum estis in Christo Jesu* : quibus verbis omnem inter Christianos distinctionem, ac prærogativam rejicere videtur Apostolus.

Resp. dist. consequens : omnem distinctionem, ac prærogativam rejicit Apostolus, in ordine ad salutem in Christo & per Christum, in quo omnes pares sumus, consequendam, concedo : in ordine ad ministerium Ecclesiasticum, de quo ne cogitat quidem eo loci Apostolus, nego. Sensus igitur illius est, nec in fide amplectenda, nec in exhibendis, quæ singulis sunt necessaria ad salutem, Religionis officiis, nec in obtinenda a Deo bonorum operum mercede : nec in divinarum gratiarum consecutione, ullam aut patriæ, aut sexus, aut libertatis prærogativam esse; siquidem, ut ait idem Apostolus Rom. 2. *non est acceptio personarum apud Deum. Unum* enim *corpus sumus, & unus spiritus in una spe vocationis*; quorum omnium *unus est Dominus, una fides, unum Baptisma, unus Deus & pater omnium, qui est super omnes*, Ephes. 4. v. 4. & seq. Atque Galatis hæc idcirco dicebat, ne forte putarent saltem se plus aliquid in Christo consequi, quia per Legem, tanquam per pædagogum, ad Christum ducti fuissent; unde v. 28. concludit : *Omnes vos unum estis in Christo Jesu*, idest, estis tanquam unus, seu prorsus indistincti in negotio salutis per Christum, & in Christo consequendæ.

Objicies 2. S. Petrus cap. 5. primæ suæ Epistolæ ver. 2. totam Christi Ecclesiam *Clerum* appellat : atqui certum est ad eam non minus Laicos pertinere, quam qui Clerici apud nos seu ministri dicuntur; unde S. Cyprianus eam definit, *plebem pastori suo adunatam. Pascite*, inquit S. Petrus, *qui in vobis est gregem Dei, providentes non coacte, sed spontanee, neque turpis lucri gratia, sed voluntarie, neque ut dominantes in Cleris, sed forma facti gregis ex animo.*

Confirmatur, quia ipsa litteralis *Cleri* significatio recte toti Ecclesiæ potest accommodari : nam sors est seu hæreditas Christi, qui eam sanguine suo acquisivit & sanctificavit.

Resp. 1. Cum S. Hieronymo in Epist. ad Nepotianum, & Oecumenio in primam S. Petri Epistolam; *Cleri* appellationem non ad Ecclesiam univer-

sam

ſam, ſed ad eos qui proprie Clerici ſeu miniſtri Eccleſiæ nuncupantur; referri in citato textu, quos Apoſtolus graviter admonet, ne ſuos inferiores contemnant, aut ſupra illos faſtuoſo habitu, graviori inceſſu, triſti ſupercilio, impotenti imperio, geſtu tumido, auſtera voce, inſoleſcant & ſuperbiant: id enim fert verbum *dominantes*, quo non damnatur poteſtas, & legitimum dominium ſuperiorum in inferiores, ſed abuſus poteſtatis, dominii, faſtus, vanitas in minis, ac terroribus conſiſtens. Ita verbum iſtud *dominantes* paraphraſtica expoſitione amplificat Hallerius, de ſacris elect. & ord. p. 10. & S. Hieronymus citata Epiſt. ad Nepotianum, dicebat: *Epiſcopi Sacerdotes ſe eſſe noverint, non dominos: honorent Clericos, quaſi Clericos, ut & ipſis a Clericis, quaſi Epiſcopis, honor deferatur; Scitum eſt illud Oratoris Domitii: Cur ego te habeam ut Principem, cum tu me non habeas in Senatorem?* Et interpoſitis S. Petri verbis, *Peſſimæ*, inquit, *conſuetudinis eſt in quibuſdam Eccleſiis, tacere Præsbyteros, & præſentibus Epiſcopis non loqui; quaſi aut invideant, aut non dignentur audire*. Sic ille de faſtu quorumdam Epiſcoporum.

Tom. 4. p. 2. p. 261.

Reſp. 2. Etiam ſi daremus nomen *Cleri* apud S. Petrum intelligi de tota Eccleſia, quatenus Laicos complectitur, quæ ſors eſt ſeu hæreditas Domini, an inde conſequens foret, nomen illud ſingulari quodam titulo intelligi non debere de miniſtris Eccleſiæ, inter quos varii ſunt gradus dignitatis, honoris, poteſtatis, & juriſdictionis? minime profecto. Sicut enim univerſa Judæorum Synagoga in Libris Prophetarum paſſim hæreditas Domini vocata fuit, quod eam ex Ægypto & aliis perſecutionibus & captivitatibus liberaſſet, ſpeciali tamen ratione ſola Tribus Levitica, quam rebus ſacris præfecerat Deus, ſors & hæreditas Domini appellata eſt, juxta hæc verba n. 18. v. 20. *Dixitque Dominus ad Aaron: In terra eorum nihil poſſidebitis, nec habebitis partem inter eos: ego pars & hæreditas tua, in medio filiorum Iſrael.*

Ex his patet reſponſio ad confirmationem.

Objicies 3. Varios Scripturæ textus, qui declarant omnes Chriſtianos eſſe Sacerdotes, unde ſequitur admittendam non eſſe miniſtrorum diſtinctionem, 2. Petri 2. v. 5. de omnibus Fidelibus dicitur: *Ipſi tanquam lapides vivi ſuperædificamini, domus ſpiritualis, ſanctum ſacerdotium*. Et v. 9. *Vos autem genus electum, regale ſacerdotium*. Apocal. 5. v. 10. *Feciſti nos Deo noſtro regnum & Sacerdotes*. Et c. 20. v. 6. *Sed erunt Sacerdotes Dei & Chriſti*.

Reſp. Textus illos intelligi debere non de ſacerdotio proprie, ac ſtricte ſumpto, quod in miniſterio poſitum eſt, ſed de ſacerdotio ſpirituali, quo nempe Deo offerimus hoſtias ſpirituales, bona ſcilicet opera, præcipue vero laudes & preces; quod quidem ſacerdotium commune eſt omnibus hominibus: Verum præter iſtud ſacerdotium aliud eſt proprie dictum, ad cujus officium pertinet populis verbum Dei & Sacramenta diſpenſare. Solutio patet, 1. ex ipſis locis citatis. Nam 1. Pet. cap. 2. expreſſe habetur: *Offerte ſpirituales hoſtias*: addit autem *ſpirituales*, ad diſtinctionem hoſtiarum, quæ non ſpiritualiter & myſtice, ſed vere, ac proprie ſacrificantur; & ut innueret agere ſe tantum de ſacerdotio ſpirituali; quod explicat per actum proprium, qui eſt offerre ſpirituales hoſtias. Deinde dicit *ædificari Fideles ſacerdotium ſanctum*, quomodo dixerat *ædificari in domum ſpiritualem*: atqui domus illa non proprie, ſed figurate intelligenda eſt, ut patet ex illo addito, *ſpiritualis*; ergo etiam intelligitur ſacerdotium proprium, ſed metaphoricum & ſpirituale, quod ſignificatur hoc verbo

ſanctum:

sanctum: qui enim proprie Sacerdotes dicuntur, videlicet ad externa sacrificia offerenda, non omnes sunt sancti, idest interna animorum puritate prædi-ti, etiam cum suo funguntur sacerdotio; qui vero ad hoc, de quo S. Petrus loquitur, sacerdotium pertinent, nisi sancti sint, hostias suo sacerdotio proprias offerre non possunt. Sic etiam in cap. 5. Apocal. agitur de sacerdotio Beatorum in Cœlo, quod certum est non esse nisi ad offerrendas laudes.

II. Verba S. Petri sumpta sunt ex c. 19. Exodi v. 6. ubi sic legitur: *Et vos eritis mihi in regnum sacerdotale*. Atqui certum est in veteri Testamento omnes non fuisse proprie dictos Sacerdotes, sed eos tantum qui erant ex stirpe Aaronis: omnes tamen Sacerdotes erant spirituales.

III. SS. Petrus & Joannes conjungunt regnum cum sacerdotio: atqui nemo dixerit omnes Christianos reges esse, nisi valde improprio, ac figurato sensu, quatenus scilicet suis affectibus dominari, eosque regere, ac cohibere tenentur. *Viri sancti*, ait S. Gregor. Magnus lib. 26. Moralium cap. 28. alias 26. *divinæ Scripturæ testimonio reges vocantur, quia prælati cunctis motibus carnis modo luxuriæ appetitum frænant, modo æstum avaritiæ temperant, modo gloriam elationis inclinant, modo suggestionem livoris obruunt, modo ignem furoris extinguunt*. Atque hinc Lactantius lib. 6. Institutionum c. 24. scite observat, eos omnes qui Christi mandata accurate observant, totidem ipsi hostias & sacrificia immolare. *Quisquis*, inquit, *his omnibus præceptis cælestibus obtemperaverit, hic cultor est veri Dei, cujus sacrificia sunt mansuetudo animi, & vita innocens, & actus boni: quæ omnia qui exhibet, toties sacrificat, quoties bonum aliquid, ac pium fecerit*.

Tom. 1. p. 387. n. 53.

Pag. 380. n. 23.

Objicies 4. Auctoritatem Tertull. ex lib. ipsius de exhortatione castitatis c. 7. ubi cum pluribus argumentis probare vellet illicitas esse secundas nuptias omnibus Christianis, eo præsertim utitur, quod jure tum veteri tum novo vetitæ sint Sacerdotibus: omnes autem Christiani sunt Sacerdotes; ergo concludit, omnibus Christianis interdictæ quoque esse debent secundæ nuptiæ. Sic loquitur initio laudati capitis: *Inde igitur apud nos plenius atque instructius præscribitur, unius Matrimonii esse oportere qui adleguntur in ordinem sacerdotalem; usque adeo quosdam memini digamos loco dejectos. Sed dices: Ergo cæteris licet, quos excipit: Vani erimus si putaverimus quod Sacerdotibus non liceat, Laicis licere. Nonne & Laici Sacerdotes sumus? Scriptum est: Regnum quoque nos & Sacerdotes Deo & Patri suo fecit. Differentiam inter ordinem & plebem constituit Ecclesiæ auctoritas, & honor per ordinis consessum sanctificatus a Deo. Ubi Ecclesiastici ordinis non est consessus, & offers & tinguis, & Sacerdos es tibi solus. Sed ubi tres, Ecclesia est, licet Laici: unusquisque enim sua fide vivit, nec est personarum acceptio apud Deum.. Igitur si habes jus Sacerdotis in temetipso, ubi necesse est: habeas oportet etiam disciplinam Sacerdotis, ubi necesse sit habere jus Sacerdotis. Digamus tinguis? Digamus offers? Quanto magis Laico digamo capitale est agere pro Sacerdote, cum ipsi Sacerdoti digamo facto auferatur agere Sacerdotem? Sed necessitati, inquis, indulgetur. Nulla necessitas excusatur, quæ potest non esse. Noli denique digamus deprehendi, & non committi in necessitatem administrandi quod non licet digamo*. Hæc Tertullianus, ex quibus sic arguitur: Qui contendit omnes Christianos a secundis nuptiis arcendos esse, eo quod ab illis omnes Sacerdotes arceantur, existimat omnes Fideles veros esse Sacerdotes: atqui &c.

P. 522. A.

Resp. dist. maj. existimat omnes Fideles Sacerdotes esse, vel sacerdotio communi & late sumpto, vel sacerdotio proprie dicto, concedo, sacer-

cerdotio proprie dicto, iterum distinguo; existimat omnes Fideles esse Sacerdotes, sacerdotio proprie dicto, remote, ac dispositive quantum ad dispositiones quæ requiruntur ad consecrationem sacerdotalem, concedo: formaliter & quantum ad ipsam consecrationem sacerdotalem, nego. Ut autem hæc solutio & mens Tertulliani evidentius pateant,

Observandum 1. Sacerdotium posse considerari duobus modis, vel ratione sui, hoc est ratione potestatis quam includit, conficiendi Eucharistiam &c. vel ratione dispositionum, quæ ad illud ex veteri Ecclesiæ disciplina requiruntur, v. g. non esse bigamum. Deinde sacerdotium vel est commune, & sic latius sumitur, quatenus dicit potestatem in Christianis offerendi pro se ipsis aut immediate, v. g. preces, orationes; aut mediate per ministerium Sacerdotum, v. g. sacrificium altaris, quod Sacerdotes nomine totius Ecclesiæ offerunt: vel est proprie dictum, & sic convenit solis quibusdam ministris, qui juxta leges a Christo & ab Ecclesia præscriptas eliguntur ad munia sacerdotalia obeunda.

Observandum 2. Primis Ecclesiæ temporibus bigamos pœnitentiæ publicæ addictos fuisse, sicut ostendemus in nostro Tractatu de Matrimonio, ubi de secundis nuptiis, & inhabiles ad sacros ordines percipiendos.

Cum ergo Tertullianus ait omnes Fideles sacerdotes esse, intelligi potest hoc sensu, vel quod preces Deo pro se ipsis offerant, quæ ut Deo magis gratæ sint & acceptæ, a non bigamo debent offerri, utpote qui sit in majori perfectionis gradu; vel Fideles hoc sensu Sacerdotes esse, quod per Præsbyteros sacrificium altaris offerunt Deo, & consequenter bigami esse non debeant, ne jure illo per Sacerdotes offerendi, priventur; ob publicam nempe, cui subdebantur, pœnitentiam; vel tandem sic intelligi potest, Fideles Sacerdotes esse remote, ac dispositive, unde removere a se debent impedimenta, quibus ab Ordinibus suscipiendis arcerentur, qualis semper fuit bigamia.

Hanc esse genuinam Tertulliani expositionem patet ex his verbis quæ immediate sequuntur in Objectione: *Omnes nos*, inquit, *Deus ita vult esse dispositos, ut ubique Sacramentis ejus obeundis apti simus: Deus, una fides, una & disciplina. Usque adeo nisi & Laici ea observent, per quæ Præsbyteri adleguntur, quomodo erunt Præsbyteri, qui de laicis adleguntur; Ergo pugnare debemus ante Laicum jussum a secundo matrimonio abstinere, dum Præsbyter esse non alius potest, quam Laicus semel fuerit maritus.* (*Ibid. B.*)

Idem urget argumentum, & ratiocinium in lib. de Monogamia c. 12. ubi ex eo quod Episcopis & Præsbyteris bigamos esse vetitum sit, vult omnes Christianos a secundis nuptiis abstinere debere. (*P.553.A.*) *Unde enim*, inquit, *Episcopus & Clerus? Nonne de omnibus? Si non omnes monogamiæ tenentur, unde Monogami in Clerum? An ordo aliquis seorsum debebit institui monogamorum, de quo adlectio fiat in Clerum?*

Porro Tertullianum agnovisse veram ministrorum ordinationem, ac subordinationem, ostendunt quæ ex ipso inter probationes Conclusionis nostræ retulimus.

Instabis 1. Loco citato Tertullianus asserit quemlibet Laicum, ubi non est Ecclesiastici ordinis consessus, offerre, tingere, hoc est, baptizare, esse sibi solum Sacerdotem.

Resp. 1. Hunc locum sic emendatum fuisse a Pamelio Operum Tertulliani editore doctissimo, nempe, *ubi Ecclesiastici ordinis est consessus, & offert & tingit Sacerdos qui est ibi solus*; qua posita lectione, evanescit objectio.

Resp.

Resp. 2. Si communem ac vulgatam sequamus lectionem, intelligendum esse Tertullianum, non de qualibet oblatione proprie dicta, præsertim sacrificii altaris, sed de oblatione precum, animi, & aliorum bonorum operum: quo sensu Laicus dici potest Sacerdos, late, improprie, ac metaphorice. Equidem de tinctione baptismali loquitur ibidem, quia cum desunt Sacerdotes, potest quilibet baptizare; non tantum vir, sed & mulier, quamvis expresse lib. de velandis virginibus c. 9. asserat mulierem sacerdotalia munera obire non posse. Nimirum illud est Baptismi privilegium, ut propter summam ejus necessitatem, possit a quolibet, urgente mortis periculo, conferri. *P.178.A.*

Instabis 2. Eodem in loco Tertullianus asserit, *differentiam inter ordinem & plebem Ecclesiæ auctoritate constitui*. Ergo nullam agnovit jure divino necessariam consecrationem.

Resp. dist. ant. Ecclesiæ auctoritate constitui, inchoate & inadæquate, quatenus scilicet inter Laicos eligebantur a Clero & populo, ii qui erant in Sacerdotes cœterosque ministros consecrandi, concedo: complete & adæquate, nego. Est enim præterea ipsa consecratio, seu potestas Ordinis, & ut loquitur Auctor, *honor per ordinis consessum a Deo sanctificatus*. Plura vide circa istud Tertulliani testimonium in nostro de Sacramento Eucharistiæ Tractatu, ubi de illius ministro. *De Euc. Tom. 1. p. 152.& seq.*

Objicies denique: Certum est olim Episcopos & Sacerdotes populi non minus quam Cleri suffragio electos fuisse; ergo sola electione, non consecratione, distant Clerici a plebe.

Resp. nego consequentiam. In ministris quippe Ecclesiasticis promovendis tria hæc distingui debent, electio, consecratio, & inscriptio seu incardinatio certæ cuidam Ecclesiæ. Electio quidem aliquando ad plebem ut, & ad Clerum pertinuit, in testimonium nempe probatæ pietatis ac fidei illius, qui proponebatur inaugurandus Episcopus vel Sacerdos; cujus disciplinæ veteris superest adhuc inter nos vestigium aliquod, cum nempe intra Missarum solemnia publice denuntiantur, & proclamantur, qui ad sacros Ordines sunt promovendi, ut si forte esset aliquod impedimentum, detegatur. Consecratio vero ministrorum ad solum pertinet Episcopum jure divino ac vi suæ ordinationis. Inscriptio vero seu incardinatio certæ cuidam Ecclesiæ, juris est Ecclesiastici.

QUÆSTIO SECUNDA.

De essentia, seu natura Ordinis.

Duo hìc a nobis expendenda sunt.
Primum, an Ordo sit verum & proprie dictum Sacramentum.
Secundum, an sit apud Anglos rata & valida Ordinatio.

ARTICULUS PRIMUS.

An Ordo seu Ordinatio verum sit & proprie dictum Sacramentum.

Negat Lutherus in Libro de captivitate Babylonica c. de Ordine, ubi more suo inverecunde & petulantissime in Catholicos debacchatur.

Negat

Negat pariter Illiricus in Confessione Antuerpiensi c. 11. & Kemnitius in secunda parte examinis Concil. Trid. in disput. de Sacramento Ordinis. Negat Calvinus lib. 4. Instit. c. 19. n. 33. Negat & Marcus Antonius de Dominis Archiepiscopus & Apostata lib. 2. de Rep. Ecclesiastica c. 4. Econtra sentiunt communi suffragio omnes Orthodoxi, Itaque sit

CONCLUSIO.

Ordo seu Ordinatio, qua sacri inaugurantur ministri, verum est ac proprie dictum Legis novae Sacramentum.

Probatur 1. Ex sacris Litteris. Tria scilicet requiruntur & sufficiunt; fatentibus ipsis adversariis, ad Sacramentum proprie dictum: nimirum symbolum externum, seu ritus sensibilis; promissio gratiae & institutio divina, seu mandatum. Atqui tria haec occurrunt in sacris Ordinationibus, quarum mentionum facit sacer Contextus.

Prima, symbolum externum seu ritus sensibilis apparet in impositione manuum, & oratione qua Act. 6. v. 6. septem Diaconi inaugurati sunt & ordinati. *Hoc statuerunt ante conspectum Apostolorum, & orantes imposuerunt eis manus.* Et c. 13. v. 3. de Ordinatione Pauli & Barnabae dicitur: *Tunc jejunantes & orantes, imponentesque eis manus, dimiserunt illos.* Et S. Paulus 1. ad Timoth. 5. v. 22. cum admonet, *ne manus cuiquam imponat*, idest praecipitanter ministros sacros constituat & ordinet. Et 2. ad eumdem c. 1. v. 6. *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei quae est in te per impositionem manuum mearum.* Christus ipse Apostolis dimittendi peccata auctoritatem concessit Joan. 20. per insufflationem & prolationem istorum verborum: *Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata &c.*

Respondent Novatores 1. Illam manuum impositionem ritum quemdam communem fuisse, quem Apostoli frequentissime usurpabant, sive cum morbos corporis curabant, quo sensu dicitur Marc. 16. v. 18. *Super aegros manus imponent, & bene habebunt*: sive cum pro aliquo orabant, eumque Deo commendabant: interprete enim ipsomet S. August. lib. 3. de Baptismo contra Donat. c. 26. nihil aliud est manus impositio, quam *oratio super hominem*, quod etiam innuit ipsum nomen graecum χειροτονία, hoc est, manus expansio seu extensio, in signum nempe suffragii, aut orationis.

Verum hoc unum ex hac responsione consequi possunt Novatores, quod ultro concedimus, nempe omnem & quamlibet ab Apostolis, & a Christo ipso usurpatam manus impositionem non fuisse verum ac proprie dictum Sacramentum: talis ea fuit, quam Christus erga infantes, & Apostoli erga infirmos adhibuere ad sanitatem corporis virtute supernaturali restituendam; talis & ea quae adhibita fuit vel in ordinatione Diaconissarum, vel in consecratione Virginum: eam vero quae in consecrandis ministris usurpata est, verum fuisse Sacramentum, manifestum est; tum quia videmus ipsi annexam gratiam; tum quia ritu perpetuo ac constanti semper in usu fuit; tum quia ab ipsa oratione distinguitur, sicut manifeste patet ex citato c. 6. v. 6. Actorum, & c. 13. v. 3. tum denique quia in isto Apostoli testimonio 1. ad Timot. 5. vers. 22. *Nemini cito manus imposueris, neque communicaveris peccatis alienis*; exponi non potest illa manus impositio de oratione, sed tantum de caeremonia, qua ministri ordinantur: non enim communicat peccatis alienis

qui

qui orat pro alio, licet indigno; sed qui ordinat indignum, is vere communicat peccatis alienis. Inanis prorsus est observatio ducta ex significatione nominis græci: quis enim ignorat χειροτονιαν significare apud Auctores græcos manus expansionem, extensionem, & impositionem, eamque a Veteribus usurpatam in signum suffragii seu electionis alicujus in magistratum &c? Sed ritu Ecclesiastico eoque vulgatissimo significat actionem manus specialem, quam Tertullianus appellat *adumbrationem*, & S. Dionysius *protectionem*, communis vero Scriptorum usus *manus impositionem*, per quam sacri ministri divinis ministeriis deputantur & consecrantur. S. Augustinus loco citato loquitur de manus impositione reconciliatoria per pœnitentiam, non vero de consecratoria per Ordinationem: ipsi enim consilium est demonstrare adversus Donatistas, Baptismum repeti non posse, etiam si suo præcipuo frustretur effectu, nempe charitate & sanctificante gratia; charitatem vero illam per Pœnitentiam, & manus impositionem reconciliatricem recuperari posse, quia manus illa impositio reconciliatoria nihil aliud est, quam oratio supra hominem.

Respondent 2. Christum absque impositione manuum suos Apostolos ordinasse.

Verum ita sit: quid inde? Non esse adhibendam manus impositionem in Ordinatione ministrorum? absurde omnino: quasi aut facere teneamur quidquid fecit Christus, aut nihil plane aliud, quam quod fecisse legitur; utrumque pariter falsum, & absonum est; multa etenim etiam circa celebrationem Eucharistiæ Christus observavit, ad quæ observanda vel ipsi adversarii nostri fatentur se non teneri; multa aliunde fecit, quæ scripta non sunt, e quorum numero conjicere merito possemus esse ipsam cæremoniam imponendi manus in Ordinatione ministrorum. Sed quamquam concederemus eam a Christo fuisse omissam, mirum non esset: ipsius enim potestas suprema, & excellentiæ, ut vocant, non erit signis exterioribus alligata, quemadmodum alligata est potestas Ecclesiæ.

Respondent 3. etiam inter nostros Theologos nondum satis constitutum esse, an manuum impositio, vel instrumentorum porrectio sit materia essentialis Ordinationis, de qua re lites sunt inter nos ac graves controversiæ.

Verum, illæsa Sacramenti substantia, discordes sunt inter se nostri Theologi circa materiam essentialem vel integralem Ordinationis: omnes enim uno suffragio consentiunt, esse aliquod externum symbolum quod materiæ rationem habeat: omnes pariter consentiunt, in sacris Diaconatus, Præsbyteratus, & Episcopatus Ordinationibus Latinis, Græcis, Syriis, Ægyptiis, antiquis, & hodiernis, adhiberi manus impositionem, & orationem unicuique gradui convenientem: quamquam ut diximus, alii velint illam manus impositionem & orationem solam sufficere ad substantialem Sacramenti veritatem; alii præterea requirant, juxta Ecclesiæ usum, porrectionem instrumentorum, in qua discordia hoc unum certum est apud omnes nimirum esse aliqnam essentialem materiam visibilem nostri Sacramenti, quod sufficit nobis ad evertendum adversariorum argumentum.

Respondent 4. manus impositionem ritum esse commune tum nostro Confirmationis Sacramento, tum multis aliis Romanæ Ecclesiæ cœremoniis.

Verum quid tum? Nonne oleum est materia Confirmationis simul & Extremæ unctionis? Quamvis igitur eadem sit materialiter, ut ita dicam, impositio manuum in Confirmatione, Ordine, aliisque cœremoniis, non est tamen

eadem

eadem formaliter, ideſt non per eamdem formam determinata & contracta, nec ad eumdem effectum ſignificandum & producendum ordinata.

Secundo, habemus in Scripturis annexam gratiæ promiſſionem. Ordinationi miniſtrorum. 1. ad Tim. 4. v. 14. *Noli*, inquit S. Paulus, *negligere gratiam. quæ data eſt tibi per prophetiam cum impoſitione manuum Præsbyterii*. Et 2. ad eumdem Epiſtolæ c. 1. v. 6. *Admoneo, ut reſuſcites gratiam Dei, quæ in te eſt per impoſitionem manuum mearum*. En impoſitioni manuum, tamquam ſigno efficaci, gratia diſerte ac conceptis verbis annexa. Hanc porro gratiam ſanctificantem eſſe, non vero dumtaxat gratis datam in aliorum commodum & utilitatem, patet, tum quia poſtquam Apoſtolus 1. ad Tim. 1. dixit gratiam Timotheo datam fuiſſe per impoſitionem manuum; ſtatim explicans quæ ſit illa gratia: *Non enim*, inquit, *dedit nobis Deus ſpiritum timoris, ſed virtutis, & dilectionis, & ſobrietatis*. Gratia porro dilectionis & ſobrietatis ſeu moderationis, nonne gratia eſt ſanctificans, ſeu charitas diffuſa in cordibus per Spiritum ſanctum? tum quia cum Chriſtus Joan. 20. v. 22. dedit Apoſtolis poteſtatem dimittendi peccata, quæ eſt pars quædam ſacerdotii, dixit: *Accipite ſpiritum ſanctum:* quo certe nomine, ubi ſimpliciter & abſolute uſurpatur in Scripturis, intelligitur gratia gratum faciens ſeu ſanctificans, non vero gratia gratis data quæ in impiis reperiri etiam poteſt.

Reſpondent Novatores, gratiam illam ad eam ſpeciem eſſe referendam, quæ gratis data ſolet nuncupari, hoceſt, ad dona miraculorum, linguarum, prophetiæ, doctrinæ, &c. Probant 1. quia Apoſtolus non uſus eſt nomine χάρις, quod ſæpius & vulgo ſignificat gratiam ſanctificantem: ſed nomine χάρισμα, quo gratiæ gratis datæ deſignantur. 2. quia citato c. 4. Epiſtolæ prioris ad Timoth. Apoſtolus ait gratiam illam datam fuiſſe *per prophetiam*, ſeu, ut multi exponunt, *in prophetiam*, quod nempe totum illud gratiæ donum ſit gratis datum ad utilitatem aliorum. 3. S. Hieronymus in caput 4. 1. ad Timoth. gratiam hanc interpretatur donum exponendi Scripturas, vel donum prophetiæ, ſeu annuntiandi futura; ſanctus vero Chryſoſtomus Hom. 13. in eumdem locum, & 29. ac 32. in caput 12. 1. ad Corinth. intelligit auctoritatem docendi; alii virtutem patrandi miracula.

Verum nullo negotio exſufflantur tam levia & infirma momenta.

Primum quidem, quia nomen græcum χάρισμα ſignificat quidem gratias gratis datas, ſed quatenus conjunctæ ſunt cum ſanctificante gratia, tanquam earum vel diſpoſitio, vel principium: quod quidem manifeſtum eſt ex eodem Apoſtolo 1. ad Cor. 12. ubi gratias gratis datas, quæ χαρίσματα nominantur, conjungit cum gratia ſanctificante; unde addit v. 31. *Æmulamini chariſmata meliora*, id eſt ſanctificantem gratiam: neque enim donorum illorum, quæ ibi enumerantur, ſi ſolitarie ſumantur, debet quis deſiderio ita teneri, quia ſine præſumptione expeti illa non poſſunt, niſi conjunctam & comitem habeant ſanctificantem gratiam.

Secunda pariter reſponſio nullius plane momenti eſt. Quamquam enim daremus adverſariis, legendum eſſe *in*, vel *ad prophetiam*, quid inde? niſi hoc unum, donum prophetiæ conceſſum fuiſſe Timotheo per impoſitionem manuum: ſed an propterea excludi debet gratia ſanctificans? minime profecto: utraque enim gratia recte ſimul ſtare & conciliari poteſt. Sed longe magis arridet aliorum interpretatio, qui per *prophetiam*, non intelligunt cauſam inſtrumentalem gratiæ conferendæ, aut etiam effectum productum per impoſitionem manuum, ſed cauſam impellentem ac moventem, ut ſenſus ſit,

sit: Noli negligere gratiam quæ data est tibi cum te ordinavi Episcopum *secundum præcedentes prophetias*, ut dicitur 1. ad Timoth. 1. v.18. hoc est, juxta revelationem mihi factam, ut te in Episcopum consecrarem.

Tertia denique adversariorum evasio nulla est: laudati enim SS. Patres gratiam sanctificantem non excludunt, sed de gratiis gratis datis potius, quam de illa loquuntur, quod nempe effectus sint hujus Sacramenti notiores, qui etiam primis illis temporibus in Ordinatione conferebantur simul cum gratia sanctificante, quæ illorum vel dispositio erat, vel principium.

Ultimo denique habemus mandatum seu institutionem Dei de ordinandis certo ritu ministris. 1. ipse Spiritus Sanctus Act. 13. v. 2. jussit sibi *segregari Paulum, & Barnabam in opus ministerii*. Et c. 20. v. 28. idem Spiritus Sanctus *posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*. *Ipse dedit quosdam Apostolos, alios Prophetas, alios Pastores, & Doctores in consummationem Sanctorum in opus ministerii, & ædificationem corporis Christi*, nempe Ecclesiæ. Christus ipse Apostolis eorumque successoribus dedit potestatem dimittendi peccata, insufflans, & dicens: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remissa sunt &c.* 2. cum certum sit ab Apostolis per manus impositionem, & orationem ordinatos fuisse Diaconos, Presbyteros, Episcopos, necesse omnino est Apostolos hujusce ritus observandi mandatum a Christo Domino accepisse, juxta celebre Tertulliani effatum Lib. de Præscriptionibus c. 21. *Ecclesiæ ab Apostolis accepere, Apostoli a Christo, Cristus a Deo*. 3. denique, cum nullus mortalium valeat gratiam signis sensibilibus alligare, quæ tamen hic manuum impositioni alligata legitur, necesse est ad Christum auctorem, & institutorem referre ritum ordinandi ministros, eisque gratiam conferendi per impositionem manuum, & orationem.

Ephes. 4. *v.* 11.

Joan. 20. *v.* 21.

P. 209. *B.*

Respondent Novatores, ex nullo Scripturæ loco patere, Christum Apostolis mandatum dedisse ut ministros certo quodam ritu ordinarent. Ipse quidem in Discipulos insufflavit, cum eis tradidit potestatem dimittendi peccata; at nos ipsi nequidem ritum hunc insufflationis retinuimus.

Verum huic effugio jam paulo antea locum præclusimus. Licet enim expressis ac conceptis verbis non legamus hocce Christi mandatum, certissime tamen illud pro certo habemus: insufflationem vero non retinemus, quamquam a Christo usurpatam, quod fuerit ritus quidam transiens nec perpetuo observandus, cujus nullum a Christo mandatum accepere Apostoli in Ordinatione ministrorum perficienda.

Probatur 2. dogma nostrum Catholicum ex perpetua, & constanti Ecclesiæ totius ac SS.Patrum Traditione. 1. ex ritu impositionis manuum, quem semper in ordinandis ministris Ecclesia constanter observavit, ut videre est in antiquissimis Concilis Nicæno I. generali Can. 9. Antiocheno cap. 17. Ancyrano Can. 10. Carthaginensi IV. cap. 2. 3. 28. ex cura, & sollicitudine Ecclesiæ in deligendis ministris idoneis, qui scientia, eruditione, vitæ sanctitate possent cœteris præire Fidelibus, eosque suis juvare ministeriis: unde indignos, & aliqua imperfectione notatos, velut irregulares arcebat ac removebat ab Ordinatione sacra. 3. ex severitate Ecclesiæ in damnanda eorum rapacitate, & avaritia, qui pecunias pro Ordinatione suscipiunt: causam reddit Concilium Chalcedonense ann. 451. Can. 20. *Quia gratiam Dei illi censentur vendere, quæ tamen vendi nullo modo potest aut debet*. 4. denique, ex loco quo ministros sacros semper habuit, tanquam nimirum

T. 4. *Conc. p.* 772. *E.*

a cœteris segregatos, longe ampliori donatos gratia, & in sublimiori perfectionis gradu, ob dignitatis statum, constitutos.

Hæc ipsa est SS. Patrum doctrina.

S. Ambrosius Lib. de dignitate Sacerdotali c. 5. *Quis dat*, inquit, *frater, Episcopalem gratiam? Deus, an homo? Respondes sine dubio: Deus; sed tamen per hominem dat Deus: homo imponit manus. Deus largitur gratiam: Sacerdos imponit supplicem dexteram, & Deus benedicit potenti dextera: Episcopus initiat Ordinem, & Deus tribuit dignitatem.*

T. 2. App. p. 63. D.

S. Hieronymus scribens contra Luciferianos, perpetuo comparat Ordinationem cum Baptismo, & ostendit, non magis esse reordinandos qui sunt ab Hæreticis ordinati, quam rebaptizandos, qui sunt ab iisdem baptizati. *Si*, inquit, *in fide sua baptizato baptizans nocere non potuit, & in fide sua Sacerdotem constitutum constituens non inquinavit.* Et Lib. contra Vigilantium dicit Episcopum Diaconos ordinantem, Christi Sacramenta tribuere.

T. 4. par. 2. p. 296. Ib. p. 281.

S. Aug. L. 2. contra Parmenianum cap. 13. simili ratiocinio demonstrat contra Donatistas, amitti non posse Sacramentum Ordinationis, sicut nec Sacramentum Baptismi. *Ipsi explicent*, inquit, *quomodo Sacramentum baptizati non possit amitti, & Sacramentum ordinati possit amitti.... Si enim utrumque Sacramentum est, quod nemo dubitat, cur illud non amittitur, & illud amittitur? Neutri Sacramento injuria facienda est.* Quo in loco hæc observanda. 1. Ordinationem a S. Augustino vocari Sacramentum. 2. eum comparare Ordinationem cum Baptismo, atque apertissime pronuntiare eodem prorsus modo utrumque Sacramentum esse. 3. neminem veritatem hanc in dubium revocare.

T. 9. p. 45. D. E.

S. Cyrillus Alexandr. L. 12. in Joan. *Ostendit*, inquit, (Christus) *necessario sequi, ut detur iis Spiritus, qui ad divinum Apostolatum per eum deliguntur.*

Tom. 4. p. 1095. B.

S. Leo Epistola 11. alias 81. ad Dioscorum cap. 1. præscribens modum & tempus conferendi ac suscipiendi Ordinationem a jejunis, docet istud ex traditione Apostolica descendere, *ut intelligamus, quanta & dantium, & accipientium devotione curandum sit, ne tantæ benedictionis Sacramentum negligenter videatur impletum.*

T. 1. p. 436.

S. Gregorius Magnus L. 4. in Libros Regum c. 5. *Is*, inquit, *qui promovetur, bene foris ungitur, si intus virtute Sacramenti roboretur.*

Tom. 3. p. 218. B.

Ex quibus facile est mendacii ac crassæ ignorantiæ arguere Lutherum cum scripsit, neminem ex Antiquis Ordinationem nostram Sacramentum dixisse: unde scite Maldonatus hic qu. 2. (pag. 391.) ait Hæreticorum nostrorum ignorantiam magis ridendam esse, quam serio refutandam.

Concilium denique Tridentinum dogma Catholicum, & exposuit, & definivit Sess. 23. *Cum Scripturæ testimonio*, inquit c. 3. *Apostolica Traditione, & Patrum unanimi consensu perspicuum sit, per sacram Ordinationem, quæ verbis, & signis exterioribus perficitur, gratiam conferri, dubitare nemo debet, Ordinem esse vere, & proprie unum ex septem S. Ecclesiæ Sacramentis.* Deinde refert Synodus ea ipsa Scripturæ loca quæ hic a nobis laudata sunt.

T. 14. Con. p. 862. E.

Et Can. 3. sic pronuntiat: *Si quis dixerit, Ordinem sive sacram Ordinationem non esse vere, & proprie Sacramentum a Christo Domino institutum; vel esse figmentum quoddam humanum, excogitatum a viris rerum Ecclesiasticarum imperitis; aut esse tantum ritum quemdam eligendi ministros verbi Dei, & Sacramentorum; anathema sit.*

Ibid. p. 864. A.

Objectiones Novatorum jam occupavimus cum eorum effugia, & exceptiones ad argumenta nostra confutavimus.

Di-

Dices : S. Gregorius Nyssenus refert Gregorium Thaumaturgum tridui itinere dissitum a Phædimo Amasæensium Episcopo, in Neocæsariensem Episcopum fuisse consecratum : quo certe facto innuitur, existimasse Veteres sacram Ordinationem non esse sensibilibus quibusdam signis alligatam; sed tanquam officii cujusdam executionem, Superiorum Ecclesiasticorum voluntati, verboque attribui.

Resp. ex narratione S. Gregorii Nysseni istud dumtaxat inferri posse, nempe Phædimum suis precibus, monitis & adhortationibus Gregorium Thaumaturgum Episcopatum detrectantem ac refugientem, tandem adduxisse ut consentiret se creari Episcopum, *observatis tamen atque peractis, quæ fieri solent, legitimis seu solemnibus*, ait idem S. Gregor. Nyssenus, hæc est, servato ritu qui usurpari solet in consecratione Episcoporum. *Tom. 2. p. 977. At*

ARTICULUS II.

An rata, & valida sit apud Anglos Episcopos Ordinatio.

PRæsentem controversiam apud nos fere sopitam excitavit F. le Courayer, occasione cujusdam Memorialis Doctissimi Viri Renaudot, in quo nullas esse judicat apud Anglos Ordinationes ad formam Ritualis Eduardi VI. peractas. Econtra F. le Courayer ratas, & validas esse, nec interruptam Episcoporum apud Anglos successionem contendit, edita in eam rem Dissertatione. Palmare ipsius fundamentum istud est, quod Rituale Eduardi VI. id omne contineat ac præscribat, quod Ordinationi Episcopali perficiendæ essentiale videtur; manuum scilicet impositionem, pro materia; & orationem, pro forma : & quamquam aliunde nonnulla erronea simul admixta contineret, ea hujusmodi non esse, ut ipsam Ordinationis substantiam afficiant, & adulterent.

Duplex vero hic occurrit quæstio : una facti, altera juris seu dogmatis. Prior spectat Parcherum ordinatum a Barlovio, & Barlovium ipsum. 1. an Barlovius ad formam Ritualis Romani consecratus in Episcopum fuisset, quando Parchero manus imposuit. 2. an in hospitio seu taberna inter pocula ritu indecenti ac irreligioso, ut nostri communiter opinantur, Barlovius Parcherum Episcopum ordinaverit. De illa priori quæstione facti, obscura, & implicata, parum curamus, ex qua præsens nostra quæstio solvi directe non potest. Esto enim Barlovius non ad formam Ritualis Romani, sed Eduardi VI. ordinatus fuisset Episcopus, cum Parchero manus imposuit : esto vera sit aut commentitia historia Ordinationis Parcheri in taberna, vel non, quid inde F. le Courayer ? illicitam fatebitur eam Ordinationem, non autem invalidam, utpote quæ facta sit secundum ritum ab Eduardo VI. præscriptum, ac totius Parlamenti Anglicani auctoritate firmatum : qui ritus, ut ipse contendit, nihil continet contrarium naturæ ac substantiæ Ordinationis. Quod si ita est, Parcherus, qui certissime ad formam hujusce Ritualis ordinatus fuit, regnante Elisabetha, & qui origo seu caput est omnium Episcoporum Anglorum post reformationem, Parcherus, inquam, verus fuit ex valida Ordinatione Episcopus. In sola igitur quæstione juris seu dogmatis, tota præsens versatur controversia, utrum scilicet forma Ordinationis in Rituali Eduardi præscripta nihil contineat contrarium naturæ seu substantiæ Ordinationis, qualem admittit, & usurpat Ecclesia. Affirmat F. le Courayer; negare *Par Kee Barlovv.*

videtur usus & praxis Ecclesiæ Romanæ, quæ Anglos ritu Eduardi ordinatos, cum ad sinum suum redeunt, iterum jubet ordinari: quod certo usu tam constanti non observaret, nisi pro certo haberet, aut certe nisi gravi ac solido niteretur fundamento dubitandi, num in novo Rituali Eduardi VI. vitium quoddam sit speciale, internum ac essentiale, quo violetur Ordinationis substantia. Neque enim ignorat Ecclesia Catholica, commune vitium hæresis, vel schismatis, in quo perficitur vel recipitur Ordinatio, aut privatum ministri errorem, non obstare veritati seu validitati Ordinationis, quæ ritu a Christo præscripto perficitur; quod quidem adversus Donatistas definitum ab Ecclesia fuisse, docuimus in nostris de Sacramentis universim sumptis Prælectionibus. Missa igitur hac facti quæstione circa Ordinationem Barlovii, & Parcheri, in una juris seu dogmatis controversia discutienda hic hæremus, in qua hæc observanda sunt.

Observanda.

Observandum 1. quatuor veluti status Anglicanæ reformationis distinguendos esse: primum sub Henrico VIII. qui primus fuit schismatis auctor: secundum sub Eduardo VI. ejus filio ac successore: tertium sub Maria Regina: quartum sub Elisabetha.

Henricus insano in Annam de Boulen amore deperibat; quam ut uxorem libere ducere posset, suum cum Maria Aragoniæ vidua fratris sui Arthus conjugium ab annis viginti quinque contractum, eo prætextu dissolvi postulabat, quod contra jus divinum ac naturale, ut ipsi videbatur, uxorem fratris sui defuncti duxisset: suum cum illa divortium a S. Sede approbari, & se a vinculo contracto liberum declarari enixe rogabat; quod cum a Sede Apostolica obtinere non potuisset, sui non amplius compos, ac furens, nova in odium Ecclesiæ Romanæ meditari cœpit ac moliri; instigantibus præsertim, ac flammam rebellionis in Ecclesiam aspirantibus, Cromvello, & Cranmero Cantuariensi Archiepiscopo, qui tametsi partim Lutheri, partim Calvini erroribus animo toti forent addicti, nondum tamen in publicum eos proferre audebant, metu Regis Henrici, quem noverant ab illis penitus alienum. Henricus itaque retentis sex fidei Catholicæ articulis, Lutheri, & Calvini erroribus e diametro contrariis, arcem ipsam Romanæ potestatis, idest Primatum Ecclesiæ Romanæ in cœteras orbis Catholici Ecclesias, impetit, atque excussa, quam ipsi hactenus exhibuerat, obedientia, seipsum declaravit Ecclesiæ Anglicanæ Caput supremum, non tantum in temporalibus, sed etiam in spiritualibus; ita ut, & dogmata fidei definire, errores damnare, & censuris pro plenitudine suæ auctoritatis se ferre posse superbius jactitaret; non alia Episcopis reservata potestate, quam ut nomine suo, & tanquam sui Vicarii, ministerium suum exercerent, ad seipsum delaturi quidquid suis in Diœcesibus peregissent. Atque inde Rex suum in toto Regno in spiritualibus Vicarium generalem Cromvellum an.1535. nominavit, qui singulas Diœceses nomine suo lustraret; quæ necessaria judicaret, institueret, reformaret perditos nonnullorum mores; imo & bona temporalia, quibus dotata fuerant Monasteria permulta, Laicis viliori pretio divendita concederet. Fuit hoc primum reformationis Ecclesiæ Anglicanæ fundamentum. Istam porro supremam Capitis Ecclesiæ Anglicanæ prærogativam, quam contra jus omne sibi usurpa-

vit

vit Henricus VIII. ultro ratam habuit ac confirmavit Parlamentum ann. 1535. lata etiam in rebelles, qui huic prærogativæ subscribere recusarent, pœna capitis, quam omnium primi, cum summo bonorum omnium dolore, experti sunt, Cardinalis Fisher; & Thomas Morus Regni Cancellarius. Sic a publico adulterio, ac injusta sanguinis effusione initium duxit Anglicana reformatio.

Qui sub Henrico vixere Præsules Anglicani, ii omnes ad formam Ritualis Romani ordinati fuerant; ideoque de valida illorum Ordinatione nullum hic suboriri dubium potest: nihil etenim circa ritum Ordinationis immutavit Henricus. Cum autem, ut dictum est, ab erroribus Lutheri, & Calvini alienus ille foret, sex fidei articulos pro sua in rebus spiritualibus suprema auctoritate anno 1536. condidit, quos anno 1539. auctorite, ac judicio Parlamenti probatos omnibus, ut observarentur, proposuit. Confirmabant in primo transubstantionem: in secundo, communionem sub unica specie, in tertio, Præsbyterorum cælibatum imposita etiam pœna mortis, adversus illos, qui legem hanc infringerent: in quarto, obligationem observandi vota: in quinto, usum celebrandi Missas privitas: in sexto denique; confessionem auricularem. Isti sunt famosi sex articuli, quos Henricus, non tantum ut vindex, ac protector definitionum Ecclesiæ, sicut persuadere conatur F. le Courayer, sed etiam ut supremus fidei arbiter, ac Caput Ecclesiæ, condidit ac promulgavit, quorum occasione inter Protestantes bene multi capite damnati fuere, quod dictis articulis subscribere recusarent.

L. 7. Variationum Bossuetii.

Henrico VIII. successit Eduardus VI. ejus filius natus annos fere duodecim, cum sceptro potitus est. Eo regnante summam facta est in religione rerum immutatio, & confusio, subversa penitus Catholica fides, extincti ac proscripti sex articuli mox appellati, obliteratum sacrificium, altaria eversa, depositi Catholici Præsules, in vincula conjecti, necati; novum Ordinationis Rituale conditum, quod vulgo Rituale Eduardi VI. appellatur, quodque statuto Parlamenti anno 1549. & 1552. jubente Rege opera sex Præsulum, & sex Theologorum dicitur adornatum. Illos vero, non ut judices consulebat Eduardus, cum ipse supremus Judex fidei a Parlamento constitutus ac declaratus fuisset, sed tanquam in hisce rebus peritos; qua ratione solent Judices in arte qualibet expertos consulere, antequam sententiam pronuntient; atque hoc ipsum est Rituale, de quo potissimum controversia hic instituitur, an scilicet validam contineat Ordinationis præsbyteralis & Episcopalis formam: quam utramque integram refert F. le Courayer Dissertationis 2. parte inter Instrumenta pag. 28. & sequentibus.

Dissert. par. 2. inter Instrumenta p. 13.

Pieces justific. p. 28.

Mortuo Eduardo VI. Regnum jure sanguinis adepta est Maria, qua regnante Religio Catholica respirare cœpit, & ad priorem formam revocari. E suis sedibus ejecti Præsules orthodoxi, restituti: hæretici contumaces expulsi ac severius puniti; quæ ab Eduardo statuta fuerant decreto Parlamenti anno 1553. rescissa; ac prior Liturgiæ, & Ordinationis forma, quæ ultimo vitæ Henrici anno vigebat, in usum revocata. Denique, per Cardinalem Polum Anglia cum Apostolica Sede reconciliatur, ab omnibus censuris, quas incurrerat, absolvitur, id enixe per supplicem Libellum postulantibus omnibus Regni Ordinibus. At, proh dolor! quam fluxa & caduca fuit pax illa, & reconciliatio! Quam tremenda judicia Dei, qui permisit Ecclesiam Anglicanam in novos tumultus ac calamitates sub Elisabetha Regina corrurere!

Pieces justificatives, p. 16. par i. 2. de la Differt.

Tandem quartus reformationis Anglicanæ status sub Elisabetha Regina luctuosus maxime fuit. Quæ a Maria in melius ordinata & restituta fuerant, decreto Parlamenti anni 1559. rescissa sunt; Liber Ordinationum & precum Eduardi VI. restitutus, omnes Ordinationes sacræ, seu Episcoporum seu Præsbyterorum, quæ ab anno 1559. factæ fuerant, senatus decreto anni 1566. ratæ ac validæ declaratæ fuerunt. Altero vero statuto anni 1597. expulsio seu depositio veterum Præsulum, ac novorum in eorum locum substitutio confirmata, sic quasi alternantibus fluctibus navis Ecclesiæ apud Anglos agitata, modo in unam, modo in alteram partem dejecta, variam experta est fortunam.

Regnante Elisabetha, illius jussu ac mandato Parcherus a Barlovio in Archiepiscopum Cantuariensem juxta formam Ritualis Eduardi VI. ordinatus fuit; ac ne quis forte objiceret, vitium aliquod in eam Ordinationem obrepsisse, Regina pro sua in res Ecclesiæ spirituales auctoritate suprema, declaravit suis Litteris patentibus, si quis defectus fuisset, se illum auctoritate sua supplere: *Supplentes*, inquit, *suprema auctoritate nostra regia, ex mero motu ac certa scientia nostris, si quid aut in his, quæ juxta mandatum nostrum præditum per vos fiet, aut in vobis, aut in vestrum aliquo, conditione, statu, facultate vestris ad præmissa perficienda desit aut deerit eorum, quæ per statuta hujus Regni, aut per Ecclesiasticas in hac parte requiruntur, aut necessaria sunt, temporis ratione, & rerum necessitate id postulante. In cujus rei &c.* Ad ista Elisabethæ verba non satis attendisse videtur F. le Courayer, cum relato Parlamenti statuto anni 1566. quo ratæ, ac validæ declarantur Ordinationes sacræ, tum Episcoporum, tum Præsbyterorum &c. factæ ad formam Legibus Regni præscriptam, idest Ritualis Eduardi VI. addit, *ex hoc statuto* (ann. 1566.) *resultare, vim ac valorem illarum Ordinationum a Parlamento non conferri, sed supponi, agnosci, ac consequenter declarare.* Namque 1. in hoc ipso statuto expresse dicitur, *ritus consecrandi Archiepiscopos, & ordinandi Præsbyteros, ac Diaconos, qui publice declaratus fuit regnante Eduardo VI. & additus Libro communium precum auctoritate Parlamenti, quod quinto, & sexto regni Eduardi anno habitum est, firmum & integrum subsistere debere, & ab omnibus in toto Regno observari.* 2. Rituale Eduardi, de quo hic mentio est, non alia quam suprema hujus Principis in res Ecclesiæ spirituales auctoritate, conditum fuit, ac vim Legis obtinuit. Quod si opera Episcoporum ac Theologorum in eo Rituali adornando usus est Eduardus, eos ut jam diximus, non tanquam veros judices, sed tantum ut meros consultores, & expertos adhibuit. 3. Elisabetha verbis citatis expresse declarat, se pro sua suprema & regia potestate supplere ea, quæ *aut per statuta Regni, aut per Leges Ecclesiasticas in hac parte requiruntur, ac desunt.* Ergo jus & auctoritatem sibi arrogat in ipsas Leges Ecclesiasticas.

Dissert. p. 2. inter Instrumenta p. 57.

Dissert. p. 2. inter Instrumenta p. 23.

Ib. p. 31.

Observandum 2. quæstionem hic non esse, an illicita sit, (quis enim dubitat?) sed an nulla, & invalida haberi debeat Episcoporum Anglorum Ordinatio, propter internum aliquod essentiale vitium quod ipsi adhærescit. Vitium autem illud tenere se potest, aut ex parte materiæ, aut ex parte formæ, aut denique ex parte ministri; si nempe careat vel debita intentione faciendi quod facit Ecclesia, vel potestate sibi a legitimo ministro collata: nullus quippe major est defectus quam potestatis.

Observandum 3. inter reordinationem seu iteratam Ordinationem, ac rehabilitationem, ut vocant, seu liberam functionum Ordinis exercendarum

rum

rum restitutam licentiam, istud discrimen esse, quod iterata Ordinatio supponit priorem nullam & irritam fuisse: *Non monstratur iteratum*, ait S. Gregorius Magnus Epist. 32. Lib. 12. nunc 17. Libri 14. *quod non certis indiciis ostenditur esse peractum*. Rehabilitatio vero illud dumtaxat supplet, quod fuerat omissum, quamquam non essentiale; ac liberum restituit functionum Ordinis exercitium. F. le Courayer duo hæc confundit; atque Anglos, cum ad nos redeunt, vere non ordinari, sed tantum rehabilitari contendit. *Tom. 2. p. 1279. D.*

Verum nulla est apud nos de nomine controversiam: rehabilitationem, non reordinationem appellet per nos licet, modo fateatur, quod verum est, in illa rehabilitatione omnia, quæ ad substantiam Ordinationis pertinent, de novo debite usurpari; quo uno non obscure Ecclesia significat, nullam & invalidam sibi videri Ordinationem, quam illi ritu Anglicano perceperant. His prænotatis, sit

CONCLUSIO.

Ordinatio Episcoporum Anglorum ad formam, & legem Ritualis Eduardi VI. peracta, irrita est, nulla, & invalida.

Probatur 1. ex constanti usu ac praxi Ecclesiæ Romanæ, quæ ritu Eduardi ordinatos Episcopos vel Præsbyteros Anglos, cum ad sinum suum ac centrum Catholicæ unitatis redeunt iterum jubet ordinari juxta formam in Rituali Romano præscriptam. Id ultro agnoscit ac fatetur F. le Courayer part. 2. Differt. cap. 13. pag. 47. *Quoties*, inquit, *aliquis minister Anglus ad Ecclesiam Catholicam redit, si dignus habitus est, ut admitteretur in Clero, omnes Ordines, tanquam mero Laico illi collati sunt, & ita recenter actum est Romæ*. Quis porro facile crediderit, sic egisse, & etiamnum agere sapientissimam Ecclesiam, quæ cæterarum mater est, ac magistra, nisi pro certo habuisset, & haberet, nullam & invalidam esse formam Ordinationis quam omnium primus invexit Rex Eduardus VI. in novo suo Rituali? Neque refert quod in nullo sive Canone, sive publico judicio, istud ab Ecclesia definitum fuerit; quasi factum ipsum, usus ac constans Ecclesiæ praxis definitioni non æquivaleret: aut viro Catholico fas esset aliquando ab ea sententia recedere, in quam novit saltem inclinari Romanam Ecclesiam. Non id certe patitur, quæ ipsi debetur, summa reverentia.

Probatur 2. quia illa Ordinatio pro nulla & invalida debet haberi, quæ confertur a ministro non habente veram & legitimam ordinandi potestatem: atqui Præsules Anglicani ad formam Ritualis Eduardi VI. ordinati non habent veram ac legitimam ordinandi potestatem: ergo nulla est, ac invalida Ordinatio ab illis data & recepta.

Minor probatur: quia vera & legitima ordinandi potestas a solo Christo esse potest, omnium Sacramentorum auctore, ac institutore: *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra*, inquit, *sicut misit me Pater, & ego mitto vos, Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*. Matth. 28. v. 18. & Act. 20. v. 28. *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*. Atqui potestas, quæ in Anglis Episcopis esse dicitur ad conferendam sacram Ordinationem, a Christo non est, sed a Rege, qui supremum Caput est Ecclesiæ, ac fons totius spiritualis, potestatis, unde cæteri pro ejus arbitrio ac voluntate portionem

quamdam derivatam percipiunt; ergo nulla est, ac prorsus invalida potestas ordinandi, quæ apud Anglos Episcopos esse dicitur.

Hanc consequutionem, posita minoris propositionis veritate, legitimam esse agnoscit vel ipse F. le Courayer Dissertationis par. 1. c. 11. pag. 252. *Il faut convenir*, inquit, *que le changement s' etant fait par une puissance seculiere, qui ne peut point d' elle-meme donner aucune autoritè aux choses qu' elle prescrit en matiere spirituelle, tout ce qui se fait en consequence, doit etre censè nul: & toutes les Ordinations qui n' ont d' autre source, & d' autre principe, sont dès-là meme nulles & absolument insuffisantes*. Latine: Fatendum est, quod cum immutatio facta fuerit auctoritate sæculari, quæ rebus spiritualibus nullam ex sese vim impertiri potest, quidquid consequenter fit, pro nullo & irrito habendum est, adeoque nullas omnino & invalidas esse Ordinationes, quæ non alio fundamento nituntur. Ita reipsa docet Conc. Tr. Sess. 23. c. 4. cujus hæc verba sunt: *Docet sacrosancta Synodus in Ordinatione Episcoporum, Sacerdotum, & cæterorum Ordinum, nec populi nec cujusvis sæcularis potestatis, magistratus consensum sive vocationem, sive auctoritatem ita requiri, ut sine ea irrita sit Ordinatio: quin potius decernit, eos qui tantummodo a populo, aut sæculari potestate ac magistratu vocati & instituti, ad hæc ministeria exercenda ascendunt, & qui ea propria temeritate sibi sumunt, omnes non Ecclesiæ ministros, sed fures & latrones per ostium non ingressos habendos esse*.

Tom. 14. Concil. p. 863. C.

Tota ergo hujusce nostræ quæstionis difficultas in probatione minoris propositionis versatur: tam certa vero, & clara illa est, vix ut sciam qua fronte negari illa possit. Namque 1. nonne Henricus VIII. primus schismatis Anglicani auctor, supremi Capitis Ecclesiæ Anglicanæ prærogativam & auctoritatem sibi arrogavit & exercuit, cum sex dictos Articulos ad fidem pertinentes sua propria auctoritate definivit, quos confirmavit & ratos habuit Parlamentum anno 31. regni hujus Principis? Nonne anno 1553. qui vigesimus sextus erat regni Henrici, Parlamentum eadem auctoritate spirituali declaravit Henricum esse & agnosci solum *supremum caput Ecclesiæ Anglicanæ; eamque prærogativam ad omnes ejus posteros Reges extendendam esse, qua poterunt identidem lustrare, emendare, reformare, corrigere, reprimere omnes errores, hæreses, abusus, vitia, excessus, quicumque illi sint, qui per spiritualem jurisdictionem corrigi & emendari debent*? verba ipsa sunt Parlamenti. Atque inde factum est, ait Illustrissimus Bossuetius L. 7. Historiæ Variationum nu. 45. pag. 394. Tom. 1. gallice, que Henri VIII. donnoit pouvoir aux Eveques de visiter leur Diocese, avec cette preface, *que toute jurisdiction, tant ecclesiastique que seculiere, venoit de la puissance royale: comme de la source premiere de toute Magistrature dans chaque Royaume. Que ceux qui jusqu' alors avoint exercè* PRECAIREMENT *cette puissance, la devoient reconnoitre comme venue de la liberalitè du Prince, &* LA QUITTER QUAND IL LUI PLAIROIT: *Que sur ce fondement il donne pouvoir à tel Eveque de visiter son Diocese,* COMME VICAIRE DU ROI, *& par autoritè; de promouvoir aux Ordres sacres & meme à la Pretrise, ceux qu' il trouvera à propos; & en un mot, d' exercer toutes les fonctions Episcopales,* AVEC POUVOIR DE SUBDELEGUER, *s' il le jugeoit necessaire*.

Dissert. du F. le Courayer parte 2. inter Instrumenta ar. 2. 3. p. 3 Commissu à donner. Recueil de de Burnet: premiere partie. L. 2. n. 14. p. 184.

Latine: Inde factum, ut Henricus VIII. Episcopis potestatem fecerit suam lustrandi Diœcesim, hac præmissa præfatione seu monitione; omnem jurisdictionem, sive Ecclesiasticam, sive sæcularem, emanare, tanquam a fonte & origine, a regia & alia quacumque Magistratus in quolibet

Re-

Regno auctoritate; atque eos omnes, qui hactenus precario auctoritatem illam exercuerunt, agnoscere debere, illam ex mera Principis liberalitate profluere, ac pro ejus nutu & arbitrio deponendam esse. Quo fundamento subnixus Rex, quem voluerit Episcopum, delegare potest, ut tanquam suus vicarius ac nomine suo suam lustret Diœcesim, Ordines sacros etiam Præsbyteratum, auctoritate sua conferat; uno verbo, ut omnes Episcopales functiones exerceat, indulta etiam ipsi facultate alium quemlibet, si opus fuerit, ad ea omnia delegandi. Paulo ante, pag. 292. doctissimus Præsul ex Burneto ipso probat, istud doctrinæ portentum a Cranmero excogitatum & inductum fuisse.

II. Nonne Eduardus VI. eamdem supremi Capitis Ecclesiæ Anglicanæ, cum omnibus suis appendicibus mox a Bossuetio enumerati, prærogativam sibi assumpsit, ita consentiente ac statuente Parlamento? Nonne ipse Eduardus novum Ordinationis Rituale pro sua suprema auctoritate spirituali & ecclesiastica condidit, probante etiam Parlamento an. 1549. & 1552. ac jubente ut executioni demandetur? Quid porro ad auctoritatem spiritualem proprius spectat, quam ritum Ordinationum sacrarum, earumque materiam & formam figere ac determinare, nominationem & electionem Episcoporum sibi uni arrogare? Quapropter Eduardus in Instrumento, seu Litteris patentibus, quibus & Cranmero & aliis Episcopis facultatem concessit ministerium suum, seu Episcopales functiones iterum exercendi, declarat, omnem spiritualem potestatem a se ipso tanquam a fonte profluere: *Quandoquidem*, inquit (referente Strypo Scriptore Anglo) *omnis juris dicendi auctoritas atque etiam jurisdictio omnimoda, tam illa quæ ecclesiastica dicitur, quam sæcularis, a regia potestate, velut a supremo capite, ac omnium Magistratuum infra Regnum nostrum fonte ac scaturigine, primitus emanaverit.* *Differt. 2. pag. Piece justificatives, pag. 13.*

Quin & in aliis Litteris, quibus ad Episcopatum Bathonensem nominat, istis verbis utitur: *Nominamus, facimus, ordinamus, creamus, & constituimus per præsentes.* Non potuit Eduardus verbis significantioribus supremam suam in electionem & consecrationem Episcoporum declarare potestatem. Ad hæc accedit formula juramenti quod Edicto Parlamenti debet emittere, quicumque a Rege in Episcopum eligitur. En tenor & formula juramenti: *Ego N. palam testor & ex conscientia mea declaro, quod Majestas regia unicus est supremus Gubernator hujus Regni, tam in omnibus spiritualibus, sive ecclesiasticis rebus aut causis, quam temporalibus; & quod nullus extraneus Princeps, persona, Prælatus habere debet illam jurisdictionem, potestatem, superioritatem, præeminentiam, vel auctoritatem Ecclesiasticam sive spiritualem intra hoc Regnum, & proinde renuntio &c.* Hoc juramento manifeste declaratur supremam in Ecclesia Anglicana potestatem in uno & solo Rege, tanquam in fonte, residere, exclusis Conciliis generalibus, aliisque quibuscumque Episcopis; adeoque penes illum solum esse, statuere quæ ad fidem, disciplinam, & ritum administrandi Sacramenta pertinent. *Differt. par. 2. inter Instrumenta, p. 84.*

Non quod Rex per seipsum aut Episcopos consecret, aut Præsbyterum agat, sed quod Episcopis potestatem impertiatur suum exercendi ministerium. Rem totam egregie aperit Doctissimus Bossuetius L. 10. Historiæ Variationum n. 14. *Il ne s'agit pas ici, ait, si les Anglois attribuoient à la Royauté l'administration de la parole & des Sacremens.... La question etoit donc de sçavoir si dans ces matieres la Majesté royale a une simple direction & execution* *Bossuet. L. 10. Hist. Var.*

cution exterieure, ou si elle influe au fond de la validitè des actes ecclesiastiques.
n. 14. To. 2. pag. 92. *Mais encore qu'en apparence on la reduise dans l'article 36. de la Confession de foi de la nouvelle Eglise Anglicane, à la simple execution, le contraire paroissoit trop dans la pratique. La permission de precher s'accordoit par Lettres Patentes & sous le grand sceau. La Reine* (Elisabeth) *faisoit les Eveques avec la meme autoritè que le Roi son pere* (Henri VIII.) *& le Roi son frere* (Eduard VI.) *& pour un tems limitè, si elle vouloit. La commission pour les consacrer emanoit de la puissance royale. Les excommunications etoient decernees par la meme autoritè. La Reine regloit par ses Edits, non seulement le culte exterieur, mais encore la foi & le dogme, ou les faisoit regler par son Parlement, dont les Actes recevoient d'elle la validitè, & il n'y a rien de plus inoui dans l'Eglise chretienne, que ce qu'on y fit alors. Le Parlement prononça directement sur l'heresie: il regla les conditions sous lesquelles une doctrine passeroit pour heretique; & où les conditions ne se trouveroient pas dans cette doctrine* (loquitur manifeste Præsul doctissimus de statuto Parlamenti an. 1559.) *il defendit de la condamner, & s'en reserva la connoissance. Il ne s'agit pas de sçavoir,* pergit Auctor, *si la reglè que le Parlement prescrivit, est bonne ou mauvaise, mais si le Parlement etant un corps seculier, dont les Actes recoivent du Prince leur validitè, peut decider sur les matieres de foi, & s'en reserver la connoissance; c'est-à-dire, se l'attribuer & l'interdire aux Eveques, à qui J. C. l'a donnèe. Ce que disoit le Parlement, qu'il agiroit de concert avec l'Assemblè du Clergè, n'etoit qu'une illusion; puisq enfin c'etoit toujours reserver la supreme autoritè au Parlement, & ecouter les Pasteurs plutot comme consulteurs dont on prenoit les lumieres, que comme Juges naturels, à qui seuls la decision appartenoit de droit divin. Je ne croi pas qu'un cœur chrètien puisse ecouter sans gemir un tel attentat sur l'autoritè pastorale & sur les droits du sanctuaire.* Hæc Illustr. Bossuetius, quæ latine reddimus in gratiam exterorum qui gallice nesciunt. Non hic agitur utrum Angli verbi & Sacramentorum administrationem regiæ Majestati deferant. Quis tam absurdi consilii eos unquam accusavit? Sed quæstio in eo est, an Princeps hujusmodi res ecclesiasticas dumtaxat dirigat & executioni exterius mandari curet, an vero sua ipsa auctoritate illas ratas & validas efficiat. Primum quidem exterius dumtaxat apparet: at usus & praxis adversatur. Namque licentia verbi Dei annuntiandi per Litteras patentes magno sigillo munitas concedebatur: Regina eadem prorsus auctoritate qua pater & frater ejus, Episcopos eligebat & promovebat, & quidem ad tempus, si placuisset: qui eos consecraturi erant, ab una regia delegabantur auctoritate. Censuræ & excommunicationes ab eadem auctoritate decernebantur: Regina Edictis suis non tantum cultum exteriorem, sed etiam fidem ipsam & dogma statuebat ac determinabat; atque ut a Parlamento determinaretur, concessa ipsi auctoritate, imperabat. Nihil unquam in Ecclesia tam portentosum auditum fuerat. Parlamentum directe de rebus fidei pronuntiavit, fixis ac determinatis conditionibus, quibus dogma quoddam pro hæretico habendum foret, & damnandum quidem, si illæ adessent, absolvendum vero si non adessent, cujus quidem rei judicium sibi uni judex Laicus reservavit. Quæstio hic non est, an regula quam sibi præscripsit Parlamentum, bona sit vel mala, sed utrum Laica societas, cujus omnis jurisdictio a Principe defluit, res fidei definire, earumque cognitionem ac judicium, quod solis Episcopis Christus concessit, trahere ad se possit. Illudebat procul dubio Parlamentum, quando protestabatur se ex consilio ac consensu Episcoporum agere velle: supre-

premam etenim auctoritatem in spiritualia eo ipso tempore retinebat, quo Episcopos audiebat, non quidem ut judices fidei, sed ut consultores dumtaxat, & in hisce rebus doctos & expertos. An vero possunt aures Christianæ tale portentum adversus Pastorum & sanctuarii divinam & legitimam auctoritatem patienter audire ac ferre?

Ne quis vero dicat, isthæc omnia, invitis ac reluctantibus Episcopis, a Laicis per fas & nefas attentata & usurpata fuisse, audiat quid Synodus Londinensis anno 1562. articulo 36. declarat: *Libellus*, inquit, *de consecratione Archiepiscoporum, & Episcoporum, & de Ordinatione Præsbyterorum editus nuper temporibus Eduardi VI. & auctoritate Parlamenti illis ipsis temporibus confirmatus; omnia ad ejusmodi consecrationem & Ordinationem necessaria continet .·. Itaque quicumque juxta ritus illius Libri consecrati aut ordinati sunt ab anno secundo prædicti Regis Eduardi, ejusque ad hoc tempus, aut imposterum juxta eosdem ritus consecrabuntur aut ordinabuntur, rite atque ordine, atque legitime statuimus esse & fore consecratos & ordinatos*. En quomodo & Eduardus VI. ritum seu formam consecrationis Episcoporum, Præsbyterorum &c. propria sua & suprema auctoritate condidit, & Episcopi Anglicani, qui ad hæresim defecerant, in Synodo Londinensi declaraverint ritum hunc legitimum, ac ratas & validas esse, ac fore omnes Ordinationes, quæ juxta ritum illum perfectæ fuerunt, aut deinceps perficientur. Ergo non invitis nec reclamantibus Anglicanis Episcopis auctoritas in res Ecclesiæ spirituales a Laicis usurpata fuit.

Differt. du P. le Courayer premiere partie, p. 156.

At, inquies, ergo inde saltem sequitur, ritum consecrationis seu Ordinationis, non tantum a laica, sed etiam simul ab ecclesiastica auctoritate Episcoporum, quos Eduardus consuluerat, synodice approbatum & confirmatum fuisse. Fateor: sed quorum Episcoporum? eorum, qui, abjurata fide Catholica, odiosa & turpi adulatione primatum in Ecclesiam Anglicanam Eduardo & Elisabethæ asseruerant & confirmaverant. An porro tales judices hic audiendi? Neque, ut jam audivimus ab illustrissimo Bossuetio, Eduardus illos tanquam judices, sed ut meros consultores audivit, quandoquidem quidquid illi jurisdictionis habebant & auctoritatis, totum a Principe, tanquam a fonte & origine derivatum erat, & quidem *ad tempus*, si Principi visum fuisset. Grande igitur in illis Episcopis fidei desertoribus piaculum ac crimen fuit, Rituale Eduardi approbasse & confirmasse, quod cœteri omnes Orthodoxi Episcopi pro viribus, suarum dignitatum quibus spoliati fuere, ac etiam propriæ vitæ suæ dispendio, rejecerant ac improbaverant.

Tandem supremam hanc Anglorum Regum in Ecclesiam & res fidei usurpatam auctoritatem invicte demonstrat tum famosum Reginæ Elisabethæ statutum, *supplentes*, quod retulimus; tum politia & disciplina Ecclesiæ Anglicanæ Londini typis edita & promulgata an. 1617. regnante Jacobo I. pag. 303. ubi hæc leguntur. *De rebus licet fidei sint dogmata, aut ritus ac cœremoniæ decori & ordini ecclesiastico servientes, potest deliberare regia Majestas, & eorum veritatem ac æquitatem ad verbi divini stateram expendere .·. Et postea quam regia Majestas de his rebus una cum illarum consultissimis mature deliberaverit, de eisdem potest condere publica edicta & leges adigentes populum, ad eas religiose observandas & reverenter amplectendas*.

Verum, inquiet aliquis cum Craumero, reipsa quidem Apostoli a Deo potesta-

Bossuet. L. 7. Variat. num. 44. pag. 391. T. 1. testatem habuere creandi Episcopos & Pastores, sed ista conditione ac lege, ut Pastores nonnisi de consensu & cum dependentia ab auctoritate regia, potestatem suam seu functiones ministerii sui exercere libere possent. Quasi vero Pastores, non Christi sed Principum ministri forent ab illis delegati. Attamen Apostolus 1. Cor. 4. v. 1. ait: *Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei*. Et 2. Cor. 5. v. 20. *Pro Christo legatione fungimur*. Ergo non tantum ipsa radicalis potestas ordinandi, sed & legitimum illius exercitium a Spiritu sancto est, qui *posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*. Act. 20. v. 28.

Ad regendos autem Fideles non tantum potestas Ordinis, sed & illius usus seu exercitium requiritur. Potest equidem Ecclesia legitimis de causis exercitium illud aliquando ligare ac suspendere: at Principum Christianorum officium est, hujus exercitii formam & legem non quidem præscribere, sed juvare, ut executioni demandetur.

Probatur 3. Illa Ordinatio tanquam nulla & invalida rejicienda est, quæ peccat in forma essentialiter requisita: atqui Ordinatio sacra apud Anglos peccat in forma essentialiter requisita: ergo &c.

Solam Ordinationis Anglorum formam hic impetimus, non materiam, manuum scilicet impositionem, quam sufficientem esse non illibenter illis in præsentiarum concedimus. Supponimus autem ex dictis antea, tanquam rem certam, formam Ordinationis sacræ in oratione reponi, de qua una mentio fit in Scripturis, ubi de Ordinatione Diaconorum Act. 6. v. 6. *Hos statuerunt ante conspectum Apostolorum; & orantes imposuerunt eis manus*. Et cap. 13. v. 3. de Ordinatione Pauli & Barnabæ dicitur: *Tunc jejunantes & orantes, imponentesque eis manus, dimiserunt illos*. Et 1. ad Timoth. 4. v. 14. *Noli negligere gratiam, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum Præsbyterii*. Istud autem eo lubentius hic asserimus, quod consentientem habeamus F. le Courayer, qui cum Morino, & P. Martenio agnoscit verba ista: *Accipite Spiritum sanctum*, in quibus recentiores nonnulli Scholastici formam Ordinationis collocant, reipsa vim formæ non habere. Quia, fatente ipso P. Martenio, *De antiquis ritibus* Lib. 1. cap. 8. art. 10. pag. 330. *toti antiquitati ignota fuerunt; adeo ut vix in ullo Pontificali annos quadringentos attingente, reperiantur*. (*Dissert. par. 1. p. 106. & 107.*)

Oratio porro, quæ in nonnullis Sacramentis formæ rationem habet, duobus modis spectari potest. 1. quantum ad verba. 2. quantum ad sensum. Fatemur quidem, ad valorem orationis necesse non esse ut iisdem plane verbis ab omnibus Ecclesiis exprimatur: & revera Ordinationis forma seu oratio, non iisdem plane verbis enuntiatur apud Græcos & apud nos, & tamen utrobique rata & valida est Ordinatio. At contendimus eumdem quoad substantiam sensum esse debere, & revera esse in utraque Ecclesia, & quidem aptum & idoneum ad finem seu effectum Sacramenti designandum; quo sensu mutato, nulla & irrita est Ordinatio. Fatemur etiam, aut privatum ministri errorem in oratione seu forma alicujus Sacramenti usurpanda, aut variam illius circa materiam & formam Sacramenti privatam opinionem, valori seu veritati Sacramenti non obesse, modo essentialis formæ, seu orationis sensus cum legitima materia retineatur. *Annotare necesse est*, ait Morinus L. 8. de Pœnit. c. 18. *quod nemo mihi videtur negaturus, certum esse de fide, Sacramentum administratum juxta ritum in Pontificali Romano præscriptum, esse legitimum, nihilque ex parte sui deesse ad effectum* (*P. 568. n. 2. B.*)

ctum in suscipiente producendum. Verum non est necessario de fide, quod Doctores Catholici disputant, in hac parte, in his verbis Ritualis, forma vel materia continetur; nisi hoc expresse dictaverit Ecclesia .... Nihil enim variæ Scholasticorum opinationes de Ritualis verbis, an hic vel illic sit Sacramenti forma, Sacramentorum virtuti, cum omnia in Rituali præscripta rite administrantur, officiunt. Hæc scite Morinus.

Observat cum eodem Morino F. le Courayer Differt. 1. p. pag. 127. ridiculum esse supponere, quod in collectione orationum hæc potius, quam illa, Sacramenti effectum operetur, quando a Christo nulla determinata fuit: ex quo sequitur, satis esse ad formam Ordinationis, quæ in oratione reponitur, tanquam nullam, & irritam reprobandam, quod in tota illarum orationum serie, aliqua sit, quæ errorem contineat essentialiter contrarium formæ, fini, & effectui Ordinationis. *Differt. 1. par. p. 127.*

Minor igitur propositio argumenti nostri, nempe, Ordinationem Anglorum essentialiter vitiosam esse, ac peccare in forma seu oratione quam Ecclesia Catholica exigit,

Probatur. Quia ea forma seu oratio essentialiter vitiosa est ac invalida, cujus sensus essentialiter contrarius est ac diversus sensui quem Ecclesia intendit, & qui directe pugnat cum fine seu effectu Sacramenti Ordinationis: atqui talis est sensus orationum quæ in Ordinatione v. g. Episcoporum, præscribuntur in Rituali Eduardi. Probatur: quia oratio, seu series orationum, quæ manifeste errores continent, & exprimunt, longe diversum essentialiter sensum habent a sensu orationum Ecclesiæ: atqui talis est series orationum quæ in Rituali Eduardi usurpantur in consecratione Episcoporum. Nonne error est ac manifesta hæresis, agnoscere. 1. Regem Angliæ esse Caput Ecclesiæ, ac Judicem supremum controversiarum fidei, quas pro sua auctoritate definire poteft, ac contrarios errores damnare? Porro qui consecrandus est Episcopus, juramento affirmat se ita credere. 2. necessariam non esse Traditionem, de qua nullatenus a consecrante interrogatur, qui electus est Episcopus. 3. Scripturam sacram solam esse fidei nostræ regulam. 4. eam ex privato uniuscujusque judicio, absque præsidio Conciliorum, & Ecclesiæ universalis, interpretandam esse. 5. Romanum Pontificem non tantum non habere primatum in tota Ecclesia, sed & tyrannum esse, a cujus tyrannide, excessibus, erroribus, ac vitiis, ut liberetur, Deum rogat Ecclesia Anglicana in iis Litaniis, quas in suis sacris Ordinationibus recitari jubet: *A tyrannide Romanorum Pontificum*: ait Litania, *libera nos Domine*. Ista tam odiosa sunt, audaciæ ac temeritatis plena, ut ea callide suppresserit F. le Courayer, ne Catholicorum odium ac invidiam in se concitaret. 6. Ordinationem e numero Sacramentorum expungere.

Cœtera vero aut expresse continentur in interrogationibus Episcopi consecrantis ad Episcopum electum, aut ex iis inferri necessario debent. Vide Ritualis verba, quæ vel ipse Frater le Courayer repræsentat 2. parte Dissertationis a pag. 36. ad pag. 45.

I. Archiepiscopus consecrans *mandatum regium de consecratione Episcopi electi, produci, & publice recitari jubet*. Mandatum regium in locum Bullarum S. Pontificis hic substituitur.

II. Juramentum exigitur ab electo Episcopo: *de suprema Regis potestate agnoscenda. Testor, inquit, & ex conscientia mea declaro quod Majestas regia unicus est supremus Gubernator hujus Regni in omnibus spiritualibus, sive ecclesiasti-*

siasticis rebus aut caussis; & quod nullus extraneus Princeps, persona, Prælatus, status aut potentatus, habet aut habere debet ullam jurisdictionem, potestatem, præeminentiam, vel auctoritatem Ecclesiasticam sive spiritualem infra hoc Regnum; & proinde renuntio penitus, & rejicio omnes extraneas jurisdictiones, potestates, superioritates, & auctoritates &c. Manifestum est hic rejici, ac excludi Summi Pontificis, imo & Conciliorum seu Ecclesiæ auctoritatem, tanquam extraneam in consecratione Episcoporum.

III. Consecrans electum Episcopum interrogat: *An tibi persuasum habes te ad hanc administrationem vere vocatum esse, juxta voluntatem Domini nostri Jesu Christi, & constitutionem hujus Regni?* Quæ porro est *constitutio*? Quæ Leges Regni Anglicani, auctoritate Parlamenti firmatæ? nisi ut, rejecta Pontificis Romani auctoritate, & excussa quæ ipsi, & Ecclesiæ Catholicæ debetur obedientia, illæ omnes hæreses teneantur ac propugnentur, quæ in professione fidei recentioris Ecclesiæ Anglicanæ continentur. Id vero promittit, qui mox consecrandus est Episcopus.

IV. Interrogatur a consecrante Præsul electus: *Numquid persuasum habeas sacras Scripturas sufficienter ad salutem requiri? Itaque statuis per easdem sacras Scripturas populum fidei tuæ commissum instruere, nihil præterea docendo vel adstruendo tanquam ad salutem necessarium, quod per easdem credas confirmari vel demonstrari non posse?* Respondet electus: *Ita mecum statui facere per Dei gratiam; nihil præterea docendo tanquam ad salutem necessarium.* Manifeste hic asseritur error, qui necessitatem Traditionis rejicit.

V. Pergit consecrator electum interrogans: *Ergone in eisdem sacris Litteris studiose te ipsum exercebis, Deum invocando, ut aperiat tibi verum, & genuinum earum intellectum, quo poteris alios per easdem sana doctrina erudire, atque exhortari, nec non convincere ac refellere veritati contradicentes?* Promittit electus Episcopus, qui, ut apertum est, non remittitur ad Ecclesiæ interpretationem, ut verum Scripturæ sensum, qui in pluribus obscurus est, & ab Hæreticis controversus, assequatur. Quo igitur remittitur? ad privatam suam sententiam privatumque Judicium. An non ille ipse est Calvinistarum, & Lutheranorum error?

VI. Interrogatur Episcopus designatus, *num paratus sit, fidelem, & diligentem operam impendere ad exterminandam, & extirpandam quamcumque peregrinam, erroneam, verboque divino contrariam doctrinam, aliosque tam privatim, quam publice ad idem faciendum provocare atque excitare. Etiam*, respondet electus, *ad hoc præstandum paratus sum divino confisus auxilio.* Quænam autem est illa peregrina, & erronea doctrina, ad quam extirpandam se paratum esse Episcopus designatus profitetur? Romana procul dubio, quæ legibus Regni Anglicani damnatur, & proscribitur. Istud in fronte ipsa seu in titulo præsefert Liber doctrinæ, & politiæ Ecclesiæ Anglicanæ Londini excusus an. 1617. *Doctrina, & Politia Ecclesiæ Anglicanæ memoriæ Principibus Eduardo VI. Regina Elisabetha stabilitæ, & Religiosissimo, & Potentissimo Monarcha Jacobo magnæ Britanniæ Rege continuatæ, quibus ejusdem Ecclesiæ apologia præfigitur, pro sua discessione in utraque a gravissimis Romanæ Ecclesiæ corruptelis, tyrannide, idololatria, erroribus &c.* Doctrina igitur Ecclesiæ Romanæ tanquam erronea, & vera idololatria ab Anglis traducitur: unde articulo 19. Professionis fidei ejusdem Ecclesiæ Anglicanæ dicitur: *Sicut Ecclesia Jerosolymitana, Alexandrina, Antiochena in errorem inciderunt; ita & Romana, non tantum in disciplina, seu vivendi ratione, sed in fidei rebus aberravit.*

Post-

Postquam vero electus Episcopus ad hæc omnia interrogata satisfecit, consecrans suppliciter Spiritus Sancti opem ac gratiam implorat, ut consecrandus in hac sua voluntate firmus ac constans persistat. *Deus omnipotens*, ait, *Pater noster cœlestis, qui hanc tibi voluntatem concessit, concedat insuper vires ac facultatem ad hæc efficaciter præstanda, ut opus istud suum quod incœpit in te, absolvat, teque integrum ac inculpabilem inveniat in illo supremo die, per Jesum Christum Dominum nostrum. Amen.* Alludit certissime isthæc oratio ad interrogata, & responsa mox relata, & Episcopus consecrans divinum auxilium cœlestemque gratiam pro electo Præsule implorat, ut nempe firmus ille sit in iis omnibus propugnandis de quibus interrogatus mox fuit, id est erroribus quos præscribit Rituale Eduardi VI. Quis porro sibi facile persuaserit validam esse orationem, & idoneam conciliandis novo Episcopo divinæ gratiæ auxiliis, quæ ad tot errores, seu, ut loquitur S. Pius V. *ad impia mysteria* confirmanda profertur, atque directa fronte pugnat cum fine, & effectu sacræ Ordinationis? Hortatur ac imperat Apostolus Timotheo, ut *depositum custodiat, devitans profanas vocum novitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ ... ut formam habeat sanorum verborum in fide, & in dilectione Jesu Christi ... custodiat bonum depositum per Spiritum Sanctum qui habitat in nobis*. Et ad Titum c. 1. v. 9. *Oportet*, ait, *Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere.* Quam longe abest ab illa Apostoli doctrina professio fidei quæ apud Anglos ab electo Episcopo exigitur! An, quæso, bonum depositum custodiunt, sanamque verborum formam, & fidelem sermonem retinent, qui in oratione seu forma sacræ Ordinationis postulant a Deo gratiam, qua novus Episcopus agnoscat, & fateatur Angliæ Regem supremum esse Ecclesiæ suæ Caput ac Judicem, qui possit res fidei definire; Traditionem rejiciendam esse; Scripturam ex privato uniuscujusque sensu, non ex publico Ecclesiæ totius judicio esse interpretandam; Summum Pontificem tyrannum esse, ac excutiendum tyrannidis ipsius jugum? &c. An non impia prorsus est oratio, quæ Deum sollicitat, ut ad hæc monstra strenue propugnanda opem, & subsidium ferat? Nonne ita invitatur Deus ut in partem impietatis hujus veniat?

Article 3. des preuves justific. du F. le Courayer p. 40.

Bulle de S. Pie V. contre Elisabeth an. 1570. 1. ad Timot. c. 6. 2. ad Tim. c. 1. v. 13. & 14.

Verum, inquies, non ea est Anglorum mens, & intentio, ut ista velut impia, & falsa tueantur, quæ tanquam vera, & Catholica agnoscunt ac profitentur. Quasi extiterit aliquando vel unus hæreticus, qui doctrinam, quam ut falsam, & hæreticam agnoscebat, defenderit? Nonne in Ecclesia Christi certa est ac firma regula secernendi veritatem ab errore? An post solemne Judicium Ecclesiæ, cuiquam, ut ab errore excusetur, patrocinari potest prætensa illius bona fides, & intentio? An in re sacramentaria, quando aliqua pars essentialis deest, eam supplere potest opinio, & intentio ministri? Putet aliquis v. g. se baptizare in aqua, qui tamen reipsa in vino baptizat: an propterea ratus, & validus est Baptismus? non certe. Quæcumque igitur supponatur esse Anglorum in sacris Ordinationibus perficiendis opinio ac intentio, si forma seu oratio essentialiter corrupta fuerit, ut eam vere corruptam esse ostendimus, nulla est ac invalida Ordinatio, ac iteranda, si eo ritu consecrati redire ad nos desiderant. Ita usu ac praxi Ecclesia Romana hactenus confirmavit.

Probatur 4. Forma Ordinationis quam præscribit Rituale Eduardi VI.

cum

cum primum ad Parlamentum missa fuit, ut approbaretur, ab omnibus Catholicis Episcopis qui sub Henrico VIII. juxta formam Ritualis Romani ordinati fuerant; ac subinde depositi, improbata fuit ac rejecta; ab iis dumtaxat novis Episcopis admissa, qui in locum priorum suffecti fuerant.

Rem non dissimulat F. le Courayer. *Que les Ordinations*, inquit Dissert. 1. parte pag. 142. *faites selon le Rituel d'Edouard, ayent èté regardèes comme nulles par la plupart des Catholiques; c'est un fait qu'on ne conteste point*. Et parte 2. pag. 48. *Je ne contesterai pas ici à M. l'Abbè Renaudot, la verité des faits. Il est certain que du tems de Marie, les Eveques qu'elle fit condamner à mort pour cause d'heresie, ne furent point degradès des Ordres qu'ils avoient recus selon le Formulaire d'Edouard; c'est un fait constant, & public. Il est encore constant que sous Elisabeth, les Catholiques Anglois refuserent de reconnoitre Parker pour Evèque, aussi-bien que ceux qu'il avoit consacrès. Sandeurs, Stapleton, Harding, & tous ceux qui ont ècrit contre les Anglois, en fournissent des preuves autentiques; & c'est en consequence de leur conduite, & de leurs decisions, qu'à Rome on suit aujourd hui cet usage*. Ib. p. 61. *Je scai que Stapleton, Harding, & d'autres Ecrivains Catholiques contemporains de Parker, ont soutenu en face aux nouveaux Evèques, que leur consecration ètoit chimerique, & qu'ils ne pouvoient faire valoir leur Ordination, l'ayant tenue d'un homme dont l'Ordination ètoit ègalement insoutenable*. Rursus Defensionis Tom. 2. p. 1. pag. 350. sic ait: *J'ai reconnu dans ma Dissertation, que veritablement plusieurs Theologiens Catholiques de ces premiers tems ètoient contraires à la validitè de ces Ordinations: qu'on ne degrada Hopper que du Sacerdoce, & qu'à Rome l'usage de la reordination s'est introduit dans la suite, & a continuè jusqu'à present d'ètre en usage* ... Hæc candide fatetur F. le Courayer.

Deinde certum est anno primo regnantis Mariæ, in Parlamento an. 1553. rescissa fuisse quæcumque ab Eduardo VI. statuta fuerant, atque antiquum sacrarum Ordinationum usum Romanum restitutum fuisse. Certum est etiam anno secundo ejusdem Mariæ revocata pariter, & abrogata fuisse, quæcumque adversus Sedem Apostolicam ab anno vigesimo Henrici VIII. facta & attentata fuerant. Toto igitur regni Mariæ decursu invalidæ prorsus habitæ sunt Ordinationes factæ secundum formam Ritualis Eduardi. Quin & Catholici regnante Eduardo totis viribus obstitere, ne Rituale ab ipso conditum a Parlamento probaretur ac confirmaretur. Regnante pariter Elisabetha quoquot erant Catholici formam Ordinationis Eduardi refecerunt. Ergo judicio tum illorum Catholicorum sub Eduardo, & Elisabetha, tum Parlamenti, & totius Gentis Anglorum sub Maria Regina, Ordinationes factæ secundum formam Ritualis Eduardi nullæ, irritæ, ac prorsus invalidæ declaratæ fuerunt. An non eorum judicio stare debuisset F. le Courayer? Quis æquo animo ferat, apud virum Sacerdotem, & Religiosum plus momenti ac ponderis habere suffragia Hæreticorum, quam Catholicorum? Isti, etiam apud Anglos, communi suffragio nullas, & irritas habent Ordinationes, quæ ritu Eduardi perfectæ sunt; illi vero approbant: istos sequitur F. le Courayer, alios vero refellit; at quo tandem momento? isto: *Si ces temoignages* (Catholicorum) inquit ille defensionis suæ Tom. 1. part. 1. pag. 290. *ètoient soutenus comme ceux de leurs adversaire, par des Actes originaux, par une suite des Registres tous plus autentiques les uns que les autres, par un concert general de titres & d'Historiens: si du moins ils n'ètoient pas presque toujours en opposition avec eux; si ce qu'ils rapportent n'ètoit pas con-*

Dissert. 2. parte inter Instrum. p. 16.

Defense t. 1. p. 1. p. 290.

contraire, je ne dis pas aux regles de la verité, mais du moins à celles de la vraisemblance; s'ils s'appuyoient sur autre chose que sur des oui dire en l'air, dont on ne connoit ni la source, ni l'origine; s'ils se soutenoient meme par leur uniformité, & n'etoient point en contradiction les uns avec les autres; j'aurois tort alors de leur preferer des Ecrivans, dont l'autorité ne pourroit prevaloir sur leur temoignage: mais dans une si grande inegalité de preuves, doit-on me faire un crime de preferer des temoignages &c. Quorsum porro ista? Quam vana! quam inutilia! quasi juris seu dogmatis quæstio, de qua una hic loquimur, momentis hujuscemodi definiri posset. Valeant, per nos licet, ad discutiendam facti controversiam, seu historiam Ordinationis Parkeri in taberna: vera illa sit aut falsa, parum nobis curæ est; hoc unum nobis hic sufficit, quod juxta ritum Eduardi Parkerus sub Elisabetha fuerit ordinatus: hoc quippe uno caduca est, ac nulla ejus Ordinatio. Neque vero aliis quam ex jure seu doctrina Ecclesiæ depromptis momentis Sanderus, Stapletonius, Hardingus, cœterique Scriptores Angli Catholici ostendunt, nullas & invalidas esse Anglorum Episcoporum Ordinationes; nempe quia nova & insolita est Ordinationis forma, quam induxit Eduardus, Traditioni Apostolicæ contraria, multos involvens errores, ab omnibus Catholicis Episcopis rejecta. Quapropter Hardingus, quem citat F. le Courayer Defensionis Tom. 1. parte 1. pag. 339. declarat nullam esse suam in Diaconum Ordinationem; quanto magis de Ordinatione Episcopali id asseruisset? *Sentiebam,* inquit ille, *me non modo Sacerdotem non esse, sed neque legitimum Diaconum, per eam Ordinationem, quæ tempore Eduardi Regis conferri solebat.* Rationem reddit postea, nempe quia forma Ritualis Eduardi nova est, & ad hæc usque tempora inaudita: *quod clare demonstrat,* inquit, *vos talem consecrationem, quæ in usu semper fuit, non quæsivisse, sed aliam novam, quam antiqui Episcopi despiciebant.* Addit novos sub Elisabetha Episcopos vere Apostolorum successores esse non posse: *quippe qui,* ait, *omnium Episcoporum in orbe Christiano successionem abjicientes, novam congregationem suæ plantationis erexerunt, cujus forma ex proprio tantum cerebro conficta, nunquam antea in toto orbe vel ipsa fuit, vel in usu extiterit.* *Defense T. 1. p. 1 p. 339.* *Ib. p. 342.*

Stapletonius vero confutans Hornum, ejusque collegas, ipsis exprobrat, quod non tantum contra leges Ecclesiæ, sed etiam Regni ordinati fuissent, eo quod Rituale Eduardi, ad cujus normam illi ordinati fuerant, a Maria Regina rejectum, ac rescissum fuisset, nec nondum aperte ab Elisabetha restitutum, cum Parkerus cum suis ordinatus est. *Quis nescit,* inquit, *te tuosque collegas, non dico aliter quam requirunt Canones, sed nec secundum præscriptum statutorum vestrorum, ordinatos esse?* Cum vero illi reponere possent, reipsa se contra statutum Reginæ Mariæ, quæ Rituale Eduardi abrogaverat, ordinatos fuisse; at statutum illud Mariæ vicissim revocatum, ac rescissum fuisse ab Elisabetha an. 1566. Ergo, concludebat Stapletonius, Ordinationes apud vos factæ ante annum 1566. nullæ erant, ac vitiosæ, utpote quæ & Canonibus Ecclesiæ, & legibus Regni contrariæ forent. *Si vero forsan dixerint, hunc defectum jam sublatum esse: meminerint tamen se tantum Parlamenti, & non Ecclesiæ esse Episcopos, & per consequens non Catholicos, novo utique & inaudito more & ritu ordinatos.* *Ib. p. 327.* *Ib. p. 328.*

Ait deinde Stapletonius, Episcopos Protestantes Pseudoepiscopos esse: *Cum,* inquit, *Pseudoepiscopos Protestantes omni legitima auctoritate carere probavero, quidquid faciant irritum esse, ac nullum liquido constabit. Dico igitur* *Ib. p. 334.*

hos intrusos, si juxta S. Scripturam & primitivæ Ecclesiæ praxim judicemus, Episcopos non esse.

Ex his manifestum est Hardingum, Stapletonium, Sanderum, aliosque Catholicos Scriptores Anglos de sola dogmatis seu juris quæstione disputasse, non vero de quæstione facti seu historia Ordinationis Parkeri in hospitio seu taberna, de qua prorsus siluerunt, sive illam contempserint, tanquam nullius ad eam, quam versabant controversiam, momenti; sive pro falsa & commentitia illam habuerint. Id ultro agnoscit F. le Courayer.
Ib. p. 323. *On est toujours à concevoir*, inquit, *comment il se peut faire, que pendant plus de quarante ans que des Ecrivains connus attaquent ces Ordinations* (Barlovii & Parkeri) *aucun d'eux, quoiqu'il dut etre instruit; ne leur reproche ce qui sans aucun autre moyen pouvoit les aneantir sans ressource.* Missa igitur illa quæstione facti, de qua nonnulli ex nostris docte & abunde disputarunt cum F. le Courayer, in una hæremus juris seu dogmatis controversia.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1. Oratio, seu forma Ordinationis in Rituali Eduardi præscripta, quam paulo ante retulimus, nihil plane continet a fide alienum, nullum errorem aut vitium: eo quippe tendit unice, ut cœlestem gratiam pro electo Episcopo invocet ad functiones Episcopales digne, & ut oportet, ab illo exercendas; & quamquam vel consecrans, vel Ecclesia Anglicana errorem aliquem in ea oratione proferenda stabilire intenderet, non minus tamen firma & valida illa foret, quamdiu sensus ejus essentialiter verus, ac integer perseverat. *Additio verborum*, ait Nat. Alexander Theolog. dogm. & moralis L. 2. c. 3. reg. 6. *quæ debitum formæ sacramentalis sensum corrumpunt, tollit veritatem Sacramenti ... Si vero ejusmodi additio fiat, quæ non auferat debitum sensum, non tollitur Sacramenti veritas. Quamvis porro addatur aliquid contra fidei veritatem, si tamen formam non afficiat, nec in eam refundatur, aut ejus sensum variet, non tollit veritatem Sacramenti ... Quod autem preces hæresim continentes non reddant irritum Sacramentum, cum formæ sacramentali adjunguntur, nec eam tamen afficiunt & corrumpunt, docet S. Augustinus L. 6. de Baptismo c. 25.*

Resp. dist. ant. Oratio Ordinationis in Rituali Eduardi in se ipsa præcise & absolute considerata, concedo: relative ad ea quæ præcedunt, interrogata & responsa, nego. Ad quid enim invocatur Spiritus sanctus supra novum Episcopum, nisi ut constanter retineat, ac doceat ea, de quibus fuit interrogatus? Ea porro falsa sunt, erronea, hæretica, quæ sensum ipsum formæ seu orationis intime afficiunt, ac corrumpunt: quasi rata & valida esse posset oratio, quin impia, quæ postulat a Deo vires & firmam voluntatem ad errores propugnandos & docendos. Per orationem autem non eam tantum hic intelligimus, quæ incipit ab his verbis, *Omnipotens Deus, largitor &c.* sed, ut antea monuimus, seriem omnium orationum, quæ in Ordinatione recitantur, ac moraliter inter se conjunctæ sunt, non omissis ipsis Litaniis, quas immediate claudit, ac sequitur mox dicta oratio: *Omnipotens Deus.*

Dissert. 2. parte inter Instrum. f. 38.

Instabis. Necesse non est ad valorem Sacramenti, ut in ipsius forma exprimatur finis seu effectus Sacramenti. Ita docent vulgo Theologi; & reipsa forma Baptismatis: *Ego te baptizo &c.* solam exprimit actionem externam bapti-

baptizantis, non finem & effectum Baptismi: non ergo necesse est ad valorem formæ Ordinationis apud Anglos, ut distincte finem vel effectum illius exprimat; sed satis est, quod generatim gratiam pro electo Episcopo ad functiones Episcopales digne obeundas a Deo efflagitet.

Resp. Equidem necesse non esse ut in formis Sacramentorum distincte illorum finis & effectus exprimatur; at omnino necesse est, ut illæ, aut nihil in se contineant, aut saltem necessario non sint connexæ cum iis, quæ directe pugnant cum fide, fine, ac effectu Sacramentorum; porro, ex dictis, Ordinationis forma, seu oratio, quæ formæ rationem habet in Rituali Eduardi, licet in se absolute spectata nihil mali contineat, attamen quatenus necessario connexa est cum interrogatis & responsis quæ præcedunt, errores & hæreses confirmat, ac directe adversatur cum fine, & effectu Ordinationis.

Instabis 2. ad declinandum illud nostrum argumentum: Nonne forma Ordinationis cum multis nostris Scholæ Theologis in istis verbis reponi potest? *Accipe Spiritum sanctum &c.*

Resp. I. Neque Anglos, neque eorum Apolohistam le Courayer formam Ordinationis in istis verbis: *Accipe Spiritum sanctum &c.* collocare: quapropter nostrum adversus eos argumentum vim omnem suam retinet.

II. Non magis illi proficerent, si formam Ordinationis in citatis verbis vellent reponere: namque recurret tunc vis tota nostri secundi argumenti, quod ducitur ex defectu legitimæ, ac validæ potestatis in ordinante, quam nimirum ab uno Principe trahit, tanquam a supremo Ecclesiæ Anglicanæ in rebus spiritualibus Capite, ac Judice controversiarum fidei.

Objicies 2. Nonne merito suspicari possumus Anglos, qui ad nos, ejurata hæresi, redeunt, non idirco ab Ecclesia Romana reordinari, quod nullam & invalidam judicet Ordinationem illorum, sed quod valde dubium, ac incertum sit, num Parkerus, qui caput & origo est illorum omnium Episcoporum, qui sub Elisabetha ordinati fuerunt, vere consecratus & ordinatus fuerit in Episcopum,

Resp. Esto dubium, ac incertum sit, num Parkerus vere ordinatus fuerit Episcopus: at illud pro certo statuimus, nullam & invalidam fuisse illius Ordinationem, si ritu Eduardi facta fuerit; si autem ordinatus ille fuit, non alio profecto quam Eduardi ritu, qui solus regnante Elisabetha erat in usu apud Anglos: quapropter propositum dubium difficultatem fugit, non solvit.

Objicies 3. Inest unicuique Nationali Ecclesiæ jus quasi innatum, ritus suos, ac disciplinam circa res ad Religionem & Sacramentorum administrationem pertinentes ordinandi: quæ summa est apud Græcam & Latinam Ecclesiam; rituum & cœremoniarum varietas, etiam in materia & forma Sacramentorum, id apertissime demonstrat. Hoc ipso communi jure usa Ecclesia Anglicana Rituale Eduardi VI. probavit & in suum adoptavit.

P. le Courayer Differt. I, parte c. 10. p. 201. & seq.

Resp. Ad omnem removendam æquivocationem nonnulla hic distinguenda esse.

I. Quantum ad disciplinam, alia est particularis, unicuique Ecclesiæ propria & quasi domestica, alia vero generalis, quam universa observat Romana Ecclesia, quæ cœterarum mater est, ac magistra, centrum Ecclesiasticæ unitatis, a qua recedere nemini fas esse potest. Prius disciplinæ genus liberum est, ac unicuique Ecclesiæ permittitur; alterum vero ab omnibus Ecclesiis religiose, ac sedulo debet observari, nec sine schismate violari potest. Hujus distinctionis occasione exponendum est, quod vulgo circumfertur, nec

satis intelligitur, scilicet Concilium Tridentinum apud nos receptum quidem esse, ac vim obtinere quantum ad dogmata fidei, non vero quantum ad disciplinam. Æquivocatio est in nomine disciplinæ. Vim quidem apud nos non habent certa quædam disciplinæ particularis capita, quæ spectant v. gr. formam judiciorum, seu jurisdictionis ecclesiasticæ usum & exercitium &c. & res quasdam temporales quæ Regiæ auctoritati, ac Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ adversantur: hæc capita summatim collegit Laurentius Bochel in Libro cui titulus: *Decreta Ecclesiæ Gallicanæ* L.5. p. 916. 917. & 918. At vero disciplina generalis quæ ubique per orbem observatur circa Sacramentorum administrationem, ritus, publicas & solemnes cœremonias &c. vim apud nos habet & omnes obligat, nec impune ferret etiam Nationalis Ecclesia, quæ, Romana obsistente, ac contradicente, generalem disciplinam invertere tentaret, v.g. usum calicis populo restituere, Matrimonium majoribus Clericis permittere, aut consecrare in fermentato pane &c. Porro, ut mox dicemus, Ecclesia Anglicana generalem & ubique receptum in sacris Ordinationibus perficiendis ritum immutavit, quando, rejecto Rituali Romano, novum & inauditum Eduardi VI. Rituale induxit & adoptavit.

II. Inter solemnes cœremonias & ritus administrandi Sacramenta, alii sunt essentiales qui ad eorum substantiam pertinent, ut materia & forma; alii non essentiales quidem, sed ex usu, ac præcepto necessarii; alii denique nec essentiales, nec ex usu seu præcepto Ecclesiæ totius necessarii, sed omnino accidentales & libertati cujusque Ecclesiæ permissi.

Ritus essentiales, id est ad substantiam ipsam Sacramentorum, materiam scilicet & formam pertinentes, Ecclesia mutare non potest, sive a Christo immediate, ac in specie determinatæ sint, ut in Baptismo & Pœnitentia, sive generatim tantum, relicta Ecclesiæ libertate ipsas speciatim determinandi, ut in aliis Sacramentis. Hæc est Concilii Tridentini doctrina Sess. 21. cap. 2. *Declarat sancta Synodus hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire judicaret.* Audis posse Ecclesiam in Sacramentorum dispensatione aliquid immutare, *salva* tamen remanente illorum *substantia:* quibus verbis aperte significat, se nihil posse in substantiam Sacramentorum.

Tom. 14. Conc. pag. 846.

Et Sess. 7. Can. 12. distinguit inter id quod essentiale vel accidentale est in Sacramentis, ac declarat integrum esse, ac validum Sacramentum, cum adsunt omnia ipsi essentialia. *Si quis dixerit, ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere, aut non conferre Sacramentum; anathema sit.*

Ib. pag. 777.

Denique Can. 13. ejusdem Sess. sic decernit: *Si quis dixerit, receptos & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiæ pastorem mutari posse; anathema sit.* His præsuppositis

Resp. Ad argumentum dist. ant. inest unicuique Ecclesiæ Nationali jus ordinandi ritus aliquos accidentales & liberos in administratione Sacramentorum, concedo: ritus essentiales qui ad substantiam Sacramentorum

torum pertinent, vel qui ex usu, ac præcepto Ecclesiæ Romanæ ubique observantur, nego.

Itaque Ecclesia Anglicana in iis, maxime culpanda est.

Primo, quod errore, ac schismate ab Ecclesia Romana se separaverit.

Secundo, quod auctoritate mere laica & temporali novum Eduardi Rituale conditum fuerit, ac vim obtinuerit; hoc uno dumtaxat Episcopis reservato, ut Eduardus illos tanquam meros consultores non ut judices habuerit.

Tertio, quod agnoscat Principem supremum esse Caput Ecclesiæ, a quo tanquam a fonte defluit, quidquid est auctoritatis in Episcopis; imo supplere possit si quid essentiale in ritu Ordinationis defuerit.

Quarto, quod solemnem, ac ubique a tot sæculis receptum usum Ritualis Romani rejecerit, novumque, ac insolitum, multisque erroribus refertum induxerit, quod quidem sine aperto schismatis crimine fieri non potuit.

Quinto, quod sacræ Ordinationis Episcopalis formam, quoad substantiam & sensum adulteraverit, per orationem scilicet qua Spiritus sanctus invocatur in præsidium & confirmationem errorum, qui directe adversantur effectui & fini Ordinationis; per Litaniam, quæ brevis oratio est, qua postulat *a tyrannide Pontificis Romani liberari*. Fatetur ipsemet le Courayer in variis orationum formulis, quibus variæ utuntur Ecclesiæ, integram semper debere servari substantiam seu sensum orationum, quæ referuntur ad finem & effectum Sacramentorum: an porro oratio, quam Rituale Eduardi præscribit in Ordinatione Episcopali, substantialem illum sensum, quem exprimit Rituale Romanum, retinet ac conservat? Quam dispar & diversus uterque est? Tantum unus distat ab altero, quantum veritas ab errore, pietas a religione. *Dissert. 1. p. c. 10. p. 204.*

Objicies 4. Pius IV. S. Pontifex datis ad Reginam Elisabetham Litteris, fidem obligavit, se rescissurum sententiam, quæ adversum matrem ejus Annam de Boulen lata fuerat; approbaturum Anglicanam Liturgiam, & Librum communium precum, qui rituali Eduardi adjunctus fuerat; concessurum Laicis communionem sub utraque specie, dummodo Regina vellet ad unitatem & obedientiam Ecclesiæ Romanæ redire, agnoscere Primatum R. Pontificis, ejusque auctoritate dictam Liturgiam confirmatam fuisse. Quis porro credat a Pio IV. probari unquam potuisse Liturgiam, ac Rituale Anglicanum, si iis scateret erroribus, quos antea notavimus? *Le Courayer Defense T. 2. p. 2. p. 121. & seq.*

Resp. 1. Factum illud Pii IV. valde dubium, ac incertum esse, in rumore dumtaxat aliquorum innixum, quod Durellus Scriptor Anglus fabulosum appellat, & Fullerius L. 9. Hist. Eccl. p. 69. refellit. Famosus Camden illud fama circumferri, non autem verum, ac certum esse affirmat. *Fama obtinet*, inquit, *Pontificem fidem dedisse sententiam contra matris nuptias tanquam injustam rescissurum, Liturgiam Anglicanam sua auctoritate confirmaturum, & usum Sacramenti sub utraque specie Anglis permissurum, dummodo illa Romanæ Ecclesiæ se aggregaret, Romanæque Cathedræ primatum agnosceret*. Sunt inter Anglos, quos appellat F. le Courayer, qui factum illud tanquam verum agnoscunt. Nobis contrarium ista suadent. 1. quia per annos quadraginta latitarunt dictæ Pii IV. Litteræ, a nemine prolatæ. *Cur nunquam ostensæ?* ait Apologista Garnet adversus Cokum: *nunquam prolatæ? nulla unquam earum mentio facta est in adversariorum nostrum Libris? Unde eæ tandem 40. & eo amplius annis Elisabetha ipsa demortua extiterunt?* 2. non consentiunt de Pontifice Romano Litterarum illarum auctore, alii, ut Cokus, *An. Elisab. p. 59.*

S. Pium V. alii Paulum IV. alii vero Pium IV. appellant. 3. si veræ fuissent Litteræ Pii IV. haud dubie Angeli eas protulissent, quando S. Pius V. sententiam excommunicationis in Elisabetham pronuntiavit; nempe ut ostenderent, S. Pium V. suo prædecessori non consentire. 4. verisimile non videtur, rei Catholicæ tam ignarum & imperitum fuisse Pium IV. ut non animadverterit, in Liturgia Anglicana penitus convelli Catholicum sacrificii dogma, nec futurum unquam, ut Ecclesia Romana hujusmodi Liturgiam approbet. Non enim hic agitur tantum, ut falso supponit le Courayer, de immutatione aliquarum orationum in alias, in quibus nullus error continetur, & quæ institutioni Christi, ut ipsi videtur, nec obstant, nec impedire possunt, quin *æqualiter offeratur memoria passionis & mortis Christi sub præscriptis symbolis; in quo*, inquit ille, *præcise consistit sacrificium Ecclesiæ christianæ*. In suo errore circa substantiam sacrificii hic Auctor semper perseverat; sed agitur de capitali errore circa naturam sacrificii, quod Angeli, eorumque apologista le Courayer, in una & mera mortis Christi repræsentatione, ac commemoratione collocant, sicut ostendimus in Prælectionibus de sacrificio.

Defense T. 1. p. 2. p. 148.

Resp. 2. quod etsi veræ supponerentur illæ Pii IV. ad Elisabetham Litteræ, colligi non idcirco posset, approbandam ab illo in omnibus Anglicanam Liturgiam, nulla facta immutatione: imo certum est mentem Pontificis fuisse ut nonnulla immutaret, sicut non obscure colligitur ex iis, quæ refert le Courayer loco mox citato pag. 132. & 134. immutasset autem procul dubio quæcumque dogmati catholico Ecclesiæ Romanæ adversantur: igitur ex iis Litteris, tametsi veræ supponerentur, probari non potest Pium IV. calculo suo Liturgiam Anglicanam in omnibus probasse, ac confirmasse.

Objicies 5. Julii III. S. P. Breve ad Cardinalem Polum apud Anglos Legatum a latere, in quo potestatem ipsi facit absolvendi ab omni censura & excommunicatione, quotquot ex Anglis, cujuscumque conditionis fuerint, ad Ecclesiam Catholicam ejurata sincere hæresi redire voluerint, imo & *rehabilitare* ex Clericis eos qui Ordines aut nunquam, aut male susceperunt: *Etiam*, inquit, *circa Ordines quos nunquam, aut male susceperunt, & munus consecrationis quod iis, ab aliis Episcopis vel Archiepiscopis etiam hæreticis & schismaticis, aut alias minus rite & non servata forma Ecclesiæ consueta, impensum fuit, etiamsi Ordines & munus hujusmodi etiam circa altaris ministerium temere executi sint, per te ipsum vel alios, ad id a te pro tempore deputatos, iis libere uti possint.*

Le Courayer Dissert. p. 2. c. 53. p. 52. & prouves just. p. 51.

Idem statuit sine ullo plane discrimine de Archiepiscopis & Episcopis, sive qui tempore Henrici VIII. sive qui sub Eduardo ritu ab ipso præscripto fuerant ordinati, quique regnante Maria suis dignitatibus, earumque proventibus pacifice fruebantur; nempe ut illos omnes æqualiter rehabilitaret. *Nec non*, inquit, *de personis quorumcumque Episcoporum vel Archiepiscoporum, qui Metropolitanam aut alias Cathedrales Ecclesias de manu Laicorum etiam Schismaticorum, & præsertim qui de Henrici Regis & Eduardi ejus nati receperunt, & earum regimini & administrationi se ingesserunt, & earum fructus, reditus, & proventus, etiam longissimo tempore, tanquam veri Archiepiscopi aut Episcopi temere & de facto usurpanda, etiamsi in hæresim, ut præfertur, inciderint, seu antea hæretici fuerint, postquam per te unitati sanctæ matris Ecclesiæ restituti extiterint, tuque eos rehabilitandos esse censueris, si tibi alias digni & idonei videbuntur, eisdem Metropolitanis & aliis Cathedralibus Ecclesiis, denuo præesse permittas*. Non distinguit S. Pontifex inter Episcopos ordinatos sub Henrico VIII. & sub Eduardo VI. sed omnes promiscue rehabilitandos esse

Ibidem.

man-

mandat: ergo irritam & invalidam non judicabat Ordinationis formam, quæ in Rituali Eduardi præscribitur. Integrum Julii III. Breve refert le Courayer inter Instrumenta Differt. part. 2. p. 46.

Resp. ad primum, nunquam in mentem Julii venisse ut qui ordinati nullatenus fuissent, possent sine vera Ordinatione sacras obire functiones; sed hoc unum concedit S. P. ut hujusmodi homines, ejurata hæresi, ac pœnitentes ad Ordines sacros, si digni fuerint, promoveri possent.

Ad secundum: Reipsa S. P. loquitur de Episcopis, qui tum sub Henrico, tum sub Eduardo fuerant ordinati: at non eadem erat illorum conditio. Priores, qui ritu Romano fuerant valide ordinati, censent *munere consecrationis hactenus impenso uti*; hoc est, ipsis restitui debere liberum functionum suorum Ordinum exercitium: de aliis vero, qui ad formam Ritualis Eduardi Ordinationem susceperant, ait, *si illud eis nondum impensum extiterit, ab Episcopis vel Archiepiscopis Catholicis pro tempore nominandis suscipere libere, ac licite possint*. Si Julius persuasum habuisset omnes Episcopos, qui tunc temporis Sedes Episcopales in Anglia occupabant, vere ac valide consecratos fuisse, ut quid distinxisset inter Episcopos consecratos, & non consecratos?

Deinde non ignorabant proculdubio Julius, ejusque Legatus a latere Cardinalis Polus, quæcumque contra honorem Apostolicæ Sedis injuriosa & falsa sub Henrico & Eduardo factitata fuerant, primo anno regni Mariæ in Parlamento an. 1553. rescissa fuisse; abrogatum Eduardi Rituale, Ordinationes ad ejus formam factas, ac receptas pro nullis & irritis ab omnibus Catholicis habitas fuisse: non ignorabant Episcopos, quos Maria ob crimen hæreseos & læsæ Majestatis capite punivit, e suis gradibus dejectos prius non fuisse, quia sub Eduardo nullos legitime, ac valide susceperant; ad discrimen aliorum, qui sub Henrico valide ordinati, prius quam supplicio afficerentur, suis spoliabantur gradibus, quos vere susceperant: non ignorabant Reginam Mariam, animo revocandi Anglos omnes ad unitatem Ecclesiæ Romanæ, injunxisse omnibus ditionis suæ Episcopis, ut suas Diœceses accurate lustrarent; ipsis etiam, instructionis causa, datis articulis quibusdam, quorum hic erat 15. *Quantum ad eos spectat qui ad Ordines promoti sunt juxta novum Rituale, cum illi vere ordinati non fuerint, Episcopus, si eos aliunde dignos judicaverit, supplere in iis poterit, quod deest, & eos ad sacrum ministerium admittere*. Non ignorabat ipsemet Cardinalis Polus creatus Archiepiscopus Cantuariensis, se die 8. Januarii anni 1555. Capitulo suo licentiam dedisse reconciliandi, ac libero suarum functionum exercitio restituendi eos omnes de Clero, qui ad Ecclesiam Catholicam sincero animo redire vellent, modo tamen ecclesiastica forma ordinati fuissent: *Quodque*, inquit, *irregularitate & aliis præmissis non obstantibus, in suis Ordinibus, etiam ab hæreticis & schismaticis Episcopis, etiam minus rite, dummodo in eorum collatione ecclesiastica forma & intentio sit servata, per eos susceptis .. etiam in altaris ministerio ministrare possint*. Non ignorabant denique usum & praxim Ecclesiæ Romanæ, reordinandi eos, qui apud Anglos ordinati ad nos redeunt, quia nimirum nullam & invalidam judicat esse Ordinationem ad formam Ritualis Eduardi peractam.

Quapropter cum Julius III. in citato Brevi eadem voce *rebabilitationis* utitur erga Episcopos tum sub Henrico, tum sub Eduardo ordinatos, per accommodam, ut ajunt, distributionem vox illa interpretanda est, ita ut erga Episcopos Henrici, mera sit rehabilitatio, seu restitutio libera func-

ctionum Ordinis, quia illi ritu Romano valide fuerant ordinati: ergo vero Episcopos Eduardi, sit vera Ordinatio, eo quod nulla erat & invalida, quam juxta illius Rituale perceperant.

QUÆSTIO TERTIA.

De materia & forma sacrarum Ordinationum.

Status quæstionis, ac variæ sententiæ exponuntur.

CUm certum sit apud omnes Theologos, materiam Sacramentorum reponendam esse in aliquo signo exteriori, ac sensibili, formam vero in verbis, quæ pronuntiantur dum sensibile illud signum subjecto applicatur, quæritur quodnam in Sacramento Ordinis exterius, ac sensibile signum materiæ, quæ autem verba formæ rationem habeant.

Quæstio autem hic non est de materia & forma singulorum Ordinum, de quibus postea sigillatim, sed de materia & forma Sacramenti Ordinis universim & in genere.

Quæstio pariter non est de iis Ordinibus qui Minores seu inferiores dicuntur, sed de Majoribus, seu sacris & hierarchicis, Episcopatu scilicet, Præsbyteratu, & Diaconatu.

Quæstio vero seu controversia de duobus dumtaxat hic excitatur, nempe de manus impositione, & porrectione instrumentorum tanquam materia, & de oratione, ac verbis instrumentorum porrectioni adjunctis, tanquam forma; an scilicet aut sola manus impositio cum oratione, aut sola instrumentorum porrectio cum verbis adjunctis, aut utraque simul constituant essentialem materiam & formam sacræ Ordinationis.

Versatur autem potissimum præsentis quæstionis nodus, in concilianda Græca Ecclesia cum Latina, imo & Latina cum semetipsa. Videntur enim Græci per solam impositionem manuum & orationem sacras Ordinationes perficere, nullis adhibitis instrumentis, nisi post completam, ac essentialiter perfectam Ordinationem, sicut legere est in eorum Euchologio, ac fatetur Goarius in suis notis p. 256. n. 11. *Qua qua ex parte*, inquit, *in hoc ritu Euchologium inspiciatur*, *legatur*, *evolvatur*, *nullam aliam indicat Ordinis materiam*, *præter dictam manuum impositionem*. Idem agnoscit & probat Arcudius de Sacramento Ordinis L. 6. c. 3. propositione 1. & 2.

P. 324. & 431.

Æque constat, longo sæculorum tractu nullam apud Latinos occurrere in sacris Ordinationibus mentionem eorum instrumentorum, quibus jamdiu utuntur: unde igitur hæc mutatio, ac varietas; & quomodo concilianda cum veritate substantiali Sacramenti Ordinis, quæ constans esse debet, perpetua, & immutabilis? In hoc modo dissolvendo multum desudant Scholæ nostræ Theologi, variasque in partes more suo scinduntur.

Prima sententia solam assignat manus impositionem pro materia, & solam orationem pro forma essentiali Sacramenti Ordinis; instrumentorum vero porrectionem cum verbis adjunctis, vult esse dumtaxat materiam & formam accessoriam, adventitiam, accidentalem, aut integralem, ad majorem scilicet effectus seu potestatis concessæ expressionem, ac significationem. Ita ex Veteribus videtur sensisse S. Bonaventura in 4. dist. 24. parte 2. articulo 1. qu. 4. ubi disertissimis verbis non semel pronuntiat, *in primitiva*

mitiva Ecclesia tantum per impositionem manuum Ordines collatos fuisse, & conferri potuisse. Ut tamen quodammodo conciliet veterem cum novo ritu ordinandi per impositionem manus simul & porrectionem instrumentorum, addit ibidem, in impositione manus, qua solum Veteres utebantur, implicite, ac virtute contentum fuisse quidquid se habet per modum instrumenti, *quia*, inquit, *manus est organum organorum*. In eamdem sententiam maxime inclinat Petrus Soto Lib. de institutione Sacerdotum lectione 5. de Sacramento Ordinis: quamquam judicet tutius esse rem hanc sub dubio relinquere. Durandus in 4. dist. 24. q. 3. existimat Diaconi potestatem conferri per solam manus impositionem, quoniam non omnes Ecclesiæ retinent morem tradendi Diacono Codicem Evangeliorum: namque Ecclesia Aniciensis, cui ipse præfuit, non habebat tunc temporis ritum illum. Ex recentioribus vero idem sentiunt Morinus, de sacris Ordinationibus parte 3. Exercitatione 1. cap. 1. Menardus in notis ad Librum Sacramentorum S. Gregorii Tom. 3. Oper. S. Gregor. Edit. BB. pag. 505. & seq. Goarius in notis ad Euchologium Græcorum pag. 259. n. 11. Pater Martene Benedictinus, de antiquis Ecclesiæ ritibus lib. 1. cap. 8. art. 9. n. 17. Becanus de Sacramento Ordinis cap. 26. q. 4. concl. 3. Arcudius denique de Sacramento Ordinis cap. 4. primum docuit apud Latinos materiam essentialem Ordinationis esse tum impositionem manuum, tum instrumentorum porrectionem; postea vero melius consultus, ac re penitius examinata, cap. 7. censet solam impositionem manuum essentialem esse materiam, instrumenta vero quasi materiam, *non ad causandam potestatem*, inquit, *quippe eam Pontificis actio causat, sed ad eam magis determinandam*, (seu significandam.) Ibidem contendit, (quod antea refutaverat) illam manus impositionem non distingui, sed confundi cum actione Pontificis instrumenta porrigentis.

Tom. 5. p. 326.

Pag. 434.

Pag. 453. col. 1. A.

Secunda sententia non aliam agnoscit essentialem materiam Ordinationis, quam porrectionem instrumentorum, nec aliam formam, quam verba huic porrectioni adjuncta: ipsam vero impositionem manuum aut confundit cum porrectione instrumentorum; aut si distinguit, eam dumtaxat vult cœremonialem esse & accidentalem. Ita Dominicus Soto in 4. dist. 24. q. 1. art. 4. concl. 5. Capreolus in 4. eadem distinctione q. 1. art. 3. ad 3. De Valentia disp. 19. de Sacramento Ordinis q. 1. punct. 5. Estius in 4. dist. 24. paragr. 24. Vasquez in 3. par. disp. 238. cap. 4. de materia Diaconatus agens sic loquitur: *Communis sententia est, solum traditionem Libri Evangeliorum materiam esse hujus Sacramenti; & sola verba, quibus traditur, esse formam: quam quidem*, inquit, *ita veram existimo, ut oppositam non solum nota temeritatis, sed erroris etiam inurendam esse censeam*. Verum Arcudius & alii non ignobiles Theologi, vice versa hanc Vasquezii opinionem corrigendam esse, ac notandam existimant, cum, inquit Arcudius lib. 6. cap. 7. videatur adversari & Scripturæ & perpetuæ praxi Ecclesiæ, quæ semper, ac constanter ritum impositionis manuum retinuit in sacris Ordinationibus.

Pag. 704. col. 1.

Habertus ad Pontificale Græcorum observat. 2. de consecratione Præsbyteri, multum improbat Scholasticos qui in problema verterunt, an manus impositio sit essentialis in Ordinatione, *quod*, inquit, *nunquam induci, nunquam tolerari debuerat*. Maldonatus Tractatu de Sacramento Ordinis q. 3. par. 2. prop. 1. ait, *fide Catholica tenendum esse, manuum impositionem esse partem essentialem hujus Sacramenti*. Et prop. 4. ait: *proxime ad fidem accedere, traditionem instrumentorum esse materiam necessariam*.

Pag. 120.

Pag. 398.

Pag. 399.

Mul-

Multi ex defensoribus hujus secundæ sententiæ, aut ignorasse, aut non satis attendisse videntur ad ritum Ordinationum, qui semper in Ecclesia Græca, & in Latina per decem sæcula usurpatus fuit, per solam scilicet impositionem manuum sine ullis instrumentis: unde sequeretur, si ea staret opinio, vel nullam fuisse, vel non esse jam apud Græcos Legitimam Ordinationem, & nullam pariter fuisse apud Latinos per decem priora sæcula: quod grave incommodum ut alii declinent, sentiunt, porrectionem instrumentorum in usu semper fuisse, quamvis de illa siluerint Veteres, qui summo studio Religionis mysteria Gentilibus abscondebant, ne forte ab iis irriderentur. Ita Estius loco indicato. Alii dicunt, in ipsa impositione manus, de qua Veteres, implicite, ac virtute tanquam in organo organorum inclusa fuisse instrumenta, quæ postea magis distincta & explicata fuere. Ita Gravina disp. 2. de materia & forma Sacramenti Ordinis paragr. 3. Alii denique tam essentialem, ac necessariam existimant v. gr. porrectionem Libri Evangeliorum in Ordinatione Diaconi, ut velint Apostolos in Ordinatione Diaconorum, non Librum quidem Evangeliorum, qui nondum scriptus erat, sed ejus loco chartam tradidisse, in qua mysteria nostræ fidei descripta erant. Ita refert Isambertus de Sacramento Ordinis disp. 3. art. 6. quam ridiculam & plane absurdam opinionem ibidem explodit.

Tertia denique sententia eorum est, qui admittunt tum impositionem manuum, tum porrectionem instrumentorum esse materiam essentialem; orationem vero, & verba quæ pronuntiantur dum porriguntur instrumenta, formam esse Sacramenti Ordinis. Ita Vasquez, Maldonatus, Bellarminus, Hallerius, Isambertus, & multi inter recentiores, qui tamen non una ratione rem explicant, & utriusque Ecclesiæ Ordinationes simul conciliant. Sunt enim qui impositionem illam manuum distinguunt ab ipsa actione, qua porriguntur instrumenta; alii vero confundunt. Sunt qui in manus impositione Veterum, etiam aliquam instrumenti speciem agnoscunt; alii utrumque ritum plane separant, ac distinguunt. Sunt qui instrumentorum porrectionem a Christo ipso institutam fuisse, ac continua traditione ad nos devenisse existimant, ut Vasquez disp. 239. cap. 4. n. 37. alii hanc ab Ecclesia invectam fuisse contendunt cum Becano, de Sacramento Ordinis cap. 26. qu. 4. conclus. 3. Sunt qui tardius, sunt qui citius apud nos incœpisse dicunt instrumentorum porrectionem. Sunt denique, & quidem numero longe plures, qui ad conciliandas Græcas & Latinas Ordinationes, imo & Latinas inter se diversis temporibus, docent Christum Dominum aliquorum Sacramentorum materias & formas generaliter tantum instituisse; earum vero determinationem & designationem Apostolorum & Ecclesiæ auctoritati & prudentiæ commisisse; atque hinc materiarum & formarum varietatem fluxisse, dum Ecclesia Græca has materias & formas in specie, Latina vero alias, unaquæque pro libertate sibi concessa, definivit: si enim Christus eas definiisset in specie, eædem essent apud omnes Catholicos cujuscumque ætatis. Ita multi tum veteres, tum recentiores Theologi, quos appellat Morinus tum lib. 8. de Sacramento Pœnitentiæ cap. 17. tum de sacris Ordinationibus par. 3. exercitatione 1. cap. 1. n. 14.

Idem Morinus, de sacris Ordinationibus parte tertia exercitatione undecima capite quinto causam & rationem investigans cur Græci solam manus impositionem, Latini vero præter illam instrumenta quædam

etiam

etiam adhibeant, hanc conjicit occasionem fuisse hujus discriminis, quod nempe Apostoli Judæos imitati, quam unam ab illis videbant multis in ritibus usurpari manus impositionem, hanc retinuerunt, sicut & Græci Apostolorum vestigiis pressius insistentes; Latini econtra qui Romæ præsertim versabantur, cum præ oculis quotidie haberent formulam qua Romani Magistratus creabantur, per traditionem scilicet alicujus signi seu symboli, hanc quoque in suis ordinandis ministris imitari voluerunt. Quod vero Romani Magistratus ab Imperatore crearentur sub certa verborum formula, ac alicujus symboli traditione, patet ex Trajano, qui, ut auctor est Dion, Præfectum Prætorio creans, ei nudum gladium porrexit dicens: *Accipe hunc ensem, quo, si recte imperavero, pro me uteris; sin minus, contra me vertes*.

Observat rursus ibid. cap. 7. Græcos aliqua etiam instrumenta tradere v. g. in Lectoratu traditur Lectori Liber Apostolicus, & legit de Apostolo sectionem aliquam: in Cantoratu datur Cantori Psalterium, de quo pericopem aliquam legit: in Subdiaconatu datur Subdiacono mantile & malluvium, quibus Episcopo Sacra celebranti aquam manibus lavandis infundit, & lotas manus abstergit: in Diaconatu datur Diacono flabellum, quo postea more græco sacra dona ventilat. Porro observat rursus, triplex discrimen esse inter Græcos, & Latinos quantum ad hanc instrumentorum traditionem. 1. quod apud Latinos instrumenta dantur initio ritus Ordinationis, apud Græcos vero post factam Ordinationem. 2. quod apud Latinos sunt signa potestatis quæ confertur; apud Græcos signa potestatis concessæ, per quæ in possessionem veluti & exercitium illius actuale mittuntur. 3. quod Græci cum instrumenta dant ordinatis, nullis utantur verborum formulis; econtra Latini.

Observa cum Morino exercit. 7. cap. 3. cœremoniam manus impositionis a Iudæis Apostolos desumpsisse, & ab Apostolis Christianos. Multas actiones religiosas facturi Judæi, manus solebant imponere iis, quorum causa actiones illas instituebant. Benedicturi manus imponebant. Ita Gen. 48. v. 14. Jacob benedicturus nepotibus suis Ephraim & Manasse, *extendens manum dexteram posuit super caput Ephraim &c.* Ita Dominus noster pueris benedicens, *manus super ipsos imposuit*, Marci 10. v. 16. Sacrificaturi manus super hostiam imponebant. Levitici 1. v. 4. & 3. v. 2. Testes imponebant manus super caput hominis qui eorum testimonio interficiebatur, ut constanter testarentur se nihil nisi verum perhibuisse. Daniel. 13. v. 34. Aliquando etiam in veteri Lege Dux populi per impositionem manuum creabatur, ut num. 27. & Deut. 34. In novo similiter Testamento, Christus & Apostoli manus impositionem in variis actionibus usurparunt, ut Spiritum sanctum darent, ut morbos curarent, ut ministros consecrarent. Ecclesia pariter Christiana ritum hunc solemnem retinuit, ac tribus potissimum Sacramentis antiquitas nomen impositionis manuum indidit, ait Morinus, Sacramento scilicet Confirmationis, Sacramento Pœnitentiæ, & Sacramento Ordinis. Duo priora aliquando sic distinguit: Sacramentum Confirmationis vocat manus impositionem in Spiritum sanctum; Sacramentum Pœnitentiæ, manus impositionem in pœnitentiam; sed Ordinis Sacramentum designat fere semper per manus impositionem. Manus impositio significat efficaciam divinæ potentiæ, ac gratiæ quæ præsens adest iis, quibus manus imponuntur. His præmissis sit

PRI-

PRIMA CONCLUSIO.

Materia essentialis Sacramenti Ordinis est impositio manuum, forma vero oratio.

Probatur: Quia ea statui debet materia & forma essentialis alicujus Sacramenti, cujus apertam mentionem facit Scriptura, quam Apostoli, Sacramentum istud conferendo, ac perficiendo, usurparunt, quam usu constanti, ac perpetuo Ecclesia, sive Græca, sive Latina, qualibet ætate pariter retinuit & adhibuit: atqui & Apostoli & Ecclesia usu constanti, ac perpetuo in sacris Ordinationibus perficiendis adhibuerunt impositionem manuum tanquam materiam, & orationem tanquam formam: ergo &c.

Prima pars minoris propositionis patet ex iis Scripturæ testimoniis quibus jam probavimus Ordinem esse verum, ac proprie dictum Sacramentum. Ut enim scite observat hic Bellarminus, nisi manus impositionem assignemus pro ritu externo sacræ Ordinationis, nunquam Hæreticos convincere poterimus Ordinationem esse verum Sacramentum, quia non alium hic externum ritum ab Apostolis usurpatum refert Scriptura, quam impositionem manuum, & orationem: unde Conc. Trid. Sess. 23. c. 2. observat Scripturam gravissimis verbis docere ea quæ maxime attendenda sunt in Ordinatione Sacerdotum, ac Diaconorum. De istis Act. 6. v. 6. dicitur: *Hos statuerunt ante conspectum Apostolorum, & orantes imposuerunt eis manus*. Et c. 13. v. 3. de Ordinatione Pauli & Barnabæ dicitur: *Tunc jejunantes & orantes, imponentesque eis manus, dimiserunt illos*. Et Apostol. 1. ad Timot. 4. v. 14. *Noli*, inquit, *negligere gratiam, quæ data est tibi cum impositione manuum Præsbyterii*, quibus in locis & aliis similibus, verum ac proprie dictum exprimi Sacramentum Ordinationis omnes Orthodoxi persuasum semper habuerunt: necesse igitur est, ut omnes pariter Orthodoxi fateantur, manus impositionem fuisse symbolum seu ritum externum vel materiam Ordinationis, cui Christus annexam voluit gratiæ promissionem. Quapropter Conclusionem nostram ad fidem pertinere contendit Maldonatus antea laudatus: atque causam Catholicam nostro quidem judicio multum infirmant, qui negant impositionem manuum esse partem essentialem Sacramenti Ordinis.

Secunda pars Conclusionis, quæ est de usu constanti, ac perpetuo Ecclesiæ in ordinandis sacris ministris per impositionem manuum & orationem,

Probatur 1. ex Conciliis. 2. ex SS. Pontificibus. 3. ex SS. Patribus, aliisque Scriptoribus ecclesiasticis.

I. ex Conciliis.

Nicænum I. generale an. 325. Can. 9. *removet a clero eos, quibus peccata sua confessis, nulloque adhibito examine promotis homines manus imposuerunt*. Et Can. 19. Diaconissas Laicis annumerat: *quia nullam habent manus impositionem*. (Tom. 2. Conc. p. 41. E. Ibidem p. 44. A.)

Antiochenum an. 341. Can. 17. *Si quis Episcopus per manus impositionem Episcopatum acceperit, & præesse populo constitutus, ministerium subire neglexerit, nec acquieverit ire ad Ecclesiam sibi commissam, hunc oportet communione privari.* (Ibidem p. 578. E.)

Ancyranum anno 314. Can. 9. *Diaconi ... quicumque sane tacuerint, & susceperint manus impositionem, professi continentiam, & postea nuptiis obligati sunt, a ministerio cessare debebunt.* (Tom. 1. Conc. p. 1467. E.)

Car-

Carthaginense IV. anno 398. omnium disertissime, ac minutatim declaravit quo ritu inaugurandi forent sacri ministri.

Cap. 2. *Episcopus*, inquit, *cum ordinatur, duo Episcopi ponant & teneant Evangeliorum codicem super caput & cervicem ejus, & uno super eum fundente benedictionem, reliqui omnes Episcopi, qui adsunt, manibus suis caput ejus tangant.* Tom. 2. Conc. p. 1193. D. E.

C. 3. de Ordinatione Præsbyteri sic statuit: *Præsbyter cum ordinatur, Episcopo eum benedicente, & manum super caput ejus tenente, etiam omnes Præsbyteri qui præsentes sunt, manus suas juxta manum Episcopi super caput illius teneant.*

Cap. 4. de Ordinatione Diaconi sic statuit: *Diaconus cum ordinatur, solus Episcopus, qui eum benedicit, manum super caput illius ponat; quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur.* Describitur his tribus capitibus ritus conferendi sacros & Majores Ordines, per unam scilicet manus impositionem, & benedictionem seu orationem, nulla prorsus injecta mentione porrectionis instrumentorum. Imo cap. 5. sequenti, ubi refertur modus ordinandi Subdiaconum, expresse distinguit manus impositionem ab instrumentis, statuitque Subdiaconum per instrumentorum porrectionem esse promovendum, quoniam impositionem manuum non habet: qua in re distinguitur Ordo Subdiaconatus a cæteris sacris & Majoribus, qui conferebantur tunc per solam manus impositionem sine instrumentis. Audiatur Concilium cap. 5. *Subdiaconus cum ordinatur, quia manus impositionem non accipit, patenam de Episcopi manu accipiat vacuam, & calicem vacuum: de manu vero Archidiaconi urceolum cum aqua, & mantile, & manutergium.*

Toletanum IV. an. 633. Canon. 28. quo præscribitur forma restituendi in pristinum gradum eos, qui injuste dejecti sunt, sic loquitur: *Episcopus, Præsbyter, aut Diaconus, si a gradu suo injuste dejectus in secunda Synodo innocens reperiatur, non potest esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat coram altario de manu Episcoporum. Si Episcopus est, orarium, annulum, & baculum; si Præsbyter, orarium, & planetam; si Diaconus, orarium & album; si Subdiaconus, patenam & calicem: sic & reliqui gradus ea in reparatione sui recipiant, quæ, cum ordinarentur, perceperunt.* Ex quo Canone recte infertur, ait Hallerius, de sacris Ordinibus sect. 2. cap. 2. art. 1. n. 6. (pag. 431.) nondum septimi sæculi initio Hispanicarum Ecclesiarum morem fuisse, tradendi aliqua in Ordinatione Præsbyteri, & Diaconi instrumenta. Si enim aliqua tradita fuissent; sicut in eorum degradatione fuissent ablata, ita in ipsorum restitutione palam ab Episcopis reddita fuissent: neque enim baculi pastoralis & annuli idcirco mentionem facit Concilium, quod hæc instrumenta sint materia essentialis Episcopatus, ut nec orarium, nec planeta, Præsbyteratus, sed quod per illa symbola exteriora significaretur restitui functiones, & officia suorum Ordinum, iis, qui injuste fuerant depositi. Tom. 5. Conc. p. 1714. A. B.

Hispalense II. an. 619. cap. 5. *Quinto judicio*, inquit, *ad cognitionem nostram Aniani Egrabensis Diaconi relatu deductum est; de quibusdam ipsius Ecclesiæ Clericis, quorum; dum unus ad Præsbyterium, duo ad Levitarum ministerium sacrarentur, Episcopus eorum oculorum dolore detentus, fertur manum suam super eos tantum posuisse, & Præsbyter quidem illis, contra Ecclesiasticum ordinem, benedictionem dedisse*, quæ Ordinationes a Concilio irritantur, quia benedictio, idest forma seu oratio, fuerat a Præsbytero pronuntiata. Tom. 5. Conc. p. 1665. B

Concil. Meldense anno 845. Canon. 44. majores Ordines usque ad Subdiaconatum, Per manus impositionem conferri significat. *Chorepiscopi*, in-

inquit, *Ecclesiasticos Ordines qui per impositionem manus tribuuntur; idest, nonnisi usque ad Subdiaconatum, agere non præsumant.*

Tom. 7. Conc. p. 1834. A. Coloniense I. an. 1536. part. 1. c. 1. ait, *manus impositionem esse ostium, per quod intrant, qui Ecclesiarum gubernaculis admoventur.*

Tom. 14. Conc. p. 493. D. Moguntinum anno 1549. cap. 35. collationem Ordinum, cum *impositione manuum* velut visibili signo tradi affirmat.

Ibidem p. 679. E. Concilium denique Tridentinum Sess. 14. c. 3. loquens de ministro Sacramenti Extremæ unctionis, ait esse Episcopos aut Sacerdotes rite ordinatos *per impositionem manuum Præsbyterii.*

Ibidem p. 822. E. II. Idem patet ex SS. Pontificibus.

Tom. 2. Conc. p. 1274. A. Innocentius I. Epistola 22. ad Episcopos Macedoniæ c. 3. contendit *ab Hæreticis ordinatos vulneratum per illam manuum impositionem habere caput; Hæreticos per pravam manus impositionem dare.*

Tom. 3. Conc. p. 1070. B. Cœlestinus Epistola ad Conc. Ephesinum de Ordinatione Maximiani loco Nestorii in Episcopum Constantinopolitanum loquens, *Interfuimus*, inquit, *nec nos dixerimus absentes, cum ejus capiti verba mystica dicerentur.*

Tom. 1. p. 301. e. 2. S. Leo Epistola 1. alias 87. ad Episcopos Africanos explicans istud S. Pauli, *Manus cito nemini imposueris*: *Quid est*, inquit, *manus cito nemini imponere, nisi ante ætatem maturitatis ..sacerdotalem honorem tribuere non probatis*? Quomodo autem diceret S. Pontifex, manus imponere idem esse, quod sacerdotalem honorem tribuere, nisi hæc actio vel unica, vel potissima saltem Ordinationis esset materia?

Tom. 1. p. 1646. B. S. Greg. Magnus in fine Registri, decreto 5. *Quia*, inquit, *ordinando Episcopo Pontifex manum imponit, sicut Pontificem manum non decet, quam imponit, vendere, ita minister.* Et Hom. 39. in Evangelia eos a Christo e Templo ejectos dicit, *qui pro munere manuum impositionem tribuunt.*

Tom. 3. p. 224. B. Denique in suo de Sacramentis Libro, *Præsbyter*, inquit, *cum ordinatur, Episcopo eum benedicente, & manum super caput ejus tenente, etiam omnes Præsbyteri, qui præsentes sunt, manus suas juxta manum Episcopi super caput ejus teneant.*

III. Idem probatur ex SS. Patribus, aliisque Scriptoribus ecclesiasticis.

Ed. Ant. 1633. Tom. 1. p. 364. & seq. S. Dionysius, aut quisquis Auctor est Librorum de Ecclesiastica Hierarchia, c. 5. fuse & ex professo exponens ritus, quibus sacri ministri consecrantur, istos solum refert. 1. *accessum ad divinum altare*. 2. *prostrationem & genuflexionem*. 3. *pontificiæ manus impositionem*. 4. *signum sanctæ Crucis*. 5. *singulorum acclamationem, seu declarationem sacram, gradus nimirum quo unusquisque donatus est*, quibus in Ordinatione Episcopi adjungit *divinorum eloquiorum super caput impositionem*; & in Ordinatione Præsbyteri, *amborum pedum inclinationem*, idest genu utriusque flexionem. Ex his autem ritibus sola impositio manuum proprie est materia sacræ Ordinationis; de porrectione vero instrumentorum in hoc toto ritu tam exacte, tam accurate descripto, ne verbulum quidem.

Pag. 114. S. Cyprianus Epist. 68. ad Clerum & plebem Hispaniæ, loquens de electione Sabini & Fœlicis in locum Basilidis & Martialis Episcoporum Hispaniæ, ait Ordinationem fieri per impositionem manuum.

Tom. 2. App. p. 363. E. S. Ambrosius Lib. de dignitate sacerdotali antea citato cap. 5. *Homo*, inquit, *manus imponit, & Deus largitur gratiam.*

Tom. 3. p. 432. S. Hieronymus in cap. 58. Isaiæ dicit per *manus impositionem* impleri Ordinationem, seu consummari.

Tom. 9. p. 154. G. S. Augustinus Lib. 5. de Baptismo contra Donat. cap. 20. *Si ergo*, inquit,

ad

ad hoc valet quod dictum est in Evangelio, Deus peccatorem non audit; ut per peccatores Sacramenta non celebrentur; quomodo exaudit homicidam deprecantem, vel super aquam Baptismi, vel super oleum, vel super Eucharistiam, vel super capita eorum, quibus manus imponitur? Quæ omnia tamen & fiunt & valent etiam per homicidas.

Plura hic omittimus aliorum SS. Patrum testimonia. *Dicere autem*, ait hic Bellarm. cap. 9. de Sacramento Ordinis, *omnia Concilia, Pontifices, & Patres loqui de accidentaria cæremonia, ridiculum est; cum nusquam ponant aliam cæremoniam, & sæpe ex professo tractent de ritu Ordinationis. Quis enim credat tot Patres, & Concilia, cum nihil frequentius tractent, quam Ordinationes Sacerdotum, ne semel quidem attigisse id, quod ad essentiam Sacramenti pertinet?* *Tom. 3. p. 496. B.*

Adde nec Isidorum Hispalensem septimo sæculo, nec Amalarium Fortunatum, nec Rabanum Maurum, nec Alcuinum, nec Vvalafridum Strabonem nono, ubi ex professo de sacris loquuntur Ordinationibus, aliam commemorasse materiam, quam impositionem manuum. Neque alia etiam occurrit in omnibus fere antiquioris notæ Libris Ritualibus, sicut observant eruditissimi Scriptores in hisce rebus versatissimi; Morinus, Menardus, Martenius, &c.

Adde, non aliam quoque præter manuum impositionem a Græcis usurpari materiam in sacris Ordinationibus perficiendis; ut legere est in eorum Euchologio, ac fatentur Arcudius, Goarius, cœterique rituum Græcorum periti. Neque tamen legimus aliquando a Latinis reprehensas aut pro invalidis habitas ejusmodi Ordinationes, quoties aut cum ipsis disputatum fuit, aut pax inita: imo potius eas ratas, ac validas esse expresse declararunt SS. Pontifices Leo X. Clemens VIII. Paulus V. Urbanus VIII. & alii, ut ostendit Morinus de sacris Ordinationibus part. 1. c. 3. & 4. necesse igitur est manuum impositionem agnoscere tanquam essentialem Sacramenti Ordinis materiam; alias Græci eo carerent Sacramento, nec veras haberent Ordinationes hac sola manuum impositione perfectas.

Adde denique, ita sentire veteres Scholæ Magistros.

S. Bonaventura in 4. dist. 24. part. 2. art. 1. q. 4. non semel inculcat in primitiva Ecclesia Majores Ordines per manuum impositionem tantum collatum fuisse.

Altissiodorensis 4. part. de Sacram. Ordinis cap. 1. ait, Archiepiscopatum non esse distinctum Ordinem ab Episcopatu, quia omnis Ordo conficitur impositione manuum, nulla vero hic est impositio diversa.

Paludanus in 4. dist. 24. q. 2. art. 3. probabile dicit in impositione manus dari gratiam justificantem.

Denique S. Th. 3. par. q. 84. art. 4. in corp. reddit rationem, cur in Sacramento Pœnitentiæ manus impositio non requiratur, sicut nec in Baptismo; in Sacramentis vero Confirmationis & Ordinis requiratur: *Quia*, inquit, *impositio manuum in Sacramentis Ecclesiæ fit ad significandum aliquem copiosum gratiæ effectum, quo illi, quibus manus imponuntur, quodam modo per quamdam similitudinem continuantur ministris, in quibus copia gratiæ esse debet. Et ideo manus impositio fit in Sacramento Confirmationis, in quo confertur plenitudo Spiritus sancti; & in Sacramento Ordinis, in quo confertur quædam excellentia potestatis in divinis mysteriis. Unde & 2. ad Timoth. 1. dicitur Resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum.* Idem probatur

ex

ex objectione quam sibi proponit S. Doctor, de impositione scilicet manuum quæ fiebat super ægros ut bene haberent; ad quam respondet, illam manus impositionem non fuisse sacramentalem, sed ad miracula dumtaxat perficienda ordinatam. Agnoscit ergo esse aliquam impositionem manus sacramentalem, quæ nempe adhibetur in perficiendis Sacramentis Confirmationis, & Ordinis.

Quæres an illa manuum impositio sit actio quædam manus peculiaris; an vero confundi possit cum porrectione instrumentorum, quæ manus impositio dicatur, eo quod manu porriguntur seu præbentur instrumenta, sicut exponunt nonnulli Theologi cum Arcudio l. 6. de Sacramento Ordinis c. 7. Estio in 4. dist. 24. paragr. 24.

Refellitur opinio quæ confundit manus impositionem cum porrectione instrumentorum.

Resp. Omnino improbabilem nobis videri opinionem eorum, qui manus impositionem confundunt cum actione manus instrumenta porrigentis.

I. Quia Veteres per illam impositionem manus, semper significare voluerunt specialem manus actionem, quam S. Dionysius appellat *protectionem*, Tertullianus *adumbrationem*, alii omnes *expansionem*, *extensionem*, *impositionem* manus supra capita confirmandorum vel ordinandorum.

S. Dionysius, *Manus Pontificis impositio simul divinum præsidium annexum declarat, vimque ecclesiastici Ordinis largitur*. Tertull. Lib. de resurrectione carnis, *Caro ungitur, ut anima consecretur, caro signatur, ut anima muniatur, caro manus impositione adumbratur, ut anima spiritu illuminetur*.

Moral. Exercit. 7. c. 3. p. 139.

II. Ridiculum omnino & absonum videtur confundere impositionem manuum cum porrectione instrumentorum, iis præsertim Ecclesiæ sæculis, quibus sacri ministri per solam impositionem manuum sine instrumentis ordinati fuere. At per decem Ecclesiæ sæcula, & etiamnum apud Græcos, ita fuisse ordinatos sacros ministros manifeste colligitur testimoniis hic laudatis.

III. Conc. Carthag. IV. c. 5. & Meldense Canon. 44. expresse distinguunt Ordinationem Sacerdotum & Diaconorum, ab Ordinatione Subdiaconorum, quod in ista nulla fit mentio impositionis manuum; sed tantum porrectionis instrumentorum. *Subdiaconus cum ordinatur*, ait Conc. Carthag. IV. *quia manus impositionem non accipit, patenam de Episcopi manu accipiat vacuam & calicem vacuum*. Si autem manus impositio supponeretur contineri in ipsa porrectione instrumentorum, immerito dixisset Concilium, Subdiaconum, cum ordinatur, non accipere manus impositionem: eam etenim accepisset, juxta sententiam, quam hic refellimus, simul cum instrumentorum porrectione.

IV. Si Ordinationis Sacramentum idcirco dici potest perfici per impositionem manuum, quod fiat per instrumentorum porrectionem quæ manu exhibentur, sane & Baptismus, & Extrema unctio, imo & omnes inferiores Ordines dici poterunt conferri, ac perfici per impositionem manus, siquidem per actionem manus & infunditur aqua in Baptismo, & ungitur infirmus, & Subdiacono calix cum patena, Exorcistæ, & Lectori Liber, & Ostiario claves exhibentur. At quam istud absurdum sit & a communi Theologorum sensu alienum, nemo non intelligit.

T. 13. Conc. p. 538. E.

Dices 1. Eugenius IV. S. P. in Decreto seu Instructione Armenorum, singulorum Ordinum materias & formas accurate recensens, nulla prorsus facta mentione impositionis manuum, sola dumtaxat commemorat instrumenta, quæ ordinandis porriguntur. Qui vero fieri potuisset, ut si manus impositio esset essentialis, eam prætermisisset?

Resp.

Respondent aliqui, hocce Decretum, seu Instructionem non habere auctoritatem totius Concilii; siquidem quo tempore conditum est, Græci discesserant, & soli remanserant Latini cum S. Pontifice Eugenio; adeoque nulla lege adstringi volunt Theologos, ut subscribant iis omnibus, quæ in ea Instructione continentur, præsertim vero, quæ Sacramentorum aliquorum materiam, & formam spectant.

Verum Arcudius L. 6. de Sacramento Ordinis c. 5. observat responsionem hanc *tutam non esse ac hæresim sapere*; quia; licet aliqua in Concilio Florentino peracta sint Græcis non præsentibus, cum tamen ipsis consentientibus unio Armenorum subsequuta fuerit, censetur ille totius Concilii nomine confirmata: unde in ipso decreto dicitur: *sacro approbante Concilio, & ipsis etiam Oratoribus consentientibus, data Armenis Instructio quædam sub compendio orthodoxæ fidei*. Deinde vero etsi dicta Instructio solius esset S. Pontificis, nonne vim, & auctoritatem obtinere debet apud omnes Catholicos, præsertim cum totius Ecclesiæ consensu accedente firmata est, ac probata? Pag. 443. col. 1. D.

Respondent alii, Concilium Florentinum sibi non proposuisse referre omnem Ordinationis materiam, sed eam solum, quæ & expressius effectum Ordinum explicaret, & eorum discrimen evidentius oculis subjiceret: seu Concilium in eo Decreto potissimum spectasse Armenorum instructionem, eamque proinde materiam præcipue tradidisse, de qua præsertim Armeni unionem Ecclesiæ Romanæ ambientes, instruendi erant. Ita Hallerius de sacris Ordinationibus sectione 2. cap. 2. articul. 1. paragr. 12. Addunt alii, Eugenium non exclusisse impositionem manuum, imo magis præsuppositam voluisse, siquidem remittit ad Pontificale Romanum, ubi manus impositio tanquam essentialis præscribitur. Ita Arcudius Libro citato cap. 6. Addit Menardus in notis ad Librum Sacramentorum S. Gregorii *idcirco S. Pontificem* nullam fecisse mentionem impositionis manuum, *quia jam erat in usu apud Armenos, quibus peculiarem Ecclesiæ Romanæ ritum tradere volebat*. Pag. 441. nu. 24. Op. S. Greg. To. 2. p. 507. D.

Respondent nonnulli, mirum videri non debet, quod Eugenius solam commemoravit instrumentorum porrectionem, cum hæc sola statuenda sit pro materia essentialis Ordinis, aut saltem ab ea non sit distinguenda impositio manuum, de qua tam frequenter Veteres.

Verum hæc responsio subsistere non potest cum iis, quæ jam exposuimus.

Respondent denique multi e recentioribus, S. Pontificem in dicta Instructione materiam Ordinationis accidentalem dumtaxat accessoriam, aut integrantem voluisse designare, quia illa tantum carebant Armeni, quos instruit. Ita Becanus, Menardus, & alii.

Verum pendet ea responsio ex iis, quæ Conclusione secunda dicturi mox sumus.

Dices 2. Innocentius Cap. *Pastoralis*. Extrav. *De Sacramentis non iterandis* & Gregorius IX. ibid. Cap. *Præsbyter*, dicunt *iterandam non esse Ordinationem factam sine manus impositione, sed supplendum esse quod omissum est*; Addit Gregorius IX. *impositionem manuum esse ritum ab Apostolis introductum*. Decret. p. p. 281. & 282.

Respondent aliqui, eo in casu non iterari Ordinationem, sed de novo conferri, non enim proprie iteratur quod nullum fuit: at nulla est Ordinatio absque impositione manus.

Respondent alii cum Bellarmino, de Sacramento Ordinis cap. 9. SS. Pontificum decreta nostræ favere Conclusioni. *Quod enim Pontifices nolint*

Tom. 1. p. 496. F. *repeti cæremonias rite peractas, & tamen suppleri, quod est omissum; indicat eas cæremonias posse dividi, & dari diverso tempore, & esse efficaces quocumque tempore dentur. Quod autem Gregorius dicit* (pergit Bellarminus) *manus impositionem esse ritum ab Apostolis introductum, non sic debet accipi, quasi Apostoli hunc instituerunt, sed quia ipsi primi cæperunt illum usurpare in Ordinationibus.*

Pag. 441. num. 25. Respondent Hallerius loco sæpius citato paragr. 12. *Innocentii ac Gregorii mentem esse, ut velint in Sacramentis, cum essentialia omissa sunt, accidentales cæremonias rite adhibitas, non esse iterandas; cum vero accidentaria omissa sunt, essentiales ritus non esse repetendos. Et ita si cui, dum ordinaretur, instrumenta tradita sunt, manus autem imposita non fuerit, non esse necessarium, ut de novo instrumenta ipsi porrigantur, sed tantum ut manus ei imponatur.* Addit ibid. idem Theologus, eo in casu cum manus impositione simul repetendam formam, quæ eam debet comitari, ne forte longiori intervallo temporis dissita forma a materia, nullum redderet Sacramentum.

Dices 3. Pontificale Romanum eos, qui impositionem manuum suscepere, tam Diaconus, quam Præsbyteros, ordinandos vocat; tumque demum eos ordinatos appellat Diaconos quidem, cum Librum Evangeliorum, Præsbyteros autem: cum calicem cum vino, & patenam cum hostia consecranda susceperunt; ergo non censetur manus impositio perficere, ac complere sacram Ordinationem.

Resp. infirmum prorsus esse illud argumentum, quæcumque tandem eligatur sententia circa necessitatem porrectionis instrumentorum. Qui enim istam simul & manus impositionem essentialem esse materiam contendunt, dicent non immerito Diaconos, & Præsbyteros post factam impositionem manuum ordinandos appellari, non ordinatos, quia nempe manus impositione Ordinatio inchoatur, non vero perficitur: qui econtra sentiunt solam manus impositionem essentialem esse, instrumenta vero esse dumtaxat accidentalem, accessoriam, vel integrantem materiam, ii pariter dicent, non immerito Diaconos, & Præsbyteros ordinandos, non autem ordinatos post factam impositionem manuum, quia instrumentorum porrectio necessaria est, usu, ac præcepto Ecclesiæ ad integralem perfectionem Ordinationis, nec simpliciter, & absolute potest quis ordinatus dici, nisi qui ritus omnes perceperit quos exigit Ecclesia in qua vivit.

Dices 4. Si tam impositio manuum, quam traditio instrumentorum, est materia Ordinationis Præsbyteri, ac Diaconi, Ordinatio Præsbyteri duplex Sacramentum constituet, quemadmodum, & Ordinatio Diaconi, quia duplici constabit materia, & forma.

Resp. argumentum illud nullum esse in eorum sententia, qui essentialem Ordinationis materiam constituunt in una, & sola manuum impositione, formam in una oratione: qui vero utramque admittunt essentialem materiam, & manus impositionem, & porrectionem instrumentorum, ii negant sequelam argumenti. Licet enim in Ordinatione Præsbyteri duplex sit materia, imo multiplex, unicum tamen est moraliter Sacramentum, quia materiæ illæ sunt partiales: eo modo quo Sacramentum Eucharistiæ unicum est, quamvis duas habeat partiales materias panem & vinum, & duas formas eisdem correspondentes.

S E-

SECUNDA CONCLUSIO.

Instrumentorum porrectio cum verbis adjunctis omnino adhibenda, non quidem ut pars essentialis, sed integralis Sacramenti Ordinis.

Prima pars a nullo, quod sciam, in controversiam adducitur. Ille quippe ritus sedulo retineri & observari debet, quo Ecclesia Latina a septingentis ad minus annis utitur, quem Ordo Romanus, & omnes Rituales Libri continent, & assignat Eugenius IV. in suo Decreto seu instructione Armenorum: *Sextum Sacramentum*, inquit, *est Ordinis*, *cujus materia est illud per cujus traditionem confertur Ordo*, qui denique apertius & significantius exprimit uniuscujusque Ordinis finem & effectum. Tom. 13. Conc. pag. 538.

Si vero quæsieris, quæ prima fuerit apud Latinos origo, quodve primum initium traditionis instrumentorum, dicam difficile admodum esse primum illud tempus figere: *Hoc non modo est difficile*, ait Arcudius L. de Sacramento Ordinis c. 4. *sed plane impossibile. Dicat qui resciverit*, inquit Hallerius de sacris Ordinationibus sect. 2. cap. 2. art. 1. paragr. 10. *Ego libenter adducar*, *ut ex veteri in re obscura formula*, *pronunciem*, *non liquere*. Pag. 438.

Morinus de sacris Ordinationibus parte 3. Exercitat. 7. cap. 1. n. 16. conjicit decimo sæculo primum in usu fuisse porrectionem instrumentorum: Pag. 439. *Interrogabis forsan*, inquit, *quando igitur hic ritus*, *&* *illius formula superaddita sunt? Difficile dictu .... cum ista sæpe non fiant aliquo provinciali decreto*, *sed alicujus Episcopi pii doctive*, *&* *famosi instinctu*, *qui* Pag. 134. *religiosis*, *&* *devotis aliquot rationibus ductus hoc addendum esse arbitratur*; *deinde paulatim vicini Episcopi id probantes*, *cum Rituales novos exscribi curant*, *id in iis addi procurant*, *aut etiam nova descriptione non expectata*, *antiquorum margini. Inde est*, *quod posteriores Rituales semper sint prioribus ampliores*, *&* *cæremoniis angustiores. Tandem ab aliquot sæculis Romani Pontifices his additamentis modum imposuerunt*, *&* *a Ritualibus &* *Pontificalibus*, *quæ superflua judicata sunt*, *resecuerunt. Si tamen conjecturis locus est*, *anni sunt septingenti vel circiter*, *cum initium huic additamento factum est. Reperitur enim in codice Abbatis Constantini Caetani*, *cujus character hanc ætatem sapit*, *&* *videtur plane scriptus ante annum Christi millesimum*: *eodem modo reperitur in Ordine Romano edito .... In secundo codice Bellovacensi*, *licet post sexcentos annos scripto*, *hoc additamentum non erat*, *sed post Libri scriptionem infima margine alia manu &* *charactere additum erat .... Denique omnes codices post annos quingentos scripti hoc habent additamentum uniforme in textu*: *vis aliquis eo carent deprehenditur*. Hæc Morinus.

Quibus eruditus P. Martenius Benedictinus, Lib. 1. de antiquis Ecclesiæ ritibus cap. 1. articul. 8. numer. 17. addit, *hanc instrumentorum traditionem præscriptam reperiri Pontificali Radbodi Noviomensis Episcopi*, *cujus character accedit ad annos octingentos*. Pag. 519.

Secunda pars ostenditur. I. Ea materia non est essentialis, sed integrans dumtaxat, ad clariorem acceptæ potestatis declarationem, cujus neque Scriptura meminit, ubi de sacris Ordinationibus, nec ullus usus in Ecclesia Latina deprehenditur per decem priora sæcula, qua etiamnum hodierna caret Græca Ecclesia. Porro unum ex duobus necessarium est, aut nullas & invalidas fuisse apud Latinos per decem sæcula, & etiamnum esse apud Græcos, Ordinationes sacras, defectu traditionis instrumentorum,

torum, quod certe nemo Catholicus dixerit : aut illam instrumentorum traditionem ad essentiam seu substantiam Sacramenti Ordinis non pertinere.

II. Nonne manus impositio & oratio, quam Scriptura memorat in sacris Ordinationibus, id omne continet sensibile & externum quod sufficit ad materiam, & formam essentialem Sacramenti? Quidquid ergo additur, materia est accessoria accidentalis vel integralis; maxime cum Traditio, quæ altera est fidei nostræ regula, sero admodum instrumentorum in sacris Ordinationibus mentionem faciat.

III. Partes essentiales Sacramenti debent esse fixæ, constantes, immutabiles, a Christo Domino institutæ, a quo solo vim habent conferendi gratiam; Ecclesia etenim nihil potest in substantiam Sacramentorum: *Hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse*, declarat Conc. Trid. Sess. 21. cap. 2. *ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi .... magis expedire judicaret*. Non potest igitur Ecclesia naturam seu substantiam Sacramentorum mutare, nec efficere, ut quod ipsi essentiale est, non sit amplius essentiale; vel quod ab initio, seu Christi institutione essentiale non fuit, subinde tractu temporis essentiale fieret: atqui tamen si traditio instrumentorum haberetur pro parte essentiali Ordinationis, materia hujus Sacramenti nec constans foret, nec perpetua, & immutabilis, cum per decem sæcula in usu apud nos non fuerit, nec Christum, sed Ecclesiam haberet auctorem.

Dices, infirma, imo prorsus nulla esse hæc momenta quibus facile occurritur, in eorum sententia, qui existimant Christum Dominum non omnium Sacramentorum materiam, & formam in specie determinasse, sed generatim tantum, relicta Ecclesiæ suæ libertate eas in specie determinandi, sicut nos ipsi exposuimus in Prælectionibus de Sacramentis universim sumptis pag. 20. & sequentibus. Quo fundamento innixi docuimus, unctionem chrismatis esse partem essentialem Sacramenti Confirmationis.

Resp. ad primum, nihil nos pronuntiasse circa illam nonnullorum Theologorum sententiam, sed eam dumtaxat exposuisse, ut indicaremus, quo fundamento nitantur Theologi, qui tum unctionem in Confirmatione, tum instrumentorum traditionem in Ordine, tanquam materiam essentialem admittunt. Ad secundum, longa disparitas est inter illam unctionem confirmatoriam, & traditionem instrumentorum. Priorem commendant vel ab initio Ecclesiæ SS. Patres, & Canones Conciliorum, atque spiritualem effectum ipsi assignant. De porrectione vero instrumentorum, altum in Ecclesia per decem sæcula silentium.

Dices 2. Maxima pars Theologorum Scholæ Conclusioni nostræ adversantur.

De sacris Ord. p. 3. Exerc. c. 9. p. 22. Respondet Morinus: *Iis scholasticorum pronuntiatis tantum creditur, quantum argumentis demonstratur*, quamquam & multi sunt, qui Conclusioni nostræ suffragantur. Verum hujuscemodi controversiæ non Scholasticorum numero, sed rationum pondere ac auctoritate dirimendæ sunt.

Ne quis vero hac sententiarum varietate turbetur, & anxius sit circa veritatem collatæ Ordinationis, necesse est in praxi ea omnia sedulo, & rite observentur, quæ præscribit Ecclesiæ usus; & si quid omissum forte fuerit, illud caute ac prudenter suppleatur, seposita illa sententiarum varietate, quam ad exercitium Scholæ divina permisit providentia, cui visum non est rem enucleatius nobis aperire. Ita facile omnis animorum scrupulus & anxietas sedabitur.

QUÆ-

QUÆSTIO QUARTA.

De causis, hoc est, auctore, ministro, & subjecto Sacramenti Ordinis.

ARTICULUS PRIMUS.

De Auctore seu institutore Sacramenti Ordinis.

EX communi Theologorum doctrina, ubi de Sacramentis in genere, certum est, ac exploratum, Christum esse auctorem seu institutorem omnium Sacramentorum novæ Legis, ipsiusque adeo sacræ Ordinationis; quam inter vera & proprie dicta Sacramenta recensendam esse antea demonstravimus. Itaque sit

CONCLUSIO.

Christus Sacramentum Ordinationis instituit.

Probatur 1. Quia definiente Synodo Trid. Sess. 7. Can. 1. Christus omnia Sacramenta novæ Legis instituit: & Sess. 23. Can. 3. de Sacramento nostro ita pronuntiat: *Si quis dixerit, Ordinem sive sacram Ordinationem, non esse vere & proprie Sacramentum, a Christo Domino institutum ... anathema sit.* *Tom. 14. Concil. p. 776. D. Ibid. pag. 864. A.*

Probatur 2. Quia Christus ex Apostolo 1. Corinth. 12. v. 28. *quosdam posuit in Ecclesia, primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio Doctores &c.* uno verbo varios, ac sacros ministros ad opus ministerii & consummationem Sanctorum esse voluit. Atqui nonnisi per ritum, quem Sacramentum dicimus, inaugurantur & consecrantur illi ministri.

Probatur 3. Quia reipsa Christus suis Apostolis potestatem & gratiam Ordinationis concessit. Lucæ 22. v. 19. in ultima Cœna post datum corpus, ac sanguinem suum dixit: *Hoc facite in meam commemorationem.* Tunc vero Apostolos Sacerdotes a Christo fuisse institutos docet Concilium Tridentinum Sess. 22. cap. 1. Joan. 20. v. 23. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Matth. 28. v. 19. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris &c.* Joan. 20. v. 21. *Pax vobis, sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Act. 20. v. 28. *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* *Ibid. pag. 853. A.*

Probatur 4. Quia solus Deus potest rebus sensibilibus vim alligare gratiæ sanctificantis effectricem.

Dices: In citatis Scripturæ testimoniis nulla fit mentio symboli alicujus externi, quo usus fuerit Christus, dum Apostolis potestatem Ordinis dedisse creditur, igitur ex his testimoniis inferri merito non potest, institutum ab ipso Sacramentum Ordinationis, quod necessario exigit signum exterius.

Resp. nego consequens. Cum enim Christi virtus non sit signis exterioribus alligata, potuit suis Apostolis Ordinis auctoritatem & gratiam conferre sola sua voluntate, absque ullo symbolo externo, iis nihilominus injungere, ut per aliquod signum exterius successores suos ordinarent; ita enim revera ordinatos fuisse Diaconos, Episcopos, Præsbyteros, legimus in sacris Litteris. Esto igitur Apostoli Ordinis potestatem & gratiam non percepe-

 rint

rint per verum Sacramentum seu symbolum exterius, sicut Spiritum sanctum perceperunt absque vero Confirmationis Sacramento; an inde consequens est, nec Ordinis, nec Confirmationis Sacramenta esse a Christo instituta? minime profecto. Vasquez in 3. partem S. Th. 239. c. 1. respondet: *ipsa traditione Eucharistiæ ad manducandum, tanquam materiæ traditione, & illis verbis* (Hoc facite) *tanquam forma, Sacerdotes fuisse a Christo consecratos, quantum attinet ad potestatem consecrandi Eucharistiam; sicut nunc traditione calicis cum vino & aqua, & patenæ cum hostia, verbis illis: Accipe potestatem &c. Sacerdotes ordinantur.*

Pag. 714. col. 2.

ARTICULUS II.

De ministro Sacramenti Ordinis.

Status quæstionis, error Novatorum, nostrorum Scholasticorum diversa exponuntur placita.

DUplex distingui potest Sacramenti Ordinis minister: unus ordinarius, qui ex officio, ac institutione Christi; alter extraordinarius, qui ex commissione seu delegatione Ecclesiæ, Ordinis Sacramentum confert, & perficit.

Inter Ordines ecclesiasticos aliqui sunt omnium sententia superiores, sacri & hierarchici, nempe Episcopatus, Præsbyteratus, & Diaconatus; de Subdiaconatu enim dissensio est inter nostros, an sit sacris Ordinibus annumerandus, vel non: alii vero sunt, qui Minores vocantur, non sacri, non hierarchici, quorum primus est Tonsura clericalis, & alii quatuor vulgo Minores dicti, nempe Acolythorum, Exorcistarum, Lectorum, Ostiariorum.

Quæstio hic movetur de ministro tum ordinario, tum extraordinario, sive sacrorum, sive inferiorum Ordinum, an nempe solus Episcopus ita sit jure divino institutus minister Ordinationis, ut hæc provincia simplici Præsbytero delegari nunquam possit, sive in majoribus, sive in minoribus Ordinibus conferendis.

Tria vero distinguere oportet in Ordinatione ministrorum, electionem scilicet, ordinationem seu consecrationem, & vocationem seu missionem. Electio est designatio certæ personæ ad Ecclesiasticam præfecturam; ordinatio est sacra cæremonia, qua certo ritu initiantur & consecrantur ministri præsertim superiores; missio seu vocatio jurisdictionem tribuit, ac reipsa pastorem, ac præsulem facit.

Novatores posteriorum temporum, Lutherani & Calvinistæ, electionem, vocationem, & ordinationem ministrorum Ecclesiæ ad omnes Fideles pertinere contendunt. *Habemus*, ait Calvinus L. 4. Institutionis c. 14. paragr. 15. *esse hanc legitimam ex verbo Dei ministri vocationem, ubi ex populi consensu & approbatione creantur, qui visi fuerint idonei. Præesse autem electioni debere alios Pastores, ne quid vel per levitatem, vel per mala studia, vel per tumultum a multitudine peccetur.* Et paragr. 16. ministris imponendas esse manus non negat. *Licet*, inquit, *nullum extet certum præceptum de manuum impositione, quia tamen fuisse in perpetuo usu Apostolis videmus, illa tam accurata eorum observatio præcepti vice nobis esse debet.* Et infra: *Hoc postremo habendum est, non universam multitudinem manus imposuisse suis ministris, sed solos pastores.* In opinione igitur Novatorum, Pastores ministris manus imponunt, non autem tota populi multitu-

P. 391. Ibid. P. 392.

titudo, non quidem defectu auctoritatis in populo, sed ad evitandam confusionem: unde auctoritas ordinandi ministros, in toto populo tanquam in fonte residet; executio vero Pastorum est, qui populi nomine & auctoritate ministerium exercent. Vviclefus inter alia multa ausus est dicere: *Confirmationem juvenum, Clericorum Ordinationem, locorum consecrationem reservari Papæ & Episcopis propter cupiditatem lucri temporalis*, quam proterviam, ut & ipsius auctorem tanquam hæreticum, proscripsit Synodus Constantiensis Sess. 8.

Nostri Scholæ Theologi communi quidem suffragio docent Episcopum solum esse ministrum ordinarium & ex officio Sacramenti Ordinationis; sed de ministro extraordinario, & ex commissione non consentiunt. Aliqui cum Adriano plane inficiantur posse simplici Sacerdoti concedi licentiam conferendi valide non tantum sacros, sed etiam minores Ordines: alii vero non tantum minores, sed omnes sacros, uno excepto Episcopatu, posse a simplici Sacerdote ex delegatione seu commissione Ecclesiæ administrari existimant: atque ex praxi Ecclesiæ, variisque SS. Pontificum privilegiis, maxime vero ex facto Chorepiscoporum, quos ordinatione sua simplices Præsbyteros fuisse putant, invicte id demonstrari posse gloriantur. Lege Vasquesium in 3. partem S. Th. q. 243. art. 3. & 4. ubi fuse de hoc argumento differit, & in postremam inclinat sententiam, declarans a se lectam Bullam Innocentii VIII. qua indulget Abbatibus Cisterciensibus privilegium conferendi Ordinem Subdiaconatus & Diaconatus Monachis ejusdem instituti. Lege & Morinum, de Sacris Ordinationibus parte 3. Exercitatione 4. c. 3. ubi plures in eamdem sententiam appellat Scholæ Theologos; & c. 4. probat Chorepiscopis, quos existimat Ordinatione simplices fuisse Præsbyteros, datam olim facultatem alios Præsbyteros ordinandi. Itaque sit

PRIMA CONCLUSIO.

Solus Episcopus jure divino, ac vi suæ Ordinationis est minister sacrorum Ordinum.

Probatur 1. ex Scripturis, quæ non aliis quam Apostolis, eorumque successoribus Episcopis jus & auctoritatem conferunt ministros Ecclesiæ ordinandi, act. 6. v. 6. Apostoli septem primos Diaconos a multitudine Fidelium electos, per manuum impositionem & orationem ordinarunt. Et c. 14. v. 22. Paulus & Barnabas per singulas Ecclesias Præsbyteros constituunt. Et Apostolus 2. ad Tim. 1. v. 6. testatur Timotheum per impositionem manuum suarum fuisse ordinatum. Et c. 4. v. 14. prioris Epistolæ ad eumdem, *Noli*, inquit, *negligere gratiam quæ data est tibi cum impositione manuum Præsbyterii*, quo loco Præsbyterium, Episcoporum cœtum significat, ut testantur omnes fere intrepretes, ac præsertim Græci: Chrysostomus, Theodoretus, Oecumenicus, Theophylactus. *Non de Præsbyteris*, ait S. Chrysostomus: *hic loquitur, sed de Episcopis: neque enim profecto Præsbyteri ipsum ordinarent*. Denique idem Apostolus 1. ad Timoth. 3. & 5. & ad Titum 1. declarat Timotheo & Tito tanquam Episcopis, quibusnam manus imponere, seu quos Episcopos, vel Præsbyteros deberent ordinare: præsertim vero ne cuiquam cito manus imponant, id est præcipitanter, non probatis prius eorum moribus, ac vitæ sanctitate. *Ed. Commel pag. 1587.*

Probatur 2. ex constanti, ac perpetua Ecclesiæ fide, ac Traditione, cujus inter multa, hæc illustriora sufficient monumenta.

An. 355 S. Cornelius Romanus Pontifex in Epistola ab Fabium Antiochenum Episcopum, apud Eusebium L. 6. Hist. c. 43. narrat, qua ratione Novatianus, cum Episcopatum Romanum ambiret, tres Episcopos plane rudes, ac simplices fraudulenter deceperit, atque eos inclusos hora decima, temulentos & crapula oppressos, adumbrata & inani manuum impositione, Episcopatum sibi tradere per vim coegerit.

Euseb. p. 243.

Synodus Alexandrina ex Ægypto, Lybia, Thebaide, & Pentapoli congregata an. 319. probat Ischyram Athanasii accusatorem verum Præsbyterum non fuisse, cum a Collutho simplici dumtaxat Præsbytero & non Episcopo ordinatus fuisset. Ischyras scilicet, qui se Præsbyterum mentiebatur, seductus ab Arianis, accusabat Athanasium, quasi per Macharium, quem apud se miserat, sacrum calicem tempore ipso sacrificii fregisset. Synodus ut purget Athanasium, duo probat: primum, falsam omnino esse fracti calicis accusationem qua postulabatur Athanasius; alterum, Ischyram verum non esse Præsbyterum. Primum sic demonstrat: *Locus ille in quo fractum esse poculum ajunt, non erat Ecclesia: Præsbyter non erat qui in illo loco habitabat: dies, qua id fecisse Macharium volunt, non erat Dominica. Cum igitur neque ibi Ecclesia esset, neque qui Sacra faceret, neque dies hoc ipsum requireret, quale, aut quando, aut ubinam mysticum poculum fractum est?* Alterum vero sic ostendit Synodus: *Is autem est famosus Ischyras, qui nec ab Ecclesia ordinatus est, neque cum Præsbyterorum a Muletio ordinatorum, Alexander Catalogum recepit, iis ille annumeratus est, & sic neque hinc ordinationem habuisse potuit. Unde igitur Præsbyter Ischyras? quo ordinante? num Collutho? id enim solum restat. Atqui Colluthum, Præsbyterum obiisse, ambasque ejus manus sine auctoritate fuisse, ac omnes qui ab eo schismatis tempore ordinati sunt, ad Laicorum statum redactos ita conventibus interesse, omnibus notum, ac nulli dubium est: quomodo igitur privatus homo in privata domo habitans, poculum mysticum habere credatur?* Idem prorsus testantur omnes qui in Mareote sunt Præsbyteri & Diaconi. *Ischyras*, inquiunt, *minister Ecclesiæ nunquam extitit; sed cum sese jam pridem jactaret Colluthi esse Præsbyterum, cognatis exceptis, ejus nemo verbis fidem adhibuit.*

Apud S. Athan. Apol. contra Arianos L. 1. n. Edit. pag. 133. & 134. & T. 2. Conc. t. 547.

Ibid. pag. 190.

S. Epiphanius hæresi 75. Aerium confutat qui Præsbyteros & Episcopos auctoritate pares & æquales esse contendebat; econtra magnum discrimen inter illos esse probat S. Epiphanius, isto præsertim titulo, quod Episcopi patres Ecclesiæ generent per Ordinationem, Præsbyteri vero filios dumtaxat Ecclesiæ, per Baptismum. Unde sic concludit: *Quinam fieri potest, ut is Præsbyterum constituat, ad quem creandum manuum imponendarum jus nullum habet?*

Tom. 1. p. 908.

S. Hieronymus Dial. adversus Luciferianos ostendit cum Hilario Diacono & Heresiarcha totam sectam periisse, quia cum Diaconus tantum esset, nullum potuit ordinare ministrum. Et in Epistola ad Evangelium 85. alias 91. *Quid eum*, inquit, *facit excepta Ordinatione Episcopus, quo Præsbyter non faciat?* Ergo istud singulare, ac eximium est Episcoporum privilegium, quod ministros Ecclesiæ creare seu ordinare possit; quod nullatenus possunt Præsbyteri.

T. 4. p. 2. p. 303.

S. Chrysostomus, Theodoretus, Theophilactus, Oecumenius in caput 3. & 4. & prioris ad Timoth. idcirco Episcopos cum Præsbyteris ab Apostolo confundi asserunt, quod seposito Ordinationis jure specialiter Episcopis addicto, parum intersit Episcopum inter, ac Præsbyterum; atque nomine *Præsbyterii* apud Apostolum, Episcopos intelligendos esse, cum absurdum sit,

ſit, credere divum Paulum Præsbyteris auctoritatem dediſſe Ordines conferendi. *Sola Ordinatione*, ait S. Chryſoſtomus Hom. 11. in primam ad Timoth. *ſuperiores ſunt Epiſcopi, atque hoc tantum, plus quam Præsbyteri, habere videntur*. Ed. Commel. p. 1574.

Concilium Hiſpalenſe II. an. 619. cap. 5. judicat irritam eſſe Ordinationem, in qua Præsbyter benedictionem dederat, ideſt verba formæ, ſeu orationem pronuntiaverat, dum Epiſcopus, qui præ oculorum dolore legere non poterat, manus imponebat. Tom. 5. Conc. p. 1665.

Concilium denique Tridentinum, ut alia multa mittamus, Seſſ. 23. Can. 7. ſic ſtatuit: *Si quis dixerit; Epiſcopos non eſſe Præsbyteris ſuperiores, vel non habere poteſtatem confirmandi & ordinandi, vel eam, quam habent, illis eſſe cum Præſbyteris communem .. anathema ſit*. Eamdem doctrinam expoſuerat c. 4.

SECUNDA CONCLUSIO.

Simplex Sacerdos, accedente Eccleſiæ vel S. Pontificis diſpenſatione; poteſt conferre Tonſuram, minores Ordines, & Subdiaconatum; non vero alios majores ſeu hierarchicos Ordines, ſcilicet Epiſcopatum, Præsbyteratum, & Diaconatum.

Prima pars probatur. 1. Quia quæ ex una pendent Eccleſiæ inſtitutione, ea poſſunt conferri per miniſtrum ab Eccleſia deſignatum; quemadmodum ea quæ a ſolo Chriſto ſunt inſtituta, non ab aliis, quam miniſtris a Chriſto Domino conſtitutis poſſunt adminiſtrari: atqui Tonſura clericalis, minores Ordines & Subdiaconatus ex ſola Eccleſiæ inſtitutione ſuam ducunt originem, ſiquidem de illis ne vel minima quidem ſit in Scripturis mentio, neque Traditio, docet eorum inſtitutionem ad Chriſtum eſſe referendam: ergo &c.

Probatur 2. Quia de facto Eccleſia Præsbyteris aliquando privilegium indulſit, ut conferrent illos Ordines inferiores non hierarchicos.

Dicuntur privilegium illud habere Cardinales, conſuetudine quadam veteri per SS. Pontifices approbata. Privilegium Abbatum in Jure expreſſum eſt, ut nempe ſuis Monachis minores conferre poſſint Ordines. Ita Can. 14. Synodi VII. generalis, ubi dicitur: *Lectoris autem manus impoſitionem licentia eſt unicuique Abbati in proprio Monaſterio ſolummodo faciendi, ſi dumtaxat Abbati manus impoſitio facta noſcatur ab Epiſcopo ſecundum morem præficiendorum Abbatum, dum conſtet illum eſſe Præsbyterum*. Duo hic deſiderat Synodus in Abbate, ut poſſit aliquem ex ſuis ordinare in Lectorem. 1. ut ipſe Abbas ab Epiſcopo fuerit benedictus per impoſitionem manuum. 2. ut ſit Præsbyter. Idem privilegium firmatum legimus Cap. *Requiſivit*, quod eſt Alexandri III. Extrav. *De ordinatis ab Epiſcopo*. Et Cap. *Contingat*, quod eſt Innocentii III. Extrav. *De ætate & qualitatibus ordinandorum*. Privilegium illud confirmavit Concilium Trid. Seſſ. 23. cap. 10. *Abbatibus*, inquit, *& aliis quibuſcumque, quantumvis exemptis, non liceat in poſterum intra fines alicujus Diœceſis conſiſtentibus, etiamſi nullius Diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, cuiquam, qui Regularis ſubditus ſibi non ſit, Tonſuram, vel minores Ordines conferre*. Hall. p. 566. Tom. 7. Conc. p. 607. E. Tom. 14. Conc. p. 868. B.

Dum prohibet Synodus ne Abbates cuicumque extraneo ſibi non ſubdito conferant Tonſuram clericalem, ac minores Ordines, haud dubie non improbat ſed conſentit; ut ſuis ſubditis eos conferant.

Probant aliqui Concluſionem noſtram exemplo & facto Chorepiſcoporum;

quo-

quorum plerique cum simplices essent Ordinatione sua Præsbyteri, ordinasse tamen leguntur inferiores ministros, etiam Subdiaconos. Concilium enim Meldense c. 44. vetat *ne Ordines ecclesiasticos, qui per impositionem manuum tribuuntur, idest nonnisi usque ad Subdiaconatum, conferant*. Idem legimus statutum Can. 10. Concilii Antiocheni, & 4. Concilii Hispalensis. Verum cum non levis sit inter Theologos controversia circa veram & intrinsecam Chorepiscoporum potestatem, an nempe veri fuerint Ordinatione sua & charactere Episcopi, an dumtaxat simplices Sacerdotes, de qua re inferius, idcirco ab ea probatione hic supersedemus.

Tom. 7. Conc. p. 1834. A.

Hall. p. 58. B.

Probatur 3. ratione veluti a priori: Quia nempe Ordines illi inferiores nec immediatam habent relationem ad corpus & sanguinem Christi, sed dumtaxat potestatem deserviendi sacro Missæ sacrificio largiuntur, quæ aliis etiam non ordinatis convenire potest; nec ad populum regendum, aut ullo Sacramento juvandum spiritualem vim ullam conferunt: unde nihil mirum est, quod minister eorum Ordinum non sit ex divina institutione ita determinatus, quin ex Ecclesiæ commissione mutari possit. Consentaneum nempe est, ut cum functiones istorum Ordinum aliis, quam qui solito more ordinati sunt, convenire possint, minister quoque eorum Ordinum, alius ab Episcopo, qui Ordines istos conferre solet, esse queat.

Secunda pars Conclusionis, nempe Ordines sacros & hierarchicos, Episcopatum, Præsbyteratum, & Diaconatum, a solis dumtaxat Episcopis valide & legitime conferri posse,

Probatur 1. Quia & Scriptura, & universa Traditio Ecclesiæ non alium assignant eorum Ordinum ministrum, quam solum Episcopum; & nulli alii legitur unquam concessa talis facultas, ac licentia, quantacumque fuerit aliunde necessitas. Quid ita? quia quæ sunt juris & institutionis divinæ, immutari non possunt, & quæ pendent essentialiter a charactere seu Ordinatione Episcopali, a nullo alio præterquam Episcopo perfici possunt. Revocanda hic sunt ea omnia Scripturæ & Traditionis testimonia, quæ Conclusione prima laudata sunt.

Hall. p. 572. B.

Et vero probabile non est, ait hic Hallerius, quod, si Christus Ecclesiæ suæ potestatem reliquisset dispensandi cum simplici Præsbytero, ut alios Præsbyteros posset creare, otiosa per tot sæcula mansura fuisset: præsertim, cum, si quæ unquam occasiones hac potestate utendi futuræ prævideantur, vix cum iis comparandæ sint, quæ olim sese obtulerunt, cum Episcopi laterent in cryptis, quærerentur ad necem, Imperatorum paganorum, vel hæreticorum Regum edictis nominatim proscriberentur, vetarentur Episcoporum Ordinationes, ut iis sublatis totus Clerus, Ecclesiaque ipsa (si fieri posset) deficeret.

Ibid. A.

Addit Hallerius communem hanc esse Doctor sententiam. *Doctorum autem communis iste consensus in re quæ a traditione pendet, maximi momenti censendus est. Nulla enim*, pergit ille sapienter, ac vere, *periculosior via est indagandæ veritatis Catholicæ circa Sacramenta, & alia, quæ a divina institutione dependent, & aliter atque aliter contingere potuerunt absque aliqua fidei injuria, absque ulla divinæ providentiæ injusta absurditatis nota, quam humanis argutiolis, & ex Philosophiæ petitis conjecturis eam expiscari, quæ sola traditione constat.*

Probatur 2. Quia non magis conferri potest simplici Præsbytero facultas ordinandi alios Præsbyteros, quam facultas consecrandi Euchariſtiam & absolvendi a peccatis conferri possit ei, qui non sit Ordinatione sua Sacerdos;

cerdos : atqui istud posterius fieri non potest : ergo nempe prius . Neque hic alia quærenda est ratio, quam Christi voluntas, atque institutio.

Solvuntur Objectiones adversus primam Conclusionem.

Objicies 1. Concil. Nicænum generale I. in Epistola Synodica ad Ecclesiam Alexandrinam, & ad fratres, Ægyptum, Lybiam, & Pentapolim incolentes, discrimen statuit inter eos qui a Meletio schismatico fuerant ordinati, ut qui ejus schismati adhæserant, redeuntes ad signum Ecclesiæ, tanquam Clerici recipiantur, dempta tamen illis in pœnam schismatis facultate suo suffragio probandi ac confirmandi eos, qui a populo & Clero in ministros Ecclesiæ electi & nominati fuerant. *Illi autem*, inquit Concilium, *qui Dei gratia .·.·. ad nullum schisma defecisse comperti sunt, & se intra Catholicam Ecclesiam impollutos continuerunt; jus habeant, & ordinandi, & eos qui digni Clero fuerint, nominandi*. Ergo tunc temporis Præsbyteri jus & potestatem habebant ordinandi. *Apud Theod. L. 1. c. 9. Socrat. L. 1. c. 9.* *T. 2. Con. pag. 250.*

Resp. potestatem illam ordinandi quam Clericis non schismaticis Concilium permittit, in hoc uno positam fuisse, ut licitum ipsis foret, non quidem consecrare, seu vere ordinare, (quod nusquam aliis quam Episcopis datum est) sed suo suffragio eligere, probare, confirmare ministros a populo electos & nominatos, etiam non expectata cœterorum de Clero approbatione ac confirmatione. Aliis vero, qui Meletiano schismati adhæserant, permittit quidem Concilium in Clero manere, imo & eligere ministros, (verisimile quippe non videtur voluisse Concilium jus illud eis adimere, quod populo concedebatur,) sed prohibet, ne suo solo suffragio electionem ministrorum a populo factam approbent ac confirment, non expectata aliorum Clericorum sententia.

Neque vero est quod verbum græcum προχειρίσεσθαι, quo Synodus utitur, nobis objiciatur: nihil enim aliud significat, quam præordinare, designare, eligere. Qui sensus usurpatur in Actibus Apostolorum cap. 22. v. 14. ubi verbum προεχειρίσατο, Vulgata reddit, *præordinavit*, ut significet S. Paulum a Deo præordinatum seu designatum fuisse Gentium Apostolum.

Objicies 2. Concilium Hispalense II. an. 613. cap. 5. refertur dist. 23. Cap. *Quorumdam*, sub nomine Concilii Toletani, in quo *cum relatio facta fuisset de quibusdam Egabrensis Ecclesiæ Clericis, quorum dum unus ad Præsbyterium, duo ad Levitarum ministerium sacrarentur, Episcopus eorum oculorum dolore detentus fertur manum suam super eos tantum posuisse, & Præsbyter quidam illis, contra ecclesiasticum ordinem, benedictionem dedisse .·.·.* Decrevit dicta Synodus, *ut a gradu sacerdotalis vel Levitici Ordinis, quem perverse adepti sunt, depositi, æquo judicio abjiciantur: tales enim merito judicati sunt removendi, quia prave inventi sunt constituti*. Atqui ab Ordine non removerentur, nisi prius eum recepissent *T. 5. Con. pag. 1665.*

Resp. hac Concilii Hispalensis auctoritate Conclusionem nostram confirmari potius, quam infirmari. Siquidem idcirco perverse illi dicuntur ordinati, quia Sacerdos benedictionem dederat, hoc est, orationem, quam Episcopus præ oculorum dolore legere non poterat, pronuntiavit, in qua oratione posita erat Ordinationis forma. Deponendi autem illi ministri dicuntur, non quidem ab Ordinatione, quam vere ac valide non susceperant, sed ab exercitio & ministerio illius, quod injuste sibi arrogabant.

Objicies 3. Populus in primitiva Ecclesia jus habuit suffragii in Ordinatio-

ne

ne ministrorum, ex cap. 6. Act. Apostolorum, & ex S. Cypriano Ep. 33. & 68. Ergo jus Ordinationis ad solos non pertinet Episcopos.

Resp. nego consequentiam. Nam aliud est habere jus & suffragium eligendi, & aliud habere jus ordinandi. Potuit aliquando Ecclesia concedere jus suffragii in deligendo Pastore, sicut videmus etiamnum jus nominandi ad Beneficia interdum concedi Laicis; at jus Ordinationis, quod fundatur in Ordine, ac charactere Episcopali, Laicis concedi non potest.

Objicies 4. Præsbyteri in Ordinatione Præsbyterorum simul cum Episcopo manus imponunt, ex Concilio IV. Carthag. cap. 3. & ex praxi hodierna, quod voluit procul dubio indicare Apostolus 1. ad Timoth. 4. v. 14. cum dixit: *Noli negligere gratiam, quæ data est tibi cum impositione manuum Præsbyterii*. Ergo saltem cum Episcopo Præsbyteri sunt comministri Ordinis sacerdotalis.

Resp. nego conseq. Jam observavimus nomen Præsbyterii ab Apostolo usurpari pro cœtu seu consessu Episcoporum: manus ergo illa impositio quam simplices Præsbyteri adhibent in Ordinatione Præsbyterorum, non est sacramentalis, sed cœremonialis, ad fraternitatem & consensionem, societatemque quam cum Præsbyteris de novo consecratis ineunt, demonstrandam: cui ritui apud Græcos respondet salutatio Præsbyteri Præsbyteris, Diaconi Diaconis, de novo consecratis exhibent. Eam porro impositionem manuum sacramentalem non esse, vel inde maxime demonstratur, quod Præsbyteri manus imponentes nulla verba proferant; illa ergo impositio manuum materiæ essentialis Ordinis locum hic non habet, nec vices gerit.

Objicies 5. Aaron fuit ordinatus Sacerdos a Moyse, qui tamen non videtur fuisse Sacerdos, cum sacerdotium pertineret ad solum Aaronem, ejusque filios.

Resp. pertinuisse quidem sacerdotium legale ad Aaronem ejusque filios; attamen satis probabile videtur Moysen fuisse quoque Sacerdotem, sicut censuit & probat S. Leo Epist. 88. ex illo textu Psal. 98. *Moyses & Aaron in Sacerdotibus ejus*.

Tom. 2. p. 633. col. 1. Objicies denique: Qui potest majus, potest & minus: atqui simplex Sacerdos potest Eucharistiam consecrare, quod sane longe quid majus est, ac præstantius quam Ordines conferre.

Resp. 1. ista argumenta nullius esse ponderis in iis rebus, quæ pendent ex libera Christi Domini voluntate & institutione.

Resp. 2. eum, qui potest majus, posse minus ejusdem generis subordinatum & naturale, esto: in rebus diversi generis non subordinatis, & a sola concedentis voluntate dependentibus, quales sunt Eucharistiæ consecratio, & Ordinis collatio, nego.

Solvuntur Objectiones adversus secundam Conclusionem.

Objicies 1. Eugenius IV. S. P. in Decreto seu Instructione Armenorum ait, ministrum ordinarium Sacramenti Ordinis esse Episcopum: ergo Sacerdos potest esse minister extraordinarius.

Resp. nego conseq. Nam ideo ministrum ordinarium Sacramenti Ordinis Episcopum dixit Eugenius, quia cum ibidem Subdiaconatus expressam, minorum vero Ordinum mentionem saltem subobscuram fecisset, nisi hanc particulam *ordinarius*, cum de ministro Ordinis loquitur, adhi-

adhibuisse, tam Subdiaconatus, quam minorum Ordinum simplices Præsbyteros ministros extraordinarios non posse affirmare visus fuisset; qua de re litigare inter se Theologos non ignorabat. Quapropter non immerito conjici potest, noluisse Summum Pontificem hoc suo Decreto seu Instructione ulli parti præjudicium inferre.

Instabis: Cum idem Pontifex in eodem Decreto dixit, ministrum Confirmationis ordinarium esse Episcopum, hac loquendi ratione innuit, simplicem Præsbyterum posse ex concessione Sacramentum illud administrare. Idem etiam colligitur ex Concilio Trid. tum Sess. 7. Can. 3. ubi definit ministrum ordinarium Sacramenti Confirmationis esse Episcopum tum Sess. 23. Can. 7. ubi definit utramque potestatem, & confirmandi & ordinandi, Episcoporum propriam esse, nec Præsbyteris communem. Sicut ergo merito inferunt Theologi, Sacerdotem esse posse extraordinarium ministrum Confirmationis, ita prorsus & de ministro extraordinario Sacramenti Ordinis sentiendum.

Resp. ad primum, Eugenium S. P. in ea fuisse mente atque sententia, Sacerdotem ex concessione Ecclesiæ posse administrare Sacramentum Confirmationis, cujus concessionis aliqua exempla exstare non obscure significat in hoc ipso Decreto. Non idem porro asseruit de ministro Sacramenti Ordinis; & ne vel minimum quidem innuit, datam aliquando Præsbyteris licentiam ordinandi alios Præsbyteros.

Resp. ad secundum, Concilium Trid. Sess. 7. Can. 3. noluisse quidquam definire circa ministrum extraordinarium Sacramenti Confirmationis, de quo litigare inter se Theologos non ignorabat, quorum diversis opinionibus ne præjudicium inferret, de industria apposuit vocem hanc *ordinarius*, cum qua negari vel affirmari potest, simplicem Sacerdotem posse, vel non posse ex dispensatione Ecclesiæ conferre Sacramentum Confirmationis; Concilium enim, ait sæpius Pallavicinus, *congregatum non fuerat ad decidendas Scholasticorum opiniones, sed ad errores Novatorum damnandos.*

Ad testimonium vero ex sess. 23. Can. 7. dico, Synodum ne vel leviter quidem nostram impetere sententiam. Etsi enim utramque potestatem ordinandi & confirmandi conjungat, non ideo tamen utriusque eamdem rationem esse censet, præsertim cum ex professo agens de Sacramento Confirmationis, expresse definiat simplicem Sacerdotem non esse illius ordinarium ministrum; agens vero de Ordinis Sacramento, potestatem ordinandi Episcopis solis simpliciter attribuat, ministri ordinarii nullam faciens mentionem.

Objicies 2. Innocentius VIII. S. P. an. 1489. concessit Abbati Cisterciensi facultatem conferendi Ordines Diaconatus, & Subdiaconatus Monachis sui Ordinis, *ne forte*, ait privilegium, *Monachi extra Claustrum hinc inde discurrere cogantur*. Bullam hanc se legisse, ac in Collegio Complutensi Societatis Jesu asservari testatur Vasquez in 3. p. S. Th. disput. 243. cap. 4. Ejusdem meminit Navarrus consiliorum L. 5. de privilegiis agens, consilio 13. ubi ait, Abbates Cisterciensis Ordinis ante Concilium Trid. semper hoc privilegio & facultate usos fuisse. Idem confirmat Morinus, de sacris Ordinationibus parte 3. Exercitatione 4. c. 3. n. 2. Exstat istud privilegium Lib. 1. privilegiorum Ordinis Cisterciensis, privilegio 118. Major in 4. dist. 7. quæst. unica, paragrapho, *Secundo arguitur*, affirmat generatim per Bullas Pontificum aliquando illis Abbatibus concessum fuisse, ut omnes Ordines, excepto sacerdotio, conferrent. Refert citato loco Vasquez, mul-

tos recentiores Auctores testari se vidisse similem Bullam concessam Abbatibus Benedictinis; addit, nec deesse Theologos, qui dicunt se accepisse a viris fide dignis, hoc idem privilegium Prælatis Franciscanis in India concessum fuisse. Ita revera testatur Henriquez in Summa, in additionibus ad Librum 10. de Ordine.

Resp. 1. ex monumento dubiæ ac incertæ auctoritatis nonnisi incertum ac dubium deduci posse argumentum: at si suppositititum non est ac fictum istud privilegium, ad minus dubiæ admodum ac incertæ auctoritatis illud esse fatendum est.

I. Quia ita sentiunt nonnulli graves Theologi. Navarrus loco paulo ante citato vocat privilegium illud *exorbitans*. Hallerius sectione 5. de ministro sacræ Ordinationis art. 2. parag. 2. nu. 21. ait probabilius videri, illud fictum esse, ac suppositititum. Addit, *nec nostra nec patrum nostrorum memoria Cistercienses eo privilegio usos fuisse: quod si a sancta Se-*
P. 564. C. *de obtinuissent, nusquam proculdubio ab ejus usu tamdiu se continuissent, præsertim in Gallia*. Sylvius in Supplementum S. Thomæ qu. 38. art. 1. eadem ratione motus ait, se *cum aliis ambigere an illud privilegium, quod Vasquez refert se vidisse, emanaverit a Pontifice*. Victoria in Summa n. 235. ait, se vidisse Bullam, qua Cisterciensis Abbas jus habet conferendi Subdiaconatum, additque aliquos idem affirmare de Diaconatu. Bulla ergo quam vidit Victoria, non illa ipsa est, quæ hic objicitur, in qua tam expresse mentio fit Diaconatus, ut de Subdiaconatu aliquid legi non potuerit, quin simul de Diaconatu legeretur; neque Victoria alienis, sed suis propriis oculis rem haud dubie statim deprehendisset.

Concilium denique Trid. Sess. 23. tum cap. 8. quo sacram Ordinationem Episcopis reservat, tum cap. 10. quo Abbatum & aliorum Exemptorum privilegia restringit, nullam omnino facit mentionem hujus privilegii, quod sane silentio non prætermisisset; cum alia plura minoris momenti abrogaverit.

II. Bulla hæc nec in Bullario Romæ edito, nec in publicis monumentis, quibus Pontificum Constitutiones referuntur, invenitur.

III. In prima hujus Bullæ parte seu supplicatione Abbas hoc unum postulat, ut sibi renovetur privilegium Monachis suis conferendi Tonsuram & minores Ordines, in posteriori autem parte, sive in concessione, datur facultas conferendi Subdiaconatum & Diaconatum. Ultra petita S. Pontifex concedit.

IV. Concilium Trid. Sess. 23. de reformat. c. 10. vetat ne Abbates aliis, quam suis Tonsuram & Minores conferant.

Resp. 2. dato & non concesso verum esse, non fictum istud privilegium. mentem Innocentii VIII. istam dumtaxat fuisse, ut Abbates Cistercienses Litteras dimissorias Monachis suis dare possent, quibus potestas fieret cuilibet Antistiti Catholico rite promoto, Monachos Cistercienses ordinandi, non habita Diœcesium & Provinciarum ratione. Ita Bullam hanc interpretatur Bensonius Lib. 2. de Anno Jubilæi c. 23. & asserit hoc ipso sensu expositam fuisse a sacra Congregatione Concilii Tridentini interprete an. 1592. imo & a Clemente VIII. in Bulla Cisterciensibus data.

Objicies 3. Non pauci, tum veteres tum recentiores Scholæ Magistri ac Canonistæ quos appellat Norinus, de Ordinationibus parte 3. Exercitatione 4. c. 3. docent esse penes S. Pontificem delegare simplicem Præsbyterum, non tantum ut Diaconos & Subdiaconos, sed etiam Sacerdotes possit ordinare.

nare. Ipse Vasquez qui de Subdiaconis & Diaconis affirmate pronuntiat, dubius videtur de Præsbyteris, neque rem definire audet, sed quæstionem versat in utramque partem, permisso lectoribus judicio. *Porro*, inquit disput. 243. in 3. partem S. Thom. c. 4. in fine, *in hoc & præcedenti capite opposita Auctorum placita, & eorum fundamenta circa hanc quæstionem* (de delegatione simplicis Præsbyteri ad ordinandos Præsbyteros) *memoramus, & qua potuimus diligentia, expendimus: judicium autem lectori relinquere visum est.* Pag. 776. col. 2.

Resp. salva quæ his Theologis debetur reverentia, potiorem a nobis habendam esse rationem Scripturæ sacræ, ac Traditionis Ecclesiæ, qua nobis exploratum est Ordinationem sacram ita pendere a dignitate ac charactere Episcopali, ut cuicumque non Episcopo committi ac delegari non possit potestas conferendi sacros & hierarchicos Ordines: neque in iis, quæ facti sunt, & a libera Christi instituentis voluntate pendent, juvat ratiociniis & conjecturis indulgere. *Mentis nostræ partus non audemus tradere*, inquiebat S. Basilius, *ne verba pietatis censeantur humana; sed quæ a sanctis Patribus edocti sumus, ea nos interrogantibus annuntiamus. Porro constat*, ait Catechismus Concilii Trid. parte 2. de Sacramento Ordinis n. 53. *ad Episcopum eam administrationem* (Ordinis) *pertinere; quod etiam sanctarum Litterarum auctoritate, certissima Traditione, omnium Patrum testimonio, Conciliorum decretis, sanctæ Ecclesiæ usu & consuetudine facile erit comprobare.*

Objicies 4. Præsbyteri possunt consecrare Episcopos, quanto magis & Præsbyteros?

Antecedens probatur testimonio Eutychii Alexandrini Patriarchæ in Chronico Arabice scripto, quod latine reddidit Joannes Seldenus, in quo testatur, morem Ecclesiæ Alexandrinæ fuisse, ut cum vacaret Patriarchatus, eligerent unum ex duodecim Præsbyteris, & reliqui undecim ipsum per impositionem manus consecrarent in Episcopum. Addit ibidem, ab Anania, quem Marcus Evangelista constituit Patriarcham Alexandrinum, usque ad tempora Demetrii Patriarchæ, per ducentos annos nullum in Ægypto fuisse Episcopum.

Resp. totam hanc Eutychii narrationem falsam videri ac commentitiam quoad duo illa dicta capita. Namque 1. omnino videtur commentitium quod ait, undecim Præsbyteros manus imposuisse duodecimo, & in Patriarcham Alexandrinum consecrasse: tum quia S. Hieronymus, qui totus est in asserenda, quantum potest permittere Ecclesiæ Traditio, Præsbyterorum cum Episcopis paritate, hanc demonstrans ab antiqua Ecclesiæ Alexandrinæ praxi, quæ aliarum Ecclesiarum morem in Episcoporum suorum consecratione non sequebatur, sed tantum defuncto Episcopo, alium de corpore suo sufficiebant Præsbyteri, non convocatis Provinciæ Episcopis, ut in aliis Ecclesiis fieri solebat; sanctus, inquam, Hieronymus non refert hanc Eutychii historiam, illam profecto non omissurus, si nota ipsi fuisset, ex qua scilicet gravissimum in rem, quam agebat duxisset argumentum: tum quia manifeste adversatur doctrinæ S. Hieronymi, qui postquam retulit morem illum Alexandrinæ Ecclesiæ, ex illo propositionem infert huic Episcopi consecrationi factæ a Præsbyteris plane contrariam, Epistola 91. alias 85. ad Evangelum. *Quid enim*, inquit, *facit excepta Ordinatione Episcopus, quod Præsbyter non faciat?* 2. Non minus a vero alienum videtur, per annos ducentos nullum extitisse in omni Ægypto Episcopum. Id vero patet in Epistola Alexan- T. 4. p. 2. pag. 803.

dri

dri Patriarchæ Alexandrini, quam exoriente primum hæresi Ariana scripsit ad omnes Ecclesiæ Catholicæ Episcopos, apud Socratem L. 1. Historiæ cap. 6. *Nos quidem*, ait, *una cum Ægypti ac Lybiæ Episcopis, prope centum numero, in unum congregatis, tum ipsum*, (Arium,) *tum eos qui illi adhæserunt; anathemate perculimus*. Unde autem tanta Episcoporum frequentia, si annis ante hoc tempus circiter nonaginta, nullus erat in toto Patriarchatu Alexandrino Episcopus? Idem patet ex S. Athanasio Apologia contra Arianos: *Sunt autem*, inquit, *ex Ægypto & Lybia & Pentapoli Episcopi propemodum centum; quorum nemo nos accusavit*. Huic numero consentit Epistola Concilii Sardicensis ad universos Ecclesiæ Catholicæ Episcopos, cui subscripserunt nonaginta quinque Episcopi Ægypti, ut legere est apud S. Athanasium in eadem Apologia. Sed de hoc Eutychii testimonio recurret inferius adhuc dicendi occasio.

Ed. Valef. p. 11. C. To. 1. p. 187. B.

Objicies 5. Cassianus Collatione 4. cap. 1. refert Paphnutium Præsbyterum Monachorum patrem, ordinasse Danielem suum discipulum, primo in Diaconum, secundo in Præsbyterum.

Resp. dist. ant. refert illum ordinasse suum discipulum in Diaconum & Præsbyterum, offerendo illum consecrandum Præsulibus Ecclesiæ, concedo: quasi per se manus illi imposuerit, nego. Dicitur enim tantum Daniel ille a Paphnutio Prælatus ad Diaconi officium, & provectus honore Præsbyterii; quibus verbis satis aperte significatur, hoc unum dumtaxat curasse Paphnutium, ut Daniel ad Ordines illos promoveretur, modo scilicet Ecclesiæ consueto.

Objicies 6. Corepiscopi erant simplices Ordinatione sua Præsbyteri: sed alios Præsbyteros ex licentia proprii Episcopi ordinabant: ergo &c.

Resp. majorem propositionem gravem pati apud Theologos difficultatem, quam inferius, Deo dante, expendemus; inter illos enim Corepiscopos aliquos fuisse Ordinatione sua veros Episcopos, alios autem simplices Sacerdotes, multi opinantur, a qua controversia hic supersedemus.

Objicies 7. exemplum Novati Præsbyteri, qui, teste S. Cypriano Ep. 49. *Felicissimum satellitem suum Diaconum sua factione & ambitione constituit*: hanc vero Ordinationem irritam & cassam non habuit S. Cyprianus.

Resp. 1. dist. maj. Novatus Felicissimum constituit Diaconum, idest constitui seu ordinari curavit sua factione & ambitione, inscio S. Cypriano, per aliquem Episcopum, (haud dubie Evaristum) qui schimaticæ Novati
Pag. 63. factioni se adjunxerat, *quique*, ait S. Cyprianus, *de Episcopo nec Laicus remansit, Cathedræ & plebis expers, & de Ecclesia Christi exul*, concedo: Diaconum constituit, idest per se ordinavit absque ministerio manus Episcopi alicujus, nego. Eodem quippe sensu ac modo Novatus Felicissimum Carthagine Diaconum constituisse dicitur a S. Cypriano; quo Ro-
Ibid. mæ Episcopum Novatianum: *Qui istic*, inquit, *adversus Ecclesiam Diaconum fecerat, illic Episcopum fecit*. Atqui certo constat, Novatum Romæ Episcopum non fecisse ordinando manibus suis Novatianum, sed advocando tres Episcopos seductos ac temulentos, qui in privato cubiculo manus ipsi imposuere; ergo pariter & Felicissimum sic ordinari curavit Diaconum, ministerio alicujus Episcopi vel schimatici vel seducti.

Resp. 2. nego min. Quamquam enim expresse non legamus a S. Cypriano irritam & cassam fuisse declaratam hujusmodi Ordinationem, (si a simplici Præsbytero facta est) nihilominus aperte declarat eam fuisse

adver-

adversus Ecclesiam, se nec permittente, nec sciente, sed factione, & ambitione Novati factam. *Ibid.*

Objicies 8. Philostorgius in Eclogis l. 2. c. 5. narrat regnante Valeriano, & Gallieno, Scythas irruptionem in solum Romanum fecisse, ac multos secum etiam Clericos captivos abduxisse, qui e Barbaris plures pia sua conversatione ac prædicatione ad fidem adduxerunt. Inter illos vero Clericos fuisse quasi ducem Ulphilam, qui ab Imperatore primus eorum Episcopus constitutus est, & ab Eusebio consecratus fuit. Inde colligit Blondellus per annos 70. ab anno scilicet 260. ad 327. quo sedem Nicomediensem recuperavit Ulphilæ primarius ordinator Eusebius, Clericos captivos pleno jure administrasse Ecclesias Gothicas, ac ministros ordinasse.

Resp. 1. Esto Clerici illi Ecclesias illas administraverint communi consilio ac regimine, an consequens est, aut eos jus Ordinationis sibi usurpasse, aut inter illos nullos fuisse veros Episcopos, qui ordinandis ministris manus imponere possent? minime profecto.

Resp. 2. falso supponere Historicum Arianum, Ulphilam fuisse primum Gothorum Episcopum, siquidem Socrates l. 2. Hist. c. 41. testatur, Theophilum Gentis illius Episcopum Nicæno Concilio adfuisse, & subscripsisse: nulla igitur Philostorgio fides habenda, qui legationem Ulphilæ, cujus occasione Episcopus constitutus est, ad tempora Constantini refert, quam Socrates l. 4. c. 33. Sozomenus l. 6. c. 37. & Theodoretus l. 4. c. 37. sub Valente contigisse narrant. Ideo autem Philostorgius Arianus Historicus Ulphilam primum Gothorum Episcopum fuisse scripsit, ut Antistitem illum, qui ab Eudoxio deceptus, & muneribus illectus Gothos ad Arianam hæresim perduxit, amplius commendaret, & illam Ecclesiam ab Arianis fuisse fundatam ac institutam persuaderet.

Objicies 9. Cum an. 370. decreto Valentis Imperatoris Orthodoxi Præsules in exilium amandati fuissent, Meletius Antiochenus in Armeniam, Pelagius Laodicenus in Arabiam, Eusebius Samosatenus in Thraciam, Ægyptii in Palæstinam, Flavianus, & Diodorus Præsbyteri gregis cura suscepta, non modo Hæreticorum impetum propulsarunt, sed ubicumque necesse fuit, novis viduatas Ecclesias Episcopis regendas commiserunt. Ita significat S. Epiphanius hæresi 73. Inde colligit Blondellus, populos per Orientem complures, sæviente persecutione, Episcopos sibimet constituisse, non per se, sed per reliquos Præsbyteros, qui ipsos fide imbuerant, ordinantes: quandoquidem nec Orthodoxi Præsules longe semoti, nec Ariani a quibus secessionem faciebant, nec Paulinus, quem Meletio superpositum indignabantur, nec Ægyptii Confessores Paulini partibus addicti a Populis experitos provehere poterant.

Resp. nego illationem Blondelli. Præsbyteri quidem, & Fideles eligebant quos in Episcopos ordinari opus esset: at illi per se non ordinabant, sed Episcopis ordinandos offerebant. Id ita esse patet 1. exemplo, & historia S. Eusebii Samosatensis Episcopi, de quo hæc refert Theodoretus lib. 4. Hist. Ecclesiast. c. 13. *Hic namque*, inquit, *cum multas Ecclesias Pastoribus viduatas esse comperisset, militare habitum sumens, & tiara capiti imposita, Syriam, Phœnicem, ac Palæstinam peragravit, Præsbyteros ordinans ac Diaconos, aliosque Ecclesiæ Ordines supplens. Ac si quando Episcopos eamdem cum ipso doctrinam fidei profitentes reperisset, eos Antistites Ecclesiis indigentibus præficiebat.* *Edit. Vales. p. 166. B.*

Patet 2. ex Synodo Arausicana an. 441. Can. 30. quo statuit, *ut si quis*

T.3.Conc. p.1451.F. *Episcopus per infirmitatem debilitatemque aliquam, aut hebetudinem sensus inciderit, aut officium oris amiserit, ea quæ nonnisi per Episcopos geruntur, non sub præsentia sua Præsbyteros agere permittat, sed Episcopum evocet, & quod in Ecclesia agendum fuerit, imponat.* Porro si Præsbyteris delegari posset jus, & potestas ordinandi ministros Ecclesiæ, ad quid necesse fuisset, Eusebium, de quo mox Theodoretus, mutato habitu cum tanto vitæ discrimine, longinquas peragrare Provincias, ut Præsbyteros ordinaret? Quid pariter necesse fuisset statuere, ut Episcopus, qui aliqua infirmitate detinetur, nec per se suas obire potest Episcopales functiones, alium evocet Episcopum? Ista certe Conclusionis nostræ ac fidei veritatem demonstrant.

Objicies 10. Cato Præsbyter post obitum Galli Arvernorum Episcopi a Clericis postulatus Episcopus, absque consecratione, & ordinatione Episcopalia munia obivit, Præsbyteralem inaugurationem sibi sufficere ratus; qua de re legendus Gregor. Turonensis lib. 4. Histor. Francorum cap. 5. 6. 7. 11. & 15.

Resp. Catonem illum absque consecratione obiisse quidem aliqua Episcopalis jurisdictionis officia, sed non omnia quæ ad Episcopos pertinent, imprimis vero jus ordinandi Præsbyteros, quod nusquam superbus ille ac tumidus Præsbyter ausus est sibi arrogare. Persuasum vero nostris Episcopis Gallicanis eo tempore fuisse, præter electionem, & postulationem alicujus in Episcopum, necesse esse ut accedat consecratio per manus Episcoporum facta, demonstrant ista verba Episcoporum, qui cum S. Gallo justa persolvissent, Catoni dixerunt: *Veni, consenti nobis, & benedicentes consecremus*
P.145.E. *te ad Episcopatum*, quibus valere jussis, Cato dixit: *Ego canonice assumpturus sum hunc honorem.* Nullus autem alius est canonicus modus accipiendi dignitatem Episcopalem, quam per consecrationem ab Episcopis factam.

Objicies denique exemplum S. Briccii, qui cum an. Christi 433. stupri insimulatus, iteratis miraculis innocentiam suam confirmasset, non credentibus Turonicis, sed contradicentibus, calumniatur, ejicitur ... quo ejecto, Justinianum in Episcopatu constituerunt: ergo &c.

Resp. Turonicos electum a se Justinianum Episcopis ordinandum obtu-
P.529.A. lisse, non vero propriis suis ordinasse manibus. Ita colligitur ex Gregorio Turonensi l.10.c.31. *Expulso eo*, inquit, *Justinianum Episcopum ordinaverunt.*

Hæc fere sunt præcipua momenta, quæ Blondellus Calvinista in sua pro S. Hieronymo Apologia sect. 3. a pag. 309. usque ad 379. fuse prosequitur, ut probet non constitutione divina, sed Ecclesiastica dumtaxat disciplina jus ordinandi solis Episcopis reservatum fuisse, quod aliquando tamen ipsis Præsbyteris commune fuit.

ARTICULUS III.

Quis sit Episcopus, a quo percipi debeat Ordinatio.

QUæres 1. An a quocumque promiscue Episcopo possit Ordinatio percipi.

Resp. Negative: viguit enim semper hæc in Ecclesia Christi disciplina, & praxis, ut Clericus quilibet a proprio suo Episcopo ordinaretur; ab alieno vero nec ordinari posset, nec ulterius promoveri, aut retineri, nisi de licentia proprii. Ita vel primis Ecclesiæ sæculis sancitum legimus,

ac

ac ferie non interrupta ad Concilium usque Trid. nostraque tempora propagatum, & observatum videmus: cujus rei multa testimonia per ætates singulas digesta suppeditabit Hallerius, De sacris Ordinationibus sect. 5. de ministro sacræ Ordinationis c. 4. art. 1. parag. 1. Unde intelligimus disciplinam hanc, cujus initium consignari non potest, ex Apostolica Traditione derivari: unum aut alterum, inter multos veteres, retulisse nobis sufficiet Canonem. *P. 600. & seq.*

Nicænum decimum sextum, cujus hæc verba sunt: *Si quis autem ad alium pertinentem audacter invadere, & in sua Ecclesia ordinare tentaverit, non consentiente Episcopo, a quo discessit is, qui regulæ mancipatur, Ordinatio hujusmodi irrita comprobetur.* *T. 1. Conc. p. 43. B.*

Sardicensem decimum nonum, in quo hæc legimus: *Ut quicumque ex alia Parochia* (id est Diœcesi) *voluerit alienum ministrum sine consensu Episcopi ipsius, & sine voluntate ordinare, non sit rata Ordinatio ejus. Quicumque autem hoc usurpaverit, a fratribus, & Coepiscopis nostris & admoneri debet, & corrigi.* *Ib. p. 650. C. D.*

His consentiunt plura alia Conciliorum, & SS. Pontificum Decreta, quæ renovavit, & auctoritate sua confirmavit Concil. Trident. sess. 23. de reformatione c. 8. his verbis: *Unusquisque autem a proprio Episcopo ordinetur. Quod si quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei, etiam cujusvis generalis aut specialis rescripti vel privilegii prætextu, etiam statutis temporibus permittatur; nisi ejus probitas ac mores Ordinarii sui testimonio commendentur. Si secus fiat, ordinans a collatione Ordinum per annum, & ordinatus a susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus.* Et sessione 7. c. 11. de reformatione, dixerat: *Facultates de promovendo a quocumque non suffragentur, nisi habentibus legitimam causam, ob quam a propriis Episcopis ordinari non possint, in litteris exprimendam: & tunc non ordinentur, nisi ab Episcopo in sua Diœcesi residente, aut pro eo Pontificalia exercente, & diligenti prævio examine.* *T. 14. Con. p. 867. E.* *Ibid. p. 782. B.*

Si vero rationes, & causas postulaveris legis tam sapienter institutæ, istas passim tibi suggerent Scriptores Ecclesiastici. *Hall. ib. par. 7. p. 633*

I. Cum Episcopus primus sit animarum pastor ac rector, cujus curæ commissa est æterna earum salus, nec aliunde possit ipse solus omnibus, & singulis Sacramenta, cœteraque vitæ spiritualis subsidia dispensare, ad ipsum maxime pertinet in partem suæ sollicitudinis dignos vocare, & ordinare ministros, quorum veluti se vadem ac sponsorem præbet: *Nemo enim assumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo, tanquam Aaron.* Contra hunc primarium officii Episcopalis finem agit quisquis alienum Clericum vel ulterius promovet, vel retinet invito proprio Episcopo. *Mem. du Clergé T. 1. p. 831.* *Heb. 5. v. 4.*

II. Clericos inter præcipua Ecclesiæ bona numerandos esse omnes facile consentiunt; injuriam ergo facit Episcopo, quisquis ab eo ordinatum ad ulteriores gradus eo invito evehit, sibique addicit, & alligat: rem quippe alienam usurpat invito Domino. Nam, ait S. Leo Epist. ad Anastasium Thessalonicensem 12. alias 82. *gravis injuriæ reus est, qui de fratris Ecclesia, id quod est utilius, aut pretiosius, audet vel allicere, vel tenere.* *Tom. 1. p. 442. c. 9.*

III. Ad pacem atque concordiam inter Episcopos servandam sapienter omnino provisum fuit, ne unus in alterius jura involaret. Unde Concil. Carthaginense primum c. 5. paci id conducere dixit, quod Episcopus alienum parochianum non usurpet; & Concil. Veneticum Can. 10. Clericos ab aliquo promotos, ideo ad superiorem gradum ab alio evehi prohibet: *T. 2. Conc. p. 715. D. E.*

ne concordiam fraternam, ait, *injuria violata contaminet*. Nemo ignorat quantum Origenis Ordinatio turbarum ac dissidii excitaverit inter Demetrium Alexandrinum, cujus in Ecclesia Lectoris partes exercuerat, & Theoctistum Cæsareensem ac Alexandrum Hierosolymitanum, a quo Præsbyter fuerat ordinatus, inconsulto Demetrio. Totus pariter Oriens commotus fuit gravi excitata controversia inter SS. Hieronymum, Epiphanium, & Joannem Jerosolymitanum, eo quod S. Epiphanius in Monasterio Bethleemitano Paulinianum S. Hieronymi fratrem ad Ordines promovisset. His dissidiis sapienter occurrit lex, quam hic exponimus.

Tom. 2. p. 799. C.

Quarta ratio est, quod nempe ex illa usurpatione Clericos insolescere, atque in proprios Episcopos rebelles fieri ut plurimum contingeret; vix enim contineas hominem, qui tuo excusso jugo, potest se alteri subjicere, a quo sperat se ad majora promoveri, ac dignitate augeri posse: econtra vero si hac dempta libertate Clerici a suo solum Episcopo virtutis suæ ac meriti prœmia expectent, si nonnisi ab illo, ordine, gradu, dignitate augeri possint, ei proculdubio se magis probare contendent, in officio facilius continebuntur, & ipsi ad obediendum promptiores erunt, & alacriores.

Quinta denique ratio est, quia proprius Episcopus longe melius novit mores, indolem, vitæ institutum suorum, quam quilibet alius externus, & alienus. Cum igitur ad sacrum ministerium non alii sint promovendi, quam qui vitæ probitate ac sanctimonia conspicui sunt, ideo alienum Clericum ab alio Episcopo ordinari prohibuit Ecclesia, ne forte inobedientem vel immorigerum, aut aliquo impedimento canonico detentum, propter quod ab ulteriori gradu repulsus fuerat a proprio Episcopo, alius in damnum Ecclesiæ ac contemptum Episcopalis judicii ad superiorem gradum promoveat. Hinc recte ab Ecclesia institutum, ut qui voluerit ab alieno Episcopo ordinari, deferat Litteras testimoniales, quas vocant dimissorias, proprii sui Episcopi, quibus declarat consentire se ut talis ordinetur, & nullum sibi notum obstare impedimentum. Id si observasset Origenes, non tot turbas ac dissidia excitasset ejus Ordinatio, quam illegitime factam fuisse causabatur Demetrius, propter canonicum impedimentum, quo ille obstrictus erat. Juvenili scilicet impetu ductus Origenes, ut castitatem tutius servaret, & calumniandi causam Ethnicis eriperet, virilia sibi absciderat, quæ forte occasio fuerat, cur tam diu sine Præsbyteratus dignitate a suo Episcopo relinqueretur. Hoc autem impedimentum cum in suis Litteris commendatitiis siluisset Demetrius, ab Alexandro, & Theoctisto illud ignorantibus, in Præsbyterum ordinatus est Origenes, atque hinc gravis illa dissensio, quæ viros gravissimos, & Sanctissimos inter se commisit.

Quæres 2. an & quæ fuerint exceptiones ob quas Clericus ab alieno Episcopo poterat ordinari.

Resp. istas fuisse. 1. si vacantes essent Ecclesiæ, & ab hostibus devastatæ Provinciæ in quibus Clerici erant ordinati, licebat ipsis ad alios se transferre Episcopos, a quibus poterant ulterius promoveri. Ita Conc. Chalcedonense Canon. 20. & S. Gregorius Magnus lib. 6. alias lib. 5. Epist. 11. qua Fortunato ejusmodi Clericum pro sua Ecclesia postulanti sic respondent: *Fraternitatem tuam a nobis petiisse recolimus, aut Gratianum Ecclesiæ Venefranæ Diaconum tuæ concederemus Ecclesiæ cardinandum. Et quoniam nec Episcopum cui obsecundare; nec propriam habet Ecclesiam, hoste scilicet prohibente, quo suum debeat ministerium exhibere, petitionem tuam non prævidimus diffe-*

T. 4. Conc. p. 1056. B.

differendam; idcirco scriptis tibi præsentibus eum necessario duximus concedendum, habituro licentiam Diaconum illum nostra interveniente auctoritate, Ecclesiæ tuæ, Deo propitio constituere Cardinalem. Ratio hujus disciplinæ hæc erat, quod æquum non videretur, ut tales Clerici vel in suscepto ministerio otiosi esse permitterentur, vel acephali diutius manerent.

II. Cum plebs alicujus extranei Clerici eximia pietate commota eum in Episcopum aut ministrum postulabat, poterat ille ab alieno Episcopo ordinari. Ita S. Paulinus narrat Epistola 3. alias 45. ad Alipium, se *quamquam Burdegalæ a Delphino baptizatum, a Lampio apud Barcionem in Hispania per vim inflammatæ subito plebis sacratum fuisse.* Si tamen in Ordinatione sua contestati fuissent, nolle se addici Ecclesiæ, in qua ordinabantur, poterant a suis propriis Episcopis repeti, & vindicari. Sic idem S. Paulinus Epistola 1. alias 6. ad Severum, ait, *ea conditione in Barcinonensi Ecclesia se ordinatum fuisse, ut huic Ecclesiæ non illigaretur.* Unde in Epistola ad Alipium mox citata profitetur se in sacerdotii ordine cum *Ambrosio confoveri*, a quo Clero suo vindicatus, & assertus fuit, *ut etsi*, inquit, *diversis locis degam, ipsius Præsbyter censeam.* Cui affine illud est, quod de Piniano refert S. Augustinus Epistola 126. ad Albinam alias 225. eum nimirum, cum a plebe Hipponensi non sine tumultu, ac magnis clamoribus in Præsbyterum etiam invitus ordinari postularetur, contestatum fuisse, quod discederet, si vis sibi inferretur, ac ordinaretur invitus. Sic etiam S. Hieronymus a Paulino Antiocheno Præsbyter ordinatus, Antiochenum se Clericum negat, quia in Ordinatione sua nullius se Clero addicendum protestatus fuerat.

Edit. Parif. 1685. p. 11. n. 4.

Ibid. pag. 7. nu. 10.

Tom. 2. p. 367.

III. Cum proprius Episcopus aut expresse consentiebat, aut saltem consentire præsumebatur, poterat Clericus ab alio Episcopo promoveri ad superiores Ordines. Sic cum Origenes vitæ suæ ac morum a suo Episcopo laudatrices ac commendatrices gereret Epistolas, ab Episcopis Palæstinæ ex præsumpta Episcopi ipsius voluntate ordinatus est. S. quoque Epiphanium alienæ Paræciæ Clericos ordinasse Historici referunt: hocque sibi mutuo Cypri Episcopos libenter concessisse, ipse testatur in Epistola adversus errores Joannis Jerosolymitani. Quam male tamen hæc ipsi cesserint; docent Joannis Jerosolymitani ob id adversus eum querelæ, & S. Chrysostomi accusationes.

Tom. 2. p. 313.

Quæres 3. Utrum lex Ecclesiastica, de qua hactenus, non modo Clericos, sed etiam Laicos alterius Diœcesis, vetaret ab alieno aliquo Episcopo ordinari.

Resp. 1. Hanc re ipsa nonnullorum Canonum fuisse mentem, ut nullus Episcopus Laicum alterius Diœcesis suæ Ecclesiæ per Ordinationem alligaret, inconsulto proprio ipsius Episcopo. Ita colligere est ex Can. 5. Concilii Carthaginensis sub Julio S. P. an. 347. Privatus quippe Episcopus Vegeselitanus suggessit, ut statueretur, *non licere Clericum alienum ab aliquo suscipi sine Litteris Episcopi sui, neque apud se retinere, nec Laicum usurpare sibi de plebe aliena ut eum ordinet sine conscientia ejus Episcopi, de cujus plebe est.* Gratus Episcopus dixit: *Hæc observantia pacem custodivit. Nam & memini, in sanctissimo Concilio Sardicensi statutum, ut nemo alterius plebis hominem usurpet; sed si forte erit necessarius, petat a Collega suo & per consensum habeat.* Duo hoc in Canone observa ad rem nostram. Primum, ad ætatem usque Concilii hujus primi Carthaginensis observatum fuisse quod

T. 1. Conc. p. 715. D.

proposuit Privatus Episcopus, atque ita pacem custoditam fuisse: alterum, referente ipso Grato, qui cum triginta aliis Africanis Episcopis Synodo Sardicensi interfuerat, & subscripserat; hoc ipsum ab illa Synodo statutum fuisse, nempe ut nullus Laicum usurpet alienum, & sine conscientia proprii Episcopi ad Ordines promoveat.

Ibid. pag. 487. D. Hoc idem a Concilio Nicæno fuisse observatum testatur Julius S. P. In Rescripto contra Orientales pro Athanasio: *Ut nullus Episcopus*, inquit, *alterius parochianum præsumat retinere aut ordinare, absque ejus voluntate, vel judicare..... quia sicut irrita erit ejus Ordinatio, ita & dijudicatio*. Ex quo Decreto intulit Hostiensis in Summa, De temporibus Ordinationis n. 5. quod sicut nec Clericus, nec Laicus ab alieno Episcopo potest judicari, ita nec ordinari. Simile Decretum Calixti primi, qui diu ante Julium sedit, refert Gratianus: quamquam fatendum sit, istud tum Julii, tum Calixti Decretum multis dubiæ fidei videri.

Antiochenum pariter Conc. an. 341. sedente Julio I. S.P. Canonem edidit, qui decimustertius est, ex quo hæc disciplina confirmata potest intelligi. Quamvis enim eo præsertim collimet, ut Ordinationes extra terminos suæ Diœceseos unicuique Episcopo facere prohibeat, videtur tamen ex eo Canone pariter argui posse, Episcopis non licere quemquam ex alienis Ecclesiis ad quodlibet Ecclesiasticum ministerium assumere; generatim enim prohibet; *ne quis Episcopus, nullo vocante, ad aliquorum Ordinationem, & Ecclesiasticarum rerum ad se non pertinentium constitutionem inordinate insolenterque procedat* quod si fecerit, pœnas ferat, & quæ attentavit, sint irrita. At Laicum alterius Diœcesis ordinare, pertinet haud dubie ad rerum Ecclesiasticarum constitutionem, seu disciplinam. Tom. 2. Conc. pag. 567. C.

Utilissima vero erat Ecclesiæ ista disciplina, per quam indigni a sacris Ordinibus arcebantur facilius: periculum enim erat, ne Laicus ex altera Diœcesi veniens, qui alibi natus, alibi diu commoratus erat, quantumcumque etiam per aliquot annos frugis & innoxius videretur, aliquam in tenera ætate vel contraxisset irregularitatem, vel simulatam, & larvatam pietatem haberet; neve virus suum, quod in patria effudisset, aliquandiu occultaret: cujus rei exempla habemus in Cerdone, Valentino, Marcione, Origene ipso, quorum primus ex Syria, alter Ægypto, tertius ex Ponto Romam venientes, simulantes catholicam fidem, catholicam communionem suffurati sunt, a qua postmodum dejecti fuere. Origenes autem occulto quodam impedimento, quod juvenis in patria sua contraxerat, ligatus, in Præsbyterum fuit ordinatus ab iis, a quibus, si impedimentum illud pespectum habuissent, ordinatus proculdubio non fuisset, nisi accessisset expressus proprii ipsius Episcopi consensus.

Resp. 2. disciplinam hanc & legem non semper fuisse religiose observatam: Laicos enim alterius Diœcesis, si inculpatæ vitæ fuissent, Episcopi ordinare poterant, modo eos suæ Ecclesiæ alligarent in ea permansuros & mininistraturos. Ita colligimus ex Canon. 6. Concilii I. Arausicani ann. 441. *Si quis*, inquit, *alienos cives, aut alibi consistentes ordinaverint, nec ordinati in ullo accusantur; aut ad se eos revocent, aut gratiam ipsis eorum impetrent, cum quibus habitant*. Et Can. 8. *Si quis alibi consistentem Clericum ordinandum putaverit, prius definiat ut cum ipso habitet. Sic quoque non sine consultatione ejus Episcopi, cum quo ante habitavit, eum, qui fortasse non sine causa diu ab alio ordinatus non est, ordinare præsumat*. Supponere videtur istud Con- Tom. 3. Conc. pag. 1449. B. Ibid. A.

Concilium, licitum fuisse Episcopis Laicos alterius Diœcesis in Clerum suum dicta conditione cooptare: neque enim aliquas pœnas legimus in eos eam ob rem decretas.

Accedunt vetera exempla bene multa Laicorum, qui ab aliis Episcopis promoti sunt ad Cleri ordinem. Origenes Alexandriæ natus, in Palestina a Theoctisto, & Alexandro Cæsareæ, & Jerosolymorum Episcopis in Præsbyterum est ordinatus, S. Paulinus Nolensis Episcopus patria Burdigalensis a Lampio Barcinonensi Episcopo Præsbyter creatus est. S. Martinus Sabariæ in Pannonia natus, ab Hilario Pictaviensi Exorcistæ gradum adeptus est. Pariter S. Epiphanius, S. Hieronymus, Paulinianus Hieronymi Frater, Augustinus, & alii quamplures ab aliis, quam a suæ originis Episcopis, sacram Ordinationem perceperunt. Inde est, quod S. Augustinus Epistola 64. alias 253. ad Quintianum, designans Canonem 21. Concilii III. Carthaginensis ann. 397. quo prohibetur, ne quis alienum Clericum nisi concedente ejus Episcopo, audeat vel retinere, vel promovere in Ecclesia sibi credita, observat Canonem loqui de Clericis, non vero de Laicis: *Recense*, inquit, *Concilium, & omnia, quæ ibi legeris commenda memoriæ; & ibi etiam invenies, de solis Clericis fuisse statutum, non etiam de Laicis ut undecumque venientes non recipiantur in Monasterium... Sic enim institutum est, ut Clericum alienum nemo suscipiat. Recenti autem Concilio statutum est, ut de aliquo Monasterio, qui recesserint vel projecti fuerint, non fiant alibi Clerici, aut Præpositi Monasteriorum.* Hal. pag. 608. n. 18. & 19. Tom. 2. p. 152. C.

Quæres 4. quis sit proprius Episcopus, a quo percipi debet Ordinatio.

Resp. triplicem a Bonifacio VIII. S. P. distingui proprium Episcopum, capit. *Nullus De temporibus Ordinationis*, in Sexto, his verbis: *Cum nullus Clericum Parochiæ alienæ, præter superioris istius licentiam debeat ordinare, superior intelligitur in hoc casu Episcopus, de cujus Diœcesi est is, qui ad Ordines promoveri desiderat, oriundus, seu in cujus Diœcesi Beneficium obtinet Ecclesiasticum; seu habet (licet alibi natus fuerit) domicilium in eadem.* Ob. ann. 1303. Edit. Rom. 1582. pag. 213.

Ante Bonifacium Clemens IV. qui decimotertio sæculo clavum R. Ecclesiæ tenebat, in ea decretali Epistola, qua vetat Ultramontanum ullum ab Italiæ Episcopis Clericum ordinari sine summi Pontificis, aut Episcopi, de cujus Diœcesi originem traxit, speciali licentia, duplicem assignat proprium Episcopum, *originis nempe, & Beneficii*. In Jure quoque veteri, triplicis illius Episcopi aliquam mentionem fieri, non obscure colligitur ex antiquis Ecclesiæ monumentis, ut mox patebit. Post Bonifacium vero, qui labente decimotertio Ecclesiæ sæculo rem expressius definiit, plures Synodi ut Lingoniensis anno 1404. Senonensis ann. 1528. in Decretis morum, Aquensis an. 1585. titulo: *De iis, quæ Sacramenti Ordinis administrationem pertinent*, & aliæ quamplurimæ triplicem distinxere Episcopum originis, Beneficii, & domicilii, & ab eorum quolibet licere dixerunt Ordines suscipere. Ob. ann. 1268.

Quæres 5. quis sit proprius originis Episcopus.

Resp. 1. Jure veteri proprium Episcopum originis eum fuisse, in cujus Ecclesia quis baptizatus fuerat. Extat eam in rem illustre argumentum in Concilio Carthaginensi III. Can. 44. ubi Epigonius Episcopus conquestus est de Juliano, quod suis manibus baptizatum puerum, impensis educatum, domicilio exceptum, Lectoris grado donatum, Diaconum ordinasset: *Qui*, inquiebat, *a tenera ætate a me baptizatus est, multis annis a* Quis sit Episcopus originis. Tom. 2. Conc. pag. 1175 A. B.

me nutritus, & in Mapalitanorum Parochia Lector factus est; & duobus jam annis illic legit; eum, nescio quonam mediocritatis meæ contemptu subripuit Julianus, & dicit eum esse civem loci Uzaritani ad eum pertinentis: eoque præter meam sententiam usus est, eum enim Diaconum ordinavit. Quibus verbis triplici titulo sibi ereptum restitui petit Clericum, nempe titulo Baptismi, domicilii, Ordinis, atque officii.

Resp. 2. Jure novo Episcopum proprium originis eum esse, in cujus Diœcesi, quis natus est; sine cujus licentia nullus sive Laicus ordinari, sive Clericus ad ulteriores gradus promoveri potest. Ita Bonifacius VIII. cap. *Nullus*, mox citato. Ita Clerus Gallicanus in Comitiis generalibus ann. 1657. Ita denique communis Ecclesiarum usus, & praxis.

Hujus discriminis ratio aperta est. Olim quippe grandiores, & ætate provecti baptizabantur, nunc infantes: unde contingebat sæpius, ut alius esset Episcopus nativitatis carnalis, alius spiritalis regenerationis. Cum vero in ordinandis ministris nulla haberetur ratio eorum, quæ ante Baptismum egerant (quæ fuerant aquis Baptismatis perfecte deleta) sed vitæ dumtaxat post Baptismum actæ, longe satius erat, ut ordinandi eum proprium haberent Episcopum, & ab eo testimonium vitæ & morum exhiberent: qui fuerat fidei magister, pietatis testis, & actæ post Baptismum vitæ inspector ac censor, quam qui de anteacta extra Ecclesiam vita nihil ad eum pertinente, nihil ad Ordinationem, aliquid rescire potuissent.

Si vero quæras cujus origo sit necessaria, an patris, an filii; hoc est, loci in quo emissus est in lucem.

Respondebo, in Italia, jure recepto, rationem haberi originis paternæ; ita ut v. gr. qui Mediolani natus est, ex patre Genuensi, possit pro arbitrio ad Ordines suscipiendos eligere vel Mediolanensem, vel Genuensem Episcopum. Ita docet Zerola in Praxi Episcopali p. 2. verbo *Dimissoriæ*. In Gallia vero nulla solet haberi ratio paternæ originis; & consuetudo sic legem interpretata est, ut per Episcopum originis non alius intelligatur, quam ille, in cujus Diœcesi aliquis natus est.

Duo nihilominus excipiuntur casus.

Primus, si quis Reipublicæ causa absens fuerit, & ad aliquam Regionem missus pro quodam certo tempore, non ita diuturno ut constituendo domicilio sufficiat, tunc si aliquos suscipiat liberos; a paterna origine potius censendi sunt, quam a propria.

Secundus; si quis fortuito in aliquo loco natus est, in eo scilicet, quem mater pertransibat, aut in quem animo minime commorandi pervenerat.

Quis Episcopus domicili.

Quæres 6. Quis sit Episcopus domicilii.

Resp. Episcopum domicilii eum esse, cujus in Diœcesi aliquis ita commoratur, ut perpetuo manendi, nec unquam in locum originis suæ remeandi gerat animum; quique res suas seu fortunas ibidem collocat. Ita domicilium definit Lex civilis cap. *De incolis*. *In eodem loco*, ajunt Imperatores Diocletianus, & Maximianus, *singulos habere domicilium non ambigitur, ubi quis larem rerumque, ac fortunarum suarum summam constituit; unde rursus non sit discessurus, si nihil avocet; unde cum profectus est, peregrinari videtur; quod si redit, peregrinari jam destitit*. Inde inferes eos, qui studiorum causa in aliqua Academia commorantur, unde absoluto studiorum stadio discessuri sunt; pariter eos, qui ad aliquod tempus Reipublicæ causa aliqua in Regione versantur, proprie his in locis domicilii jus non habere.

Lici-

Licitum olim fuisse ad Episcopo domicilii Ordines suscipere, colligitur tum ex paulo ante citatis Canonibus Concilii I. Arausicani, & Carthaginensis III. tum variis exemplis eorum qui ab Episcopis locorum in quibus degebant, sunt ordinati, quales fuere Origenes, S. Hieronymus, S. Paulinus, S. Martinus, & alii bene multi, quos appellat Hallerius sectione 3. De sacris Ordin. c. 3. art. 4. atque necessariam aliquando fuisse legem hanc & disciplinam, demonstrat ibidem paragr. 2. ratione manifesta. *Quippe cum*, inquit, *Episcopi domicilii ordinandi mores, ingenium, anteactam vitam aliquando melius nossent, quam Episcopi originis*. Propterea quod & Laici sine commendatitiis Episcoporum suorum Litteris, & Clerici, excusso proprii Episcopi jugo, nulloque amplius perpetuo Beneficii vel Officii vinculo alligati, quo ferret animus, proficisci poterant & evagari. *Hall. pag. 623. n. 1.*

Quoad tempus vero necessarium ut acquiratur jus domicilii, alii decennium, cum Synodo Mediolanensi IV. an. 1576. & Aquensi ann. 1585. alii triennium sufficere existimant. Verum cum istud domicilii jus pendeat ex animo seu intentione permanendi perpetuo in aliquo loco, ex spatio illo temporis, quo quis in eodem loco commoratur, nonnisi præsumptio haberi potest, non autem certa probatio acquisiti veri domicilii.

Atque inde factum est, ut Episcopi Gallicani in Comitiis generalibus ann. 1657. dixerint, Constitutionem Bonifacii VIII. *De tribus Episcopis propriis*, in Galliis vix obtinuisse, tum quia difficile est dignoscere quanti temporis domicilium sit necessarium; tum quia jam Clerici non sunt Ecclesiis suis, ut olim, perpetuo Beneficii vel Officii vinculo addicti: quod cum ad libitum sine proprii Episcopi licentia deserere possint, facile ipsis erit ab uno ad alium transire, & ita nullum certum ac fixum habere proprium Episcopum, etiam Beneficii, a quo possint vel ordinari, vel licentiam obtinere ut ab alio ordinentur. Et re ipsa quidem Episcopi nostri Gallicani nulla fere habita ratione domicilii, ab Ordinatione Clericorum, qui alibi nati sunt, abstinere solent, eosque ad Episcopos originis mittere: jus etenim originis juri domicilii multum præponderat; illud enim naturale, istud civile est; illud necessarium, istud voluntarium; illud immutabile, istud variabile. *Mem. du Clergé t. 3. pag. 823.*

Quæres 7. quis sit proprius Episcopus Beneficii.

Quis Episcopus Benefic.i.

Resp. eum esse, in cujus Diœcesi aliquis obtinet Beneficium, sive simplex sit, sive residentiam postulet; sive in titulum, ut vocant, sive in commendam possideatur; sive opimum sit, sive non; sive unum, sive multiplex; aut in una, aut in pluribus Diœcesibus.

Olim præcipuus titulus quo Clericos ordinare poterat Episcopus, erat Beneficium, seu Officium, quo quis alicui Ecclesiæ obligabatur seu alligabatur. Erant enim ecclesiastici tituli, quibus Clerici addicebantur seu incardinabantur Ecclesiis quarum reditibus alebantur; quibus titulis successerunt postea, quæ jam vocamus Beneficia: solus autem, secundum ecclesiasticos Canones, Episcopus poterat Clericum ordinare, qui eumdem alicui Ecclesiæ poterat addicere, unde non licebat ipsi sine licentia Episcopi discedere. Ex illa vero antiqua Ecclesiæ praxi nova lex promanavit, quam aperte declaravit Bonifacius VIII. ut nempe ab Episcopo Beneficii, Clericus in ejus potestatem translatus ordinari posset.

Nihilominus Episcopi nostri Gallicani in Comitiis generalibus an. 1657. congregati, censuerunt expedire magis si unus dumtaxat assignetur Episcopus, originis scilicet, a quo percipi possit Ordinatio; ac decreverunt mo-

monendos esse & hortandos omnes Regni Episcopos, ne alios ordinarent, quam ex suis Diœcesibus oriundos, propterea quod dicta Constitutio Bonifacii VIII. vix apud Gallos in usu fuisset, ob eas, quas paulo ante ex eodem Clero Callicano, rationes adduximus. In iisdem Comitiis statutum fuit, ut admoneretur Nuntius Apostolicus. Litteræque scriberentur ad S. Pontificem Alexandrum VII. quibus exorabant eum, ut tanquam subreptitias declararet impetrationes Rescriptorum ad Ordines in aliena Diœcesi suscipiendos, inconsulto nec consentiente proprio Episcopo. *Denique decretum fuit*, ajunt Acta Cleri Gallicani, *ut enclycicis Litteris Episcopi Regni omnes invitarentur ad eos Tonsura Ordinibusque arcendos, qui istiusmodi Rescripta proferrent, nisi (ut sancitum est a Concilio Tridentino) Litteras afferant Episcopi Diœcesani testimoniales de vita, moribus, & doctrina.*

Anciens Memoir de Clerge tc. 1. pag. 823.

Quæres 8. an Episcopus, qui Beneficium alteri contulit eo fine, ut eum absque proprii Episcopi licentia ad Ordines promoveret, possit eum licite ordinare.

Resp. negative; sed potius eum Episcopum incurrere pœnas quas Canones decernunt in eos, qui *quocumque figmento quæsito præsumpserint alienum Parochianum ordinare*, ut ait Gregorius X. in Concilio generali Lugdunensi, & refertur c. *Eos qui. De temporibus Ordinationum*, in Sexto. Ratio est, quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent: at supponitur Episcopus ille contulisse Beneficium isti Clerico, ut eum proprii Episcopi, ex cujus Diœcesi est oriundus, examini & Ordinationi subduceret.

Pag. 211.

Hinc similiter inferes, non posse Episcopum Ordines alicui conferre propter tenuissimum quod habet in sua Diœcesi Beneficium, si ex aliena Diœcesi sit oriundus, in eaque domicilium habeat: quia nempe tunc fraudis legitima præsumptio est: ut si v. g. Beneficium quatuor dumtaxat ducatos annuatim reddat, vel ad summum septem. Ita censent Zerola in Praxi Episcopali parte 1. verbo *Beneficia*, paragr. 3. Soto; Barbosa &c.

Quæres 9. an Episcopus familiarem suum sibi non subditum ordinare possit.

T. 14. Con. p. 868. A.

Resp. Synodum Tridentinam ea de re sic statuisse Sess. 23. de reformatione c. 9. *Episcopus familiare suum non subditum ordinare non possit; nisi per triennium secum fuerit commoratus, & Beneficium, quacumque fraude cessante, statim re ipsa illi conferat: consuetudine quacumque, etiam immemorabili, in contrarium non obstante.*

Quæres 10. an possit Episcopus suos subditos in aliena Diœcesi ordinare.

Resp. negative: quia non potest Episcopus in aliena Diœcesi Pontificalia munia exercere sine licentia Ordinarii loci: at Ordinatio ministrorum Ecclesiæ spectat officium Pontificis solemniter & in Pontificalibus, ut ajunt, celebrantis.

Quæres 11. an Regulares debeant a propriis suis Episcopis ordinari; & quis sit eorum proprius Episcopus.

Resp. ad primum, certum esse Regulares a proprio suo Episcopo debere Ordines suscipere, aut ab alieno de ipsius licentia. Ita Synodus Tridentina Sess. 23. c. 8. initio hujus Articuli citato, ubi generalem legem ac regulam statuit, qua omnes vult adstringi, ipsis non exceptis Regularibus. Unde cum S. Pius V. Constitutione sua quadragesima prima quæ incipit, *Etsi Mendicantium Ordines*, Fratribus mendicantibus indulsisset, ut a quocunque Antistite rite & catholice promoto gratiam Sedis Apostolicæ habente, Ordinarii loci minime requisita licentia, sive in domibus eorumdem Fratrum, sive alibi, ad sacros etiam Ordines promoveri possent, Constitutio nem

Bull. Rom. Tom. 2. p. 173. n. 7.

tionem hanc Gregorius XIII. revocavit, & ad juris communis Conciliique Tridentini terminos reduxit, sua Constitutione nona. *In tanta rerum &c.* ubi testatur *multas magnasque dissensiones & lites, inter locorum Ordinarios, & Fratrum ipsorum Ordines, non sine gravi divini cultus & animarum detrimento ac populorum scandalo ex Bulla prædicta S. Pii V. fuisse concitatas*; quibus etiam S. Pius ipse V. si vixisset, mederi cogitabat. *Ib. p. 280.*

Idem longe ante Concilium Tridentinum statuerat & Synodus Carthaginensis V. Can. 13. & Arelatensis III. an. 455. in controversia excitata inter Theodorum Antipolitanum, Valerianum item, & Maximum Episcopos ex una parte, & Faustum Abbatem ac Monachos Insulæ Lirinensis ex altera, quæ ea lege composita fuit, *ut Clerici atque altaris ministri a nullo, nisi ab ipso Ordinario loci, vel cui ipse injunxerit, ordinentur*. Idem statutum fuit a Clero Gallicano in Comitiis generalibus an. 1625. *T. 2. Con. p. 1217. D. T. 4. Con. pag. 1024.*

Resp. ad secundum, proprium Episcopum Regularium eum esse, in cujus Diœcesi situm est Monasterium, in quo Regulares illi permanenter degunt. Ita statutum habemus in Synodo Provinciali Burdigalensi c. *De Ordine*, prope finem. *Superioribus Monasteriorum*, inquit, *in quibus Religiosi fixam & firmam commorandi sedem habent, prohibemus, ne Litteras dimissorias Religiosis suis, ut a quocumque ordinentur; concedant; sed a suo Pontifice, aut ab alio de ejus licentia ordinandos esse dumtaxat decernimus: eos vero, qui pro instituto ad varia domicilia certis temporum intervallis transferuntur, cum Litteris Provincialium suorum de voto Religionis emisso fidem facientibus, ab Ordinario loci, in quo pro tempore degunt: admitti tantum præcipimus; ab aliis nunquam, nisi attestatione præhabita a Pontifice loci seu ejus Vicaro generali obtenta, qua, cur apud se nequiverint ordinari, perhibeatur*. *T. 15. Con. p. 1650. D.*

Non pigebit hic exscribere quid jussu Clementis VIII. circa præsens argumentum declaravit Congregatio Concilii. En verba: *De mandato sanctissimi Domini nostri Papæ Clementis divina providentia Papæ VIII. Congregatio Concilii censuit, Superiores Regularium posse suo subdito item Regulari, qui præditus qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, Litteras dimissorias concedere, ad Episcopum tamen Diœcesanum, nempe illius Monasterii, in cujus familia ab iis ad quos pertinet, is Regularis positus fuerit; & si Diœcesanus absens fuerit, examinetur quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem dimissoriam in id tempus quo Episcopus Diœcesanus vel absuturus, vel nullas habiturus esset Ordinationes: verum cum a Superioribus Regularibus, Episcopo Diœcesano absente, vel Ordinationem non habente, Litteræ dimissoriæ dabuntur, in eis utique hujusmodi causam absentiæ Diœcesani Episcopi, vel Ordinationum ab eo non habendarum exprimendam esse, quod qui non fecerint, officii & dignitatis suæ administrationis, ac vocis activæ, & alias arbitrio S. D. N. Papæ reservatas pœnas incurrent.*

Quæres 12. quæ in Jure Canonico sint pœnæ adversus eos statutæ, qui vel alienos ordinant, vel ab alienis ordinantur Episcopis.

Resp. hic distingui debere Jus antiquum, medium, & novum.

Jure veteri Conciliis Nicæno, Sardicensi, Moguntino &c. sancito, Ordinatio Clerici alieni irrita erat; (quoad executionem nempe, non quoad characterem) id est, ordinati suspensi erant a functionibus suorum Ordinum, & ipsi Episcopi ordinantes pariter deponendi declarantur, corripiendi in Concilio, suspendendi a suis Officiis.

Jure medio, ipso facto suspensi declarantur qui ab alieno Episcopo fuerunt ordinati. Namque Gregorius X. c. *Eos qui*. *De temporibus Ordinationum*,

Pag. 211. num. 30. *num*, in Sexto, revocat & confirmat omnem veterum Canonum ea in causa severitatem. *His*, inquit, *quæ jura statuunt; contra taliter ordinatos in suo robore duraturis*, Bonifacius VIII. *De temporibus Ordinationis*, in Sexto, ita decernit: *Qui vero contra fecerit*, (id est, qui homini Diœcesis alienæ clericalem præsumpserit conferre Tonsuram) *per unum annum a collatione clericalis Tonsuræ dumtaxat noverit se suspensum: eos autem, qui Clericos Parochiæ alienæ absque Superioris ordinandorum licentia, scienter, seu affectata ignorantia, vel quocumque alio figmento quæsito præsumpserint ordinare, per annum a collatione Ordinum*, Gregorius X. *decernit esse suspensos*.

Jure novo per Concilii Tridentini, & quasdam SS. Pontificum Constitutiones inducto, suspensio aliqua, tum in Laicos, tum in Clericos ab alieno Episcopo ordinatos, nec non etiam in Episcopos ordinatores lata est. Namque 1. cum statuisset Synodus Tridentina ne Laicus alterius Diœcesis, absque proprii Episcopi expresso consensu, aut Litteris dimissoriis, ad aliquos sacros, aut minores Ordines, vel primam Tonsuram promoveretur, pœnam istam statim subjungit Sess. 14. de reform. c. 2. *Contra faciens, ab exercitio Pontificalium per annum; taliter vero promotus, ab executione Ordinum sic susceptorum, donec suo Prælato visum fuerit, ipso jure sint suspensi*. Item postquam præcepit Sess. 23. de reform. c. 8. ut unusquisque a proprio Episcopo ordinetur, istam contra infractores legis pœnam imponit, *Si secus fiat, ordinans a collatione Ordinum per annum; & ordinatus a susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus*. Pius II. Bulla sua anni 1461. sic statuit: *Ordinamus quod omnes & singuli, qui absque dispensatione canonica, aut legitima licentia, sive extra tempora a Jure statuta, sive ante ætatem legitimam, vel absque dimissoriis Litteris ... ad aliquem ex sacris Ordinibus se fecerint promoveri, a suorum Ordinum executione, ipso jure suspensi sint; & si hujusmodi suspensione durante, in iisdem Ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant. Præterea, ultra alias pœnas in tales generaliter a Jure inflictas, Beneficiis ecclesiasticis possint jure privari*.

T. 14. Con. p. 827. E.

Ibid. pag. 867. E.

Bull. Rom. tom. 1. pa. 292.

An ex suspensione illa sequatur irregularitas, omnes non consentiunt. Vide ex utraque parte momenta apud Hallerium pag. 633. & seqq.

Quæres 13. utrum Episcopus proprius cogi possit in foro exteriori, ut & Laico clericalem Tonsuram, & Clerico sacram Ordinationem conferat, sive iste Beneficium habeat, cui sit Ordo annexus, sive non habeat; sive sit occulti criminis reus, sive non.

Resp. 1. quamquam debeant Episcopi Laicos, qui debitis instructi sunt dotibus, clericali Tonsura donare, nullo tamen jure ad id compelli & cogi possunt in foro exteriori: quia eos tantum tenentur ordinare, quos exigit Ecclesiarum suarum necessitas. Ita colligitur ex Concilio Tridentino Sess. 21. de Reformatione c. 2. *Patrimonium*, inquit, *vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate vel commoditate Ecclesiarum suarum*.

T. 14. Con. p. 849. A.

Resp. 2. ex Constitutione Alexandri III. Cap. *Ex tenore*. *De temporibus Ordinationis*, non potuisse aliquando Episcopos a sacris Ordinibus arcere Clericos in foro quidem exteriori digno, sed tamen quodam occulto crimine Episcopis cognito, maculatos: *Verumtamen*, ait S. P. *quia peccatum occultum est, si promoveri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere*. S. Raymundus L. 3. Summæ, titulo, *De ætate ordinandorum*, paragr. 11. &

Bar-

Barbofa parte 2. *De officio, & poteftate Epifcopi*, allegatione 4. parag. 66. citatum Alexandri caput intelligi volunt de Clerico dumtaxat habente Beneficium, cui Ordo fit annexus.

Refp. 3. per Conc. Trid immutatam videri hanc Alexandri III. Conftitutionem, atque nulla ratione jam cogi poffe Epifcopum ut ad facros Ordines promoveat, quos novit occulto peccato fordidatos. Ita loquitur Concilium Seff. 14. c. 1. De reform. *Cum honeftius, ac tutius fit subjecto, debitam Præpofitis obedientiam impendendo, in inferiori minifterio defervire, quam cum Præpofitorum fcandalo graduum altiorum appetere dignitatem; ei, cui afcenfus ad facros Ordines a fuo Prælato, ex quacumque caufa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extrajudicialiter, fuerit interdictus; aut qui a fuis Ordinibus, feu gradibus, vel dignitatibus Ecclefiafticis fuerit fufpenfus, nulla contra ipfius Prælati voluntatem conceffa licentia de fe promoveri faciendo, aut ad priores ordines, gradus, & dignitates, five honores, reftitutio fuffragetur.* Non diftinguit eo loci Concilium inter Clericum Beneficium habentem, vel non habentem. Ita citatum caput intelligit doctiffimus Canonifta Profper Fagnanus: nihilominus exiftimat poffe a S. Pontifice committi vel Metropolitanum vel viciniorem Epifcopum, qui caufam refciant, propter quam ab ordinario Epifcopo Clericus ille, qui habet Beneficium ad quod facerdotium requiritur, repulfus fit ab Ordinibus: quæ quidem caufa fi legitima, & jufta non fuerit, cenfet idem Auctor, poffe Epifcopum a S. P. delegatum Clerico de quo loquimur, facros Ordines adminiftrare. Ibid. p. 827. B.

Quæres 14. quid fint Litteræ dimifforiæ; ad quos pertineat eas dare; & quomodo extinguantur, feu vim habere definant.

Refp. ad primum, Litteras illas dimifforias appellari, quod per eas Clericus a fuo proprio Epifcopo dimittitur, ac libera conceditur ipfi facultas ab alio Epifcopo fufcipiendi Ordinationem. Vocantur etiam Litteræ *commendatitiæ*, quod morum ac vitæ commendationem contineant, *canonicæ*, quod a Canonibus exigantur, & regulæ feu Canoni conformes fint: *pacificæ*, quod per eas pax, & concordia inter Epifcopos confervetur; *formatæ*, quod earum certa forma præfcripta foret, ac communionis Catholicæ certum effent argumentum. Ab aliquibus recentioribus ex Concilio Trid. Seff. 7. De reformat. cap. 1. *Reverendæ* dicuntur, præfertim ab Hifpanis, quod nempe a falutatione, qua Epifcopi fe invicem *Reverendos, & Reverendiffimos* appellant, ut plurimum incipiant.

Refp. ad fecundum, folis Epifcopis id datum ex Conc. Trid. Seff. 23. De reform. c. 10. ut Litteras dimifforias fuis fubditis concedant, quibufcumque in contrarium non obftantibus privilegiis. Non igitur Officiales, non Archidiaconi, non Vicarii Generales, nifi fpecialiter ab Epifcopo indultum fit, poffunt Litteras illas fcribere; & qui a Papa dimifforias habet ut a quocumque Antiftite promoveri poffit, debet prius quam ordinetur, habere ab Ordinario fuo Litteras commendatitias, quibus fua probitas ac mores laudentur, & commendentur. Nec ipfi pariter Abbates aut Regularium Superiores hoc poffunt; nifi forte dimifforias concedere dicantur, quatenus fibi fubditos Regulares ad Epifcopum Diœcefanum ordinandos præfentant, vel ad alium Epifcopum, fed prius a Diœcefano probatos, & examinatos, fi ipfe abfuturus fit, nec Ordinationes habiturus, dimittunt, dum-

modo

modo tamen nulla fraus subsit, ut suorum Ordinationem in tempus absentiæ Episcopi Diœcesani, aut quo ipse non est Ordines habiturus, ex professo distulerint.

Capitulum, Sede vacante, nonnisi elapso anno a die obitus Episcopi numerando, dimissorias dare potest. Ita Conc. Trid. Sess. 7. De reform. c. 10. *Non liceat*, inquit, *Capitulis Ecclesiarum, Sede vacante, infra annum a die vacationis, ordinandi licentiam, aut Litteras dimissorias, seu Reverendas, ut aliqui vocant, tam ex juris communis dispositione, quam etiam cujusvis privilegii aut consuetudinis vigore, alicui, qui Beneficii Ecclesiastici recepti sive recipiendi occasione arctatus non fuerit, concedere: si secus fiat, Capitulum contraveniens Ecclesiastico subjaceat interdicto &c.* Exceptio, quam hic subjicit Concilium, illius nempe, qui *Beneficii Ecclesiastici recepti vel recipiendi occasione non coarctatur*, innuere videtur, Capitulum ante elapsum annum, hoc in casu necessario, posse Litteras dimissorias, aut ordinandi licentiam concedere.

T. 14. Conc. p. 781. E.

Litteræ vero hujusmodi dimissoriæ non debent ab Episcopis concedi nisi ex justa causa, & prævio examine illius, cui conceduntur; nec generatim ad omnes, sed speciatim, ac seorsim ad singulos Ordines. Ita Conc. Trid. Sess. 23. c. 3. *Episcopi*, inquit, *per semetipsos Ordines conferant: quod si ægritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter, quam jam probatos, & examinatos, ad alium Episcopum ordinandos dimittant.* Ita pariter præcipiunt Episcopi Gallicani in Comitiis generalibus an. 1657.

Ibid. p. 866. E.

Resp. ad tertium, non extingui Litteras dimissorias per mortem Episcopi a quo datæ sunt, quia quæ sunt gratiæ ac favoris, non cessant per mortem concedentis. *Quia Sedes ipsa non moritur*, ait Caput, *Si gratiose. De rescriptis*, in Sexto, *gratia durabit perpetuo, nisi a successore fuerit revocata*: Non ita est de mandato, quod extinguitur morte mandantis: at Litteræ illæ ex gratia, & favore conceduntur, quibus nihil præter usum vel executionem deest; sola igitur revocatione vel Episcopi concedentis, vel ejus successoris extingui possunt: debet autem illa revocatio significari, vel saltem decreto publico confirmari, & promulgari.

ARTICULUS IV.

De subjecto Ordinationis, seu de eo, qui capax est percipiendæ Ordinationis.

PLura hìc occurrunt exponenda.

I. An solus homo viator sit Ordinationis capax.

II. An solus homo baptizatus possit ordinari.

III. An infantes, amentes, aliique rationis usu destituti possint valide ordinari.

IV. An possit ordinari omnino ac plene invitus.

V. An mulieres sint Ordinationis capaces.

VI. An Hæretici, scelerati, indocti, valide possint ordinari.

VII. Quæ sint dispositiones prærequisitæ, ut quis legitime Ordinationem percipiat.

VIII. Quæ sit Ordinatio per saltum, an licita, & invalida.

An

An solus homo viator sit Ordinationis capax.

CONCLUSIO.

Solus homo viator est capax Ordinationis.

Probatur. Quia solis hominibus, iisque viatoribus, dictum est, Joan.20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis &c.* Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Matth. ultimo: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris &c.* De solis pariter hominibus dixit S. Paulus, Hebr. 5. v. 1. & seq. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis: qui condolere possit iis, qui ignorant, & errant; quoniam, & ipse circumdatus est infirmitate; & propterea debet, quemadmodum pro populo, ita etiam & pro semetipso offerre pro peccatis*: quibus verbis rationem veluti a priori reddit Apostolus, cur solus homo viator Pontificis officium exercere possit, quod nempe cum pro viatoribus hominibus infirmitate circumdatis orare debeat, & sacrificia offerre, non pro aliis, & ipse quoque homo esse debeat viator, infirmitate pariter circumdatus, qui propria sua edoctus experientia, aliorum infirmitatibus, erratis, ignorantiis condolere possit; imo & pro semetipso Deum exorare, ac sacrificiis propitium reddere.

Hinc inferes 1. Angelos incapaces esse Ordinationis: *Nusquam enim* Christus *Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit*, ait Apostolus Hebr. 2. v. 16. *Unde debuit per omnia fratribus similari; ut misericors fieret, & fidelis Pontifex ad Deum, ut repropitiaret delicta populi.* Si ergo necesse fuit Christum hominem fieri, ut esset idoneus Pontifex, multo magis homines esse debent, qui ad sacerdotium assumuntur; neque tantæ dignitatis capaces esse possunt Angeli, qui ab humanis infirmitatibus segregati, iis condolere non possent. *Si enim*, ait eleganter S. Chrysost. homil. in SS. Petrum, & Eliam: *Angelus esset Sacerdos, & quempiam fornicatum deprehenderet, cum ipse huic morbo addictus non esset, statim illum interficeret. Quamobrem si Angelus potestatem sacerdotalem accepisset, non docuisset, sed occidisset ira commotus, quia ipse non hujusmodi esset &c.* T.2.p.723. C. D.

Inferes 2. propter easdem causas ac rationes animas separatas Ordinationis, & functionum Ordinum esse incapaces: anima quippe separata hominis quidem pars est, sed non homo; & quamvis character in Ordinatione collatus minime deleatur in anima etiam separata; non tamen sufficit ut Ordinis munia exercere possit, quia per mortem dissolvitur vinculum contractum inter Sacerdotem, & Ecclesiam: unus Christus est, qui Sacerdos est æternum permansurus. Quod discrimen exponit Apostolus Hebr.7.v.23. his verbis: *Alii quidem plures sunt Sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere: hic autem* (Christus) *eo quod maneat in æternum, sempiternum habet sacerdotium. Unde salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum, semper vivens ad interpellandum pro nobis.*

Quæres 1. an qui a morte ad vitam suscitaretur, sive mortalem, sive immortalem, posset Ordinationem percipere.

Resp. 1. dubium non esse, quin Ordinationis capax foret ille, qui a morte ad vitam mortalem suscitaretur, qualis fuit Lazarus, quem ferunt primum fuisse Massiliensium Episcopum. Ratio est, quia verus ille homo foret viator, iisdem, quibus cœteri, humanis infirmitatibus obnoxius.

Resp.

Resp. 2. probabilius videri eum Ordinationis aut functionum Ordinum fore incapacem, qui a morte susciraretur ad vitam immortalem in corpore glorioso, quales futuri sunt Sancti post generalem omnium hominum resurrectionem. Ratio est, quia sicut Sacramenta instituta sunt pro solis viatoribus, ita & solos viatores oportet habere potestatem ea conficiendi vel administrandi. Adde rationem supra memoratam ex humanis infirmitatibus, quibus obnoxius non foret, qui ad immortalem vitam in corpore glorioso revocaretur: adde denique, nullam satis firmam reddi posse cautam, cur tale ministerium exercere possent Beati, & non possent damnati, cum in istis character Sacerdotalis remaneat ad ignominiam, sicut in illis ad ornatum & gloriam. Nihilominus communis fere est Theologorum opinio, damnatos non posse, etiam post resumpta corpora, sacerdotalia officia exercere.

Quæres 2. an qui, cum viveret, Ordinibus initiatus erat, si post mortem iterum ad vitam moriturus revocaretur, susceptos Ordines exercere posset.

Resp. affirmative, quia characterem ille gerit Ordinationis indelebilem; aliunde vero mortalis est, viator, cæterasque conditiones habere supponitur necessarias ad legitimam Ordinum functionem.

An solus homo baptizatus possit valide Ordinationem percipere.

Decret. p. 1391. Tempore Innoc. III. S. P. qui obiit an. 1216. mota fuit ista quæstio, utrum qui secundum Evangelii formam baptizatus non fuerat, Sacerdotii nihilominus obtinuerat gradum, iterum ordinari deberet: de qua quæstione interrogatus S. P. Innocentius III. hæc respondit ad Episcopum Ferrariensem, ut refertur in Jure Canonico Cap. *Veniens. De Præsbytero non baptizato.*

I. de illa Ordinatione diutius disputatum fuisse; quibusdam affirmantibus eam non valere, quia Baptismus est omnium Sacramentorum fundamentum; aliis vero contendentibus validam illam esse, quia sicut potest quis per fidem Sacramenti sine ipso Sacramento fieri membrum Christi, ita & potest fieri capax percipiendi alia Sacramenta.

II. Inclinat ipse S. P. in priorem sententiam. *Quia vero*, inquit, *in* *Ib. p. 1391. num. 40.* *Concilio apud Compendium legitur constitutum, quod si quis in Præsbyterum ordinatus, deprehenderit se non esse baptizatum; baptizetur, & iterum ordinetur: nos circa latorem præsentium in hoc dubitabili casu, quod tutius est sequentes, Mandamus, quatenus ipsum per singulos Ordines usque ad sacerdotium promovere procures, & permittas eum in sacerdotio ministrare, quia non intelligitur iteratum, quod ambigitur esse factum: nec male de Sacramento sentitur, cum illud non religionis contemptus, sed articulus necessitatis excludit.*

III. Ne forte quis facile scrupulum patiatur de collato sibi Baptismo, *Ib. p. 1393. num. 10.* hæc addit S. P. *Certe de illo, qui natus de Christianis parentibus, & inter Christianos est fideliter conversatus, tam violenter præsumitur quod fuerit baptizatus, ut hæc præsumptio pro certitudine sit habenda, donec evidentissimis forsitan argumentis contrarium probaretur.* Itaque sit

CONCLUSIO.

Solus homo baptizatus potest valide Ordinationem percipere.

Probatur 1. Quia hæc semper fuit Ecclesiæ praxis ac traditio, ut qui rite baptizati non fuerant, & tamen in Clericorum numerum adscripti, iterum bapti-

baptizarentur, & postea rursus ordinarentur. Patet id ex Can. 19. Conc. generalis I. Nicæni, quo statuitur, Paulianistas, apud quos Catholica Baptismi forma non servabatur, rebaptizari, & eos qui ab illis Clero cooptati fuerant, similiter reordinandos: in quem Canonem hæc habet Zonaras: *Nam quod antea, dum hæresi tenerentur, initiati fuerint, ea res omnino irrita, ac plane nulla fuisse censenda est. Qui enim ritu alieno ab orthodoxa fide baptizatus est, ejus animo manuum impositione sanctum Spiritum insedisse quis credat?* *Tom. 2. Conc. p. 43. E.* *P. 65. C.*

Idem patet ex Canone Compendiensi citato ab Innocentio III. cui & ipse subscribit S. P. verbis mox relatis.

Probatur 2. ratione & auctoritate Eugenii IV. in Decreto: *Primum*, inquit, *omnium Sacramentorum locum tenet sanctum Baptisma, quod vitæ spiritualis janua est: per ipsum enim membra Christi, ac de corpore efficimur Ecclesiæ*. Ex quibus certe verbis recte infertur, nullum valere Sacramentum, quod non baptizato collatum sit. Si enim Sacramentum Baptismi vitæ spiritualis janua est, quomodo ad vitam non solum habendam, verum etiam aliis conferendam, aditus cuiquam esse potest sine Baptismo? Si per ipsum membra Christi efficimur, ac de corpore Ecclesiæ, quomodo sine ipso nobilissima Ecclesiæ membra, quæ Christo arctissime & proxime connexa sint, aut populi Christiani visibilia capita sub Christo capite invisibili dici vel esse possunt? Quomodo cohærere Christo, influere in corpus Christi, non incorporati Christo per Baptismum? *Tom. 13. Conc. p. 535. B. C.*

Addi potest & alia ex S. Thoma ratio 3. part. q. 72. art. 6. Certum nempe est nos spiritualiter renasci per Baptismum, qui naturali generatione corporaliter antea nascimur: quemadmodum igitur ex eo principio D. Thomas probat characterem Confirmationis non primo animæ complantari, sed characteri baptismali inseri, quia nimirum per Baptismum spiritualiter nascimur, per Confirmationem augemur, augmentum autem generationem præsupponit; simili quoque modo arguere fas est, inseri characteri baptismali characterem Ordinis, quia nempe prius est spiritualiter nasci, quam agere, & generare: spiritualiter autem nascimur per Baptismum, per Ordinationem vero ad aliorum generationem concurrimus, & spiritualiter Deo parturimus. *Hall. p. 521.*

Dices 1. Per fidem, quæ sine Sacramento infundi potest, evadimus membra Christi: quidni ergo capaces evadimus Ordinationis, etiam sine Baptismo?

Resp. dist. ant. evadimus membra Christi, per adhæsionem internam cum Christo, concedo: per adhæsionem exteriorem sufficientem ut quis censeatur pertinere ad Ecclesiam, nego. Porro ut quis sit verum Ecclesiæ membrum, atque eam percipiat Ordinationem, quæ ad totum Ecclesiæ corpus pertinet, debet visibili Sacramento Baptismatis cum Ecclesia colligari.

Dices 2. Homo non baptizatus suscipere potest Sacramenta Eucharistiæ & Matrimonii: ergo est etiam capax Ordinationis.

Resp. ad primum, hominem non baptizatum suscipere posse Sacramentum Eucharistiæ materialiter, sed non formaliter, ut est Sacramentum ad gratiam nutritionis conferendam ordinatum.

Ad secundum, dico hominem non baptizatum capacem esse contrahendi Matrimonii, quatenus est contractus humanus, ac civilis in officium naturæ, non vero quatenus est Sacramentum novæ Legis.

Quæres, an Sacramentum Confirmationis sit etiam prærequisitum ad validam susceptionem Ordinis, sicut Baptismus.

Resp. negative: tum quia Confirmatio non est tantæ necessitatis, ac Ba-

ptismus: tum quia Apostoli prius consecrati sunt Sacerdotes in ultima Cœna, quam confirmati in die Pentecostes, postquam Christus cœlos repetiisset. Ita docent SS. Patres, Cyprianus Epistola 12. ad Jubajanum, Ambrosius L. 3. de Sacramentis c. 2. Hieron. Dialog. adversus Luciferianos, Aug. Tr. 6. in Epistolam S. Joan. &c. Nihilominus tamen vel ab initio Ecclesiæ Sacramentum Confirmationis habebatur tanquam prævia dispositio seu præparatio ad Ordines sacros percipiendos; inde est, quod Cornelius S.P. Novatiano hæretico exprobret; quod omissa Confirmatione, ordinatus fuisset. Apud Euseb. L. 6. Histor. c. 43.

An infantes, amentes, aliique rationis usu destituti possint valide ordinari.

Controversia hic non movetur de licita, sed de valida dumtaxat Ordinatione data infantibus ante rationis usum, & amentibus: certum quippe est apud omnes non sine insigni scandalo, nec sine ingenti disciplinæ Ecclesiasticæ perturbatione, temeraria Canonum violatione, gravi Ecclesiæ & Sacramento illata injuria, posse infantes ante rationis usum, vel amentes ad Ordines promoveri.

Igitur solum in eo versatur quæstio, an si conferatur illis Ordinatio, valida sit & rata, aut invalida & nulla.

Durandus in 4. dist. 25. qu. 2. irritam & nullam esse contendit; alii vero communiter Scholastici validam & ratam existimant, excepto tamen Episcopatu, de quo major est difficultas. Nam SS. Th. & Bonaventura in eamdem distinctionem, quos sequuntur Henriquez, Sylvester, & alii, Episcopatum excipiunt, ista ratione moti, quod Episcopus sit sponsus Ecclesiæ, infantium vero irritum sit Matrimonium. Archidiaconus tamen, Præpositus, Paludanus, Sotus, & multi e recentioribus, Hallerius ipse, nequidem gradum Episcopi excipiunt, quem valide infanti conferri posse arbitrantur.

Habet utraque opinio negans & affirmans sua non contemnenda momenta, quibus innititur: verum placet magis sententia Durandi, quæ ad mentem & praxim Ecclesiæ accedere magis nobis videtur. Itaque sit

CONCLUSIO.

Verisimilius videtur, nullam & irritam fore Ordinationem quæ infantibus ante rationis usum, vel amentibus daretur.

Hall. p. 525. Probatur 1. Quia nec in Scripturis, nec in tota Ecclesiæ Traditione ullum occurrit exemplum, quod probatum fuerit, Ordinationis collatæ infantibus ante rationis usum, vel amentibus; imo quotquot exstant ecclesiastici Canones, exstant autem bene multi, qui conditiones, ac dotes præscribunt in ordinandis requisitas, ætatem, scientiam, probitatem, consensum, & alia hujusmodi, procul dubio excludunt ab Ordinatione, tanquam incapaces, eos in quibus conditiones illæ inesse penitus non possunt, quales omnium consensu infantes sunt & amentes. Nec dicas eos Canones de illicita solummodo, non vero de invalida Ordinatione debere intelligi. Quo enim fundamento id probatur ex Scripturis, & Traditione? nullo prorsus, sed scholasticis dumtaxat aliquibus ratiociniis, quæ nisi in Scripturis, ac Traditione fundamentum habeant, parum habent ad persua-

suadendum momenti, ac ponderis; in his etenim quisque pro sensu suo abundat: quod si momentis ex rationibus theologicis hic pugnandum est, vincit haud dubie nostra Conclusio.

Probatur itaque 2. Quia, ut arguit Durandus in 4. dist. 25. q. 2. num. 8, ad susceptionem cujuslibet Sacramenti requiritur propria intentio suscipientis, si sit adultus; vel aliena & interpretativa, si sit parvulus: atqui in parvulo, si ordinetur, non potest esse propria voluntas suscipiendi Ordinem, cum non habeat usum rationis; nec aliena aut interpretativa, quia licet voluntas parentum vel eorum qui vicem parentum gerunt, vel Ecclesiæ ipsius, possit esse interpretativa voluntatis parvulorum in iis, quæ sunt de necessitate salutis eorum spiritualis vel corporalis, voluntas tamen parentum non videtur sufficere in aliis, quæ non sunt de necessitate salutis, sed vitæ statum, ac conditionem spectant; inde est, quod intentio Ecclesiæ generalis sufficiat ut baptizetur parvulus; nulla autem præsumi debet adesse Ecclesiæ intentio, ut idem ordinetur, imo potius reluctatur, & contradicit Ecclesia quæ talem prohibet Ordinationem. Præterea, vel ipsa institutio & natura Ordinis obstare videtur; cum enim quivis Ordo ad functiones aliquas exercendas institutus sit, hominemque in sublimiori gradu constituat, tanquam inutilis futurus non debet, nec potest ei conferri, qui functionum illarum prorsus est incapax. *Tom. 1. Conc. p. 1459.*

Denique, cum Ordinibus sacris annexa sit lex continentiæ & cœlibatus, non videtur ea lege obstringi posse, qui non consentiunt; quemadmodum adultos, qui cum Diaconi ordinarentur, protestabantur se castitatem non posse servare, ab illius observantia immunes aliquando fecit Ancyrana Synodus Can. 10. Quæ autem foret disciplinæ ecclesiasticæ perturbatio, quæ confusio, si ordinati infantes, postea cœlibem vitam agere recusarent, nemo non intelligit.

Dices 1. Infantes sunt capaces Baptismi, Confirmationis, & Eucharistiæ; quidni pariter & Ordinationis? Et ratio a priori est, quod Sacramenta, quæ characterem imprimunt, actum ex parte suscipientis non requirunt, sed unam ministri actionem Sacramentum conferentis.

Resp. nego consequentiam & paritatem, tum quia in rebus hujusmodi quæ a libera Dei instituentis voluntate pendent, non licet unum ex alio inferre; tum quia in his tribus Sacramentis quæ ad salutem æternam infantium conferunt, intentio Ecclesiæ supplet illorum infantium intentionem. At non ita est in Sacramento Ordinis, quod nec ad salutem necessarium est, nec infantibus conferre intendit Ecclesia; quin potius reluctatur & contradicit, ut jam diximus. Nulla igitur hic præsumi debet voluntas percipiendi Ordinis: non privata infantium, non publica Ecclesiæ: ergo nullum esset sic infantibus collatum Ordinationis Sacramentum. Inde patet solutio ad rationem subjunctam.

Dices 2. Minores Ordines possunt infantibus valide conferri. Probatur, ex Cap. unico: *De Clerico per saltum promoto*, ubi Innoc. III. eum, qui omisso Diaconatu ad sacerdotium promotus fuerat, & ante discretionis annos Ordines inferiores perceperat, jubet creari Diaconum, non præcipit autem Ordines inferiores ante rationis usum collatos iterari. Igitur censuit S. P. illos minores Ordines datos infanti valuisse

Resp. 1. Non constat an per illa verba: *ante discretionis annos*, intellexerit S. P. parvulos destitutos omni usu rationis, vel solummodo eos, qui nondum illam ætatem assequuti sunt, in qua perspecta est discretio. 2. Id-

circo forte non jussit iterari collatos inferiores Ordines, quod existimaret illos non esse Sacramenta, sed tantum cœremonias aliquas ab Ecclesia institutas, quæ omnino non præexiguntur ad Diaconatum. 3. Ratiocinium istud est mere negativum, ex quo sane concludere non licet aliquid quod videtur plane adversari praxi antiquæ Ecclesiæ, quæ nunquam ordinavit, nisi adulta jam ætate & rationis tempus & usum assequutos.

An possit ordinari omnino, ac plane invitus.

Philosophi duplex distinguunt involuntarium, unum simpliciter & absolute, cui nusquam assentitur voluntas; alterum secundum quid, cui, licet invita & reluctans, assentitur. Talis est v. g. voluntas projiciendi merces in mare, ad vitæ conservationem: vellet enim mercator simul & vitæ & mercium suarum conservationi consulere; nec nisi invitus, ut mortem effugiat, eas projicit: voluntas tamen hæc etsi invita, voluntas est.

Quadruplex vero fingi potest hominum genus qui inviti ad Ordinationem rapiuntur.

I. eorum qui nec precibus, nec minis, nec adhortationibus ullis adduci possunt ut Ordinationi consentiant, quique idcirco omnino, ac plane inviti ac coacti Ordinationem susciperent, aut etiam ignari & inscii ritus qui in ipsis celebratur. Talis fuisse videtur Macedonius ille Asceta, de quo Theodoretus in Philotheo seu Religiosa Historia cap. 13. Flavianus scilicet Antiochenus Episcopus pietatem Macedonii plurimum celebrari audiens, eum e vertice montis in quo habitabat, per speciem objectæ accusationis evocavit, *&* *sub mysticum sacrificium altari admovit, cooptavitque in numerum Sacerdotum. Cumque peracta Liturgia hoc illi quidam indicasset, (ignorabat enim prorsus quid egissent) primum quidem convitiis verbisque asperis proscidit universos: deinde arrepto baculo, quo innixus propter senium incedebat, Pontificem ipsum & alios qui aderant insecutus est, Ordinationem hanc ratus montis verticem sibi optatamque habitationem erepturum. Sed tum quidem sic indignantem ægre tandem amici quidam sedaverunt. Expleto autem hebdomadæ circulo, cum rediisset dies Dominicus, iterum evocat illum magnus Flavianus, rogatque ut celebritati cum ipsis intersit. Tum ille ad eos qui venerant: An vobis, ait, non sufficiunt quæ jam acta sunt, sed iterum me Præsbyterum creare vultis? Et respondentibus illis, fieri non posse ut bis eadem fiat manuum impositio, non acquievit.* Habes hic exemplum Ordinationis collatæ homini plane inscio ritus qui in ipso peragebatur; quique nec acquievit nec consensit, ubi rei totius cognovit seriem. Unde statim Theodoretus addit, narrationem suam multis non laudandam visum iri; *Scimus*, inquit, *haud laudandam multis visum iri narrationem hanc*.

Tom. 3. p. 835. D.

II. Eorum qui ex humilitate, propriæ infirmitatis conscientia, reverentia sacrorum Ordinum, eos refugiebant, ad quos aliquando populi suffragio, votis, imperio, prece, clamoribus, vocabantur & impellebantur. Ii primo inviti quidem & reluctantes erant, at subinde, ut votis Ecclesiæ, ac populi cederent, consentiebant. Ita testatur S. Augustinus Epistola ad Donatum 173. alias 204. *Multi*, inquit, *ut Episcopatum suscipiant, tenentur inviti, producuntur, includuntur, custodiuntur, patiunturque quæ nolunt, donec adsit eis voluntas suscipiendi operis boni*: scilicet, ait egregie S. Gregorius Magnus parte 1. Pastoralis c. 8. *tunc laudabile fuit Episcopatum quærere, quando per*

T. 1. p. 613. E.

T. 2. p. 9. A.

do per hunc quemque dubium non erat ad supplicia graviora pervenire. *Itaque illo tempore, quo quisque plebibus præerat; primus ad martyrii tormenta ducebatur*. At postquam a persecutionibus respiravit Ecclesia, ipsi reddita pace, viri pietate, sanctitate, ac scientia illustres, Ecclesiasticas dignitates refugebant, nedum exambirent. Audiatur S. Cyprianus Epist. 52. ad Antonianum, de electione & ordinatione Cornelii in Episcopum Romanum verba faciens: *Episcopatum*, inquit, *nec ipse postulavit, nec voluit, nec ut cæteri, quos arrogantiæ, & superbiæ suæ tumor inflat, invasit; sed quietus, & modestus, & quales esse consueverunt, qui ad hunc locum divinitus eliguntur, pro pudore virginalis conscientiæ suæ, & pro humilitate ingenitæ sibi & custoditæ verecundiæ, non ut quidam vim fecit, ut Episcopus fieret; sed ipse vim passus est, ut Episcopatum coactus exciperet*. Pag 67.

In usu erant tunc temporis illa Gregorii Magni, & Leonis atque Anthemii Imperatorum effacta. *Tantum*, inquiunt Imperatores, Lege *Quemquam*, Cap. *De Episcopis, & Clericis; ab ambitu debet Antistes esse sepositus, ut quæratur cogendus, rogatus recedat, invitatus refugiat, sola illi suffragetur necessitas excusandi*.

S. vero Gregorius in Epist. ad Syagrium Augustodunensem Episcopum sic loquitur: *Sicut is, qui invitatus renuit, quæsitus refugit, sacris est altaribus admovendus; sic qui ultro ambit, vel importune se ingerit, est procul dubio repellendus. Nam qui sic nititur ad altiora conscendere, quid agit, nisi ut crescendo decrescat, & ascendendo exterius, interius ad profunda descendat?* Multa hic adduci possent Sanctorum exempla, qui lacrymis, fuga, insaniæ aut perditæ vitæ simulatione, aliquando membrorum mutilatione, aliisque modis effugere, ac declinare conati sunt Ordinationem, ad quam vocabantur, nec sine vi illata passi tandem sunt sibi manus imponi. Unum inter cœtera sufficiat exemplum S. Pauliniani Fratris S. Hieronymi, quem valde reluctantem in Præsbyterum ordinavit S. Epiphanius. Rem sic narrat S. Epiphanius in Epistola ad Joan. Jerosolymitanum, inter Epistolas S. Hieronymi 110. alias 60. *Cum igitur*, inquit, *celebraretur collecta in Ecclesia villæ, quæ est juxta Monasterium nostrum, ignorantem eum, & nullam penitus habentem suspicionem, per multos Diaconos apprehendi jussimus, & teneri os ejus; ne forte liberari se cupiens, adjuraret nos per nomen Christi, & primum Diaconum ordinavimus, proponentes ei timorem Dei, & compellentes ut ministraret; valde quippe obtinebatur, indignum se esse contestans: vix ergo compulimus eum, & persuadere potuimus testimoniis Scripturarum, & propositione mandatorum Dei. Et cum ministraret in sanctis sacrificiis, rursus cum ingenti difficultate, tento ore ejus, ordinavimus Præsbyterum, & iisdem verbis, quibus ante suaseramus, impulimus, ut sederet in ordine Præsbyterii*. Habes hic exemplum illustre Ordinationis datæ Pauliniano, statim quidem renitenti ac recusanti, sed tandem consentienti, qui sponte ac libere suscepti Ordinis functiones exercuit.

To. 2. p. 1007. D.

Op. S. Hieronym. T. 4. p. 2. p. 813.

Tertium genus hominum qui inviti & quasi coacti ordinati sunt, eorum est, qui ab Episcopo, malevolo animo, vel astuto consilio promoti sunt, ut nempe ab aliquo Ecclesiastico officio deturbarentur, in quo Episcopis graves erant ac molesti: quomodo narrat S. Greg. Magnus L. 1. Epist. 19. ad Nathalem Episcopum, Honoratum Archidiaconum Salonitanum a suo Episcopo in Præsbyterum fuisse ordinatum; quod in administratione bonorum Ecclesiæ non satis se facilẽ præberet avaritiæ, aut prodigalitati hujus Episcopi.

Hall. pag. 197. T. 2. p. 503.

Quartum denique genus eorum est, qui periculi metu, ad sacerdotium

vel ad monachatum, tanquam ad asylum, confugerunt ; vel a potentioribus fugere coacti sunt, ut ad potentiam sæcularem ac curam redeundi aditus ipsis intercluderetur: cujus rei plurima exempla refert Hallerius sectione 5. de sacris electionibus c. 1. parag. 6.

Pag. 198.

Ex his quatuor hominum generibus certum est solos primos vere ac plane invitos ordinari; alii enim, licet aliquamdiu obstiterint, tandem adducuntur ut consentiant; alii vero ut se alicui subducant periculo, ultro confugiunt ad Clericorum ordinem, nec omnino ac simpliciter inviti dici possunt, sed tantum secundum quid, quomodo invitus & coactus dicitur mercator merces suas projicere in mare sæviente tempestate, ut nempe vitæ suæ consultat. Itaque sit

CONCLUSIO.

Irrita foret ac nulla Ordinatio data homini omnino ac plane invito.

Probatur, ex responso Innoc. III. C. *Majores*, ubi eorum sententia dicitur refellenda, qui dicunt, *quod Sacramenta, quæ per se sortiuntur effectum, ut Baptismus & Ordo, cæteraque similia, non solum dormientibus, & amentibus, sed invitis, & contradicentibus, etsi non quantum ad rem, quantum tamen ad characterem conferuntur*: tum etiam de Baptismo, (de quo nempe solum quærebatur) expresse asseritur, *quod ille, qui nunquam consentit, sed penitus contradicit, nec rem, nec characterem suscipit Sacramenti; quia plus est expresse contradicere, qua minime consentire*. Verum similem ad Ordinem, aut certe majorem suscipientis intentionis necessitatem esse supponit ipse Innocentius, & ratio aperta demonstrat. Ideo enim Christus vetuit ne invito Baptismus conferretur, quia baptizatus ad Christiana opera observanda obligatur, quorum observationem nemini invito Christus imponi voluit, etsi ea omnino ad salutem necessaria sit: multo minus ergo Ordinationem ab invito suscipi voluit, quam graviora onera, minusque ad salutem suscipientis necessaria consequuntur: eadem siquidem divina lege pueris ante rationis usum, atque amentibus Ordinatio interdicitur, quibus tamen Baptismus non denegatur; & ob defectum rationis in parvulis præsertim, fidejussores seu patrinos, qui voluntatem parvulorum suppleant, Ecclesiastica consuetudo adhibendos præscribit, quorum in Sacramento Ordinis nullus unquam usus fuit, in quo per se ipsos ordinandi sua vota Domino offerunt, propriæque voluntatis actu Deo se obligant atque obstringunt. Quare ex iis nec validam quidem esse Ordinationem, quæ ab invitis & contradicentibus susciperetur, Theologi communiter concludunt. Unde facile est inferre, eos peccare graviter & Sacramento Ordinationis injurio esse, qui invitum omnino, ac penitus reluctantem ordinare conarentur, quod nempe inanem ac vacuam Sacramenti cœremoniam redderent, eamque ludibrio exponerent.

An mulieres sint Ordinationis capaces.

Hall. p. 496.

Apud Ethnicos mulieres aliquas sacerdotio insignitas fuisse, Litterarum monumentis compertum est. Hunc morem apud Gallos & Germanos usitatissimum fuisse docet Tacitus, de moribus Germanorum. Cereri Eleusinæ, apud Grecos; Bonæ deæ, apud Romanos, mulieres sacrificasse tradunt passim Auctores Græci, & Latini.

Apud

Apud nonnullos etiam Hæreticos veteres pervasisse errorem hunc testantur Scriptores Ecclesiastici.

S. Irenæus Lib. 1. adversus hæreses cap. 9. apud Gnosticos mulieres sacrificasse commemorat.

Tertul. Lib. de Præscriptionibus cap. 41. de mulieribus hæreticis sic loquitur: *Ipsæ mulieres hæreticæ quam procaces! quæ audeant docere contendere, exorcismos agere, curationes repromittere, forsitan & tingere.* P. 217. B.

S. Epiphanius hæresi 49. post ipsum S. Aug. L. de hæresibus c. 27. eumdem morem ait observatum ab hæreticis Quintillianis, Pepuzianis, Priscillianis, Artotyritis, ac Cataphrygis; quibus variis nominibus eosdem hæreticos designare voluit, qui a Montano sectæ parente, Montanistæ; a Priscilla, & Quintilla mulieribus pseudoprophetissimis, quas sibi socias adsciverat Montanus, Quintilliani & Priscilliani; a vico Pepuze ubi conventus suos habebant, Pepuziani, a Phrygia ubi errores suos potissimum diffundebant, Cataphryges, a nefando tandem, quod celebrabant, sacrificio, ex pane videlicet, & caseo, Artotyritæ dicti fuerunt: *Apud illos vero Hæreticos, mulieres*, non tantum in Diaconissas ordinabantur, *sed Episcopi erant & Præsbyteri*, ait S. Epiphanius, num. 2. *ita ut nullum sexus discrimen servarent.* Narrat idem S. Doctor hæresi 79. apud Collyridianos mulieres uno anni die solemni, & illustri sacrificium Beatæ Virgini Mariæ offerre solitas fuisse. To. 2. p. 228. C. ibid. pag. 1608. B.

Veterem hunc errorem renovasse videntur nostri Novatores, dum Christianos omnes cujuscumque conditionis, & sexus Sacerdotes a Deo sanctificatos esse docent, nullumque aliud admittunt sacrificium, quam gratiarum actionis, precationum ac laudum, quod ab omnibus potest, & debet offerri.

Quamquam vero error sit contra fidem, asserere mulieres ad Ordines Episcopatus, Præsbyteratus, vel Diaconatus assumi posse, non audet tamen eadem nota perstringere Hallerius, opinionem, quæ asserit mulieres idoneas esse Tonsuræ, minorum Ordinum, ac Subdiaconatus: Paludanus enim in 4. dist. 25. q. 3. art. 1. concl. 1. n. 4. ipsis ad Tonsuram aditum facit, cujus opinionem refert Almainus q. 2. nec ab ea longe discedit, Hanc, inquam, opinionem quamvis falsam, & temerariam, periculosam in fide asserat Hallerius, hæreticam tamen aperte non audet pronuntiare. Itaque sit. Pag. 498.

CONCLUSIO.

Mulieres sacræ Ordinationis prorsus incapaces sunt.

Probatur 1. auctoritate Scripturæ.

1. Corinth. 14. v. 34. *Mulieres*, ait S. Paulus, *in Ecclesiis taceant, non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse; sicut & lex dicit: si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent: turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia.* Genes.

1. ad Thimoth. 2. v. 11. *Mulier in silentio discat cum omni subjectione. Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse in silentio. Adam enim primus formatus est, deinde Eva: & Adam non est seductus, mulier autem seducta in prævaricationem fuit.*

Denique ad Ephes. 5. v. 22. *Mulieres viris sui subditæ sint, sicut Domino: quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput Ecclesiæ. Ipse, Salvator corporis ejus; sed sicut Ecclesia subdita est Christo, ita & mulieres viris suis in omnibus.*

F 4 Qui-

Quibus verbis non tantum dogma Catholicum declaravit Apoſtolus, ſed etiam rationes, & cauſas veluti expreſſit, cur viri potius quam mulieres ad Eccleſiaſtica munia vocentur: quod nempe vir caput ſit mulieris, ſicut Chriſtus caput Eccleſiæ: quod non mulier viro, ſed vir mulieri dominari debeat, quod mulier propter virum, non propter mulierem vir ſit: quod ex viro mulier, non econtra: quod ſeducta ſit mulier a ſerpente, non vir; unde turpe ait eſſe mulieri loqui in Eccleſia. Quare turpe? quia eſt, tum contra legem a Chriſto latam, tum contra ipſam ſexus muliebris conditionem, ac naturam: nativo ſiquidem pudore mulieres a docendi munere removentur, habet enim munus iſtud certum domini genus, quod muliebri verecundiæ, ac ſubjectioni apte non congruit. His teſtimoniis, & momentis utitur S. Epiphanius in confutandis hæreſibus 49. & 79.

T. 1. p. 419. 1058. & ſeq. Ibidem. Probatur 2. ex perpetua Eccleſiæ Traditione ac praxi. Quia ut arguit idem S. Epiphanius ad hæreſim 79. n. 2. & 3. ex quo mundus conditus eſt, apud veræ Religionis cultores nulla unquam mulier ſacerdotio functa eſt, ne Eva quidem, aut ulla ipſius filia; ſed ſoli viri ad hoc munus aſſumpti ſunt; in Lege naturæ, Abel, Enoch, Noe, Melchiſedech, Abraham, Iſaac, Jacob: in Lege vero ſcripta, ſolus Aaron, ejuſque filii, & alii ex Levitarum propagine maſculi deſcendentes. In novo quoque Teſtamento, ait S. Epiph. citata hæreſi 79. nu. 3. *ſi ſacerdotium mulieribus mandatum foret, aut canonicum quiddam in Eccleſia præſtare liceret, nulli potius, quam Mariæ, committi Sacerdotis officium debuiſſet, cui tantus honos eſt habitus, ut gremio ſinuque ſuo Regem omnium, ac cœleſtem Deum, Deique filium exciperet .... Verum longe Deo aliter viſum eſt; ac ne baptizandi quidem poteſtas illi facta, cum alioqui tingi ab illa Chriſtus potius quam*

T. 1. Conc. pag. 312. *a Joanne potuiſſet*. Pariter ſi docendi munus permitti potuiſſet, ait S. Clemens Romanus Conſtitutionum Apoſtolicarum Lib. 3. cap. 6. Mariæ permiſſum fuiſſet, & aliis mulieribus, quæ ab initio cum Chriſto fuerant, ipſumque attentius audierant. Hæc ergo ſacerdotalia officia cum omnibus retro ſæculis tam in antiqua, quam nova Lege mulieribus vetita fuerint, nec Virgini ipſi Dei Matri permiſſa, profecto recte ex iis oſtenditur, nulli unquam mulieri Sacerdotis officium permitti poſſe. Apte igitur Tertullianus Lib. de velandis virginibus c. 9. *Non permittitur*, ait, *mulieri in*

P. 178. A. *Eccleſia loqui, ſed nec docere, nec tingere, nec offerre, nec ullius virilis muneris, nedum ſacerdotalis officii ſortem ſibi vindicare*.

Hall. pag. 499. Ex his inferes jure a conſtitutione divina, non a ſola Eccleſiaſtica lege mulieres a ſacris Ordinationibus arceri: quod tamen jus, licet ſit naturæ ſexus muliebris maxime conveniens, ſimpliciter tamen naturale dici non debet, quia ſublata Dei inſtitutione, naturalis mulierum conditio ex ſeſe eas

Judic. 4. non reddit omino incapaces Ordinationis, cum & Debboram fœminam exercitus duxiſſe, populum Judaicum rexiſſe, eiſque utiliter præfuiſſe, Scriptura memoret; cum mulieres prophetiſſas in veteri & novo Teſtamento, Ma-

Exodi 15. Judic. 4. 4. Reg. 22. 2. Par. 34. Luca 2. Act. 21. riam ſororem Moyſis, Debboram prædictam, Holdam, Annam, quæ Chriſti adventum in Templo nuntiavit, & Philippi Evangeliſtæ quatuor filias virgines prophetantes legamus; cum plurium Regionum lex ſit, ut ad Regni ſolium etiam mulieres hæreditario jure deveniant: quæ omnia oſtendunt, naturali juri non omnino repugnare quod mulieres habeant in viros imperium; naturali tamen juri convenientiſſimum eſt, ut non habeant. Nam præter naturalem ſubjectionem, quæ mulieres decet, obſtant muliebris ſexus verecundia, honeſtas, pudor, quominus publica ſacerdotalia munia decenter

attre-

attrectent; obstant innata sexui levitas, incostantia, impotentia.

Dices 1. Galat. 3. v. 27. *Quicumque baptizati estis in Christo, Christum induistis. Non est Judæus, neque Græcus; non est servus, neque liber: non est maculus, neque fœmina.*

Resp. dist. ant. Non est in Christo masculus neque fœmina, in iis quæ pertinent ad fidem & salutem, concedo: *Omnes enim*, ait v. 26. *filii Dei estis per fidem, quæ est in Christo Jesu.* In his quæ pertinent ad ministerium ecclesiasticum, seu sacras Ordinum functiones, nego.

Dices 2. Legimus tum in veteri tum in novo Testamento, nonnullas mulieres prophetiæ dono fuisse præditas: quidni ergo & ad Ordines sacros promoveri possunt?

Resp. nego consequentiam. In his enim, quæ pendent a Dei voluntate non alia quærenda ratio, quam ejus voluntas. Quamquam aliqua disparitatis ratio intersit. In donis enim quæ vocantur gratiæ gratis datæ, nullus servatur ordo naturæ, & aliquando Deus infirma eligit, ut fortia quæque confundat. At vero in ecclesiastico regimine instituendo, licet supernaturalem Sacerdotibus ac ministris Christus tradiderit potestatem, ordinem tamen voluit servari naturalem, ut sexus ille a sacerdotio excluderetur, qui ad subjectionem factus est, non ad imperium destinatus. Rationem hanc confirmare videtur S. Th. in 4. dist. 25. q. 2. art. 1. ad 1. his verbis: *Prophetia*, inquit, *non est Sacramentum, sed Dei donum; unde ibi non exigitur significatio, sed solum res. Et quia secundum rem in his quæ sunt animæ, mulier non differt a viro, (cum quandoque mulier inveniatur melior quantum ad animam multis viris) ideo donum prophetiæ, & alia hujusmodi potest recipere, sed non Ordinis Sacramentum.* *Tom. 10. pag. 453. col. 2. B.*

Dices 3. Legimus apud varios Auctores Catholicos, sedisse olim in Ecclesia Romana inter Leonem IV. & Benedictum III. nono sæculo mulierem aliquam quæ consecrata fuerat in Papissam. Id referunt imprimis Marianus Scotus, cujus hæc verba leguntur in Chronico Francofurti edito ad ann. 853. *Leo Papa obiit Kalendis Augusti. Huic successit Joanna mulier, annis duobus, mensibus quinque, diebus quatuor.*

Joanna Papissa *Vide T. 8. Conc. pag. 147. quomodo evertatur fabula.*

Idem referunt Martinus Polonus Ordinis Fratrum Prædicatorum, qui Nicolai III. S. P. Pœnitentiarius fuit, Sigebertus in Chronico ad an. 854. S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus parte 2. Chronici, titulo 16. c. 2. paragr. 6. Platina in Libris de vitis Pontificum in Joanne VIII.

An. 847. Leo IV. an. 8. m. 5. d. 5. An. 855. Bened. III. an. 2. m. 6.

In confirmationem illius historiæ adducunt etiam statuam quamdam marmoream, quæ veluti historiæ illius monumentum posita fuit, ad viam, in qua Papissa pepererat; mulierem scilicet adumbrabat cum infante: quæ statua ibi per multos annos spectantibus SS. Pontificibus superstes visa est; donec, aliquo ex illis jubente, in Tiberim dejecta fuit.

Addunt quod & Senis in majori Templo inter Pontificum Romanorum statuas, Joannæ Papissæ simulacrum collocatum fuit, usque ad Pontificatum Clementis VIII.

Resp. 1. Nihil omnino inferri posse ex hac historia, etiamsi esset vera. Conveniunt enim omnes auctores, quod cum mulier hæc mentita esset sexum suum, in Pontificem creata fuerit & ordinata: sed quemadmodum illa decepisset Episcopos eam consecrantes, ita & illa decepta fuisset, nihil accipiens in Ordinatione, cujus recipiendæ erat prorsus incapax.

Resp. 2. Fictam & fabulosam esse hanc de muliere Papissa narrationem, jam omnes cordati fatentur, atque etiam inter communionis Catho-

licæ

licæ hostæ doctrina sua notissimus Blondellus Minister Calvinianus, in Dissertatione singulari, quam circa hanc quæstionem evulgavit.

Atque his potissimum argumentis id demonstrari potest.

Primum: Auctores qui referunt illam fabulam, collocant illam mulierem inter Leonem IV. & Benedictum III. atqui id aperte repugnat auctoribus antiquis & coævis, qui asserunt Benedictum III. immediate successisse Leoni IV. Ita inter alios Lupus Ferrariensis Epistola 103. ad Benedictum III. ubi gratulatur ipsi quod Leoni successisset; Ado Viennensis in Chronico ad ann. 855. ubi scribit statim ab obitu Leonis IV. electum fuisse in ejus locum Benedictum III. Anastasius Bibliothecarius in vita Benedicti III. ubi scribit Benedictum III. in Leonis IV. Solio Apostolico pacifice sedisse a die 29. Sept. ann. 855. Cum itaque Leo IV. obierit 17. Julii ejusdem anni, ut constat ex eodem Anastasio in ejus vita, nullum superest tempus, quod Joannæ illi possit assignari. Annales Bertiniani ad ann. 855. ubi dicitur Leoni IV. ann. 855. successisse Benedictum III. Non itaque ipsi successit fœmina, quæ sederit annis duobus, mensibus quinque, & diebus quatuor. Benedicto III. successit Nicolaus I. ex eisdem Annalibus; Nicolao I. Adrianus II. Adriano Joannes VIII. Regino Prumiensis Abbas in Chronico ad ann. Christi 855. scribit Lotharium Imperatorem obiisse an. 855. die 28. Sept. a quo ante mortem in Sede Apostolica collocatus fuerat Benedictus III. pulso Antipapa Anastasio; eodemque anno obiisse Leonem IV. die scilicet 17. Julii. Ergo non datur locus Joannæ. Hincmarus Archiepiscopus Remensis Epistola 26. scribit misisse se aliquos Nuntios ad Leonem IV. ut postularent ab eo aliquam gratiam, qui cum in via audissent vita functum Leonem, iter nihilominus perfecerunt, & a Benedicto ejus successore privilegium obtinuerunt.

Denique Nicolaus I. Benedicti III. immediatus successor, in Epistola 46. ad Patres Concilii Suessionensis data die 6. Dec. ann. 866. testatur Benedictum statim Leoni successisse.

Secundum: Hostes Romanæ Sedis infensissimi texentes Catalogum Romanorum Pontificum testantur Benedictum III. immediate successisse Leoni IV. An vero credibile est eos hanc historiam prætermissuros, si veram existimassent, vel si eam cognovissent? Photius, qui vivebat iis temporibus, L. de Spiritus sancti processione, Pontifices Romanos qui Ecclesiam Romanam regebant suo tempore enumerans, Benedictum III. immediate post Leonem IV. collocat. Idem præstat alter R. Sedis hostis Metrophanes Smyrnæus, in Libro quem scripsit de divinitate Spiritus sancti.

Tertium: Nulli auctores illius sæculi hanc historiam referunt; quis vero credat rem adeo novam & insolentem tanto silentio sepultam fuisse, cum alia iidem Scriptores non prætermittant longe minutiora?

Ad momenta vero, quæ in gratiam hujus fabulæ proferuntur

Dico ad Marianum Scotum. 1. eum ducentis tantum annis scripsisse post Benedictum III. nullo appellato hujus suæ narrationis teste vel auctore. 2. in sinceris Mariani Scoti codicibus fabulam hanc non exstare, sicut testatur Scriptor qui Metropolim Alberti Krantzii notis illustravit, ad Lib. 2. pag. 100. editionis Coloniensis ann. 1574. 3. tam frequentes occurrere anachronismos, tam graves contradictiones apud illum auctorem, ut vix fidem mereatur.

Ad Martinum Polonum, dico 1. Chronicum ipsius fuisse interpolatum; hancque narrationem de Joanna Papissa, in codice manuscripto Bibliothecæ Vati-

Vaticanæ antiquissimo & integerrimo desiderari testatur Leo Allarius. Quin & ipse D. Burnetus in itinere Anglicano ait, se vidisse in Anglia codicem manuscriptum Martini Poloni, in quo non habebatur hæc Papissæ historia in textu, sed solum ad marginem aliena manu descripta, quod ejus falsitatem aperte demonstrat. 2. Exstant in eodem Chronico aliæ ejusdem historiæ circumstantiæ, quæ plane fabulam redolent: v. g. puellam hanc Athenas profectam fuisse ut Litteris operam daret; per biennium docuisse, & postea concordi suffragio electam in Pontificem, ab uno ex familiaribus gravidam factam fuisse. Quis risum contineat dum hæc tam ludrica audit?

Nouvelles de la Republ. de Lettres. Mars an. 1087, pag. 289.

Ad Sigebertum, dicendum hanc historiam, quæ cum antecedentibus non cohæret, ejus Chronico assutam fuisse aliena manu, ut constat ex autographo Cœnobii Gemblacensis, quod a Miræo editum est, in quo desideratur.

Ad S. Antoninum. 1. deceptus fuit ab interpolatore Martini. 2. dubitanter de illa fabula loquitur: *Si verum fuit*, inquit, *quod vulgo dicitur, & iste refert*. 3. suspectam sibi esse fatetur, propter silentium Vincentii Bellovacensis & Joannis de Columna.

Ad Platinam. 1. satis innuit se pro fabula habere hanc narrationem: sic enim loquitur postquam eam retulit. *Hæc quæ dixi*, inquit, *vulgo circumferuntur, incertis tamen & obscuris auctoribus*. 2. non omnem fidem meretur Platina, qui in Pontifices plerosque parum æquus fuit, ac virulento calamo interdum ultus injuriam sibi a Paulo II. ut existimabat, illatam, a quo nempe in carcerem conjectus fuerat, propter suspicionem seditionis in ejus Sanctitatem concitatæ. *Pag. 143.*

Quod additur de statua illa marmorea, quæ diu Romæ visa fuit, nihil probat. Nam pridem viri eruditi observarunt, repræsentari per hanc statuam, aut Sacerdotem aliquem Gentilium, aut eorum aliquod Numen; maxime cum altera manu ramum humero innixum deferret, quod nunquam fuit insigne Romanorum Pontificum, sed crux aut claves. Hanc autem statuam auferri jussit Sixtus V. ut magis patentem viam aperiret, in qua posita illa fuerat. Neque magis quidquam probat statua Senensis: hoc enim tribuendum vel errori, vel licentiæ sculptoris.

Pictoribus atque Poetis
Quodlibet audiendi semper fuit æqua potestas: ait Horatius.

Dices 4. Mulieres sunt capaces jurisdictionis ecclesiasticæ, ut patet imprimis exemplo Abbatissæ Fontis Ebraldi in Gallia, cujus in viros etiam tanta est potestas, si credimus monimentis hujus Monasterii, ut benedictionem Monachis sui Ordinis impertiatur, veste monachali eos induat, vota eorum excipiat, sacramentum obedientiæ ab illis exigat: ergo &c.

Resp. nego ant. & ejus probationem. Imperium enim illius Abbatissæ & similium in Monachos & Moniales sibi subditas pure œconomicum est, non autem proprie jurisdictio ecclesiastica: alias posset ferre Censuras ecclesiasticas in personas sibi subditas, quod est absurdum; potestas enim ligandi & solvendi solis Sacerdotibus concessa fuit a Christo Domino.

Dices 5. Mulieres possident Beneficia ecclesiastica, instituunt Clericos in Beneficiis, Lectiones publice recitant in Ecclesia, psallunt in Choro, & dum celebratur Missa, modulantur, quæ munia spectant Clericos: ergo possunt functiones Ordinum exercere.

Resp.

Resp. nego I. conseq. Nam potuit Ecclesia quibusdam mulieribus ex suis bonis conferre, quemadmodum olim ex reditibus suis, teste Apostolo, viduas sustentabat. De lectionibus & cantu earum nihil inferri potest, quia id privatim censetur facere, non autem ut ministri publici Ecclesiæ: illud autem ipsis permisit Ecclesia, ut aliquam ex laudibus divinis in sua solitudine habeant consolationem.

II. Etiamsi concederemus mulieribus nonnullis datam ab Ecclesia aliquam externam jurisdictionem, non sequitur iisdem dari posse internam in animas potestatem. Cujus discriminis ratio est, quod externa jurisdictio ab Ecclesia ducat originem; interna vero a Christo, qui solis viris eam concedi voluit.

Dices denique; Occurrit in veteribus Ecclesiæ monimentis sæpissime mentio Episcoparum, Præsbyterarum, Diaconarum vel Diaconissarum: nonne his nominibus ac titulis vera designatur Ordinatio Episcopatus, Præsbyteratus, & Diaconatus, mulieribus olim concessa?

Resp. de his sigillatim agendum nobis esse, quæ majorem habent controversiam, & exigunt instituti veteris notitiam.

Quæ fuerint olim dictæ Episcopæ, Præsbyteræ, Diaconissæ, Subdiaconissæ.

Triplex olim in Ecclesia fuit ordo mulierum: virginum scilicet, quæ perpetuam virginitatem ac continentiam Deo voverant, quarum tam honorifica exstat apud Veteres, præsertim vero S. Cyprianum L. de habitu virginum mentio. 2. viduarum, quæ post mortem viri, omnem sibi ad secundas nuptias aditum solemniter continentiam promittentes præcludebant. 3. Diaconissarum, quæ ex virginibus & viduis ad aliqua ecclesiastica munia destinabantur. Præter illas, aliquæ vetera monumenta percurrenti occurrunt, quæ Episcopæ ac Præsbyteræ dicebantur.

Quæres itaque 1. cur nonnullæ mulieres olim dictæ sint Episcopæ, Præsbyteræ, Diaconissæ, Subdiaconissæ.

Resp. 1. non ab ullo Ordine seu ministerio ita dictas fuisse, sed a viris suis, qui cum ad illos Ordines assumebantur, eas derelinquebant, aut in sæculo voto castitatis obstrictas, aut in Monasteriis solemniter Religionem profitentes. Uxores igitur eorum qui ad Episcopatum vocabantur, vel ad Præsbyteratum, vel ad Diaconatum, vulgari quodam usu, potius quam ulla vera ratione (inquit Pontius, de Matrimonio Lib. 7. c. 25. n. 1.) vocabantur Episcopæ, Præsbyteræ, Diaconissæ &c. Hoc modo usurpantur ea nomina.

T. 5. Con. p. 815. C. D. E. In Concilio Turonensi II. ann. 567. Postequam enim Can. 12. præcepit ut Episcopus conjugem ut sororem habeat, statim Can. 13. *Episcopam* appellat. *Episcopum*, inquit, *Episcopam non habentem nulla sequatur turba mulierum*. Ibid. pag. 858. A. Et Can. 19. *Si inventus fuerit Præsbyter cum sua Præsbytera, aut Diaconus cum sua Diaconissa, aut Subdiaconus cum sua Subdiaconissa, annum integrum excommunicatus habeatur, & depositus ab omni Officio clericali.*

Ibid. pag. 959. D. E. In Concilio Antisiodorensi ann. 578. Can. 21. *Non licet Præsbytero, post acceptam benedictionem, in uno lecto cum Præsbytera sua dormire.* Et Can. 22. *Non licet relictæ Præsbyteri, nec relictæ Diaconi, nec Subdiaconi, post ejus mortem maritum accipere.* Explicat ille Canon quæ sit Præsbytera vel Diacona; nempe uxor Præsbyteri vel Diaconi, ab iis derelicta, cum ad illos Ordines promoti sunt. Eodem modo exponunt Concil. Aurelianense I. c. 13. Epaonense c. 32.

In Con-

In Concilio pariter Romano sub Gregorio II. an. 721. Capitulo 1. dicitur : *Si quis Præsbyteram duxerit in conjugium; anathema sit. Et responderunt omnes tertio, Anathema sit*. Et Capitulo 2. *Si quis Diaconam in conjugium duxerit; anathema sit. Et responderunt omnes tertio, Anathema sit*. In quo etiam Concilio Adrianus quidam, qui cum Epiphania Diacona, quam post sacramentum in Apostolica confectione præstitum in uxorem ausu illicito habuerat, anathematis sententia cum ipsa perculsus est. Quibus Conciliorum Decretis lucem affert historia Nursini Præsbyteri, qui, ut habet S. Gregorius Dialogorum Lib. 4. cap. 11. *a tempore Ordinationis acceptæ Præsbyteram suam ut sororem diligens, sed quasi hostem cavens, ad se propius accedero nunquam sinebat*.

Tom. 6. Conc. p. 1456. C. *Ibidem.* *Tom. 2. p. 388. C.*

Ejusmodi uxores ab Episcopis vel Præsbyteris, vel Diaconis derelictæ tenebantur vel castitatem vovere, si in sæculo remanerent, vel ad Monasteria se recipere, ibique Religionem solemniter profiteri; unde post mortem virorum suorum, non poterant ad alia vota transire. Patet istud ex jam citato Can. 22. Concilii Antisiodorensis, & Capitulo 1. & 2. Conc. Romani : patet ex aliis etiam Conciliis.

Hall. p. 503.

Ex Aurelianensi I. an. 511. cap. 13. *Si*, inquit, *se cuicumque mulier, duplici conjugio Præsbyteri vel Diaconi relicta conjunxerit, aut castigati separentur, aut certe, si in criminum intentione perstiterint, pari excommunicatione plectantur*.

Ex Epaonensi an. 517. Can. 32. *Relicta Præsbyteri, sive Diaconi, si cuicumque nupserit, eatenus ab Ecclesia pellatur, donec a conjunctione illicita separetur*.

Ex Toletano I. cap. 18. *Vidua Episcopi, Præsbyteri, Diaconi, si maritum acceperit, nullus Clericus, nulla Religiosa cum ea convivium sumat, nunquam communicet, nisi moriens*.

Tom. 4. Conc. p. 1407. A. *Ibid. p. 1580. B.* *Tom. 2. Conc. p. 1225. C.*

S. Basilius Epistola num. 178. ad Paregorium jam septuagenarium, non solum a concubitu maritali eas arcet uxores, sed & a contubernio, & in Monasterium detrudi imperat. *Ejice*, inquit, *illam ex ædibus tuis, & trade in Monasterium. Sit illa cum virginibus, & tu inter viros ministra, ne nomen Dei propter vos blasphemetur*.

Ed. vet. Tom. 2. p. 985. C.

Sexta pariter Synodus seu Trullana Can. 48. jubet Episcopi uxorem communi prius consensu a viro separatam, *Monasterium procul ab eo dissitum ingredi*; aut, si digna fuerit, ad Diaconatus dignitatem provehi.

Tom. 6. Conc. p. 1165. C.

S. Gregorius Magnus Epistola 7. ad Januarium Calaritanum Lib. 9. alias Lib. 7. Indictione 2. docet Præsbyterarum peculiares fuisse vestes, dum in Gavinia Abbatissa hoc reprehensione dignum fuisse adnotat, quod monachica veste indui noluerit, sed in vestibus, *quibus loci illius utuntur Præsbyteræ, permanserit*.

Tom. 2. p. 931. C.

Resp. 2. Alio quoque sensu Præsbyteras & Diaconas vel Diaconissas olim dictas fuisse, eas scilicet quæ quibusdam ministeriis ecclesiasticis fungebantur, absque ulla tamen vera Ordinatione. De Diaconissis patebit ex dicendis postea; de Præsbytera autem exemplum habemus tum apud S. Athanasium ad virgines, ubi juxta vim nominis græci, senior fœmina seu vidua, *Præsbytera* nominatur. Tum in Concilio Laodiceno Can. 11. ubi dicitur, *non oportere eas, quæ dicuntur Præsbyteræ & præsidentes in Ecclesiis ordinari*; quem Canonem Isidorus Mercator per quamdam paraphrasim sic vertit : *Mulieres quæ apud Græcos Præsbyteræ appellantur, apud nos autem viduæ seniores, univiræ & matriculariæ nominantur, in Ecclesia tanquam ordinatas, constitui non debere*. Inde est, quod Photius in suo Nomocanone, titulo

Tom. 1. Conc. p. 1510. E. Præsidentes dicuntur, quod aliæ fœminæ iis subjectæ forent.

titulo 1. cap. 37. notat diversam esse Præsbyteram a Diaconissa; quod procul dubio diversum foret utriusque officium.

Matriculariæ dictæ, quod in Ecclesiæ matricula seu catologo descriptæ forent.

Econtra observat S. Epiphanius, ad hæresim 79. quæ est Collyridianorum num. 4. *solum Diaconissarum officium apud Ecclesiasticum ordinem necessarium fuisse, ac viduas quidem nominatim expressas, & inter illas, quæ anus essent, Præsbytidas vocatas, nunquam Præsbyteridas aut Sacerdotissas esse factas*. Ex quibus verbis inferunt aliqui, apud S. Doctorem Præsbyteræ nomen ætatis dumtaxat fuisse, non dignitatis; atque Præsbyteram & Diaconissam unam & eamdem fuisse mulierem, quæ Diaconissa a suo ministerio, Præsbytera vero a senili ætate nuncupabatur. Nihilominus utrumque potest recte conciliari in mente S. Epiphanii, scilicet mulieres seniores vocatas fuisse Præsbytidas, & propter ætatem, & propter distinctum officium. Cum enim sanctus Doctor ait eas nusquam Præsbyteridas aut Sacerdotissas factas fuisse, non negat eas speciali alicui officio seu ministerio destinatas fuisse, sed negat dumtaxat eas vere ordinatas fuisse ad aliquod perficiendum aut conferendum Sacramentum: immediate enim post citata verba, de ipsismet Diaconis ait: *Nam neque Diaconis quidem ipsis ullum in Ecclesiastico ordine Sacramentum perficere conceditur; sed hoc dumtaxat, ut eorum, quæ perficiuntur, ministri sint*.

Tom. 1. p. 1060. D.

S. Hieronymus in Prologo sui Commentarii in Sophoniam, postquam dixit, Historiam Græcam & Latinam plenam esse virtutibus fœminarum, in confirmationem addit, *Dominum resurgentem primum apparuisse mulieribus, & Apostolorum illas fuisse Apostolas, ut erubescerent viri non quærere, quem jam fragilior sexus invenerat*.

Tom. 3. p. 1643.

Quæres 2. An fuerint olim Diaconissæ.

Resp. Exploratum esse apud omnes, in veteri Ecclesia mulieres quasdam assumptas fuisse ad aliqua ecclesiastica ministeria, unde Diaconissæ vel Diaconæ dicebantur.

S. Paulus ad Romanos 16. v. 1. *Commendo vobis*, inquit, *Theben sororem nostram, quæ est in ministerio Ecclesiæ, quæ est in Cenchris*, græce, διάκονον. Et 1. ad Timoth. 5. v. 9. *Vidua*, inquit, *eligatur non minus sexaginta annorum, quæ fuerit unius viri uxor*. De viduis autem in ordinem Diaconissarum coaptandis loqui Apostolum, docent vulgo interpretes.

Ed. Cotell. p. 930. B. Ibid. pag. 540. A.

S. Ignatius Martyr vir Apostolicorum temporum, in Epistola ad Antiochenos, *Saluto*, inquit, *sanctarum portarum custodes, Diaconissas: saluto sponsas Christi virgines*. Et in Epistola ad Philippenses, *Saluto collegium virginum, & ordinem viduarum*.

Tom. 1. Conc. pag. 489. B.

S. Clemens Lib. 8. Constitut. Apostolicarum cap. 19. *De Diaconissa ergo Bartholomæus sic constituo, ut manus ei Episcope imponas præsentibus Præsbyteris & Diaconis, ac Diaconissis*. Infinita propemodum sunt vetera testimonia de Diaconissis, quæ in re clara nec controversa omittimus.

Quæres 3. Quænam fuerint Diaconissarum in veteri Ecclesia ministeria.

Tom. 1. p. 1060. C.

Resp. plura fuisse; S. Epiphanius ad hæresim 79. nu. 3. ea exponit his verbis: *Quamquam Diaconissarum in Ecclesia ordo sit, non tamen ad sacerdotii functionem, aut ullam ejusmodi administrationem institutus est; sed ut muliebris sexus honestati consulatur: sive ut Baptismi tempore adsit; sive ut inspiciat si quid passa sit, aut molestiæ pertulerit; sive ut cum nudandum est mulieris corpus, interveniat, ne virorum, qui sacris operantur, aspectui sit exposita, sed a sola Diaconissa videatur, quæ Sacerdotis mandato mulieris curam gerit, quo tempore vestibus exuitur. Quæ*

in re

in re cum ordinis illius modestiæ, tum ecclesiasticæ disciplinæ prudenter admodum ex Canonis præscripto, ac regula consultum est.

Hæc igitur ex veteribus monimentis discimus fuisse Diaconissarum ministeria.

I. Ut si fœmina Episcopum vel Diaconum vellet alloqui, hanc ad illos Diaconissa, ut honestatis illius esset testis, deduceret. Ita præcipitur L.2. Constit. Apostolicarum c. 26. *Tom.* 1. *Conc. p.* 263. C.

II. Viduarum cura erat illi quodammodo cum Diacono communis, unde & illi obedientiam præstare jubentur in eisdem Constitutionibus L. 3. c. 7. *Viduas oportet esse honestas*, ajunt, *obedientes Episcopis, Præsbyteris, Diaconis; adhuc & Diaconissis*. Et c. 15. dicitur: *Eliges* (Episcope) *Diaconissam fidelem & sanctam ad ministrandum mulieribus*. *Ibid. pag.* 313. D. *Ibid. pag.* 321. A.

III. Negotiis urgentibus, cum fœminas Episcopi adire non poterant, Diaconissæ eorum sensus, ac voluntatem ad illas deferebant. *Evenire enim solet*, ajunt ib. Constitutiones: *aliquando in quibusdam domibus, ut non possis propter infideles, mittere Diaconum ad mulieres, mittere vero possis Diaconissam propter cogitationes improborum? ad multa enim indigemus Diaconissa.* *Ibid.* B.

IV. Rusticis & imperitis mulieribus principia fidei, vel Baptismi ritus exponere Concilium Carthagin. IV. Can. 12. Diaconissæ committit. *Tom.* 2. *Conc. p.* 1201. A.

V. Cum mulieres baptizabantur, in earum corporibus nudandis, & caute, prout deceret, operiendis, attenta erat Diaconissa, & chrisma vel oleum fronti capitique impositum per totum corpus manibus expandere potestatem acceperat. Colligitur istud earum munus ex L.3. Constitut. Apostolicarum c. 15. & 15. 16. & ex S. Epiphanio citato. *Tom.* 1. *Conc. p.* 321. A. B. D. *Tom.* 1. *p.* 1060. C.

VI. Ad majorem adhuc pudoris mulierum custodiam, portam qua in Ecclesiam ingrediebantur, claudebat vel aperiebat Diaconissa, ut innuit antea citatus S. Ignatius in Epistola ad Antiochenos, & videre est apud Clementem L. 8. Constitutionum c.28. *Tom.* 1. *Conc. p.* 493. C.

VII. Singulas mulieres, sive pauperes, sive divites, Ecclesiam ingressas, & quo in loco sedere deberent nescias, Diaconissa proprio statuebat loco. Ita L.2. c. 58. Constitutionum Clemens statuit. *Ibid. pag.* 297. E.

VIII. Diaconissæ testimonio fidem habebant Ecclesiæ Prælati, cum de amissa integritate virgo Deo sacrata in suspicionem veniebat, atque idcirco examini & sententiæ Diaconissæ relinquebatur exploranda. Quamvis enim judicium hujusmodi ad obstetrices S. Cyprianus retulerit in Epistola ad Pomponium, Diaconissis tamen suo tempore negotium hoc commendatum fuisse testatur S. Epiphanius hæresi 79. n. 3. Verisimile est viduas, non virgines, ad hoc officium destinatas fuisse. *Pag.* 99. *Tom.* 1. *p.* 1060. C.

IX. Deinque, Diaconissarum curæ in Monasteriis tota sacra supellex commissa erat. Propter illa ergo ministeria publica in agapis Ecclesiæ Diaconissæ pars seponebatur, ut edicit Clemens Constitut. Apostolic. L. 2. c. 28. & ex reliquiis quoque oblationum portio illi assignabatur, ibid. L. 8. c. 31. *Goar. p.* 260. *n.* 6. *Tom.* 1. *Conc. p.* 266. C.

Quæres 4. Quænã inter mulieres ad munus Diaconissarum assumerẽtur olim. *Ibid. pag.* 496. B.

Resp. Viduas & virgines ad id munus assumptas fuisse. *Diaconissa*, inquit Clemens Constitut. Apostolic. L. 6. 17. *eligatur virgo pudica: sin autem non fuerit virgo, sit saltem vidua, quæ uni nupserit, & fidelis, atque honorata sit*. Et S. Epiphanius c. ultimo Panarii n. 21. in Expositione Catholicæ fidei: *Illæ quidem*, inquit, *univiræ, & continentes esse debent; vel post unas nuptias viduæ, vel perpetuæ virgines*. *Ibid. pag.* 393. A.

Apostolus 1. ad Timoth. 5. v. 9. has dotes & conditiones exigit in vidua, *Tom.* 1. *p.* 1104. B.

ut in

ut in ministerium assumatur, *Vidua*, inquit, *eligatur non minus sexaginta annorum, quæ fuerit unius viri uxor, in operibus bonis testimonium habens: si filios educavit, si hospitio recepit, si sanctorum pedes lavit, si tribulationem patientibus subministravit, si omne opus bonum subsecuta est. Adolescentiores autem viduas devita. Cum enim luxuriatæ fuerint, in Christo nubere volunt; habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.* Hoc est, Adolescentiores viduas cave ne recipias ad ministerium Ecclesiæ, quod periculum sit ne propter ætatis ardorem, fidem, quam vovissent, violent, ad alias nuptias convolando. Ea de causa vult Apostolus ut non eligatur vidua nisi sexaginta annorum, cum deferbuit ardor sanguinis. Idem præscribitur in Constitutionibus Apostolicis Lib. 8. cap. 25. ubi dicitur: *Vidua non ordinatur, sed si jamdiu virum amisit, & caste & laudate vixit .. sin vero paulo ante maritum amisit, ne ei credatur, sed potius adolescentia tempore exploretur: aliquando enim passiones cum hominibus consenescunt, nisi fortiori fræno cohibeantur.*

Tom. 1. Conc. p. 492. D.

Frequentius eligebantur Diaconissæ ex viduis, quam ex virginibus; quæ nusquam nupserant; quia nempe virgines verecundiores, minusque in rebus gerendis probatæ, & minoris ut plurimum auctoritatis sunt, quam viduæ: quæ pariter viduæ hospitibus recipiendis, mulieribus monendis, in Baptismo lavandis, domi conveniendis, aliisque Diaconissarum officiis obeundis magis idoneæ ut plurimum censebantur. Tenebantur autem illæ castitatem vovere, sicut docent SS. Basilius Epistola ad Amphil. Can. 24. Epiphanius cap. ultimo Panarii in Expositione fidei, Concilium Chalcedonense cap. 15. Aurelianense II. Can. 17. &c.

S. Basil. 2. ed. vet. pag. 769. Epiph. T. 1 pag. 1104. Tom. 4. Conc. p. 764. & 1782. B.

Virgines autem juniores, quadraginta scilicet annorum, communiter eligebantur. Quod si rationem discriminis quæsieris, cur viduæ deberent esse sexaginta annorum, virgines autem quadraginta dumtaxat, facile erit istam reddere, quod majus sit incontinentiæ periculum in junioribus viduis, quam in virginibus. Causam indicat Tertullianus L. 1. ad uxorem c. ultimo his verbis: *Vidua*, inquit, *habet aliquid operosius: quia facile est non appetere quod nescias, & aversari, quod desideraveris nunquam. Gloriosior continentia, quæ jus suum sentit; quæ quid viderit, novit. Poterit virgo felicior haberi; at vidua laboriosior: illa, quod bonum semper habuit; ista, quod bonum sibi invenit. In illa gratia; in ista virtus coronatur.*

P. 166. A. B.

Per viduas, de quibus Apostolus 1. ad Timoth. 5. multi eas interpretantur mulieres, quæ opibus Ecclesiæ sustentabantur, quas sexaginta annorum esse vult Apostolus, quod si juniores essent, possent, ait S. Hieronymus, propriis manibus laborare, & unde vitam sustentarent sibi comparare; atque adeo eleemosynis Ecclesiæ non indigerent.

Quæres 5. An viduæ aliquo ritu consecrarentur seu benedicerentur in veteri Ecclesia.

Resp. negative. *Vidua non ordinatur*, ait Clemens Constitut. Apostolic. Lib. 8. cap. 25. *sed si jamdiu virum amisit, & caste & laudate vixit, & domesticorum diligentem curam habuit, ut honestissimæ illæ, ac gravissimæ fœminæ Judith & Anna, cooptetur in gradum vidualem.*

Tom. 1. Conc. p. 492. D.

Conc. Aurelianense II. Can. 17. *Fœminæ*, inquit, *quæ benedictionem Diaconatus hactenus contra interdicta Canonum acceperunt, si ad conjugium probantur iterum devolutæ, a communione pellantur.* Perstringit ille Canon eas viduas, quæ contra ecclesiasticam regulam benedictionem Diaconatus in solo viduarum gradu positæ receperant.

Tom. 4. Conc. p. 1782. B.

Conc.

Con. Turonense II. Can.20. *Omnes sciunt*, ait, *quod nunquam in Canonicis Libris legitur benedictio vidualis, quia solum propositum illi sufficere debet &c.* Tom. 5. Conc. p. 860. D.

Velabantur nihilominus ejusmodi viduæ, ac singulari veste utebantur in signum castitatis quam voverant: unde pœnitentiæ subjiciebantur si forte post datam fidem, ad alias nuptias convolassent. Ita Concilium Carthaginense IV. Can. ultimo, quo damnantur viduæ quæ nubunt, *postquam se devoverint Domino, & veste laicali abjecta, sub testimonio Episcopi & Ecclesiæ, in religioso habitu apparuerunt*. Et in Concilio Toletano IV. Can. 56. duo genera statuuntur viduarum, sæcularium nempe, & sanctimonialium. *Sæculares viduæ sunt*, inquit, *quæ adhuc disponentes nubere laicalem habitum non deposuerunt: sanctimoniales vero, quæ jam mutato habitu sæculari, sub religioso cultu in conspectu Sacerdotis, vel Ecclesiæ apparuerunt*. Et in Toletano X.c.4. dicitur: *Vidua quæ sanctæ religionis propositum obtinere voluerit &c .... accepta a Sacerdote vel ministro apta Religionis professioni veste &c. ... ea utatur*. Tom. 2. Conc. p. 1208. A. Tom. 5. Conc. p. 1719. A. Tom. 6. Conc. p. 462. A. B.

Quod si nonnullis Conciliorum statutis prohibitum legeris, ne velum imponatur viduis; non de quolibet, sed de eo tantum velo debent exponi quod proprium erat Diaconissarum. Quadruplex enim distingui debet velum: *Scilicet velum professionis, consecrationis, ordinationis, & prælationis: velum professionis imponebatur tam virgini, quam viduæ; velum consecrationis est, quod tantum virginibus imponitur; velum ordinationis quod olim imponebatur Diaconissis; velum prælationis, quod dabatur Abbatissis*. Inter velationem autem viduarum & virginum hoc erat discrimen, quod nempe virgo ab Episcopo vel Sacerdote velabatur, non ita vidua. Glossa in Canonem Devotis 20. q. 1.

Quæres 6. An Diaconissæ singulari aliquo ritu qui veram referret ordinationem, consecrarentur.

Resp. affirmative: exstant eam in rem certissima monumenta. L.8.cap.19. & 20. Constitutionum Apostolicarum hæc præscribitur forma ordinandi Diaconissas, *ut manus ei Episcopus imponat præsentibus Presbyteris & Diaconis, ac Diaconissis, ac dicat: Deus æterne, Pater D. nostri J.C. qui viri & mulieris auctor es, qui Mariam, Deboram, Annam, & Oldam Spiritu sancto implevisti ... ipse nunc respice hanc ancillam electam ad ministerium, & mundam effice ab omni inquinatione carnis & spiritus, ut opus sibi impositum digne perficiat &c.* Tertullianus L. 1. ad uxorem c.7. *Quantum fidei*, inquit, *detrahant, quantum obstrepant sanctitati nuptiæ secundæ, disciplina Ecclesiæ & Apostoli præscriptio declarat, cum digamos non sinit præsidere, cum viduam adlegi in ordinem, nisi univiram, non concedit*. Tom. 1. Conc. p. 489. B. C. P. 165. C.

Conc. generale I. Nicænum Can. 19. postquam edixit Paulianistas rebaptizandos esse, ac iterum ordinandos si digni fuerint, idem circa Diaconissas observandum esse decernit. *Similiter autem*, inquit, *& de Diaconissis, & omnino de omnibus, qui inter Clericos annumerantur, eadem forma servabitur*. Id est, non modo baptizari debent, sed etiam si examine facto digni deprehendantur, iterum ad eumdem gradum ordinari poterunt, quem apud suos acceperant. Statim autem exceptionem de Diaconissis subjungit Synodus: *Diaconissarum autem meminimus, quæ in habitu quidem censentur, quoniam nec ullam habent manuum impositionem, ut omnino inter laicos ipsæ connumerentur*. Hallerius, De sacris Ordinationibus sectione 4.c.2.paragr.6.n. 13. ita Canonem exponit, quasi Diaconissæ olim in sua Ordinatione manuum impositionem non percepissent. Econtra Morinus, De sacris Ordinationibus parte 3. Exercitatione 10.c. n. 13. 14. & 15. putat ex dicto Canone inferri hoc unum posse, nempe eas mulieres, quæ apud Paulianistas Diaconissarum munia exercuerant, Tom. 2. Conc. p. 38. E. Ibid. Hall. p. 507. Morin. p. 188.

non accepta manuum impositione, mere laicas esse, & in numero Laicorum ab Episcopo esse relinquendas; nisi forte tam dignæ forent, ut illam Ordinationem seu manuum impositionem percipere mererentur.

Tom. 14. Concil. p. 776. B. Concilium Chalcedonense Can. 15. sic habet: *Diaconissam non ordinandam ante annum quadragesimum, & hanc cum summo libramine. Si vero suscipiens manus impositionem, & aliquantum temporis in ministerio permanens, semetipsam tradat nuptiis, gratiæ Dei contumeliam faciens, anathematizetur hujusmodi cum eo qui eidem copulatur.* Aperta hic mentio χειροτονίας seu impositionis manuum, quæ usurpabatur in Ordinatione Diaconissæ non minus quam in Ordinatione Diaconi.

Ordo Romanus in Bibliotheca Patrum editus, ritum exhibet ordinandi Diaconissam, ad altare, inter Missarum solemnia, post Epistolam & Graduale; consecratione peracta, *Tunc*, inquit, *ponat Episcopus Orarium in collo ejus dicens: Stola jucunditatis induat te Dominus. Ipsa autem imponat velamen capiti suo, palam omnibus de altari acceptum.*

Biblioth. PP. T. 13. p. 736. H. Morin. p. 188. Idem habetur in Pontificali manuscripto, qui servatur in Bibliotheca Collegii Tolosani vulgo Fuxensis, additurque: *Deinde imponit ei Episcopus Orarium; postea: dat ei annulum dicens: Accipe &c. Postea torquem sive coronam, dicens: Accipe &c.*

In Codice manuscripto quem refert Morinus, De sacris Ordinationibus parte 2. sic loquitur: *Episcopus ordinandæ caput inclinanti manum imponit, factisque tribus crucis signis, sic precatur: Deus sancte & omnipotens &c.. Et postquam particeps facta est sancti corporis & sanguinis pretiosi, tradit ei Archiepiscopus sanctum calicem, quem accipiens in sancta mensa deponit.*

P. 69. E. P. 70. F.

In Euchologio Græcorum a doctissimo Goario edito pag. 262. legitur Officium ordinandi Diaconissam. Ex manuscripto pariter Codice similem ritum refert in suo Nomocanone Matthæus Blastares, cujus verba sic Latine reddidit Arcudius L. 6. cap. 10. *Ea omnia peragi in Diaconissæ initiatione tradunt, quæ & in Diaconorum solent. Quippe ad sacram mensam adducta pallio Pontificis contegitur, extremitatibus pallii a parte anteriori Pontificis pendentibus, ac prolatis illis verbis, Divina gratia quæ infirma sanat &c. Neutrum pedum adgenuflectit, sed tantum caput inclinat, impositaque ipsi manu, Pontifex precatur, ut sine reprehensione ministerii opus perficiat, castitatem atque honestam conversationem sectetur; ac ita sacris ædibus præsto sit. Non autem permittit ei immaculata administrare Eucharistiæ mysteria, nec flabellum ei in manus tradit, ut fit in Ordinatione Diaconi, sed stolam Diaconorum subter pallium Pontificis collo ejus imponit, deductis extremitatibus stolæ ad partem anteriorem. Tempore vero communionis, post Diaconos divinorum mysteriorum participem efficit; quæ accepto calice ex manibus Pontificis impertit nemini, sed continuo ipsum altari sacro imponit.*

Pag. 472. col. 2. C.

Pag. 474. col. 1. C. Hæc postquam ex Blastare retulit Arcudius, ait *ea ex apocryphis Euchologiis excerpta esse; atque quod de illa forma enuntianda, Divina gratia &c. narratur, erroneum & hæreticum ipse judicat. At perfricta nimis fronte ... & zelo potius quam ratione in suos id asserit*, ait Goarius in suis notis ad Euchologium p. 265. n. 3. non enim apocrypha sunt omnia Græcorum Ritualia, quæ eumdem exhibent ritum Ordinationis Diaconissæ; imo hoc in Arcudio mirandum est, ait Morinus hic c. 1. nu. 7. *quod quidquid in verbis Blastaris condemnat hæreseos, illud habet Euchologium Patriarchicum Cryptæ ferratæ, quod Arcudius L. 6. c. 9. & alibi sæpius ut maxime sincerum & authenticum laudat.*

Exercit. 10. pag. 185.

Denique doctissimus Pater Martene Lib. 1. de antiquis Ecclesiæ ritibus

cap.

cap.8. art. 11. p. 407. repræsentat antiquum Pontificale Salisburgense in quo Diaconissæ similiter benedicuntur, ac Diaconi.

Ex illis tamen omnibus veteribus monumentis cave inferas, mulieribus olim veram, proprie dictam, ac sacramentalis Diaconatus Ordinationem, qualis viris competit, concessam fuisse: pure etenim cœremonialis erat & ecclesiastica illa manus impositio qua donabantur, non Sacramentum Ordinis, cujus mulieres omnino sunt incapaces; idque aperte colligitur ex iisdem veteribus monumentis. Nusquam enim legimus illis Diaconissis datam facultatem administrandi Eucharistiam, quemadmodum Diaconis: sacra vero Diaconatus Ordinatio habitudinem dicit ad verum Christi corpus per Sacerdotem, cui Diaconus ministerium exhibet, consecrandum, & per Diaconos dispensandum. Unde merito S. Epiphanius antea laudatus hæresi 79. sic loquitur: *Quamquam Diaconissarum in Ecclesia ordo sit, non tamen ad Sacerdotii functionem aut ullam hujusmodi administrationem institutus est.* To. 1. p. 1060.C.

An hæretici, scelerati, indocti valide possint ordinari.

Negarunt Vviclef & Joannes Hus, qui solos prædestinatos Sacramentorum capaces esse censebant. Ad illos accessisse videtur Marcus Antonius de Dominis L.2. de Republica ecclesiastica c. 4. n. 4. & seq. ubi docet, irritam esse interdum Ordinationem, propter defectum notabilem personæ ordinatæ. Hall. p. 532.

Econtra Catholici illicitam quidem, sed ratam & validam agnoscunt quoad substantiam & characterem, Ordinationem ab hæreticis & sceleratis sive datam, sive acceptam; multisque in Tractatu de Sacramentis in genere argumentis demonstrant, vim & efficaciam Sacramentorum a Christo pendere, non ex privatis sive ministri, sive subjecti recipientis meritis. Itaque sit

CONCLUSIO.

Valida & rata est Ordinatio quoad substantiam & characterem percepta ab hæreticis, sceleratis &c.

Probatur ex antiqua praxi Ecclesiæ, quæ permisit aliquando ut redeuntes ab hæresi, & in hæresi ordinati, in suscepto gradu manerent sine ulla nova Ordinatione: qua indulgentia erga Novatianos Concilium Nicænum I. Can. 8. erga Donatistas Concilium Africanum Can. 35. erga alios hæreticos Innocentius I. septima Synodus generalis Actione 1. usa fuit.

Hanc esse Ecclesiæ mentem maxime confirmat tota Donatistarum historia. Hæc enim controversia nata est occasione Cœciliani Episcopi in Carthaginensem Episcopum a Felice Aptungitano Episcopo consecrati, a quo cum maxime abhorrerent Secundus Numidiæ Primas, & alii in Concilio Cirtensi damnati Episcopi, traditionis crimen in Cœcilianum ejusque Ordinatores derivare conati sunt, irritam exinde ejus Ordinationem nullamque esse inferentes, utpote quæ & ordinantium, & ordinati crimine pollueretur: Catholici econtra non solum objecta Cœciliano & ejus Ordinatoribus crimina sæpissime diluerunt, verum etiam illud maxime adversus Donatistas defenderunt, nec Ordinantium impietatem, nec ordinandorum crimina obesse potuisse, quominus Cœcilianus, aut quivis alius, Ordinis Sacramento vere initiaretur, & collata ab eo vel alio quocumque Sacramenta, robur suum, ac firmitatem obtinerent.

Quare duplex erat Catholicos inter, & Donatistas quæstio: una facti, qua Cæciliano multa crimina objiciebantur; altera juris, qua pendere Ordinationem a bonitate vel malitia seu conferentis, seu suscipientis, contendebant.

Ratione prioris, Donatistæ tanquam schismatis rei fuerunt, eo quod legitimæ sui Pastoris, cui reliquis Orbis Christianus communicabat, electioni sese opposuerunt.

Ratione posterioris habiti sunt hæretici, eo quod Sacramentorum efficaciam non ex meritis Christi, sed ex suscipientium vel conferentium probitate, metirentur. Persuasum igitur erat Catholicæ Ecclesiæ, sacram Ordinationem nullatenus pendere a probitate ministrantis, vel suscipientis.

Quæ hic ex SS. Patribus opponi solent, nullo negotio solvuntur: usitata siquidem apud Scriptores sacros loquendi formula, Ordinatio irrita, inanis, nulla, vana dicitur, quæ gratiæ vacua fuerit, & per quam collatæ potestatis functiones sint interdictæ. Porro talis est Ordinatio percepta ab hæretico, scelerato &c. Sed de hoc argumento fusius infra, ubi de charactere per Ordinationem impresso.

Quæ sint conditiones prærequisitæ, ut quis legitime Ordinationem percipiat.

Sex præcipue observantur a Theologis, scilicet vocatio ad hunc statum, probitas morum, ac vitæ innocentia, scientia, ætas, interstitia, & titulus, de quibus sigillatim, ac breviter hic dicendum.

Vocatio. Quæres 1. an vocatio divina necessaria sit ut aliquis ad Ordines legitime promoveatur.

Resp. affirmative. Hebr. 5. v.4. *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron. Sic & Christus non semetipsum clarificavit, ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu.*

Act. 1. v. 23. Hinc Apostoli in locum Judæ proditoris Apostolum suffecturi ita Deum oraverunt: *Tu Domine ostende quem elegeris*. Et Christus Joan. 10. v. 1. *Qui non intrat*, inquit, *per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est, & latro: qui autem intrat per ostium, pastor est ovium.* Qui ergo in sacrum ministerium se ipsos temere ingerunt atque intrudunt, ii ipsi sunt, de quibus Deus apud Jeremiam c. 23. v. 21. dicit: *Non mittebam prophetas & ipsi currebant*, quo quidem hominum genere nihil infelicius, ac miserius, nihil Ecclesiæ calamitosius esse potest, ait Catechismus Rom. parte 2. de Ordine n. 3.

Signa vero divinæ vocationis ista sunt. 1. conscientiæ puritas, & anteactæ vitæ innocentia. 2. studium & amor ecclesiasticæ Disciplinæ. 3. recta intentio, seu honestas finis, ob quem aliquis ad sacram Ordinationem accedit. Si enim aliquis liber ab omni vitioso affectu, vacuus ab omni gloriæ cupiditate, expers omnis ambitionis & avaritiæ, ad Clerum Deo deserviendi causa, & salutis populi procurandæ gratia solum se conferat, vocari a Deo præsumitur; sed si eum rapit ambitio, invitat avaritia, si mollis & otiosa vita forte allicit, si domesticæ curæ impatientia traducit; divinam deesse vocationem certissima sunt argumenta. Lege mox citato loco Catechismum Romanum.

Probitas. Quæres 2. an requiratur in ordinando morum probitas & vitæ innocentia.

Resp. neminem ad sacros Ordines promoveri posse, nisi qui vel innocenter vixerit, vel occultas prioris vitæ maculas diuturna pœnitentia deleverit.

Apo-

Apostolus docens Timoth. quales esse debeant Episcopi., & alii Ecclesiæ ministri., sic loquitur c. 3. prioris ad eumdem Epistolæ v. 2. *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum... Oportet autem illum, & testimonium habere bonum ab iis, qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat, & in laqueum diaboli.* Eadem fere repetit in Epist. ad Titum c. 1. v. 7. *Oportet*, inquit, *Episcopum sine crimine esse, sicut Dei Dispensatorem: non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum, sobrium, justum, sanctum, continentem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere.*

En virtutes quibus præditos esse, & vitia quibus Episcopos carere necesse est.

Et v. 5. ejusdem capitis 1. ad Titum., loquens de Præsbyteris ait: *Hujus rei gratia reliqui te Cretæ ... ut constituas per civitates Præsbyteros ... Si quis sine crimine est.*

De Diaconis 1. ad Timoth. 3. v. 8. sic habet: *Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes, habentes mysterium fidei in conscientia pura: Et hi autem probentur primum, & sic ministrent, nullum crimen habentes.*

Eadem semper fuit Ecclesiæ praxis ac doctrina. Hinc si quis criminis reus ad Ordines irrepsisset, cognitus statim deponebatur, ut patet ex Concilio Nicæno I. generali Can. 10. *Quicumque ex iis qui lapsi sunt, vel per ignorantiam, vel scientibus iis, qui promoverunt, ordinati sunt, hoc Ecclesiastico Canoni non præjudicat: ii enim cogniti deponuntur.* T. 2. Conc. p. 34. C.

Conc. Trid. Sess. 23. c. 12. loquens de promovendis ad sacros Ordines: *Sciant tamen*, inquit, *Episcopi non singulos in ea ætate constitutos debere ad hos Ordines assumi, sed dignos dumtaxat, & quorum probata vita senectus sit.* T. 14. Con. p. 869. A.

Ejusdem Sessionis c. 14. de his qui ad Præsbyteratum assumendi sunt, sic loquitur: *Ita pietate, & sanctis moribus sint conspicui, ut præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eis possint expectari.* Ibid. D.

Quæres 3. an & quæ in ordinandis sit necessaria scientia. Scientia.

Resp. scientiam eorum probari debere ac tentari prævio examine, pro ratione Ordinum ad quos promovendi sunt, & locorum quo mittuntur, pro ingenii captu, & doctrinæ genere quam profitentur, qui autem agresti sunt ingenio, & Litterarum plane ignari atque incapaces, rejiciendi sunt. Ita Conc. Toletanum VII. Can. 8. *Nullus*, inquit, *ad sacra mysteria tractanda veniat indoctus, aut ignorantiæ tenebris cæcutiens, sed quem morum innocentia, & Litterarum splendor reddunt illustrem.* T. 6. Conc. p. 407. A. B.

Qualis ad singulorum Ordinum susceptionem requiratur scientia, colligi potest ex Concilio Trid. sess. 23. c. 4. 5. 11. 12. 13. & 14. Quid vero in examine a singulis quærendum sit pro ratione Ordinis quem postulant, fuse aperit Hallerius, de sacris Ordinationibus Sect. c. 3. Pag. 120. & seq.

Concilium Coloniense II. ann. 1549. statuit, ut qui ordinandus est, interrogetur: *de fide quam tenet, de affectu quo ducitur ad petendos Ordines, de scientia quæ sufficiat ad Ordinis, quem petit, ministeria explenda, de moribus Ordinem decentibus, & ætate legitima.* T. 14. Con. p. 638. D.

Major certe in Sacerdotibus requiritur scientia, quam in aliis, ut docet Conc. Trid. citata Sess. 23. c. 14. quod paulo uberius explicatur a Catechismo Conc. Trid. parte 2. nu. 56. *In Sacerdote*, inquit, *non solum ea cognitio*

requirenda est, quæ ad Sacramentorum usum, & tractationem pertinet; sed etiam sacrarum Litterarum scientia ita instructum esse oportet, ut populo Christianæ fidei mysteria, & divinæ Legis præcepta tradere, ad virtutem, & pietatem incitare; a vitiis revocare fideles possit.

Ibid. p.640. D. Mox laudatum Concilium Coloniense vult aliquam haberi rationem virorum Religiosorum, qui perpetuo delitescunt in suis Monasteriis, & ad nullas functiones hierarchicas vocantur.

Ætas. Quæres 4. quænam ætas requiratur in ordinandis.

Tom. 1. p.401.c.2. Resp. 1. ex Apostoli sententia nemini cito imponendas esse manus. *Quid est autem*, ait S. Leo Epist. 1. alias 87. *cito manus imponere? nisi ante ætatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris, experientiam disciplinæ, sacerdotalem honorem tribuere non probatis.*

T.14.Conc. p.866. E. Resp. 2. ætatem pro Tonsura, & minoribus Ordinibus a Conc. Trident. non definiri, sed Episcoporum arbitrio ac prudentiæ definiendam relinqui. De iis qui prima Tonsura initiandi sunt, hæc tantum statuit dicta Synodus Sess. 23. c. 4. *Prima Tonsura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere, & scribere nesciant; & de quibus probabilis conjectura non sit, eos non sæcularis judicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.*

T.15.Conc. p.1208.E. Concilium Mexicanum an. 1585. L. 1. titulo 4. c. 2. prohibet ne Tonsura conferatur ante annum decimum quartum.

Ibid. p.1445.E. Concilium Burdigalense an. 1624. c. 8. De ordine num. 2. *Statuimus*, inquit, *nullum deinceps admitti debere ad primam Tonsuram, quin duodecimum annum ætatis suæ attigerit.*

T.14.Conc. p.500. B. Concilium Coloniense an. 1536. parte 1. Capitulo 27. *Quid*, inquit, *indecorum magis, quam admoveri infantes, qui non intelligant quid agatur; imo ne capiant quidem, quid Clerici nomen, & reliqua minorum Ordinum vocabula significent? .... Qui enim in Clerum alleguntur, rem profitentur minime ridiculam, nempe se peculiariter in sortem Domini adscitos, quibus posthac omnia terrena sordeant, ac solus Dominus sors ac pars hæreditatis futurus sit. Cujus quoque, priusquam ordinentur, diligenter admoneri debent.*

Resp. 2. nullum ad Subdiaconatus Ordinem ante vigesimum secundum, ad Diaconatus ante vigesimum tertium, ad Præsbyteratus ante vigesimum quintum ætatis suæ annum promoveri posse declarat Synodus Trident. Sess. 23. c. 12. Hunc vero annorum numerum attigisse sufficit, explevisse necesse non est, ut probat hodiernus Ecclesiæ usus: hoc est sufficit si vigesimus secundus, vigesimus tertius, & vigesimus quintus annus sit inchoatus, non vero requiritur ut sit expletus. Olim varia fuit disciplina, de qua lege P. Martene, De ritibus antiquis L. 1. c. 8. art. 3.

P.Martene. T.2.p.274. & seq. Siricius Epist. 1. c. 9. jubet ut Clerici sese in functionibus Acolytorum, & Subdiaconorum exerceant ad annum usque trigesimum, quo permittit eos ad Diaconatum promoveri.

T.1.Conc. p.1021. B. Conc. III. Carthagin. Can. 4. *probibet ordinari Diaconum* ante annum vigesimum quintum.

Ibid. p.1167. E. Concilium Neocæsariense Can. 11. vult Præsbyterum anno dumtaxat trigesimo ordinari.

T.1.Conc. p.1485.D. Concilium Agathense Diaconos anno vigesimo quinto, Episcopos, & Præsbyteros anno ætatis trigesimo promoveri jubet.

Con-

Concilium Viennense an. 1312. Diaconorum Ordinationem anno ætatis eorum vigesimo, Præsbyterorum vero anno vigesimoquinto fieri posse decrevit. Habetur Decretum L. 1. Clementin. tit. 6. de ætate, & qualitate præficiendorum c. 3. Tandem, ut diximus, Conc. Trident. ætatem illam definivit, quæ disciplina jam observatur. *T. 4. Conc. p. 1336. Ed. r. Rom. 1582. p. 66. num. 10.*

Quæres 5. an servari debeant interstitia a Canonibus inter Ordines singulos præscripta. Interstitia.

Resp. affirmative. Ita enim sanxerunt Siricius Epist. 1. ad Himerium c. 9. & refertur Can. *Quicumque*, dist. 77. Innoc. I. Epist. 4. ad Felicem Episcopum c. 5. Zosimus Epist. 1. ad Hesychium c. 2. & refertur Canone *In singulis*, dist. 77. S. Leo Epist. 1. alias 87. ad Episcopos Africanos; Gelasius I. in Epistola ad Episcopos Lucaniæ c. 3. Conc. Trid. Sess. c. 11.

Instituta vero fuere illa interstitia, tum ut qui Ordine aliquo initiatus est, ipsius dignitatem, officia, pondus, cognoscat frequenti functionum ipsius exercitio: tum ut animum Ecclesiasticum altius imbibat, ad Ecclesiæ regulas, & mores se componat: tum denique ut longo virtutum usu probetur.

Conc. Trid. Sess. 23. c. 11. statuit minores Ordines per intervalla conferendos esse, *nisi aliud Episcopo expedire magis videatur: ut nempe in ordinandis cum ætate vitæ meritum, & doctrina major accrescat; quod & bonorum morum exemplum, & assiduum in Ecclesia ministerium, atque major erga Præsbyteros, & superiores Ordines reverentia, & crebrior, quam antea Corporis Christi communio, maxime comprobabunt*. Addit: *ut nonnisi post annum a susceptione Ordinum minorum, quisquam ad sacros Ordines promoveatur, nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas, judicio Episcopi, aliud exposcat.* Inter alios vero Ordines requirit annum integrum, ut ab uno inferiori gradus fiat ad superiorem.

Causæ vero, propter quas Episcopus dispensare potest a lege illa interstitiorum, istæ sunt: necessitas, & utilitas Ecclesiæ, nempe vel cum deficiunt ministri, nec possunt suppleri per jam ordinatos Ecclesiæ onera, tam in Missarum celebratione, quam in aliis ministeriis obeundis, vel cum pauci sunt ministri Ecclesiastici idonei, vel cum aliquis in inferioribus Ordinibus constitutus, ad curam animarum gerendam vocatur, aut ad aliquam Ecclesiasticam dignitatem, cui altior Ordo annexus est. Addit Barbosa, dispensationem concedi posse favore studii in aliqua Universitate, vel ob ætatem provectam ordinandi cum eximia virtute conjunctam.

Superiores Regulares non possunt suos ab illa lege interstitiorum dispensare, hoc enim solis Episcopis reservat Synodus Tridentina. Possunt quidem illi supplicare Episcopum, ut dispenset, habita ratione necessitatis, vel utilitatis Ecclesiæ suæ, Monasterii, vel Ordinis, quæ quidem supplicatio dimissoriis Litteris inserenda est. Ita expresse declaravit Sacra Congregatio Cardinalium pro interpretatione Conc. Trid. teste Barbosa parte 2. De Officio, & potestate Episcopi, Allegatione 8.

Si autem viris Religiosis facilius interstitiorum moras relaxent Episcopi, quam Clericis sæcularibus, Gelasii primi exemplum sequentur, qui interstitia inter singulos Ordines Monachis breviora imposuit, *quin*, inquit, *quod annorum interstitia fuerant collatura, sancti propositi sponte suscepta docetur præstitisse devotio*. *T. 14. Conc. p. 868. D.*

Quæres 6. an necessarius sit titulus, vel Beneficii, vel patrimonii, ut quis ad Subdiaconatum promoveatur. *T. 4. Conc. p. 1188. E.* Titulus.

Resp. affirmative. Est enim antiqua lex Ecclesiæ, ut nemo absolute ordinetur, id est, nisi certæ Ecclesiæ adscribatur, in qua sacra ministeria obeat, & ex cujus reditibus, & oblationibus sustentetur. Hic Beneficii titulus est, præter quem nullum alium agnovit antiquitas ante Concil. Lateranense III. sub Alexandro III. cujus Can. 5. titulus patrimonii cœpit ex dispensatione quadam approbari.

Anno 1536. Concilium Coloniense parte 1. Capitulo 30. vult ut tituli ordinandorum accurate discutiantur, graviterque redarguit Clericos mendicantes. *Tituli quoque*, inquit, *ordinandorum discutiantur: Plerique enim inventi sunt, qui fictis, & emendicatis titulis ad Sacerdotii dignitatem evecti, eamdem turpiter postea prostituere coacti sunt, vendibiles, quandocumque dolosi spes refulserit nummi... Inter eos est qui in plateis mendicat infelix clericus. & servili operi mancipatus publicam deposcit eleemosynam: qui eo magis a cunctis despicitur, quod miser ac desolatus juste putatur ad hanc ignominiam devenisse. Inter hos est, qui in divitum ac nobilium domibus scurram, aut mimum, aut morionem agit, quem ab officio retrahendum Charthaginense Concilium decernit.* (T. 10. Conc. p. 1511. A. T. 14. Con. p. 500. E.)

Con. Trid. Sess. 21. De reform. c. 2. exigit pariter in ordinandis vel titulum Beneficii Ecclesiastici quod ad victum ipsis honeste sufficiat, vel patrimonium aut pensionem: *quia non decet*, inquit, *eos, qui divino ministerio adscripti sunt cum Ordinis dedecore mendicare, aut sordidum quæstum exercere.* (Ib. pag. 248. E.)

Ita vero necessarius est titulus ille, ut qui eo confictо ordinantem decepisset, ipso jure ab Ordinum executione suspensus esset: hanc enim pœnam, Canone *Neminem*, & Can. *Sanctorum*, statutam innovavit Conc. Trid. & post illud Urbanus VIII. an. 1624. Constitutione quæ incipit: *Secretis æternæ providentiæ*.

De Ordinatione per saltum.

Ordinatio *per saltum* ea dicitur qua quis ad Ordinem superiorem promovetur, omisso inferiori.

Photius labente sæculo nono Latinis ordinationes illas *per saltum* exprobrabat. At calumniam strenue propulsavit Ratramnus L. 4. contra Græcorum opposita c. 8.

Et vero vel a primis sæculis invaluit disciplina, ut ab inferiori gradu Clerici ad superiores ascenderent, nullo intermedio intermisso.

S. Cyprian. Epist. 52. ad Antonianum de Ordinatione Cornelii in Summum Pontificem: *Non iste*, inquit, *ad Episcopatum subito pervenit, sed per omnia officia Ecclesiastica promotus, & in divinis administrationibus Dominum sæpe promeritus, ad sacerdotii sublime fastigium cunctis Religionis gradibus ascendit.* (Pag. 67.)

Cum Episcopi Ariani ab hac disciplina recessissent, Conc. Sardic. Can. 10. sancivit, ne quis Episcopus consecraretur, nisi qui Præsbyteri, Diaconi, & Lectoris functiones, & officia exercuisset, *Si quis dives*, ait Canon, *vel ex foro scholasticus Episcopus fieri dignus habeatur, non prius constituatur, quam Lectoris & Diaconi, & Præsbyteri ministerium peregerit, ut in unoquoque gradu si dignus existimatus fuerit, ad Episcopatus fastigium per progressionem possit ascendere.* (T. 2. Conc. p. 635.)

Siricius S. P. in Epist. 1. ad Himer. Tarrac. Episcopum c. 9. an. 385. & Zosimus Epistola 1. ad Hesychium Spalat. Episcopum ann. 418. aperte declarant, necesse omnino fuisse varios Ordinum gradus religiose servare, antequam ad primum perveniatur: quapropter Cœlestinus I. S. P. in Epist. ad Episcopos Vienn. & Narbon. Provinciæ conquæritur nonnullos a laicali statu ad Episcopatum promoveri, omissis aliis inferioribus gradibus. (Ib. p. 1021. Ib. p. 1516. Ib. p. 1620. num. 3.)

Juro.

Jure canonico illicitæ semper ac prohibitæ fuerunt Ordinationes hujusmodi factæ *per saltum*. Cap. *Sollicitudo*, apud Grat. dist. 52. quod caput est Alexandri II. *Sollicitudo dilectiobis tuæ studuit consulere, utrum portator istarum Litterarum, Diaconatus, & Præsbyteratus officium idoneus sit peragere nec ne, cum ad id præpostero cursu, Subdiaconatus Ordine postposito, negligentia potius quam superbia cognoscatur ascendisse. Unde nos consulendos charitati tuæ mandamus, ut ab officio sacerdotali eum prohibeas, donec proximo quatuor temporum jejunio Subdiaconatus ministerium sibi rite imponas; & sic deinceps ad majora officia eum redire concedas.* Suspendit S. P. a functione Præsbyteratus eum, qui non suscepto prius Subdiaconatus Ordine, Præsbyter consecratus fuerat. *Decret. Gr. p. 272.*

Idem statuit Innoc. III. Can. *Tuæ Litteræ. De Clérico per saltum ordinato*, cujus hæc verba sunt: *Tuæ Litteræ* (Episcopi Boloniensis) *continebant, quod Præsbyter, Diaconatus Ordine prætermisso, se fecit ad sacerdotii Ordinem promoveri: ipse tibi quoque secreto confessus est se pro certo nescire, si res taliter se haberet... Mandamus quatenus condignam pœnitentiam pro hujusmodi negligentia injungas eidem: qua peracta (quia non intelligitur iteratum, quod factum esse nescitur,) ipsum ut Diaconum ordinare procures: & sic de misericordia eumdem ministrare permittas in Ordine Sacerdotis.* *Decret. p. 2777.*

His Decretis illicitæ revera declarantur Ordinationes *per saltum*, at non irritæ ac invalidæ, siquidem jubent tantum conferri Ordinem qui fuerat omissus, non vero iterari eum qui collatus jam fuerat. Non ita vero est, sicut observavimus, de Episcopatu ad quem promotus quis fuisset, non Præsbyter prius creatus, quia in sententia multorum Theologorum cum Episcopatus non sit novus Ordo, sed tantum extensio ac perfectio characteris Sacerdotalis, isto non supposito, Episcopatus nullus est.

Quamquam autem mox laudat. Canones de Tonsura, & aliis minoribus Ordinibus non loquantur, idem tamen de illis statuendum censet Yvo Carnot. Epist. 185. ubi Decretum Alexandri II. laudat. *De Clerico præsentium portitore*, inquit Yvo, *qui inordinato, & præpropero saltu cum non esset benedictus in Clericum, in Subdiaconum se fecit ordinari, sublimitati vestræ respondeo: quia si rigorem justitiæ teneri vultis, nec in acceptis inordinate Ordinibus eum ministrare permittetis, nec ad superiores gradus eum promovebitis. Si autem honesta vita ejus, aut utilitas Ecclesiastica ita exigit, potestis ei dispensatorie dato Clericatu cum debita satisfactione eam misericordiam impendere, ut cum sacram Ordinationem vos celebrare contigerit, humiliato corde, & corpore sacris benedictionibus intersit, non ut reordinetur, sed ut competentibus verbis in acceptis Ordinibus confirmetur... pro simili negotio dispensatoriam Alexandri Papæ secundi sententiam vestræ discretioni transmitto.* *Oper. Yvo p. 2. p. 77.*

Quæres 1. an qui per saltum ordinatus est, sit ipso facto suspensus ab exercitio Ordinum quos susceperat.

Resp. divisos esse Canonistas, & alios velle pœnam illam suspensionis non esse latæ sententiæ, sed ferendæ, alios vero ipso facto eam incurri arbitrantur, quæ postrema sententia longe magis accedere videtur ad capita mox citata *Sollicitudo*, & *Tuæ Litteræ*. Favet Conc. Trid. Sess. 23. c. 14. de reform. ubi ait: *Cum promotis per saltum, si non ministraverint, Episcopus ex legitima causa potest dispensare*. Ergo si ministraverint, idest Ordinis superioris munia exercuerint, Episcopus dispensare non potest. Quare? quia superiorem Ordinem exercendo violaverant suspensionem quam ipso facto incurrerant, quando per saltum fuerunt ordinati, atque ea pendente ministran-

strando irregulares facti sunt. Quando quis per saltum fuit ordinatus, debet Episcopus expendere causam hujusce omissionis, an ex ignorantia, vel malitia, vel contemptu contigerit; atque proportionatam ipsi poenitentiam imponere. Debet praeterea omissum Ordinem ipsi conferre, priusquam superioris exercendi licentiam concedat. Ita Cap. *Sollicitudo*; *Mandamus ut ab officio sacerdotali eum prohibeas, donec proximo quatuor temporum jejunio Subdiaconatus ministerium sibi rite imponas, & sic deinceps ad majora officia eum redire concedas.*

Quaeres 2. an qui per saltum ordinati sunt, ac suspensionem incurrunt, sint irregulares, & a quo tolli possit irregularitas.

Resp. ex verbis Concil. Trid. mox citatis manifeste colligi, Episcopum cum ordinatis per saltum dispensare posse, *si non ministraverint*. Si ergo ministrarunt, & quidem publice, irregularitas publice contracta a solo Romano Pontifice tolli potest: si autem & Ordinatio per saltum, & irregularitas occulta est, ab Episcopis relaxari seu tolli potest. Ita Conc. Trid. Sess. 24. c. 6. *Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus dispensare.*

Quaeres 3. an qui functiones Ordinis exercet, quem non suscepit, v.g. Diaconus, qui Missam celebrare praesumit, sit ipso facto irregularis.

Resp. affirmative cap. *Si quis baptizaverit*; titulo: *De Clerico non ordinato ministrante*. Urbanus III. cap. *Ex Litteris*, eodem titulo, statuit ut Diaconus qui Missam celebrare ausus fuerat, nunquam Praesbyter ordinetur, & a functionibus Diaconatus suspensus per duos annos maneat.

ARTICULUS V.

De impedimentis removentibus ab Ordinatione.

IMpedimenta haec vulgo irregularitates vocantur, quibus homo inhabilis redditur ad Ordines suscipiendos vel exercendos.

Circa irregularitatem pauca hic expendemus. 1. quid sit. 2. quotuplex sit. 3. sigillatim agemus de irregularitatibus ex defectu. 4. de irregularitatibus ex delicto. 5. de effectibus irregularitatis. 6. denique, quis in ea dispensare possit.

Quid sit irregularitas.

Irregularitas definitur: *Impedimentum canonicum, quo quis redditur inhabilis directe ac primario ad Ordines licite recipiendos, & consequenter ad eorum functiones obeundas.*

Dicitur 1. *impedimentum*, non vero poena, ut distinguatur a censura; quae ut supponit culpam, ita & semper est poena. Irregularitas vero ex sese ac generatim culpam non importat, nec consequenter est poena.

Dicitur 2. *canonicum* seu a Canonibus, & Ecclesiae Decretis latum; irregularitas enim *proprie dicta*, nusquam incurritur nisi in casibus jure Ecclesiastico expressis. Ita Theologi omnes, & Canonistae, favetque Bonifacius VIII. qui cap. *Is, qui* tit. *De sentent. excomm.* in Sexto, declarat,
Pag. 43. eum qui celebravit in Ecclesia polluta, licet peccaverit, irregularitatis tamen laqueum non incurrisse, *cum id*, inquit, *in jure expressum non sit*, ex quibus verbis Theologi, & Canonistae inferunt omnem irregularitatem debere esse in jure expressam.

Di-

Dicitur 3. *quo quis redditur inhabilis directe ac primario ad Ordines licite suscipiendos*, quibus verbis irregularitas distinguitur ab excommunicatione, interdicto, suspensione, depositione, & degradatione; per excommunicationem enim Fideles directe ac primario privantur communione aliorum Fidelium; per interdictum, divinis Officiis; per suspensionem, depositionem, & degradationem, functionibus Ordinis. Irregularitas vero per se primario ac directe impedit, non quidem validam, sed licitam Ordinum susceptionem.

Dicitur 4. *& consequenter ad eorum functiones obeundas*. Quando enim irregularitas sortiri non potest primarium effectum, ad quem primo ac per se instituta est, scilicet reddere inhabilem ad Ordines suscipiendos, ut contingit quando aliquis jam Ordines suscepit, tunc irregularitas secundarium hunc effectum obtinet, scilicet impedire susceptorum Ordinum exercitium. Ratio est, quia qui non potest Ordines suscipere, multo magis prohibetur susceptis Ordinibus uti.

Quæres an irregularitas sit impedimentum suscipiendæ Tonsuræ.

Resp. affirmative. 1. quia Theologi, & Canonistæ communiter ita sentiunt. 2. favet Ecclesiæ praxis. 3. irregularis est incapax effectuum Tonsuræ, qui sunt habilitas ad Ordines, & Beneficia: ergo &c.

Quotuplex sit irregularitas.

Duplex vulgo affertur irregularitatis divisio.

Prima divisio est in irregularitatem ex defectu, & irregularitatem ex delicto.

Irregularitas ex defectu ea est quæ fundatur in aliquo defectu absque propria culpa. Talis est irregularitas quæ est ex defectu corporis, natalium &c.

Irregularitas ex delicto ea est, quæ fertur propter indecentiam fundatam in propria culpa. Talis est irregularitas quæ nascitur ex homicidio, aut violatione censuræ.

Secunda divisio irregularitatis est in totalem, & partialem.

Irregularitas totalis ea est, quæ perpetuo excludit a quolibet Ordine suscipiendo vel exercendo, v.g. irregularitas homicidii, bigamiæ &c.

Irregularitas partialis ea est, quæ vel non durat in perpetuum, v. g. irregularitas ob defectum ætatis; vel non omni ministerio Ordinis privat, sed aliquo tantum. Sic percussus cœcitate est irregularis irregularitate partiali; potest enim concionari, & confessiones excipere, privaturque solummodo functionibus, quarum propter cœcitatem capax non est.

Quæres 1. quid requiratur ad incurrendam irregularitatem ex delicto.

Resp. 1. ad incurrendam irregularitatem ex delicto requiri ut delictum grave sit ac mortale. 2. requiri actum externum; sola quippe interna voluntas peccandi non sufficit. 3. non tamen necesse est ut delictum sit cum contumacia contra Ecclesiam: unde irregularitas ex delicto incurritur, tametsi delinquens ignoret latam irregularitatem, imo tametsi ignoret prohibitionem talis delicti ab Ecclesia factam esse.

Quæres 2. utrum aliquis in dubio judicandus sit irregularis.

Resp. 1. in dubio juris neminem judicandum esse irregularem. Tum quia odia potius restringenda sunt, quam extendenda; & cum jura sunt obscura, reo potius favendum est, quam actori. Cap. *Cum sunt*. De

De Regulis juris, in Sexto. Tum quia cap. 15. *Qui. De sent. excom.* in Sexto expresse habetur, *non deberi aliquem irregularem reputari, nisi irregularitas sit jure expressa*.

Resp. 2. in dubio facti homicidii, judicandum esse irregularem; cap. *Ad audientiam*, titulo *De homicidio voluntario*. Clemens III. dubitanti Præsbytero num famulus decessisset ex vulnere quod ipsi inflixerat, sic ejus Episcopo respondet: *Cum in dubiis semitam debeamus eligere tutiorem, vos convenit injungere Præsbytero memorato, ut in sacris Ordinibus non ministret*. Et cap. *Significasti*, eodem titulo, Innoc. III. in simili dubio facti sic decernit: *Quod si discerni non possit ex cujus ictu interierit* (sur a pluribus percussus) *in hoc dubio tanquam homicida debet haberi Sacerdos; & si forte homicida non sit, a Sacerdotali officio abstinere debet. Cum in hoc casu cessare sit tutius, quam temere celebrare: pro eo quod in altero nullum, in reliquo vero magnum periculum timeatur*.

Decret. p. 1703.

Ib. p. 1710. nu. 38.

Hinc qui consuluit homicidium, & dubitat an vi hujus consilii homo sit occisus, se tanquam irregularem gerere debet; quia possessio non stat pro ipso dubitante, sed contra ipsum. Idem dicendum de medico, qui cum rationabili fundamento suspicaretur ægrotum sua culpa interiisse.

Quæres 3. quis possit dispensare ab irregularitate.

Resp. 1. S. Pontificem dispensare posse circa omnes irregularitates. Quia scilicet irregularitas quælibet humano jure positivo inducta est: at in jure communi dispensare posse S. Pontificem, omnes consentiunt.

Resp. 2. in irregularitatibus ex defectu, non posse Episcopos dispensare, nisi in uno aut altero casu: possunt v. g. circa natalia illegitimorum dispensare ad solos minores Ordines, & ad simplex, non vero ad curatum Beneficium. Cap. 1. *De filiis Præsbyterorum*. Possunt etiam dispensare cum bigamo ad minores Ordines, & ad simplicia Beneficia, ex vi consuetudinis a pluribus Doctoribus assertæ, juxta S. Thom. in 4. dist. 27. q. 3. art. 3. Azorium parte 2. l. 3. c. 3.

Resp. 3. circa irregularitates ex delicto, posse Episcopos dispensare, si delictum sit occultum, (excepto homicidio voluntario quamvis occulto) & nondum fuerit traductum ad forum contentiosum. Ita expresse statuitur in Conc. Trid. Sess. 14. de reformatione c. 6.

T. 14. Con. p. 884.

Resp. 4. per Baptismum omnem deleri irregularitatem quæ ex delicto provenit, iis tantum remanentibus quæ vel ex bigamia, vel ex defectibus corporis oriuntur. Ratio est, quia remanent illi defectus in baptizato, delicta vero non remanent.

Resp. 5. per ingressum in Religionem approbatam tolli irregularitates in Jure expressas, qualis est ea quæ oritur ex defectu natalium; idque quantum ad Ordines, non quantum ad Prælationem. Cap. 1. *De filiis Præsbyterorum*.

Quæres 4. an Confessarii possint tempore Jubilæi dispensare ab irregularitatibus.

Resp. negative: nam Bullæ SS. PP. pro Jubilæo ordinarie contrarium expresse asserunt: atque ita agit Ecclesia, ut, hac injecta dispensationis obtinendæ difficultate, Fidelibus horrorem incutiat eorum criminum quibus inducitur irregularitas.

Quæres 5. an facile concedi debeat dispensatio a qualibet irregularitate.

Resp. standum hic esse doctrinæ Conc. Trid. Sess. 25. de reform. c. 18. *Sicut*, inquit, *publicæ expedit legis vinculum quandoque relaxare, ut plenius,*

eve-

evenientibus casibus & necessitatibus, pro communi utilitate satisfiat; sic frequentius legem solvere, exemploque potius, quam certo personarum, rerumque delectu, petentibus indulgere, nihil aliud est, quam unicuique ad leges transgrediendas aditum aperire. Quapropter sciant universi, sacratissimos Canones exacte ab omnibus, & quoad ejus fieri poterit, indistincte observandos. Quod si urgens justaque ratio, & major quandoque utilitas postulaverit cum aliquibus dispensandum esse, id causa cognita, ac summa maturitate, atque gratis, a quibuscumque, ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum; aliterque facta dispensatio, subreptitia censeatur. Ibid. p. 916. A.

Ex quibus verbis patet. 1. non esse relaxandam legem, nisi ubi premit necessitas. 2. dispensationes passim omnibus sine delectu concedendo, aditum aperiri ad infringendas leges. 3. dispensationem non esse legitimam, nisi adsit ratio urgens & justa, & major utilitas. 4. non debere concedi, nisi cognita causa, & summa cum maturitate. 5. gratis concedendas esse. 6. absque his conditionibus, subreptitiam censeri debere dispensationem; adeoque nullam, ac nullius roboris coram Deo & hominibus.

Quæres 6. utrum qui violat irregularitatem jam contractam, ministerium aliquod ecclesiasticum exercendo, novam incurrat irregularitatem.

Resp. negative, sed eum gravissimi peccati reum fieri: jubent quippe Canones, ut ille communione privetur, & in Monasterium ad agendam perpetuo pœnitentiam detrudatur.

De variis speciebus irregularitatis.

Duplex ex jam dictis generatim distinguitur a Theologis species irregularitatis: una quæ ex defectu, altera quæ ex delicto provenit.

De Irregularitatibus provenientibus ex defectu.

Irregularitatum quæ ex defectu proveniunt novem distinguuntur species.
Prima oritur ex defectu animæ.
Secunda, ex defectu corporis.
Tertia, ex defectu natalium.
Quarta, ex defectu famæ.
Quinta, ex defectu ætatis.
Sexta, ex defectu obligationis.
Septima, ex defectu Sacramenti.
Octava, ex defectu lenitatis.
Nona, ex defectu libertatis.

De irregularitate ex defectu animæ.

Quæres, quinam sacris Canonibus irregulares declarentur propter defectum animæ.

Resp. esse energumenos, seu arreptitios, lunaticos, epilepticos, amentes, neophytos, illiteratos.

Energumeni dicuntur seu arreptitii, qui a dæmone vexantur seu corripiuntur; lunatici nonnunquam etiam appellantur. De his mentio fit apud S. Matt. c. 4. v. 24. *Obtulerunt ei* (Christo) *omnes male habentes variis languoribus, & tormentis comprehensos, & qui dæmonia habebant, & lunaticos, & paralyticos.*

Et

Et c. 17. v. 17. *Accessit ad eum* (Christum) *homo genibus provolutus ante eum, dicens : Domine, miserere filio meo, quia lunaticus est, & male patitur : nam sæpe cadit in ignem, & crebro in aquam .. Et increpavit illum Jesus, & exiit ab eo dæmonium, & curatus est puer.*

Epileptici dicuntur qui morbo comitiali & sontico ita subito corripiuntur, ut statim interclusis sensibus cadant quasi exanimes, unde caducum malum dictum fuit.

Concilium Toletanum XI. Can. 13. eos omnes pariter a sacris Ordinibus excludit his verbis: *Bene quidem majorum regulis definitum est, ut dæmoniis, aliisque similibus passionibus irretitis ministeria sacra tractare non liceat. Cui præcepto, consensu rationis adhibito, id communiter definimus, ut nullus de his, qui aut in terram arrepti a dæmonibus eliduntur, aut quolibet modo vexationis incursibus efferuntur, vel sacris audeant ministrare altaribus, vel indiscussos se divinis ingerant Sacramentis: exceptis illis qui variis corporum incommoditatibus dediti, in* (aliter *sine*) *hujusmodi passionibus in terram approbantur elisi. Qui tamen & ipsi tamdiu erunt ab officii sui ordine, & loco suspensi, quo usque unius anni spatio per discretionem Episcopi inveniantur ab incursibus dæmonum alieni.*

Tom. 6. Conc. p. 153. B. C.

Ex his inferes, quod si epilepsis homini legitime ordinato superveniat, eum ab exercitio sui Ordinis penitus non arceat, si per annum integrum nullum hujus morbi symptoma senserit. Neque obstat Caput *Nuper*. dist. 17. q. 2. ubi Pontifex non requirit nisi triginta dies ad explorandum morbum epilepticum. Nam illud Caput *Nuper*, intelligitur tantum quando dubium est, an ordinatus aliquando epilepsia laboraverit : Caput vero *Communiter*. dist. 33. intelligitur, supposita certitudine de præterito casu epileptico. Præterea necesse est ut epileptico per annum probato adsit alius Sacerdos jejunus, qui Sacrum perficere possit, si celebrans post inchoatum Canonem antiquo suo morbo forte corripiatur. Eodem Caput *Nuper*. & Can. 14. Conc. XI. Toletani jam citati.

Observa, consentire omnes Canonistas, affectum epilepticum qui accidit post decimumquartum ætatis annum, veram inducere irregularitatem : at non ita omnes consentiunt de iis epilepsiæ motibus, quæ in infantia ad annum usque ætatis decimumquartum accidunt. *Consuetudine enim recepta*, inquit Cabassutius in JurisCanonici theoria & praxi lib. 5. c. 19. *illi epileptici affectus ad irregularitatem non solent computari.* Cujus rei rationem colligit ex Hyppocrate, Aphorismo 7. sect. 5. ubi dicitur: *Epilepsia ante pubertatem amotionem recipit; post vigesimnm vero quintum annum fere comitatur ad mortem usque.*

Ib. p. 561. n. 8.

Neophytus etiam a sacris Ordinibus arcetur a S. Paulo 1. ad Timoth. 3. ubi inter multas, quas in Episcopo conditiones exigit, hanc v. 6. recenset: *non neophytum, ne in superbiam elatus, in judicium incidat diaboli.*

Neophytorum nomine quadruplex intelligitur genus hominum.

Primum eorum qui recens ad fidem convertuntur ab idololatria, vel Mahumetismo, vel Judaismo. Can. *Qui in aliquo*, dist. 58. Tales arcet S. Paulus ab Ordinatione statim a Baptismo percipienda. Ita quoque Synodus Laodicena Can. 3. *De his*, inquit, *qui nuper sunt illuminati Baptismate, quod eos non conveniat promoveri in ordine sacerdotali.* Et Conc. Sardicense Canon. 13. *conveniens non est, nec ratio vel disciplina patitur; ut temere vel leviter ordinetur aut Episcopus, aut Præsbyter, aut Diaconus, qui neophytus est &c. sed hi quorum per longum tempus examinata sit vita, & merita fuerint comprobata.*

Tom. 1. Conc. p. 1510. A. Tom. 2. Conc. p. 645. D.

Secundum genus Neophytorum eorum fuit, qui in provectam ætatem Ba-

Baptismum differebant, atque in infirmitate dumtaxat, & morti, ut putabatur, proximi eum percipiebant in lecto: (unde Clinici dicti.) Ii irregulares aliquando habiti sunt ad sacros Ordines. Ita Cornelius S. P. apud Euseb. L. 6. Histor. c. 43. ait, Novatianum idcirco irregularem fuisse, quod in lecto baptizatus fuisset. *Pag. 244.*

Tertium genus eorum fuit, qui adulta ætate sani baptizabantur, ii pariter nisi prius probati fuissent, ordinari non poterant. Ita Canon mox citatus Sardicensis. Ita S. Leo Epist. 1. alias 87. vetat, ne aut a Baptismo rudibus, aut a sæculari actu repente conversis, Officium Pastorale credatur. Fuere nihilominus nonnullæ exceptiones, virorum scilicet, quorum tam insignis erat pietas, ac probata fides, ut ad sacros Ordines statim a Baptismo raperentur Clerici, ac plebis suffragio, quales fuere SS. Ambrosius, Augustinus &c. *Tom. 1. p. 400. & seq.*

Quartum denique genus Neophytorum eorum fuit, qui cum essent Laici, ad Ordines statim & absque ullo intervallo temporis aspirabant; quos etiam irregulares judicant, ac declarant statuta Ecclesiæ. *Debet enim*, ait Cœlestinus S. P. Epistola 2. *esse prius discipulus, quisquis doctor esse desiderat, ut possit docere, quod didicit*. Ut enim ait S. Hieronymus Epistola ad Oceanum: *Ignorat momentaneus Sacerdos humilitatem ... Judicium & ruina diaboli, nulli dubium est, quin arrogantia sit, Incidunt in eam, qui in puncto horæ, necdum discipuli, jam magistri sunt*. *Tom. 2. Conc. p. 1620. Tom. 4. p. 2. p. 653.*

Denique illiteratos seu Litterarum inscios, ac plane rudes a sacris Ordinibus repulsos fuisse, testantur mox relata Cœlestini, & S. Hieronymi testimonia. Plura lege apud Thomassinum in Opere: *De veteri, & nova Disciplina*, part. 1. l. 1. c. 88.

De irregularitate ex defectu corporis.

Quæres 1. quandonam contrahatur irregularitas propter defectum corporis.

Resp. id contingere quoties aliquis defectus corporis, sive in membris, sive in aliqua membri parte, impedit decentem ministerii Ordinis executionem, aut generat scandalum, horrorem, vel contemptum personæ. Id colligitur ex titulo: *De corpore vitiatis*, & aliis Canonibus distinctionis 55. Tales sunt insigniter claudi, vel privati oculo sinistro, quod nempe necesse sit, ut qui hoc vitio laborat, vultum ad sinistram partem indecore contorqueat ad legendum Canonem; vel quibus amputatus est nasus, pollex aut index alterutrius manus; vel qui ita tremulis est manibus ut sine periculo subversionis calicis non possit celebrare; vel qui ita vinum abhorret, ut evomendi sit periculum: vel qui leprosus, propter horrorem morbi &c.

Quæres 2. an vitia corporis occulta inducant irregularitatem.

Resp. negative: quia tunc nulla est deformitas, nullum scandalum, nulla indecentia in exercitio Ordinum.

Si tamen carentia membri alicujus vel partis membri etiam occulti propria culpa contigerit, inducitur irregularitas, quamvis illa membri privatio non impediat usum Ordinis, neque notabilem afferat deformitatem. Cap. *Maritum*, dist. 33. Hinc qui sectus est absque justa causa, v. g. propter continentiam, irregularis est. Cap. *Si quis absciderit*, dist. 55. Secus qui propter infirmitatem, modo non in pœnam delicti. Cap. *Finali*, dist. 55. Huc referendus Canon 1. Concilii generalis Nicæni, *Si quis*, inquit, *propter languorem a medicis defectus est, aut a barbaris abscissus, hic in Clero permaneat: si quis au-* *Tom. 2. Conc. p. 39. D.*

autem se ipsum sanus abscidit, hunc & in Clero constitutum abstinere convenit, & deinceps nullum debere talium promoveri. Sicut autem hoc claret, quod de his, qui hanc rem affectant, audentque semetipsos abscindere, dictum sit; sic eos quos aut barbari, aut domini castraverunt, si inveniuntur alias digni, tales ad Clerum suscipit regula. Secundæ hujus Canonis parti occasionem, & locum dedisse videtur, tum Leontius, qui, referente Theodoreto lib. 2. Hist. cap. 24. delatus quod cum virgine Eustolia familiarius versaretur, se ipsum absciderat, ut deinceps illius consuetudine liberius uteretur; qua de causa dejectus fuit a gradu Præsbyteri quo donatus fuerat: tum Origenes, qui juvenili ductus impetu, ut castitatem tutius servaret, ac calumniandi causam Ethnicis eriperet, quod cum mulieribus doctrinæ causa frequentius colloqueretur, sibi virilia pariter absciderat, narrante Eusebio lib. 6. Hist. cap. 8.

Ed. Vales. p. 106.

Pag. 208.

Judicium vero inhabilitatis, deformitatis, aut scandali inducentis irregularitatem pertinet ad Episcopum, cum aliquod exoritur dubium, Cap. *Cum de tua. De corpore vitiatis.* Dispensare autem super hanc irregularitatem pertinet ad solum S. Pontificem, ut patet ex cap. *Significasti*, eodem titulo.

De irregularitate ex defectu natalium.

Quæres 1. quinam censeantur irregulares ex defectu natalium.

Resp. 1. omnes generatim qui ex non legitimo Matrimonio nati sunt; ut constat ex variis Canonibus dist. 56. relatis. Ita cap. *Per venerabilem*. Extra. *Qui filii sint legitimi*. 2. omnes qui nati sunt servi, nisi prius fuerint libertate donati. Can. *Nullus*, dist. 54. & lib. 1. Decretalium, titulo *De servis non ordinandis*.

Quæres 2. an illegitimus quamvis occultus sit irregularis.

Resp. affirmative, ut constat ex cap. *Nisi cum pridem*, & cap. 1. *De filiis Præsbyterorum*. Inducta est autem hæc irregularitas a Jure, tum in detestationem delicti a parentibus commissi; tum propter periculum incontinentiæ in filiis ex imitatione parentum; tum ob reverentiam Ordinibus debitam. Conc. Trid. Sess. 25. cap. 15. cap. *Decorem*, tit. *De filiis Præsbyterorum*, & cap. *Nimis*, ibidem.

Quæres 3. an aliquando sint filii legitimi, adeoque nec irregulares; quamvis nati fuerint ex Matrimonio non vero, sed ex fornicatione.

Resp. affirmative: suntque duo hujus rei casus.

Primus, cum aliquis nascitur ex soluto & soluta, sed qui verum postea contraxerunt Matrimonium. Cap. *Tanta*. *Qui filii sint legitimi*.

Secundus casus est in cap. *Cum inter*. *Qui filii sint legitimi*, cum nempe aliqui bona fide in facie Ecclesiæ contraxerunt, & postea lis mota est super invaliditatem matrimonii; etiamsi per sententiam separati sint, & declaratum invalidum Matrimonium. Idem patet ex cap. *Pervenit*, & c. *Ex tenore*. *Qui filii sint legitimi*. *Sancimus*, ait Alexander III. c. *Cum inter, ut filii eorum, quos ante divortium habuerunt; & qui concepti fuerant ante latam sententiam, non minus habeantur legitimi.*

Decret. p. 1531.

Quæres 4. quid sentiendum de expositis quorum natales ignorantur.

Resp. juxta communiorem sententiam præsumendos esse illegitimos, adeoque & irregulares; quia communiter non solent exponi filii legitimi, cum parentes filios suos exponentes infamiæ notam subeant.

Quæres 5. quis possit dispensare in ejusmodi irregularitate.

Resp.

Resp. 1. Episcopum dispensare posse ad minores Ordines, & unum simplex Beneficium. Cap. *De filiis Præsbyterorum*, in Sexto. Ad majores vero, & ad Beneficium curatum solus Papa, ut habetur in eodem cap. Nec etiam ad Dignitates, & Personatus dispensat Episcopus, sed solus Papa. Cap. *Nimis. De filiis Præsbyterorum*. Per Religionis autem ingressum, & professionem tollitur ea irregularitas, possuntque promoveri ad omnes etiam sacros Ordines, non tamen ad Prælaturas, ex cap. *Ut filii*. Extrav. *De filiis Præsbyterorum*. Quatuor ergo modis præsens irregularitas tollitur. 1. per subsequens Matrimonium, quando fornicarius uxorem ducit eam, ex qua prolem suscepit. Cap. *Tanta, Qui sint filii legitimi.* Dico *fornicarius*, nam si adulter, mortua conjuge, ducat in Matrimonium fœminam, ex qua prolem suscepit, proles spuria manebit, & illegitima. Cap. *Tanta*. 2. per legitimationem, quæ a solo Summo pontifice emanare debet quoad effectus spirituales; a Rege autem quoad effectus civiles. 3. per solemnem Religionis professionem. 4. per dispensationem.

Quæres 6. An Clericorum filii illegitimi arceri debeant a Beneficiis.

Resp. De illis sic statuisse Concilium Tr. Sess. 25. de reform. cap. 15. *Ut paternæ incontinentiæ*, inquit, *memoria a locis Deo consecratis, quos maxime puritas sanctitasque decet, longissime arceatur; non liceat filiis Clericorum, qui non ex legitimo nati sunt Matrimonio, in Ecclesiis, ubi eorum patres Beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, aut habuerunt, quodcumque etiam dissimile Beneficium obtinere, nec in dictis Ecclesiis quoquo modo ministrare, nec pensiones super fructibus Beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, habere. Quod si in præsenti pater, & filius in eadem Ecclesia Beneficia obtinere reperiantur, cogatur filius suum Beneficium resignare, aut cum alio permutare extra Ecclesiam, intra trium mensium spatium; alias ipso jure eo privatus existat, & super iis, quæcumque dispensatio subreptitia censeatur.*

De irregularitate ex defectu famæ.

Qui ad Clericatus honorem aspirant, boni nominis, ac optimæ famæ eos esse debere monet Apostolus 1. ad Timoth. 3. v. 7. *Oportet*, inquit, *illum habere bonum testimonium ab iis, qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat, & in laqueum diaboli.*

Qui ergo publica infamia laborant, ii ad Ordines suscipiendos vel exercendos irregulares sunt: *Infamibus portæ non pateant dignitatum*. Est regula Juris penultima in Sexto.

Quæres 1. Quotuplex sit infamia.

Resp. Generatim aliam esse juris, aliam vero facti.

Infamia juris oritur ex jure seu lege civili vel canonica, quæ infamiæ notam certis criminibus inurit. Sunt autem multi hujusmodi casus, de quibus mentio fit in Jure civili, Lege *De his, qui infamia notantur*, & in Jure Canonico causa 6. Canon. *Infames*. Aliquando propter crimen, aliquando vero propter factum seu officium minus honestum incurritur juris infamia: tales v. g. usurarii, histriones, comœdi &c.

Incurritur pariter infamia juris ex sententia Judicis aliquem ad pœnam infamantem, v. g. ad triremes, ob grave crimen damnantis.

Infamia facti contrahitur ex delicto gravi ac notorio, propter quod reus apud graves & honestos viros male audit. Cap. *Latet* 1. *De probationibus.*

Quæres 2. An infamiam ex delicto præsumpto contrahi aliquando possit.

Resp. affirmative: unde innocens, qui falsis testimoniis, & instrumentis oppressus capitali pœna, exilio, carcere, aut ad triremes damnatus in foro sæculari, aut reus pronuntiatur alicujus criminis, cui nota infamiæ annexa est, incapax seu irregularis ad Ordines ad Beneficia & jurisdictionem Ecclesiasticam judicatur. Causa 2. q. 5. & toto titulo: *De purgatione canonica.*

Quæres 3. An contrahatur infamia & irregularitas ex crimine plane occulto.

Resp. negative: infamia enim in opinionem hominum consistit, sicut bona fama, quam S. Augustinus L. 8. qq. q. 31. definit *claram cum laude notitiam*. At si crimen omnino sit occultum, quomodo bona, quæ de aliquo concepta est, opinio, decrescere potest vel amitti? Quapropter homicidium etiam occultum, non ex defectu famæ, sed ex defectu lenitatis irregularitatem inducit.

Quæres 4. Quæ notorietas requiratur, ut quis censeatur infamis, adeoque irregularis.

Resp. Crimen aliquando ita notorium esse, ac publicum, ut nulla possit tergiversatione celari; quales v. g. sunt histriones, comœdi, qui publicam incurrunt infamiam, nec opus esse videtur judicis sententia, ut eam incurrant: in aliis vero criminibus notorietas facti apud nos minime sufficit, sed requiritur judicis sententia.

Quæres 5. An omnis mulcta vel pœna a judice inflicta inducat irregularitatem.

Resp. 1. Nullam pœnam a judice Ecclesiastico inflictam præcise, ac directe inducere infamiam, saltem quoad effectus civiles: tum quia paterna est, & ad emendationem rei tendit, non mortalis, sed medicinalis; tum quia sicut bona fortunæ, ita & fama directe subest jurisdictioni civili, non Ecclesiasticæ. Dico *præcise ac directe*; quia si accusatus convincatur reus criminis ipso jure infamantis, eo ipso judex Ecclesiasticus, quando declarat hujus criminis reum, indirecte declarat infamem. Dico *quoad effectus civiles*, quia Ecclesia reddere potest infames, & irregulares quoad effectus spirituales, ut patet exemplo eorum, qui pœnitentiæ publicæ subjecti olim fuerant.

Resp. 2. Non quavis mulcta, aut pœna a judice sæculari imposita infamem reddi, sed ea tantum gravi, quæ crimen supponit, cui ipso jure annexa est infamia. V. g. si ignominiose in publicum traducatur, gallice, *faire amende honorable*, si numellis publicis circumducatur, gallice *etre mis aut pilory*; virgis cædatur, exilio damnetur. Non igitur propter mulctam pecuniariam a judice sæculari decretam contrahitur irregularitas, cap. *Cum te*, tit. *De sent. & re judic.* Neque etiam propter admonitionem ab eodem judice in auditorio factam. Lege *Interlocutio*. 19. L. *Quibus causis infam.* Dico admonitionem, gallice *admonesté*; quia reprehensio, gallice, *blame*, inducit irregularitatem: unde judex Ecclesiasticus abusive pronuntiaret Clericum a se damnatum, teneri sistere se coram tribunali suo, ut ibi reprehendatur.

Quæres 6. An Clericus damnatus ad exilium aut triremes, amittat ipso facto Beneficium.

Resp. Si pœnæ illæ sint perpetuæ, qualis est exilium extra regnum, *bannissement hors du Royaume*, amitti Beneficium; quia per hujusmodi pœnas mortuus civiliter censetur, & bona ipsius fisco addicta sunt: si vero pœna non est perpetua, sed ad tempus, & infra decem annos, sic damnatus Beneficium non amittit, sed novum acquirere non potest.

Quæ-

Quæres 7. An comprehensio homini decreta, gallice: *Decret de prise de corps*, aut vadimonii per se obeundi denuntiatio, gallice: *Ajournement personel*, inducat irregularitatem.

Resp. Juxta sanctionem regiam anni 1670. tit. 1. art. 2. suspendi exercitium jurisdictionis civilis, ad quam judex Ecclesiasticus conformare se tenetur; sed nulla inde nascitur irregularitas respectu Beneficii, nec Ordinis, in quo ministrare potest; prohibetur tantum jurisdictionis exercitium.

Quæres 8. An, qui pœnitentiæ publicæ olim addicti fuerant, essent irregulares.

Resp. 1. Eos, qui ex pietate sine ullo crimine sponte pœnitentiæ publicæ se subjiciebant, irregulares non fuisse. Patet ex Concilio Toletano XIII. cap. 10. 2. Clericos, qui sponte crimen aliquod confitebantur, propter quod pœnitentia publica subeunda erat, irregulares fuisse ex eodem Concilio Toletano, idem constat de Clericis, qui publicam egerant pœnitentiam. 3. Laicos publica pœnitentia perfunctos, ad Ordines admissos non fuisse, quod multis Canonibus sancitum fuisse constat. Lege Epistolam 185. alias 50. S. Augustini ad Bonifacium.

Tomo. 6. Conc. p. 1264.

Quæres ultimo, quomodo tollatur infamia.

Resp. Infamiam facti tolli per notoriam morum in melius conversionem; infamiam vero juris, tolli per sententiam judicis, qua criminis accusatus, innocens declaratur.

De irregularitate ex defectu ætatis.

Quæres 1. Quinam contrahant irregularitatem ex defectu ætatis.

Resp. Eos omnes hanc contrahere, qui non habent ætatem Canonibus præscriptam, hoc est annos viginti duos pro Subdiacono, viginti tres pro Diacono, viginti quinque pro Præsbytero, triginta pro Episcopo. Cap. *Cum in cunctis*. L. 1. Decretalium Gregorii IX. tit. 6. *De electione*.

Quæres 2. An superveniente ætate cesset irregularitas.

Resp. Ex Constitutione Pii II. *Cum ex sacrorum*, qui sacrum aliquem Ordinem ante legitimam ætatem præsumunt accipere, ipso facto suspenduntur, & si illum exerceant, fiunt irregulares. Neque possunt etiam superveniente ætate illum exercere, ante obtentam absolutionem a prædicta suspensione. Hæc tamen Extravagans comprehendit tantum præsumentes accipere; non autem eos, qui ignoranter acceperunt.

Quæres 3. Quis possit dispensare supra defectum ætatis.

Resp. Hoc pertinere ad solum S. Pontificem, ut aperte colligitur ex Cap. *Nullus*. *De temporibus Ordinationis*, in Sexto. Imo si sacrum Ordinem conferret Episcopus ante legitimam ætatem, a collatione Ordinum esset suspendendus. Cap. *Ut non est compos*. *De temporibus Ordinationis*.

De irregularitate ex defectu obligationis.

Quæres 1. Quinam contrahant irregularitatem ex defectu obligationis.

Resp. Duo hominum genera hanc irregularitatem contrahere, nempe curiales, & obligatos ad ratiocinia, de quibus fit mentio apud Gratianum cap. *Præterea*, dist. 51.

Curiales dicuntur, qui in Curia Principum sæcularium officiis, aliquibus tenentur, ut sunt Judices, Advocati, Notarii, Milites, & alii similes ministri, qui, si perpetuo sunt obligati, perpetuo repelluntur ab Or-

H 2 dina-

dinatione; secus vero, deposito officio & ab onere liberati, ordinari possunt, nisi in duobus casibus: scilicet, vel cum mutilationi aut homicidio sese immiscuerunt; vel cum infame aut vile ministerium in Curia exercuerunt, ut histriones, satellites, &c.

Obligati ad ratiocinia, sunt illi, qui propter administrationem publicam vel privatam, ad reddendas rationes obligantur; de quibus est titulus decimus nonus in lib. 1. Decretalium Gregorii IX. tales sunt Thesaurarii. Hi vero non possunt ordinari, nisi redditis rationibus, & deposita illarum obligatione.

Quæres 2. Cur hos homines ab Ordinibus repellat Ecclesia.

Resp. His de causis. 1. ne ante liberationem ab officiis patiatur Ecclesia quasdam molestias, si forte sic ordinati a Curia repeterentur, ut dicitur cap. *Designata*, dist. 52. 2. quia hi, non affectu religionis, sed ut ratiocinia officiorum fugiant, videntur ad Ecclesiam se transferre, dist. 53. cap. 1.

Quæres 3. An omnes obligati ad ratiocinia sint irregulares.

Resp. Hæc distinguenda esse cum Glossa in titulum: *De obligatis ad ratiocinia*, qui est 19. lib. 1. Decretalium Gregorii IX.

I. Obligatus personæ miserabili, etiam non deposito onere, potest ordinari; quia miserabilium personarum quilibet curam suscipere potest. Dist. 86. cap. 26. *Pervenit*.

II. Obligatus personæ Ecclesiasticæ, etiam non deposito onere, potest ordinari: quia nempe ex hoc nullam molestiam timet Ecclesia; nec infamatur, quasi ordinaret aliquos cum aliorum detrimento. Eadem dist. & eodem cap.

III. Obligatus personæ sæculari publicæ, ante redditam rationem, etiam onere deposito, non ordinatur, quia nempe rationes publicæ administrationis prius reddendæ sunt.

IV. Si ratiocinia sint ex administratione erga personam privatam, deposita administratione & onere, etiam ante redditam rationem ordinari, quis potest, nisi forte lis ipsi ante promotionem, vel in ipsa promotione moveatur super administrationem, & maxime si de dolo.

De irregularitate ex defectu Sacramenti.

Quæres 1. Quæ sit irregularitas ex defectu Sacramenti.

Resp. Eam esse, quæ oritur ex bigamia, seu Matrimonio pluries repetito cum variis successive uxoribus. Dicitur autem ex defectu Sacramenti, seu significationis, non quod secundæ nuptiæ non habeant veri Sacramenti rationem, si legitime contractæ fuerint; sed quod perfecte non significant, neque repræsentant conjunctionem Christi cum Ecclesia, quæ unius est cum una. Ita S. Th. in 4. dist. 27. q. 3. art. 1. quæstiuncula prima.

Quæres 2. Quotuplex sit bigamia per quam irregularitas contrahitur.

Resp. Triplicem esse, veram scilicet, interpretativam, & similitudinariam.

Bigamia vera & realis est ea, qua aliquis duas uxores legitime successive ducit. Hos bigamos ab Ordinum susceptione, & executione arceri constat ex cap. *Super eo. De bigamis non ordinandis*.

Bigamia interpretativa est ea, qua aliquis ex juris intepretatione habetur ut bigamus, etiamsi non sit vere bigamus, utpote qui multas quidem uxores, sed non veras habuit: v. g. qui duo Matrimonia cum impedimento dirimente contraxit, vel saltem alterum. Hos Bigamos esse irregulares constat ex cap. *Nuper a nobis. De bigamis non ordinandis.*

Cen-

Censetur etiam bigamus interpretative, qui vel cum vidua contraxit; vel quomodocumque ab altero corruptam duxit; vel cum virgine quidem nupsit, sed quæ post nuptias cum altero adulterata est; si tamen post adulterium hujusmodi eam cognovit, non vero si reliquit intactam. Hæc colliguntur ex Cap. *Curandum*. *Si cujus*. *Si Laici*, apud Gratianum dist. 34. Et ratio est, quia his Matrimoniis deest integra significatio unionis Christi cum Ecclesia.

Bigamia similitudinaria ea est, qua aliquis post votum solemne castitatis in approbata Religione emissum, vel post sacrum Ordinem susceptum, Matrimonium contrahit vel cum virgine, vel cum corrupta, quam carnaliter cognoscit, sive valide, ex S. Pontificis dispensatione, sive invalide.

Per hanc bigamiam induci irregularitatem constat ex cap. *Quotquot*. Causa 27.q.1.ex c.*Nuper*. *De bigamis non ordinandis*. Et ratio est, quia per hujusmodi Matrimonium carnale quod contrahit, violatur spirituale, quod præcessit.

Quæres 3. An bigamia quæ Baptismum præcessit, inducat irregularitatem.

Resp. Ea de re dubitasse aliquando S. Hieronymum in Epistola 82. alias 83. ad Oceanum, ratus irregularitatem illam oriri ex incontinentiæ labe, quæ per Baptismum perfecte eluitur. Econtra S. Ambrosius l. 1. de Officiis c. 50. & S. Augustinus L. de bono conjugali c. 18. eam ex defectu significationis repetunt, & consequenter post Baptismum adhuc superstitem esse arbitrantur.

Tom. 4. p. 2. p. 647. & seq.
T. 6. pag. 66. B. C.
T. 6. p. 331. F.

Quæres 4. Quis possit dispensare circa defectum bigamiæ.

Resp. 1. Dispensare potest S. P. non tantum ut ad minores, sed etiam ut ad sacros Ordines quis promoveatur. Ita cap. *Lector*, dist. 34. & Glossa Canonis. Neque obstat, quod Apostolus 1. ad Timot. 3. jubeat Episcopum unius uxoris virum esse debere. Nam, ut optime observat S. Th. in 4. dist. 27. q. 3. art. 3. ad 2. non potest equidem dispensari a S. Pontifice quantum ad ea, quæ sunt de jure naturali, & quantum ad ea, quæ sunt de necessitate Sacramenti in fieri; sed in aliis quæ sunt de institutione Apostolorum, cum Ecclesia eamdem nunc habeat potestatem statuendi, quam tunc habuit, potest per eum qui primatum in Ecclesia tenet, dispensari. 2. Dispensare olim poterant Episcopi cum bigamis ut ad minores Ordines promoverentur, ut constat ex cap. *Super eo*. *De bigamis non ordinandis*, idque usu receptum erat tempore S. Thomæ.

T. 10. p. 483. col. 2. C.

Verum mos ille abrogatus est, neque dispensare nunc possunt Episcopi cum bigamis, ut vel Tonsura clericali initientur, & Beneficia possideant. Concilium enim Trid. Sess. 23. de reform. c. 17. statuit, ut Ordinum minorum functiones ab innuptis exerceantur, vel si eorum non adsit copia, a conjugatis quidem, sed qui bigami non sint. Non censuit igitur esse in potestate Episcopi, ut bigamis conferat minores Ordines.

De irregularitate ex defectu lenitatis.

Irregularitatem ex defectu lenitatis contrahit homo quilibet baptizatus, qui voluntarie & proxime ex officio concurrit, sive juste, sive injuste, ad mortem vel mutilationem alicujus; quales sunt judices, apparitores, carnifices, milites. Cap. *Si quis viduam*, dist. 50. Idcirco vero hunc lenitatis defectum irregularitatis causam esse voluit Ecclesia, quod maxime deceat Clericos mites esse, ac mansuetos, qui ministri sunt incruentæ, ac cœlestis victimæ, quæ oravit pro suis interfectoribus, nedum ultrices pœnas ex iis repetiit.

Tom. 14. Conc. p. 870.

Ad illam vero incurrendam irregularitatem necesse est 1. hominem concurrere ad mortem vel mutilationem, seu physice, ut carnifex, seu moraliter, positive influens, ut mandans, consulens, consentiens, adjuvans; aut negative, ut non obstans, cum ex officio & justitia teneatur, sicut Magistratus & medicus quorum negligentia aliqui pereunt. Quod si non obstans ex sola charitate teneatur, non fit irregularis, tametsi peccet. Necesse est 2. ut *voluntarie* concurrat: si quis enim coactus in vitæ suæ defensionem aggressorem occidat aut mutilet, cum moderamine inculpatæ tutelæ, non fit irregularis. Necesse est 3. ut *proxime* concurrat: si enim remote tantum, qualis est armorum artifex, irregularitatem non contraheret, nisi forsan arma venderet iis, quos certo scit duellos mox conflicturos esse. Necesse est 4. ut ad necem vel mutilationem actu concurrat; idem quippe est in Jure occisio vel mutilatio quod effectum irregularitatis. Cap. *Si furiosus*. Clementina: *De homicidio*. Si autem adesset solummodo voluntas occidendi vel mutilandi, sine reali & actuali executione, irregularitas non contraheretur. Ut vera autem sit mutilatio, debet membrum aliquod corporis notabile, quod distinctam habeat ab aliis partibus functionem, v. gr. oculus ad videndum, manus ad palpandum, pes ad ambulandum &c. truncari & amputari: unde si quis vel dentem alicui excuteret, vel digitum amputaret, ob hanc causam irregularis non fieret, quia proprie illa vera non dicuntur stylo Juris membra, sed partes dumtaxat membrorum: in illis autem quæ odiosa sunt, verba in strictiori significatione usurpanda sunt. Equidem cap. *Qui partem*, dist. 55. irregularis declaratur qui sibi partem cujuslibet digiti abscindit: verum irregularitas ista ex delicto nascitur, non ex defectu lenitatis. Si autem forte, sine voluntate, adeoque sine culpa, abscinderetur digitus, v. g. *dum aut operi rustico curam impendit, aut aliquid faciens se non sponte percussit*, sunt verba citati Capitis: *Qui partem; hos Canones præcipiunt & Clericos fieri, & si in Clerico fuerint reperti, non abjici*.

At, inquies, homicida est irregularis: sed qui sine mutilatione virum aut mulierem sterilem reddit, is homicida est. Cap. *Si aliquis*, tit. *De homicidio voluntario*. Ergo absque mutilatione potest quis fieri irregularis. Resp. dist. min. est homicida quantum ad pœnam homicidii, concedo: quantum ad irregularitatem, nego. Ita Glossa in hunc locum. Confirmatur responsio ex c. *Sicut*, eodem titulo, ubi Innoc. III. statuit, eum non esse irregularem, qui abortum procuravit, fœtu nondum animato.

Quæres 1. Quinam in causa sanguinis censeantur proxime ad mortem, sive mutilationem concurrere, adeoque irregularitatem contrahere.

Resp. 1. Accusatorem qui petit vindictam, advocatum seu procuratorem, qui accusatorem juvat. 2. testes. 3. scribam seu notarium. 4. judicem, qui sententiam capitis pronuntiat. 5. carnificem, qui eam exequitur, eosque omnes qui ipsi cooperantur: denique eos, qui a judice impetrant, rotæ impositum v. gr. citius præfocari, ne longiori tormento crucietur, sic enim mortem illius accelerant. Frustra diceres hæc solos spectare Clericos, non vero Laicos: namque par est ratio Laicorum, & Clericorum quantum ad irregularitatem, ubi cooperantur in causa sanguinis.

Decret. p. 1415. Concilium Lateranense IV. quod refertur titulo: *Ne Clerici vel Monachi*. Cap. *Sententiam*, de Clericis in re præsenti sic statuit: *Sententiam sanguinis nullus Clericus dictet aut proferat, sed nec sanguinis vindictam exerceat, aut ubi exerceatur, intersit... Nec quisquam Clericus Litteras dictet aut scribat pro*

vin-

vindicta sanguinis destinandas. Et c. *Sæpe*. Causa 21. qu. 8. statuitur, *quod si quis Sacerdotum discussor in alienis periculis extiterit, sit reus effusi sanguinis apud Christum, & apud Ecclesiam perdat proprium gradum*. *Decret. Grat. p. 1378.*

Ex his infertur, accusatorem proxime ad mortem concurrere, si petat vindictam: si enim peteret dumtaxat satisfactionem, & emendationem rei, nec peccaret, nec fieret irregularis. Cap. *Prælatis*, tit. *De homicidio*, in Sexto, ubi sic legimus: *Prælatis vel Clericis quibuscumque, qui de laicis suis malefactoribus querelam penes sæcularem judicem deponentes, petunt emendam sibi fieri, & provideri ne contra eos talia de cætero præsumantur, protestando expresse quod ad vindictam seu pœnam sanguinis non intendunt, imputari non debet; quamvis alias in tali casu de jure debeat pœna sanguinis irrogari ... Alioquin si Prælati aut Clerici propter metum hujusmodi, quia judex ad pœnam sanguinis posset procedere, de suis malefactoribus taliter conqueri non auderent, daretur plerisque materia trucidandi eosdem, & ipsorum bona libere deprædandi.* *Pag. 653.*

Non ergo pro irregularibus habendi. 1. Clerici qui jurisdictione quadam temporali fruentes Officialibus suis mandant, ut de homicidio vel alio crimine inquirant, etiam si pœna capitis inde sequatur. 2. Concionatores qui invehunt in scandala publica, & prædicant judices in conscientia teneri arcere malos, iisque Rempublicam purgare. 3. Confessarios, qui obligant reum ad confitendum crimen, de quo juridice interrogatur. 4. Jurisperitos, sive Theologos, qui interrogantibus respondent, ex lege ad mortem damnari eos qui hæc vel illa crimina perpetrant. Sunt qui cum Sambovio existimant, Sacerdotem, qui judici indicavit ubi fur lateret, qui postea suspendio necatus est, non esse irregularem, sicut nec illum qui homicidam detinuit, & judici tradidit, a quo postea capite punitus est. Addunt insuper accusatorem in Regno non teneri ad vitandam irregularitatem, contestando denuntiare se non intendere mortem aut mutilationem, cum juxta mores nostros non possit accusare pro vindicta, soliusque sit Procuratoris fiscalis aut regii vindictam expetere.

Quæres 2. An testes in causa sanguinis contrahant irregularitatem.

Resp. Ex communi Theologorum, & Canonistarum sententia hujusmodi testes irregulares fieri, quia suo testimonio multum conferunt ad sententiam sanguinis. Unde S. Thomas 2.2. q. 70. art. 1. *Secundum juris ordinem*, inquit, *compelli non possunt Clerici ad ferendum testimonium in causa sanguinis.* Attamen usus contrarius apud nos obtinet: regia quippe sanctione anni 1670. titulo 6. Clerici sive Sæculares, sive Regulares compelluntur ad testimonium ferendum in quavis causa, etiam sanguinis: unde non censentur causæ proximæ mortis vel mutilationis, nec consequenter irregulares; quia vindictam non intendunt, sed tantum rei emendationem seu correctionem. En verba regiæ sanctionis gallice: *Que toutes personnes assignèes pour etre ouies en temoignage, recollèes ou confrontèes, seront tenues de comparoitre pour satisfaire aux assignations, meme les Ecclesiastiques par amende, au payement de la quelle ils seront contraints par saisie de leur temporel; enjoignant aux Superieurs Reguliers d'y faire comparoir leurs Religieux, à peine de saisie de leur temporel, & de suspension des privileges à eux par nous accordès.*

Quæres 3. An medici & chirurgi contrahant irregularitatem cum secuti artis suæ regulas, vel consuluerunt, vel executi sunt mutilationem, aut adustionem alicujus membri.

Resp. negative; quia non est defectus lenitatis si pars resecetur ad con-

servationem totius: si tamen per gravem culpam medici aut chirurgi homo deformaretur vel interiret, incurrerent irregularitatem ex delicto.

Non est pariter irregularis Clericus, qui juxta medicinæ leges jussit aut consuluit medicinæ sumptionem, tametsi ex illius sumptione infirmus mortuus sit: secus autem si adustionem aut mutilationem imperaverit; expresse enim Concilium Lateranense IV. id prohibet. Cap. *Sententiam*, tit. *Ne Clerici, vel Monachi*. *Nec ullam*, ait Concilium, *chirurgiæ artem Subdiaconus, Diaconus, vel Sacerdos exerceat, quæ adustionem vel incisionem inducit*. Et cap. *Tua nos*, tit. *De homicidio*. Innoc. III. interrogatus pro quodam Monacho Sacerdote, qui ferro tumorem in gutture mulieris aperuerat, sic respondet: *Licet ipse Monachus multum deliquerit alienum officium usurpando, quod sibi minime congruebat; si tamen causa pietatis, & non cupiditatis id egerit, & peritus erat in exercitio chirurgiæ, omnemque studuit, quam debuit, diligentiam adhibere, non est ex eo, quod per culpam mulieris contra consilium ejus accidit, adeo reprobandus, quod non post satisfactionem condignam cum eo misericorditer agi possit, ut divina valeat celebrare: alioquin interdicenda est ei sacerdotalis Ordinis executio*.

Decret. p. 1415.

Ibid. p. 1711.

De irregularitate ex defectu libertatis.

Defectu libertatis irregulares sunt. 1. conjugati, qui promoveri ad Ordines non possunt, nisi consentiente uxore, cui sunt alligati: quæ, si consentiat, debet vel Religionem solemniter profiteri; vel, de consensu Episcopi, castitatis perpetuo servandæ votum emittere. 2. irregulares sunt servi, gallice *Esclaves*. Can. 81. eorum qui apostolici dicuntur: *Servos in Clerum provehi sine voluntate dominorum non permittimus ... Si quando autem etiam dignus servus visus sit, qui ad gradum eligatur, qualis noster quoque Onesimus visus est, & domini concesserint, ac liberaverint, & ædibus emiserint, fiat*. Apud nos locum non habet hæc irregularitas, qui famulos habemus quidem, sed non proprie servos.

Tom. 1. Conc. p. 43.

De irregularitatibus, quæ nascuntur ex delicto.

Quatuor vulgo hujus irregularitatis species distinguuntur.
Prima, ex delicto hæresis.
Secunda, ex iteratione Baptismi.
Tertia, ex indebita susceptione, vel usu Ordinis.
Quarta, ex homicidio.

I. Ex delicto hæresis.

I. Jure communi manent irregulares tam Hæretici, quam eorum fautores, & filii usque ad secundam generationem. Cap. *Quicumque*, paragr. *Hæretici*, tit. *De hæreticis*, in Sexto.

Concilium Eliberitanum Can. 51. sic decernit: *Ex omni hæresi fidelis si venerit, minime est ad Clerum promovendus; vel si qui sunt in præteritum ordinati, sine dubio deponantur*. Idem statuit Innocentius I. Epist. 22. c. 4. *Nostræ*, inquit, *lex est Ecclesiæ, venientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati sunt, per manus impositionem laicarum tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in Clericatus honorem vel exiguum subrogare*. Aliquando ab hac severitate recessit Ecclesia, quando œconomiæ causa Novatianos, Donatistas &c. ad sinum suum redeuntes cum suis gradibus seu honoribus suscepit. Irregulares pariter sunt apostatæ, schismatici, imo & eorum fau-

Pag. 613. n. 40. Tom. 1. Conc. p. 976. Tom. 2. Conc. p. 1274.

fautores & defensores. Cap. *Statutum*, quod est Bonifacii VIII. tit. *De hæreticis*, in Sexto.

Dixi jure communi Hæreticos irregulares esse : quia in Gallia Hæretici ad fidem conversi, non habentur ut irregulares, multo minus eorum filii, & absque dispensatione promoventur tum ad Ordines, tum ad Beneficia.

II. In odium hæresis Rebaptizantium Donatistarum, quæ Ecclesiam tamdiu turbavit, irregulares declarati sunt, qui Baptismum iterato vel conferunt, vel percipiunt. Cap. *Confirmando*, dist. 50. quod caput depromptum est ex Concilio V. Carthaginensi his verbis : *Neque unquam permittendum est, ut rebaptizati ad Clericatus gradum promoveantur*. Et Cap. *Qui bis*, dist. 4. *De consecratione*. *Quis bis ignoranter baptizati sunt, non indigent pro eo pęnitere, nisi quod secundum Canones ordinari non possunt, nisi magna aliqua necessitas exigat*. De rebaptizantibus extat Can. 47. Apostolorum, & Cap. *Ex Litterarum*, tit. *De apostatis*, ubi Alexander III. Acolythum, qui rebaptizanti ministerium suum publice exhibuit, ab Ordinibus repellit. Non eadem est ratio iterationis Confirmationis vel Ordinationis; quia nihil in jure eam in rem expressum habemus : omnis autem irregularitas distincte debet in jure contineri & exprimi.

II. Ex iteratione Baptismi.

Decr. Grat. p. 2018.

Decret. p. 1689.

III. Irregularitas contrahitur ex indebitis Ordinis susceptione, vel exercitio. 1. si qui furtive, ac fraudulenter examen declinant, nec aliunde approbati sunt & admissi. Cap. *Veniens*, tit. *De eo qui furtive*, quod est Alexandri III. 2. qui majori excommunicatione vel alia censura ligati Ordines suscipiunt, aut eos exercent. Cap. *Cum illorum*, tit. *De sententia excommunicationis*. Cap. *Clerici*, Cap. *Latores*, Cap. *Illud*, Cap. *Fraternitati*, *De Clerico excommunicato vel interdicto ministrante*. 3. qui obeunt ministeria Ordinum, quos revera non receperunt. Cap. *Si quis*, *De Clerico non ordinato ministrante*. 4. qui ordinatus per saltum superiorem exercet Ordinem, priusquam inferiorem perceperit. Cap. *Sollicitudo*. Cap. *Tuæ Litteræ*. Dixi qui *majori excommunicatione ligatus est* : tum quia minor excommunicatio non inducit irregularitatem, licet celebrando peccet, si sic excommunicatus est. Ita Cap. *Si celebrat*, tit. *De Clerico excommunicato*. Dixi, *excommunicatione ligatus*; non suspensione vel interdicto : tum quia laudato Cap. *Cum illorum*; de solis excommunicatis sermo est; tum quia suspensio non privat susceptione Sacramentorum, sed tantum Ordinis usu seu exercitio. Major est difficultas de interdicto, cum privet receptione Sacramentorum, quæ non sunt ad salutem necessaria: quapropter discordes hic sunt Theologi. Verum quidquid sit, extra controversiam est, eum, qui suspensus vel interdictus Ordinem sacrum recipit, irregularem fore, si exerceat Officium Ordinis sic suscepti, quia Ordinatio censuram, quæ præcesserat, non tollit. Si quis vero Laicus cantat in Missa Epistolam etiam cum dalmatica, sed sine manipulo, non contrahit irregularitatem. Ita communiter Theologi. Ratio est, quia in jure fit tantum mentio Clericorum : in materia autem odiosa restringenda sunt odia, & standum litteræ legis. Clericus etiam, qui ex inadvertentia, vel ignorantia probabili, vel in casu necessitatis, puta ad vitandum scandalum, partem aliquam Ordinis ad se non pertinentem exercet, irregularitatem non contrahit, quia id ex temeritate non præstat. V. g. si Diaconus ex mandato Episcopi Præsbyteri solemniter baptizans sal benedicat, nec advertit ejusmodi benedictionem proprium esse officium Præsbyteri; idem dicendum de simplici Clerico, qui jussu Sacer-

III. Ex indebitis Ordinis susceptione vel exercitio.

dotis inter Missarum solemnia Epistolam cantat, etiam cum manipulo; quem ex inadvertentia assumpsit, vel ignorans illud ornamentum Subdiaconi proprium esse. Si quis Diaconus aliqua censura ligatus concionem publicam haberet, irregularis propterea non fieret; quia ad irregularitatem contrahendam ex illicito usu Ordinis, necesse est ut actio illa propria sit Ordinis sacri: atqui talis non est concio quæ habetur a Diacono: licet enim munus concionandi ad Præsbyteros, & Episcopos pertineat, non inde tamen recte colligitur, illud proprium esse Ordinis sacri; alioqui Subdiaconus, aut simplex Clericus qui sine Episcopi facultate concionem haberet, irregularis fieret, quod ab omnibus communiter negatur.

IV. Ex homicidio.

IV. Ex homicidio voluntario irregularitatem contrahi, res est apud omnes certa.

Duplex autem generatim distinguitur homicidium, unum voluntarium, aliud casuale. Voluntarium dicitur, quod directe intenditur, vel in se, vel in causa cum effectu sic conjuncta, ut quis reputetur effectum voluisse, eo ipso quo voluit causam, ex qua prævidit, aut prævidere debuit mortem esse secuturam: v. g. illius mortem intendisse creditur, cui venenosam potionem propinavit. Homicidium casuale illud dicitur, quod casu, seu præter intentionem agentis accidit: ut si quis intendens leviter percutere, manu tamen fallente, graviter vulneravit, & occidit; vel inter venandum hominem inter arbusta latitantem interfecit, putans se bestiam interficere. Homicidium casuale duplex est, unum purum, & aliud mixtum. Pure casuale dicitur, quod neque in se, neque in sua causa fuit intentum nec prævisum, sed omnino accidit præter intentionem agentis: mixtum vero dicitur, quando quis nec mortem aut mutilationem intendit, nec secuturam prævidit, sed vel debitam diligentiam non adhibuit, ut præcideret ne mors sequeretur; vel opus periculosum temere suscepit, sive quia peritus satis non erat, sive quia tale opus ipsi erat prohibitum; unde mors secuta partim est casualis, partim voluntaria, nempe in causa. Libere quippe voluit, aut diligenter non inquirere, aut suscipere opus periculosum, cum esset imperitus; aut si peritus, contra Ecclesiæ prohibitionem.

Certum est, homicidium voluntarium, aut casuale mixtum inducere irregularitatem; non ita si pure casuale fuerit ac involuntarium, cum quis rei licitæ operam dando, fortuito aliquem interficit. Cap. *Cum delictis*, Cap. *Ex litteris*, eodem tit. *De homicidio*.

Conc. Trident. Sess. 14. de reform. c. 7. hæc statuit circa homicidium. *Cum etiam qui per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari avelli debeat; qui sua voluntate homicidium perpetraverit, etiamsi crimen id nec ordine judiciario probatum fuerit, nullo tempore ad sacros Ordines promoveri possit; nec illi aliqua Ecclesiastica Beneficia, etiam si curam non habeant animarum, conferri liceat, sed omni Ordine, ac Beneficio Ecclesiastico perpetuo careat. Si vero homicidium non ex proposito, sed casu, vel vim vi repellendo, ut quis se a morte defenderet, fuisse commissum narretur; quam ob causam etiam ad sacrorum Ordinum, & altaris ministerium, & Beneficia quæcumque, ac dignitates, jure quodammodo dispensatio debeatur; committatur loci Ordinario, aut ex causa Metropolitano, seu viciniori Episcopo, qui nonnisi causa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter dispensare possit.* Ex illo Concilii Decreto inferes. 1. Concilium certis in casibus concedere Episcopis facultatem dispensandi ab irregularitate ex delicto, non autem ex defectu. 2. facultatem hanc restrin-

restringere ad occulta crimina, quæ non sunt deducta ad forum contentiosum. 3. Concilium excipere dumtaxat homicidium voluntarium, licet occultum: ergo Episcopus tollere potest irregularitatem ex mutilatione, & ex homicidio casuali & involuntario.

Hic locus esset agendi de censuris, sed alio tractationem hanc rejicimus.

QUÆSTIO QUARTA.

De effectibus Sacramenti Ordinis.

Duplex distinguitur Sacramenti Ordinis effectus, gratia scilicet & character.

Rursus gratia illa vel est gratis data, quæ consistit in donis ad utilitatem aliorum concessis; vel gratum faciens, ad sanctificationem recipientis ordinata, cum speciali jure ad auxilia proportionata officiis huic Sacramento propriis.

Certum est 1. per Sacramentum Ordinis conferri gratiam sanctificantem. Patet ex dictis q. 2. ar. 1. ubi ostendimus Ordinationem verum esse Legis novæ Sacramentum, cui annexa est gratiæ promissio. *Noli*, inquit Apostolus Timoth. alloquens 1. ad ipsum Epistolæ cap. 4. v. 14. *negligere gratiam quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum Præsbyterii. &c.*

Certum est 2. primis Evangelii ministris datas esse gratias gratis datas. Matth. 10. v. 8. *Infirmos curate, mortuos suscitate, leprosos curate, dæmones ejicite.* Et 1. Cor. 12. v. 8. *Alii datur sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ, alteri fides, alii gratia sanitatum, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum.*

Non minus certum, jam non dari ejusmodi visibilia chrismata vi Ordinationis sacræ. Ratio est, quod primis nascentis fidei exordiis necessaria dumtaxat illa fuerint ad confirmandam & propagandam Christi Religionem, quod familiari & eleganti comparatione illustrat S. Gregorius Hom. 29. in Evangelia. *Hæc signa*, inquit, *necessaria in exordio Ecclesiæ fuerunt. Ut enim fides cresceret, miraculis fuerat nutrienda: quia & nos, cum arbusta plantamus, tamdiu eis aquam infundimus, quo usque ea in terra jam coaluisse videamus; at si semel radicem fixerint, irrigatio cessabit. Hinc est enim, quod Paulus dicit: Linguæ in signum sunt, non fidelibus, sed infidelibus.* Pariter S. Augustinus Lib. de vera Religione cap. 25. *Cum Ecclesia*, inquit, *Catholica per totum orbem diffusa, ac fundata sit, nec miracula in nostra tempora durare permissa sunt, ne animus semper visibilia quæreret, & eorum consuetudine frigesceret genus humanum, quorum novitate flagravit.*

To. 1. p. 1571. A.

To. 1. p. 763. F.

Certum est denique, sano sensu dici posse etiamnum aliquas gratias gratis datas conferri per Ordinationem: tum quia per quemcumque Ordinem conceditur potestas administrandi res sacras in aliorum commodum & utilitatem, quæ potestas ad speciem gratiæ gratis datæ revocatur, & miraculi, quamquam invisibilis, operativa est, dum per eam peccata remittuntur, dicente ipso Christo Matth. 9. v. 6. *Quid est facilius dicere, Dimittuntur tibi peccata tua, quam dicere: Surge & ambula?* Tum quia virtute & efficacia Ordinationis, ministri scientiæ Scripturarum sacrarum, & sacræ doctrinæ acquisitioni, intelligentiæ, & expositioni longe aptiores magisque idonei redduntur.

De solo igitur charactere superest hic expendenda quæstio duplici Articulo sequen-

sequenti, in quorum primo doctrinam Ecclesiæ circa characterem per Sacramentum Ordinationis impressum declarabimus, ac defendemus; in altero exponemus, ac solvemus nonnullas scholasticas quæstiones circa characterem.

ARTICULUS PRIMUS.

De charactere impresso per Sacramentum Ordinis, quo fit, ut iterari non possit Ordinatio semel rite collata.

An valida sit & rata Ordinatio data ab Hæreticis, Schismaticis, simoniacis, suspensis, degradatis, aut excommunicatis.

CHaracter nihil aliud est, quam *signum aliquod spirituale animæ impressum & indelebile, quo fit, ut iterari non possit Sacramentum per quod imprimitur*. Ita Concil. Trident. Sess. 7. Can. 9.

Tom. 14. Conc. p. 777. C. Certum est 1. nunquam in Ecclesia dubitatum a Catholicis fuisse, quin imprimatur character a Sacramento Ordinis, cum a legitimo ministro juxta formam a Christo præscriptam administratur; quo fit ut nunquam iteratæ fuerint Ordinationes catholicæ & legitimæ. *Non liceat*, ait Can. 38. Concilii III. Carthaginensis, *fieri rebaptizationes, & reordinationes, vel translationes Episcoporum*. Et S. Gregorius Magnus L. 2. Epistolarum, Epistola 46. alias 32. ad Joan. Episcopum Ravennatensem, *Sicut baptizatus semel*, inquit, *iterum baptizari non debet; ita qui consecratus est semel, in eodem iterum ordine non debet consecrari*. Ita definitum est a Concil. Trid. loco mox citato. (Tom. 2. Conc. p. 1172. C. To. 2. p. 608. C.)

Certum est 2. Characterem per legitimam Ordinationem impressum nunquam deleri, & amitti posse per hæresim subsequentem, aut aliud quodcumque crimen; quia ille character est spiritualis quædam potestas, quæ nullam habet contrariam qualitatem per quam impugnari, ac destrui possit. Inde fit ut qui in Ecclesia Catholica sunt ordinati ritu legitimo, a qua per hæresim aut schisma subinde recesserunt, si ad illam redierint, iterum non ordinentur, quia characterem in Ecclesia receptum recedentes integrum conservaverunt; quod ex professo probat S. Augustinus in suis adversus Donatistas lucubrationibus.

Certum est 3. illicitas esse Ordinationes quæ ab Hæreticis, Schismaticis, excommunicatis &c. dantur, vel recipiuntur: tum quia non licet ministro hæretico functiones sui Ordinis obire, a quibus suspensus est: tum quia non licet ab Hæretico percipere Sacramenta, excepto solo Baptismo in casu necessitatis.

Certum est 4. in Ordinatione duo posse, ac debere distingui, substantiam nempe ipsius, & functiones, seu usum & exercitium Ordinis: potest enim valida esse quoad substantiam Ordinatio, cujus tamen usus seu exercitium ligatum sit ecclesiastico interdicto.

Certum est denique, nullas omnino esse Ordinationes, etiam quoad substantiam, quæ non fiunt ritu legitimo a Christo præscripto.

Quæstio igitur præsens movetur dumtaxat de Ordinationibus collatis juxta formam Christi & Ecclesiæ, ab Episcopis hæreticis, schismaticis, simoniacis, & degradatis, aut excommunicatis, an scilicet validæ illæ sint, & characterem imprimant, nec possint iterari. Circa quam controversiam gravissimas interdum excitatas in Ecclesia fuisse lites, ac dissen-

siones,

ſſones, oſtendunt quamplurima exempla quæ commemorat Morinus, De ſacris Ordinationibus Exercitatione 5. ita ut duodecimo Eccleſiæ ſæculo nondum certa ac plane definita videretur, obteſtante in Romana Synodo Gregorio IX. S. P. omnes *Epiſcopos, ut Dei miſericordiam in commune depoſcerent, ut quid ſuper hoc ſcrupuloſo negotio* (agebatur de Sacramentis a ſimoniacis collatis) *decernendum eſſet, nutantibus revelaret.*

Ipſe pariter Petrus Lombardus, Magiſter Sententiarum dictus, L. 4. diſt. 25. cui titulus eſt: *De ordinatis ab hæreticis*, fatetur valde dubiam, incertam, & inter Theologos varias in partes agitatam eſſe iſtam controverſiam. *Hanc quæſtionem*, inquit, *perplexam ac pene inſolubilem faciunt Doctorum verba, qui plurimum diſſentire videntur.* Et reipſa ibidem littera C. commemorat varias ac pugnantes Theologorum ſui temporis opiniones, & a ferendo judicio ipſe abſtinet, adeo dubius & anceps hærebat. *P. 174. & ſeq. Ita refert Petrus Damianus Sexti Opuſculi præfatione Ed. Lug. 1622. pa. 423. col. 1. B.*

Morinus, De ſacris Ordinationibus Exercitatione quinta integra fuſe præſens hoc noſtrum tractat argumentum, ac docet

I. Ordinationes Hæreticorum factas juxta Canones Eccleſiæ, ratas & validas ſemper fuiſſe, nec iteratas. Opinio P. Morini.

II. Veteres SS. Patres ac Scholaſticos varie admodum de Ordinationibus factis contra Eccleſiæ leges ab Hæreticis, Schiſmaticis &c. locutos fuiſſe quod demonſtrat ſeptem prioribus capitibus, bene multis Veterum teſtimoniis.

III. Ad ſæculum uſque decimum tertium communi fere Theologorum ſuffragio tanquam nullas & irritas fuiſſe rejectas Ordinationes Hæreticorum &c. quod iiſdem in capitibus multiplici argumentorum genere probare nititur; ita ut quo tempore acrius diſputatum fuit de nonnullis Ordinationibus, non tam de jure ipſo, quam de facto quæſtionem fuiſſe contendat; ideſt, diſſenſio non erat an iteranda foret Ordinatio illegitime & contra Canones attenta, iterandam enim eſſe omnes conſentiebant: ſed an hæc vel illa Ordinatio illegitima foret, & contra leges Eccleſiæ facta. Addit c. 8. num. 7. ab annis 400. contrariam opinionem aqud Scholaſticos invaluiſſe, *quamvis hactenus*, inquit, *nullo Eccleſiæ decreto quæſtio tam perplexa & obſcura deciſa ſit; ſed tam multorum Doctorum concors, & tam diuturnus conſenſus, nobis eſt*, pergit Morinus, *inſtar legis, quam diſſenſu noſtro temerare nec volumus, nec debemus.* *P. 103. F. P. 104. A.*

IV. Cap. 9. adducit fundamentalem cauſam & rationem, cur Ordinatio contra Eccleſiaſticam regulam facta judicetur irrita & nulla, quamdiu Canones vigent, etiamſi adhibita fuerit materia & forma a Chriſto præſcripta: quia ſcilicet poteſt Eccleſia certas aliquas ſtatuere conditiones ſeu leges in danda vel recipienda Ordinatione, quæ ſi obſervatæ non fuerint, irrita & nulla redditur Ordinatio, etiam quoad ſubſtantiam. *Illæ quippe conditiones*, ait Morinus, *materiam ſic afficiunt, ut earum defectu materia reddatur Ordinationi inepta; atque tam ſpectare poſſunt ordinantem, quam ordinandum. Poteſt enim Eccleſia definire, quibus conditionibus ordinans Epiſcopus auctoritate ſua uti debeat, quibuſve cum donis & qualibus ordinandus ſeſe ordinanti ſiſtere, ut valide & efficaciter Ordinem ab eo recipiat.* Quod illuſtrat exemplo Sacramentorum Matrimonii & Pœnitentiæ, in quorum adminiſtratione Eccleſia certas præfinivit leges, quæ ſi violentur, nullum eſt Sacramentum. Ita nullum eſt Matrimonium clandeſtinum quod fit ſine præſentia Parochi ac teſtium; nulla ſacramentalis abſolutio data a Sacerdote non approbato, nec juriſdictionem habente. Unde obſervat hoc eodem *Ibid. col. 2. D.*

Pag. 107. dem cap. 9. n. 10. *in characlere duo esse distinguenda, rei nempe substan-*
col. 1. B. *tiam, & virtutem agendi. Character quidem semel impressus*, inquit, *ab*
Ecclesia non pendet amplius: perpetuus est & indelebilis; sed ipsius vir-
Ib. C.D. *tus Ecclesiæ regimini subdita est, ab ea suspenditur, ita ut nihil [illegible]*
aut agere possit quamdiu durat suspensio. Quod rursus illustrat, exemplo
potestatis *absolvendi a peccatis, quæ quidem datur Præsbytero, nec ab eo*
potest auferri: usus tamen ejus & actio pendent a Superioribus; ab iis re-
vocari potest, aut limitari, nihilque prorsus agit aut revocata, aut extra
præscriptos limites excurrens.

Atque hoc posito semel fundamento, exponere facile sibi videtur Mori-
nus 1. qua ratione Ecclesia multos olim Clericos hæreticos ad sinum suum
Pag. 106. redeuntes cum suis gradibus & honoribus receperit. Etenim qua auctorita-
num. 7. te conditiones seu leges apposuit Ecclesia ad validam vel invalidam Ordi-
nationem efficiendam, eadem dispensare ab illis potest, ubi expedire ju-
dicaverit, vel ad pacem conservandam, vel ad extinguendum schisma. 2.
quo sensu definierit Florentina, & Trid. Synodus per Ordinationem imprimi
Pag. 102. characterem perpetuum & indelebilem; nempe, interprete Morino c. 8. n. 2.
num. 2. loquitur utraque Synodus *de Ordinatione catholica ad Ecclesiæ regulam exacta*.

Legimus undecimo & duodecimo sæculo quosdam in errorem recordatio-
nis impegisse. Nam suo quidem tempore testis est Petrus Damianus Epistola
Pag. 619. 11. Lib. 8. seu Opusculo 30. quosdam Monachos in tantam prorupisse vesa-
col. 1. D. niam, ut Sacramenta a simoniacis collata nulla esse dicerent, simoniacosque
omnis Ordinis potestate spoliatos proclamarent, quos ipse Epistola ad Flo-
rentinos scripta redarguit, & quibusdam impugnat argumentis. Imo in
Pag. 423. præfatione Opusculi 6. narrat, aliquos Episcopos ita exarsisse in simoniacos,
col. 1. A. ut Clericos ab iis ordinatos denuo consecrarent. Duodecimo vero sæculo
fuisse nonnullos, qui se Apostolorum successores dicerent, quique peccato-
Tom. 1. p. res nec dandis, nec recipiendis Sacramentis idoneos esse contendebant, te-
1498. C. statur S. Bernardus Serm. 66. in Cantica, quos ibid. refellit S. Doctor.

Eumdem quoque errorem postea suscitarunt Joannes Vviclef, & Joannes
Hus in Concilio Constantiensi damnati, ad quos ex parte accedit Marcus
Antonius de Dominis, Lib. 2. de Republ. Christiana c. 4. & 10.

Inter Scholasticos veteres, qui existimarunt Episcopatum non esse Ordi-
nem distinctum a Præsbyteratu, neque distinctum imprimere characterem,
sed esse dumtaxat extensionem characteris sacerdotalis, quæ fit a Deo per
relationem quamdam extrinsecam, seu deputationem Præsbyteri ad ali-
qua officia subeunda, fuere, qui ex hac opinione velut necessarium quod-
dam consectarium intulerunt, ab Episcopo degradato auferri non modo
executionem, sed etiam potestatem Ordinis; non ita vero a Sacerdote, qui
potest etiam degradatus valide Christi corpus consecrare. Cujus discriminis
ratio est, quod potestas consecrandi in Sacerdote pendeat a charactere,
qui auferri non potest: non ita potestas ordinandi in Episcopo, quando-
quidem per Episcopatum nullus imprimitur character. *In Ordine Episcopa-*
li, inquit Alexander Alensis 4. part. quæst. 8. membro 5. art. 1. paragr. 6.
non imprimitur character, sicut in sacerdotali, qui impressus in anima deleri non
potest, unde solummodo aufertur illi officium consecrandi: non enim aufertur illi
potestas, sed executio potestatis. Sed quia in Ordine Episcopali non imprimitur
character, in degradando aufertur ei potestas conferendi Ordines, & officium exe-
Tom. 7. p. *cutionis*. Idem consequens deducit Scotus in 4. dist. 25. quæst. 2. respons.
567. n 15. ad 1. *Si teneatur*, inquit, *quod Episcopus depositus simpliciter non est Episco-*
pus,

pus, tunc quoad illum casum neganda est similitudo in consequentia, quia character sacerdotii tolli non potest, nec per consequens sacerdotium; sicut Episcopatus. Ibid. in respons. ad 3. *Si vero* (Episcopus) *sit praecisus & condemnatus ab Ecclesia, non confert Ordines, si Episcopatus non sit Ordo, & possit simpliciter auferri, sicut habent respondere illi, qui tenent Episcopatum non esse Ordinem, sed quamdam dignitatem additam super Ordines, quae ad jurisdictionem magis spectat.* Ita Scotus.

Communis Theologorum sententia est, Ordinationes factas ab Episcopis hæreticis, schismaticis, simoniacis, suspensis, degradatis, & excommunicatis, quoad substantiam ratas ac validas esse; ita ut, judice Hallerio, *post communem Theologorum consensum, erroneum esset id jam negare*. Itaque sit

CONCLUSIO.

Validæ sunt, quoad substantiam & characterem impressum, Ordinationes factæ ab Episcopis licet hæreticis, schismaticis, simoniacis, suspensis, degradatis aut excommunicatis.

Probatur 1. ex usu & praxi antiqua Ecclesiæ, quæ Clericos hæreticos cum suis gradibus & honoribus absque nova Ordinatione recepit.

Concilium Nicænum generale I. ann. 325. jubet Canone 8. ut *si Novatiani ad Ecclesiam Catholicam aliquando venerint, accipientes manus impositionem in Clero permaneant*.

Hanc vero impositionem manus, reconciliationis dumtaxat fuisse, non veræ Ordinationis, ostendit vel ista Concilii loquendi ratio, *in Clero permaneant*; qua videtur innuere hujusmodi Hæreticos ab Ordinatione sua non excidisse, sed ab ejus dumtaxat usu seu exercitio, quod per impositionem manus, tanquam per meram cæremoniam, eis jubet restitui. Ita Canonem hunc Nicænum intellexisse videtur S. Hieronymus Dial. contra Lucifer. sub finem, ubi ait, *Synodum Nicænam omnes Hæreticos suscepisse, exceptis Pauli Samosateni discipulis; & quod his majus est*, inquit, *Episcopo Novatianorum, si conversus fuerit, Presbyterii gradum servat*.

Arianos similiter receptos fuisse, testatur S. Athanasius Epistola ad Rufinianum. Aliquod nihilominus vult discrimen esse observandum inter duces & antesignanos hæreticos, & alios qui seducti sunt. *Placuit nimirum ut eis qui lapsi sunt, si impietatis fuerint præfecti, venia concedatur, si quidem resipiscant; nec detur tamen in Clero locus: iis vero qui impietati patrocinati non sunt, sed necessitate ac violentia tracti fuere, decretum est, ut & venia concedatur, & in Clero detur locus. Affirmabant quippe se minime in impietatem lapsos fuisse &c.* Idem testatur S. Hieronymus Dialogo adversus Luciferianos, probans non magis reordinandos esse, quam rebaptizandos, ejusmodi Clericos hæreticos.

Concilium Ephesinum an. 431. in definitione contra Messalianos, quæ exstat ad calcem 2. partis Actorum, eadem ratione egit cum illis Hæreticis. *Omnes*, inquit, *qui per universam Provinciam hæretici Messaliani vel Enthusiastæ sunt, vel de ejus hæreseos morbo suspecti, sive Clerici, sive Laici sint, conveniantur: & siquidem anathematizaverint; juxta ea quæ in prædicta Synodo scripto pronuntiata sunt, in scriptis; si Clerici fuerint, maneant Clerici, si Laici ad communionem admittantur. Quod si renuerint anathematizare, si Presbyteri vel Diaco-*

Hæretici Clericitū suis gradibus recepti.

T. 2. Con. p. 42. B. Novatiani.

T. 4. p. 2. pag. 305. Ariani.

Ed. recen. To. 1. pag. 9[illegible]3. C. To. 4 pag. 2. p. 304. & seq.

T. 3. Con. p. 809. B. Messaliani dicti Euchytæ seu orantes & spirituales quod affirmarent orationē solā sufficere absque bonis operibus.

Diaconi fuerint, vel in alio quopiam gradu Ecclesiæ, excidant & a Clero, & a gradu, & a communione; Laici vero anathematizentur.

Nestoriani. Eadem œconomia usi sunt Patres Ephesini erga Nestorianos, sicut ex S. Cyrilli Patriarchæ Alexandrini qui Concilio præfuit, Epistolis ad Maximum & Gennadium colligitur, & ex iisdem Epistolis colligebat Tharsius Patriarcha Constantinopolitanus Actione 1. Concilii septimi, toto approbante Concilio; quod idem & suo tempore observandum esse erga eosdem Hæreticos volebat S. Gregorius Magnus L. 11. Epist. 67. alias L. 9. Epistola 61. *Nestorium*, inquiebat, *cum omnibus sequacibus suis, & reliquas hæreses anathematizent: venerandas quoque Synodos quas universalis Ecclesia recipit, se recipere, & venerari promittant, & absque ulla dubitatione eos Sanctitas vestra, servatis eis propriis Ordinibus, in suo cœtu recipiat.*

T. 7. Con. p. 70. & seq.

To. 2. pag. 1169. E F.

Tom. 2. pag. 422. Eadem cum indulgentia receptos fuisse Pelagianos testatur S. Leo Epistola 6. alias 86. in qua nonnullos Episcopos graviter redarguit, qui Clericos Pelagianos, sine ulla hæreseos expressa & publica damnatione, (quod unum reprehendit S. Pontifex) ad Ecclesiam cum suis gradibus admittebant.

Donatistæ. Donatistas pariter, licet in hæresi & schismate ordinatos, cum suis tamen gradibus receptos fuisse testis est S. August. Epist. 185. alias 50. quæ est de correctione Donatistarum, ad Bonifacium Comitem, in qua c. 10. n. 47. sic loquitur: *Hoc erga istos ab initio servavit Africana Catholica ex Episcoporum sententia, qui in Ecclesia Romana inter Cæcilianum & partem Donati judicaverunt, damnatoque uno quodam Donato, qui auctor schismatis fuisse manifestatus est, cæteros correctos, etiamsi extra Ecclesiam ordinati essent, in suis honoribus suscipiendos esse censuerunt: non quod etiam foris ab unitate corporis Christi possent habere Spiritum sanctum; sed maxime propter eos, quos foris positi possent decipere, & a susceptione illius muneris impedire: deinde ut etiam ipsorum infirmitas lenius excepta, intus sanabilis fieret, jam nulla pertinacia claudente oculos cordis adversus evidentiam veritatis.* Idem rursus testatur S. Doctor tum Epistola 43. alias 162. tum Lib. 2. contra Cresconium c. 11. & 12.

To. 2. pag. 661. F.

Monothelitæ. Cum Monothelitis eadem indulgentia actum fuisse legimus Actione 1. septimæ Synodi generalis. Tharasius quippe in ea sic loquitur: *Quin potius & plures eorum qui in sexta sancta Synodo consederunt, a Sergio, Pyrrho, Paulo, & Petro, præceptoribus videlicet hæreseos unam voluntatem in Christo prædicantium, ordinati sunt; quoniam hi vicissim Constantinopoleos thronum sortiti sunt, & a Petro, qui ex his novissimus eidem throno præsedit, usque ad sextam Synodum, anni plus non transierunt, quam quindecim: & ipsi, qui intra hoc tempus fuerunt, Thomas & Joannes & Constantinus Pontifices in præsignato tempore; id est, dum hi qui hæretici nominati sunt, extitisse noscuntur, & propterea non sunt improbati: per quinquaginta enim annos tunc hæresis perduravit; sed sextæ Synodi Patres ipsos quatuor anathematizarunt, quamquam Ordinatio eorum esset.* Ib. Tharasius jam dixerat: *quid dicitis de Anatolio? Nonne Primas sanctæ Synodi fuit? & ecce a Dioscoro impio ordinatus est. Ergo & nos suscipiamus eos qui ab Hæreticis ordinati sunt, quemadmodum & Anatolius est receptus.*

T. 7. Con. pag. 91. D.

Ib p. 86. E. Anatolius.

Iconoclastæ. Ipsa tandem septima Synodus majorum exemplis, quæ in ejus Actis bene multa referuntur, innixa, post longam ea de re disputationem tota Actione prima institutam, idem de Iconoclastis decernit.

Hac sua porro agendi ratione manifeste declaravit Ecclesia, sibi ratas & validas videri quoad substantiam Ordinationes in hæresi vel datas vel receptas; si enim eas omnino nullas judicasset, procul dubio Hæreticos iterum ordinari jussisset.

Inde

Inde est, quod in Concilio Romano sub Melchiade an. 313. damnatus sit Donatus, eo quod confessus fuisset se rebaptizasse, & Episcopis lapsis manum imposuisse. Ita refert Optatus in fine L. 1. contra Parmenianum. *Pag.* 20. *nu.* 24.

Et Concilium Carthaginense III. an. 397. Can. 38. generatim prohibet *fieri rebaptizationes, reordinationes, & translationes Episcoporum*. *Tom.* 2. *Conc. p* 1171. C.

Concilium Toletanum VIII. an. 653. c. 7. videtur rationem indicare cur repeti non debeat Ordinatio data ab Hæretico. *Nequaquam*, inquit, *poterit aliquando profanari quod divina jussione, simulque Apostolicæ traditionis auctoritate sacrum noscitur extitisse. Verum sicut sanctum Chrisma collatum, & altaris honor evelli nequeunt, ita quoque sanctorum decus honorum, quod his compar habetur & socium, qualibet occasione fuerit perceptum, manebit omnibus modis inconvulsum.* *Tom.* 6. *Conc. p.* 406. *B.*

Concilium denique Trid. Sess. 7. Can. 9. definit: *in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, & Ordine, imprimi characterem in anima, hoc est signum quoddam spiritale, & indelebile, unde ea iterari non possunt.* *Tom.* 14. *Conc. p.* 777. C.

Et Sess. 23. Can. 4. sic pronuntiat: *Si quis dixerit, per sacram Ordinationem non dari Spiritum sanctum, ac proinde frustra Episcopos dicere: Accipe Spiritum sanctum; aut per eam non imprimi characterem, vel eum, qui Sacerdos semel fuit, laicum rursus fieri posse; anathema sit.* *Ib. p.* 864. *A. B.*

Triplex Morini responsio.

Idem jam edixerat Eugenius IV. in Decreto unionis.

Morinus ad hanc primam nostram probationem respondet, *Mor. Exercit.* 5. *c.* 8. *p.* 102. *c.* 1.

I. Manifestum esse Concilium Trid. ultimo loco citatum loqui de sola Ordinatione catholica, quam nusquam iterari debere omnes agnoscunt Orthodoxi, non vero de Ordinatione facta ab Hæreticis contra Ecclesiæ Canones. Ratio ipsi est, quia Concilium loquitur de illa Ordinatione quæ sacra est, & per quam Spiritum sanctum dari affirmat: talis est sola catholica Ordinatio. *Ib. c.* 10. *p.* 110. *& seq.*

II. Bene multa Hæreticorum, qui cum suis gradibus recepti sunt, exempla, non esse ad rem nostram præsentem; siquidem in Ecclesia Catholica juxta ritum a Christo præscriptum ordinati illi fuerant: at certum est apud omnes, Ordinationem semel rite collatam amitti non posse, nec consequenter iterari. Ita Novatiani, Ariani, Messaliani, Nestoriani, de quibus antea.

III. Merito potuisse Ecclesiam ratam habere aliquando Ordinationem in hæresi datam, adeoque & Clericos hæreticos ad se redeuntes recipere sine nova Ordinatione, quia potest Canones seu leges quas contra hujusmodi Ordinationes tulerat, revocare: *non enim irritæ istæ sunt*, ait Morinus, *nisi quamdiu vigent Canones*: Eos autem Canones revocasse, aut ab illis saltem dispensasse judicanda est, quoties in hæresi ordinatos admisit sine nova consecratione. *C.* 9. *n.* 7. *p.* 106.

Refellitur prima Morini responsio.

Refellitur hæc triplex Morini responsio.

Prima quidem. Tum quia Can. 9. Sess. 7. Concilium Trid. generatim & absolute loquitur de Sacramento Ordinis, perinde, ac de Sacramentis Baptismi, & Confirmationis: sicut igitur valet Sacramentum Baptismi & Confirmationis, quoad substantiam & characterem impressum, datum ab hæretico Episcopo: ita & Sacramentum Ordinationis. Tum quia falso supponit Morinus, eam solam Ordinationem esse sacram & ratam, quæ catholica est, id est, Morini sensu, a catholico Episcopo juxta Canones Ecclesiæ data; falso non minus sensum hunc Canoni Tridentino affingit: hoc enim ipsum est, de quo disputamus, ac pro responsione affert Morinus, quod est in controversia positum, quod vitium, ut vocant Dialectici, est petitionis

 prin-

principii. Nos vero contendimus, Ordinationem semper in se sacram esse, ac ratam, quæ juxta ritum a Christo præscriptum celebratur ab Episcopo sive catholico, sive hæretico; tum quia est ab auctoritate sacra; tum quia confert auctoritatem sacram, quam inficere seu impedire non potest minister hæreticus vel improbus.

Nec urget Morini ratio, Synodum nempe de illa dumtaxat loqui Ordinatione, per quam datur Spiritus sanctus, qualis est sola catholica. Quis enim non videat per accidens esse, non vero ex defectu virtutis, quod Ordinatio in hæresi data vel accepta Spiritum sanctum non conferat, propter obicem scilicet, hæreseos? Nonne etiam Ordinatio catholica privatur aliquando & quidem per accidens Spiritu sancto, quando nempe percipitur cum lethalis peccati conscientia? ita profecto. An nullam eam & irritam idcirco diceret Morinus? non puto. Male colligit igitur, Synodum de una dumtaxat loqui catholica Ordinatione, eo quod loquatur de illa, per quam datur Spiritus sanctus. Non est hic certe Canonis laudati scopus; sed dumtaxat ut damnet errorem Novatorum, qui omnem efficaciam, ac virtutem detrahebant Ordinationi, quam dicebant, ut refertur Can. 3. ejusd. Sess. 23. *non esse verum, ac proprie dictum Sacramentum, sed figmentum quoddam humanum excogitatum a viris rerum ecclesiasticarum imperitis; vel esse tantum ritum quemdam eligendi ministros verbi Dei & Sacramentorum.*

Tom. 14. Conc. p. 864. A.

Refellitur secunda responsio.

Secunda pariter Morini responsio plus roboris non habet. Esto enim, multi ex illis Hæreticis qui sine nova Ordinatione recepti sunt, fuerint in Ecclesia catholica ordinati: at saltem recurrit vis tota nostri argumenti erga cœteros, quos non negat Morinus Ordinationem in hæresi percepisse; quales fuere v. g. illi Nestoriani, de quibus loquitur S. Gregorius Magnus loco citato. Scripsit enim S. ille Pontifex annis prope 170. post Nestorium ab Ecclesia excisum; unde dubitari non potest, quin illi, quos jubet recipi cum suis gradibus, ordinati fuissent a Nestorianis; Tales etiam fuere Donatistæ, testante ipsomet S. Augustino, eos extra Ecclesiam fuisse ordinatos: tales pariter Monothelitæ; talis Anatolius, referente, ac probante Tharasio Actione 1. VII. Synodi. Præterea vero, sicut Hæreticus in Ecclesia catholica ordinatus, Ordinationem suam per subsequentem hæresim non amittit, ita nec jus seu potestatem illam aliis conferendi: cum in accepto charactere, & quidem superstite, jus illud fundetur. Ita fere argumentatur S. Augustinus adversus Parmenianum, sicut mox referemus: ex quo ratiocinio directe concluditur, Ordinationem in hæresi datam vel acceptam, ratam esse, ac validam quantum ad substantiam & characterem impressum.

Refellitur tertia responsio.

Tertia denique responsio vana videtur, ac futilis, nec satis cohærens cum principiis ipsiusmet Morini. Qua etenim ratione fieri potest, ut Ordinatio, quæ ab initio nulla fuit & invalida quoad substantiam, defectu tum materiæ sufficientis, ac legitimæ, tum potestatis in ministro, per solam extrinsecam Ecclesiæ approbationem subinde valida & rata subito evadat, absque materia & forma legitima de novo adhibita? *Quod enim ab initio non valuit*, ait effatum Juris, *tractu temporis non convalescit*. Sic Baptismus, Confirmatio, quæ defectu materiæ vel formæ legitimæ statim non valuerunt, nusquam subinde valere possunt, nisi de novo vera & legitima usurpetur materia & forma. Neque proprie eo in casu iterari dicitur Sacramentum; quod enim primo collatum vere non fuit, proprie non iteratur, sed simpliciter confertur.

Porro, juxta Morinum, Ordinatio data in hæresi, neque est a ministro legiti-

gitima potestate instructo, (major autem non est defectus, ut vulgo dicitur, quam potestatis) neque legitimam & expeditam habet materiam, propter Canones Ecclesiæ talem prohibentes Ordinationem: Morinum enim audivimus antea dicentem, Canones illos seu conditiones quas Ecclesia statuit: *materiam Sacramenti Ordinis sic afficere, ut earum defectu materia reddatur Ordinationi inepta; atque conditiones illas tam spectare ordinantem, quam ordinandum*. Igitur nulla erat, juxta ipsum, talis Ordinatio. Nihilominus Ecclesia Hæreticos sic ordinatos ad se revertentes recipit; servatis quos acceperant gradibus, sine nova Ordinatione: quomodo ista cohæreant, fateor, non intelligo. Res autem plana erit, ac facilis, si dixerimus, Ordinationem illam valuisse quoad substantiam, & Ecclesiam restituisse dumtaxat legitimum usum seu exercitium functionum Ordinis, a quibus Hæretici illi exciderant. T. 9. n. 1. p. 104.

Probatur 2. auctoritate S. Augustini, & momentis quibus ille impugnat Donatistas. L. 2. contra Epistolam Parmeniani c. 13. sic loquitur: *Quod quidem eorum* (Donatistarum) *dicere cœperunt, Baptismum quidem non amittit qui recedit ab Ecclesia, sed jus tamen dandi amittit; multis modis apparet frustra & inaniter dici. Primo, quia nulla ostenditur causa, cur ille qui ipsum Baptismum amittere non potest, jus dandi potest amittere. Utrumque enim Sacramentum est, & quadam consecratione utrumque homini datur, illud cum baptizatur, istud cum ordinatur; ideoque in Catholica utrumque non licet iterari. Nam si quando ex ipsa parte venientes etiam Præpositi, pro bono pacis correcto schismatis errore suscepti sunt, etsi visum est opus esse ut eadem officia gererent quæ gerebant, non sunt rursum ordinati; sed sicut Baptismus in eis, ita Ordinatio mansit integra: quia in præcisione fuerat vitium, quod unitatis pace correctum est; non in Sacramentis, quæ ubicumque sunt, ipsa sunt. Et cum expedire hoc judicatur Ecclesiæ, ut Præpositi eorum venientes ad catholicam societatem honores suos ibi non administrent; non eis tamen ipsa Ordinationis Sacramenta detrahuntur, sed manent super eos. Ideoque non eis in populo manus imponitur, ne non homini, sed ipsi Sacramento fiat injuria*. Clariora sunt hæc S. Doctoris verba, quam ut expositione indigeant. T. 6. p. 44. A. B.

Frustra hic reponit Morinus, eos, de quibus loquitur S. Augustinus, in Ecclesia catholica fuisse ordinatos. Namque 1. rationes quibus pugnat S. Doctor, ex æquo militant pro validitate Ordinationis datæ aut in Ecclesia catholica, aut extra illam, sicut patebit attendenti. 2. In Epistola ad Bonifacium antea laudata aperte dicit, Donatistas etiam *extra Ecclesiam ordinatos* cum suis gradibus revertentes receptos fuisse. Superfluum foret plura ex eodem S. Doctore proferre testimonia; eo enim tendunt quotquot adversus Donatistas lucubrationes emisit, ac contorsit argumenta, ut ostenderet, Sacramenta vim suam & efficaciam non mutuari a ministro, sed ab auctore Christo; adeoque valida esse, quæ ab Hæreticis ritu a Christo præscripto administrantur; quæ argumenta fusius exposuimus in nostro de Sacramentis in genere Tractatu; unum aut alterum refricasse hic sufficiat. *Memento*, inquit sanctus Doctor L. 2. contra Litteras Petiliani c. 47. *Sacramentis Dei nihil obesse mores malorum hominum, quo illa vel omnino non sint, vel minus sancta sint; sed ipsis malis hominibus, ut hæc habeant ad testimonium damnationis, non ad adjutorium sanitatis. Non merita personarum consideres*, ait S. Ambrosius L. de Mysteriis c. 5. *sed officia Sacerdotum*. Tom. 9. p. 253. A. Tom. 2. p. 332. A.

S. Gregorius L. 2. Epistola 46. alias 32. Indict. 10. ad Joann. Episcopum Ravennatensem, occasione iterandæ cujusdam Ordinationis: *Illud autem quod dicitis*, inquit, *ut is qui ordinatus est, iterum ordinetur, valde ridiculum est,* To. 1. p. 608.

 & ab

& ab ingenii vestri consideratione extraneum: nisi forte quod exemplum ad medium deducitur, de quo & ille judicandus est, qui tale aliquid fecisse perhibetur. Absit autem a fraternitate vestra sic sapere: sicut enim baptizatus semel, iterum baptizari non debet; ita qui consecratus est semel, in eodem iterum Ordine non debet consecrari: sed si quis forsitan cum levi culpa ad sacerdotium venit, pro culpa pœnitentia indici debet. ....

Tom. 6. Conc. p. 394. Synodus Toletana VIII. an. 653. cap. 7. postquam ostendit *templorum Dei consecrationem, chrismatis benedictionem, sacrorum Ordinum institutionem, ad solos Episcopos pertinere*, sic pergit: *Nequaquam ergo aliquando poterit profanari, quod divina jussione, simulque Apostolicæ traditionis auctoritate sacrum noscitur extitisse. Verum sicut sanctum chrisma collatum, & altaris honor evelli nequeunt, ita quoque sanctorum decus honorum ... qualibet fuerit occasione perceptum, manebit omnibus modis inconvulsum.*

Tom. 8. Conc. p. 541. Denique Nicolaus I. ad Consulta Bulgarorum responsione 71. rem eleganter exponit comparatione. *Multa*, ait, *bona ministrando se tantummodo lædunt, & cerea fax accensa sibi quidem detrimentum præstat, aliis vero lumen in tenebris administrat; & unde aliis commodum exhibet, inde sibi dispendium præbet.*

Solvuntur Objectiones ab exemplis Ordinationum, quas idcirco irritas & iteratas fuisse contendit Morinus, quod factæ fuissent contra Canones Ecclesiæ.

Morinus, De sacris Ordinationibus parte 3. Exercitatione 5. c. 2. 3. 4. 5. 6. & 7. pluribus exemplis efficere nititur, olim irritas & iteratas fuisse Ordinationes datas ab Hæreticis, Schismaticis, simoniacis, suspensis, degradatis aut excommunicatis. Eumdem, quem ipse, ordinem sequemur, &, ut ait c. 2. 1. *ordine retrogrado a posterioribus ad priora tempora conscendemus.*

Expenditur factum Urbani II. qui Daibertum a Nezelone Episcopo Moguntino schismatico, hæretico, excommunicato ordinatum retordinavit.

Sedere cœpit an. 1087. Sedit an. 11. m. 4. d. 18. Duo ex Urbano II. qui obiit an. 1099. profert testimonia Morinus. Primum ex Epistola ipsius ad Petrum Pistoriensem Episcopum, & Rusticum Abbatem Vallis umbrosæ, quam refert Gratianus Decreti 2. p. causa 1. q. 7. c. 24. Alterum ex Epistola ad Lucium Præpositum S. Juventii apud Ticinum, quam refert Baronius ad an. Christi 1099.

Antuerp. L. 11. p. 674. Decret. Grat. p. 609. In priori Epistola causam & rationem reddit, cur Daibertum a Nezelone seu Guezelone Sedis Moguntinæ invasore simoniaco in Diaconum ordinatum rursus ordinaverit. *Daibertum*, inquit, *a Nezelone licet simoniaco, non simoniace ejusdem confessione reperimus in Diaconium ordinatum: & B. Innocentii Papæ sententia constat declaratum, quod Nezelon (quem constat ab Hæreticis ordinatum) quia nihil habuit, nihil dare potuit ei, cui manus imposuit. Nos igitur tanti Pontificis auctoritate firmati, & Damasi Papæ testimonio roborati, qui ait, Reiterari oportet quod male actum est, Daibertum ab Hæreticis corpore & spiritu digressum, atque utilitatibus Ecclesiæ pro viribus insudantem ex integro (Ecclesiæ necessitate ingruente) Diaconum constituimus. Quod non reiterationem existimari censemus, sed tantum integram Diaconii dationem; quoniam, ut prædiximus, qui nihil habuit, nihil dare potuit.* Non video, ait hic Morinus, *qua ratione ista Pontificis actio ad solam Or-*

T. 2. n. 3. pag. 80. *dinis exequendi indulgentiam coarctari possit. Ponderanda sunt singula verba: testantur omnia de Diaconatus substantia sermonem esse, non de executione, nisi*

conse-

consequenter. Etenim hoc manifeste important ista verba: *Nezelo nihil habuit, nihil dare potuit. Daibertum Diaconum ex integro constituimus, non per iterationem, sed integram Diaconii dationem seu collationem*.

In altera vero ad Lucium Epistola respondens huic quæstioni, *utrum sit utendum Ordinationibus, & reliquis Sacramentis a criminosis exhibitis*, ait 1. *Quod si schismate vel hæresi ab Ecclesia non separantur, eorumdem Ordinationes, & reliqua Sacramenta sancta sint & veneranda*. Quod ubi aliquibus S. Augustini testimoniis demonstravit, sic pergit: *Cæterum Schismaticorum, & Hæreticorum Sacramenta, quoniam extra Ecclesiam sunt; formam quidem* (hoc est, interprete Morino, exteriorem speciem Sacramentorum, *non autem virtutis effectum*) id est, eodem judice, veritatem *habere profitemur*. Ait 2. Baptismum ab Hæretico datum ratum esse; atque aliam esse considerationem Baptismi, & Ordinationis seu hoc esse discriminis inter Baptismum, & Ordinationem, quod Baptismus, cum absolute sit necessarius, ab Hæretico datus valeat, non item Ordinatio. At discrimen illud repeti non potest ex parte effectus, siquidem Baptismus ab Hæretico datus & acceptus gratiam non confert, perinde ac Ordinatio; ergo discrimen illud totum se tenet ex parte substantiæ, quia nempe ratus est, quoad substantiam Baptismus, irrita vero Ordinatio.

Ad primum testimonium, missa responsione Glossatoris, a qua non multum recedit Estius, nempe illum Daibertum non ritu a Christo præscripto, sed violata forma ordinatum fuisse, cujus certe responsionis nullum videtur esse fundamentum. In 4. dist. 25. parag. 4. p. 4.

Resp. 1. dubiæ ac incertæ fidei videri Epistolam illam quam refert Gratianus: verba etenim, quæ laudat, non exstant in Epistola Urbani II. ad Pistoriensem, & Rusticum, qualis a codice manuscripto Bibliotechæ sancti Victoris Parisiensis publici juris facta est T. 10. Conc. Edit. Labeanæ p. 443. ubi extat inter Epistolas hujus S. Pontificis n. 19. Hæc nihilominus, ut nihil dissimulemus, integra non videtur, sed mutila; siquidem ad propositam sibi a Pistoriensi, & Rustico quæstionem, quare scilicet ordinasset in Episcopum Pisanum, eum qui a Guezelone hæretico ordinatus fuerat Diaconus, minime respondet. Nec dicas verba a Gratiano relata esse finem illius Epistolæ, cujus initium legitur T. 10. Concil. ita ut ex utroque fragmento seu parte, integra Urbani II. Epistola coalescere debeat. Namq; non cohæret initium cum fine: initio significat S. Pontifex maximum ortum esse scandalum, quod in Episcopum Pisanum ordinasset eum, qui a Guezelone Sedis Moguntinæ invasore hæretico, simoniaco, fuerat ordinatus Diaconus; in fine vero ejusdem (ut supponitur) Epistolæ, ait se Daibertum a Guezelone in Diaconum ordinatum, de novo Diaconum consecrasse: initium de Episcopo, finis de Diacono ordinato loquitur, prætermissa responsione, de qua potissimum rogabatur. Hæc certe non cohærent, & nobis hanc Urbani auctoritatem maxime suspectam efficiunt.

Resp. 2. verba ista: *Nezelo nihil habuit, nihil dare potuit. Daibertum Diaconum de integro constituimus &c.* verba, inquam, illa, quidquid dicat Morinus, recte intelligi, & exponi posse, non de substantia, sed de functionibus, usu & exercitio Diaconatus: unde merito ait Urbanus, *se non per iterationem, sed integram Diaconii dationem* seu collationem, ordinasse Daibertum; hoc est, fere integrasse, seu restituisse Daibertum functionibus sui Ordinis a quibus suspensus erat. Commmuni autem ac recepto loquendi more, quoties aliqua potestas tota tendit ad certas aliquas functiones, quas tamen

obire non poteſt, cum ſit ligata & ſuſpenſa, irrita, nulla, inanis, & vacua dicitur; econtra, cum tollitur ſuſpenſio, cum ligamen ſolvitur, ac liber permittitur functionum illius poteſtatis uſus, tunc poteſtas illa dicitur conferri, dari, de integro reſtitui, rata & valida fieri, non quidem in ſe ſimpliciter, ſed reſpective ad functiones, ad quas illa datur. Porro poteſtas Ordinis tota eſt in utilitatem aliorum, tota ad certa munia obeunda, certaſque exercendas functiones deſtinatur: ſic Epiſcopus, Præsbyter, Diaconus, non ſibi, ſed aliis eſt Epiſcopus, Præsbyter, Diaconus; ſi ergo contingat, Epiſcopum, Præsbyterum, Diaconum, ſuſpendi a functionibus ſui Ordinis, a gradu ſuo removeri, deponi, ſi ſuum aliis miniſterium exhibere amplius non poſſunt, nec Epiſcopi, nec Præsbyteri, nec Diaconi appellatione donantur, non quod characterem amittant, qui indelebilis eſt, ſed quod priventur illius functionibus, honore ac dignitate. Hoc ſenſu Scriptores Eccleſiaſtici interdum aſſerunt inania, nulla, & irrita eſſe Sacramenta, quæ carent effectu, ad quem producendum ſunt a Chriſto inſtituta. Sic S. Leo in Epiſt. 60. alias 40. ad Anatolium Conſtantinopolitanum dixit: *in Eccleſia Dei, quæ corpus eſt Chriſti, aliter nec rata eſſe ſacerdotia, nec vera ſacrificia, niſi in noſtræ proprietate naturæ verus nos Pontifex reconciliet, verus immaculati agni ſanguis emundet*. Et Algerus Lib. 3. de Sacramento corporis, & ſanguinis Domini cap. 12. ait ſacrificium, quod Hæretici offerunt, vocari a Sanctis, inane, & falſum, *quia*, inquit, *effectum ſalutis, quem videtur promittere, non confert*, quæ certe loquendi ratio non arguit exiſtimaſſe Scriptores illos nulla eſſe quoad ſubſtantiam Sacramenta, ſed tantum gratiæ ſpiritualis vacua.

Tom. 1. p. 556. c. 2.

Bibl. PP. T. 12 p. 290. C. B.

Atque hoc ſenſu exponi debet, quod hic ex Urbano II. refert Gratianus.

T. 10. Conc. p. 501. E: Pariter, quod in Concilio Placentino, an. Chriſti 1095. ſub Urbano II. ſtatutum fuit, nempe ut, *quidquid in ſacris Ordinibus & in Eccleſiaſticis rebus data, & promiſſa pecunia acquiſitum ſimoniace videretur, pro irrito haberetur, nullaſque vires habuiſſe & habere judicaretur*.

Ib. p. 615. Item quod in Synodo Romana an. 1099. ſub eodem Urbano Can. 4. decretum eſt his verbis: *Qui ſcienter ſe a ſimoniacis conſecrari, imo execrari paſſi ſunt, eorum conſecrationem omnino irritam eſſe decernimus*.

Quedlinbeurg Abbatia prope Halberſtadium in Saxonia. Item quod ſub Gregorio VII. in Concilio Quintilinebergenſi an. 1085. actum eſt. Ibi enim *Ordinatio Vvecilonis Moguntini invaſcioris ..... imo omnes Ordinationes & conſecrationes excommunicatorum, penitus irritæ judicatæ ſunt, juxta Decreta SS. Patrum, Innocentii, Leonis I. Pelagii, atque ejus ſucceſſoris Gregorii I.* Vvecilo, ſive Nezelo, ille ipſe eſt, qui Daibertum, de quo hic, Diaconum ordinaverat.

Ib. p. 405 B. Ad ſecundum teſtimonium ex Epiſtola ejuſdem Urbani II. ad Lucium Reſp. 1. vel iſta ipſius verba citata: *Schiſmaticorum, & Hæreticorum Sacramenta quoniam extra Eccleſiam ſunt .... forma quidem Sacramentorum, non autem virtutis effectum habere profitemur*: vel iſta, inquam, verba decretoria ſunt adverſus Morinum, quibus manifeſte oſtenditur, judice S. Pontifice Urbano II. apud Schiſmaticos, & Hæreticos rata & valida eſſe Sacramenta quoad ſubſtantiam, licet ſuum effectum, gratiam ſcilicet, non aſſequantur, quem tamen, recedente obice ſeu fictione, aſſequuntur, ut ſtatim addit S. P. *niſi cum ipſi*, inquit, *vel eorum Sacramentis initiati per manus impoſitionem ad catholicam redierint unitatem*, quæ verba rurſus confirmant loqui S. Pontificem de effectu Sacramentorum, qui nullus eſt apud Hæreticos, ſed qui redit ubi

Apud Bar. T. 11. p. 676. num. 28.

de

deponitur fictio. Si vero loqueretur S. P. de substantia Sacramenti, quam vellet, si Morino credimus, nullam in hæresi fuisse, an disceret Sacramentum illud denuo valere seu redire sine nova Ordinatione, ubi Hæreticus ad Ecclesiam se recipit? non profecto: Sacramentum, enim quod semel fuit invalidum, defectu partis essentialis, semper invalidum remanet.

Resp. 2. S. Pontificem merito distinguere inter Baptismum, & Ordinationem, non quidem ratione substantiæ, quasi ratus foret ac validus Baptismus, irrita vero ac nulla Ordinatio; sed ratione effectus: quia Baptismus ab Hæretico datus suum consequitur effectum in eo, qui hæresi baptizantis non adhæret, nec ullum aliunde gratiæ baptismali ponit obicem. Licet enim Baptismum, propter summam ejus necessitatem, a quocumque homine etiam Pagano percipere: non ita est de Ordinatione, quæ licite ac tuta conscientia nec dari nec percipi potest ab Hæretico, Schismatico &c. Non aliam esse S. Pontificis mentem intelliget, quisquis ejus Epistolam legerit: *Alia*, inquit, *in Baptismo*, *& alia in reliquis Sacramentis consideratio est: quippe cum & ordine prior, & necessarior sit. Subdito enim morituro prius baptismate, quam dominici corporis communione vel aliis Sacramentis consulitur. Et dum forte Catholicus non invenitur, satius est ab hæretico Baptismi Sacramentum sumere, quam in æternum perire.* *Apud Bar. T. 11. pag. 676. n. 29.*

Dices 1. S. Pontifex Urbanus II. in Epistola quam retulimus, absolute pronuntiat Daibertum nihil a Nezelone accepisse utpote qui nihil haberet; nego non tantum usum & exercitium Ordinis, sed nequidem ipsam Ordinis substantiam seu characterem accepit.

Resp. ex mox dictis & expositis, Daibertum nihil a Nezelone accepisse, quantum ad liberas Ordinis functiones, a quibus propter labem simoniacam merito suspensus erat, concedo: quantum ad Ordinis substantiam nego. Accepit enim a Nezelone, quod habuit: Nezelo autem valide fuerat ordinatus, & charactere insignitus, tametsi simoniacus. Quamdiu enim Ordinationis forma essentialis integra servatur, rata & valida est Ordinatio: crimen autem simoniæ formam Sacramenti non inficit, sed animam illius, qui Ordinationem vel confert, vel recipit.

Instabis 1. Testatur ibidem S. P. Urbanus se Daibertum *Diaconum constituisse*, non quidem iterando, sed Diaconatum de integro conferendo: *Quod*, inquit, *non iterationem existimari censemus, sed tantum integram Diaconii dationem. Quoniam, ut prædiximus, qui nihil habuit, nihil dare potuit.* Igitur Urbanus S. P. de novo Diaconatum Daiberto conferens, manifeste supponit illum antea vere, ac valide Diaconatum non percepisse.

Resp. dist. Urbanus non iteravit, sed de novo Diaconatum Daiberto contulit, eo quod iisdem ferme exterioribus cæremoniis usus est ad restituendum ipsi liberum exercitium Ordinis, concedo: eo quod de novo substantiam & characterem Diaconatus ipsi dederit, nego. Scilicet cum alicui suspenso restituebatur libera functionum suarum exercendarum facultas, eædem fermæ cæremoniæ, ac ritus usurpabantur, qui in ipsa Ordinatione. Nicolaus II. S. P. in Epistola ad omnes Episcopos ait: *Ejusmodi simoniacos misericorditer per manus impositionem pro temporis necessitate in officio concedimus permanere.* Et Fulbertus Carnotensis Episcopus Epistola 25. ad Leutericum Senonensem, loquens de aliquo Præsbytero, qui ab Episcopo non suo data pecunia, fuerat ordinatus, deponendum eum esse pronuntiat, & pœnitentiæ juxta sacros Canones subjiciendum; cœterum, digna peracta pœni-

tentia suos ei restituendos gradus esse, non quidem iterata Ordinatione quam sacri Canones, sicut & iterationem Baptismi severe prohibent, sed *benedictione aliqua, & vestium atque instrumentorum sacerdotalium restitutione*. Adumbrata igitur quodammodo erat, non vera, & quoad characterem Ordinatio. Eo fere modo, quo, redeuntes ab hæresi ad Ecclesiam, per manuum impositionem, unctionem, & chrismationem olim recipiebantur, ut alias diximus, quæ cœremonia imago quædam erat, & umbra Sacramenti Confirmationis, non verum, ac proprie dictum hujus nominis Sacramentum.

Instabis 2. Urbanus explicans, qua ratione Daiberto *integram Diaconii dationem* contulerat, satis aperte indicat, se illam *integram* idcirco appellare, quod nihil omnino præcessisse arbitraretur, *quia*, inquit, *qui nihil habuit, nihil dare potuit*.

Resp. dist. ant. *integram* appellat quantum ad functiones, & liberum acceptæ potestatis exercitium, concedo: quantum ad substantiam & characterem Ordinationis, nego. Istum habebat Nezelo, quem consequenter aliis valide, quamquam illicite, conferre potuit, qui autem, ut observatum est, Ordines suos a quibus suspensus est, exercere non potest, is usu quodam communi nihil habere dicitur, quia Ordo totus ad ministerium aliis præstandum tendit, & ordinatur; & potestas iners, tanquam nulla censetur.

Instabis 3. Urbanus II. testatur se Innocentii, & Damasi SS. Pontificum sequi sententiam: Damasus autem loquitur de Chorepiscopis, qui, cum Episcopi non essent, Præsbyteros tamen ordinare præsumpserant, quam Ordinationem tanquam nullam & irritam jussit iterari, *quia*, inquiebat, *reiterari oportet, quod malum actum est*.

Resp. Urbanus testatur se Damasi sententiam sequi, ex parte & in aliquibus, id est in restitutione functionum Ordinis, concedo: in iteratione Ordinationis, sicut agendum censuit erga illos, qui a Chorepiscopis, non veris Episcopis, ordinati fuerant, nego. Paritas in omnibus hic urgeri non debet, sed mens S. Pontificis commode ac benigne pro subjecta materia interpretanda est. Et certe Urbanus hic cum Damaso conjungit Innocentium, qui de sola, ut infra videbitur, Ordinis executione loquitur; igitur ex utroque id sumit, quod utrique commune est: porro sententia ista: *iterandum, quod nullum fuit*: universim sumpta, sive de substantia & charactere, sive de executione tantum Ordinis, utrique communis quidem est, sed per legitimam, ut ajunt, accommodationem distribuenda, non æqualiter applicanda.

T.10.Conc. pag. 615. ib. p. 501. Dices 2. In Synodo Romana an. 1099. eodem sedente R. Pontifice Urbano Can. 4. decretum emissum est his verbis: *qui scienter se a simoniacis consecrari, imo & execrari passi sunt, eorum consecrationem omnino irritam esse decernimus*. Idem plane statuitur a Concilio Placentino anno Christi 1095. sub eodem Urbano.

Resp. eamdem recurrere solutionem, ejusmodi scilicet Ordinationes nullas esse seu irritas, quantum ad functiones seu executionem Ordinis, &, ut loquitur Concilium Placentinum, *nullas vires habere*, concedo: quantum ad substantiam, & characterem Ordinationis, nego.

T.21. Bib. PP. Lugd. p. 123. Dices 3. Hildebertus Cenomanensis Episcopus Epistola 14. consultus de aliquo, qui cum simoniace Diaconatum suscepisset, postea ad Præsbyteratum promotus fuerat: respondet, eum esse deponendum, quod sacerdotio perperam initiatus fuisset, & forte ne ipsum *quidem Diaconatum suscepisset*.

Resp.

Resp. Dubium & ancipitem eam in rem fuisse Hildebertum, qui non ignorabat eam suo tempore in controversia positam esse, nec adhuc satis eliquatam & definitam.

Expenditur factum Leonis IX. Summi Pontificis in causa ordinationum Simoniacorum.

Simonia ex S. Thoma 2. 2. q. 100. art. 1. *est studiosa voluntas emendi aut vendendi aliquid spirituale, vel spirituali annexum.*

Simoniam scelus esse, ac horrendum crimen ab infinitis propemodum Conciliorum Statutis & Canonibus proscriptum, superfluum videtur hic pluribus demonstrare, quod omnes agnoscunt.

Undecimo & duodecimo sæculo labes illa ac pestis simoniaca, ita omnium fere Clericorum animos invaserat, ut cum Clemens II. & Leo IX. eos reprimere, ac vigore Canonum a suis functionibus suspendere tentarunt, statim commota ingenti Clericorum seditione a proposito deterriti sunt, ne forte vix aliqui superessent, qui populis sacra possent dispensare. Quapropter inviti eos tolerare compulsi sunt, ac imposita dumtaxat quadraginta dierum pœnitentia, suorum Ordinum functiones ipsis pro necessitate temporis permiserunt. Quantum vero ad nostrum præsens institutum attinet, simonia exerceri potest vel ab ordinante, vel ab eo, qui ordinatur, vel ab utroque simul. His præmissis **Obiit an. 1054.**

Leo IX. Sedere cœpit ann. 1049. Ejus ætate simoniaca Labes Ecclesiam multum infestavit, cujus occasione excitata fuit gravis ac molesta controversia circa Ordinationes factas a simoniacis, an nempe ratæ forent ac validæ, an irritæ & nullæ; adeoque an iterandæ vel non. *De iis qui sunt a simoniacis consecrati* (inquit Petrus Damianus Cardinalis Ostiensis, qui his florebat temporibus, in præfatione Opusculi 6. cui nomen fecit *Gratissimus*:) *quanta iam per triennium in tribus Romanis Conciliis fuerit disceptatio, quamque perplexa, atque confusa dubietas, & in iis partibus quotidie ventiletur, sanctitatem vestram latuisse non arbitror: præsertim cum crescente fluctuationis ambiguo, eatenus sit processum, ut nonnullos constet Episcopos ab illis ordinatos Clericos denuo consecrasse*, Addit ibid. Leonem IX. S. P. *in postrema Synodo omnes Episcopos ex divina obtestatione rogasse, quatenus Dei misericordiam in commune deposcerent, ut quidquid super hoc scrupuloso negotio decernendum esset, nutantibus revelaret*. Porro, inquit Morinus c. 2. hæc animarum anxietas & dubitatio, hæc quæstionis obscuritas versari dumtaxat poterat circa substantiam Ordinationis a simoniaco datæ vel acceptæ, an rata scilicet foret vel irrita, non vero circa executionem, functionem, & exercitium Ordinis; nullius enim Christiani animum subiit tam absurda cogitatio, nedum dubitatio, legitimam esse functionem Ordinis a simoniaco dati: omnes fatebantur, tum dantem, tum percipientem ejusmodi Ordinationem, peccare graviter, & ab Ordinis functionibus, usu & exercitio suspensum esse; de una igitur Ordinis substantia movebatur quæstio. **Obiit an. 1072.** *Pag. 422.* *ib. p. 423. col. 1. B.* *N. 11. f. 82.*

Ipse vero S. P. Leo IX. eodem teste Petro Damiano, irritas habuit Ordinationes simoniacorum, quas idcirco iteravit. *Id etiam nos non præterit*, inquit Petrus Damianus Opusculo 5. circa medium, *quod nostræ memoriæ Leo IX. Papa plerosque simoniacos, & male promotos, tanquam noviter ordinavit*. Et c. 35. citati Opusculi 6. testatur eumdem Leonem *synodalis vigore aucto-* *Pag. 419. col. 1. A.* *Pag. 445. col. 1. A.*

auctoritatis omnes simoniacorum Ordinationes cassasse, sed eum incommoda hinc emergentia conspexisse, Constitutionem suam ad Clementis II. decretum, quod illi suggestum est, attemperasse, atque non omnes Ordinationes a simoniacis factas irritasse; sed eas tantum quæ simoniace, hoc est pacta & data pecunia factæ fuerant; alios vero, qui non simoniace fuerant a simoniaco ordinati, post pœnitentiam quadraginta dierum Ordinis sui functionibus & exercitio restituisse, juxta dictum II. decretum. Postea vero Nicolaus II. statuit, ut qui hactenus fuissent in cujuslibet ecclesiastici gradus dignitate promoti a simoniacis, *in percepti honoris ministerio permanerent*; imposterum vero, ab eo in perpetuum suspenderentur ac privarentur.

Clemens II. sedere cepit an. 1046. sedit menses 9.

Nicolaus II. sedere cepit an. 1059. sedit an. 2. mens. 6.

Resp. revera undecimo & duodecimo sæculo dubitasse nonnullos, an rata & valida foret Ordinatio data a simoniaco, ita ut aliqui etiam extiterint Episcopi, qui Clericos a simoniacis ordinatos, denuo consecraverint, sicut refert Petrus Damianus in præfatione citati Opusculi 6. At in ea fuisse sententia Leonem IX. aut saltem in ea firmum & constantem perseverasse, non certo colligitur ex iis, quæ hic commemorat Morinus.

Ib. p. 619. col. 1. A. Pag. 423. col. 1. A. Cap. 2. Exer. 5.

Dici etenim non immerito potest, Leonem dubium & ancipitem non fuisse, aut circa substantiam Ordinationis datæ a simoniacis; aut circa illicitam & illegitimam functionem suscepti Ordinis datæ a simoniacis; illam enim ratam & validam, hanc vero illicitam & illegitimam agnovit: sed dubius fuit dumtaxat circa pœnam imponendam iis qui a simoniacis fuissent ordinati, an nempe suspensi, vel suspendendi in perpetuum forent a functionibus sui Ordinis absque ulla spe restitutionis. Sic esse suspendendos censuerat statim Leo S. P. cum refertur *cassasse omnes ejusmodi simoniacorum Ordinationes* Si pariter Decretum ejus interpretati fuerant Sacerdotes Romani, qui, narrante Damiano citato c. 35. Opusculi 6. *magnæ seditionis tumultum excitarunt; ita ut*, pergit Damianus, *non solum ab ipsis, sed a plerisque diceretur Episcopis, omnes pene Basilicas sacerdotalibus officiis destitutas, & præcipue Missarum solemnia ad subversionem Christianæ Religionis, & desperationem omnium circumquaque Fidelium, funditus omittenda*, quæ certe omnia, ut per se clarum est; spectant non substantiam Ordinis, sed functiones & officia ipsius, a quibus in perpetuum removendos esse ordinatos a simoniacis, statuerat S. P. Leo IX. Sed temperato subinde consilio, ac re maturius expensa, antecessoris sui Clementis II. mitiorem amplexus est sententiam, nempe, ut (sunt verba Clementis) *quicumque a simoniaco consecratus esset, in ipso Ordinationis suæ tempore non ignorans simoniacum cui se obtulerat promovendum, quadraginta dierum pænitentiam ageret, & sic in accepti Ordinis officio ministraret. Quam sententiam*, ait Damianus ibidem, *protinus venerabilis Leo ratam percensuit*. Quis vero non intelligat, eo Decreto de una dumtaxat Ordinis functione & executione fieri mentionem? Postea tamen Nicolaus II. ut jam diximus, statuit, ut *in posterum quicumque p teretur se a simoniaco provehi, nihil penitus ex ea deberet promotione lucrari, & sic ministrandi jura deponeret, tanquam si hæc nullatenus percepisset*. Vides rursus de solo ministrandi jure, seu exercitio & usu Ordinis fuisse quæstionem, quo ita privantur & exuuntur qui sunt a simoniacis ordinati, ac si *nullatenus* hæc percepissent. Ita refert Petrus Damianus in Epistola ad Cives Florentinos. Cum igitur idem narrat, Leonem IX. plerosque *simoniacos & male promotos, tanquam noviter ordinasse*, intelligi non debet de substantia Ordinis de novo collata, sed de reddita & restituta libera functione Ordinis, quæ, ut loquitur

Pag. 415. col. 1. B.

Ibid.

Opusc. 30. pag. 618.

tur Damianus, tanquam nova videtur Ordinatio. Sensum hunc conceptis verbis exponit Concilium Constantiense Seff. 43. cujus hæc verba sunt: *Multæ contra simoniacam pravitatem ab olim factæ sunt constitutiones quibus morbus ille non potuit competenter extirpari. Nos volentes de cætero, ut possumus attentius providere, sacro approbante Concilio declaramus, quod ordinati simoniace ab executione suorum Ordinum sint eo ipso suspensi.* Executio igitur, seu usus, & exercitium officii suspenditur, sed Ordinatio ipsa non declaratur irrita & nulla. Tom. 12. Conc. pag. 257.

Expenditur factum Formosi Papæ, cujus Ordinationes publice iteratæ sunt a Stephano VII. S. Pontifice.

Formosus creatus est S. Pontifex an. 890. Is, inquit Sigebertus in Chronico ad an. 90. *cum aliquando in sinistram suspicionem venisset Joannis VIII. Papæ, timore ejus fugiens, Episcopatum Portuensem reliquit; & quia revocatus a Papa redire noluit, anathematizatus est; & tandem ad satisfaciendum Papæ, in Gallias veniens usque ad laicalem habitum degradatus est, jurans se non amplius Romam intraturum, nec Episcopatum suæ Urbis repetiturum, confirmans etiam propriæ manus scripto, se in laicali communione perseveraturum. Postea a Marino Joannis successore in Episcopatu contra datum sacramentum restitutus, non solum Romam intravit, sed etiam R. Ecclesiæ Papatum suscepit.* Hæc Sigebertus.

Stephanus VII. vel VI. S. P. qui sedere cœpit ann. 896. prædecessorem suum Formosum sepultum exhumari jussit, ac tanquam viventem in judicium vocari, & condemnatum, tribusque digitis, quibus populo benedicere solebat, abscissis, in Tiberim projici, & Ordinationes ab eo factas irritas declaravit, & de novo iteravit. Rem sic narrat Luitprandus Auctor ejusdem temporis Ticinensis Diaconus Lib. 1. Historiæ suæ c. 8. *Formoso*, inquit, *defuncto, Sergius*, (lapsus hic memoria Historicus, dicere debuisset, Stephanus) *Papa constituitur: quo constituto, ut impius, doctrinarum sanctarum inscius, Formosum sepulchro extrahere, atque in sedem Romani Pontificatus, sacerdotalibus indumentis indutum collocare præcepit; cui & ait: Cum Portuensis esses Episcopus, cur ambitionis spiritu Romanam universalem sedem usurpasti? His expletis, sacratis mox exutum vestimentis, digitisque tribus abscissis, (quibus benedicere mos est) in Tiberim jactare præcepit; cunctosque, quos ipse ordinaverat, gradu proprio depositos iterum ordinavit.*

Idem narrat Sigebertus: additque maximam tunc exortam fuisse contentionem circa Ordinationes illas a Formoso factas; aliis eas ratas esse contendentibus, aliis vero eas irritas & nullas, adeoque iterandas, sicut reipsa eas iterandas judicavit in Synodo Romana an. 897. Stephanus VII. Idem testatur Auctor coætaneus Auxilius, qui ex professo duos ea de re Tractatus scripsit pro defensione Formosi, & Ordinationum quas fecerat.

Causæ autem seu prætextus, quibus Stephanus cum suis factum tam immane obvelare conabatur, isti erant. 1. quod contra Canones a Portuensi ad Romanam Sedem translatus fuisset. 2. quod datum juramentum violasset. 3. quod depositus fuisset ab Episcopatu per Joannem VIII. 4. quod renitente aliqua populi & Cleri parte, non sine tumultu Romanam Sedem occupasset, expulso Sergio, quem altera Romanorum pars elegerat. 5. quod Romam advocasset Arnulphum Germaniæ Regem, qui plures ex iis, qui Formoso adversabantur, decollari jussit, ajunt Luitprandus & Sigebertus.

Inde

Pag. 85. Inde concludit Morinus c. 3. Exercit. 5. nono sæculo disputatum acriter de validitate Ordinationis factæ ab Episcopis contra Canones promotis ac depositis; ac multis, imprimis Stephano VII. ac Romanæ Synodo, & postea Sergio III. Romano pariter Pontifici, irritas & nullas visas fuisse Ordinationes factas a Formoso, & idcirco iteratas. De substantia vero Ordinationis, non de usu, seu executione ipsius, agitatam tunc temporis quæstionem fuisse, videtur manifestum.

Resp. Ex tam barbaro & immani facto nihil posse colligi advesus doctrinam Ecclesiæ de non iterandis Ordinibus; sed hoc unum, crudelissimum fuisse Stephanum VII. atque ex ira, odio, invidia, dominandi & ulciscendi libidine egisse. *Furore percitus homo*, inquit Baronius ad an. Christi 897. *non quod jure liceret, sed quod exæstuans rabies suasit, implevit. Non enim fuit error in fide, sed violenta tyrannis in facto.* Unde pergit Annalium parens paulo post: *non auderem eum inter Pontifices Romanos numerare, nisi id factum a majoribus invenissem, utpote tanto indignum nomine, qui primus & solus nefando & inaudito sacrilegio Petri sedem adeo deturpavit.* Intrusum fuisse Stephanum in Romanam Sedem, non dissimulat ibid. Baronius, quod etiam affirmat Sigebertus ad an. 907.

Tom. 10. p. 622. F.

Ib. p. 625. n. 10.

Præterea exceptis Stephano, & iis, qui ipsi adhærebant, omnes alii ratas & validas habuerunt Ordinationes a Formoso factas, quamvis iis obnoxius fuisset criminibus, de quibus falso accusabatur.

Sigebertus ad an. 900. ait saniori consilio multos judicasse, consecrationes ejus ratas esse debere, qualiscumque tandem fuerit Formosus; sed maxime cum a Marino Papa absolutus fuerit a perjurio.

Luitprandus c. 8. lib. 1. improbat factum Stephani iterum ordinantis ordinatos a Formoso, & rationem reddit: *Tum quia & hi qui a Juda Domini nostri proditore ante proditionem salutem seu benedictionem Apostolicam perceperunt, ea post proditionem propriique corporis suspensionem minime sunt privati.* Tum quia benedictio quæ a ministro Chr. impenditur, vim suam habet non a ministro, sed a Christo: *Neque enim qui rigat est aliquid, sed qui incrementum dat Deus.*

1. Cor. 3. v. 7.

Auxilius ex professo scripsit pro defensione Ordinationum Formosi, etiam in hypothesi (quamquam falsa) eum non fuisse rite promotum: testatur se velle in eo remanere sacro Ordine, quo a Formoso fuerat consecratus. Narrat etiam Leonem Nolanæ civitatis Episcopum, cum a multis sollicitaretur, ut se denuo consecrari permitteret, quod ab eodem Formoso fuisset consecratus, consuluisse Episcopos Galliæ, cæterosque, a quibus responsum accepit, ut ab actione tam temeraria abstineret. Major itaque pars tunc temporis ratas & validas admittebat Ordinationes factas ab Episcopis etiam depositis aut excommunicatis.

Et vero Joannes Papa IX. in Concil. Ravennatensi & Romano Episcoporum 74. an. 904. damnavit & abrogavit quidquid a Stephano VII. in Synodo Romana contra Formosum, ejusque Ordinationes attentatum fuerat. Acta hujus Synodi flammis ultricibus tradi jussit, Ordinationes Formosi probavit & confirmavit, Episcopis, Præsbyteris, aliisque Clericis, qui Stephano adhæserant ac veniam postulabant, indulsit; alios vero, ut Sergium, Benedictum, Marinum, in perpetuum a suis gradibus suspendit. Lege apud Baronium ad an. Christi 904. Acta hujus utriusque Synodi sub Joanne IX.

To. 10. p. 641. n. 4. Nec dicas a Sergio S. Pontifice an. 908. rescissa fuisse quæ a Joanne IX. e contra confirmata ac revocata, quæ a Stephano VII. in Formosum facta fue-

fuerant. *Ab omnibus enim*, ait Baronius ad an. 908. *Sergius ille non legitimus Pontifex, sed conclamatur invasor : quem quidem constat*, ait ibidem, *post malum ingressum deterioremque progressum, pessimum demum esse consecutum egressum*. Et certe ille ipse est Sergius, qui a Joanne IX. nominatim damnatus fuit & a suo gradu in perpetuum dejectus, intentata pœna anathematis adversus eos qui ipsum restituere tentarent. *Ib. pag. 649. E.* *Ib. D.* *Ib. p. 642. n. 11.*

Expenditur factum Ebbonis Archiepiscopi Rhemensis, cujus Ordinationes post depositionem factas, ab Hincmaro irritæ factæ sunt. *Morin. c. 4.*

Ebbo Rhemensis Archiepiscopus in Conventu ad Theodonis Villam anno 835. sub Ludovico Imperatore & Francorum Rege, adversus quem conspiraverat, Sede sua privatus, ac depositus fuit. Ultro suæ depositioni, premente male facti conscientia, consensit, quam confirmavit etiam Sergius S. P. ita ut in communione laica permanere teneretur. Nihilominus opera Lotharii Imperatoris postea Sedi suæ restitutus, complures ordinavit Clericos. Rursus ab Episcopis Gallicanis auxilio Caroli Regis ab eadem Sede dejectus, & adhuc vivens successorem habuit Hincmarum S. Dionysii Monachum. Hic vero ab Ebbone ordinatos, omni gradu dejectos recipere noluit; causatus eos ab Episcopo deposito, nec legitime, ac canonice restituto, nihil accepisse nisi damnationem. Res ad Concilium Suessionense II. sub Leone IV. S. P. ann. 853. deducta est, ac judicata. Thionville dans le Duchè de Luxembourg. *Tom. 7. Conc. p. 1696.*

Canone 1. Hincmarus dicitur ostendisse, *non paucos a decessore suo Ebbone, postquam canonice depositus fuisset, nec canonice restitutus, irrationabiliter ordinatos*. *Tom. 8. Conc. p. 80. D.*

Actione 4. Immo Episcopus Noviomagensis *porrexit rotulam, auctoritatem canonicam & Apostolicam continentem, quod qui ab ipso* (Ebbone) *voluerant & visi fuerant ordinari in gradus ecclesiasticos, ab eodem quod idem non habuit, nemo eorum accipere potuit: damnationem utique, quam habuit, per pravam manus impositionem eis dedit*. *Ib. pag. 88. D.*

Actione 5. *Canonica & Apostolica auctoritate decretum est a sacratissima Synodo, ut quidquid in Ordinationibus ecclesiasticis idem Ebbo post damnationem suam egerat, secundum Traditionem Apostolicæ Sedis .. præter sacrum baptisma quod in nomine sanctissimæ Trinitatis perfectum est, irritum & vacuum habeatur*. *Ib. E.*

Actione 6. Halduinus Abbas Monasterii Altivillaris, qui Diaconus ab Ebbone, & postea Præsbyter a Lupo Catalaunensi Episcopo fuerat ordinatus, dicitur *per saltum* ad Præsbyteratum promotus, eo quod Diaconatum ab Ebbone illegitime percepisset, aut potius nullatenus percepisset. *Ib. p. 89. & seq.*

Denique in fine Actionis 8. cum ageretur de Clericis qui Episcopos falso accusaverant, puniendis, dicitur eos *communione*, si ita Synodo videatur, privandos, *quoniam gradus ecclesiasticos habere non possunt*. Supponit igitur Concilium Suessionense, ejusmodi Clericos omnino a suis gradibus excidisse. *Ib. pag. 90. E.*

Porro, inquit hic Morinus c. 4. non agebatur eo in Concilio de executione dumtaxat seu functione Ordinum restituenda vel deneganda Clericis ab Ebbone canonice deposito, nec canonice restituto ordinatis, sed de ipsa Ordinis substantia, an rata foret & valida, an non. *Ut quid enim*, ait Morinus, *tam acres controversiæ, & in re ad definiendum & sedandum adeo facili, cui neutra pars repugnabat, tanti tumultus Italiam Galliam, & Germaniam tot annis commovissent?* Nullus etenim dubitat quin ab Episcopo legi- *Morin. p. 89. col. 1. B.*

legitime depoſito ordinatus, ipſo facto ſuſpenſus foret ab omni Ordinis functione & exercitio.

Reſp. 1. Quæcumque in eo Sueſſionenſi Concilio geſta ſunt contra Ebbonem & Clericos ab ipſo ordinatos, improbata, ac reſciſſa fuiſſe a Nicolao I. S. P. qui juſſit, cauſam hanc iterum retractari & expendi in altero Concilio Sueſſionenſi, quod tertium eſt, ann. 866. Convocati re vera Epiſcopi ad judicium revertuntur: illos Clericos ab Ebbone ordinatos, ac ſuſpenſos, dignos pronuntiant qui ſuis gradibus reſtituantur, *quos*, inquiunt Patres in Epiſtola ſynodica ad Nicolaum I. *non procacia obnoxios fecit, ſed obedientia in adeptionem ſacrorum graduum induxit*. Nihilominus definitivum judicium, ac plenam illorum Clericorum reſtitutionem reſervant S. Pontifici Nicolao. S. Pontifex datis tum ad Epiſcopos Concilii hujus Sueſſionenſis III. tum ad Hincmarum Epiſtolis, quæ extant Tomo 8. Concil. edit. Labb. p. 843. & 851. quæcumque in II. Sueſſionenſi Concilio geſta fuerant ſevero examine diſcutit, multa vitia irrepſiſſe oſtendit, Clericos illos injuſte depoſitos, imo & Ebbonem ipſum immerito dejectum affirmat; Hincmari calliditatem, aſtutiam, fraudes in truncandis Benedicti Epiſtolis aperit, reprimitque ſtylo duriori. Tandem reſciſſa prior Sueſſionenſis Synodi ſententia, quam nec a Leone, nec a Benedicto ſuis prædeceſſoribus approbatam fuiſſe aſſeverat, Clericos illos ſuis gradibus & honoribus reſtituendos eſſe pronuntiat, ac de facto reſtituit, conceſſis nihilominus Hincmaro anni unius induciis, ut ſi quid haberet Clericis hujuſmodi objiciendum, libere objiceret; jubens etiam, ut iterum convenirent Epiſcopi, atque recognita & collecta totius hujuſce cauſæ Acta & Inſtrumenta dirigerent ad ſe. Epiſcopi convenerunt an. 867. apud Trecas, atque prolixam ſcripſere Epiſtolam ad Nicolaum quæ extat Tom. eodem 8. Conc. pag. 870. & ſeq. in qua totam hiſtoriæ Ebbonis ſeriem accurate exponunt. Epiſtola hæc Nicolao deſtinata, reddita eſt ejus ſucceſſori Hadriano II. qui data ad Synodum Tricaſſinam Epiſtola, rata habuit & confirmavit quæcumque ea in cauſa geſſerat Nicolaus I. atque diligentiam Epiſcoporum in illis Actis colligendis laudat, palliumque concedit Vvlfado, de quo potiſſimum agebatur.

Tom. 8. Conc. p. 834. A.

Tom. 8. Conc. p. 870.

Ib. p. 899.

Ex his intelligi facile poteſt, in hac diſcordia duplicem diſtingui poſſe quæſtionem; unam facti, alteram juris. Facti, & quidem præcipua, quæſtio fuit, an Ebbo canonice depoſitus, nec canonice reſtitutus fuiſſet. Affirmabat Hincmarus cum ſuis, negabant alii cum Nicolao: atque hinc diverſb de Clericis ad Ebbone ordinatis judicia, diverſa circa ipſos agendi ratio. Hincmarus male ordinatos & a ſuis gradibus ipſo facto ſuſpenſos, ac dejectos eſſe contendebat, Nicolaus econtra. Hincque juris quæſtio, & quidem bipartita. Prima, an Ordinatio facta ab Epiſcopo canonice depoſito, nec canonice reſtituto, rata ſit & valida quantum ad ſubſtantiam? Secunda, an ſit illegitima & illicita, omnique functione, uſu & exercitio ipſo facto privans. Sepoſita jam quæſtione facti, de qua una fuit diſputatio, contendimus quæſtionem juris, ſi quæ fuit, non ſpectaſſe ſubſtantiam Ordinis ab Ebbone depoſito collati, ſed liberam dumtaxat illius executionem & functionem, quam unam ſibi immerito ereptam, ac denegatam conquerebantur Clerici ab Ebbone ordinati.

Reſp. Itaque 2. In hoc toto Ebbonis & Clericorum ab ipſo ordinatorum negotio, actum dumtaxat fuiſſe de functione, executione & exercitio, non autem de ſubſtantia ipſa dati, & ſuſcepti Ordinis. Patet

I. Ex

I. Ex ipsimet Clericis qui Actione 1. Concilii II. Suessionensis sic loquuntur: *Misericordiam*, inquiunt, *petimus nobis a vestra paternitate impendi de ministratione Ordinum Ecclesiasticorum, ad quos a Domino Ebbone quondam provecti, a vestra autem auctoritate suspensi sumus*. Audis de ministratione Ordinum loquentes Clericos. *Ib. 85. A.*

Et Actione 2. De iisdem dicitur: *ministrare non debuerunt, nec potuerunt*.

Actione 4. Postquam Immo Episcopus Noviomagensis dixit, Ebbonem nihil nisi damnationem Clericis illis dare potuisse, cum eos ordinavit, manifeste significat se loqui non de substantia, sed de honore Ordinis, & quidem ad mentem Innocentii primi S. P. *Qui particeps factus est damnato*, inquit, *quomodo debeat honorem accipere, ut Innocentius Papa dicit, inveniri non potest*. *Ibid. p. 87. B.* *Ibid. p. 88. B.*

II. Hincmarus ipse scribens ad Episcopos Concilii Suessionensis III. fatetur posse Ecclesiam ex indulgentia Clericos illos cum suis Ordinibus recipere, sicut recepit olim Novatianos & Meletianos, nulla prorsus injecta mentione Ordinationis iterum conferendæ. Persuasum igitur habebat, validam & ratam fuisse quoad substantiam Ordinationem factam ab Ebbone, quamquam canonice deposito nec canonice restituto; alias debuisset instare ut iterum illi Clerici ordinarentur. At certum est nusquam Hincmarum de iteranda Ordinatione, sed dumtaxat de restituendis vel denegandis suscepti Ordinis functionibus & officiis sollicitum fuisse. *Ibid. p. 826. B.*

III. Nicolaus I. S. P. Etiam testatur de sola functione & executione Ordinis fuisse quæstionem. In Epistola quam scripsit ad Hincmarum, *Clerici*, inquit, (ab Ebbone ordinati) *qui evidentissime irregulariter ab officio graduum suorum suspensi fuisse noscuntur ... ante omnia pristinis gradibus, & officiis reformati consistant*. *Ibid. p. 858. C. D.*

Et Epistola ad VVlfadum gratulatur ipsi suam in gradu & honore restitutionem. *Ib. p. 861.*

Denique in Ep. ad Episcopos Concilii Suessionensis III. ait quod etsi Ebbo is fuisset, qualis ab Hincmaro dicebatur, irritanda tamen non fuisset Ordinatio ab ipso facta. *Verumtamen*, inquit, *qualiscumque fuerit, vel quæcumque pertulerit Ebbo, a se ordinatis, qui nihil præter humilitatem & obedientiam exhibuerunt, nullum prorsus intulit offendiculum*. Quod confirmat ibidem exemplo Maximi, quem S. Leo ab Episcopatu repelli noluit; & responso Anastasii S. P. qui rescribens ad Anastasium Imperatorem, ait, *quod mali, bona ministrando, sibi tantummodo nocent; nec Ecclesiæ Sacramenta commaculent*. Hæc certe manifeste demonstrant, existimasse Nicolaum, etiam in hypothesi quod Ebbo canonice fuisset depositus, nec canonice restitutus, Ordinationes ab ipso factas ratas & validas esse quoad substantiam; imo & Clericos ab ipso ordinatos licite suorum Ordinum functiones exercere potuisse affirmat, cum nihil illi peccassent, ac existimassent Ebbonem canonice per Judicium Episcoporum fuisse restitutum, sicut revera illum restitutum fuisse Clerici probabant, ac persuasum habebat Nicolaus. *Ibid. p. 850. E.* *Ibid.*

His expositis facile est dissolvere quod ex Concil. II. Suessionensi oppositum initio fuit. Cum enim quidquid ab Ebbone gestum est, præter sanctum Baptisma, declaratur vacuum & irritum, intelligendum est, juxta sensum a nobis supra expositum, nempe quod Ordinatio etiam vacua & irrita dicitur, quando ordinatus & honore suo, ac functionibus Ordinis, & gradu suo dejectus censetur.

Similiter dicitur *per saltum* promotus ad Præsbyteratum Halduinus, qui ab

Ebbo-

Ebbone fuerat Diaconus ordinatus; quia licet characterem Diaconi accepisset, non tamen honorem & gradum; unde eodem modo cum illo agitur, quantum ad executionem ministerii, ac si per saltum promotus fuisset.

Denique, cum illi Clerici, de quibus agitur in fine Actionis 8. jam suspensi forent a suis gradibus, nihil mirum est, si in pœnam calumniæ, ut dicebatur, Episcopis per ipsos illatæ, non amplius suspenduntur, sed de illis communione privandis deliberatur.

Morin. c. 5. p. 91. *Expenditur factum Constantini Papæ, cujus Ordinationes irritæ factæ sunt, quod contra Ecclesiæ Canones ex Laico statim Pontifex creatus esset.*

Paulo I. e vivis sublato an. 767. Constantinus adhuc Laicus, fratrum, qui Romæ præpotentes erant, ambitu & auctoritate Sedem Romanam invasit; ac unico ferme momento, tanquam in scena, ex Laico prodiit Pontifex. Paulo post e Sede pulsus, damnatus, atque e Monasterio, quo inclusus fuerat, per vim extractus, effossis oculis semianimis in platea relinquitur: quo vero tempore sedit, (an. scilicet uno & mense uno) consecravit Episcopos octo, Præsbyteros octo, & Diaconos quatuor. Illas vero Ordicationes, utpote contra Canones factas, ab Episcopo scilicet, non servatis interstitiis, promoto, nullas & irritas, adeoque iterandas judicavit Stephanus IV. S. P. in Concil. Romano an. 769. narrante & hujus Concilii Acta referente Anastasio Bibliothecario. *De Episcopis vero*, inquit, *Præsbyteris, & Diaconibus, quos ipse Constantinus consecraverat, ita in eodem Concilio promulgatum est: ut Episcopi illi si aliquis eorum prius Præsbyteri aut Diacones fuerint, in pristinum honoris sui gradum reverterentur; & si placabiles fuissent coram populo civitatis suæ, denuo facto decreto electionis more solito, cum Clero & plebe ad Apostolicam venissent Sedem, & ab eodem sanctissimo Stephano Papa benedictionis suscepissent consecrationem: Præsbyteri vero illi & Diaconi ab eodem Constantino consecrati, simili modo, in eo, quo prius existebant habitu reverterentur. Et postmodum si qui eorum placabiles extitissent, ante fatus beatiss. Pontifex Præsbyteros eos aut Diaconos consecrasset, statuentes ut hi, qui ex eis consecrandi essent, nequaquam ad fortiorem honorem ascenderent.* Et postea in eodem Concilio statutum est, ut omnia quæ idem Constantinus in Ecclesiasticis Sacramentis, ac divino cultu egit, iterari debuissent, præter sacrum Baptisma.

(Marginal notes: Baron. ad ann. 768. 1. 9. p. 295. n. 2. — To. 6. Conc. p. 1724. A. — Ibid. p. 1725. B.)

De Laicis vero qui ab eodem Constantino Præsbyteri aut Diaconi consecrati sunt, ita promulgatum est, ut in religioso habitu cunctis diebus eorum vitæ, sive in propriis domibus, vel ubi fuissent, permanere deberent. (Ibid. pag. 1724. C.)

Dici hic non potest, de solo exercitio & usu, non autem de substantia ipsa Ordinis sermonem esse. 1. quia jussit Concilium ordinatos a Constantino in eo ipso debere gradu remanere, in quo erant cum ordinati ab ipso fuerunt. 2. jussit ut si eorum aliqui ad Clerum vocarentur, rursus a Stephano *benedictionis consecrationem* acciperent, quam re ipsa nonnulli acceperunt, teste eodem Anastasio; alii vero, qui a plebe & Clero non postulabantur, per totam vitam ab Ordine dejecti, nequaquam sunt consecrati. 3. Auxilius non diffitetur cap. 4. in hocce Constantini facto de substantia Ordinationis, ejusque vera iteratione quæstionem fuisse: hoc enim ipsum exemplum cum objicerent, eoque se defenderent, qui Formosi depositionem & Ordinationum ab eo factarum iterationem tuebantur, factum non negat Auxilius, sed improbat. *Nunquam*, inquit, *a malis exemplum est sumen-*

sumendum: ex his enim quæ in voluminibus leguntur, ea solummodo imitanda vel facienda sunt, quæ bona esse probantur, mala autem penitus execranda sunt, & omnino cavenda. Deinde damnat, quæ Stephanus cum suo Romano Concilio egit contra Ordinationes a Constantino factas, *quas*, inquit, *non rectitudinis intuitu, sed invidiæ zelo contra sanctorum Patrum sanctiones in pristinos deposuerunt gradus.*

Dici pariter non potest, Synodum hanc Romanam nullius esse auctoritatis, ejusque Episcopos peccasse tum ex ignorantia, cum iterari voluerunt Ordinationes Constantini, tum ex commotiori iracundia, cum ipsum Constantinum in Synodo præsentem alapis cœdi jusserunt, quamquam cum fletu, ac lacrymis in terram prostratus culpam fateretur, ac veniam postularet.

Namque 1. nusquam legitur hæc Synodus Stephani reprobata, imo ab ejus successore Hadriano I. confirmata. 2. inter illos Episcopos ex Gallia, Tuscia, atque Campania convocatos, duodecim erant Gallicani omnium doctissimi, inquit Anastasius, a Carolo Rege missi, quos certe ignorantiæ accusari non decet. 3. ex zelo disciplinæ, non iracundia, Episcopi in Constantinum exarserunt, quod nempe vellet postera die Ordinationem suam aliquibus exemplis defendere, quam tamen pridie damnaverat supplex misericordiam efflagitans, *Ita plane*, inquit Baronius ad an. Christi 769. *tanta insolens fuit adhibenda severitas, ne ad tantum patrandum scelus quis audax rursus auderet irrumpere, sicque nullus penitus pateret aditus audacissimæ temeritati.*

Bar. t. 9. ad ann. 769. pag. 299.

Ib. nu. 4.

Resp. itaque, Ordinationes a Constantino factas non fuisse judicatas a Concilio Romano irritas & nullas quoad substantiam & characterem, nec consequenter vere iteratas, sed tantum quoad gradus honorem, usum, exercitium, functiones. Ratio videtur ex ipsomet Concilio erui, a quo ratum habitum est sacrum chrisma, seu Sacramentum Confirmationis ab eodem Constantino datum, ad quod tamen, non minus quam ad Ordinationem valide conferendam, requiritur vera episcopalis consecratio & auctoritas. Idcirco vero ratum habet Concilium Sacramentum Confirmationis, Ordinationes vero Constantini rejicit, quod istæ sint ad aliquas functiones destinatæ, quas obire non possunt, qui illegitime & contra Canones sunt promoti; unde necesse est eos suis gradibus ecclesiastico judicio restitui. Restitutionem porro hanc Concilium Romanum appellat *benedictionis consecrationem*, non quidem vere & proprie ordinatoriam, sed cœremonialem aut reconciliatricem. Ita rem explicat Baronius ad an. 769. post relata Concilii verba. *Quod ad Episcopos spectat*, inquit, *ne eos existimes iterum consecratos, sed accepisse dumtaxat, more majorum, benedictionis mysterium, quod auctor* (Anastasius) *nominat benedictionis Sacramentum, ritus illos solemnes adhiberi solitos in reconciliatione schismatici vel hæretici.* Ritus illos expressos habes disertissime in IV. Concilio Toletano an. 633. Can. 28. *Episcopus*, inquit, *aut Diaconus, si a gradu suo injuste dejectus in secunda Synodo innocens reperiatur, non potest esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat coram altario de manu Episcopi, orarium, annulum, & baculum; si Præsbyter, orarium & planetam; si Diaconus, orarium & albam: si Subdiaconus, patenam & calicem: sic & reliqui gradus ea in reparationem sui recipiant, quæ cum ordinarentur, perceperunt.*

Tom. 9. 300. C.

Tom. 5. Conc. p. 1714.

Cum igitur aliquis a suis gradibus suspensus, iis restituitur, vel cum aliquis jam ordinatus alicui Ecclesiæ addicitur & incardinatur, consecrari, & or-

& ordinari dicitur. Hoc posteriori sensu dixit S. Hieronymus, sanctum Jacobum ab Apostolis ordinatum fuisse Episcopum Jerosolymitanum, hoc est, addictum Ecclesiæ Jerosolymitanæ: fuerat enim a Christo Episcopus creatus & ordinatus.

Frustra hic Auxilii testimonio, quod retulimus, tuetur se Morinus. Licet enim ipse putet, errore facti, iteratas fuisse quoad substantiam Ordinationes Constantini, hanc nihilominus iterationem totis viribus impugnat & improbat.

Mor. c. 6. p. 92.

Expenditur factum Photii Patriarchæ, cujus Ordinationes nullæ & irritæ declaratæ sunt.

Photius vir primariæ nobilitatis, ingenio, facundia, multiplici eruditione conspicuus, ambitione, violentia, ac lugendo casu famosus, in IV. Concilio Constantinopolitano, quod est octavum generale, an. 869. a Sede Patriarchali Constantinopolitana depositus fuit, his præsertim de causis. 1. quod Sedem illam vivente legitimo Patriarcha Ignatio invasisset. 2. quod a Gregorio Syracusano deposito fuisset ordinatus. 3. quod contra Canones, non servatis interstitiis, ex Laico sex dierum spatio factus fuisset Episcopus. Itaque tum ejus Ordinatio, tum illæ, quas ipse fecerat, nullæ & irritæ declaratæ sunt, Can. 4. dictæ Synodi generalis VIII. cujus hæc verba sunt: *Ut ambitionem veluti quamdam malorum omnium malam radicem convellamus, Photium contra jus fasque præcipiti temeritate velut atrocem lupum in gregem Christi insilientem, orbemque terrarum perturbatione complentem, nunquam antea Episcopum fuisse, neque nunc ulla ratione esse, justo decreto declaramus: nec ab illo creatos in eo sacerdotii gradu, in quem ab eo promoti sunt, manere.*

(Sub Hadriano II.) (Tom. 8. Conc. p. 1370. D.)

Addit Anastasius Bibliothecarius in versione quam dedit hujus Synodi, ad Canonem 4. Ecclesias a Photio vel ordinatis ab eo dedicatas, rursus dedicatas & consecratas Synodi mandato fuisse.

(Ibid. pag. 1128. E.)

De illa Photii Ordinatione a Gregorio facta sic ante VIII. Synodum locutus fuerat Nicolaus I. S. P. in Epistola 9. ad Michaelem Imperatorem: *Gregorius, qui canonice, ac synodice depositus, & anathematizatus erat, quemadmodum posset quemquam provehere, vel benedicere, ratio nulla docet. Igitur nihil Photius a Gregorio percepit, nisi quantum Gregorius habuit: nihil autem habuit, nihil dedit.*

(Ibid. pag. 335. E.)

Hadrianus II. S. P. in Epistola ad Ignatium sic pariter loquitur: *Præ omnibus & super omnia Gregorium Syracusanum, & Photium tyrannum, & quos idem Photius in gradu quolibet ordinasse putatus est, ab Episcoporum numero vel dignitate, quam usurpative, ac ficte dedit, merito sequestrantes. Primo, quia Photius Maximo, & Ordinatio ejus, vel potius execratio, istius Ordinationi pene in cunctis videtur esse simillima. Secundo quia sic se habet per decessorem meum Apostolicæ Sedis Decretum ..... Tertio, quia Photius vir forensis, curialis, neophytus, invasor, atque adulter, necnon & anathemate condemnatus existens, nihil habuit.*

(Ibid. pag. 1012. C.)

Certe, inquit hic Morinus, & quæ de Photio deposito dicuntur, plura significant quam perpetuam sed nudam ab Ordinis executione suspensionem; & quæ de Ordinationibus ab eo factis disputantur, intelligi non possunt de simplici crimine quod committit qui Sacramentum a suspenso, aut illicite ordinato suscipit.

(Cap. 6. Exercit. 5.)

Di-

Dicitur enim 1. Photium nunquam fuisse Episcopum, necesse: qui vero ab illo sunt ordinati, non posse in eo gradu permanere.

Dicitur 2. rursus dedicatas & consecratas fuisse Ecclesias, quas Photius, aut ab ipso ordinati consecraverant.

Dicitur 3. Photium a Gregorio, qui nihil habuit, nihil accepisse.

Dicitur 4. putativam, fictam, & usurpativam fuisse ejus Ordinationem; id est, nullam, irritam, invalidam.

Dicitur 5. Ordinationem Photii simillimam fuisse Ordinationi Maximi Cynici: hanc autem irritam fuisse declarat Concilium Constantinopolitanum I. quod est generale II. an. 381. Can. 3. his verbis: *De Maximo Cynico, & ejus inordinata constitutione, quæ Constantinopoli facta est, placuit, neque Maximum Episcopum esse vel fuisse, nec eos qui ab ipso in quolibet gradu Clerici sunt ordinati; cum omnia quæ ab eodem perpetrata sunt, in irritum deducta esse videantur.* *Tom. p. Conc. 2. 954. D.*

Resp. Ex his probari dumtaxat, Ordinationem Photii, & eas, quas ipse fecit, irritas fuisse quantum ad liberum usum & exercitium officiorum suscepti & dati Ordinis: eas autem ratas & validas quantum ad substantiam habitas fuisse, demonstrari potest his momentis.

I. Quia non deponuntur nisi valide ordinati: atqui lata est sententia depositionis adversus Photium, & eos qui ab illo consecrati fuerant. *Photius*, ait Nicolaus I. Epistola 7. ad Michaelem Imperatorem c. 1. *sit omni sacerdotali honore & nomine alienus, & omni clericatus officio prorsus exutus*. Et c. 3. loquens de ordinatis a Photio, *Quoniam*, inquit, *manifestum est eos in omnibus consecratoris sui pravitatibus consensisse, atque ei post invasionem communicasse, omni clericali officio eos privamus, & Apostolica atque canonica auctoritate ... sequestramus*. Iisdem pene verbis depositus dicitur Gregorius Syracusanus, capite 2. ejusdem Epistolæ, quem tamen valide ordinatum fuisse fatentur omnes. *Tom. 8. Conc. p. 287. A.* *Ib. pag. 288. A.*

II. Quia illæ Ordinationes validæ sunt quoad substantiam, quæ legitimæ reddi possunt per subsequentem S. Pontificis dispensationem: atqui talis erat Photii Ordinatio.

Nicolaus I. Epistola 3. ad Photinum; *Vestræ*, inquit, *consecrationi consentire modo non possumus, donec nostri, qui a nobis Constantinopolim sunt directi, revertantur, qualiter per eos cognoscamus vestræ observationis actus & ecclesiasticæ utilitatis constantiam, & quo studio circa catholicæ fidei defensionem vosmet exerceatis. Et tunc, si dignum fuerit, ut tantæ Sedis Præsulem honorabimus.* *Ib. pag. 176. E.*

S. ipse Ignatius in Epistola ad Hadrianum II. S. P. ab ipso postulat ut dispenset cum Paulo Carthophylace *ordinato a Photio, ut Episcopus fieri posset*. Existimabat ergo illum valide fuisse ordinatum. *Ib. pag. 1172. D.*

Stylianus Neocæsareæ Episcopus cum aliis Episcopis & Præsbyteris in Epistola ad S. P. Stephanum, quamquam dicat *se nullum in Photio agnoscere vestigium sacerdotii*, preces suas nihilominus interponit pro iis, qui a Photio fuerant ordinati, ut nempe suis restituantur gradibus. *Ib. pag. 1410. C.*

Formosus Stephani successor huic Epistolæ respondens, ait *se in eos qui a Photio consecrati sunt clementem tulisse sententiam, ut nempe datis libellis supplicibus fateantur se peccasse, veniam per pœnitentiam petant, & polliceantur nihil se amplius hujusmodi peccaturos*. En conditiones quibus indulget S. Pontifex illis Clericis: nulla hic iterandæ Ordinationis mentio. *Ib. pag. 1411. E.* *Ib. pag. 1454. & seq.*

Joannes VIII. S. P. precibus Imperatoris Basilii, consentientibus Ecclesiis

Alexandrina, Antiochena, & Jerosolymitana, Photium supplicem pro bono pacis statuit restituendum; neque tamen eum, aut ab illo consecratos iterum ordinatos legimus. Revera multi hocce Joannis factum reprobarunt, sed & multi etiam laudarunt. Vide Epistolas Joannis VIII. Tom. 8. Conc. p. 1451. & seq. præsertim eam, quæ est ad Basilium Imperatorem. Cum igitur neque Photius, neque ab eo ordinati cum suis gradibus redditi sunt, legantur de novo consecrati, certum videtur argumentum, ratam & validam visam fuisse quantum ad substantiam eorum Ordinationem.

Ex his facile dissolves quæ initio proposita sunt.

Ad primum, Photius dicitur nusquam fuisse Episcopus, id est, non legitime nec licite ordinatus, qui consequenter se Episcopum gerere non debuit, hoc est, functiones episcopales, a quibus suspensus erat, exercere, sicut & illi qui ab ipso fuerant ordinati. Eo enim fere modo dicitur non Episcopus, quo & a Synodo quadam Occidentali dicitur non esse Christianus, sicut refertur in Epistola synodica Concilii Constantinopolitani IV. ad Hadrianum, teste ipso Anastasio. At nemo non intelligit, Photium appellari non Christianum, non quod Baptismi characterem non haberet, sed quod Ecclesiam ambitione sua perturbans, se Christianum non gereret.

Ibid. p. 1390. E.

Ad secundum: aperta est disparitas. Nam consecratio templorum est tantum juris ecclesiastici, adeoque jubente Ecclesia potest iterari: at consecratio ministrorum Ecclesiæ, præsertim majorum, juris est divini, atque characterem imprimit, qui legibus Ecclesiæ non subjacet, ideoque non potest iterari.

Ad tertium & quartum: Photius dicitur *nihil accepisse* a Gregorio; *ficte ac putative ordinatus*; *nullum in eo esse*, ut loquitur Stephanus S. P. *vestigium sacerdotii* &c. per ordinem scilicet ad liberum usum & exercitium Ordinis quem illicite perceperat.

Ad quintum: paritas valet. Sicut enim Ordinatio Maximi rata fuit quoad substantiam, nec iterata, sed irrita tantum quoad functiones & officia, quia in laica domo per fraudem ab aliquibus Episcopis fuerat ordinatus, ita pariter Ordinatio Photii, vivente legitimo Patriarcha Ignatio, facta a Gregorio deposito & excommunicato, quamvis valida fuerit quantum ad substantiam & characterem, illegitima tamen fuit & irrita quantum ad honorem gradus, executionem, & functionem.

Instabis 1. Nicolaus I. Photium Laicum appellat, nusquam vero Episcopum: ergo &c.

Resp. causam & rationem esse, quod Photius, perinde ac si simplex fuisset Laicus, non posset legitime, ac licite functiones Episcopales exercere, a quibus suspensus erat.

Tom. 8. Conc. p. 1143. A.

Instabis 2. Si Canon 4. Constantinopolitanus vellet ordinatos a Photio sola functione & executione Ordinis esse privatos, quare non eodem modo loquitur, ac Can. 25. juxta Anastasium, cum ait, Sacerdotes, ac Clericos ab Ignatio & Methodio ordinatos, qui Concilio non obediunt, sed impietati Photii pertinaciter adhærent, *depositos* esse debere, *ac omnino sacerdotali operatione privari*? quæ loquendi ratio clare designat functionem & executionem dumtaxat Ordinis. Cum vero de ordinatis a Photio sermo est, dicitur Can. 4. *eos non debere manere in eo sacerdotii gradu, in quem ab eo promoti sunt*, quæ varia loquendi ratio innuit istos Clericos nullum a Photio gradum accepisse.

Ibid. p. 1170. E.

Resp. 1. in eumdem sensum recidere utramque hanc loquendi rationem: idem

idem enim est Clericos deponi, seu privari sacerdotali operatione, & eos non debere remanere in gradu, ad quem promoti sunt.

Resp. 2. discrimen fuisse inter Clericos ordinatos ab Ignatio & Methodio, ac deinde depositos, & Clericos a Photio ordinatos; quod primi cum a legitimis Episcopis fuissent ordinati, liberum aliquando habuerunt suorum Ordinum exercitium: non ita ordinati a Photio schismatico, qui ipso facto ab omni Ordinis honore, gradu, functione suspensi, ac remoti fuerunt.

Instabis 3. Anastasius duplicem distinguit depositorum ordinem: eorum scilicet, qui sunt a legitimis Episcopis ordinati, & qui idcirco restitui possunt; & eorum, qui nunquam possunt restitui, eo quod non sint ordinati a vero Episcopo. Primi ordinis fuisse ait eos, qui ab Hebione, Acacio &c. ordinati sunt; secundi vero eos, qui sunt a Photio consecrati: *Quæritur,* inquit, *cur Sedes Apostolica eos, qui a Photio damnato in diversis sunt Ecclesiæ gradibus constituti, sine recuperatione deposuerit, cum ab Ebione damnato sacratos & post depositos instaurari decrevit. Sed sciendum est, quia Photius tanquam neophytus, & adulter, qui scilicet Ecclesiam viventis invaserit, nusquam fuisse Episcopus, dictus & promulgatus est, sed nec ii, qui ab eo manus impositionem acceperunt, comparati videlicet Maximo Cynico, & ordinatis ab eo, a secunda Synodo cum ordinatore repulsis ....* Deinde rem explicat comparatione: *Si pater meus adulter est, & ego ex adulterio nascor; profecto ut non legimus ex hæreditate repellor; quod tamen non paterer, etiam si pater meus probaretur veraciter homicida.* Juxta comparationem hanc ordinati a Photio similes sunt filiis spuriis, qui ex adulterio nascuntur. *Ib. pag. 1176. A.*

Resp. Anastasium non asserere ordinatos a Photio nusquam posse restitui: siquidem ipse Photius, & aliqui ab ipso ordinati reipsa suis gradibus redditi sunt; nec etiam asserere ordinatos ab Episcopis legitimis, & postea ob crimen depositos, semper restitui. Noverat enim in hoc ipso Can. 25. Constantinopolitano ordinatos ab Ignatio, & Methodio, qui Concilio inobedientes erant, & Photio adhærebant, perpetua depositione privari absque spe restitutionis. Igitur Anastasius eo loci causam dumtaxat, & rationem reddit, cur Photiani Clerici non restituantur, alii vero ab Ebione vel Acacio ordinati restituti fuerint; quæ ratio alia non est ab ea, quam mox adduximus, quia nempe ordinati a Photio schismatico nusquam liberum habuerunt Ordinum suorum exercitium; secus vero, qui ordinati fuerant ab Ebione vel Acacio.

Instabis denique: Legati Nicolai I. in Bulgaria confirmatos a Photio iterum confirmaverunt, ut expresse testatur Synodus VIII. rescribens ad Adrianum II. *Ib. pag. 1387. B.*

Resp. non a Photio ipso confirmatos fuisse Bulgaros, sed ab ejus Præsbyteris, qui confirmandi jus non habebant, præsertim in Bulgaria, quæ non pertinebat ad Patriarchatum Constantinopolitanum, sed Romanum, ubi proinde non poterant Præsbyteri etiam extraordinarie Sacramentum Confirmationis conferre absque licentia S. Pontificis: merito igitur jubente S. Pontifice, ab illis confirmati, rursus sanctum chrisma perceperant.

Solvuntur aliæ nonnullæ Objectiones.

Post exempla mox exposita, Morinus cap. 7. nonnulla alia refert testimonia, quibus contendit iteratam olim Ordinationem.

Tom. 1. Conc. pag. 39. D.

Objicies itaque 1. Canonem 67. eorum, qui Apostolici dicuntur: *Si quis*, inquit, *Episcopus vel Præsbyter vel Diaconus secundam Ordinationem ab alio susceperit, deponatur & ipse, & qui ordinavit; nisi utique constiterit, quod ab Hæreticis Ordinationem habeat. Qui enim ab eis baptizati, & ordinati sunt, ut fideles, & Clerici sint, fieri non potest.*

Resp. 1. eo Canone Ordinationem Hæreticorum pariter ac Baptismum rejici: sicut igitur necesse est, Canonem intelligere de Hæreticis, qui Baptismi formam adulterabant, (siquidem Can. 47. expresse damnatur Episcopus vel Præsbyter, qui denuo baptizaverit vere, ac legitime baptizatum) ita & de iis, qui in consecratione ministrorum non observabant ritum a Christo præscriptum; fuere porro nonnulli primis temporibus, qui & Baptismi formam violabant, & ad Cleri dignitatem sola populi factione, citra legitimam consecrationem, aliquos evehebant, quos Canon iste perstringit. Quod si responsio hæc non placeat,

Resp. 2. Canones illos falso Apostolis adscribi, qui ex variis Conciliis ante Nicænum generale primum celebratis, promiscue collecti sunt, inter quos collector recensuit eos, qui ab Iconiensi, & Synadensi Conciliis contra Baptismum Hæreticorum editi sunt, qui certe Judicio Ecclesiæ universæ rejecti, ac reprobati fuere.

Objicies 2. auctoritatem tum Concilii II. generalis, a quo irrita facta est Ordinatio Maximi Cynici Philosophi; tum Concilii Cæsaraugustani II. Can. 1. ubi jubet *Præsbyteros ex Ariana hæresi revertentes, accepta denuo benedictione Præsbyterii, ministrare;* quæ benedictio, ait Morinus, est ipsa Ordinatio: quemadmodum enim jubet Synodus illos Præsbyteros denuo benedici, ita Can. 3. jubet consecratas ab Arianis Ecclesias iterumt consecrari. Tum Ecclesiæ totius Orientalis, quæ Hæreticos in Ecclesia baptizatos per unctionem & reordinationem admittebat: quod confirmat Morinus testimonio Balsamonis, qui interrogatus a Marco Patriarcha Alexandrino, *an Sacerdos vel Diaconus hæreticus possit sacra facere cum priore Ordinatione sua; an vero, si sacra ministrare velit, sit iteranda ejus Ordinatio?* respondet, *cum priore sacerdotio pro sacrilegio habito, & pro non facto, omnino per consuetos gradus ad doctoriam sublimitatem ascendere debere.*

Morin. pag. 98. n. 5 Juris Orientalis Lib. 5. f. 370.

Resp. ad primum, distinguo: Ordinatio Maximi irrita facta est, quoad functiones, usum, & exercitium, concedo: quoad substantiam, nego. Neque enim ordinatus ille fuit ab aliquo Hæretico vel Schismatico; sed tantum per fraudem ab Alexandro Alexandrino & S. Athanasii successore, in præjudicium S. Gregorii Nazianzeni, qui legitime electus fuerat, in laica domo consecratus fuit, unde merito suspensus est, ac privatus Ordinis accepti functionibus.

Ad secundum benedictio illa per quam Sacerdotes ab hæresi Ariana conversi suis gradibus, & functionibus restituuntur, vere consecratoria seu ordinatoria non erat, sed cæremonialis, non absimilis illi, de qua Canon 28. Concilii IV. Toletani laudatus a nobis supra, ubi de facto Constantini Papæ.

Ad tertium: gratis ac fine ullo fundamento supponit Morinus, Hæreticos in Ecclesia catholica baptizatos in Oriente receptos fuisse per iteratam Confirmationem, & Ordinationem, sicut ostendimus in nostro de Sacramento Confirmationis Tractatu.

Balsamon, quem laudat, loquitur de Sacerdote, qui non fuerat ordinatus ritu legitimo a Christo præscripto, sed profano: *qui*, inquit, *cum esset profanus*

sanus Sacerdos, orthodoxam fidem amplexus est &c. de quo merito pronuntiat, eum debere *per consuetos gradus, priori sacerdotio pro sacrilegio habito & pro non facto*, ascendere, si opus fuerit, etiam ad dignitatem Episcopalem.

Objicies 3. auctoritatem Innocentii I. S. P. ex Epistola ipsius 18. ad Alexandrum Episcopum, ubi sic loquitur n. 3. *Arianos, cæterasque ejusmodi pestes, quia eorum laicos conversos ad Dominum sub imagine pœnitentiæ, ac sancti Spiritus sanctificatione per manus impositionem suscipimus, non videtur Clericos eorum cum Sacerdotii aut ministerii cujuspiam suscipi debere dignitate: quoniam quibus solum Baptisma ratum esse permittimus, quod utique in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti perficitur, nec Spiritum Sanctum eos habere ex illo Baptismate illisque mysteriis arbitramur.... nec dare ejusdem plenitudinem possunt, quæ maxime in Ordinationibus operatur, quam per impietatis suæ perfidiam .... perdiderunt*. Hæc Innocentius. Ad quæ sic Morinus: *Qua ratione*, inquit, *intelligi potest hoc Innocentii effatum: Solum Hæreticorum Baptisma ratum est, solum Hæreticorum Baptisma non reperitur, si Hæreticorum quoque Ordinatio rata est, & non iteranda? Si dicas; Hæreticorum Ordinationem non dare gratiam: & ideo irritam dici: nec Baptisma Hæreticorum pariter dat gratiam, ut notum est, & diserte affirmat Innocentius. Ratum igitur Innocentio non dicitur ratione gratiæ collatæ, sed ratione prohibitæ iterationis: solum igitur Hæreticorum Baptisma ratum est, quia solum characterem imprimit. Sed Ordinatio eorum potissimum est irrita, eo quod ex Innocentii principio Hæreticus Spiritum Sanctum dare non potest; per Ordinationem vero Spiritus Sancti plenitudo traditur*. Ita Morinus, ex quibus sic breviter argui potest: illorum Ordinatio invalida est, quorum solum Baptisma ratum esse judicat Innocentius: atqui judicat solum Baptisma Hæreticorum ratum esse: ergo &c.

Innoc. I. T.2.Conc. p.1269. T.

Pag. 98. n. 6.

Resp. dist. maj. quorum solum Baptisma ratum esse judicat Innocentius, quantum ad characterem, concedo: quantum ad alios effectus, quorum particeps fit, qui revertitur ad Ecclesiam, nego. Similiter distinguenda minor propositio: quæ distinctio ut intelligatur,

Observandum tria debere distingui in Baptismo, & Ordine. Scilicet 1. characterem. 2. gratiam sanctificantem. 3. aliquos effectus secundarios, qui sequuntur ex susceptione Baptismi vel Ordinis. Sic v. g. adultus, qui erroribus aliquorum Hæreticorum consentiens ab ipsis baptizatur, equidem characterem percipit, non vero gratiam sanctificantem, quia fictio hæc gratiæ sanctificanti obest: non recipit etiam alios Baptismi effectus secundarios, quales sunt participatio precum & meritorum Ecclesiæ, jus ad alia percipienda Sacramenta &c. Ubi vero redit ad Ecclesiam per veram pœnitentiam, fictionis obice prius sublato, recipit gratiam sanctificantem, acquirit jus communionis cum Ecclesia, & participationis aliorum Sacramentorum.

Discrimen itaque, quod juxta mentem Innocentii occurrit inter Baptismum, & Ordinem, est, quod Hæreticus rediens ad Ecclesiam, & cum ipsa reconciliatus, statim omnes fructus Baptismi recipiat, omnesque honores baptizati, & filii Ecclesiæ habeat, non autem omnes sacerdotii honores, nec omnia Ecclesiastica obire munia possit, quia nempe præter reconciliationem cum Ecclesia, necessaria est restitutio prioribus gradibus, & absolutio a suspensione quam incurrerat. Ratio Innocentii hæc est: quod cum Laici recipiantur per manus impositionem in pœnitentiam, Clerici recipi non debent cum suis honoribus. Itaque in mente S. P. adulti illius Baptisma ratum est, quantum ad characterem, aliosque

Baptismi effectus secundarios, Ordinatio vero manet tantummodo quoad characterem, non quoad dignitatem, & honorem gradus; namque Clericus ille ad laicam communionem dejicitur.

Hanc esse Innocentii mentem suadent hæc ipsius verba: *Non videtur*, inquit, *Clericos eorum cum sacerdotii, aut ministerii cujuspiam suscipi debere dignitate* ∴. Item: *Nec dare ejusdem plenitudinem possunt*, (nempe Spiritus Sancti) *quæ maxime in Ordinationibus operatur, quam per impietatem perdiderunt*. Et post: *Quomodo fieri potest ut eorum profanos Sacerdotes dignos Christi honoribus arbitrentur*?

Instabis 1. Idem Innoc. in Epistola 21. ad Marcianum Episcopum Naxitanum, vetat reordinari eos, qui ante damnationem Bonosi fuerant ab eo ordinati; ergo supponit reordinandos esse, qui ab eodem post ejus damnationem fuerant ordinati.

Resp. equidem definire Innocentium, ut ordinati a Bonoso, antequam damnaretur, cum revertuntur ad Ecclesiam cum honoribus suis & absque nova consecratione suscipiantur; sed nego, Innocentium aut dixisse; aut etiam innuisse ordinatos ab eodem Bonoso, postquam damnatus fuerat, nova indigere consecratione ut in suis Ordinibus permaneant. Pontifex pronuntiavit de ordinatis a Bonoso ante condemnationem, de quibus solis erat difficultas mota; siluit de cœteris; de quibus non erat instituta controversia.

T. 2. Conc. p. 1274. A. Instabis 2. Idem Innoc. Epistola 22. c. 3. dicit: *Clericum in hæresi ordinatum nihil accepisse, quia nihil in dante erat, quod ille posset accipere*. Et c. Ibid. pag. 1275. E. 5. *Qui nihil*, inquit, *a Bonoso acceperunt, rei sunt usurpatæ dignitatis, qui conficiendorum Sacramentorum sibi vindicarunt auctoritatem*.

Resp. mentem Innocentii ea in Epistola colligi debere ex controversia, quæ erat inter ipsum, & Episcopos Macedoniæ, ad quos hanc scripsit Epistolam. Hoc vero unum tunc controvertebatur, an scilicet ii, qui ordinati fuerant a Bonoso, statim deberent Ordinum suorum functionibus & honoribus restitui, ut contendebant illi Episcopi; an vero pœnitentiæ subjici, ut volebat Innocentius: nusquam vero fuit controversia, an iterum ordinari & consecrari deberent, sicut falso supponit Morinus.

Hunc fuisse quæstionis statum patet manifeste ex rationibus quibus utitur Innocentius, & illorum Episcoporum dissolvit objectiones.

Rationes Innocentii sunt. 1. quia ab Hæreticis ordinati, *vulneratum per* Ibid. pag. 1274. A. *illam manus impositionem habent caput; atque ubi vulnus infixum est, medicina est adhibenda*: medicina vero illa est pœnitentia: *Ubi autem remedium pœnitentiæ necessarium est*, inquit, *illic Ordinationis honorem lo-* Ibid. C. *cum habere non posse decernimus*. Et apud illos Macedoniæ Episcopos, ejusmodi Clerici *non solum*, ait S. P. *pœnitentiam non agunt, verum etiam honore cumulantur*. 2. quia immundi sunt illi Clerici cum redeunt, adeoque debent per pœnitentiam mundari nec ea exercere munia, quæ nonnisi omnino mundis permitti debent. 3. quia in sua Ordinatione non acceperunt jus legitime obeundi Ordinis sui munera, cum eo jure carerent Ibid. A. ii, a quibus ordinati fuerant: *Qui enim*, inquit, *honorem amisit, honorem dare non potuit*. 4. denique, quia hæc est lex Romanæ Ecclesiæ, ut Clericis redeuntibus ab hæresi, *laica tantum per manus impositionem detur* Ib. B. C. *communio, nec exiguus honor Clericatus ipsi subrogetur*.

Cum vero Macedoniæ Episcopi ad suæ consuetudinis defensionem objicerent. 1. Clericos illos mundos fieri per benedictionem Episcopi Catholi-

ci,

ei, quam accipiunt cum ab hæresi ad Catholicam Ecclesiam revertuntur. 2. exemplum Anysii Archiepiscopi Thessalonicensis qui ordinatos a Bonoso recepit. 3. exemplum Novatianorum qui a Concilio Nicæno cum suis honoribus recepti sunt.

Respondet ad primum Innocentius, non ita esse; quod probat ex absurdis. *Ergo*, inquit, *si ita est, applicentur ad Ordinationem sacrilegi, adulteri, atque omnium criminum rei, quia benedictione Ordinationis crimina vel vitia putantur auferri. Nullus sit pœnitentiæ locus, quia id potest præstare Ordinatio, quod longa satisfactio præstare consuevit.* Ordinationem ibi appellat Innocentius, simplicem benedictionem, per quam Episcopi illi recipiebant Clericos a Bonoso ordinatos, qua contendebant omne vitium prioris Ordinationis deleri: e contra Innocentius vult eam non sufficere, sed necessariam esse pœnitentiam. *Ibid. B.*

Ad secundum respondet, temporum necessitate adactum Anysium fuisse, ut ita cum Bonosianis ageret, ne mediocre scandalum oriretur: *Sed*, inquit Innocentius, *quod necessitas pro remedio invenit, cessante necessitate debet utique cessare quod urgebat; quia aliud est ordo legitimus, aliud usurpatio quam ad præsens fieri tempus impellit.* Dixerat paulo ante S. P. hanc Anysii indulgentiam indicasse, fuisse antiquitus legem contrariam. *Ibid. D.*

Ad tertium respondet, hoc esse privilegium Novatianis concessum, nec esse ad alios Hæreticos trahendum. *Ibid.*

Objicies 4. Ordinationes factæ a Meletio irritæ judicatæ sunt a Concilio Nicæno, & iteratæ, ut patet ex Epistola Synodica illius Concilij ad Alexandrinos, ubi refertur sententia Concilii adversus Meletium, qua statuitur, ut ille remaneat in propria civitate sine potestate manus cuiquam imponendi, sed solum dignitatis & officii nomen retineat. *Ii vero*, ajunt Patres in dicta Epistola apud Socratem lib. 1. Hist. c. 1. *qui ab ipso constituti sunt* (Præsbyteri,) *sanctiore Ordinatione confirmati, ad communionem admittantur, ea lege ut honorem quidem ac ministerium suum retineant; secundo tamen semper loco sint ab iis omnibus, qui in unaquaque Paræcia & Ecclesia versantur &c.* Sed qui sanctiori Ordinatione confirmantur, ii ordinantur: ergo &c. *P. 28. G.*

Resp. 1. fatetur ipse Morinus cap. 12. Exercit. 5. n. 17. Meletium ante Concilium Nicænum non fuisse schismaticum, adeoque dubium non esse quin Ordinationes ipsius catholico ritu celebratæ fuerint, adeoque irritæ non potuerint declarari. Equidem jus ordinandi in aliena Diœcesi usurpaverat: at nullus proferri potest Canon ante illa tempora, quo hujusmodi Ordinationes declarentur invalidæ. *Morin. p. 122.*

Resp. 2. Socrates, qui refert, quæ gesta sunt in Concilio Nicæno, dicit solummodo statutum fuisse ut ad communionem, & ministerium admitterentur, ea lege, ut in unaquaque Ecclesia aliis Præsbyteris essent inferiores: non meminit reordinationis factæ.

Resp. denique, nomine sanctioris Ordinationis, intelligi posse electionem canonicam; hanc enim Confirmationis nomine Patres aliquando designant. Neque enim æquum videbatur, ut Schismatici ullam haberent jurisdictionem præter Episcopi, & populi voluntatem: unde eos eligi, & in suo munere confirmari maxime congruebat.

Objicies 5. Cum Cæcilianus a Felice Aptungitano Episcopo ordinatus fuisset ex Diacono Præsbyter, ac deinde Episcopus, nonnulli Episcopi vitiosam esse ejus Ordinationem arguerunt, eo quod Felix, a quo fuerat ordinatus,

natus, esset traditor. Cum vero id accepisset Cæcilianus, mandavit ejusmodi Episcopis, *ut si Felix in se, sicut illi arbitrabantur, nihil contulisset, ipsum tanquam adhuc Diaconum ordinarent in Episcopum*. Id refert Optatus lib. 1. post medium; S. Augustinus in Breviculo Collationis diei 3. cap. 5. atqui tale responsum aperte supponit, in sententia Cæciliani nullam esse Ordinationem a traditore factam.

Pag. 15. & seq. *Tom. 9. p. 571. B.*

Resp. 1. responsum hoc Cæciliani conditionatum fuisse, *si nempe Felix nihil contulisset*. Si autem Episcopi, qui adversus Cæcilianum convenerant inquirere voluissent in personam Felicis, eum profecto innocentem agnovissent, & traditionis minime reum, sicut postea judicatum est.

II. Tale responsum datum fuit a Cæciliano ad retundendum potius adversariorum furorem, quam ad declarandum potuisse aliquem ab Episcopo traditore ordinatum reordinari; sciebat enim quod eum non essent ordinaturi, quandoquidem receperant Ordinationes a traditoribus. *Id dici potuit*, ait S. Augustinus in Collatione diei 3. *cum Donatistis, ad illos irridendos, quibus hoc mandasse perhibetur, quoniam certus erat ordinatores suos non esse traditores*.

Tom. 9. p. 571. B.

Objicies denique cum Morino c. 8. 9. & seq. Exercit. 5. Potest Ecclesia statuere aliqua impedimenta quæ Ordinationem irritam & invalidam efficiant: v. g. hæresim, schisma, simoniam &c. sicut impedimenta nonnulla in Matrimonio apposuit, quibus irritatur; qualis est v. g. clandestinitas, raptus &c. aut saltem potest Ecclesia retundere vim characteris, & efficere, ut nihil ultra possit agere.

Resp. nego ant. consecratio enim ministrorum Ecclesiæ fundatur in potestate Ordinis, quæ datur Episcopo vi suæ consecrationis: at consecrationem hanc irritam facere non potest Ecclesia propter crimen, hæresim, aut schisma in quod prolabitur qui consecratus est apud Catholicos, nec delere characterem, non diffitente ipsomet Morino; sicut nec impedire potest characterem Baptismi, a quocumque ille conferatur: quemadmodum etiam impedire non potest, quin Sacerdos quantumvis sceleratus, etiam a fide apostata, valide consecret Christi corpus; falso igitur ac gratis supponit Morinus, esse in potestate Ecclesiæ ita ligare ac retundere vim characteris, ut nihil agere possit.

Neque hic eadem est ratio Ordinis, ac Matrimonii. In isto essentialiter includitur ratio contractus, non in alio: potest autem Ecclesia, possunt & Principes certas exigere ad contractus ineundos conditiones, quarum defectu contractus nullus fit: hoc quippe necessarium est ad optimum Ecclesiæ ac Reipublicæ regimen, ad dignitatem & reverentiam Sacramenti, & ad pacem ac tranquillitatem Regnorum. Conditiones illæ quæ irritant conjugalem contractum, proprie & accurate loquendo in ipsas personas cadunt, *quæ*, ut loquitur Synodus Trid. Sess. 24. De reformatione Matrimonii c. 1. *inhabiles redduntur ad contrahendum*. Sed de hoc argumento in nostro de Matrimonio Tractatu abunde differemus.

Tom. 14. Conc. pag. 876. E.

ARTICULUS SECUNDUS.

Proponuntur & solvuntur nonnullæ quæstiones scholasticæ circa characterem Ordinis.

QUæres 1. utrum omnes & singuli Ordines imprimant characterem.

Resp. I. eos omnes Ordines qui sunt Sacramenta, imprimere characterem.

Ratio.

Ratio est, quia cum Sacramentum Ordinis characterem imprimat, omnis Ordo, qui Sacramentum est, pariter imprimit characterem: quod enim de aliquo secundum suam genericam rationem spectato dicitur, de omnibus inferioribus sub illo genere contentis dici quoque debet, sicut docent vulgo Dialectici.

II. Ordines quibus non convenit ratio Sacramenti, non producunt charecterem.

Ratio est, quia cum character, juxta communem Theologorum sententiam, sit aliqua qualitas spiritualis animæ impressa, virtus eam producendi non competit nisi iis quæ ex Christi institutione eam acceperunt: atqui sola Sacramenta hanc virtutem habere ex Traditione cognoscimus: ergo &c.

III. Si per characterem nihil aliud placeret intelligere, quam deputationem ad aliqua ministeria, aut id omne quod semel datum iterari non potest, dici posset etiam minores Ordines & Subdiaconatum conferre characterem: tum quia per illos Ordines fit deputatio ad certa ministeria; tum quia illi iterari & repeti non possunt, ita decernente Ecclesia. Quia ex ante dictis, quod consecratione aliqua confertur, semel datum iterari non potest.

Quæres 2. utrum characteres Ordinum sint omnino inter se distincti, num vero subsequentes Ordines præcedentium characterem tantum intendant.

Resp. in singulis Ordinibus distinctum imprimi characterem.

Ratio est, quia unumquodque Sacramentorum suos peculiares & distinctos habet effectus, ut patet inductione omnium Sacramentorum; ergo etiam ex his Sacramentis quæ producunt characterem, peculiarem & distinctum illa conferunt.

Deinde, tam distincti sunt characteres collati a Diaconatu, Præsbyteratu & Episcopatu, quam illi qui conferuntur a Baptismo & Confirmatione: quod si character Confirmationis dici non potest extensio characteris Baptismi, non potest similiter character Episcopalis dici extensio characteris Præsbyteratus.

Quæres 3. an Ordines in quibus plures ac distinctæ conferuntur potestates, totidem diversos characteres habeant. V. g. in Præsbyteratu, in quo traditur potestas consecrandi Eucharistiam, & absolvendi a peccatis.

Affirmat Isambertus, De Sacramento Ordinis disp. 4. a. 4. & 5. ubi docet ab unaquaque partiali materia & forma suum quoque partialem characterem imprimi; & ex partialibus illis unum totalem componi characterem.

Verum opposita opinio verisimilior nobis videtur: tum quia unicum est Sacramentum, ergo unicus character impressus; tum quia nulla videtur esse necessitas plures illos admittendi characteres pro duplici potestate, siquidem unus ad utramque sufficit: sicut enim eadem causa distinctos, & oppositos effectus producere potest, ita & in unico charactere fundari potest duplex potestas.

QUÆSTIO SEXTA.

De variis Ordinis speciebus.

GEneratim Ordines distinguuntur in majores seu sacros, & in minores seu non sacros, hoc est qui non ita prope accedunt ad Eucharistiam, quæ finis est omnium Ordinum. *Ordo dicitur sacer*, ait S.Th. in 4. dist. 24. q. 2. art.

Tom. 10. art. 1. q. 3. pag. 440. *qui habet aliquem actum circa rem aliquam consecratam: & sic sunt tantum tres Ordines sacri, scilicet Sacerdos & Diaconus, qui habent actum circa corpus Christi, & sanguinem consecratum; & Subdiaconus, qui habet actum circa vasa consecrata: & ideo etiam eis continentia indicitur, ut sancti & mundi sint, qui sancta tractant.*

Quæstio est 1. cum Novatoribus, an sint admittendæ variæ species Ordinum, quas Concilium Trid. enumerat. 2. an Græci eumdem nobiscum numerum Ordinum admittant.

PRIMA CONCLUSIO.

Septem apud Latinos admittuntur Ordinum species; nempe Præsbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Acolythi, Exorcistæ, Lectoris, Ostiarii.

Tom. 14. Conc. pag. 863. Probatur ex Concil. Trid. Sess. 23. c. 2. & Can. 2. *Si quis dixerit*, ait Can. 2. *præter sacerdotium non esse in Ecclesia Catholica alios Ordines, & majores, & minores, per quos, velut per gradus quosdam, in Sacerdotium tendatur; anathema sit.* Hoc Canone non determinat nec figit quis sit illorum Ordinum numerus, ne forte Græcos, qui eumdem nobiscum numerum non admittunt, damnare videatur.

Ibid. pag. 862. Capite vero secundo ejusdem Sessionis rem paulo amplius evolvit, & explicat Concilium his verbis: *Cum divina res sit tanti sacerdotii ministerium; consentaneum fuit, quo dignius & majori cum veneratione exerceri posset, ut in Ecclesiæ ordinatissima dispositione plures & diversi essent ministrorum ordines, qui sacerdotio ex officio deservirent, ita distributi, ut qui jam clericali Tonsura insigniti essent, per minores ad majores ascenderent. Nam non solum de Sacerdotibus, sed & de Diaconis sacræ Litteræ apertam mentionem faciunt, & quæ maxime in illorum Ordinatione attendenda sunt, gravissimis verbis docent; & ab ipso Ecclesiæ initio sequentium Ordinum nomina, atque uniuscujusque eorum propria ministeria, Subdiaconi scilicet, Acolythi, Exorcistæ, Lectoris, & Ostiarii, in usu fuisse cognoscuntur, quamvis non pari gradu. Nam Subdiaconatus ad majores Ordines a Patribus & sacris Conciliis refertur, in quibus, & de aliis inferioribus frequentissime legimus.*

In hac Concilii Tridentini doctrina,

Observa I. unum hic ad fidem pertinere, quod Can. 2. mox laudato Concilium definivit adversus Novatores, nempe, *præter sacerdotium alios esse in Ecclesia Ordines, & majores, & minores.* Utrum vero sint dumtaxat numero septem, an plures, vel pauciores, non definivit, ne vel Græcos, qui tantum quatuor, vel nonnullos Scholasticos, qui plures, quam septem, admittunt, damnaret. Quapropter quod de septem Sacramentis dixit Concilium, ea numero septem esse, non plura nec pauciora, de septem Ordinibus pariter non dixit, sed tantum eos septem esse.

II. Inter Ordines alios majores seu sacros appellari, quales sunt Præsbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus; alios vero minores & non sacros: non eo quidem sensu quod suo modo sancti & sacri non sint, sed quod, ut diximus, non ita proxime ad Eucharistiam accedant.

Tom. 2. p. 103. A. III. Septem dumtaxat a Concilio Ordines recenseri, nulla facta Episcopatus mentione. *Etsi enim*, ait Bellarminus de Clericis lib. 1. c. 11. *Episcopus & Præsbyter distinguantur, tamen quantum ad sacrificium* (unde repetitur Ordinum diversitas) *idem omnino ministerium exhibent; proinde unum Ordinem,*

non

non duos faciunt: sicut etiam Lector, & Cantor, seu Psalmista. Sub sacerdotio igitur, tanquam sub genere proximo, comprehenditur Episcopatus, quæ nobilior est species Sacerdotii. *Ad eum modum*, inquit Isambertus, *quo enumerando septem tantum Sacramenta novæ Legis, comprehendunt sub nomine Ordinis omnes illos singulares Ordines, qui sibi vindicant rationem Sacramenti. Nam quemadmodum in ista enumeratione ita enumerant Ordinem pro uno Sacramento, quatenus sumunt illud generice, ut tamen rationem Sacramenti non denegent membris suis sub isto genere contentis; pari etiam jure, quando in enumeratione Ordinum recensent tantum Præsbyteratum, seu Sacerdotium, recensent illud quatenus generice sumitur, & prout dividitur in duas species, quarum una est simplex Præsbyteratus, & altera Episcopatus.* Ex quibus facile intelligitur, nullum Episcopatui præjudicium inferri, ex eo quod inter septem varios Ordines, quos enumerant Patres Tridentini, non recenseatur.

De Sacramento Ordinis disp. 1. art. 3. Tom. 5. p. 399.

IV. Sacerdotium finem esse, ad quem cœteri Ordines, velut per gradus quosdam, tendunt, ac referuntur.

V. Denique, Sacerdotum & Diaconorum apertam fieri in Litteris sacris mentionem; aliorum vero Ordinum *nomina & ministeria ab initio Ecclesiæ cognita fuisse* Concilium declarat, nec immerito certe.

Cornelius S. Pontifex electus anno 251. in Epistola ad Fabium Antiochenum testatur suo tempore Romæ fuisse *Præsbyteros quatuor & quadraginta: septem autem Diaconos, totidemque Subdiaconos: Acolythos duos & quadraginta; Exorcistas & Lectores cum Ostiariis quinquaginta duos.* En septem Ordines diversi manifeste a Cornelio enumerati.

Apud Eusebium lib. 6. Histor. c. 43. p. 244.

Concilium pariter Carthaginense IV. anno Christi 398. a Canone secundo usque ad nonum expressam mentionem facit illorum septem Ordinum, quibus Canone decimo Psalmistam seu Cantorem addere videtur. Non est quod hìc diutius immoremur in eo septenario Ordinum numero ad mentem Concilii Trid. ex veteribus ecclesiasticis monumentis comprobando, de quibus sigillatim postea dicturi sumus. Non ignoramus, discordes hìc esse Scholæ Theologos, quorum aliqui octo numerant Ordines, septem jam enumeratis Episcopatum addendo. Ita Cajetanus, Medina, Soto &c. Alii novem, addita nimirum prima Tonsura clericali, sicut multi Canonistæ addunt apud Navarrum. Alii denique decem, addentes Ordinem *Cantorum* cum Concilio IV. Carthag. mox citato.

Tom. 2. Conc. p. 1199. & 1200.

Maldonatus, De Sacramento Ordinis qu. 4. ait, *sibi hac in re videri Juris Pontificii peritos melius sentire, quam Scholasticos Theologos, quod dicant plures esse Ordines, quam septem. Tota enim*, inquit, *antiquitas plena est testimoniis; & Episcopatum esse Ordinem distinctum, adeo perspicuum est ex omnibus Conciliis vetustissimis, & ex Canonibus Apostolorum, ut nemo negare possit, qui non legerit.* Hæc Maldonatus.

Pag. 400.

Sufficiat hìc ex S. Thoma descripsisse rationem quam reddit hujusce septenarii Ordinum numeri. *Dicendum*, inquit, *quod Ordinis Sacramentum ad Sacramentum Eucharistiæ ordinatur, quod est Sacramentum Sacramentorum. Sicut enim templum, & altare, & vasa, & vestes, ita & ministeria quæ ad Eucharistiam ordinantur, consecratione indigent, & hæc consecratio est Ordinis Sacramentum; & ideo distinctio Ordinum est accipienda secundum relationem ad Eucharistiam, quia potestas Ordinis aut est ad consecrationem Eucharistiæ ipsius, aut ad aliquod ministerium ordinatum ad hoc. Si primo modo, sic est Ordo Sacerdotium; & ideo cum ordinantur, accipiunt calicem cum vino, & patenam*

In 4. dist. 24. q. 2. art. 1. ad 2. quæst. Tom. 10. p. 440.

cum

cum pane, potestatem accipiendo consecrandi corpus & sanguinem Christi; Cooperatio autem ministrorum est vel in ordine ad ipsum Sacramentum, vel in ordine ad suscipientes. Si primo, sic tripliciter: primo enim est ministerium, quo minister cooperatur Sacerdoti in ipso Sacramento, quantum ad dispensationem licet, non quantum ad consecrationem, quam solus Sacerdos facit; & hoc pertinet ad Diaconum: unde in Littera dicitur, quod ad Diaconum pertinet ministrare Sacerdotibus in omnibus quæ aguntur in Sacramentis Christi; unde ipsi sanguinem dispensant. Secundo ad ministerium ordinatum ad materiam Sacramenti ordinandam in sacris vasis ipsius Sacramenti; & hoc pertinet ad Subdiaconum: unde in Littera dicitur, quod vasa corporis, & sanguinis Domini portant, & oblationes in altari ponunt, & ideo accipiunt calicem de manu Episcopi, sed vacuum, cum ordinantur. Tertio est ministerium ordinatum ad præsentandum materiam Sacramenti, & hoc competit Acolytho; ipse enim, ut in Littera dicitur, urceolum cum vino, & aqua præparat, unde accipiunt urceolum vacuum. Sed ministerium ad præparationem recipientium ordinatum non potest esse nisi super immundos, quia qui mundi sunt, jam sunt ad Sacramenta percipienda idonei. Triplex autem est genus immundorum: quidam enim etiam a visione divinorum, & a cœtu Fidelium arcendi sunt, & hoc pertinet ad Ostiarios: quidam vero sicut volentes credere, sed nondum sunt instructi, scilicet Catechumeni; & ad horum instructionem ordinatur Ordo Lectorum; & ideo prima rudimenta ad doctrinam fidei, scilicet vetus Testamentum, eis legendum committitur: quidam vero sunt Fideles & instructi, sed impedimentum habentes ex dæmonis potestate, scilicet energumenti, & ad hoc habet ministerium Ordo Exorcistarum. Et sic patet, concludit S. Thomas, *ratio & numerus & gradus Ordinum.*

SECUNDA CONCLUSIO.

Ecclesia Orientalis nonnisi quatuor admittit Ordines, nimirum, Præsbyteri, Diaconi, Subdiaconi, & Lectoris: & non autem Acolythi, Exorcistæ, aut Ostiarii.

Constat I. argumento negativo, quia in nullis Græcorum Ritualibus mentio reperitur Ordinum Acolythorum, Exorcistarum, & Ostiariorum: quis porro credat iis in Libris prætermissos illos Ordines fuisse, si revera apud Græcos fuissent in usu?

II. Delegati a Clero Constantinopolitano ad Patres Ephesinos, ut inquirerent in certa quædam facta quæ Nestorio opponebantur, rogant in supplici Libello, *ut Scheda, Episcopis, Præsbyteris, Diaconis, Lectoribus, nec non & Laicis ostendatur:* porro si alii extitissent Ordinum gradus, haud dubie Laici immediate post Lectores appellati non fuissent.

III. Concilium VIII. generale anno 869. declarans non alios ad Episcopatum promoveri debere, quam qui omnes alios Ordines prius suscepissent, quatuor dumtaxat gradus appellat Actione 10. Can. 5. *Quod si quis*, ait, *nulla suspicione dictæ ambitionis vel honoris spe tactus, sed recta honestaque Christi disciplina inductus, in Clericum aut Monachum attonsus est, perque omnes gradus ecclesiasticos definitis temporibus vitam agendo inculpatam transiisse reperitur, ad Episcopatus honorem evehatur, sic ut in Lectoris munere annum, in Subdiaconi duos, in Diaconi tres; in Sacerdotii quatuor annos expleat.*

Concil. Ephes. p. 1. c. 13. Tom. 3. Conc. p. 337. Tom. 8. Conc. p. 1371.

Huic Canoni consentiens Joannes VIII. S. Pontifex, probata Photii in suam

suam Sedem restitutione, in Epistola quam ad Imperatorem Basilium dedit anno 879. declarat neminem imposterum ex Laicis, & Aulæ addictis hominibus ad dignitatem Episcopalem promovendum esse, nisi prius in variis Ordinum Ecclesiasticorum gradibus tentatus ac probatus fuisset. *Volumus*, inquit, *ut talis promoveatur per singulos gradus Ecclesiasticos probatus; ut sit primum Lector, deinde Acolythus*, (pro Subdiacono Acolythus hic ponitur) *postea Diaconus, tum Præsbyter, post hæc Episcopus*. T.9. Conc. p.132. D.

IV. Idem certo colligimus ex Innocentio IV. in Epistola quam scripsit anno 1254. ad Otthonem Tusculanum Cardinalem, Sedis Apostolicæ in Cypro Legatum. Cum enim Græcos ad usum Romanæ Ecclesiæ vellet adducere, fatetur tres ab illis Ordines non servari. *Ad hæc*, inquit, *volumus & expresse præcipimus, quod Episcopi Græci septem Ordines secundum morem Ecclesiæ Romanæ de cætero conferant, cum huc usque tres de minoribus circa ordinandos neglexisse vel prætermisisse dicantur. Illi tamen qui jam sunt taliter ordinati per eos, propter nimiam ipsorum multitudinem, in sic susceptis Ordinibus tolerentur*. T.11. Conc. p. 614. num. 19. Hoc non obstante Innocentii decreto, quod ad Græcos ditioni Romanæ in Cypro subditos restringunt multi, Græci priorem suum usum retinuere, omissis tribus Ordinibus inferioribus; nec propterea litem ipsis moverunt Latini.

Dices 1. S. Ignatius Martyr in Epistola ad Antiochenos, eosdem fere, quos Latini agnoscunt, imo & alios plures commemorat apud Græcos, Ordines: *Saluto*, inquit, *Sanctum Præsbyterium ... Diaconos ... Subdiaconos, Lectores, Cantores, Ostiarios, Laborantes, Exorcistas, Confessores ... Janitrices ... Virgines ... Viduas &c.*

Resp. 1. hanc Ignatii Epistolam inter spurias & suppostitias a peritis amandari. 2. Non omnes, qui apud Latinos in usu sunt, Ordines ibi enumerantur, v.g. Acolythorum. 3. Ostiarii quidem, & Exorcistæ hic memorantur: at non tanquam veri, & proprie dicti Ordines habebantur, nisi volueris virginum, & viduarum propriam ac veram fuisse ordinationem; sed tanquam officia quædam, & ministeria, qualia erant Cantorum, Laborantium, seu Fossariorum, qui circa mortuorum corpora laborem, & ministerium suum impendebant.

Instabis 1. Synodus Laodicena Can. 24. omnes istos Ordines recenset; Præsbyteros, Diaconos, Ministros, Lectores, Cantores, Exorcistas, Ostiarios, & Ascetas.

Resp. 1. in hac enumeratione Subdiaconos, & Acolythos omitti, nisi ministrorum nomine designentur. 2. non magis inde concludi potest Exorcistas & Ostiarios veros esse ac legitimos Ordines, quam Cantores & Ascetas.

Instabis 2. S. Epiphanius in Expositione fidei c. 21. postquam Ecclesiæ ministros, *Episcopos, Præsbyteros, Subdiaconos, & Diaconissas* retulit, de aliis sic pergit: *Postea sequuntur Exorcistæ, & linguarum interpres ... sequuntur laborantes, qui mortuorum corpora curant, tum janitores, & omnis series*: Ergo &c. T.1. Conc. p.1104.C.

Resp. eos omnes quos S. Epiphanius hic enumerat Ordines, veros ac proprie dictos non esse, ex aliqua scilicet vera Ordinatione, exceptis Episcopis, Præsbyteris, Diaconis, & Subdiaconis. Erant igitur officio quædam, quæ improprie Ordines vocabantur, ob ministerium quod impendebatur, a Cantoribus v. g. Fossariis seu Laborantibus, linguarum interpretibus &c. neque enim illi proprie ordinari dicebantur.

Dices 2. Si septem admittantur Ordines, ruit Traditio Ecclesiastica circa septenarium numerum Sacramentorum.

Re-

Respondet Isambertus paulo ante laudatus, septem illos Ordines sub unico genere contineri, quod appellatur Ordinis Sacramentum: ac consequenter non augeri septenarium numerum Sacramentorum.

Verum alii regerunt, quod si divisio Ordinis in septem sit totius universalis in partes subjectivas, seu in species diversas, necesse sit illum numerum septenarium Sacramentorum augeri: unusquisque enim Ordo speciem constituet distinctam, quæ continebitur sub Ordine, tanquam sub genere proximo, & sub Sacramento, tanquam sub genere remoto. Unde sequitur septem Ordinum Sacramenta plus a cœteris Sacramentis differre, quam cœtera inter se; quia quæ conveniunt tantum in genere remoto, plus differunt iis, quæ conveniunt in genere proximo: sic v. g. magis differt lapis ab homine, quam equus; porro septem Ordines comparati ad septem alia Sacramenta conveniunt inter se in genere proximo.

Scopulum hunc ut alii declinent, ajunt distinctionem Ordinum esse totius potestativi. Audiatur S. Thomas in 4. dist. 24. q. 2. art. 1. quæstiuncula 1. in responsione ad 2. & in Supplemento q. 37. art. 1. in resp. ad 2. *Dicendum* inquit, *quod distinctio Ordinum non est totius integralis in partes, neque totius universalis, sed totius potestativi, cujus hæc est natura, quod totum secundum completam rationem est in uno, in aliis autem est aliqua participatio ipsius, & ita est hic: tota enim plenitudo hujus Sacramenti est in uno Ordine, scilicet sacerdotio; sed in aliis est quædam participatio Ordinis &c. & ideo omnes Ordines sunt unum Sacramentum*. Ibidem in responsione ad 3. *Dicendum, quod in regno, quamvis tota potestatis plenitudo resideat penes Regem, non tamen excluduntur ministrorum potestates .·.·.·. & similiter in Ordine*.

His ita generatim præmissis, differemus

I. De sacris seu majoribus Ordinibus, Episcoporum, Præsbyterorum, Diaconorum, & Subdiaconorum.

II. De minoribus & non sacris, nempe Acolythorum, Exorcistarum, Lectorum, & Ostiariorum; non omissuri quæ ad primam Tonsuram pertinent.

DE MAJORIBUS ET SACRIS ORDINIBUS.

ARTICULUS PRIMUS.

De Episcopatu.

OMnem de Episcopatu disputationem his capitibus complectemur.

I. De nominibus Episcopi, Præsbyteri, Sacerdotis, Pontificis.

II. De natura Episcopatus: an sit Ordo, verumque Sacramentum a Præsbyteratu natura, & charactere distinctum.

III. De præeminentia seu superioritate Episcoporum supra Præsbyteros, an sit juris divini, vel tantum ecclesiastici.

IV. De materia, forma, ministro, & subjecto Episcopatus.

V. De officiis atque necessitate Episcoporum.

VI. De variis Episcoporum gradibus.

VII. De Chorepiscopis.

De

De nominibus Episcopi, Præsbyteri, Sacerdotis, Pontificis.

Episcopus græce idem est, ac inspector, speculator, explorator, superintendens: quo nomine Athenienses Magistratus aliquos e suis vocabant, qui nempe quotannis mittebantur ad civitates ditionis suæ, ut inspicerent quo in statu res forent, omnesque subditos in officio, & fide continerent. Hinc S. Augustinus l. 19. de Civit. Dei c. 19. ait, *Episcopatum nomen esse oneris, non honoris. Græcum enim est*, ait, *atque inde ductum vocabulum, quod ille qui præficitur, eis, quibus præficitur, superintendit, curam eorum scilicet gerens.* *Tom. 7. p. 563.*

Atque isto sensu grammaticali Reges ipsi, aut Præsides seu Procuratores ab ipsis delegati, Episcopi nonnunquam appellantur. Sic l. 1. Macchab. c. 1. v. 53. dicitur: *Secundum omnia verba hæc scripsit* (Antiochus) *omni regno suo, & præposuit principes populo*: græce ἐπισκόπους. Sic pariter Eusebius l. 1. de vita Constantini c. 44. eum Episcopum appellat. *Ipse*, inquit, *velut communis omnium Episcopus a Deo constitutus, ministrorum Dei Concilia congregavit*. Qualis vero fuerit ille Episcopatus, exponit l. 4. c. 24. ipsemet Constantinus: *Vos*, inquiebat, alloquens Episcopos: *in iis quæ intra Ecclesiam sunt, Episcopi estis. Ego vero in iis, quæ extra geruntur, Episcopus a Deo sum constitutus*: idest, tanquam Imperator a Deo positus, hæ mihi partes concessæ sunt, Ecclesiæ opem ferre, prospicere, invigilare Canonum & legum ecclesiasticarum securitati, executioni: *ut quos sacerdotalis admonitio non flectit ad justitiam, Regalis potestas ab improbitate coerceat*, inquiebat Concilium Arelatense VI. Can. 17. *Pag. 430. Pag. 536. Tom. 7. Conc. p. 1238.*

Fluxit apud Scriptores sacros & ecclesiasticos isthæc Episcopi significatio, pro summo nempe Sacerdote, qui velut inspector, ac speculator commisso sibi gregi invigilat, ac superintendit; & idcirco, ait S. Augustinus in Psalm. 126. *altior in Ecclesia locus positus est Episcopis, ut veluti in specula constituti, superintendant & custodiant populum*. Quo sensu Apostolus Act. 20. v. 28. ait: *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*. Illos autem a variis officiis, ac muneribus quibus obstricti sunt, ac decorati, Scriptura variis nominibus appellat quæ passim legenti occurrunt. *Tom. 4. p. 1429.*

Quæstio vertitur inter Eruditos, an Episcopi nomen commune aliquando fuerit Præsbyteris & Episcopis, ita ut promiscue Præsbyter Episcopus, & vicissim Episcopus Præsbyter fuerit appellatus. Tres sunt eam in rem sententiæ. An nomen Episcopi commune olim fuerit Præsbyteris.

Prima est Theodoreti, qui existimat, Episcopi vocabulum iis proprium prima ætate fuisse, quos nunc dicimus *Præsbyteros*; eos autem quos nunc *Episcopos* appellamus, tunc temporis *Apostolos* nominatos fuisse. En verba Theodoreti Comment. in 1. ad Timoth. c. 3. *Eosdem*, inquit, *olim vocabant* Præsbyteros & Episcopos: *eos autem qui nunc vocantur* Episcopi, *Apostolos nominabant. Procedente autem tempore* Apostolatus *nomen reliquerunt iis, qui veri erant Apostoli: Episcopatus autem appellationem, iis, qui olim dicebantur Apostoli, imposuerunt. Ita Philippensium Apostolus erat Epaphroditus ... Cretensium Titus, & Asianorum Timotheus.* Prima sententia Theodoreti. *Tom. 3. p. 473.*

Fundamentum opinionis Theodoreti est. 1. quia Act. 20. v. 17. videtur Apostolus solos Ecclesiæ Ephesinæ Præsbyteros convocasse: illi autem simplices seu inferiores erant Præsbyteri; neque enim in una & eadem civitate plu-

plures titulo, ac dignitate poterant esse Episcopi. Atqui tamen eosdem postea vocat Episcopos: ita enim Epistola ad Philippenses inscribitur: *Episcopis & Diaconibus*. At Episcopi illi simplices erant Sacerdotes, quos immediate cum Diaconis conjungit. Præterea in eadem Epistola Philippensium summus Antistes, non Episcopus, sed Apostolus appellatur c. 2. v. 25. ac proinde illi Philippensium Episcopi ab ipsorum Præsule distinguebantur: ergo secundi ordinis erant Sacerdotes: ergo illi Sacerdotes tunc temporis Episcopi vocabantur. 2. ait Theodoretus, alii, quos jam Episcopos dicimus, non Episcopi, sed Apostoli denominabantur, quia nempe Apostolorum locum, ac vices implebant. Sic Rom. 16. v. 7. Andronicus & Junias dicuntur esse nobiles in Apostolis. Sic 1. Corint. 15. vers. 7. præter undecim Apostolos, alii plures recensentur, quibus post resurrectionem Christus apparuit. Sic Epaphroditus Philippensium Episcopus, ab ipso Paulo c. 2. v. 25. ipsorum *Apostolus* nominatur.

T. 1 p. 508. & seq. Secunda sententia est S. Epiphanii hæresi 75. Episcopi vocem iis dumtaxat in Scripturis tribui, qui veri sunt, ac proprie Episcopi, nusquam vero iis, quos simplices seu inferiores Sacerdotes dicimus; ita ut hujus vocabuli idem, qui nunc est, semper olim usus fuerit.

Nec obstat in ea sententia quod refertur c. 20. Actor. Apostolorum v. 17. pag. 201. n. 2. *A Mileto mittens Ephesum* (Paulus) *vocavit majores natu Ecclesiæ*. Ii enim non tantum simplices erant seu secundi ordinis *Præsbyteri*, sed veri *Episcopi*, qui Seniores ab ætate & gravitate morum appellantur. Ita S. Irenæus l. 3. c. 14. *In Mileto*, inquit, *convocatis Episcopis & Præsbyteris, qui erant ab Epheso, & a reliquis proximis civitatibus*. Mirum igitur videri non debet, quod Apostolus eos subinde Episcopos appellet.

Nec dicas inde consequens esse, plures in eadem civitate extitisse Episcopos: namque plures quidem erant in eadem civitate collecti in variis civitatibus Episcopi; sed plures non erant ejusdem civitatis Episcopi, quod longe diversum est. Quemadmodum cum Apostolus Epistolam suam ad Philippenses, *Episcopis & Diaconibus* inscribit, haud dubie significare noluit Philippis plures simul extitisse Episcopos; sed hoc unum, plures fuisse sub Metropoli civitatis Philippensium Episcopos, ad quos omnes Epistolam suam Apostolus direxit.

Tertia denique sententia est S. Joan. Chrysost. hom. 1. in Epist. ad Philippenses, ubi docet Episcopi & Præsbyteri nomen Apostolorum ævo tum Episcopis, tum secundi ordinis Præsbyteris commune fuisse. *Quid hoc est*, inquit (quod nempe Paulus Epistolam suam ad Philippenses Episcopis, ac Ed. Com. p. 1204. Diaconis inscribit) *Quid est? An unius civitatis multi erant Episcopi? nequaquam: sed Præsbyteros isto nomine appellavit. Tunc enim nomina adhuc erant communia, atque etiam ipse Episcopus vocabatur Diaconus. Idcirco ad Tim. scribens inquit ∴ quæ data est tibi cum impositione manuum Præsbyterii. Præsbyteri enim Episcopum non ordinassent. Et rursus ad Titum scribens: Hujus rei gratia reliqui te Cretæ, ut constituas per civitates Præsbyteros .... Si quis sine crimine est &c. ... quæ quidem de Episcopis dicit: namque hæc cum dixisset, statim addidit: Oportet enim Episcopum sine crimine ... Antiquitus etiam Episcopi ... vocabantur* Præsbyteri *& Diaconi Christi. Quocirca hodie multi Episcopi scribunt ita: Compræsbytero & Comdiacono. Præcedente vero tempore proprium cuique distributum est nomen; ut hic quidem Episcopus, ille vero* Præsbyter *appellaretur*. Ita S. Chrysostomus.

Præsbyter græce, latine Senior interpretatur, ait Isidorus l. 7. Orig. c. 12.

non

non pro ætate vel decrepita senectute, pergit ille, *sed propter honorem & dignitatem quam acceperunt, Præsbyteri nominantur. Unde & apud Veteres iidem Episcopi & Præsbyteri fuerunt, quia illud nomen dignitatis, hoc est ætatis.*

Nomen Præsbyteri. Pag. 100.

Præsbyteri nomen primis temporibus commune fuit etiam Episcopis. Patet manifeste ex Apostolo 2. ad Timoth. 4. v. 14. *Noli*, ait, *negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi .... cum impositione manuum Præsbyterii*, idest cœtus Episcoporum. *Neque enim*, ait S. Chrysostomus mox laudatus, *Præsbyteri Episcopum ordinassent* ... 1. Petri 5. v. 1. *Seniores obsecro consenior*. Seipsum S. Petrus Seniorem, hoc est Præsbyterum appellat, qui non solum erat Episcopus, sed etiam Apostolus & Apostolorum Caput, ac Princeps. Joannes ipse 2. Epist. v. 1. se pariter vocat Seniorem, *Senior*, inquit, *Electæ dominæ*. Epistolæ 3. v. 1. *Senior Gajo charissimo*.

Pag. 315. col. 2. Duplex acceptio nominis Præsbyteri.

Audiatur Estius in 4. dist. 24. parag. 27. ubi hæc habet: *In Scriptura veteris Testamenti & in Evangeliis nomen Præsbyteri fere pro magistratu plebis accipitur, quod ea præfectura plerumque deferri soleat viris ætate provectis. In Actis autem & Epistolis Apostolicis ecclesiasticam præfecturam significat; ita tamen ut duplex ejus acceptio reperiatur, una generalis, altera specialis. Generalis acceptio Episcopos comprehendit, imo & ipsos Apostolos, ut in 2. & 3. Epistola Joan. & 1. Petri, quibus locis Petrus & Joannes se Seniores, id est Præsbyteros vocant. Item ad Tit. c. 1. generale esse Præsbyteri nomen, cum jubetur Titus per civitates constituere Præsbyteros, inde constat, quia sequitur:* Oportet enim Episcopum sine crimine esse. *Deinde act. 20. Majores natu, idest Præsbyteros convocasse dicitur Apostolus, quos tamen paulo post Episcopos vocat. Eadem significatio Præsbyteri videtur esse act. 14. ubi dicuntur Paulus, & Barnabas constituisse per singulas Ecclesias Præsbyteros; & act. 15. ubi convenisse dicuntur Apostoli & Seniores ad Concilium Jerosolymitanum. Paulus quoque 1. ad Timot. 4. juxta expressam Oecumenii interpretationem, per impositionem manuum Præsbyterii, intelligit Ordinationem ab Episcopis factam:* Neque enim, inquit (cum S. Chrysostomo) Præsbyteri Episcopum ordinabant ... *Specialis autem ejusdem vocabuli acceptio* (nempe pro simplici Præsbytero) *extat 1. ad Timot. 5. ubi dicitur:* Qui bene præsunt Præsbyteri. *Rursum:* Adversus Præsbyterum accusationem non recipere &c. *Agitur enim ibi de Præsbyteris judicio Episcopi subjectis, & agnoscuntur Præsbyteri bonore digni, nec tamen in doctrina laborantes, quod de Episcopis dici non potest. Sed & Jacobus ad infirmum inducendos admonet Præsbyteros Ecclesiæ, cum una Ecclesia plures Episcopos non habeat.* Hæc Estius.

De nomine Sacerdotis. pag. 316.

Sacerdos idem est, ac sacra donans, & cœlestia dona ministrans. In novo Testamento nomen Sacerdotis soli Christo tribuitur, non aliis ministris quibus inest potestas offerendi sacrificii. *Cujus ratio est*, ait ibidem Estius, *quia totum Instrumentum novum eo tempore scriptum est, quo adhuc in usu, aut certe in recenti memoria erant sacrificia veteris Legis, & in sua functione versabantur ejusdem instituti Sacerdotes, cum quibus nomine communicare noluerunt Apostoli, ne forte non abrogatum vetus illud sacerdotium videretur.*

Pontifex idem est, ac Sacerdos sacra faciens. Derivant alii a verbo *posse & facere*, hoc est sacrificare. Alii cum Varrone volunt Pontifices a Romanis appellatos a ponte Sublicio, qui a Pontificibus primum factus, ac sæpe restitutus est. Hic quippe pons plane ligneus erat, nullo ære aut ferro compactus, quem Romani adeo sacrum existimarunt, ut si collaberetur; nonnisi cæsa victima & perfecto sacrificio eum reficere posset Pontifex.

De natura Episcopatus: an sit Ordo, verumque Sacramentum natura, & charactere a Præsbyteratu distinctum.

In Episcopatu duo distingui possunt. 1. potestas consecrandi Eucharistiam, quæ Episcopis & Præsbyteris communis est. 2. potestas conferendi Ordines, aliaque officia hierarchica exercendi. Priori respectu cum ab Episcopatu Præsbyteratus non distinguatur, non potest esse Ordo, & Sacramentum distinctum. Quæstio igitur movetur de altero Episcopatus officio, an nempe sit Ordo verumque Sacramentum, quatenus includit potestatem & jus conferendi Ordines, & alia hierarchica officia exercendi. Circa quam controversiam non una est Theologorum mens, atque sententia.

I. Opinio negans Episcopatum esse Sacramentum, & verum Ordinem.

I. veteres Scholastici bene multi, quos appellant Vasquez disput. 240. c. 2. Morinus, De sacris Ordinationibus part. 3. Exercitatione 3. c. 1. n. 6. docuerunt, Episcopatum non esse verum Ordinem, ac Sacramentum a sacerdotio distinctum, sed esse dumtaxat extensionem characteris sacerdotalis, ad novum officium, novam & ampliorem potestatem, ac dignitatem; ita ut Episcopus alius non sit quam Sacerdos perfectus, qui apicem Pontificatus adeptus est. Ita Hugo a S. Victore, Magister, Alexander Alensis, S. Bonaventura, Albertus Magnus, S. Thomas, Dominicus Soto, & alii passim scribentes in Lib. 4. Sententiarum ad dist. 24. Sufficiat hic unius S. Thomæ verba exscripsisse ex dist. 24. in L. 4. Sententiarum qu. 3. art. 2. ad 2. quæstionem, & ex qu. 40. Supplementi art. 5. ubi quærit: *Utrum Episcopatus sit Ordo*. Sic autem respondet: *Respondeo dicendum, quod Ordo potest accipi dupliciter: uno modo secundum quod est Sacramentum: & sic, ut prius dictum est, ordinatur omnis Ordo ad Eucharistiæ Sacramentum: unde cum Episcopus non habeat potestatem superiorem Sacerdoti; quantum ad hoc Episcopatus non erit Ordo. Alio modo potest considerari Ordo, secundum quod est officium quoddam respectu quarumdam actionum sacrarum; & sic cum Episcopus habeat potestatem in actionibus hierarchicis respectu corporis mystici supra Sacerdotem, Episcopatus erit Ordo.*

S. Thomas.

Ibidem in responsione ad 2. sic loquitur: *Dicendum quod Ordo prout est Sacramentum imprimens characterem, ordinatur specialiter ad Sacramentum Eucharistiæ, in quo ipse Christus continetur, quia per characterem ipsi Christo configuramur; & ideo licet detur aliqua potestas spiritualis Episcopo in sui promotione respectu aliquorum Sacramentorum, non tamen illa potestas habet rationem characteris, & propter hoc Episcopatus non est Ordo, secundum quod Ordo est Sacramentum quoddam*. Ita S. Thomas.

Momenta quibus innititur hæc I. opinio.

Ad hanc vero sententiam inducti sunt Theologi istis præcipue momentis, quæ proponit Dominicus Soto in 4. dist. 24. qu. 2. art. 4.

I. quia ex communi Theologorum sententia septem tantum numerantur Ordines: at si Episcopatus sit verus Ordo, ac Sacramentum, non septem, sed octo erunt numerandi.

II. Ordinum distinctio, ac varietas repetitur ex habitudine seu respectu, quem habent ad consecrationem vel dispensationem Eucharistiæ: sed hac in parte nihil habent Episcopi supra Præsbyteros.

III. si Episcopatus esset verus Ordo, ac verum Sacramentum, characterem imprimeret distinctum a sacerdotali: atqui id falsum videtur; alias qui consecraretur Episcopus, non accepta prius consecratione Præsbyteratus, verus

rus esset Episcopus, utpote qui characterem recepisset Episcopalem: atqui tamen docent communi suffragio Theologi, eum vere in Episcopum consecrari non posse, qui prius non fuerit ordinatus Sacerdos.

IV. Si Episcopatus esset Ordo, & characterem imprimeret, character ille esset superior, & sacerdotalem, utpote inferiorem, includeret, sicut sacerdotalis includit characterem Diaconatus, & Subdiaconatus; ac proinde opus non fuisset charactere sacerdotali, quod est falsum.

V. Sacramentum Ordinis in sabbatis quatuor temporum confertur, Episcopatus vero tantum in Dominicis diebus.

VI. denique, in tota Episcopi consecratione nulla apparet forma, & materia Sacramenti, sive unctiones, sive traditionem baculi, & impositionem mitrae, & alia omnia consideres.

Ex his concludunt hujus primæ sententiæ patroni, nomen Ordinis Episcopatui non convenire, quatenus Ordo est Sacramentum, sed tantum quatenus est nomen officii, dignitatis, & gradus. Cave tamen putes, ex hac opinione sequi Episcopatum aut non esse a Christo institutum, aut non esse Sacerdotio simplici superiorem; utrumque enim istud consectarium negant, qui contendunt Episcopatum non esse Ordinem, & Sacramentum a Sacerdotio distinctum: siquidem extensionem illam characteris sacerdotalis ad nova officia novamque potestatem, qua distingui Episcopos a Præsbyteris volunt, extensionem, inquam, illam a Christo institutam esse, ac per eam Episcopos superiores effici Præsbyteris, agnoscunt ac profitentur iidem Theologi. *Soto p. 640.*

II. Docent alii Episcopatum esse quidem Ordinem, & Sacramentum, non tamen distinctum a Sacerdotio, sed esse veluti extensionem ac diffusionem characteris sacerdotalis ad nova officia obeunda. II. Opinio.

Extensionem vero illam varie explicant, pro diversa eorum circa naturam characteris opinione. Quibus enim placet characterem revocare ad speciem qualitatis, quam Dialectici vulgo vocant *potentiam naturalem*, extensionem hanc explicant ad eum modum quo qualitas, v. g. habitus scientiæ, extenditur circa varias conclusiones: quemadmodum enim fit ut per illam qualitatis extensionem nova comparetur potentia, & facilitas ad alias conclusiones dignoscendas, ita per extensionem characteris sacerdotalis ad nova officia, fit ut Sacerdos qui ante consecrationem Episcopalem non poterat illa officia hierarchica exercere, v.g. confirmare, ordinare &c. ea accedente possit, non per novum ac distinctum characterem, sed per novam potentiam quæ acquiritur extensione prioris characteris sacerdotalis. Est igitur Episcopatus sacerdotium perfectum, quo Sacerdos alios Sacerdotes generare, & ordinare potest; & ita Episcopus cum Sacerdote comparatur, sicut vir adultæ ætatis, qui alios homines potest gignere, cum juvene qui non potest: nam Episcopus generare potest Sacerdotes per Ordinationem, Sacerdos autem non potest. Ita Durandus, Paludanus, Dominicus Soto &c. In duas alias divisa. *Vasquez T. 3 p. 563.*

Alii vero qui existimant characterem moralem dumtaxat esse potentiam, non habitum proprie, & physice operativum, extensionem illam characteris sacerdotalis nihil aliud esse volunt, quam *novam relationem destinationis divinæ ad hoc aut illud ministerium, quæ extrinseca est denominatio*. Ita Vasquez disp. 139. c. 6. n. 57. & disp. 240. c. 5. ubi rem confirmat & illustrat exemplo consecrationis Præsbyteri: putat enim ille, characterem sacerdotalem perfecte imprimi per hæc verba: *Accipe potestatem offerendi sacrificium &c.* nondum tamen Sacerdoti potestatem absolvendi concesfam, *Pag. 568.*

sam, donec Episcopus hæc verba protulerit: *Accipe Spiritum Sanctum*, quibus characteri jam suscepto nihil intrinsecum additur, sed nova dumtaxat quædam deputatio illi divinitus advenit, qua absolutionis peccatorum tradendæ fit potens, quam prioribus verbis nondum acquisierat. Sicut igitur in Sacerdote duplex non est character, pro duplici, quam habet, potestate consecrandi, & absolvendi a peccatis, sed unus sufficit impressus per ista verba: *Accipe potestatem offerendi sacrificium*, cum nova relatione deputationis divinæ ad facultatem absolvendi a peccatis; ita per consecrationem Episcopalem nullus de novo additur character, nulla nova entitas aut realis potentia, sed characteri Sacerdotali accedit nova relatio deputationis divinæ ad functiones quasdam hierarchicas exercendas, quæ nova relatio ac deputatio vere efficax est, operativa, licet nihil reale personæ sic destinatæ afferat; quod explicant nonnullis exemplis, verb. gr. *Principis qui unum & eumdem subditum suum paulatim ad varias dignitates, variaque officia assumit per solam deputationem, & relationem rationis, absque ulla de novo addita reali entitate; & tamen actiones istius hominis nullius essent momenti, nullius auctoritatis, nisi Rex prius eum eligere hisque officiis præficere voluisset.* Aliud exemplum est verb. gr. *cum Rex auget pretium pecuniæ; hoc enim fit per solam relationem rationis, & solam Principis voluntatem, quamvis pecunia non mutetur*: nec quoad substantiam, nec quoad pondus. Ita ratiocinatur Philippus Gamachæus tom. 3. Summæ Theologiæ de Sacramento Ordinis c. 8. ubi asserit, omnes fere docere *Episcopatum esse extensionem characteris Sacerdotalis*. Opinionem hanc probabilem judicat Isambertus, quamvis iste aliam sequatur, disp. 4. art. 3. de Sacramento Ordinis. Morinus, De sacris Ordinationibus part. 3. c. 2. Exercitationis 3. putat hanc ipsam fuisse S. Hieronymi, & omnium prope Latinorum, qui ejus verba exscripserunt, mentem, atque sententiam.

Gamach. t. 3. p. 681. col. 2.

III. Igitur docent alii, Episcopatum peculiarem esse Ordinem a Præsbyteratu specie, & numero distinctum, ac diversum imprimere characterem; sic tamen, Deo ita ordinante, affectum, ut Præsbyteratum natura sua prærequirat ad validam sui impressionem: atque ex illis Theologis aliqui octo numerant Ordines, aliqui novem, ipsam scilicet addendo Tonsuram. Sententiam hanc sequuntur Navarrus in Manuali c. 23. n. 16. Bellarminus de Sacramento Ordinis c. 5. Estius in 4. dist. 24. parag. 28. Sylvius in 3. part. S. Thom. qu. 40. art. 5. concl. 2. Isambertus loco citato, & alii quamplures. Hanc Bellarminus certissimam; Petrus Soto certa fide tenendam censent; Michael de Medina contrariam sententiam esse periculosam. Vasquez, quamquam expresse definitam non esse fateatur, ex definitione tamen Concil. Trident. eam non obscure deduci, nec sine gravi nota hoc tempore negari posse (qua parte asserit Episcopatum esse verum Sacramentum) contendit. Sit itaque

Tertia Opinio. *Bellarm. de Ordine cap. 5. Petr. Soto lect. 4. de Sacram. Ord. Med. l. 1. de continentia sacrorum hominum c. 15. Vasq. dispu. 140. c. 4. initio.*

CONCLUSIO.

Episcopalis Ordinatio verum est Sacramentum a Sacerdotio natura, & charactere distinctum. Duæ sunt Conclusionis partes.

Prima pars, nempe Episcopatum esse Ordinem ac verum Sacramentum. Probatur 1. auctoritate Scripturæ. Ea enim ipsa testimonia, quibus ad

Quæ-

Quæstionem hujus tract. 2. art. 1. demonstravimus, Ordinem esse verum ac proprie dictum Sacramentum, de Ordinatione Episcopali intelliguntur, ut patet ex Ordinatione Pauli, & Barnabæ Act. 13. v. 3. & Ordinatione Timot. 1. ad ipsum S. Pauli Epist. c. 4. v. 14. *Noli*, inquit Apostolus, *negligere gratiam quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum Præsbyterii*; idest, interpretibus Chrysostomo, Oecumenio, Theophilacto, & aliis, *Collegii Episcoporum*. Et c. 1. v. 6. 2. ad eumdem Epistolæ: *Admoneo te ut resuscites gratiam Dei quæ in te est per impositionem manuum mearum*. Ex hoc ipso Scripturæ testimonio Conc. Trid. Seff. 23. c. 3. probat Ordinem esse verum Sacramentum, per quod gratia confertur. Ex quibus sic licet arguere: Præcipua Scripturæ testimonia, ex quibus probant Catholici adversus Lutheranos, Ordinationem verum esse Sacramentum, agunt, & intelliguntur de Ordinatione Episcopali; ergo unum ex duobus sequitur, aut Ordinationem Episcopalem verum esse Sacramentum, aut ex illis Scripturæ testimoniis probari non posse contra Novatores, Ordinationem sacram esse verum Sacramentum: atqui istud postremum aperte falsum est, ac pugnat cum Tridentino Concilio, ac communi Orthodoxorum doctrina; ergo necesse est prius esse verum. Argumentum.

Probatur 2. Quia in Ordinatione Episcopali nihil deest eorum, quæ requiruntur ad verum, & proprie dictum Sacramentum. Nihil deest in Ordinat. Episc. ad verum Sacramentum.

Est enim 1. cœremonia exterior, & quidem augusta ac maxime solemnis, quam describit Concil. Carthag. IV. Can. 2. quam cœremoniam, sicut & eam, per quam inaugurantur Sacerdotes. Conc. Trid. Seff. 23. c. 4. *Ordinationem* appellat. Ibidem declarat, *præter cæteros Ecclesiasticos gradus, Episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, ad hierarchicum ordinem præcipue pertinere, & positos a Spiritu Sancto regere Ecclesiam Dei; eosque Præsbyteris superiores esse, ac Sacramentum Confirmationis conferre, ministros Ecclesiæ ordinare, atque alia pleraque peragere posse, quarum functionum potestatem reliqui inferioris Ordinis nullam habent*. Cœremonia exterior. *T. 2. Conc. p. 1199. D.*

Doctrinam hanc per certam Traditionem a majoribus derivatam accepere Patres Tridentini: etenim SS. Patres Ordinem Episcopalem inter sacros, & quidem primo loco recensuere. *T. 14. Con. p. 863. B.*

S. Dionysius c. 5. Ecclesiasticæ Hierarchiæ tres describit ac propriis actibus hierarchicis distinguit Ordines sacros, Episcoporum, Præsbyterorum, & Diaconorum. Actus illi sunt purgare, quod Diaconorum; illuminare, quod Præsbyterorum; perficere, quod Episcoporum proprium est. *P. 114. B.*

S. Clemens Alexandrinus lib. 6. Stromatum ait in Ecclesia esse *progressiones Episcoporum, Præsbyterorum, Diaconorum, quæ sunt imitationes gloriæ Angelicæ, & illius œconomiæ ac dispensationis*. *P. 381. A.*

S. Epiphanius refellens Aerium, qui Episcopos cum Præsbyteris confundebat, hæresi 75. appellat ejus dogma *supra hominis captum furiosum, & immane*. Deinde n. 4. sic illud refellit: *Episcoporum Ordo ad gignendos patres præcipue pertinet: hujus enim est patrum in Ecclesia propagatio. Alter* (nempe Ordo Præsbyterorum) *cum patres non possit, filios Ecclesiæ regenerationis lotione producit: non tamen patres aut magistros. Quinam vero fieri potest, ut is Præsbyterum constituat, ad quem creandum manuum imponendarum jus nullum habet?* *Tom. 1. p. 908. A.*

Apud S. Augustinum Lib. 1. de actis cum Felice Manichæo c. 12. Felix Augustino Episcopo dixisse fertur: *Non tantum ego possum contra tuam virtutem, quia mira virtus est gradus Episcopalis. Erat ergo tunc persuasum,* *Tom. 8. p. 478. B.*

ait, hic Estius dist. 24. paragr. 28. *non minus Hæreticis quam Catholicis insignem aliquam gratiam conferre Ordinatione Episcopali.*

Pag. 317. col. 1. A. S. Leo Epistola 12. alias 84. ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum cap. 4. loquens de lege cœlibatus qua Episcopi, & Præsbyteri obstricti pariter sunt, Episcopatum tanquam verum Ordinem, & quidem inter alios primum refert: *Quod si*, inquit, *in hoc Ordine* (nempe Subdiaconatu) *qui quartus a capite est, dignum est custodiri; quanto magis in primo, aut secundo, vel tertio servandum est, ne aut Levitico, aut Præsbyterali honore, aut Episcopali excellentia quisquam idoneus æstimetur, qui se a voluptate uxoria necdum frænasse dignoscitur*: Vides Episcopatum esse caput seu primum inter cœteros Ordines, quapropter *Episcopalis excellentia* vocatur a S. Leone. Et Serm. 1. in die anniversario assumptionis suæ ad Pontificatum sic habet: *Cum hujus divini Sacerdotii Sacramentum etiam ad humanas pervenit functiones, non per generationum tramitem curritur, nec quod caro & sanguis creavit, eligitur; sed cessante privilegio patrum & familiarum ordine prætermisso, eos Rectores Ecclesia accipit, quos Spiritus Sanctus præparavit: ut in populo adoptionis Dei cujus universitas sacerdotalis atque regalis est, non prærogativa terrenæ originis obtineat unctionem, sed dignatio cœlestis gignat Antistitem.*

T.1.p.441.

Ibid. pag. 104. c. 1.

T.3.p.2.p. 128. B. S. Gregorius Magnus lib. 4. in primum Regnum c. 5. de dignitate Episcopali sic loquitur: *Qui in culmine ponitur, Sacramenta suscipit unctionis. Quia vero ipsa unctio Sacramentum est, is qui promovetur, bene foris ungitur, si intus virtute Sacramenti roboretur.* Bis eo testimonio unctio, qua Episcopi inaugurantur, Sacramentum appellatur.

Bibl. PP. Tom. 21. p. 59. F.G. Goffridus Abbas Vindocinensis Opusculo 2. *Ipse* (Christus) inquit, *primus & elegit Apostolos, & consecravit . . . Hoc Sanctum Sacramentum, electionem videlicet, & consecrationem Apostolorum, Christus primus primum fecit, per quod cætera fierent Sacramenta.* Ex quibus sic licet arguere:

Argumentum. Ea cœremonia exterior verus est Ordo verumque Sacramentum, quæ comparatur cum Ordinatione Præsbyterali, quæ specialem virtutem seu potestatem confert, quæ pertinet ad hierarchicum ordinem, & quidem gradu superiori, quæ Ordinatio & Sacramentum appellatur: atqui ex mox citatis testimoniis constat talem esse cœremoniam, qua Episcopi consecrantur: ergo &c.

Cœremonia exterior imprimit characterem, gratiam confert, ac specialem potestatē. Præterea, cœremonia illa exterior characterem imprimit, gratiam confert ac specialem potestatem ad functiones aliquas hierarchicas exercendas, quæ a simplici Sacerdote exerceri non possunt; est igitur illa cœremonia verus Ordo, verumque Sacramentum.

Antecedens probatur.

Ac primo quidem, per Episcopalem Ordinationem characterem imprimi, inde certissimum esse debet, quod nusquam liceat, iterum ordinare Episcopum rite ac legitime ordinatum.

II. Per eamdem Episcopalem Ordinationem conferri gratiam, patet ex citatis paulo ante S. Pauli testimoniis, & ex facto Felicis apud S. Augustinum etiam hic memorato: quibus adde id, quod refertur a Theodoreto lib. 4. Historiæ cap. 20. & Nicephoro lib. 11. cap. 46. nempe *sanctum quemdam virum nomine Mosen, nequaquam induci potuisse, ut a Lucio Ariano Episcopo in Episcopum consecraretur, quod certus esset Spiritum Sanctum ad illius invocationem nunquam descensurum*, nempe propter contagium communionis. Sozomenus vero lib. 7. cap. 1c. & Nicephorus lib. 10. cap. 14. commemorant hæc.

Theod. T. 3. 695. Nicephor. T. 2. p. 206.

hæc verba Martyrii cujusdam ad Nectarium Episcopum : *Novimus ex sacris constitutionibus utrumque, & sacrum Lavacrum & munus Episcopale, delictorum esse remedium & expiationem*. Refert idem Nicephorus L. 14. c. 55. & L. 16. c. 28. exempla quædam eodem pertinentia. Sozom. pa. 716. Niceph. Tom. 2. p. 246.

Adde quod in Romano Pontificali præscribitur, nempe ut consecrator, & qui ipsi assistunt, alii duo Episcopi, manus imponant supra eum, qui in Episcopum ordinatur, ac dicant: *Accipe Spiritum sanctum*.

Adde denique, non minus necessariam esse Episcopis gratiam ad obeundas officii sui functiones, quam Præsbyteris ac Diaconis, in quorum Ordinatione eam conferri fatentur omnes Theologi. Imo propter majorem dignitatis & officii tum excellentiam, tum difficultatem, abundantiori gratia indigent Episcopi, quam profecto non denegat; qui eos posuit *regere Ecclesiam Dei*.

II. Per Ordinationem Episcopalem dari specialem potestatem ad certas functiones, quæ a Præsbyteris exerceri non possunt, nempe ad Sacramentum Confirmationis & Ordinationis conferendum, communis est Ecclesiæ doctrina, quam exposuit antea citatum Trid. Conc. Sess. 23. cap. 4.

Episcopatus a Christo institutus, & quando.

Denique Episcopatum esse a Christo institutum nemo negaverit qui hæc S. Pauli verba Act. 20. v. 28. perpenderit: *Attendite vobis, & universo gregi, in quos vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*. Et ad Ephesios 4. v. 11. *Ipse dedit quosdam Apostolos &c.* Apostolis vero successerunt Episcopi, ut docet Con. Trid. loco mox citato.

Si vero quæsieris, ubi & quando fuerit a Christo institutum Sacramentum Episcopatus; Respondeo, Joan. 20. quando dixit Apostolis: *Accipite Spiritum sanctum. Sicut misit me vivens Pater, & ego mitto vos*, quibus verbis Christus & gratiam, & jurisdictionem Episcopalem concessit, mittendo Apostolos ad regendam Ecclesiam, sicut ipsemet a Patre missus fuerat; in eo enim regimine includitur potestas tum ordinis, tum jurisdictionis & honoris: unde ipsemet Christus vocatur a S. Petro Epistolæ 1. c. 2. v. 25. *Episcopus & Pastor animarum nostrarum*. Antea in ultima Cœna Sacerdotes instituerat; concessa ipsis facultate consecrandi & offerendi Eucharistiam, ut docet Conc. Trid. Sess. 22. c. 1.

Episcopatus est Ordo & Sacramentum distinctum.

Secunda Conclusionis pars, scilicet Episcopatum esse Ordinem ac Sacramentum natura & charactere distinctum a Præsbyteratu, non vero tantum extensionem characteris sacerdotalis, modo antea explicato,

Probatur 1. Quia ex testimoniis mox adductis patet Episcopatum esse verum Ordinem, verumque Sacramentum; ergo verum imprimit characterem, qualem imprimit Sacramentum Ordinis. Docent autem communiter Theologi, characterem qualem imprimit Ordo, esse aliquid reale, non meram rationis relationem; cum per ejusmodi characterem vera & realis conferatur potestas ad certa officia certasque functiones exercendas. Neque videtur esse ratio cur dicamus Episcopatum extensionem esse characteris sacerdotalis, potius quam Diaconatum extensionem esse Sacerdotii; in utroque enim Ordine varia est potestas, varius ac distinctus character. Longe itaque melius & ad normam loquendi Veterum aptius diceretur, Præsbyteratum esse emanationem seu participationem & effluvium quoddam Episcopatus: inferius enim longe potiori jure a superiori, quam superius per extensionem ab inferiori profluere dicitur: at Episcopatus superior est Præsbyteratu.

II. Ut optime arguit Bellarminus, de Ordine c. 5. illa extensio chara-

cteris

Refellitur supradicta characteris extensio.

cteris Sacerdotalis vel est aliquid reale, vel relatio dumtaxat rationis: atqui neutrum dici potest. Non primum: quia par efficacia requiritur ad characterem reipsa extendendum, & ad imprimendum novum, nulla igitur est ratio cum Ordinatio Episcopalis extendat solummodo characterem Præsbyteratus, & non potius novum imprimat. Non secundum. Namque sicut potestas quæ confertur per Episcopatum, est vera, realis, specialis, & distincta a simplici Sacerdotio, ita character debet esse realis, verus, specialis, ac distinctus.

III. Pergit Bellarminus, magis distant inter se potestas confirmandi, & consecrandi Eucharistiam, quam potestas legendi Evangelium, & Epistolam in sacrificio: sed propter ista ponuntur ab adversariis duo distincti characteres in Diacono, & Subdiacono, nec dicunt unum extendi; cur igitur nolunt esse duos in Præsbytero, & Episcopo?

IV. Sententia quam hic propugnamus melius cohæret cum dogmate catholico superioritatis, & præeminentiæ Episcoporum supra Præsbyteros, ac commodior est Hæreticis revincendis. Si enim Episcopatus sit Sacramentum a Præsbyteratu distinctum, facile erit ostendere Episcopos jure divino superiores esse Præsbyteris, tam ordine, quam jurisdictione, quod negant Hæretici.

V. Denique, quia momenta quæ superius adducta sunt in confirmationem primæ opinionis, vim non habent, ac facile dissolvuntur.

Solvuntur momenta superius pro prima opinione adducta.

Ad primum duplex est responsio. Prima eorum qui octo numerant Ordines, septem antea commemoratis addentes Episcopatum. Neque obstare existimant Conc. Trid. Sess. 23. c. 2. ubi septem dumtaxat recenset. Namque ajunt non exclusum a Synodo fuisse Episcopatum, sed in Sacerdotio, cujus nobilior est species, inclusum. Altera responsio eorum est, qui licet doceant Episcopatum Ordinem esse ac Sacramentum a Sacerdotio distinctum, non tamen propterea augeri numerum septenarium Ordinum existimant, quia Episcopatus in Sacerdotio continetur, tanquam species nobilior in suo genere; atqui tota Ordinum distinctio, & varietas, ut initio hujus Quæstionis exposuimus, repetitur ex habitudine quam dicunt ad Eucharistiam consecrandam vel distribuendam; qua in parte Episcopus plus aliquid non potest quam Præsbyter: unde sub eo respectu *fingi non potest*, ait hic Bellarminus c. 5. de Ordine: *Ordo major vel superior sacertio. Quia tamen*, pergit ille, *hanc potestatem* (consecrandi Eucharistiam) *vario modo participant Præsbyteri, & Episcopi, inde sunt duæ species Sacerdotum. Præsbyteri in consecranda Eucharistia, saltem quoad usum, pendent ab Episcopis qui possunt eis interdicere ne consecrent, vel suspendere ad tempus, vel præcipere ut tali loco, tali modo, tali tempore celebrent. Et Præterea Præsbyteri non ita habent hanc potestatem, ut eam aliis communicare possint; Episcopi autem & habent, & communicare aliis possunt*. Hæc Bellarminus. Vide quæ antea initio hujus Quæstionis ex Isamberto retulimus.

Tom. 3. p. 493. D.

Ad secundum, patet ex mox dictis responsio. Quia enim Episcopatus supra Præsbyteratum nihil addit directe quantum ad potestatem consecrandi Eucharistiam, idcirco non auget septenarium numerum Ordinum: quia tamen indirecte saltem, ac mediate tendit ad Eucharistiam, quatenus scilicet dat jus, & potestatem ordinandi Sacerdotes, qui eam consecrant ac perficiunt, idcirco verus est Ordo, ac verum Sacramentum.

Ad tertium, neganda est illatio. Cum enim Episcopalis Ordinatio ita

sit a-

ſit a Chriſto inſtituta, ut eſſentialiter debeat præſupponere Præsbyteratum, inde fit, ut valide non poſſet quis in Epiſcopum conſecrari, qui prius non eſſet Sacerdos ordinatus. Pendet ergo character Epiſcopalis a Sacerdotali, tanquam a præſuppoſito neceſſario eſſentiali. Non ita eſt v. g. de charactere Sacerdotali reſpectu Diaconatus: poteſt enim valide ordinari Præsbyter, qui antea non eſſet ordinatus Diaconus, quia functiones Sacerdotales non pendent ex charactere Diaconatus, ſicut pendent functiones Epiſcopales a prævio, & præſuppoſito charactere Sacerdotali.

Ad quartum, ſic reſpondet Bellarminus loco citato, characterem nempe Epiſcopalem integrum, & perfectum, eſſe majorem Præsbyterali, quia illum includit, & unum præterea alium; & hoc modo comparamus Epiſcopos cum Præsbyteris, cum alios dicimus eſſe ſuperiores, & alios inferiores. Si tamen quis conferat characterem quem habet Epiſcopus ex ultima ſua conſecratione, cum charactere, quem habet ex Ordinatione Præsbyterali, tunc iſte major eſt intenſive, quia ſumma poteſtas eſt, poſſe conſecrare Euchariſtiam; ille eſt major extenſive, quia ad plura ſe extendit. *Ibid. II.*

Ad quintum reſpondeo, quod ſicut non eadem feria conferuntur Ordines minores, & majores, ita convenientiſſime obſervatur, ut ſummus Ordo ſuum quoque peculiarem habeat diem, eumque præcipuum, id eſt Dominicum, in quo conferatur.

Ad ſextum, patebit ex dicendis, ſuam non deeſſe Ordinationi Epiſcopali materiam, & formam.

Verum, inquies, quid fiet de tanto Scriptorum numero, quos appellat Morinus, De ſacris Ordinationibus parte 3. Exercitatione 3. cap. 2. qui omnes, ipſo præeunte S. Hieronymo, affirmant eoſdem plane eſſe Epiſcopos, quos & Præsbyteros, Epiſcopatum, & Præsbyteratum eſſe unum Ordinem, unum gradum?

Reſp. illos Scriptores eodem modo explicandos eſſe, quo infra explicabitur S. Hieronymus, quem ut plurimum exſcripſerunt. Quod ſi eorum verba in rigore, & ad apicem litteræ intelligere volueris, plus ex illis, quam par ſit, inferes, ſola nempe Eccleſiaſtica conſuetudine, non divina ordinatione, diſtare Epiſcopos a Præsbyteris, quod certe alienum eſt a doctrina Conc. Trident. ut infra demonſtrabimus. Unum igitur dicunt eſſe Ordinem, Epiſcopatum, & Præsbyteratum, inadæquate, & quantum ad aliqua, nempe poteſtatem conſecrandi Corpus Chriſti, ligandi vel ſolvendi peccata, concedo: unum adæquate, & quoad omnia, nego. Sed de his fuſius infra ſuo loco.

De divina Epiſcoporum inſtitutione, præeminentia, & ſuperioritate ſupra Præsbyteros.

Duo hic diſcutienda veniunt.

Primum, an Epiſcopi ſint Præsbyteris ſuperiores.

Secundum, quo jure ſint ſuperiores, an divino, an Eccleſiaſtico dumtaxat.

Status quæſtionis; error Novatorum.

Circa primum: quarto Eccleſiæ ſæculo Aerius Præsbyter ſecta Arianus, invidia ac dolore percitus quod repulſam ab Epiſcopatu, quem exambiverat, paſſus fuiſſet, ut ſeipſum ſolaretur, docuit nihil plane diſcriminis eſſe inter Aerius.

Epi-

Episcopum & Præsbyterum. *Quænam in re*, inquiebat ille, referente
Tom. 1. p. 906. D. S. Epiphanio hæresi 75. n. 3. *Præsbytero Episcopus antecellit? Nullum inter utrumque discrimen est; est enim amborum unus Ordo, par & idem honor, ac dignitas. Manus imponit Episcopus; idem facit & Præsbyter: baptizat Episcopus; idem facit, & Præsbyter: divinum omnem cultum administrat Episcopus; non minus id facit, & Præsbyter: Episcopus in throno; sedet & Præsbyter.* Hoc ille dogma *supra hominis captum furiosum, & immane*, ait S. Epiphanius, *in vulgus jactans, plerosque in errorem abduxit*.
Tom. 6. p. 18. F. Eumdem errorem commemorat S. August. Lib. de hæresibus c. 53.

Habes in illis Aerii verbis expressam fere nostrorum Novatorum imaginem. Calvinus etenim Lib. 4. Institutionis cap. 4. num. 2. sic loquitur:
Calvinus. Pag. 392. *Quibus docendi munus injunctum erat, cos omnes nominabant Præsbyteros. Illi ex suo numero in singulis civitatibus unum eligebant, cui specialiter dabant titulum Episcopis ne ex æqualitate, ut fieri solet, dissidia nascerentur. Neque tamen sic honore, & dignitate superior erat Episcopus, ut dominium in collegas haberet; sed quas partes habet consul in senatu, ut referat de negotiis, sententias roget, consulendo, monendo, hortando, aliis præeat, auctoritate sua totam doctrinam regat, & quod decretum communi consilio fuerit exequatur, id muneris sustinebat Episcopus in Præsbyterorum cœtu. Atque idipsum pro temporum necessitate fuisse humano consensu inductum, fatentur ipsi veteres*. Profert deinde Calvinus auctoritatem S. Hieronymi.

Inter Calvinianæ sectæ ministros David Blondellus amplam ea de re edidit disceptationem, cui titulum fecit: *Apologia pro sententia Hieronymi, de Episcopis & Præsbyteris*. Nihil non tentant Hæretici, ut suas in partes Sanctum hunc pertrahant Doctorem, quasi nullum omnino, nisi ex disciplina Ecclesiastica, discrimen agnovisset Episcopos inter, ac Præsbyteros: imo & inter nostros nonnulli Hieronymum hic deserendum esse arbitrantur. Sæculo XIV. inclinante, Joannes VViclefus Anglus Episcopalem dignitatem, quam obtinere non potuit, multum depressit, Episcopos cum Præsbyteris confundens.

Eumdem hunc Aerii errorem aliquot ab hinc annis renovavit Salmarius sub larvato nomine *VVallonis Messalini*, quem erudite ac eloquenter more suo confutat Petavius, tribus de Ecclesiastica Hierarchia libris.

Circa secundum, unde scilicet derivanda sit distinctio Episcopi a Præsbytero, an a jure divino, an ab Ecclesiastico tantum.

Observa, in Episcopis triplicem esse potestatem: unam ordinis, qua Sacerdotes, aliosque ministros ordinare possunt, sacramenta perficere ac dispensare; secundam jurisdictionis internæ, seu in foro conscientiæ, qua peccata remittere, vel retinere possunt; tertiam jurisdictionis externæ, seu in foro exteriori, *quæ potestas*, ait Gersonius lib. de potestat. Ecclesiastica, considerat. 4. *coercitiva est, quæ valet exerceri in alterum, etiam invitum, ad dirigendum subditos in finem beatitudinis æternæ. Est enim jurisdictio*, ait ibidem, *potestas dicendi jus in alterum, etiam invitum*.

Observa rursus, jurisdictionem illam considerari posse, vel quantum ad potestatem ipsam seu radicem, vel quantum ad usum, & exercitium intra certos terminos conclusum.

CON-

CONCLUSIO.

Episcopi jure, ac institutione divina superiores sunt super Præsbyteris potestate tum Ordinis, tum jurisdictionis.

Primo superiores esse Ordinis potestate;

Patet, tum quia Lucæ 9. v. 10. legimus a Christo Domino duos electos Præpositorum seu ministrorum ordines, Apostolorum scilicet, & septuaginta duorum discipulorum: atqui Apostoli, quibus succedunt Episcopi, potestate Ordinis superiores erant discipulis, quorum successores sunt Præsbyteri simplices seu secundi ordinis. Illis etenim dixit Christus: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* De 72. vero discipulis hoc unum refert S. Lucas c. 1. v. 1. *Post hæc designavit Dominus & alios septuaginta duos; & misit illos binos ante faciem suam in omnem civitatem & locum, quo erat ipse venturus*: tum quia non 72. discipulis, sed solis Apostolis, & in eorum persona Episcopis concessa fuit vi Ordinationis facultas dandi Spiritum sanctum per Sacramentum Confirmationis, Act. 8. v. 14. & alios ordinandi, sive Episcopos sive Præsbyteros. *Hujus rei gratia*, inquit Apostolus scribens ad Titum, *reliqui te Cretæ, ut ea quæ desunt corrigas, & constituas per civitates Præsbyteros*. Hæc semper fuit constans Ecclesiæ fides, ac doctrina, irritam & nullam esse Ordinationem ab alio, quam a vero Episcopo, datam; nec alio fundamento ducta fuit Synodus Alexandrina, ut declararet Ischyram sancti Athanasii accusatorem ab Arianis seductum, nunquam verum fuisse Præsbyterum, quam quod a Collutho simplici Præsbytero ordinatus diceretur.

Episcopi superiores sunt præsbyteris Ordine.

Ep. ad Tit. c. 1. v. 5.

Apud S. Ath. T. 1. p. 132. nov. ed.

Secundo, Episcopi jure divino superiores sunt simplicibus Præsbyteris, jurisdictione tum interna, in dimittendis peccatis, tum externa in condendis legibus, & urgenda, etiam pœnis canonicis, earum exercutione. 1. Apostoli, quibus succedunt Episcopi, a Christo immediate acceperunt internam potestatem dimittendi peccata. Joan. 20. v. 21. *Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata* &c. Sacerdotes re ipsa vi suæ Ordinationis a Christo etiam habent radicalem potestatem dimittendi peccata, sed illius usum & exercitium per jurisdictionem quam Episcopi concedunt, accipiunt. Hinc possunt Episcopi usum illum potestatis legitimis de causis ligare, impedire, suspendere, limitare ad certas personas, & certa crimina. Quin & ipsam potestatem, quam vi Ordinationis suæ Sacerdotes habent, consecrandi Eucharistiam, licet impedire non valeant Episcopi, ne valida sit consecratio rite peracta, quia scilicet nihil Ecclesia potest in characterem & substantiam Ordinationis, possunt tamen sua prohibitione suisque censuris efficere, ut sit illicita. 2. Episcopos a Christo externam in Præsbyteros cœterosque Fideles jurisdictionem accepisse in definiendis fidei & religionis capitibus, in ferendis legibus, ac contumacibus coercendis, quis negare potest? 1. Act. 15. in causa circumcisionis & aliorum legalium, tanquam judices Apostoli pronuntiant in Concilio Jerosolymitano: *Visum est Spiritui sancto & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria; ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione.* 2. Apostolus ad Titum 1. v. 5. declarat se illum Cretæ reliquisse, *ut ea quæ deerant corrigeret*. Et ipsemet de seipso 2. Corinth. 10. v. 8.

v. 28.

v. 8. ait: *Et si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra quam dedit nobis Dominus in ædificationem, & non in destructionem vestram, non erubescam*. Qua quidem sua potestate ac jurisdictione usus fuit Apostolus in puniendo, & ab Ecclesia ejiciendo Corinthium incestuosum. *Ego quidem*, ait 1. Cor. 5. v. 3. *jam judicavi eum, qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Jesu Christi ... tradere satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini nostri Jesu Christi*. 3. in Præsbyteros ipsos, tanquam inferiores Apostolos, eorumque successores Episcopos jus dicere posse, demonstrant ista Apostoli verba 1. ad Timot. 5. v. 1. *Seniorem ne increpaveris*, & v. 19. *Adversus Præsbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus*. Nusquam autem legimus simplices Sacerdotes vi suæ Ordinationis, auctoritatem, & jurisdictionem in alios Præsbyteros, multo minus in Episcopos, exercuisse. *Præsbyteris*, ait Morinus Lib. 5. Exercitat. 7. pag. 322. *ex natura sua, officii dignitate, aut characteris virtute, nullum unquam concessum est jurisdictionis exercitium*. Et vero ex S. August. & Vincentio Lirinensi, quod semper & ubique in Ecclesia fuit observatum, nec in ullo Concilio invenitur institutum, illud censeri debet institutionis Apostolicæ, & divinæ: atqui talis est præeminentia dignitatis, & jurisdictionis Episcopalis: ergo &c.

Hujusce præeminentiæ & jurisdictionis Episcopalis testes sunt S. Ignatius Ep. ad Philadelphienses, S. Dionysius Eccles. hierarc. c. 5. S. Irenæus L. 3. adversus hæreses c. 3. S. Cyprianus variis in Epistolis, & alii plures. Unde Aerius inter hæreticos fuit annumeratus, ut refert S. Epiphanius hæresi 75. eo quod Præsbyteros Episcopis pares esse assereret.

Atque hinc tam frequenter Veteres commendant ac imperant obedientiam ac reverentiam Episcopis præstandam esse. *Reveremini Episcopum vestrum*, ait S. Ignatius in Epistola ad Trallianos, *sicut Christum, quemadmodum beati nobis præceperunt Apostoli. Quid enim aliud est Episcopus, quam is qui omnem principatum, & potestatem super omnes obtinet?* Et in Epist. ad Magnesianos: *Decet vos obedire Episcopo, & in nullo ei refragari. Quemadmodum itaque Dominus sine Patre nihil facit, sic & vos sine Episcopos, nec Præsbyter, nec Diaconus, nec Laicus*. Ita etiam Tertullianus Lib. de Baptismo c. 17. & alii plures, quos vide in nostris Prælectionibus.

(Ed. Cotel. p. 896. — Ib. p. 889.)

Ad hæc omnia accedit & auctoritas Concilii Tridentini Sess. 23. c. 4. *Sacrosancta Synodus declarat, præter cæteros Ecclesiasticos gradus, Episcopos, qui in Apostolorum locorum successerunt, ad hunc hierarchicum ordinem præcipue pertinere, & positos, sicut idem Apostolus ait, a Spiritu Sancto regere Ecclesiam Dei: eosque Præsbyteris superiores, ac Sacramentum Confirmationis conferre, ministros Ecclesiæ ordinare &c.* Can. 7. *Si quis dixerit Episcopos non esse Præsbyteris superiores, vel non habere potestatem confirmandi, & ordinandi; vel eam, quam habent, illis esse cum Præsbyteris communem, anathema sit*. Can. 6. *Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse hierarchiam, divina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Præsbyteris, & ministris, anathema sit*.

Abstinuit de industria Concilium ab his verbis, *jure divino superiores*, quæ Galli, & Germani Episcopi decreto adjungi postulabant, Itali vero recusabant. Verum licet verba desint expressa, sensus tamen integer remanet.

(Pallav. hist. Conc. Trid. L. 18. c. 17. & 14. & L. 19. c. 6. & L. 20. c. 4.)

Denique cum ordinatissima sit Ecclesiæ constitutio, necesse fuit ad rectum communitatis regimen, ad vitandam confusionem, & recti ordinis perturbationem, superiores Episcopos ea omni auctoritate ac jurisdictione in-

instructos esse, quæ necessaria est, ut leges accurate observentur, & eorum infractores severe puniantur. *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* *Act. 4. v. 28.*

Dices 1. S. Paulus scribens ad Philippenses c. 1. salutat *Episcopos & Diaconos*, nulla facta mentione Præsbyterorum. Idem Apostolus Act. 20. v. 17. *A Mileto mittens Ephesim vocavit majores natu Ecclesiæ*, id est Præsbyteros seu seniores, quos v. 28. appellat Episcopos *positos a Spiritu sancto regere Ecclesiam Dei*: ergo Præsbyteros Episcopis æquales facit Apostolus.

Respondet S. Epiphanius, hanc Aerii objectionem solvens, hæresi 75. n. 5. Apostolorum ævo vix alios fuisse quam Episcopos, non simplices Præsbyteros, *quia*, inquit, *necessitas Ecclesiæ eos non postulabat, cum magna tunc multitudo* (populi Christiani) *non foret*; atque ad ministerium publicum sufficeret Episcopus cum Diacono. *Neque vero*, pergit, *ulla res est, quæ ab initio suis omnibus numeris absoluta fuerit; sed præcedente demum tempore, sua opportunitatibus omnibus ad perfectionem accessio contigit.* *Comment. in c. 1. Ep. ad Philip.*

Resp. 2. cum S. Joan. Chrysostomo & Theodoreto, primis initiis commune fuisse Episcopi & Præsbyteri nomen, non vero potestatem, *procedente vero tempore proprium cuique distributum esse nomen, ut hic quidem Episcopus, ille vero Præsbyter appelletur.* Ita S. Chrysostomus.

Instabis: Idem Apostolus ad Titum 1. v. 5 ait: *Hujus rei gratia reliqui te Cretæ, ut quæ desunt, corrigas, & constituas per civitates Præsbyteros.* Atqui Presbyterorum nomine simplices hic Præsbyteri, non autem Episcopi debent intelligi, alias sequeretur, quod falsum est, plures in eadem civitate sedisse Episcopos.

Resp. 1. nego illationem. Cum enim Cretæ Insula plures civitates contineret, necesse erat singulis singulos præfici Episcopos. *Hic*, ait S. Chrysostomus, *Episcopos intelligi vult* (Apostolus) *neque enim profecto vult insulam totam uni viro permitti, sed unicuique propriam curam, ac sollicitudinem indici. Monet igitur Titum Apostolus*, ait hic Estius, *ut per civitates constituat Præsbyteros, Episcopos scilicet, singulos per singulas; nondum de Præsbyteris qui non sunt Episcopi sollicitus: eo quod tunc plures haberi facile non possent, & unus qui Episcopus esset cum adjuncto sibi Diacono ad omne ecclesiasticum ministerium in illa adhuc fidelium paucitate sufficeret.* Hæc ipsa est S. Epiphanii sententia. *Ed. Com. p. 1701.* *P. 862.*

Dices 2. S. Hieronymus Comment. in caput 1. Epistolæ ad Titum, & in Epistola 85. ad Evangelium totus videtur in eo esse, ut Præsbyteros Episcopi pares & æquales efficiat.

Priori loco docet 1. eumdem esse Præsbyterum & Episcopum, easdem in utroque dotes requiri. 2. Episcoporum a Præsbyteris distinctionem ab exordio Ecclesiæ non fuisse, sed in schismatis remedium institutam esse. 3. communi consilio Præsbyterorum & Episcoporum primis temporibus res Ecclesiæ administratas fuisse, atque ad semina dumtaxat schismatum extinguenda factum esse, ut ad unum ex Præsbyteris electum omnis Ecclesiæ cura devolveretur. 4. Episcopos magis consuetudine Ecclesiæ, quam dispositionis dominicæ veritate, Præsbyteris superiores esse, cum in commune Ecclesiam regere debeant. *T. 4. p. 1. p. 413.*

In posteriori vero loco reprimit cujusdam hominis audaciam, qui Diaconos ipsis Præsbyteris anteponebat; eaque occasione asserit 1. eosdem esse Præsbyteros & Episcopos. 2. in schismatis remedium factum esse ut unus Præsbyter aliis præficeretur. 3. *Alexandriæ a Marco Evangelista usque ad Heraclam & Dionysium Episcopos, Præsbyteros semper unum ex se electum in ex-* *Ib. p. 2. p. 802.*

celsiori gradu collocasse, quem Episcopum nominabant. Quomodo si exercitus imperatorem faciat; aut Diaconi eligunt de se, quem industrium noverint, & Archidiaconum vocant.

Tantum sui erroris præsidium in his S. Hieronymi verbis colligunt Novatores nostri, ut eorum unus Blondellus amplam scripserit pro sententia S. Hieronymi apologiam. Michael Medina Franciscanus scribere ausus est, non solum Hieronymum, sed etiam Ambrosium, Augustinum, Chrysostomum, Theodoretum &c. errori Aerii consensisse. Verum quis in animum induxerit sanctos illos Doctores eum errorem propugnasse, quem S. Epiphanius ea ipsa ætate in Aerio hæretico tam strenue oppugnabat?

Resp. itaque 1. minime suspectam hic esse debere S. Hieronymi sententiam circa præeminentiam & superioritatem Episcoporum supra Præsbyteros. Docet enim in Dial. adversus Luciferianos.

I. Episcopos supremos esse Sacerdotes, in quibus summa residet potestas, sine qua tot forent schismata, quot Præsbyteri. *Ecclesiæ salus*, in-
Ib. p. 295. quit, *in summi Sacerdotis dignitate pendet, cui si non exors quædam & ab hominibus eminens detur potestas, tot erunt in Ecclesia schismata, quot Sacerdotes.*

Ibid. II. Ad solos Episcopos pertinere jus dandi Spiritum sanctum baptizatis, per Sacramentum Confirmationis.

III. Jus illud seu potestatem a Spiritu sancto esse. *Disce*, ait, *hanc observationem ex ea auctoritate descendere, quod Spiritus sanctus ad Apostolos descendit.*

IV. In Epistola 85. ad Evangelium docet solos Episcopos jus habere alios ministros ordinandi. *Quid facit, excepta ordinatione, Episcopus, quod Præs-*
Ib. p. 803. *byter non faciat?*

V. Superiores esse Episcopos Præsbyteris probat ibidem exemplo Aaronis, qui supra alios Præsbyteros haud dubie eminebat. *Ut sciamus*, inquit, *tra-*
Ibid. *ditiones Apostolicas sumptas de veteri Testamento, quod Aaron & filii ejus, atque Levitæ in templo fuerunt, hoc sibi Episcopi & Præsbyteri & Diaconi vindicant in Ecclesia.* Et Comment. in Epist. ad Titum c. 3. ait, Episcopos similes esse Moysi, Præsbyteros vero septuaginta senioribus a Moyse electis. Moysen autem illis auctoritate superiorem fuisse, quis inficiari audebit? His ita probatis facile est, quæ opposita fuerunt, dissolvere.

Resp. 2. ad primum distinguo: in mente S. Hieronymi, idem est Episcopus, qui & Præsbyter, nomine & appellatione, usu aliquo & exercitio jurisdictionis externæ, pro disciplina hujus temporis, concedo: idem charactere, ordine, jurisdictione, ac radicali potestate, nego. *Eosdem*, inquit loco, qui objicitur: *Episcopos illo tempore, quos & Præsbyteros appel-*
Ib. p. 1. p. 413. *labant: propterea indifferenter de Episcopis, quasi de Præsbyteris, est locutus Apostolus.* Ad secundum, distinguo pariter: Episcoporum a Præsbyteris distinctio non fuit ab exordio Ecclesiæ, sed in remedium schismatis, quantum ad aliquid, nempe usum & exercitium externæ jurisdictionis, ac regiminis ecclesiastici, in cujus partem ab Episcopis vocabantur Præsbyteri, concedo: quantum ad characterem, ordinem, ac jurisdictionem ipsam in radice, origine, ac primaria institutione consideratam, nego. Et vero Episcoporum institutionem a schismate dumtaxat Corinthiaco velut ex occasione primum factam esse, docere non potuisset S. Hieronymus, nisi aut crassæ Historiæ ecclesiasticæ ignorantiæ accusetur, aut supinæ contradictionis. Quomodo etenim ignorasset S. Jacobum fratrem Domini Jerosolymorum Episcopum creatum fuisse; S. Petrum Antiochiæ sedisse; atque priusquam

inde

inde discederet, Exodium suum in ea Sede successorem ordinasse Sanctum Marcum Alexandrinæ Episcopum fuisse, antequam exortum fuisset schisma Corinthiorum?

Ad tertium asserit quidem Sanctus Hieronymus olim communi consilio Episcoporum, & Præsbyterorum Ecclesias gubernatas fuisse, quod fatemur: at non asserit communi, & æquali potestate & auctoritate, quæ duo longe a se invicem distant.

Ista S. Hieronymi verba, Comment. in Epist. ad Tit. *Episcopi magis consuetudine Ecclesiæ, quam dispositione divina superiores seu majores sunt Præsbyteris*, plurimum nobis favent: ex iis enim sequitur, partim Ecclesiæ consuetudine, partim dispositionis dominicæ veritate, quod jus divinum luculenter adstruit, Præsbyteros esse Episcopis minores. *Ibid.*

Quod addit ib. S. Hieronymus, Episcopos *in commune debere Ecclesiam regere* cum Præsbyteris, ad jus divinum minime referendum est: neque enim jure ac institutione divina statutum est, Præsbyteros ab Episcopis vocandos esse in partem sollicitudinis, curæ & administrationis regiminis Ecclesiastici. Qua etenim libertate partem aliquam suæ auctoritatis concedere illis possunt Episcopi, eadem & possunt totam ad se revocare, sibique solis reservare; cum id disciplinæ sit, *& ab humana consuetudine magis quam a divina dispositione profluere* testetur ipse S. Hieronymus. Et vero S. Cyprianus sæpius in suis Epistolis inculcat se ab initio Episcopatus sui decrevisse nihil prorsus in tractandis Ecclesiæ suæ rebus moliri velle, nisi communicato cum suis collegis consilio: attamen non ita se ea lege adstrictum voluit, quin sine consilio Cleri sui, & non rogato plebis consensu Aurelium Lectorem ordinavit: *In Ordinationibus*, inquit, *Clerici, solemus vos ante consulere, & mores ac merita singulorum communi consilio ponderare; sed expectanda non sunt testimonia humana, cum præcedunt divina suffragia. Aurelius frater noster illustris adolescens a Domino jam probatus est &c.* *Ep. 33. p. 47.*

Ad quartum, & quintum S. Hieronymi testimonium ductum ex Epistola ipsius 85. nunc 101. ad Evangelium, patet solutio ex dictis ad primum, secundum, & tertium: eadem omnino responsio hic adhibenda, scilicet, eosdem esse Præsbyteros, & Episcopos, nomine & appellatione, usu & exercitio jurisdictionis externæ, pro antiqua Ecclesiæ disciplina: non vero charactere, Ordinis, jurisdictione, ac radicali potestate. Nec obstat comparatio Imperatoris, qui ab exercitu, & Archidiaconi, qui a Diaconis eligitur. Ad hoc quippe unum tendit hujusmodi comparatio ex Ordine scilicet Præsbyterorum unum assumi, qui consecretur in Episcopum sicut eligitur ex militibus Imperator, ex Diaconis Archidianus: modum vero consecrandi in Episcopum, non exponit, nec attingit citato loco S. Hieronymus, cum ad scopum suum seu institutum nihil conferret.

Dices 3. Constat bene multis Ecclesiasticis monumentis Præsbyteros in Conciliis simul cum Episcopis sedisse & jus ferendi suffragii habuisse.

Resp. dist. ant. Præsbyteri jus suffragii habuerunt in Conciliis, consultando, disputando, concedo: definiendo, subdistinguo: ex licentia Episcoporum, concedo: ex Ordinatione sua & innata potestate, nego. Summus Pontifex Gregorius XIII. consultus a Concilio Rhotomagensi ann. 1581. an decisivum, vel tantum consultativum suffragium haberent in Conciliis Præsbyteri, Abbates &c. respondet: *Abbates commendatarios, Capitulorum Deputatos vocem dumtaxat consultativam habere: Episcoporum Procuratores pos-*

se, si Concilio provinciali placuerit, & decisivam habere. Hinc Concilium Burdigalense an. 1583. ait: *Capitula Cathedralium sciant se in Synodo tantum consulendi, non autem decernendi potestatem habere. Abbates, tam titulares quam commendatarii, Ecclesiarumque collegiatarum Procuratores, pro more hujus Provinciæ, eidem Synodo poterunt interesse, atque cum aliis de propositis deliberare, non item judicare*. In altero vero Concilio Burdigalensi an. 1724. sic statutum est: *Sacro approbante Concilio decretis ultimi Concilii Burdigalensis inhærentes, opinionem quorumdam, qui ausi sunt asserere præter Episcopos quosdam etiam alios habere vocem decisivam in Concilio provinciali, ut erroneam judicamus*. Hic adjici possent varia Cleri Gallicani Comitia, 1655. 1681. 1700. &c. Verum de his non hic locus.

T. 15. Conc. pag. 873.

Ib. p. 989.

Ib. p. 1103.

De materia & forma Episcopatus.

Recte admonet hic Morinus Exercitatione 2. c. 1. *per materiam, & formam Episcopatus intelligi solemnes quasdam actiones, & præscripta verba, ita necessaria, ut nisi adhibeantur, effectu cassus sit ritus & inanis.*

Pag. 19. col. 1. A.

Quæritur igitur, quæ actio, & quæ verba materiæ, & formæ rationem habeant, cum ordinatur quis in Episcopum, sive apud Græcos, sive apud Latinos.

Apud Græcos Episcopus ordinatur ritu, qui describitur in Pontificali Haberti p. 66. & in Rituali Græcorum Goarii p. 302. & apud Arcudium L. 6. Concordiæ, de Sacramento Ordinis cap. 2. Primo, qui ordinandus est ad Pontificem aliosque Assistentes Episcopos adducitur ante sacrum altare, ibique fronte incumbens sacræ aræ utrumque genu flectit: Secundo, Cartophilax (hoc est chartarum custos) Pontifici consecranti chartam porrigit in qua scriptum est: *Suffragio & consensu Deo amabilissimorum Episcoporum, & reverendorum Præsbyterorum, divina gratia, quæ semper infirma curat, & ea quæ desunt, adimplet, promovet N. Deo amabilissimum Præsbyterum, in Episcopum a Deo custoditæ civitatis N. Oremus igitur pro ipso, ut veniat super eum gratia sanctissimi Spiritus*. Tertio postquam ea recitavit Pontifex, una cum pallio imposita manu, Evangelii Librum explicans imponit cervici & capiti ordinandi, contingentibus Pontificibus omnibus, moxque cruces tres in ejus capite exprimens, & manum ei impositam tenens, orationem fundit, quæ incipit ab his verbis: *Domine Deus noster &c.* qua expleta coordinantium eum Episcoporum unus, submissa voce, a vicinis Pontifici, eique responsuris, solummodo audienda, Diaconica hæc pronuntiat: *In pace Dominum precemur &c.* Quarto his dictis Pontifex eodem modo impositam ordinati vertici manum tenens, precatur in hunc modum: *Domine Deus noster &c.* & dicto *Amen*, elevat Evangelii codicem & sanctæ mensæ imponit; atque ita ordinato pallium imponit dicens: *Dignus &c.* Deinde ordinatum Pontifex ordinans deosculatur, sicut & reliqui Episcopi, & solita acclamatione terminata in consessum conscendunt: & prior reliquis ordinatus considens, lecto Apostolo, pacem precatur: & prior aliis pretioso corpori, & sanguini Christi communicat; & ipse idem, Pontifici ordinanti, & reliquis communionem distribuit. En ritus, quo Episcopi consecratio apud Græcos perficitur.

Arcud. p. 421.

Quæstio est 1. Quid eo in ritu habeat rationem materiæ; an sola manuum impositio; an & ipsa codicis Evangeliorum supra cervicem ordinandi

mandi expansio, & impositio; an pallii traditio: sed de hac postrema vix esse potest controversia, cum aperte constet ex Euchologio, jam ordinato Episcopo pallium imponi. Difficultas igitur esse potest dumtaxat de impositione manuum, aut sola, aut cui etiam accedat impositio codicis Evangeliorum. Solam impositionem manuum agnoscunt pro essentiali materia Arcudius, Goarius, Morinus, Hallerius, & Habertus Observatione prima in consecrationem Episcopi ad Pontificale Græcorum: quamquam ib. asserat, *tum impositionem manuum, tum formam ipsi correspondentem moralem habere conjunctionem ac unionem cum proxime sequenti evangeliorum applicatione.* Pag. 436.
2. quæritur quænam sit forma Ordinationis Episcopalis apud Græcos; an oratio, qua invocatur Spiritus Sanctus ad finem, & effectum Episcopatus idoneum, ut censent vulgo Theologi; an & ista verba antea relata: *Divina gratia .... hunc promovet, seu creat, instituit Episcopum*, sicut existimat Arcudius de Ordine c. 8. hac ratione tentans conciliare formam Græcorum indicativam cum forma imperativa, qua Latini utuntur. Hab.p.79. Pag. 455.

Apud latinos hæ cœremoniæ ac ritus usurpantur, quibus materiæ, & formæ Ordinationis Episcopalis ratio adaptari dumtaxat potest.

I. Consecrator accepto Libro Evangeliorum, illum apertum, adjuvantibus Episcopis Assistentibus, nihil dicens imponit super cervicem, & scapulas electi.

II. Consecrator, & Assistentes Episcopis ambabus manibus caput consecrandi tangunt, dicentes: *Accipe Spiritum Sanctum*; quo facto consecrator stans deposita mitra dicit: *Propitiare Domine supplicationibus nostris &c.*

III. Consecrator caput electi chrismate inungit dicens: *Ungatur, & consecretur caput tuum &c.* similiter & ambas ejusdem manus, dicens: *Ungantur manus istæ de oleo &c.*

IV. Consecrator baculum pastoralem benedicit, & tradit consecrato, dicens: *Accipe baculum &c.*

V. Idem Consecrator annulum benedictum dat eidem consecrato, dicens: *Accipe annulum fidei, scilicet signaculum &c.*

VI. Consecrator accipit Librum Evangeliorum de scapulis consecrati, & adjuvantibus ipsum Episcopis Assistentibus, tradit eum clausum consecrato tangenti illum sine apertione manuum, dicens: *Accipe Evangelium, & vade, prædica populo tibi commisso &c.* Deinde consecrator recipit consecratum ad osculum pacis.

VII. Consecrator mitram benedictam imponit capiti consecrati, simul adjuvantibus Episcopis Assistentibus, dicens: *Imponimus Domine &c.*

Denique chirothecas etiam benedictas manibus consecrati imponit consecrator, dicens: *Circumda Domine manus hujus ministri tui &c.* Extant isti omnes ritus eo ipso ordine in Pontificali Romano.

Hallerius, De sacris Ordinationibus sectione 8. capit. 9. art. 2. duo observat. Primum, illam codicis Evangeliorum traditionem in manus Episcopi consecrati cum verbis adjunctis, non præscribi nec in veteri Ordine Romano, nec in Sacramentali S. Gregorii; nec apud ullum antiquum Auctorem, quem legerit, extare: alterum, in Sacramentali S. Gregorii præscribi ut postquam Episcopi manus ordinando imposuere, consecrator accipiat patenam cum oblatis, & calicem cum vino, & det ei dicens: *Accipe potestatem offerre sacrificium tam pro vivis, atque defunctis*. Verum Doctissimus Menardus in suis ad Librum Sacramentorum S. Gregorii notis pag. 305. observat *verba ista non ex-* P. 1000. n. 5.

 tare.

tare in codicibus manuscriptis, neque in Ordine, & Pontificali Romano, neque in codice Tiliano, adeoque videri ea plane supposititia. Incassum igitur laborat Hallerius, ut hujusce praxis rationem afferat. His positis, controversia est inter Theologos, quonam in ritu, ex recensitis, constitui debeat Ordinationis Episcopalis materia, & forma essentialis. Consentiunt quidem omnes, impositionem manuum omnino essentialem esse, sed disputant 1. de impositione codicis Evangeliorum supra caput ordinandi: hanc tanquam essentialem non sine magna probabilitate a multis admitti observat Morinus Exercit. 2. c. 1. n. 3. nempe S. Antonino, Hostiensi, Bovio, Turriano, Medina, Durando. Observat idem c. 2. n. 1. Omnes prope Scholasticos, qui de materia & forma Episcopatus disputant, illius formam in his verbis constituere: *Accipe Spiritum Sanctum*. Neque, inquit, aliud sentire potuere, *cum apud eos ratum sit & fixum, Ordinum formas necessario esse imperativas.*

Pag. 19. col. 2.
Pag. 22. col. 1. C.

Disputant 2. De traditione codicis Evangeliorum in manus ordinati Hallerius, de materia & forma Sacramentis Ordinis art. 1. paragr. 13. existimat eam partialem esse materiam, quæ cum impositione manuum integram & complectam perficit; partialem vero formam esse in his verbis: *Accipe Evangelium &c.* Cœteros vero ritus accidentales dumtaxat esse, seu ad ornamentum, seu ad majorem potestatis ac dignitatis Episcopalis significationem.

Pag. 443. n. 29.

Isambertus de Sacramento Ordinis disp. 3. art. 4. hanc statuit propositionem: *Materia*, inquit, *Ordinationis Episcopalis, prout adæquate consideratur, est triplex partialis, triplex item forma partialis, triplici partiali materiæ correspondens. Prima materia partialis est impositio manuum trium Episcoporum super capite ejus, qui ordinatur in Episcopum: forma ei correspondens sunt hæc verba, quæ tunc tres illi simul proferunt: Accipe Spiritum Sanctum. Secunda partialis materia est unctio capitis, & manuum electi in Episcopum per consecratorem Episcopum. Partialis forma ei correspondens sunt verba, quæ Episcopus consecrator tunc profert, scilicet: Ungatur & consecretur caput tuum cœlesti benedictione in Ordine Pontificali in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Item: Ungantur manus istæ de oleo sanctificato, & chrismate sanctificationis, sicut unxit Samuel David Regem, & Prophetam: ita ungantur & consecrentur in nomine Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Tertia & ultima partialis materia, est traditio baculi pastoralis, annuli, & Libri Evangeliorum. Forma ei correspondens, sunt verba, quæ inter tradendum ista instrumenta Episcopus consecrator profert.* Hæc Isambertus, qui singulas propositionis suæ partes demonstrare nititur.

Tom. 1. p. 527. col. 1. C.

Non meminit ille ritus quo Evangeliorum codex supra caput ordinandi apertus tenetur, quàmquam ritus sit longe antiquior traditione ejusdem codicis in manus consecrati.

Vasquez in 3. p. disp. 240. c. 5. n. 8. docet, solam impositionem manus esse materiam, & ista verba: *Accipe Spiritum Sanctum*, esse formam essentialem Ordinationis Episcopalis. Ratio hæc ipsi est, quod cum jure divino tres Episcopi debeant esse ministri hujus Ordinis, atque sola impositio manus a tribus fiat, sicut & a tribus simul verba citata pronuntiantur, alii vero ritus ab uno consecratore Episcopo perficiantur, sola manus impositio materiæ, & sola verba formæ rationem habere possint. Morinus Exercitit. 2. c. 1. & 2. in eamdem non obscure inclinat sententiam, quam sequuntur ex recentioribus non pauci. Sit itaque

PRI-

PRIMA CONCLUSIO.

Impositio manus cum codice Evangeliorum supra caput ordinandi, videtur esse materia essentialis adæquata Ordinationis Episcopalis: cœteri vero ritus, unctio capitis & manuum, traditio baculi pastoralis, annuli, & codicis Evangeliorum in manus consecrati, pertinent dumtaxat ad integram & magis expressam significationem Ordinis & dignitatis Episcopalis.

Prima pars, quæ est de manus impositione, fuse a nobis superius Art. 2. Quæstionis 2. Conclusione 1. demonstrata fuit, tum ex Scriptura, tum ex constanti Traditione Ecclesiæ utriusque, sive Græcæ sive Latinæ, quæ constanter ritum impositionis manuum retinuit, non tantum in Ordinatione Episcoporum, sed & aliorum majorum Clericorum, Præsbyterorum nempe, ac Diaconorum. Consule quæ ibi dicta sunt.

Secunda vero pars, nempe impositionem codicis Evangeliorum supra caput ordinandi esse partialem veluti materiam Ordinationis Episcopalis.

Probatur 1. ex ipsius usu perantiquo in Ecclesia tum Græca, tum Latina. Mentionem illius faciunt

Clemens Romanus in Constitutionibus Apostolicis L. 8. c. 4. *Unus*, inquit, *ex primis Episcopis una cum duobus aliis stans prope altare, reliquis Episcopis & Præsbyteris tacite precationem facientibus, & Diaconis aperta Evangelia super caput ejus qui ordinatur, tenentibus, in hunc modum precatur &c.* Non te moveat quod ait S. Clemens, codicem illum Evangeliorum teneri a Diaconis: eodem quippe sensu intelligi debet, quod rubrica Pontificalis ait, illum a Capellano Pontificis teneri, hoc est sustentari dum ab Episcopis imponitur, ne dilabatur, & graventur manus Episcoporum. *Tom. 1. Conc. p. 459. A.*

S. Dionysius c. 5. Hierarchiæ ecclesiasticæ, Pontificem consecrandum nobis describit *super caput habentem divinitus data Evangelia, manumque Pontificis*. Cujus ritus hanc rationem reddit: *Quoniam*, inquit, *perfectiva omnis Sacerdotii virtus, ac scientia Pontificibus a Deo afflatis datur, jure, ac merito pontificis capitibus imponuntur divinitus inspirata Evangelia, quæ comprehensive & scientifice manifestant Dei verba, Dei opera, Deique visiones &c.* *P. 126. B. pag. 130. B. C.*

S. Chrysostomus Homilia de Legislatore: *Idcirco*, inquit, *etiam in Ecclesia cum ordinantur Sacerdotes*, (hoc est Episcopi) *Evangelium Christi capiti imponitur*. Rationem etiam subjungit, nempe *ut discat is, qui ordinatur, veram se recipere Evangelii tiaram; atque ut discat, quamvis sit omnium caput, se tamen legibus istis subjici; & eum qui omnibus imperat, legis imperio subesse; eumque qui omnibus dat mandata, a legibus mandatum accipere.* *Ed. rec. Tom. 6. p. 410. B.*

Concilium Carthaginense IV. an. 398. c. 2. *Episcopus*, inquit, *cum ordinatur, duo Episcopi ponant & teneant Evangeliorum codicem super caput & cervicem* (vel verticem) *ejus, & uno super eum fundente benedictionem, reliqui omnes Episcopi, qui adsunt, manibus suis caput ejus tangant.* *Tom. 2. Conc. p. 1199. D.*

Denique tum Græci tum Latini Rituales Libri bene multi & antiquitate insignes in hoc ritu præcipiendo, ac retinendo conspirant. Immerito igitur & Alcuinus circa annum Christi 760. Libro de divinis Officiis, in titulo: *Qualiter Episcopus ordinetur in Ecclesia Romana*; & Amalarius annis post Alcuinum 70. lib. 2. de Officiis Ecclesiæ cap. 14. scripserunt ritum illum *veteri & canonica auctoritate non præscribi*. *Alcuino & Amalario*, ait Morinus

Pag. 20. col. 2. E. Exercit. 2.c. 1. n. 6. *contradicunt plures Rituales, quorum unus annis circiter centum Alcuino est antiquior, alii coævi*. Et ipse Menardus in notis ad Librum Sacramentorum S. Gregorii p. 304. postquam Amalarii textum retulit, addit: *Sed ista omnia ex citatis locis satis refutantur*. Imo ipse Amalarius, quamvis ejusmodi impositionem Libri Evangeliorum minime probet, illius tamen mysticam interpretationem statim subjungit: *Potest tamen*, inquit, *Evangelii impositio super caput, monere tenentes, ut quo Dominus idem Evangelium firmet in corde ejus, deprecentur; aut ut moneant eum qui consecratur, recordari se amplius esse sub jugo Evangelii, quam foret*. Biblioth. PP. Tom. 14. p 975. A.

Nec te moveat quod hujusce ritus Scriptura non meminerit, aut quod sine ipso legantur factæ aliquæ Ordinationes in Ecclesiis Alexandrina, Gallicana, Germanica, ut Morino placet, mox citato c. n. 5. Namque facile ista conciliari possunt, si dicamus, Christum Ecclesiæ libertati reliquisse determinandi in specie signa quædam ad Sacramentum perficiendum idonea & necessaria, quæ pro data libertate aliquando usurpare, aliquando omittere potuit; quamquam nullo satis firmo demonstratur argumento, reipsa omissam aliquando fuisse illam codicis Evangeliorum supra caput ordinandi Episcopi impositionem.

Probatur 2. Quia nihil deest in illa codicis Evangeliorum supra caput ordinandi impositione, ad rationem veræ materiæ sacramentalis, imo meliori jure hæc ipsi videtur convenire potius, quam traditioni ejusdem codicis in manus consecrati, quæ tamen una, priori omissa, ab Hallerio & Isamberto assignatur pro materia essentiali, saltem partiali.

Namque 1. Circa primam illam codicis Evangeliorum impositionem, habemus antiquum & conformem Ecclesiæ utriusque usum atque consensum; non ita vero est de altera traditione ejusdem codicis in manus consecrati, quam nec habet Ecclesia Græca, nec Latina semper observavit, non diffitente ipsomet Hallerio loco antea citato. *Est quippe traditio hæc*, p. 1000. ait Morinus Exercit. 2. c. 2. n. 5. *res nupera, quam nulli Rituales ante* Morin. p. 23. C. *quingentos annos scripti, nulli auctores ante idem tempus commemorant*. 2. antequam tradatur ille codex, dicitur jam consecratus Episcopus, in Pontificali Romano. 3. sicut huic traditioni cum verbis adjunctis spiritualis aliqua sanctificatio non deest, ita & impositioni codicis Evangeliorum supra caput & scapulas ordinandi, quæ juncta cum impositione manuum Episcoporum, & cum aut verbis istis: *Accipe Spiritum sanctum*, aut Oratione quam consecrator tunc pronuntiat, spiritualem gratiæ effectum hu- p. 23. C. jus Ordinationis proprium significat & producit, gratiam scilicet necessariam ad sustinendum Evangelicæ prædicationis pondus, (quod Episcopis præcipue incumbit) & quod per impositionem codicis Evangeliorum supra caput & scapulas significatur. 4. sic magis accedimus ad mentem & loquendi modum Concilii Florentini in Decreto, ubi ait *materiam Sacra-* Tom. 13. Conc. p. 538. E. *menti Ordinis esse illud per cujus traditionem confertur*, illa vero impositio codicis Evangeliorum supra caput & scapulas, quædam est traditionis species. Neque enim stricte, ac mathematice vox hæc hic usurpanda, quasi hoc unum in Ordinis Sacramento materiæ rationem haberet, quod manus ordinandi traditur ab ipso palpandum & contrectandum; alias nec ipsa manus impositio Episcopalis, nec consecratio seu unctio tum capitis, tum manuum, dici possent habere materiæ rationem, ut per se patet: attamen admittitur utraque ab Isamberto pro materia essentiali partiali; satis igitur videtur esse ad mentem Concilii, quod symbolum exterius physico

ſico contactu aut applicetur, aut tradatur ordinando. 5. denique, antequam in manus ordinati tradatur Liber Evangeliorum, ac ipſi dicatur: *Accipe Evangelium, & vade, prædica populo tibi commiſſo &c.* Jam perfectum eſſentialiter, ac completum videtur Ordinis Epiſcopalis Sacramentum; jam etenim Epiſcopi Evangeliorum codicem apertum impoſuerunt ſupra caput & ſcapulas; jam illi ſimul cum Epiſcopo conſecratore manus ſuas tenentes ſupra caput ordinandi, dixerunt: *Accipe Spiritum ſanctum*. Jam ipſe conſecrator Orationem, qua divinam invocat gratiam, fuderat, quæ incipit ab his verbis in Pontificali Romano: *Propitiare Domine &c.* cum vero perfecta hæc ſunt, procul dubio vim ſuam & efficaciam jam tum exeruerunt: neque enim, ait Concil. Trid. Seſſ. 23. can. 4. Epiſcopus fruſtra dicit: *Accipe Spiritum ſanctum*, jam tum ergo Epiſcopus creatus eſt, ac proinde omnem Epiſcopalem poteſtatem adeptus, cujus pars eſt Evangelii prædicandi auctoritas. Cum igitur his perfectis, ac completis poſtea jam conſecrato Epiſcopo traditur codex Evangelicus, ac ipſi dicitur: *Vade, prædica*: quis non videat non tum primum hanc auctoritatem ei conferri, ſed jam collatam magis exprimi & ſignificari; adeoque ritum hunc, ſicut & alios ſupra expoſitos, pertinere non ad ſubſtantiam, ſed ad integritatem dumtaxat, & majorem Ordinis Epiſcopalis expreſſionem ſeu ſignificationem? Sic *caput* Epiſcopi *inungitur*, ait Innocentius III. *De ſacra unctione*. Capite 1. *propter auctoritatem, dignitatem, & principatum, quem tunc in Eccleſia accipit ſuper alios*; manus vero inungitur, *propter miniſterium & officium, in ſignum poteſtatis quam accepit benedicendi & conſecrandi*. Pariter Epiſcopo conſecrato traditur baculus paſtoralis, quo ſignificatur poteſtas juriſdictionis, jubendi, corrigendi, excommunicandi &c. *Annulus etiam traditur, in ſignum conjugii ſpiritualis quod contraxit cum ſua Eccleſia*. Liber item Evangeliorum porrigitur ipſi, ut ſymbolum ſit poteſtatis, quam habet ex officio prædicandi Evangelium. Horum autem rituum antiquitatem, varietatem, ſignificationem, auctoritatem, multis teſtimoniis comprobatam lege apud Hallerium, De ſacris Ordinationibus ſectione 8. c. 9. art. 3. & 4. c. 1. Quod eſt de ſacra unctione, articulis 1. 2. 3. & 4. atque hinc probata manet tertia Concluſionis noſtræ pars.

Tom. 14. Conc. p. 568. B.

Decret. p. 278.

Pag. 998. & ſeq.

Dices 1. Cum Epiſcopi imponunt ſupra caput electi codicem Evangeliorum, nihil pronuntiant, ut diſerte obſervat Pontificale Romanum: ergo illa impoſitio non poteſt habere rationem materiæ ſacramentalis, hæc enim debet ſimul adjunctam habere formam.

Reſp. nego conſeq. Sufficit etenim ut, dum tenetur expanſus & apertus Liber ſupra caput & ſcapulas ordinandi, pronuntientur iſta verba: *Accipe Spiritum ſanctum*, ac conſecrator Epiſcopus Orationem fundat quæ incipit: *Propitiare Domine &c.* cum illis etenim verbis moraliter conjungitur (quod ſufficit) ipſa impoſitio codicis Evangeliorum.

Dices 2. Huic impoſitioni Libri Evangeliorum nullam a SS. Patribus gratiam attribui legimus: ergo &c.

Reſp. nego ant. Qui enim illius fecere mentionem, aliquid ſpiritale per eam ſignificari obſervant, ut SS. Dionyſius, & Chryſoſtomus antea citati. Præterea vero, ſatis eſt quod ritus ille conjunctus referatur cum impoſitione manus, & Oratione qua invocatur, ac traditur gratia Spiritus ſancti.

Dices 3. Cum Morino Exercit. 2. c. 1. n. 9. Triplex occurrit circa illam codicis Evangeliorum impoſitionem varietas, quæ cum materia Sacramenti fixa & conſtanti congruere non poteſt. Prima varietas reſpicit ipſum

codicem: alii enim apertum, alii clausum imponunt. Secunda varietas respicit locum seu partem corporis cui imponitur: Græci Rituales ajunt imponi supra caput & cervicem; Nestoriani vero super dorsum. Tertia denique varietas spectat tenentes ipsum codicem. S. Clemens a Diaconis, Pontificale vero Romanum ab Episcopis teneri præcipit.

Resp. varietates illas nullius esse momenti, cum rei naturam, ac substantiam non immutent: sit clausus, sit apertus codex, idem tamen codex est: Pontificale Romanum ut & Græcorum Ritualia apertum esse declarant. Secunda pariter varietas nulla est: sic enim imponitur Liber supra caput electi, ut inferior pars Libri cervicem capitis tangat, littera ex parte inferiori manente; ita ut simul supra cervices & scapulas collocetur. Ita Pontificale Romanum. Nulla pariter est tertia varietas; Diaconus enim non imponit Librum, sed ab Episcopis impositum, ille, vel Capellanus sustentat ne dilabatur. Ita quoque præcipit rubrica in Romano Pontificali.

Dices 4. Scriptores Ecclesiastici effectum spiritualem adscribunt aliis ritibus qui adhibentur in Ordinatione Episcopali. Aliunde vero certum videtur, in Sacramento Ordinis eam esse veram materiam, per quam exprimitur, ac confertur potestas huic Ordini conveniens: at per consecrationem, traditionem baculi, annulli, & codicis Evangeliorum significatur & traditur potestas aliqua conveniens Episcopali dignitati.

Resp. etiam ipsis Sacramentorum cœremoniis suam non deesse mysticam significationem, ac effectum quemdam spiritualem: an propterea eas ad substantiam Sacramentorum pertinere dici merito potest? minime. Ritus ergo illi, qui adhibentur in Ordinatione Episcopali, habeant talem significationem & effectum, non idcirco tamen essentiales illos dicemus: expressius quidem, ac significantius demonstrant auctoritatem aliquam jam datam & collatam, verum eam ex sese non conferunt. Nec propterea sequitur, falso enuntiari per hoc & illud symbolum, v. gr. baculum, & Librum evangeliorum, tradi potestatem regendi, & prædicandi evangelium: namque licet revera his ritibus non tradatur, sed jam tradita sit; quia tamen expressius declaratur data potestas, falsa non est enuntiatio. Sicut quando Sacerdos in Matrimonio dicit: *Ego vos conjungo*; non est falsa enuntiatio, etiam in opinione eorum qui contendunt contrahentes esse ministros: quia licet his verbis Sacerdos proprie non conjungat, declarat tamen esse conjunctos, ac confirmat jam factam unionem.

SECUNDA CONCLUSIO.

Forma Ordinationis episcopalis apud Græcos & Latinos est oratio invocans Spritum sanctum, cui apud Latinos non incongrue præmittuntur hæc verba: *Accipe Spiritum sanctum*. Apud Græcos vero ista: *Divina gratia hunc promovet &c.* non formam, sed electionis jam factæ promulgationem, ac proclamationem continet. Est contra Arcudium.

Probatur 1. Quia in eo reponenda est forma Ordinationis episcopalis, in quo & Scriptura, & ecclesiæ utriusque constans, ac perpetuus usus eam reponit, quodque significantius exprimit gratiam Spiritus sancti, tanquam effectum Ordinationis episcopalis proprium & singulare: atqui talis est oratio,

oratio: *Orantes imposuerunt eis manus*, ait Scriptura referens Ordinationem Diaconorum ab Apostolis factam Act. 6. v. 6. Et c. 13. v. 3. de Ordinatione Pauli & Barnabæ dicitur: *Tunc jejunantes & orantes, imponentesque eis manus, dimiserunt illos*. Hanc Orationem, quamquam verbis diversam, sensu tamen eamdem, & ad eumdem effectum ordinatam constanter retinuit utraque Ecclesia Græca & Latina, ut aperte demonstrant utriusque Libri Rituales.

Non immerito tamen Latina Ecclesia, pro libertate a Christo concessa, Orationi præmisit ab aliquot sæculis, ista verba: *Accipe Spiritum sanctum*, ad imitationem Christi, qui Apostolis suis dixit: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata &c.* quæ verba licet modo imperativo minister pronuntiet tanquam potestatem habens a primario gratiæ fonte & auctore Christo, tacitam nihilominus deprecationem & orationem, eamque divina ordinatione efficacem continent; qua minister cœlestem implorat opem, & gratiam advocat supra ordinandum. Unde merito Conc. Trid. Sess. 23. Can. 4. definit: *Si quis dixerit, per sacram Ordinationem non dari Spiritum sanctum; ac proinde frustra Episcopos dicere: Accipe Spiritum sanctum &c. anathema sit.* *Tom. 14. Conc. p. 864. A.*

Probatur 2. adversus Arcudium, verba ista Euchologii: *Divina gratia quæ semper infirma sanat, promovet hunc &c.* non exprimere formam, sed promulgationem dumtaxat seu proclamationem electionis factæ N. in Episcopum. *Mor. Exerc. 2. c. 3. & 4.*

I. Quia ipsa Euchologia hunc sensum aperte declarant: ajunt enim post trisagion Patriarcham sedere in Sanctuario, atque a Cartophylace ei chartam porrigi seu publicum instrumentum, in quo scriptum est: *Suffragio & approbatione Episcoporum, ac Præsbyterorum, divina gratia hunc promovet Episcopum &c.* Quis non videat formulam istam esse decretum quo electio declaratur, approbatur, & confirmatur?

II. Cum ista verba pronuntiantur, *Divina gratia &c.* nondum materia subest, manuum videlicet impositio; sed tantum post aliquot actiones interpositas subjicitur, ut in Euchologiis videre licet.

III. Post ista verba funduntur orationes supra electum.

IV. Verbum grecum προχειρίζομαι in quo vim facit Arcudius, & quod vertit per *creo, constituo*, magis ordinaria significatione idem est, ac *eligo, destino, repræsento*, cujus rei exempla nonnulla profert Morinus citata Exercit. 2. c. 3. n. 9. *pag. 21.*

V. Ratio quæ Arcudium ad hanc sententiam impulit, est præjudicata multorum e nostris opinio, qui nullam aliam agnoscebant Ordinationis formam, quam imperativam: cum vero ipse Arcudius in animum induxisset suum, utriusque Ecclesiæ formas Sacramentorum conciliare secum, atque in Ordinationibus græcis nihil deprehenderet quod modum loquendi imperativum referret, sed sola deprecatoria verba: id quod imperativo modo secundum Doctores Scholasticos vicinius est, sponte selegit, indicativam scilicet formulam in majorum Ordinum ritibus occurrentem: atque idcirco confinxit, in istis Euchologii verbis indicativis: *Divina gratia hunc promovet*, positam esse Ordinationis Episcopalis formam. At illa Arcudii ut & aliorum opinio de forma imperativa, quasi necesse foret modo imperativo eam enuntiari, hæc, inquam, opinio firma satis, ac solida non videtur: perinde quippe est ad substantiam formæ sacramentalis, sive indicativo, sive imperativo, sive deprecativo modo proferatur.

Nec te moveat quod in tertia persona dicatur: *Divina gratia hunc promovet.*

vet. Græci etenim præ modestia in tertia persona, cum de actionibus divinis quæstio est, loqui solent, vel directe eas divinitati tribuunt: vix unquam de se primam personam usurpant. Lege Morinum loco mox citato.

De ministro Ordinationis Episcopalis.

Episcopum, ministrum esse Sacramenti Ordinis a Deo institutum, antea probavimus: hic autem quæstio movetur de numero Episcoporum requisito, ut legitima & valida sit alicujus in Episcopum Ordinatio; an scilicet plures necessarii sint, ita ut si fuerint duobus aut tribus pauciores, non tantum illicita, sed plane nulla sit & irrita Ordinatio. Illicitam esse fatentur omnes, cum sit adversus constantem, ac perpetuam Ecclesiæ legem: an vero sit nulla & irrita, dissentiunt Theologi. Affirmant Cajetanus 3. p.q.67. a. 6. Bellarminus de notis Ecclesiæ c. 8. Vasquez in 3. partem disp. 243. c. 6. n. 63. Habertus observatione 2. in consecrationem Episcopi, ad Pontificale Græcorum; Hallerius ipse, De sacris Ordinationibus sectione 5. c. 2. a. 2. paragr. 3. sententiam hanc (quamquam eam non sequatur) communiorem esse, ac suo tempore magis receptam fatetur; quapropter in utramque partem, adductis utrinque momentis, ac responsionibus, præsentem versat ille controversiam. Existimant nihilominus hi Auctores, ex dispensatione posse aliquem valide in Episcopum ab uno dumtaxat ordinari. Negant ex altera parte Paludanus Lib. de potestate Papæ: Sylvester verbo *Consecratio*; Hallerius loco mox citato & alii, qui unum dumtaxat Episcopum, qui consecrator appellatur, verum esse, ac solum essentialem Ordinationis ministrum, alios vero duos Assistentes, ad solemnitatem dumtaxat & ritum consecrationis ecclesiastica institutione requiri arbitrantur.

Habertus p. 80. & seq. Hall. p. 189.

Observat loco citato Habertus, discrimen esse inter utriusque Ecclesiæ, Romanæ scilicet & Græcæ ritum circa numerum Episcoporum consecrantium, quod nempe Romanus Ordo tres tantum Episcopos exigat, consecrantem unum, ut vocant, & duos Assistentes: Græca vero *diataxis* numerum non definiat, sed omnes præsentes, quotquot sunt, Librum Evangeliorum contingere & imponere præscribat. Cujus rei ratio est, *quod omnes Episcopi Græci ordinationi seu consecrationi præsentes, Pontificalibus indumentis vestiti, Liturgiam cum ipso etiam Patriarcha celebrent; ac idcirco nihil mirum si cum Christi ipsius corpus conficiant, Christi ectypum omnes consecrare quoque possint*.

In Ecclesia quoque Africana id morii fuit, ut quotquot adessent Episcopi, manus ordinando imponerent. *Episcopus*, ait Conc. Carthag. IV. Capitulo 2. *cum ordinatur, duo Episcopi ponant & teneant Evangeliorum codicem super caput & cervicem ejus, & uno super eum fundente benedictionem, reliqui omnes Episcopi, qui adsunt, manibus suis caput ejus tangant*. His præmissis sit

Tom. 2 Conc. p. 1199. D. E.

C O N C L U S I O.

In consecratione Episcopi plures comministros Episcopos adhibendos esse, docet Apostolica Traditio, ac constans praxis Ecclesiæ; atque aliter quam a tribus vel duobus saltem factam Ordinationem, non illicitam modo, sed etiam irritam, ac nullam esse, probabilius videtur.

Prima pars ex certissimis antiquitatis monumentis eruitur.

S. Paulus 1. ad Timoth. 4. v. 14. *Noli*, inquit, alloquens Timotheum, *negli-*

negligere gratiam quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum Præsbyteri. Hoc est, ut supra non semel observavimus, *collegii seu cœtus Episcoporum*. Ita enim S. Chrysostomus, Oecumenius, & alii. Vel ipsa igitur S. Pauli ætate Episcopus a pluribus ordinabatur; ex Traditione igitur Apostolica promanavit ritus ille.

Canon I. inter eos qui Apostolici circumferuntur, sic statuit: *Episcopus a duobus vel tribus Episcopis ordinetur*. Tom. 1. Conc. p. 26. A.

S. Clemens Constitutionum Lib. 3. c. 20. *Jubemus*, inquit, *ut a tribus Episcopis ordinetur, & ut minimum, a duobus, ita ut ab uno constitui non possit: testimonium enim duorum & trium firmius est & certum*. Ibid. p. 325. B.

Eusebius L. 2. Hist. c. 1. refert ex S. Clemente Alexandrino L. 6. institutionum, *S. Jacobum ordinatum fuisse Jerosolymorum Episcopum a Petro, Jacobo seniore, & Joanne*. Verum Habertus, loco antea citato, hisce Clementis Romani ut & Anacleti, Aniceti, & Damasi testimoniis, quæ hic laudari solent, posthabitis: *quæ cordatis omnibus*, inquit, *nihil sæculo tanto dignum sapiunt*, ad ipsam Ecclesiæ constantem doctrinam, ac usum provocat. Habert. pag. 81.

S. Cyprianus Epistola 68. ad Clerum & plebes in Hispania consistentes, graviter expostulat de Ordinatione Basilidis & Martialis in Episcopos, eo quod contra divinam & Apostolicam Traditionem non convocatis Provinciæ Episcopis facta fuisset. *Diligenter*, inquit, *de Traditione divina, & Apostolica observatione observandum est & tenendum, quod apud nos quoque & fere per Provincias universas tenetur, ut ad Ordinationes rite celebrandas, eam plebem, cui Præpositus ordinatur, Episcopi ejusdem Provinciæ proximi quique conveniant. Quod & apud vos factum videmus in Sabini collegæ nostri Ordinatione, ut de universæ fraternitatis suffragio, & de Episcoporum, qui in præsentia convenerant, quique de eo ad vos litteras fecerant, judicio, Episcopatus ei deferretur, & manus ei in locum Basilidis imponeretur. Nec rescindere Ordinationem jure perfectam potest, quod Basilides &c.* Pa. 114.

Concilium Arelatense I. an. 314. Can. 20. *De his*, inquit, *qui usurpant sibi quod soli debeant Episcopos ordinare, placuit ut nullus hoc sibi præsumat, nisi assumptis secum aliis septem Episcopis: si tamen non potuerit septem, infra tres non audeat ordinare*. Tom. 1. Conc. p. 1429. B.

Adeo vel ipsis Hæreticis, ac Schismaticis persuasum erat, nonnisi a pluribus Episcopis perfici posse episcopalem consecrationem, ut Novatianus ipse tres advocaverit Episcopos, a quibus seductis & crapula oppressis ordinatus fuit. Ita refert Eusebius ex Epistola Cornelii ad Fabium Antiochenum L. 6. Hist. c. 43. Pagina 243. D.

Concilium Nicænum generale I. an. 325. Can. 4. *Episcopum*, inquit, *convenit maxime quidem ab omnibus qui sunt in Provincia Episcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit, aut propter instantem necessitatem, aut propter itineris longitudinem; tribus tamen omnimodis in idipsum convenientibus, & absentibus quoque pari modo decernentibus, & per scripta consentientibus, tunc Ordinatio celebretur. Firmitas autem eorum quæ geruntur, per unamquamque Provinciam Metropolitano tribuatur Episcopo*. Tom. 1. Conc. p. 40. B. C.

Concilium Antiochenum an. 341. Can. 19. & Sardicense an. 347. Can. 5. optant cum Nicænis Patribus, ut omnes Provinciæ Antistites intersint Ordinationi Comprovincialis sui. Addit citatus Canon Antiochenus, aliter quam per plures factam Ordinationem *non valere*. Ibid. p. 560. C. D. Ib. p. 645.

Concilium Carthaginense II. an. 397. Can. 12. tres Episcopos exigit *qui cum Primatis præcepto Episcopum ordinent*. Ibid. p. 1163. A.

Car-

Carthaginense vero III. Can. 39. quamquam improbet Ordinationem factam a duobus dumtaxat Episcopis, atque duodecim exigat, nihilominus a tribus absolute illam perfici debere pronuntiat: *Forma antiqua servabitur*, inquit, *ut non minus quam tres sufficiant, qui fuerint destinati ad Episcopum ordinandum*.

Ibid. p. 1172. E.

Ex his certum illud, ac apud omnes constitutum esse debet, plures in ordinando Episcopo concurrere debere comministros Episcopos, quorum numerus aliquando major, aliquando minor legitur, sed nunquam inferior numero trium vel saltem duorum; atque secus attentatam Ordinationem improbatam fuisse, velut irritam & nullam, quæ secunda pars est nostræ Conclusionis.

Probatur itaque secunda pars: quia quod ex Traditione divina & apostolica dimanat, quod Ecclesia semper usurpavit & usurpat, sine quo illegitima, nulla, irrita dicitur esse Ordinatio, haud dubie ad substantiam ipsius Ordinationis pertinet: atqui plures Episcopos concurrere debere ad consecrandum Episcopum, ex divina & apostolica dimanat Traditione, ut patet ex S. Cypriano citato. Pluralem illum numerum semper commendavit, ac retinuit usus Ecclesiæ, atque sine illo illegitimam, irritam, & nullam esse Ordinationem, patet ex jam citato Can. 19. Concilii Antiocheni. Patet ex Theodoreto (si tamen vera est ejus narratio) L. 5. Hist. c. 23. ubi ait Evagrii Ordinationem in Episcopum fuisse contra ecclesiasticas regulas ... eum non legitime ordinatum, eo quod a solo Paulino multis violatis Canonibus promotus fuisset, *Hi enim*, inquit, *neque morienti Episcopo permittunt ut suo loco quemquam constituat, & omnes Provinciæ Episcopos convocari jubent. Præterea absque tribus Episcopis Ordinationem cujusquam Episcopi fieri vetant*.

Ed. Valas. pag. 230. A.

Patet ex Synesio Epistola 67. ad Theophilum, ubi narrat, Siderium a solo Philone Cyrenensi in Episcopum Palæbiscum ordinatum, & quidem contra omnia jura. *Quamobrem*, inquit, *unum illum & solum Palæbiscæ Episcopum creatum, sed nec ipsum legitime, imo contra jura omnia, quantum de senioribus accepi; cum neque sit Alexandriæ, neque a tribus hic constitutus*. Ibidem ait quidem Synesius, Philonem illum *ex præscripto christianæ disciplinæ vixisse, sed quod ad regendum & parendum attinet, audaciorem magis quam legum observantem illum fuisse*.

P. 210. A.

Ibid.

Patet ex Concilio Regensi an. 439. ubi Armentarii Ordinatio in Episcopum Ebrodunensem improbatur, quod non a tribus, sed duobus dumtaxat Episcopis facta fuisset. *Itaque*, inquiunt Concilii Patres Can. 2. *Ordinationem quam Canones irritam definiunt, nos quoque evacuandam esse censuimus, in qua prætermissa trium præsentia, nec expetitis Comprovincialium litteris, Metropolitani quoque voluntate neglecta, prorsus nihil, quod Episcopum faceret, ostensum est*.

Tom. 3. Conc. p. 1286. A.

Patet ex Can. 21. Concilii I. Arausicani an. 441. quo depositionis pœna animadvertitur in eos Episcopos qui tribus pauciores aliquem in Episcopum consecrare præsampserint. *In nostris Provinciis*, inquit Canon, *placuit de præsumptoribus, ut sicubi contigerit duos Episcopos Episcopum invictum facere, auctoribus damnatis, unius eorum Ecclesiæ ipse qui vim passus est, substituatur, si tamen vita respondet; & alter in alterius dejecti loco nihilominus ordinetur. Si voluntarium duo fecerint, & ipse damnabitur, quo cautius ea quæ sunt antiquitus statuta, serventur*.

Ibid. p. 1459. D.

Dices 1. Momenta mox adducta eo tendunt unice, ut probentur illicitæ

citæ & illegitimæ Ordinationes Episcoporum a paucioribus quam tribus factæ, quod omnes concedunt: at eas esse quoad substantiam irritas & nullas, minime convincunt; imo contrarium plane ex ipsismet modo prolatis exemplis eruitur. Namque

I. Nos ipsi observavimus antea, usitata Scriptoribus ecclesiasticis loquendi ratione irritam & nullam dici Ordinationem quæ suo caret usu, officio & exercitio, qualis est ea omnis quæ contra Canones attentatur.

II. Ex usu & praxi Ecclesiæ colligi dumtaxat potest illum Episcoporum numerum necessarium quidem esse ecclesiastica institutione ad solemnitatem ritus seu Ordinationis episcopalis, non autem jure divino ad ejus substantiam, nisi pari ratiocinio velles contendere, mixtionem aquæ cum vinum eucharistico, quam tota commendat & præcipit Traditio Ecclesiæ, pertinere ad substantiam consecrationis calicis, quod tamen nos ipsi negavimus, ubi de Eucharistia.

III. Evagrii Ordinatio de qua Theodoretus, ab omnibus Occidentalibus Episcopis recepta & approbata fuit, quamquam a solo Paulino facta; nec unquam aut Græci aut Latini de illa iteranda deliberarunt: imo Innocentius I. Epistola 14. ad Bonifacium, Alexandrum legitimum Antiochenæ Ecclesiæ Episcopum agnovit, quibusdam præscriptis conditionibus, quarum una erat, ut eos, qui a successore Paulini Evagrio ordinati fuerant, ipse reciperet cum honoribus ac gradibus; ratam igitur ac validam existimavit Evagrii Ordinationem, etsi ab uno Paulino factam. *T. 2. Con. pa. 1265.*

IV. Sinesius laudata Epistola 67. quamquam improbet ut illicitam Ordinationem Siderii a Solo Philone perfectam, eam tamen non rejicit tanquam nullam & invalidam; imo potius, ait enim *formidolosis temporibus suum jus prætermitti oportere; ideoque magnum Athanasium tempori id dedisse, ac non multo post cum exiguam adhuc orthodoxæ fidei scintillam, quæ in Ptolemaide erat, fovere, & magis magisque accendere oporteret, hominem illum* (Siderium) *majoribus regendis idoneum eo commigrare jussisse, ut Metropolitanam Ecclesiam gubernaret*. Nulla ibi mentio iterandæ Ordinationis. *p. 210. B.*

V. Armentarius, de quo Synodus Regensis, in Chorepiscopum redigitur, ea tamen lege ut ab eo prius ordinati in Clero remaneant, & ipse ab Ordinatione quidem abstineat, confirmare tamen possit; *& per omnia semper se inferiorem Episcopo, superiorem Præsbytero agat*, ajunt Patres Can. 5. dictæ Synodi. Persuasum igitur illis fuit, validam & ratam fuisse quoad substantiam illius Ordinationem, quamquam non a tribus, sed a duobus Episcopis factam. *T. 3. Con. p. 1288. A.*

VI. Synodus Arausicana I. Canone 21. non jubet iterum ordinari eum, qui a duobus dumtaxat fuerat ordinatus, sed eum in locum unius Ordinatoris substitui vult. *T. 3. Con. pa. 1450.*

VII. Denique, Gregorius Magnus interrogatus ab Augustino Anglorum Episcopo quot necessarii forent Episcopi in Episcopi consecratione, sic respondit: *Ut quidem in Anglorum Ecclesia, in qua tu Episcopus inveniris, ordinare Episcopum non aliter nisi sine Episcopis putes*. Atque de Pelagio primo narrat Anastasius Bibliothecarius, *dum non essent tres Episcopi, qui eum ordinarent, duos Episcopos Joannem de Perusio, & Bonum de Ferentino, & Andream Præsbyterum de Ostiis, eum ordinasse in Pontificem*. *Tom. 2. p. 1155. D.*

Henriquez Summæ T. 1. L. 10. c. 24. & alii referunt Gregorium XIII. concessisse Patriarchæ Æthiopiæ, qui erat e Societate Jesu, ut solus sine assisten- *pag. 42.*

assistentibus pluribus Episcopis, posset, si expediret, Episcopos consecrare. Porro si hoc esset contra jus divinum ac substantiam Ordinationis, permittere non potuit S. Pontifex. His accedit S. Clemens qui L. 8. Constit. c. 27. permittit ut in necessitate, cum plures convocari non possunt Episcopi, Ordinatio ab uno fiat.

T. 1. Con. p. 493. A.

Resp. nego ant.

Ad primam probationem: fatemur quidem per irritam Ordinationem designari aliquando apud Scriptores ecclesiasticos, eam quæ illicita cum sit, suo caret usu, exercitio & officio, quamquam rata habeatur & valida quantum ad substantiam & characterem: at non et tantum sensu hic appellari irritam Ordinationem persuadet universa Traditio, quæ aliter quam a pluribus consecratum Episcopum pro Episcopo non habuit.

Ad secundam eadem est responsio. Ad exemplum vero aquæ calici eucharistico miscendæ, disparitas est, quod eadem Traditio quæ docet esse admiscendam, docet pariter eam ad substantiam consecrationis calicis non pertinere, ut diximus in nostro de Sacramento Eucharistiæ Tractatu.

Ad tertiam, dici potest 1. ab Occidentalibus & Ægyptiis rei seriem plane ignorantibus approbatam fuisse Evagrii Ordinationem, non vero a Græcis, qui ab eo dissidebant, nec pro vero Episcopo eum habebant, uni Flaviano adhærentes. Ita testatur S. Basilius Epistola 349. ad Terentium Comitem. *Illi*, (inquit Occidentales) *penitus ignorant nostrarum rerum conditionem: & illi qui videri volunt cognoscere, contentiose magis quam vere referunt*. Si ergo vera est Theodoreti narratio, ac Evagrius a solo Paulino ordinatus fuit Episcopus, nonnisi ex ignorantia facti talem Ordinationem probare potuere Latini. Verum dici 2. & quidem verisimilius, potest, aut fallere voluisse Theodoretum, aut deceptum fuisse, cum scripsit Evagrium ab uno Paulino adhuc vivente fuisse ordinatum. Socrates enim L. 5. cap. 15. & Sozomenus Lib. 7. cap. 15. referunt, *mortuo Paulino, populum, qui eum sequebatur, Flavino parere recusasse; eamque ob causam Evagrium suæ partis Episcopum ordinandum curasse*. Ita Socrates. Curavit haud dubie populus ordinandum Evagrium ritu consueto, per plures scilicet Episcopos, vel Græcos, vel Ægyptios, vel Latinos qui Paulini partes tuebantur: unde mirum non est si talis Ordinatio Latini rata & valida fuerit. Discordiæ igitur causa Orientales inter, & Occidentales non fuit præcise Ordinatio Evagrii ab uno Paulino facta, (a pluribus enim fieri debere Episcopi consecrationem omnes consentiebant) sed quod Orientales unum legitimum agnoscerent Episcopum Antiochenum Flavianum magni Meletii successorem, Occidentales vero Paulinum, &, qui ipsi successerat, Evagrium, de qua discordia lege Historicos Theodoretum, Socratem, & Sozomenum locis citatis. Atque hinc Orientalibus illegitima, Occidentalibus vero legitima videbatur tum Paulini, tum Evagrii in Episcopum Antiochenum Ordinatio, quæ dissensio tandem sopita fuit, & pax reddita utrique Ecclesiæ.

Edit. vet. T. 2. pag. 1128. D.

Socr. pag. 273. Sozom. p. 723.

Ad quartam, dicendum aut postmodum emendatum ac correctum fuisse quod in Ordinatione Siderii defuerat; aut existimasse S. Athanasium, in casu illo necessitatis ac urgentissimæ utilitatis Ecclesiæ, posse ab uno Episcopo aliquem in Episcopum consecrari, Deo supplente quod ex parte hominum defuerit.

Ad quintam, facile reponitur Armentarium a duobus saltem fuisse ordina-

dina-

dinatum, quoad validam Ordinationem satis est; præsens enim quæstio non est de quantitate numeri, an tres vel plures requirantur Episcopi, sed an unus sufficiat.

Ad sextam eadem est responsio.

Ad septimam, legitima S. Gregorii verba nobis potius favent, sic enim legi debent: *Et quidem in Anglorum Ecclesia, in qua adhuc solus tu Episcopus inveniris, ordinare Episcopum non aliter nisi cum Episcopis potes. Nam quand de Galliis Episcopi veniunt, illi in Ordinationem Episcopi testes tibi assistent.*

Pelagius vero I. a duobus saltem est ordinatus, quod sufficere dixit Canon Apostolicus. Diploma vero Pontificium Gregorii XIII. quod Henriquez memorat, fictitium videtur, necdum exhibitum: quod autem ex B. Clemente refertur, illius ævi morem profecto non sapit, & ab aliquo posteriori scriptum fuisse oportet.

Dices 2. In veteri Ordine Romano & in Pontificali hodierno, ubi de consecratione episcopali agitur, unus solum consecrator vocatur, reliqui Assistentes dumtaxat dicuntur: unus ergo est hujus consecrationis essentialis ac necessarius minister.

Deinde unius Sacramenti, cujusmodi est consecratio episcopalis, unus per se debet esse minister qui per se effectum Sacramenti operetur.

Resp. ad primum, nego conseq. tres enim Episcopi simul & manus imponunt, & librum Evangeliorum supra ordinandum, & verba proferunt. Quod ergo unus tantum consecrator dicatur, ratio est, tum quod penes unum, puta Metropolitanum, aut eum qui ejus vices gerit, præcipue consecrandi jus & auctoritas resideat; tum quod unus solus cœremonias omnes magna ex parte faciat; tum quod unica sit consecratio, ad quam licet plures adhibeantur, omnes tamen præcipuo consecratori cooperantur, & conjunguntur ad unam perficiendam consecrationem, & Ecclesiæ unitate demonstrandam, quæ ex pluribus Pastoribus resultat, uni semper, tanquam capiti, unitis. *Hal. pag. 588.*

Antiquitus quotquot episcopali consecrationi cooperabantur, Ordinatores dicebantur, sicut patet ex Can. 14. Concilii Milevitani II. an. 416. *Placuit*, inquiunt Patres, *ut quicumque deinceps ab Episcopis ordinantur, Litteras accipiant ab Ordinatoribus suis, manu orum subscriptas, continentes Consulem, & diem, ut nulla altercatio de posterioribus vel anterioribus oriatur.* *T. 2. Con. p. 1541. C.*

Ad secundum, dist. unius Sacramenti debet esse unus minister, totalis ex multis partialibus resultans, concedo; unus per exclusionem consortis & partialis ministri, nego. Hoc enim proprium esse voluit Christus consecrationis episcopalis, ut a pluribus, qui per modum unius agunt, perficeretur: quomodo Sacerdotes recenter inaugurati simul cum Episcopo consecrant, & unica est totalis consecratio resultans ex illis partialibus; quomodo etiam a pluribus simul Sacerdotibus ministratur in Ecclesia Græca Sacramentum Extremæ unctionis.

Quæres 1. quæ causæ sint ac rationes cur plures Episcopi ministri esse debeant Ordinationis episcopalis.

Resp. Hallerium istas observare. 1. ad Episcopatus unitatem servandam ac demonstrandam. *Episcopatus enim unus est*, ait S. Cyprianus Epistola 52. *Episcoporum multorum concordi numerositate diffusus*. 2. ut divina gratia, quæ in iis Ordinationibus maxime necessaria est, magis appareat, multis ad unum consecrandum conspirantibus & concurrentibus, tum votis, tum *Pag. 580. n. 9. p. 73.*

ora-

orationibus, tum ministerio. 3. ne in re tanti momenti, quanta Episcopalis est Ordinatio, unius judicio cum periculo fidei fideretur, & ambitioni exinde, ac tyrannicæ cuidam potestati via aperiretur. *Ne unus Episcopus*, ait S. P. Siricius Epistola 4. c. 2. *Episcopum ordinare præsumat propter arrogantiam, ne furtivum beneficium præstitum videatur. Episcopus*, ait Isidorus Hispal. L. 2. de Ecclesiasticis officiis cap. 5. *non ab uno, sed a cunctis Comprovincialibus Episcopis ordinetur, id propter hæreses institutum agnoscitur, ne aliquid contra fidem Ecclesiæ unius ordinantis tyrannica auctoritas moliretur.*

T. 2. Con. p. 1029. D. pag. 598. col. 1. H.

Quæres 2. ad quos pertineat jus consecrandi Episcopos, Archiepiscopos seu Metropolitanos, Primates, Patriarchas.

Tom. 1. p. 431.

Resp. 1. jus consecrandi Episcopos ad duodecimum usque sæculum lege communi & ordinaria pertinuisse ad Metropolitanum, & Comprovinciales Episcopos de consensu ipsius Metropolitani. Patet ex paulo ante citatis testimoniis. Unde sanctus Bernardus L. 3. de Consideratione c. 4. refert nonnullos tunc temporis Episcopos adversus sanctam Sedem expostulasse, de suis juribus truncatis & imminutis in Episcoporum Ordinationibus. Plura eam in rem erudite & historice congesta reperies apud Hallerium, De Sacris Ordinationibus sect. 5. c. 4. art. 1. quem consule. Quas autem jam diximus Metropoles Ecclesias, eas Tertull. Lib. de Præscriptionibus c. 20. & 21. *matrices ac originales fidei* appellabat, *a quibus traducem fidei & semina doctrinæ, cæteræ deinde Ecclesiæ mutuatæ sunt, & quotidie mutuantur ut Ecclesiæ fiant.*

p. 679. & seq. p. 209. A. p. 208. D.

Resp. 2. Archiepiscopos & Metropolitanos consecratos olim fuisse vel a propria Synodo Episcoporum Provinciæ, vel a Metropolitanis finitimis, vel a Primate aut Patriarcha, cujus disciplinæ exempla varia refert mox citatus Hallerius eodem c. art. 2.

p. 715. & seq.

Quæres 3. quod juris habeat S. Pontifex in Ordinationibus Episcoporum. Respondet Hallerius ibid. art. 3. S. Pontificem considerari posse, vel ut Archiepiscopum seu Metropolitanum Romanæ Provinciæ, vel ut Primatem Italiæ & Regionum adjacentium, vel ut Patriarcham totius Occidentis, vel denique ut Episcopum omnium Episcoporum. Sub triplici priori consideratione idem fuit S. Pontificis ac cœterorum Metropolitanorum, Primatum aut Patriarcharum jus in ordinandis Episcopis: ut vero omnium Episcoporum primus, consecratos Episcopos mittere potest, ut Evangelium annuntient, ac fundent Ecclesias apud nationes infideles: cœteri Episcopi cum ipso communionem fovere, ac communicatorias ad ipsum scribere Epistolas tenentur; cujus quidem communionis cum Ecclesia matrice tantum apud Fideles omnes momentum semper fuit, ut eam Hæretici vel Schismatici Episcopi semper exambiverint, atque omni arte & dolo eam suffurari & obtinere tentaverint. Jam Occidente toto quotquot eliguntur Episcopi, a S. Pontifice confirmari debent, antequam consecrentur. Lege Hallerium.

p. 723. & seq.

De subjecto Episcopatus.

Non hic quærimus de dotibus seu virtutibus, quibus instructi esse debent Episcopi, quas eximie descripsit S. Paulus c. 3. prioris ad Timoth. Epistolæ his verbis: *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum .... Oportet autem illum & testi-*

testimonium habere bonum ab iis, qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat; & in laqueum diaboli. Et in Epistola ad Titum c. 1. v. 7. *Oportet*, ait, *Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum, sobrium, justum, sanctum, continentem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere.*

Quæstio pariter non est, an illicita foret Ordinatio alicujus in Episcopum, qui prius non fuisset ordinatus Præsbyter: constat enim apud omnes illicitam fore, a contra ecclesiasticas leges; hierarchiæ enim ecclesiasticæ hæc est conditio, ut ad superiores ejus gradus nemo transferatur, nisi per infimos & medios. *Nam*, ut ait S. Clemens Alexandrinus L. 6. Stromatum: *in Ecclesia progressiones Episcoporum, Præsbyterorum, Diaconorum, sunt imitationes gloriæ Angelicæ, & illius œconomiæ, ac dispensationis quam dicunt Scripturæ illos expectare, qui insistentes vestigiis Apostolorum, vixerunt in perfectione justitiæ, convenienter Evangelio.* *P. 481. A.*

Hoc unum igitur hic quæritur, an Præsbyteralis Ordinatio ita necessario præmitti debeat Episcopali, ut hæc irrita & nulla foret, illa non præsupposita.

Sententia affirmans communis videtur, ac Morinus, De sacris Ordinationibus parte 3. Exercit. 11. c. 2. n. 1. affirmat *nullum extare exemplum Episcopatus non Præsbytero collati.* Econtra P. Martene, De antiquis Ecclesiæ ritibus L. 1. c. 8. art. 3. nu. 9. tum ex Epistolis Zosimi & Cœlestini SS. PP. quas suspicatur locum dedisse criminationibus Photii; tum ex Ænea Parisiensi, ac Ordinatione (quamquam omnino illegitima) Constantini pseudo-Papæ, colligere videtur, nonnullos olim consecratos fuisse Episcopos, qui Præsbyteri non erant. *Hall. p. 392. Morin p. 190. D. T. 2. p. 278.*

Affirmans sententia probatur 1. iis omnibus Ecclesiæ legibus quibus prohibentur Ordinationes per saltum, in quibus scilicet inferiori, ac medio gradu omisso, ascenditur ad superiorem. Et quamquam in aliis Ordinibus inferior necessarius non sit, ut superior valide conferatur, ac possit esse verus v. gr. Præsbyter, qui Diaconus non fuisset prius ordinatus, non ita est in Episcopatu respectu Præsbyteratus. Cujus discriminis ratio est, quod cum Episcopus ex officio Christi corpus consecrare debeat, necesse est eum ea Ordinatione fuisse promotum, per quam datur potestas consecrandi corpus Christi: at hæc Ordinatio est Præsbyteralis, non Episcopalis, quæ supra Præsbyteralem addit dumtaxat novam potestatem ad actiones quasdam hierarchicas exercendas; unde pares sunt Episcopi & Præsbyteri in potestate consecrandi Eucharistiam. Confirmatur, quia ex dictis superius, Episcopus est Sacerdos perfectus seu summus: ergo dignitas & Ordinatio Episcopalis necessario præsupponit sacerdotalem.

Probatur 2. tum ex Patribus Concilii Sardicensis apud Theodoretum L. 2. c. 8. tum Ægyptiis Episcopis, ac Clericis Alexandrinis, in iis Litteris quas post Concilium Chalcedonense pro ejus defensione ad Leonem Augustum scripsere. Patres quidem Sardicenses Ischyræ Ordinationem reprehendunt, quod cum Præsbyter factus non esset, Episcopus in mercedem calumniæ contra Athanasium prolatæ ab Arianis creatus esset; eamque vel eo titulo nullam esse contendunt, quod Præsbyter non prius fuisset, quam Episcopus: quibus consentiunt Synodi Jerosolymitanæ Patres apud Athanasium Apolog. 2. *qui iisdem Arianis objiciunt, quod temere tentassent eum, qui* *Theod. Hist. p. 78. A. Tom. 1. p. 134.*

Præsbyter non esset, contra antiquam consuetudinem, nominare Episcopum: Ægyptii vero Episcopi, & Clerus Alexandrinus idem postea videntur insinuasse, dum nempe Timothei Oeluri Ordinationem criminantur, tum ob plura capita, tum maxime quod *Episcopus sine manus impositione extiterit, sed neque priorem habens Præsbyteratus Ordinem, Baptisma fecerit. Quo loco*, ait Hallerius, *reprehensa non fuit Baptismi collatio a non Præsbytero, nam a Diaconis Baptisma fuisse collatum satis usitatum fuit antiquitus, sed hoc maxime reprehenditur, quod qui Præsbyter non esset, Episcopus creatus sit; & Episcopalia munia, puta Baptismi collationem solemnem, quæ certis diebus Episcopo reservabatur, & alia hujusmodi, illegitime usurparit.*

Tom. 4. Conc. p. 893. E. Hall. p. 392. G.

Neque obstat 1. Cœlestini S. P. testimonium in Epistola 2. ad Episcopos Provinciæ Viennensis & Narbonensis cap. 3. ubi conqueritur ordinatos fuisse quosdam Episcopos, *qui nullis Ecclesiasticis Ordinibus ad tantæ dignitatis fastigium fuerint instituti, contra Patrum decreta*. Namque 1. tales improbat, ac damnat Ordinationes S. Pontifex. 2. non tam conqueritur de omissis gradibus inferioribus in eo, qui ad Episcopatum subito evectus fuerat, quam de interstitiis non servatis, nec mora sufficienti interposita, ad functiones Ordinis cujuslibet exercendas, imbibendos mores vere clericales, ac scientiam necessariam comparandam. *Debet enim ante esse discipulus*, ait ibid. *quisquis doctor esse desiderat, ut possit docere, quod didicit*. Insurgit scilicet adversus eos qui Laicos subito ad sacros Ordines ipsumque Episcopatus fastigium rapiunt, ut patet ex ipso Epistolæ contextu.

Has objectiones proponit de Dominis L. 2. de Repub. c. 4. n. 28. Tom. 2. Conc. p. 1625. A. Ibid. B.

Non obstat 2. calumnia Photii, qui referente Nicolao I. S. P. in Epistola 70. causabatur apud Latinos consecrari in Episcopos Diaconos, non suscepto prius Præsbyteratu. Namque 1. calumniæ reus convictus est ipse Photius, non in hoc tantum, sed & in aliis capitibus; ut cum v. gr. dicebat negare Latinos Spiritum sanctum a Patre procedere; eos aqua pro chrismate uti &c. quas omnes calumnias amolitur Ratramnus Monachus Corbejensis L. 4. contra Græcorum opposita c. 8. 2. Hoc unum videntur Græci Latinis objecisse, quod Diaconos absque eo quod in officio Præsbyterali probati fuissent, Episcopos eligerent: nam Græci, ut habetur in citata Epistola Nicolai I. solum Præsbyteratus officium omissum objiciebant, non ordinem; quam criminationem prædictus Nicolaus in ipsos Græcos retorquet, qui videlicet Photium ex Laico Patriarcham consecrassent sex dierum spatio. Non est igitur quod Æneam Parisiensem Episcopum hic audiamus, qui, re concessa, conatur ejus auctores excusare: *tum quod*, inquit, *in sublimitate majoris Pontificis consistat etiam honor minoris Sacerdotis: tum quod* (subdit) *forsan illi, qui de Diacono ordinant Episcopum, prætermissa benedictione Præsbyterali, assertioni B. Hieronymi in Epistola loquentis ad Titum ex parte concedere videntur, qui officium Præsbyteri in aliquo comparticipari affirmat ministerio Episcopali*. Verum nullam esse prorsus hanc utramque excusationis rationem ex dictis certo colligitur.

Tom. 8. Conc. p. 471. Spicileg. T. 2. p. 143. & seq.

Non obstat 3. exemplum Ordinationis Cæciliani, qui fertur dixisse, *se, si non ordinatus esset Episcopus, iterum tanquam Diaconum consecrandum esse*: item quod ejus solum Ordinationis Episcopum, non in Præsbyterum Optatus L. 2. contra Parmenianum, meminerit, cum tamen Ordine Diaconus esset, quando ad Pontificatum electus est. Namque in hypothesi & mente suorum accusatorum loquitur Cœlicianus; nimirum, si a traditore (ut criminabantur) Felice Aptungitano in Episcopum consecratus; nihil ab ipso accipere potuit, nihil consequenter accepit cum ab eodem

factus

factus est Præsbyter; adeoque necesse est, ut tanquam Diaconus habeatur, & rursus consecretur & Præsbyter & Episcopus: quo in ratiocinio non negat Cæcilianus se Præsbyterum prius a Felice ordinatum, quam Episcopum; sed infert ex damnata per suos æmulos sua Ordinatione Episcopali, consequenter & damnari ab iisdem debere, ac rejici suam Ordinationem Præsbyteralem, & se tanquam merum Diaconum rursus esse consecrandum. Optátus vero non memorat expresse, ac distincte Ordinationem Cæciliani in Presbyterum, sed in Episcopum dumtaxat, quia cum hæc istam necessario supponat, ac Episcopus sit Præsbyter perfectus, qui Episcopum dixit, eumdem & Præsbyterum supponit.

Non obstat denique Ordinatio Constantini pseudo-Papæ, qui, referente Anastasio Bibliothecario, ex Diacono factus est Episcopus. Tum quia nec probata fuit hæc intrusi Ordinatio; tum quia supponi non immerito potest, eum prius ordinatum fuisse Præsbyterum, quamquam Anastasius istud non referat. *Mart. p. 279.*

De officiis atque necessitate Episcoporum.

Quæres 1. quæ sint præcipua Episcoporum officia.

Resp. cum ex divina ordinatione Episcopi positi sint ad regendam Ecclesiam Christi, juxta illud S. Pauli Act. 20. v. 28. *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*, quæcumque ad regendam Ecclesiam, ac pascendum Christi gregem necessaria sunt, ea omnia sui officii esse partes, & ad se jure proprio spectare intelligere debent Episcopi.

Ad regendam vero Ecclesiam hæc tria maxime faciunt, doctrina, Sacramentorum administratio, & jurisdictio, qua & morum disciplina servatur, & ipsius infractores corripiuntur, ac castigantur.

Primum igitur Episcopi officium est docere: hinc Doctores, ac Pastores dicti, quod doceant seu doctrinæ cœlestis pabulo commissas sibi oves pascant. *Euntes docete omnes gentes*, ait Christus Matth. 28. Et Apostolus 1. Cor. 9. v. 16. *Si evangelizavero*, inquit, *non est mihi gloria; necessitas enim mihi incumbit: væ enim mihi est, si non evangelizavero*. Et Concilium Trid. Sess. 5. c. 2. de reformatione. *Quia*, inquit, *Christianæ Reipublicæ non minus necessaria est prædicatio Evangelii, quam lectio, & hoc est præcipuum Episcoporum munus; statuit & decrevit eadem S. Synodus, omnes Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & omnes alios Ecclesiarum Prælatos, teneri per se ipsos, si legitime impediti non fuerint, ad prædicandum sanctum Jesu Christi Evangelium. Si vero contigerit, Episcopos & alios prædictos legitimo detineri impedimento, viros idoneos assumere teneantur ad hujusmodi prædicationis officium salubriter exequendum. Si quis autem hoc adimplere contempserit, districtæ subjaceat ultioni.* *Tom. 14. Conc. p. 755.*

Quod officium prædicandi Evangelium, Episcoporum adeo proprium esse declarat Synodus, ut nullus alius, nisi de illorum licentia, illud exercere valeat, ne Regulares quidem. *Regulares vero*, ait ibid. Synodus, *cujuscumque Ordinis, nisi a suis superioribus de vita, moribus & scientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare non possint: cum qua licentia personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. In Ecclesiis vero, quæ suorum Ordinum non sunt, ultra licentiam suorum superiorum, etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsis Ecclesiis* *Ibid. E.*

non suorum Ordinum nullo modo prædicare possint. Et infra: *Caveant præterea*
Ib. pag. 756. B. *Episcopi, ne aliquem, vel eorum, qui cum sint nomine Regulares, extra Claustra tamen & obedientiam Religionum suarum vivunt; vel Præsbyterorum sæcularium, nisi ipsis noti sint, & moribus atque doctrina probati, etiam quorumlibet privilegiorum prætextu, in sua Civitate vel Diœcesi prædicare permittant.*

Secundum Episcoporum officium est Sacramentorum dispensatio, præsertim vero Confirmationis & Ordinis, quorum soli sunt necessarii ministri.
Ib. pag. 864. E. *Cum præcepto divino*, ait Synodus Trid. Seff. 22. c. 1. de reform. *mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere pro his sacrificium offerre, verbique divini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, & in cætera munia pastoralia incumbere &c.* ex qua obligatione colligit statim Synodus, ad residentiam teneri Prælatos, quibus animarum cura commissa est: *Quæ omnia*, pergit Synodus,
Ibid. *nequaquam ab iis præstari & impleri possunt, qui gregi suo non invigilant neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt: sacrosancta Synodus eos admonet & hortatur, ut divinorum præceptorum memores, factique forma gregis in judicio & veritate pascant & regant .. declaratque eos ad personalem in*
Ib. p. 865. B. *sua Ecclesia vel Diœcesi residentiam obligari, ubi injuncto sibi officio defungi teneantur, neque abesse posse .. nisi cum christiana charitas, urgens necessitas,*
Ib. p. 768. *debita obedientia, ac evidens Ecclesiæ vel Reipublicæ utilitas postulant & exigunt*. De eadem residentiæ obligatione jam egerat Synodus Sessione 6. c. 1. de reformatione.

Tertium Episcoporum officium est invigilare disciplinæ, ac morum sanctitati, & pro data auctoritate rebelles, ac contumaces coercere: in hoc enim posita est jurisdictio externa qua fruuntur ipso auctore Christo. Hinc est quod tenentur Episcopi Diœceses suas perlustrare, *Episcopi*, ait Synodus Trid. Seff. 24. cap. 3. de reformatione, *propriam Diœcesim per seipsos, aut,*
Ib. pag. 882. B. *si legitime impediti fuerint, per suum generalem Vicarium visitent ... Visitationum autem omnium istarum*, pergit, *præcipuus sit scopus, sanam orthodoxamque doctrinam, expulsis hæresibus, inducere, bonos mores tueri, pravos*
Ib. D. *corrigere, populum cohortationibus & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere &c.*

Quæres 2. an Episcopis cœterisque Pastoribus, quibus animarum cura incumbit, fugere liceat tempore persecutionis, obsidionis, vel pestis.

Resp. 1. si persecutio in solum Pastorem sæviat, prudenter illum fugere pos-
Math. 10. v. 23. se, juxta monitum Christi, *Cum vos persequentur in civitate ista, fugite in aliam*. Ita enim se meliori tempori reservat Episcopus, ut tutius suorum saluti possit consulere. Ita fugerunt olim viri sanctissimi Cyprianus, Athanasius
P. 27. &c. *Secessi*, ait S. Cyprianus Epistola 14. *ne per inverecundam præsentiam nostram, seditio, quæ cœperat, plus provocaretur*. Et Epistola 24. *Oportet nos*,
P. 50. inquit, *paci communi consulere, & interdum, quamvis cum tædio animi nostri, deesse vobis; ne præsentia nostri invidiam & violentiam gentilium provocet, & simus auctores rumpendæ pacis, qui magis quieti omnium consulere debemus.*

Resp. 2. cum persecutio communis est, ac plebem non minus, quam Pastorem vexat; cum pariter grassatur pestis, non licere Pastoribus fuga vitæ suæ consulere, quam pro spirituali gregis salute periculo exponere te-
T. 2. p. 330. nentur. Lege eam in rem Epistolam S. Augustini ad Honoratum 228. alias 180. quæ tota est de hoc argumento. Lege pariter Concilium Mediolanense V. in quo S. Carolus minutatim exponit qua ratione gerere se debeant Pastores,

ac Sacramenta administrare tempore pestis. Scripsit ea de re tractatum Lovanii impressum Joannes Chapeauville Archidiaconus Leodiensis, sub hoc titulo: *Tractatus de necessitate & modo ministrandi Sacramenta tempore pestis.* T. 15. Conc. p. 591. & seq.

Quæres 3. an necessarii sint Episcopi.

Resp. affirmative: quæ enim antea de divina Episcoporum institutione, & hic de illorum officiis dicta sunt, clare demonstrant necesse esse ut sint non tantum in Ecclesia universa, sed etiam in particularibus Episcopi, qui plebem doceant, regant, Sacramenta ei administrent &c. *posuit* enim ipsos *Spiritus Sanctus regere Ecclesiam Dei*. Hoc nonnullis similitudinibus eleganter exponit S. Chrysostomus Hom. 34. in Epist. ad Hebræos: *Magistratum*, inquit, *ducemque & rectorem non habere malum est, & est argumentum multarum calamitatum, & principium defectus ordinis, & perturbationis ac confusionis. Nam sicut si Chori coriphæum & ducem sustuleris, non erit amplius Chorus modo congruus & ordinatus; & si a phalange exercitus amoveris Imperatorem, non erit amplius numerosa & ordinata acies; & si a navigio ademeris gubernatorem, navem demerges; ita etiam si a grege pastorem abstuleris, omnia evertisti & delevisti. Atque malum quidem est magistratus & rectoris defectus, & occasio eversionis. Non minus autem malum est etiam inobedientia eorum, qui eis sunt subjecti. Nam idem rursus accidit. Populus enim non parens rectori ac magistratui, est simili ei qui non habet, & forte etiam deterior.* Sanctus pariter Hieronymus Epist. 96. alias 4. ad Rusticum: *Singuli*, inquit, *Ecclesiarum Episcopi, singuli Archipræsbyteri, singuli Archidiaconi, & omnis Ordo Ecclesiasticus suis Rectoribus nititur. In navi unus gubernator; in domo unus dominus; in grandi exercitu unius signum expectatur.* Tota ista Hieronymi disputatio licet eo tendat, ut probet non esse aliquem suo arbitrio dimittendum, sed qui in monastica exercitatione vult proficere *eum vivere debere sub unius disciplina patris consortioque multorum*; eadem tamen universim demonstrat necessarium esse non solum ut sit Ecclesiæ Catholicæ Rector, sed maxime, ut spirituales aliqui duces sint & pastores singulares, qui uniuscujusque saluti procurandæ propius invigilent; sine ipsis specialibus Pastoribus, qui ad singulorum magisterium, curam, directionem, atque animadversionem speciali cura & jure maxime proprio descendunt, nec sacram nec profanam stare posse Rempublicam.

Ed. Com. p. 1970.

T. 4. par. 2. p. 1970.

Cum hanc Episcoporum necessitatem nonnulli impugnassent anno 1631. duobus editis Libellis, quorum priori titulus erat: *Modesta & brevis discussio aliquarum assertionum Doctoris Rellisoni in tractatu de Ecclesiastica Hierarchia, auctore Nicolao Smithæo*; posteriori vero: *Apologia pro modo procedendi sanctæ Sedis Apostolicæ in regendis Angliæ Catholicis, tempore persecutionis, auctore Daniele a Jesu*, a Clero Gallicano, ab Archiepiscopo Parisiensi, & sacra Facultate damnati sunt. Censuræ sacræ Facultatis titulus iste est: *Censura propositionum quarumdam, tum ex Hibernia delatarum, cum ex duobus Libris anglico sermone conscriptis, in latinum bona fide conversis excerptarum; per sacram Facultatem Theologiæ Parisiensis facta anno 1631.*

Propositiones damnatæ istæ sunt.

Prima: *Ordinatio Præsbyterorum & ministrorum Ecclesiæ, sola est causa quæ infert necessitatem Episcopi.*

Secunda: *Ecclesia tempore persecutionis indiget Episcopo, solum propter ordinandos Præsbyteros.*

Utraque propositio, ait Censura, *est falsa; Ecclesiæ, Ordinisque hierarchici destructiva, & hæretica.*

Tertia: *Lex divina non plus exigit, quam ut sint aliqui Episcopi in Ecclesia, tot numero scilicet, ut periculum non sit, ne totus Ordo subito abripiatur ex eorum mortibus sic dispersi per mundum, ut omnibus Christianis sufficienter provideatur de doctis & virtuosis sacerdotibus: si hoc fiat, legi divinæ satisfiet, licet nulli sint Episcopi in Gallia, Hispania, aut Anglia.*

Ista propositio, ait Censura, *est falsa, temeraria, scandalosa, Ordinis hierarchici destructiva, erronea, & verbo Dei contraria.*

Quarta: *Da ergo mihi multitudinem Christianorum quantumcumque magnam, quæ non indiget Episcopis ad ordinandos Sacerdotes, & audacter dicam, quod non sit opus ut gubernator illius societatis sit Episcopus.*

Ista propositio, ait Censura, *est falsa temeraria, scandalosa, Ordinis hierarchici destructiva, & verbo Deo contraria.*

Quinta: *Imo ponamus Ordinationem Sacerdotum & ministrorum Ecclesiæ non esse necessariam in Ecclesiis sequitur statim non esse opus, ut Ecclesia universalis gubernetur ab Episcopis, qui superiores sint Sacerdotibus.*

Ista propositio, ait Censura, *falsa est, seditiosa, perniciosa & homine Christiano indignam suppositionem continet, doctrinamque inducit hæreticam.*

De electione Episcoporum.

Duplex hic occurrit circa Episcoporum electionem quæstio, una facti, altera juris.

Prior versatur in facto: quæ nempe fuerit veteris Ecclesiæ praxis, ac disciplina circa Episcoporum aliorumque sacrorum ministrorum electionem; an populus, Clerus, Magistratus, Principes, jus & facultatem habuerint deligendi Episcopos, quod monumentum plane historicum fuse, ac erudite tractat Thomassinus Oratorianus in Opere, quod inscripsit: *Vetus & nova Ecclesiæ disciplina de Beneficiis* parte 2. L. 2. fere integro quem consule, ut & Hallerium de sacris Ordinationibus. *Hall. de Ord. p. 79.*

Altera quæstio juris seu dogmatis adversus Novatores hæc est. 1. an ministrorum electio a solo Deo fiat. Ita censuisse videntur Joan. Vviclef & Jo: Hus. Cum enim existimarent illi eos solos legitimos esse Ecclesiæ ministros, qui sunt prædestinati, solius autem Dei sit prædestinare; consequenter asserebant ad solum Deum pertinere ministrorum electionem. Unde Conc. Constantiense Sess. 8. hunc artic. Vviclefi numero octavum damnavit: *Si Papa sit præscitus & malus . . . non habet potestatem super fideles*. Damnavit & hunc alterum Joannis Hus Sess. 15. *Papa vel prælatus malus & præscitus, est æquivoce Pastor*. 2. Lutherus & Calvinus censuere electionem tum Episcoporum, tum aliorum ministrorum Ecclesiæ jure divino ita pertinere ad Clerum & populum, ut absque suffragio tum Cleri, tum populi facta electio nulla sit & irrita: quem errorem proscripsit Synodus Trid. Sess. 23. c. 4. & Can. 7. Sit itaque *T. 12. Conc. p. 46. A. Ibid. pag. 131. A. B.*

PRIMA CONCLUSIO.

Olim per plura sæcula tum Clerus, tum Populus, tum Magistratus, ac Principes sæculares, ex communi Ecclesiæ disciplina jus suffragii habuerunt in Episcoporum, & aliorum Ecclesiæ ministrorum lectionibus.

Bene mulas hujusce facti probationes congerit Thomassinus loco mox indicato, unde quisque studiosus lector illas eruere facile poterit. Pauca ex prioribus sæculis hic delibasse momenta sufficiet.

I. Ex

I. Ex Historia sacra Act. 6. ubi de electione septem Diaconorum v. 2. dicitur: *Convocantes autem duodecim multitudinem discipulorum, dixerunt: Non est æquum nos derelinquere verbum Dei, & ministrare menses. Considerate ergo, fratres, viros ex vobis boni testimonii septem, plenos Spiritu sancto, & sapientia, quos constituamus super hoc opus: nos vero orationi, & ministerio verbi instantes erimus; Et placuit sermo coram omni multitudine: & elegerunt Stephanum, virum plenum fide & Spiritu Sancto.... quos statuerunt coram Apostolis, & cum orassent, imposuerunt eis manus.*

Quo in testimonio hæc observat. 1. Apostoli multitudini judicium permittunt eorum, qui boni sunt testimonii, adeoque promovendi in Diaconos: *Considerate viros ex vobis boni testimonii*. 2. Accepta multitudini seu populo fuit hæc Apostolorum propositio: *Placuit sermo coram omni multitudine*. 3. Data potestate utuntur Fideles: *Elegerunt Stephanum &c.* 4. Apostoli electos a multitudine ordinant, orando & imponendo manus: *quos statuerunt coram Apostolis; & cum orassent, imposuerunt eis manus.* Eligit itaque populus ministros, Apostoli vero manus imponunt: hoc est, ordinant, & consecrant.

II. Et S. Cypriano multis in locis. Epistola 55. in editione Anglicana 59. ad Cornelium: *Nemo*, inquit, *post divinum judicium, post populi suffragium, post Coepiscoporum consensum &c*. Tria hic distinguit S. Doctor, divinum judicium quod electionibus præsidere debet, suffragium populi, & Coepiscoporum consensum. Et Epistola 68. in editione Anglicana 67. sic loquitur: *Ipsa plebs maxime habet potestatem vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi: quod & ipsum videmus de divina auctoritate descendere, ut Sacerdos plebe præsente, sub omnium oculis deligatur, & dignus, atque idoneus publico testimonio comprobetur, sicut in Numeris Dominus Moysi præcepit dicens: Apprehende Aaron fratrem tuum, & Eleazarum filium ejus, & impones eos in mentem coram omni Synagoga, & exue Aaron stolam ejus, & indue Eleazarum filium ejus, & Aaron appositus moriatur illic. Coram omni Synagoga jubet Deus constitui Saterdotem; id est, instruit & ostendit Ordinationes Sacerdotales nonnisi sub populi assistentis conscientia fieri oportere, ut plebe præsente vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur, & sit Ordinatio justa & legitima, quæ omnium suffragio & judicio fuerit examinata.* Et paulo post: *Quapropter*, pergit S. Doctor, *de Traditione divina, & Apostolica observatione servandum est & tenendum, quod apud nos quoque, & fere per Provincias universas, tenetur, ut ad Ordinationes rite celebrandas, ad eam plebem, cui Præpositus Ordinatur, Episcopi ejusdem Provinciæ proximi quinque conveniant, & Episcopus deligatur plebe præsente, quæ singulorum vitam plenissime novit, & uniuscujusque actum de ejus conversatione perspexit.*

Pag. 80. — Pag. 113. — Num. 20. v. 25. — Pag. 114.

Non modo ætatis suæ disciplinam repræsentat hoc in loco S. Martyr, sed & causam ac rationem reddit cur populi suffragium expeteretur in electione Episcoporum aliorumque Ecclesiæ ministrorum; in testimonium scilicet vitæ ac morum illius, qui promovendus erat: multa etenim ignorant Episcopi, quæ plebi nota sunt ac perspecta ex familiari ac quotidiano convictu: *Idcirco*, ait Sanctus Doctor, *tam diligenter & caute tota plebe convocata* (eligebatur Ordinandus) *ne quis ad altaris ministerium, vel ad Sacerdotalem locum indignus obreperet.* Ibid.

Eamdem rationem reddit S. Leo Epistola 12. alias 84. ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum: *Cum*, inquit, *de summi Sacerdotis electione tra-* To. 1. pag. 411. c. 5.

ctabitur, ille omnibus præponatur, quem Cleri plebisque consensus concorditer postularit ... ne civitas Episcopum non optatum, aut contemnat aut oderit, & fiat minus religiosa, quam convenit, cui non licuerit habere quem voluit.

III. Ex Concilio Carthaginense IV. Can. 1. ubi dicitur: *Cum in his omni-*
T. 2 Conc. *bus examinatus, inventus fuerit plene instructus, tunc cum consensu Cleri-*
p. 1199. C. *corum & Laicorum, & conventu totius Provinciæ Episcoporum, maximeque Metropolitani vel præsentia vel auctoritate ordinetur Episcopus.*

IV. Ex Concilio Constantinopolitano I. in quo ad Theodosii votum Nectarius Regiæ Urbis Patriarcha consecratus fuit.

Arcadius pariter, instante populo, Chrysostomum Nectario successorem nominavit; referente Palladio in vita Chrysostomi. Arcadio præivisse Clerum observat Sozomenus Lib. 8. c. 2. Mitto plura alia exempla, quibus certe constat in electionibus Episcoporum maximas partes habuisse
T. 6. Conc. Principes ac viros Primates. In Hispania Concilium Toletanum XII. ann.
pag. 1230. 681. Hispaniarum Regibus jus detulit ut Episcopos ipsi deligerent, ea tamen apposita conditione, ut antequam ordinarentur, a Toletano Metropolitano de vita, moribus, ac doctrina examinarentur.

Quamquam vero communis hæc fuerit priorum temporum disciplina, ut nonnisi ex suffragio plebis totius eligerentur Episcopi aliique ministri, non ea tamen lege ita se adstricti voluere Episcopi, quin certis in casibus populi electionem anteverterent. Significat hoc manifeste S. Cyprianus Epistola 33. nunc in Anglicana editione 38. occasione Ordinationis Aure-
Pag. 47. lii: *In Ordinationibus Clerici*, inquit, *solemus vos consulere, fratres charissimi* (alloquitur Clerum & populum) *& mores ac merita singulorum communi consilio ponderare: sed expectanda non sunt testimonia humana,*
T. 1. Conc. *cum præcedunt divina suffragia &c.* Et Synodus Laodicena Can. 13. sta-
p. 1498. E. tuit, *non oportere permittere turbis, ut eligant eos, qui in sacerdotium alleguntur*, quo quidem Canone non rejiciunt ut Clericorum, & honorabilium civium suffragia, sed eorum dumtaxat, qui sunt ex fæce plebis, qui non raro in ejusmodi Comitiis tumultus & seditiones excitabant.

Tandem prior hæc disciplina varie immutata fuit, Anno 1215. Concilium Lateranense IV. tum populum, tum Comprovinciales Episcopos spoliat jure eligendi Episcopos. Proponitur eo in Concilio triplex electionis modus; nempe per scrutinium compromissionem, & adorationem seu inspirationem. Scrutinium, quod ab eo tempore usque ad Concordata obtinuit, ad Capitulum totam electionis auctoritatem devolvit. En verba Canonis 24.
T. 11. Conc. quæ triplicem illum electionis modum describunt: *Quia propter electionum*
pag. 176. *formas diversas, quas quidam invenire conantur, & multa impedimenta*
Forma *proveniunt, & magna pericula imminent Ecclesiis viduatis, statuimus, ut*
electionis *cum electio fuerit celebranda præsentibus omnibus, qui debent, & volunt,*
per Conc. *& possunt commode interesse, assumantur tres de collegio fide digni, qui*
Later. IV. *secreto & singulatim voces cunctorum diligenter exquirant, & in scriptis*
inducta. *redacta mox publicent communi, nullo prorsus appellationi obstaculo interjecto; ut is collatione adhibita eligatur, in quem omnes, vel major, vel sanior pars Capituli consentit: vel saltem eligendi potestas aliquibus viris idoneis committatur, qui, vice omnium, Ecclesiæ viduatæ provideant de Pastore. Aliter electio facta non valeat nisi forte communiter esset ab omnibus, quasi per inspirationem divinam, absque vitio celebrata. Qui vero contra prædictas formas eligere attentaverint, eligendi ea vice potestate priventur.*

Illud penitus interdicimus, ne quis in electionis negotio procuratorem constituat,

tuat, nisi sit absens in eo loco de quo debeat advocari, justoque impedimento detentus venire non possit: super quo, si fuerit opus, fidem faciat juramento; & tunc, si voluerit, uni committat de ipso collegio vicem suam. Electiones quoque clandestinas reprobamus, statuentes, ut quam cito electio fuerit celebrata, solemniter publicetur. Can. 25. Concilium irritam, & nullam declarat electionem factam per abusum sæcularis potestatis.

Pragmatica sanctione, quam in Comitiis Bituricensibus ex variis Concilii Basileensis decretis adornavit Rex Christianissimus Carolus VII. anno 1438. jus electionis iis, ad quos pertinet, asseritur ac conservatur. Hujus Pragmaticæ historiam variamque fortunam lege apud Pinsonium, dum viveret in Senatu Parisiensi celebrem patronum, in Libro ea de re Parisiis edito ann. 1666.

Abrogata illa fuit, consentiente ac jubente Francisco I. Galliarum Rege, enixe postulante Leone X. S. Pontifice, ac tandem inita famosa illa Concordata Bononiæ ann. 1516. quibus electiones abrogantur, aliaque ad res ecclesiasticas pertinentia capita componuntur ac definiuntur, quæ legere poteris in Concilio Lateranensi V. tom. 14. Conc. pag. 358. & seq.

Apud Germanos ex Concordatis inter Nicolaum V. S. P. & Fridericum III. Imperatorem ann. 1448. initis, vigent adhuc liberæ & canonicæ Episcoporum electiones.

SECUNDA CONCLUSIO.

Neque soli prædestinati a Deo solo eliguntur ad sacra ministeria, neque suffragium aut electio populi jure divino requiritur. Est contra Novatores.

Prior Conclusionis pars demonstratur, exemplo tum Saulis, tum Judæ, qui a Deo electi sunt, hic in Apostolum, ille in Regem, & tamen reprobatus uterque fuit. Ipsi quoque Apostoli Act. 6. elegerunt Diaconos: Solus igitur Deus ministros non eligit, nec soli eliguntur prædestinati: quamquam nisi ex divino judicio, & approbatione fiat electio, quomodo felix sperari potest ipsius exitus?

Secunda pars probatur. Tum quia nullibi in sacris Codicibus legimus id juris populo concessum a Deo fuisse: tum quia Apostoli Episcopos & Præsbyteros ordinarunt absque populi suffragio; & de seipso S. Paulus Galatarum I. ait, se *Apostolum non ab hominibus, neque per hominem, sed per Jesum Christum constitutum fuisse*. Tum quia Ecclesia, jure, quod concesserat olim, subinde plebem privavit, cujus suffragium potius fuit in testimonium probitatis eligendorum, quam in argumentum potestatis aut jurisdictionis in eligente: proprium enim est plebis ut regatur, non ut regat: tum denique quia ita definivit Trid. Synodus Sess. 23. Canon. 7. his verbis: T. 14. Con. p. 864 C. *Si quis dixerit, Ordines ab ipsis* (Episcopis) *collatos, sine populi vel potestatis sæcularis consensu aut vocatione, irritos esse &c. anathema sit*.

Nec te moveat quod S. Cyprianus antea citatus dixerit, ex ordinatione divina descendere ut sacri ministri tota præsente plebe deligantur. Per ordinationem quippe divinam, non jus aut præceptum divinum intellexit S. Doctor, sed exempla dumtaxat aliqua in sacris Litteris expressa electionis factæ approbante ac suffragium ferente populo; quod suffragium, ut jam diximus, testis erat potius, quam judicis: consulebatur nempe populus circa mores ac vitæ institutum ministri futuri, ne quis forte indignus

obre-

obreperet. Quæcumque vero in Scripturis factitata & usurpata leguntur; ad ea nos jure aut præcepto divino pariter facienda non teneri, ne ipsi quidem diffitentur Novatores. Lege Bellarminum de Clericis lib. 1. c. 7. ubi nodum hunc solvit.

De variis Episcoporum gradibus.

Episcopi nomen est genericum, quod de Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis seu Archiepiscopis, & Episcopis prædicatur: omnes enim illi Ordinatione ac charactere pares sunt, solo jurisdictionis & honoris gradu inter se distincti.

Patriarchæ ita dicti, quod sint principes & duces Patrum qui sub eorum ditione continentur, nempe Primatuum & Metropolitanorum. Inter illos primum locum obtinet Romanus Pontifex, qui est Episcopus Episcoporum ac jure divino primatum honoris, & jurisdictionis habet super singulas Ecclesias.

Primates dicuntur, qui Patriarchis quidem inferiores sunt, sed Metropolitanis superiores.

Metropolitani Episcopis suæ Metropoleos superiores sunt.

Archiepiscopi a Græcis primum appellati, quasi duces ac principes Episcoporum. Non tulere Africani eam vocis gloriam: quæ in Archiepiscopi nomine fulgere, & affectari eis videbatur: at erga voces *Archipræsbiteri*, & *Archidiaconi* æquiores fuere. Credo quod Ordinis mediocritas factus suspicionem amoliretur.

Quæ sit origo Patriarcharum ac Primatum, qui auctoritatis ac jurisdictionis limites, jam expendere non vacat. Legatur quid ea de re erudite scripsere illustrissimus Petrus de Marca lib. 1. de Concordia cap. 3. & seq. Morinus Exercitationum Ecclesiasticarum lib. 1. Exercitatione 1. Thomassinus de veteri, & nova disciplina circa Beneficia lib. 1. c. 3. 7. 8. & seq. Hallerius de Hierarchia Ecclesiastica lib. 4. sectione 4.

De Corepiscopis.

Chorepiscopi nomen Græcum est, ac significat agri, seu vici & pagi Episcopum, ad distinctionem scilicet Episcopi urbis. Erat igitur Chorepiscopus, villanus sive vicanus aut oppidanus Episcopus, qui rusticanas Ecclesias non sine aliqua ab urbis Episcopo subordinatione ac dependentia gubernabat ac moderabatur. Alii derivant etiam a nomine græco χώρος, quod locum significat: quia nempe Chorepiscopi locum & vices Episcopi, tanquam ejus vicarii, teneant in pagis & oppidis.

Si originem & antiquitatem postulaveris Chorepiscoporum,

Respondebo 1. Chorepiscoporum instituendorum valde diversam fuisse causam primis, ac posterioribus Ecclesiæ sæculis. Multitudo Fidelium in agis dispersorum, variæ Episcoporum in urbibus occupationes, itinerum difficultates, ac Gentilium potentia qua prohibebantur Episcopi ne secure ac tuto vicos & pagos possent perlustrare, effecerunt ut primis temporibus tum ad rusticanorum doctrinam & informationem, tum ad levamen Episcoporum instituti sint Chorepiscopi, velut Episcoporum urbium vicarii, qui sibi commissas agrorum Ecclesias regerent: unde a Concilio Neocæsariensi Can. 13. *Comministri* vocantur *Episcoporum*. At posterioribus sæculis,

culis, octavo & nono, Episcopi nonnulli ex desidia & Episcopalium functionum fastidio sibi subsidiarios Chorepiscopos delegerunt, in quos levi mercede conductos totum Episcopale pondus rejicerent, dum ipsi opibus diffluentes otio & quieti in Aula Principum indulgebant: qui abusus Carolo Magno & Ecclesiæ Gallicanæ occasionem dedit abrogandi ejusmodi Chorepiscopos. *Placuit*, ait c. 121. Libri sexti Capitularium, *ne Chorepiscopi a quibusdam deinceps fiant: quoniam hactenus a nescientibus SS. Patrum, & maxime Apostolicorum decreta, suisque quietibus ac delectationibus inhærentibus facti sunt*. Extinctus igitur omnino fuit Chorepiscoporum Ordo, tam in Oriente, quam in Occidente circa medium sæculum decimum, ait Morinus Exercitationis citatæ c. 6. n. 2. Tom. 1. p. 943.

Resp. 2. si nomen ipsum Chorepiscoporum spectes, ejus mentionem primum occurrere apud Græcos in Concilio Ancyrano Can. 12. & Neocæsariensi Can. 13. anno Christi 314. apud Latinos vero ann. 439. in Concil. Regensi Can. 3. ubi Armentarius, quem sine consensu Metropolitani duo tantum ordinaverant Episcopi, ita fuit ab Episcopatu dejectus, ut tamen Chorepiscopi officium ipsi permittatur. Inde concludit Morinus, De sacris Ordinationibus par. 3. Exercitatione 4. cap. 1. n. 3. ad finem tertii sæculi circiter annum Christi 270. a quibusdam Provincialibus Synodis Chorepiscopos esse institutos. Verum si ad rem nomine expressam attenderis, antiquior videtur Chorepiscoporum, seu agri Episcoporum facta mentio in veteribus Ecclesiæ monumentis. Occurrit enim in Epistola S. Clementis ad Corinthios, ubi ait Apostolos *prædicantes per urbes & agros* T. 1. Con.
constituisse Episcopos & Diaconos. Occurit & in Epistola Conc. Antiocheni apud Euseb. lib. 7. Hist. cap. 30. Narrant enim ibi Patres, Paulum Samosatenum intolerabili fastu atque superbia coegisse non tantum urbis Præsbyteros, sed & civitatum, & ruris Episcopos, ut suas celebrent laudes. *Episcopos quoque*, inquiunt, *vicinorum pagorum & civitatum* P. 282. B. p. 150. C.
necnon & Præsbyteros assentatores suos submisit, qui in suis ad populum concionibus eadem de ipso prædicarent. Erant igitur ann. 264. in pagis Episcopi: sed & secundo Ecclesiæ sæculo Asterius apud Eusebium lib. 5. Histor. cap. 16. refert, Montani hæresim a duobus Episcopis, Zotico scilicet Comanensi, & Juliano Apamensi, repressam fuisse: Comana vero & Apameja vici erant & pagi. Verum dissimulare non possumus, momentum hoc, quo utitur recentior Auctor Historiæ Ecclesiasticæ gallico sermone editæ Roterodami an. 1699. non ita certum ac firmum videri: siquidem Comana & Apameja a Ptolomeo recensentur inter civitates Asiæ & Phrygiæ, ubi, teste Eusebio lib. 5. cap. 14. nata est ac disseminata Montani hæresis. P. 182. B. Basnage Hist. de l. Eglise lib. 1. cap. 5.

Comanam Ptolomæus lib. 5. Geographiæ pag. 142. numerat inter civitates Phrygiæ Pisidiæ, & p. 144. mentionem facit Comanæ Ponticæ: & p. 160. Apamiam in Asia civitatem appellat; quamquam certum etiam sit hujus nominis vicos fuisse in Asia & Phrygia. Verum cum Aster, & Eusebius non declaraverint an pagi, an urbis hujus nominis Episcopi fuerint Zoticus & Julianus, idcirco vim eo in momento non facimus. Plus roboris ac ponderis habere videtur, quod refertur ab Eusebio lib. 8. Hist. c. 13. de Sylvano Martyre, qui fuit Episcopus *Ecclesiarum vicinarum Gazæ*: sic enim fert textus Græcus, non vero, ut vertit Valesius, Episcopus Gazæ. Et vero ipsemet Eusebius, de Martyribus Palæstinæ cap. 13. vocat quidem Sylvanum Gaza oriundum, sed non Gazæ Episcopum. Eo- P. 343. D.
dem

dem modo verti debet textus S. Epiphanii hæresi 30. pag. 128. ubi refert quemdam Judæorum Patriarcham nomine Ellel morti proximum, advocasse Episcopum, non Tiberiadem ut reddit Petavius, sed vicinum Tiberiadis. Erant igitur in pagis & villulis Episcopi.

Quæ vero fuerint illorum Chorepiscoporum privilegia & officia, exponit Morinus cap. jam citato n. 15. quæ quidem facile quisquis colliget ex officiis, quæ Pastorum, & Episcoporum propria sunt.

Una dumtaxat hic occurrit quæstio, quæ varias in partes Eruditos distrahit: an scilicet illi Chorepiscopi Ordinatione sua, & charactere veri fuerint Episcopi; vel tantum Præsbyteri aliqua dumtaxat auctoritate, & jurisdictione supra cæteros donati, qua ratione Archipræsbyter Præsbyteris, & Archidiaconus Diaconis est superior. Illustrissimus Petrus de Marca Concordiæ lib. 2. cap. 13. & 14. Morinus, De sacris Ordinationibus part. 3. Exercitatione 4. cap. 2. Thomassinus de veteri, & nova Ecclesiæ disciplina circa Beneficia part. 1. lib. 2. c. 1. & 2. existimant, Chorepiscopos Ordinatione sua meros fuisse Præsbyteros, adeoque Chorepiscopatum fuisse nudum officium, & ministerium ad levandam Episcopi sollicitudinem in pagis & vicis Paræciæ, sive Diœceseos Episcopalis; ad quod ministerium ordinarie Præsbyteri admovebantur, aliquando etiam & Episcopi. *Accidebat enim aliquando*, ait Illustrissimus de Marca c. 13. *ut Chorepiscopatus conferretur alicui Episcopo vacanti, qui jam Episcopalem consecrationem aliunde accepisset*. *Sed ille*, ait Morinus Exercitatione 4. c. 4. n. 7. *per accidens, fortuito, & contra suæ Ordinationis formam, & scopum Chorepiscopatus officium exercebat*. Econtra Auctor jam citatus recentioris Historiæ Ecclesiasticæ lib. 1. cap. 5. contendit, Chorepiscopos non officio tantum, & aliquo ministerio, sed etiam propria Ordinatione veros fuisse Episcopos. Longe ante illum, nono Ecclesiæ sæculo; idem docuerat Rabanus Archiepiscopus Moguntinus in Opusculo de Chorepiscopis, quod ad postulationem Reginbaldi Chorepiscopi edidit, & extat in Appendice tom. 8. Conciliorum pag. 1852.

Pag. 110. num. 5.

P. 97. A.

Hallerius, De sacris electionibus & Ordinationibus sect. 5. c. 2. paragr. 2. 3. 4. & 5. viam quamdam pacis & concordiæ inire videtur: nempe ut discordantes sententias, ac contraria veterum de Chorepiscopis testimonia conciliet, duos distinguit Chorepiscoporum Ordines, quorum alii Episcopi, alii vero dumtaxat Præsbyteri Ordinatione sua fuere. Eamdem distinctionem adducit Bellarminus lib. 1. de Clericis c. 17.

Multum ea controversia Gallicanas Ecclesias sub Carolo Magno divexavit, aliis irritantibus Ordinationes a Chorepiscopis factas, & iterum ordinantibus eos, qui ab illis fuerant ordinati; aliis econtra; ex qua gravi discordia testatur Rabanus in Opusculo jam citato, *excitatas fuisse sectas, invidias, iras, rixas, æmulationes, dissensiones, contentiones, per quæ*, inquit, *multi de populo videntes magistrorum dissensionem non mediocriter scandalizantur*.

T. 8. Con. p. 1582. C.

CONCLUSIO.

Chorepiscopi, de quibus vetera Ecclesiæ monumenta, consecrationem Episcopalem habuerunt.

Probatur 1. Quia illi veram habuerunt Episcopalem consecrationem; qui

qui Præsbyteros, ac Diaconos, saltem ex licentia urbis Episcopi, ordinare poterant: atqui tales fuere Chorepiscopi: ergo &c.

Morinum non gravat major argumenti propositio, cum in ea sit opinione, Veteribus persuasum fuisse posse simplicem Præsbyterum ex delegatione, ac dispensatione S. Pontificis, ordinare Præsbyteros, ac Diaconos. Verum sententiam hanc supra nos explosimus. Itaque Exercit. 4. c. 3 4. & 5.

Minor propositio, quæ sola in controversiam venire potest, probatur.

Ex Concilio Ancyrano Can. 12. cujus hæc verba sunt, interprete Dionysio exiguo. *Chorepiscopis non licere Præsbyteros aut Diaconos ordinare; sed nec Præsbyteris civitatis, sine præcepto Episcopi vel Litteris, in unaquaque Parochia aliquid imperare; nec sine auctoritate Litterarum ejus, in unaquaque Parochia aliquid agere.* Ita Canonem hunc esse interpretandum, ac græcum textum restituendum, solide demonstrat Illustr. de Marca, Concordiæ lib. 2. c. 14 & post eum Thomassinus, De disciplina circa Beneficia p. 1. lib. 2. c. 1. n. 11. Coercet eo Canone Synodus, tum Episcoporum ruris, tum Præsbyterorum civitatis ambitiosam licentiam & usurpationem. Scilicet Præsbyteri civitatis, inconsulto nec rogato Episcopo, in Ecclesiis seu Parochiis rusticanis multa sibi arrogabant: hos reprimit Synodus, ac vetat ne quid sine licentia, ac mandato Episcopi scriptis dato attentent. Chorepiscopi pariter Præsbyteros, ac Diaconos tum in suis, tum in alienis ruris Ecclesiis ordinabant, non rogata prius & obtenta Episcopi urbis facultate: quos pariter coercet Synodus, vultque ut tales non celebrent Ordinationes, nisi de licentia Episcopi urbis. Ergo saltem cum ipsius licentia poterant Chorepiscopi ordinare Præsbyteros, ac Diaconos. Tom. 1. Conc. p. 1468. A. An. 314.

Idem manifestius adhuc colligitur ex Concilio Antiocheno ann. Christi 314. Can. 10. En verba: *Qui in vicis vel possessionibus Chorepiscopi nominantur, quamvis manus impositionem Episcoporum perceperint, & ut Episcopi consecrati sint, tamen sanctæ Synodo placuit, ut modum proprium recognoscant, ut gubernent sibi subjectas Ecclesias, earumque moderamine curaque contenti sint. Ordinent etiam Lectores, & Subdiaconos, atque Exorcistas, quibus promotiones istæ sufficiant. Nec Præsbyterum vero, nec Diaconum audeant ordinare, præter civitatis Episcopum, cui ipse cum possessione subjectus est. Si quis autem transgredi statuta tentaverit, depositus, quo utebatur honore, privetur. Chorepiscopum vero civitatis Episcopus ordinet, cui ille subjectus est.* Tom. 2. Conc. p. 577. B.

Multa sunt eo in Canone ad rem nostram præsentem observanda.

I. Asserit Synodus, *Chorepiscopos manus impositionem Episcoporum percepisse, & ut Episcopos consecratos fuisse*; nihilominus intra modum suum, ac limites proprios esse continendos: quo unico momento dirimi debet præsens controversia, ac firma remanere nostra Conclusio. Quibus enim aliis clarioribus verbis significare potuisset Synodus, Chorepiscopos Ordinatione sua & consecratione veros fuisse Episcopos?

Nec juvat reponere, Synodum loqui de illis tantum Chorepiscopis qui fortuito & per accidens aliunde jam perceperant Ordinationem Episcopalem, quales extitisse multos certissimum est apud omnes. Ubi enim, quæso, vel levissimum hujusce distinctionis vestigium, ac fundamentum in citato Canone? Nonne generatim loquitur de Chorepiscopis, qui, ut habet postrema Canonis pars, *ab Episcopo civitatis ordinari debent*? An vero Episcopus civitatis eos tantum ordinare debebat Chorepiscopos qui recepturi erant Episcopalem consecrationem, & non alios? non ita certe. Ergo lo- Mor. c. 2. Lom. c. 1. de Marca l. 2. c. 13. Nat. Alex. &c.

qui-

quitur Canon de quolibet Chorepiſcopo, quem affirmant ab Epiſcopo civitatis debere ordinari, & ea quidem Ordinatione, quam initio appellat *manus impoſitionem Epiſcoporum, per quam ut Epiſcopi conſecrantur.*

II. Synodus coercet Chorepiſcopos intra limites propriæ Parochiæ, eiſque permittit ut Lectores, Subdiaconos, ac Exorciſtas promoveant.

III. Vetat ne ordinent Præsbyteros, ac Diaconos, præter civitatis Epiſcopum: hoc eſt, ſine ipſius licentia, utpote qui ſubjecti forent: ergo cum licentia Epiſcopi poterant Præsbyteros & Diaconos ordinare. Irridet non immerito hic Morinus c. 4. n. 7. interpretationem Balſamonis, qui verba hæc Canonis, *præter civitatis Epiſcopum non audeant ordinare*; non
Pag. 66. pro mandato vel licentia Epiſcopi, ſed pro Ordinatione ab ipſo facta intelligit: ita ut ſenſus Canonis ſit, non debere Chorepiſcopum ordinare Præsbyterum, niſi ordinante ſimul Epiſcopo urbis, quam interpretationem approbare videtur Illuſtriſs. de Marca, Concordiæ lib. 2. cap. 14. num. 1. ſed, Morino judice, nihil ridiculum magis ea in cauſa dici potuit. *Si enim*, inquit, *Epiſcopus urbis ſolus Præsbyteros ordinat, & nihil poteſt in ea Ordinatione Chorepiſcopus, etſi mandatum illi fuerit, quid opus patribus, illi præcipere ne ordinet niſi conjungatur illi urbis Epiſcopus? Ergo ſaltem cum urbis Epiſcopo ordinabit. Attamen Præsbyteri omnes a ſolo Epiſcopo ordinantur; ut quid igitur hic Epiſcopo ordinanti conjungitur Chorepiſcopus? Adde quod interpretationis iſtius abſurditas evidentior ſit apud Græcos, quam apud Latinos: Epiſcopus enim Græcus cum Præsbyteros ordinat ſolus iis manus imponit; nulla, ut apud Latinos, Aſſiſtentium Præsbyterorum manus impoſitio inſequitur. Itaque*, concludit Morinus, *gloſſa hæc Balſamonis mera eſt dormitantis oſcitantia.*

IV. Una decernitur pœna depoſitionis adverſus Chorepiſcopos ſtatuti infractores, non vero irritæ, ac nullæ declarantur Ordinationes ab ipſis factæ, quas proculdubio nullas declaraſſet Synodus, ſi Chorepiſcopi illi charactere Epiſcopali donati non fuiſſent.

V. Denique, ad Epiſcopum civitatis pertinebat ordinare ſibi ſubjectum Chorepiſcopum, & ea quidem Ordinatione, quam, ut jam obſervavimus, initio Canonis Synodus appellat *manus impoſitionem Epiſcopalem.*

Idem demonſtrat S. Baſilius Epiſtola 181. ad Chorepiſcopos ſuæ Diœceſis, in qua conqueritur quod, ſpreto Epiſcopi conſilio, aliquos indignos in Clerum admitterent, contra Canonum decreta, quibus cautum eſt ne Chorepiſcopi, inconſulto ſuo Epiſcopo, quemquam ad ſacra miniſteria
Edit. vet. tom. 2. p. 959. B. promoveant. *Eos*, inquit, *qui Eccleſiæ miniſtrabant, conſuetudo, quæ in Eccleſiis olim verſabatur, diligentiſſime & accuratiſſime probatos admittebat, & omnis eorum vitæ anteactæ ratio curioſe inquirebatur, an non maledici eſſent, an non ebrioſi &c. .... Et hæc quidem examinabant Præsbyteri, & Diaconi qui cum eis verſabantur; referebant autem ad Chorepiſcopos, qui a vere teſtificantibus ſuſceptis ſuffragiis, & eorum admonitis Epiſcopis ita miniſtrum in ſacerdotalem numerum cooptabant. Nunc autem nobis primum extruſis, nec ad nos referre in animum inducentes, omnem in voſmetipſos auctoritatem tranſtuliſtis.* Quibus verbis redarguit S. Baſilius, Chorepiſcopos, quod, inconſulto proprio Epiſcopo, Sacerdotes ordinarent contra Canones permittentes ſolum Chorepiſcopis ordinandi licentiam de conſenſu Epiſcopi territorii cui ſubjacent. Ergo ſaltem ex conſenſu Epiſcopi poterant Chorepiſcopi ordinare Sacerdotes, & Diaconos, erant igitur Ordinatione ſua & conſecratione veri Epiſcopi, alias invalida fuiſſet & irrita Ordinatio.

Repo-

Reponunt aliqui, verba hæc S. Basilii, *in sacerdotalem numerum cooptabant* significare solam adlectionem in Clerum, non vero sacram Ordinationem. Verum cum hisce temporibus nullus ordinaretur minister, nisi qui alicui Ecclesiæ addictus foret, non de sola in Clerum adlectione, sed & de Ordinatione sacra expostulasse S. Doctorem necesse est. Et vero si in eo dumtaxat peccassent illi Chorepiscopi, quod Ecclesiis suis Clericos alligassent, Episcopo, cui subjacebant, inconsulto, etsi aliunde supponatur cum adversæ partis Theologis, ejusmodi ministros sacros a proprio urbis Episcopo fuisse ordinatos, facillimum fuisset incommodum, de quo conqueritur S. Basilius, declinare, repellendo scilicet a percipienda Ordinatione eos omnes de quibus prius a Chorepiscopis monitus & consultus non fuisset. At nihil tale legimus a S. Basilio factitatum. Quid ita? quia nempe Chorepiscopi plane inconsulto Episcopo ministros & eligebant, & ordinabant, qua in re violatas fuisse leges Ecclesiæ merito conqueritur S. Doctor. *Nat. Alex. Dissert. de Chorepiscopis.*

S. Isidorus Hispalensis lib. 2. de Officiis Ecclesiasticis cap. 6. de iisdem Chorepiscopis sic loquitur: *Hi in vicis & villis instituti gubernant sibi commissas Ecclesias, habentes licentiam constituere Lectores, Subdiaconos, Exorcistas; Præsbyteros autem & Diaconos ordinare non audeant præter conscientiam Episcopi, in cujus regione præesse noscuntur.* Ob. an. 636. *Pag.* 599.

Concilium quoque Aquisgranense sub Carolo Magno an. 789. c. 9. de iisdem ait: *Constituere autem his permittitur Lectores, & Subdiaconos, & Exorcistas: quibus sufficiat istorum tantum graduum licentiam accepisse; non autem Præsbyterum, non Diaconum audeant ordinare præter conscientiam Episcopi civitatis, vel Ecclesiæ, cui adjacens invenitur, seu ipse, seu regio in qua præesse dignoscitur.* Igitur ex conscientia, hoc est sententia & consensu Episcopi civitatis poterant illi Præsbyteros & Diacunos ordinare. Ratio est, quod illi Chorepiscopi consecrationem Episcopalem percepissent, sicut expresse declaratur lib. 5. Capitularium cap. 321. ubi Canon. 10. Conc. Antiocheni describitur. *Tom.* 7. *Conc. p.* 971. D. *Tom.* 1. *p.* 891.

Probatur 2. ex Nicolao I. S. P. in Epistola ad Rodulphum Bituricensem Archiepiscopum, a quo consultus an. Christi 864. circa controversiam de Chorepiscopis, quæ hoc sæculo & præcedente Gallicanas Ecclesias agitabat, sic respondit nu. 1. *A Chorepiscopis asseris multas esse in regionibus vestris Ordinationes Præsbyterorum & Diaconorum effectas, quos quidam Episcoporum deponunt, quidam vero denuo consecrant. Nos vero dicimus, nec innocentes oportere percelli, nec ullas debere fieri reordinationes vel iteratas consecrationes. Ad formam enim septuaginta Chorepiscopi facti sunt, quos quis dubitet Episcoporum habuisse officia? sed quia sacri Canones vetant, ne omnes omnia sibi vindicent, ac per hoc dignitas Episcoporum ad Chorepiscopos suos videatur transferri, fiatque vilior honor Episcopi, decernimus nihil in hoc præter regulas ulterius fieri.* Duo hic maxime notanda. Primum: vetat S. P. irritari, ac renovari Ordinationes factas a Chorepiscopis. Secundum; rationem reddit hujusce prohibitionis; quia ad formam septuaginta Discipulorum creati sunt, qui fuere veri Episcopi. Ergo manifeste docet S. P. Chorepiscopatui annexam fuisse consecrationem Episcopalem. *Tom.* 8. *Conc. p.* 504. B.

Reponit hic cap. 13. n. 9. Illustriss. de Marca, Nicolai responsionem a Canonibus omnino alienam esse, Romanos Pontifices *hac in quæstione contraria Rescripta edidisse; atque hoc solum pro defensione Nicolai proferri posse, quod diversis occupatus negotiis cursim respondere coactus fuerit.* At imo potius Canonibus maxime conformis videtur hæc Nicolai responsio, ut ex mox cita- *Pag.* 116.

tis

tis Antiocheno & Ancyrano videre eſt. Ex diſcordantibus vero, ac contrariis SS. Pontificum ſententiis, quid aliud inferas, niſi controverſiam iſtam ex antiquis Canonibus, tum cum notior erat Chorepiſcoporum origo, ac natura, potius eſſe definiendam, quam ex Reſcriptis SS. Pontificum nono ſæculo vel octavo datis, cum tam acres forent de Chorepiſcopis contentiones, ac ſententiæ diverſæ?

Audacior factus Thomaſſinus, de Beneficiis p. 1. L. 2. c. 2. n. 5. falſi inſimulat priorem ſaltem partem Epiſtolæ Nicolai ad Rodulphum. Verum, quibus tandem ductus conjecturis? plane, noſtro judicio, infirmis, ac futilibus. Ait enim 1. *Qui potuiſſet Pontifex ſcribere ſeptuaginta diſcipulos indubitatiſſime Epiſcopos fuiſſe, ideoque poſſe Chorepiſcopos eorum ſucceſſores in Epiſcopales quoque functiones ſuccedere? cum ea doctrina capitaliter pugnet cum Reſcriptis aliorum SS. Pontificum?* Verum mox audivimus fatentem de Marca, pugnare hic inter ſe SS. Pontificum ſententias. Expendat igitur æquus æſtimatur, quænam ad veritatem, & ad mentem veterum Canonum accedat proprius: talis nobis videtur eſſe Nicolai ſententia, præſertim cum Leo III. prædeceſſor Nicolai, qui in contraria fuit, eam ex falſis atque omnium Eruditorum judicio ſuppoſitis repetat prædeceſſorum ſuorum Epiſtolis, nempe Damaſi, Leonis I. & Joannis III. qui ſcripſiſſe ſupponuntur, Chorepiſcopos meros fuiſſe Præsbyteros, nullatenus Epiſcopos. Ait 2. *Concilium Metenſe an. 888. paucis poſt annis congregatum nihil inaudiſſe de hac Nicolai Papæ Epiſtola, aut eam potius ſuppoſititiam exiſtimaſſe, ſiquidem juſſit iterum conſecrari Eccleſias a Chorepiſcopis dedicatas.* Verum quid inde colligas? Niſi Nicolai reſponſo terminatam atque finitam tunc temporis in Galliis non fuiſſe controverſiam; adeo præjudiciis occupati erant, & varias in ſententias non ſine contentione diſtracti Gallorum noſtrorum animi. An idcirco aut ſuppoſititium, aut a vero alienum dici debet Nicolai reſponſum? non certe, niſi pari ratione permittat Thomaſſinus, reſponſum Leonis III. a nobis pro ſpurio, ac ſuppoſititio haberi: neque enim omnes ei acquieverunt, aut lis per ipſum finita eſt, quandoquidem & ſub Leone IV. & ſub Nicolao I. recruduit ſubinde quæſtio. Ait 3. (quod invictum magis ipſi videtur argumentum) *Hincmarum graviter inſurrexiſſe adverſus ſui ævi Epiſcopos, qui Chorepiſcopos ordinabant, eiſque ſanctiſſima quæque & intima miniſterii Epiſcopalis munia delegabant. Non alio porro præſidio in hac cauſa magis nixum fuiſſe, quam Romanorum Pontificum auctoritate.* Quomodo autem id feciſſet, ſi Nicolai reſcriptum ut verum, ac legitimum agnoviſſet? Verum facilis eſt ex verbis ipſius Hincmari reſponſio. Non negat ille, Chorepiſcopos eſſe Epiſcopos, quos agnoſcit ab Epiſcopis ordinatos eſſe; ſed conqueritur de Epiſcopis, qui præ ignavia, ac faſtidio ſuarum functionum, illos in Epiſcopos ordinabant, ut in eos totum rejicerent Epiſcopale pondus, ac miniſterium. *Quidam*, inquit Epiſtola 45. *Epiſcopi etiam a longe præcedentibus temporibus ſcandalum pro ſua quiete & voluptatibus in Eccleſiam intromiſerunt, ordinantes Chorepiſcopos, & eis quæ ſummis Pontificibus conveniunt agere permittentes: quos Apoſtolica Sedes ſæpius reprobavit, & Apoſtolico mucrone recidit.* Et Epiſtola 17. quæ eſt ad Nicolaum S. P. ait *Goteſcaltum a Chorepiſcopo Remorum Præsbyterum fuiſſe ordinatum*, & quidem contra regulas, quia tales Ordinationes urbis Epiſcopis reſervatæ erant: attamen eam non irritavit nec denuo conferendam exiſtimavit Hincmarus.

To. 2. p. 736. n. 16.

Ib. p. 262.

Pro-

Probatur 3. Ex prærogativis quæ Episcoporum erant propriæ, & tamen Chorepiscopis concessæ sunt, non vera Præsbyteris. V. g. offerre sacrificium præsente Episcopo Præsbyteris non licebat, concessit tamen Chorepiscopis Synodus Neocæsariensis an. 314. Can. 13. *Præsbyteri*, inquit, *ruris in Ecclesia civitatis, Episcopo præsente vel Præsbyteris urbis ipsius, offerre non possunt, nec panem sanctificatum dare, calicemque porrigere. Si vero absentes his fuerint, soli dare debeunt. Chorepiscopi quoque ad exemplum quidem & formam septuaginta videntur esse; ut comministri autem, propter studium quod erga pauperes exhibent, honorentur.* Honor autem ille in eo versatur, ut præsentibus Episcopo & Præsbyteris urbis sacrificium offerant & Eucharistiam dispensent. T. 1. Con. p. 1485. E.

Alia erant Episcoporum prærogativa, nempe canonicas seu commendatitias & pacificas Epistolas concedere Præsbyteris viatoribus & peregrinis. Concilium vero Antiochenum jam citatum Can. 8. eamdem prærogativam indulget Chorepiscopis. *Chorepiscopi autem*, inquit, *qui sunt irreprehensibiles, dare possunt pacificas, id est generales Epistolas.* T. 1. Con. p. 576. B.

Non hic commemoro Corepiscopos aliquando Conciliis subscripsisse. Neocæsariensi duo subscribunt; Nicæno I. generali quindecim, scilicet Cappadociæ Provinciæ quinque, Isauriæ quinque, Syriæ duo, Bithiniæ duo, Ciliciæ unus. Non, inquam, hæc & similia commemoro Chorepiscoporum Conciliis subscribentium exempla, quod exploratum sit Præsbyteros, imo Diaconos & inferiores ministros Conciliis aliquando ex indulgentia & concessione Episcoporum subscripsisse.

Probatur denique nonnullis rationibus quæ videntur suadere debuisse Chorepiscopos Ordine Episcopali insigniri.

Prima, propter numerosam in pagis & villis Fidelium multitudinem; cui informandæ pare ... esse vix poterant Episcopi tot negotiis aliunde in urbibus occupati.

Secunda, quod in Chorepiscoporum ordinem dejici solerent, qui ob aliquam causam ab Episcopi officio suspendebantur, ut patet exemplo Armentarii.

Tertia, quod Episcopis ab hæresi ad Ecclesiam redeuntibus locus concederetur aliquando inter Chorepiscopos, ut patet ex Can. 8. Conc. Nicæni generalis I. ubi Episcopis Novatianis conceditur Chorepiscopatus.

Quarta, quod Episcopis e suis sedibus, expulsis, vel quas ob populorum duram, & contumacem indolem adire non poterant absque sua culpa, provideretur de aliquo Chorepiscopatum, servato honoris ac dignitatis gradu. Ita colligitur ex Can. 18. Concilii jam citati Antiocheni. Nonnullas alias rationes vide apud Hallerium loco antea citato pag. 596.

Dices 1. Synodus Neocæsariensis Can. 13. mox citato ait, Chorepiscopos ad exemplum & formam septuaginta Discipulorum creatos fuisse: at septuaginta Discipuli non erant Episcopi; neque enim Apostolorum successores dicuntur: quin nostri Præsbyteri & Parochi in eorum Discipulorum locum successisse vulgo creduntur; & nos ipsi supra ostendimus Episcopos jure divino superiores esse Præsbyteris, quia Episcopi successores sunt Apostolorum, Præsbyteri vero septuaginta Discipulorum, qui ex divina ordinatione Apostolis inferiores fuere; ac nonnullos eam in rem laudavimus SS. Patres, Atque hinc est quod citata Synodus Neocæsariensis illos Chorepiscopos comministros dumtaxat appellet, & propter pauperum curam, quam

 susci-

ſuſcipiunt, honorandos: quaſi ea ſolum de cauſa illos honorandos dixiſſet, ſi Epiſcopali conſecratione (quæ potiſſima cauſa eſſe debuiſſet honoris ac reverentiæ ipſis debitæ) ornatos illos cognoviſſet?

Reſp. Synodum Neocæſarienſem aſſerere quidem Chorepiſcopos ad exemplum, & formam ſeptuaginta Diſcipulorum creatos fuiſſe: at nunquam aſſeruit, Diſcipulos illos Ordinatione ſua ſimplices fuiſſe Præsbyteros, quod unum dumtaxat adverſus Concluſionem noſtram urgeri hic poteſt. Eſt quippe diverſa Auctorum Eccleſiaſticorum ſententia circa intrinſecam illorum ſeptuaginta Diſcipulorum naturam: alii cum Nicolao I. Epiſcopos; alii cum Leone III. & multis Gallicanis Epiſcopis ſæculo octavo & nono, ſimplices Præsbyteros illos fuiſſe arbitrantur, Synodus vero citata nihil pronuntiat.

Pag. 279. Nec repugnat 1. quod illos Chorepiſcopos comminiſtros appellet. Quis enim ignorat ſolere Epiſcopos Coepiſcopos ſuos ſic compellare? Quin & eo nomine nunquam Præsbyteros, & Diaconos cohoneſtare dignantur, ut videre eſt in Epiſtola Concilii Antiocheni adverſus Paulum Samoſatenum apud Euſeb. L. 7. Hiſt. c. 30.

Non repugnat 2. quod illos honorandos dixerit propter eorum erga pauperes curam. Licet enim hanc rationem, & cauſam exprimat, alias non excludit; imo ſupponit, cum vocat eos Comminiſtros.

Non repugnat 3. quod nos ipſi docuerimus, ſeptuaginta Diſcipulos fuiſſe Præsbyteros, eoque nomine Apoſtolis inferiores; eo enim argumento uſi ſumus in ſententia eorum qui docent, Diſcipulos illos gradu dumtaxat ſacerdotali donatos fuiſſe, illæſa nihilominus aliorum contraria opinione. Quippe ad ſcopum noſtrum ſufficiebat tunc oſtendiſſe Epiſcopos jure divino Præsbyteris eſſe ſuperiores, quod oſtendebamus exemplo Apoſtolorum qui ſuperiores fuere Diſcipulis, qui in ſententia multorum ſimplices fuere Præsbyteri; neque enim hic noſtra, ſed Veterum quæritur ſententia: Veteribus autem perſuaſum fuit Chorepiſcopos accepiſſe conſecrationem Epiſcopalem; neque quidquam inferes in contrarium ex verbis eorum qui Chorepiſcopos Diſcipulis ſucceſſiſſe aſſerunt, niſi iidem ſimul aſſerant expreſſe Diſcipulos illos non alia quam Sacerdotali Ordinatione inſignitos fuiſſe, quod certe non aſſerit Synodus Neocæſarienſis, unde petitur objectio. Sancti vero Patres, quos laudavimus ſupra, ubi de præeminentia Epiſcoporum ſupra Præsbyteros, non affirmant Diſcipulos fuiſſe ſolummodo Præsbyteros, ſed hoc unum, eos fuiſſe in gradu Apoſtolis inferiores. Comparant enim Apoſtolos duodecim fontibus, & Diſcipulos ſeptuaginta palmis quæ Iſraelitis in Elim venientibus occurrerunt: at etſi ſupponantur Diſcipuli habuiſſe conſecrationem Epiſcopalem, adhuc tamen merito in gradu, hoc eſt auctoritate ac juriſdictione Apoſtolis inferiores dici potuerunt, ſicut Chorepiſcopi inferiores erant urbium Epiſcopis, quibus ſubjacebant; non enim tam ampla, & independenti inſtructi erant auctoritate, ac ipſi Apoſtoli.

T. 1. Conc. p. 1056. E. A Capitular. Aquiſgranenſi a Ferrando Diacono.

Inſtabis: Synodus Laodicena Can. 57. Chorepiſcopos appellat *Periodeutas*, hoc eſt, juxta verſionem Dionyſii exigui, Viſitatores, quod nempe eorum partes dumtaxat forent Epiſcopi nomine luſtrare ruſticanas Paræcias, ac earum Præfectos in officio continere, eo fere modo quo Decani rurales, aut Archidiaconi ruris Eccleſiis invigilant: unde a Scriptoribus Eccleſiaſticis vulgo Chorepiſcopi Epiſcoporum Vicarii nuncupantur.

Reſp. ad primum, nego 1. Synodum agere de Chorepiſcopis: imo vetat con-

constitui in vicis, & pagis Episcopos, eorumque loco tantum Visitatores seu *Periodeutas* mittendos esse statuit. 2. etsi Chorepiscopos *Periodeutas* appellasset, an merito concluderes eos Episcopos non fuisse? minime profecto. Periodeutæ enim apud Veteres dicebantur cujuscumque morbi sive corporis sive animi curatores, medici. Vide Suicerum Tom. 2. p. 676. At Chorepiscopi lustrando sibi subjectas Ecclesias, animorum morbos Sacramentorum dispensatione curabant, etiam quatenus Episcopi. *in Brevia. Canon. tit. 79. ab Isid. antea citato L. 2. de Offic. Eccl. cap. 6. &c.*

Ad secundum: idcirco Chorepiscopi Vicarii Episcoporum dicuntur, quod ipsis subjecti forent, eorumque functiones in pagis, & villis exercerent.

Dices 2. Conc. Sardicense Can. 6. prohibet ne in vico Episcopus constituatur. *Licentia*, inquit, *danda non est ordinandi Episcopum, aut in vico aliquo, aut in modica civitate, cui sufficit unus Præsbyter; quia non est necesse ibi Episcopum fieri, ne vilescat nomen Episcopi, & auctoritas*. Item prohibet mox citata Synodus Laodicena Can. 57. *Quod non oportet*, ait, *in vicis, & pagis Episcopos constitui, sed Periodeutas*........ *eos autem qui prius constituti fuerunt nihil agere sine mente Episcopi, qui est in civitate. Similiter autem, & Præsbyteros nihil agere sine mente Episcopi*. *T. 2. Conc. p. 645. E.* *T. 1. Conc. p. 1505. E.*

Præterea certum est Episcopos a tribus saltem Episcopis consecrari debere: Chorepiscopi vero a solo urbis Episcopo cui subjacebant, ordinabantur: *Chorepiscopum*, ait Canon 10. Antiochenus inter probationes Conclusionis citatus, *civitatis Episcopus ordinet, cui ille subjectus est*. Ergo Chorepiscopi non erant veri Episcopi.

Resp. ad primum, re ipsa nonnullis Conciliorum Decretis prohibitum fuisse quarto sæculo ne crearentur in pagis, & villis Episcopi: at ex illa prohibitione colligitur antea fuisse tales in pagis creatos Episcopos, quod clarissime significat, qui hic opponitur Canon Laodicenus: *eos*, inquit, *quis prius constituti fuerant, nihil agere &c.* Quinimo post illam prohibitionem, quæ certe non obtinuit, ipso etiam quarto, & sequentibus sæculis visos fuisse Episcopos in pagis, ex certissimis ac veteribus monumentis eruimus. Inter Episcopos quos Alexandriæ congregavit S. Athanasius, recensentur Marcus, Agathodemon, Dracontius, qui in pagis, & oppidulis sedebant Episcopi. Ita colligimus ex Epistola S. Athanasii ad Antiochenos Tom. 1. pag. 580. Synesius Epist. 76. observat post obitum Athamas, delectum fuisse qui in pago, cui nomen Olbium, Episcopum ageret. In Collatione 1. Carthaginensi c. 181. pag. 503. aliqui pariter memorantur in pagis Episcopi, tam ex parte Donatistarum, quam ex parte Catholicorum: quin octavo, & nono sæculo eos in Gallia, & Germania obtinuisse, ex controversia his temporibus circa eorum auctoritatem excitata notius est, quam ut in dubium revocari possit. Dici etiam non immerito posset, Canonibus Sardicensi, & Laodiceno non absolute ac simpliciter prohibitum fuisse ne crearentur in pagis, & villis Episcopi, sed ne crearentur cum ea jurisdictionis amplitudine quæ convenit Episcopis urbicis, & quam usurpare nonnulli Chorepiscopi tentaverant: eos igitur intra modum suum contineri jubet, ne scilicet quidquam agant sine conscientia Episcopi urbis, cui subjacent. *Basnag. Hist. de l'Eglis. l. 1. ch. 5. n. 7. p. 19.* *Ed. nova T. 1. p. 706.* *Pag. 222.*

Ad secundum, falso supponitur Chorepiscopos a pluribus ordinatos non fuisse Episcopis: expresse siquidem Canon 10. citatus Antiochenus asserit *illos impositionem manus Episcoporum percepisse*. Cum igitur eodem Canone dicitur: *debere Chorepiscopum ab Episcopo civitatis ordinari*: non excluditur

ditur aliorum assistentium Episcoporum consortium, sed hoc discrimen dumtaxat statuitur inter Ordinationem Episcopi urbis, & Chorepiscopi, quod urbis Episcopus ab Episcopis Provinciæ, & Metropolitano, Chorepiscopus autem ab Episcopo urbis, cujus ditioni subjacebat, tanquam a consecratore, & aliis Episcopis villanis assistentibus ordinari deberet.

Dices 3. SS. Pontifices Damasus Epistola 4. vel 5. S. Leo Epistola 86. Joannes III. Epistola unica, Leo III. in Responsione ad Consulta Gallorum, tribus jam expositis rationibus freti, nimirum Chorepiscopos septuaginta Discipulis succedere, a tribus Episcopis non fuisse juxta morem Ecclesiæ ordinatos, & non in urbibus, sed in pagis institutos, declarant eos vere Episcopos non fuisse, adeoque iterandas Ordinationes ab illis factas; cui definitioni, præsertim vero Leonis III. adhærere Galli, & Germani, ut patet ex Capitulari Aquisgranensi an. 803. Tom. 1. Capitularium Regum Francorum pag. 379. & Tom. 7. Conc. pag. 1169. Hanc S. Pontificis declarationem excepit, & ad Gallos detulit Arno Archiepiscopus, ea de controversia, quæ Gallias tunc temporis agitabat, Romam a suis Collegis Episcopis Gallis, & Germanis missus. Idem statutum fuit ann. 829. a Concilio Parisiensi VI. Can. 27. & Meldensi an. 845. Can. 44. & Metensi an. 889. Vult quippe, ut Basilicæ a Chorepiscopis consecratæ, ab Episcopis consecrentur: quia, juxta Decreta Damasi Papæ, Innocentii, & Leonis vacuum est, & inane quidquid in summi Sacerdotii Chorepiscopi egerunt ministerio; quod ipsi iidem sunt, qui & Præsbyteri, qui quidem, ait Concilium Hispalense Can. 7. *Pontificatus apicem non habent*.

Morin. p. 52. Resp. 1. vel ipso judice Morino, qui nobis hic adversatur, supposititias esse Epistolas Damasi, Leonis I. & Joannis III. Quibus ille momentis id efficiat, lege cap. 1. Exercitationis 4. num. 5. & 6. Et cap. 2. num. 13. ait: *se nolle ex illis Epistolis argumentari, tanquam ex auctoritate* *Idem p.* 59. *1.* *Damasi, Leonis I. aut Joannis III. sed tanquam ex auctoritate Leonis III. eorum successoris, & Episcoporum Galliæ, & Germaniæ, qui Epistolas istas, undecumque sint, probaverunt, Damasi, & Leonis esse crediderunt, & illis similia statuerunt, verbis plerumque inde depromptis*.

Verum si falsæ sunt illæ Epistolæ, ut recte demonstrat Morinus, quod tandem erit firmum ac solidum responsionis Leonis III. fundamentum, cum in illis spuriis Epistolis tota innitatur? Quæ erit illius vis, & auctoritas, cujus tam fluxum est ac labile fundamentum? Neque enim haud dubie sic respondisset in re facti Leo III. S. P. nisi deceptus fuisset illis falsis prædecessorum suorum Epistolis: ipse vero Nicolaus III. rei veritate detecta, & explorata, omnino contrariam subinde responsionem dedit ad Rodulphum Bituricensem Archiepiscopum. Nec dissimulat Illustriss. de Marca, pugnare hic inter se SS. Pontificum Rescripta: unde antea inferebamus, cuique liberum esse, salva quæ debetur SS. Pontificibus reverentia, quam voluerit sequi opinionem.

Respondent aliqui, suppositionis, & falsitatis argui non immerito posse vel hoc ipsum Leonis III. responsum, ac Capitulare illud Aquisgranense. 1. quia, inquiunt, verisimile non est, quod Rodulphus consuluisset Nicolaum, & ante Rodulphum Hincmarus Leonem IV. circa Chorepiscopos, si ea controversia prius per Leonem III. omnibus approbantibus Episcopis decisa fuisset. Arnonem igitur in mandatis habuisse dicunt, ut Leonem consuleret de conjuratione in Imperatorem facta, non de Chorepiscopis. 2. quia in illo

illo Capitulari Aquisgranensi mentio fit cujusdam Concilii celebrati in Reginisburc, de quo tamen altum silentium apud Scriptores vitæ Caroli Magni & in Tomis Conciliorum. 3. quia in Conciliis Parisiensi & Meldensi, quæ duo sunt indubitatæ auctoritatis, aliter quam in hoc Capitulari decretum legitur. 4. quia verisimile non videtur Leonem III. damnavisse Chorepiscopos, quos Synodus Nicæna II. approbaverat, quam Synodum Adrianus immediatus ejus successor calculo suo confirmaverat. Denique vel ipsi Illustrissimo de Marca, Concordiæ Lib. 2. cap. 14. num. 6. durum & insolens videtur quod Leo III. & Capitulare Aquisgranense Chorepiscopis facultatem denegaverint ordinandi Subdiaconos, *quæ tamen*, inquit, *illis diserte permissa fuerat a Concilio Antiocheno, nec dum erat ullo decreto vetita*.

Quidquid sit de illa responsione, cum eadem recurrat difficultas petita ex Conciliis citatis Parisiensi, Meldensi, ac Metensi, responderi debet, vel reipsa sic censuisse Leonem III. & Episcopos Gallicanos, qui cum remotiores essent a prima origine & institutione Chorepiscoporum, in re facti decipi facile potuerunt, nec eorum sententia legis necessitatem imponit nobis ut ei subscribamus, renitente Nicolao I. contradicentibus veteribus Conciliorum Canonibus: vel, quod Hallerio placet, dici potest duos fuisse octavo & nono Ecclesiæ sæculo Chorepiscoporum ordines, & alios Episcopali, alios vero Præsbyterali dumtaxat Ordinatione donatos fuisse, atque istorum solummodo nullas fuisse, ac denuo iteratas Ordinationes, non aliorum. Distinctionem hanc tempore Caroli Magni incognitam non fuisse, antea ostendimus ex Concilio Aquisgranensi anni 789.

Dices ultimo: Concilium Hispalense II. ann. 619. Can. 7. redarguit Agapium Cordubensem Episcopum, quod ad munia Episcopalia exercenda Præsbyteros & Chorepiscopos delegaret; vultque nihil amplius Chorepiscopis licere, quam Præsbyteris.

Resp. Concilium de solis agere Præsbyteris, atque Chorepiscoporum nomen adultera manu in textum irrepsisse: & reipsa non legitur in editione Conciliorum Labeana Tom. 5. p. 1665. sed ad marginem rejicitur. Observat Morinus Exercitationis 4. c. 1. n. 6. *Epistolam 86. quæ S. Leoni tribuitur, nihil esse aliud quam Canonem hunc septimum Concilii Hispalensis de verbo ad verbum translatum, cui additum est exordium inconditum & puerile tam eloquente Pontifice, & in periodis suis limandis & perspicue circumducendis accuratissimo indignum*. Ab eodem igitur fraudis artifice nomen Chorepiscoporum insertum fuit in Canone Hispalensi, a quo conficta fuit Epistola illa, & sub nomine S. Leonis evulgata. P. 53. D.

ARTICULUS II.

De Præsbyteratu.

De nomine Præsbyteri jam diximus supra, ubi de Episcopatu. Præsbyter græce idem est, ac Senior, non solum propter ætatis maturitatem, quæ Præsbyterorum Ordini maxime necessaria est, ait Catechismus Rom. parte 2. de Ordinis Sacramento n. 45. sed multo magis propter morum gravitatem, doctrinam, & prudentiam: ut enim scriptum est: *Senectus venerabilis est, non diuturna, neque annorum numero computata: cani autem sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata.* Sap. 4. v. 8.

In veteri & novo Testamento nomen Præsbyteri fere pro Magistratu

plebis accipitur, quod ea præfectura plerumque deferri soleat viris ætate provectis. Apud nos proprie significat præfecturam Ecclesiasticam in ordine ad spiritualem potestatem, consecrandi scilicet Eucharistiam, & dimittendi peccata. Eo nomine comprehenduntur tum Episcopi, qui supremi sunt, tum simplices, ac inferiores Sacerdotes. Priori sensu accipitur in 2. & 3. Epistola S. Joannis, & 1. S. Petri, ubi Apostoli seipsos *Seniores* seu *Præsbyteros* appellant; & ad Titum 1. capite ubi ait: *Propterea reliqui te Cretæ, ut constituas per civitates Præsbyteros &c.* Posteriori vero sensu usurpatur 1. ad Timoth. 5. v. 1. *Seniorem ne increpaveris*, ait S. Paulus. Et v. 19. *Adversus Præsbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus*. Et v. 17. *Qui bene præsunt Præsbyteri duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo & doctrina*.

Præsbyteri nonnunquam Sacerdotes appellantur, tum quia Deo consecrati sunt, tum quia ad eos pertinet Sacramenta administrare, resque sacras & divinas tractare.

Præsbyteratus definitur Ordo, per quem datur potestas consecrandi corpus Christi, & remittendi peccata: qua definitione continetur duplex pars officii & ministerii Præsbyteralis.

Circa Præsbyteratum hæc tria expendenda hic sunt.

I. An sit verum Sacramentum.

II. Quæ sit materia & forma essentialis Præsbyteratus.

III. De variis Præsbyterorum gradibus.

An Præsbyteratus verum sit Sacramentum.

CONCLUSIO.

Præsbyteratus verum est Sacramentum.

Probatur 1. quia tres conditiones ad verum Sacramentum requisitæ ipsi conveniunt.

I. Quidem est signum sensibile, per impositionem scilicet manuum & orationem. Act. 14. v. 22. *Et cum constituissent illis per singulas Ecclesias Præsbyteros, & orassent*: in græco, pro verbo *constituissent*, habetur *manus imponentes*. Favet SS. Patrum & Conciliorum Traditio, quæ illius impositionis manuum in præsbyterorum inauguratione meminit. Ita sanctus Dionysius de Ecclesiast. Hierarchia c. 5. sanctus Cyprianus Epistola 68. Eusebius L. 6. Hist. Ecclesiast. c. 23. ubi ait Origenem Præsbyterii gradum per impositionem manuum Cæsareæ ab illius regionis Episcopis accepisse. Concilium Nicænum I. Can. 9. Neocæsariense Can. 9. Ancyranum Can. 10. Carthaginense IV. c. 3. Chalcedonense Can. 1. 10. & 17. Sanctus Basilius Epistola ad Amphilochium Can. 1. & 31. S. Gregorius Nazianzenus Orat. 20. S. Chrysostomus Hom. 14. in caput 15. Actum Apost. & in 1. ad Timoth. c. 4. v. 14. S. Ambrosius L. de dignitate Sacerdotali c. 5. S. Hieronymus in caput 58. Isaiæ: S. Augustinus L. 5. de Baptismo c. 20. Innocentius I. Epistola 22. c. 3.

[Margin: χειροτονήσαντες. — Pag. 224.]

II. Præsbyteratus est a Christo institutus in ultima Cœna, cum nempe Apostolis suis, eorumque in sacerdotio successoribus dedit potestatem consecrandi corporis sui his verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*, Lucæ 22. v. 28. Christus, inquit Conc. Trid. Sess. 22. c. *Sacerdotem secundum*

[Margin: Præsbyteratus a Christo institutus.]

ordinem Melchisedech se in æternum constitutum declarans, corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulit, ac sub earumdem rerum symbolis, Apostolis, quos tunc novi Testamenti Sacerdotes constituebat, ut sumerent, tradidit, & eisdem, eorumque in sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem, uti semper Catholica Ecclesia intellexit & docuit. Alteram vero partem potestatis Præsbyteralis, quæ in dimittendis peccatis versatur, concessit post Resurrectionem, cum dixit Joan. 20. v. 23. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Tom. 14. Conc. p. 853. A.

Hanc autem duplicem potestatem solis Præsbyteris convenire, nos alias ostendimus, ubi de Eucharistia & Pœnitentia.

III. Ordini Præbyteratus annexa est gratia sanctificans. Tum quia confertur per signum cui sanctificantem gratiam annexam esse probavimus initio hujus Tractatus, cum adversus Novatores demonstrabamus sacram Ordinationem esse verum & proprie dictum Sacramentum: eadem quippe argumenta quæ tunc proponebamus, hic recurrunt, quæ consule. Tum quia expresse Christus dando potestatem dimittendi peccata, dixit: *Accipite Spiritum sanctum &c.* quæ verba in Ordinatione Præsbyterorum Episcopus pronuntiat. Tum quia ita docent SS. Patres, S. Gregorius Nyssenus Oratione de sancto Baptismate; Conc. Chalcedon. Can. 2. S. Augustinus L. de bono conjugali c. 24. & L. 1. contra Donatistas c. 1. S. Leo Epistola 81. ad Dioscorum c. 1. & Epistola 87. c. 1.

Probatur 2. Quia hæc est manifesta Conciliorum Florentini & Tridentini doctrina.

Florentinum in Decreto, ubi de Sacramento Ordinis, Episcoporum mentionem expressam nullam facit, sed Sacerdotum, Diaconorum, ac Subdiaconorum, quod nempe Episcopatus supremum sit sacerdotium, atque necesse sit eum prius esse Sacerdotem, qui Episcopus consecratur. Tom. 13. Conc. p. 538. E.

Tridentinum vero etsi diserte, ac conceptis terminis non asserat Præsbyteratum esse Sacramentum, certo tamen colligitur ex iis, quæ de sacerdotio, ac Sacerdotibus docet. Seff. 21. c. 1. mox citato ait a Christo institutos *Sacerdotes cum dixit: Hoc facite in meam commemorationem.* Seff. vero 23. c. 1. docet *esse in Ecclesia Dei visibile Eucharistiæ sacrificium, & visibile pariter, ac externum sacerdotium quod a Domino Salvatore institutum est; atque Apostolis eorumque successoribus in sacerdotio traditam esse potestatem consecrandi, offerendi, & ministrandi corpus & sanguinem ejus, nec non & peccata dimittendi & retinendi.* Cap. 2. docet *plures esse in Ecclesia Ordines qui omnes ad sacerdotum referuntur.* Cap. 4. damnat *eorum sententiam, qui asserunt novi Testamenti Sacerdotes temporariam tantummodo potestatem habere .... aut omnes Christianos promiscue Sacerdotes esse.* Quam vero doctrinam capitibus exposuit, Canonibus definivit. Tom. 14. Conc. p. Ib. p. 862. B. Ib. C. Ibid. pag. 863. A.

Can. 1. *Si quis dixerit, non esse in novo Testamento sacerdotium visibile & externum; vel non esse potestatem aliquam consecrandi & offerendi verum corpus & sanguinem Domini, & peccata remittendi & retinendi, sed officium tantum & nudum ministerium prædicandi Evangelium: vel eos, qui non prædicant, prorsus non esse Sacerdotes; anathema sit.* Ibid. D.

Can. 2. *Si quis dixerit, præter sacerdotium non esse in Ecclesia catholica alios Ordines, & majores & minores, per quos velut per gradus quosdam in sacerdotium tendatur; anathema sit.*

Can. 6. *Si quis dixerit, in Ecclesia catholica non esse Hierarchiam divina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Præsbyteris, & ministris; anathema sit.*

Præsbyterorum Ordo conspicuus semper in Ecclesia fuit, cum dignitate, ac reverentia exceptus. Conc. Carthag. IV. non patitur Præsbyterum coram Episcopo sedente erectum stare. *Ut Episcopus*, inquit c. 34. *quolibet loco sedens, stare Præsbyterum non patiatur*. Et c. 35. jubet, *ut Episcopus in Ecclesia, & in consensu Præsbyterorum sublimior sedeat; intra domum vero collegam se Præsbyterorum esse cognoscat.*

Tom. 2. Conc. p. 120. A.

Objectiones quæ hic a Novatoribus proponi solent, jam diluimus initio hujus Tractatus.

De materia & forma essentiali Præsbyteratus.

Ut assignetur ritus qui materiæ & formæ essentialis rationem habeat in consecratione Præsbyterorum, necesse est paucis exponere cæremonias & ritus, qui in Ecclesia tum Latina tum Græca usurpantur, cum ordinantur Præsbyteri.

Apud Latinos. I. Post monitum ad Ordinandos, super caput uniuscujusque manus ambas imponit Episcopus nihil dicens: idemque faciunt post eum omnes Sacerdotes qui adsunt Ordinationi: quo facto tam Pontifex quam Sacerdotes tenent manus extensas super illos; & Pontifex ait: *Oremus fratres charissimi &c.* ut legitur in Pontificali Romano.

II. Stolam ab humero sinistro cujuslibet, capiens partem quæ retro pendet, & imponens super dexterum humerum, aptat eam ante pectus in modum crucis, singulis dicens: *Accipe jugum Domini; jugum enim ejus suave est, & onus ejus leve.*

III. Imponit cuilibet casulam usque ad scapulas, cum his verbis: *Accipe vestem sacerdotalem, per quam charitas intelligitur: potens est enim Deus, ut augeat tibi charitatem & opus perfectum.*

IV. Manus ambas inungit oleo Catechumenorum, dicens: *Consecrare & sanctificare digneris, Domine, manus istas per istam unctionem & nostram benedictionem, ut quæcumque benedixerint, benedicantur, & quæcumque consecraverint, consecrentur & sanctificentur in nomine Domini nostri Jesu Christi.*

V. Tradit cuilibet calicem cum vino & aqua, & patenam suppositam cum hostia, & ipsi illam accipiunt inter induces & medios digitos, & cuppam calicis & patenam simul tangunt, Pontifice singulis dicente: *Accipe potestatem offerre sacrificium, Missasque celebrare, tam pro vivis quam pro pro defunctis in nomine Domini. Amen.*

VI. Sub finem Missæ Pontifex imponit ambas manus super capita singulorum coram eo genuflectentium dicens cuilibet: *Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenta sunt.*

VII. Denique explicans casulam, quam unusquisque habet super humeros complicatam, induit illa quemlibet, dicens: *Stola innocentiæ induat te Dominus.*

Apud Græcos vero sic ordinantur Præsbyteri, referente Arcudio L. 1. c. 2. & Goario in Rituali Græcorum p. 292.

I. Pontifex caput Ordinandi ter signo crucis obsignat.

II. Pontifex dextram manum capiti Ordinandi impositam tenens, excla-

exclamat: *Divina gratia quæ semper infirma curat, & ea quæ desunt, adimplet, promovet N. devotissimum Diaconum in Præsbyterum. Oremus pro eo, ut veniat super ipsum gratia sanctissimi Spiritus.*

III. Iterum ter eum signat Pontifex manu imposita super caput ejus, funditque orationem, qua precatur Deum ut auxilium desursum infundat ei qui ordinatur.

IV. Iterum manu imposita aliam orationem fundit, quæ incipit ab his verbis: *Deus in virtute magnus &c.* qua finita posteriorem stolæ partem ad anterius dextrum latus reducit dicens: *Dignus &c.*

V. Induit illum casula dicens: *Dignus*. Tum demum Præsbyter ordinatus osculo salutat Pontificem, ac Præsbyteros; statque in loco Præsbyterorum & Liturgiam una cum iis recitat.

VI. Pontifex sanctum panem dat Ordinato, dicens: *Accipe depositum istud, & custodi illud usque ad adventum Domini nostri J. C. cum a te repetetur.* In quem locum observat Goarius pag. 299. panem illum esse particulam jam consecratæ Eucharistiæ: olim tamen panem nondum consecratum tradi solitum, non diffitetur: qui ritus, teste Arcudio Lib. 6. c. 3. in Russia adhuc observatur.

Observa Latinam & Grecam Ecclesiam conspirare in retinenda pariter manus impositione & oratione in Ordinatione Præsbyterorum.

Differt vero Ordinatio Græcorum a nostra, quod apud Græcos 1. Præsbyteri manus non imponunt aliis ordinandis Præsbyteris. 2. quod nulla legantur apud ipsos tradi instrumenta: panis enim, sive consecratus dicatur, sive non, post completam Ordinationem apud ipsos porrigitur. 3. pariter non usurpant Græci verba ista: *Accipe potestatem offerendi sacrificium &c. Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata &c.* sed una & eadem oratione utramque Præsbyteratus potestatem exprimunt & conferunt. 4. denique nulla unctionis apud eos mentio, in consecratione Præsbyterorum.

Controversia igitur est inter Theologos de ritu, in quo præcise essentialis materia & forma Præsbyteratus reponi debeat.

Quatuor vero circumferuntur ea de re Scholasticorum opiniones, de quibus Vasquez disput. 239. cap. 2. Morinus Exercitatione 7. cap. 1. & nos superius ad Quæstionem hujus Tractatus primam, ubi generatim de materia & forma Sacramenti Ordinis differebamus. *Pag. 550. 3. To. in 3. part. 8. S. Thom.*

Prima, solam manus impositionem pro materia, & solam orationem pro forma Præsbyteratus assignat.

Secunda, solam instrumentorum porrectionem, calicis nempe cum vino, & patenæ cum superposita hostia, cum istis verbis: *Accipe potestatem offerendi sacrificium &c. Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata &c.* putat esse essentialem materiam & formam; manus vero impositionem cum adjuncta oratione, accidentalem esse, ac pure cœremonialem.

Tertia, tum impositionem manus cum oratione, tum porrectionem instrumentorum cum verbis adjunctis admittit: sed cum triplex occurrat in ritu Ordinationis Præsbyterorum manus impositio; prima quæ fit initio ab Episcopo & Præsbyteris præsentibus, sine ullis verbis: altera, quæ immediate sequitur & adjunctam habet orationem quam pronuntiat Episcopus; tertia denique quæ fit sub finem Missæ ab Episcopo cum his verbis: *Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata, remittentur eis &c.* disputatur inter patronos tertiæ hujus sententiæ, quænam ex illis impositionibus manus, sit essen-

tialis:

tialis : alii solam ultimam, alii vero solam secundam quæ sociam habet orationem, essentialem esse contendunt.

Rursus; cum porrectio instrumentorum sit & natura sua, & etiam in ritu Ordinationis tempore distincta ab impositione manus, quæritur utrum unaquæque partialis materia cum sibi adjuncta pariter forma partiali, suum peculiarem producat effectum, seu specialem tribuat potestatem & quidem independentem, ita ut nullo in casu materia prius tradita effectum posteriori supplere possit. V. gr. cum Episcopus tradendo calicem cum vino, & patenam cum hostia, dicit : *Accipe potestatem offerendi sacrificium*; quæritur utrum ea actione conferatur potestas sacrificium offerendi; sicut pariter cum postea idem Episcopus imponendo manus ait : *Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata, remittuntur eis*; utrum conferatur potestas dimittendi peccata a priori distincta & independens, quæ suppleri nullatenus possit per priorem materiam & formam; ita ut si eo intervallo temporis, quod interjacet inter utramque actionem, moreretur Episcopus, ordinatus Præsbyter haberet quidem potestatem offerendi sacrificium, non vero dimittendi peccata, nisi alius Episcopos suppleret materiam & formam illam partialem quæ defuerat. Iterum quærunt, an per quamlibet illam materiam & formam partialem producatur partialis character, & ex partialibus illis characteribus unicus totalis exsurgat; an vero unicus statim per primam actionem producatur, qui per subsequentem extendatur dumtaxat ad novam aliquam potestatem, seu novum ministerium exercendum.

Quarta denique opinio censet ipsam unctionem esse materiam essentialem Præsbyteratus. Sententiam hanc amplexus est Cardinalis Hosius.

Dissimulandum non est, ex his opinionibus primam simpliciorem videri, nec tot nodis & incidentibus aliunde quæstionibus implicatam esse.

CONCLUSIO.

Materia essentialis Præsbyteratus est sola manus impositio, sola oratio forma.

Non est quod hic immoremur in congerendis argumentis quibus Conclusionis nostræ veritas elucescat & demonstretur, ea enim jam exposuimus initio hujus Tractatus. Nonnulla hic dumtaxat breviter adjicienda, ut mox propositis quæstionibus occurratur.

Quæres igitur 1. quænam impositio manus ex tribus enumeratis habenda sit pro essentiali materia Præsbyteratus.

Resp. nec primam, nec tertiam, sed secundam dumtaxat videri essentialem materiam Præsbyteratus.

I. Quia quæ ordine prima est manus impositio, nulla habet adjuncta verba, observat enim Pontificale Romanum, Episcopum dum manus imponit, nihil dicere; non igitur materiæ essentialis rationem habet.

II. Quæ ordine tertia & postrema fit versus finem Missæ cum istis verbis : *Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata &c.* supponit jam consecratos Sacerdotes; siquidem simul cum Episcopo verba consecrationis Eucharistiæ pronuntiarunt, & reipsa Christi corpus consecrarunt : non est igitur essentialis materia.

Pag. 135. num. 2. Addit Morinus Exercitatione 7. cap. 2. totam illam cæremoniam, & secundum materiam, & secundum formam, & secundum circumstantias, mille ducen-

ducentis annis incognitam fuisse in Ecclesia Dei, & in nullis Libris Ritualibus ante hoc tempus legi, licet copiosi sint, & singulos ritus sigillatim describant. Imo notat Major, qui an. 1516. Commentarios suos in 4. Sentent. Parisiensis edebat, in multis Ritualibus Libris, juxta quos multæ tunc temporis Ecclesiæ Ordines conferebant, deesse istam manus impositionem cum verbis relatis. Deerat pariter in Ecclesia Hispal. an. 619. cum querelæ delatæ sunt ad Concil. Hispal. II. de Ordinatione Præsbyteri, in qua unus Præsbyter orationem pronuntiaverat, eo quod Episcopus præ oculorum dolore eam legere non potuisset: qui enim opus fuisset illi Episcopo Præsbyteri ministerio ad legendam formam Ordinationis, si in istis paucissimis verbis posita fuisset: *Accipe Spirtum sanctum, quorum remiseris peccata &c.* memoriter enim illam haud dubie protulisset, cum sit brevissima, & communissima, quæ nulli Præsbytero, nedum Episcopo, incognita esse non poterat? nullibi pariter apparent illa verba apud Græcos in Ordinatione Præsbyterorum. Hæc igitur tertia impositio manus, cum verbis istis: *Accipe Spiritum sanctum*, ad pompam & solemnitatem dumtaxat Ordinationis pertinet, & ad majorem potestatis jam collatæ significationem, ac demonstrationem.

Sola igitur manus impositio, quæ ordine secunda occurrit in Pontificali Romano, & quæ adjunctam habet orationem Episcopi, videtur essentialis. Hæc videtur esse mens Conc. Trid. Sess. 14. c. 3. *ubi Extremæ unctionis ministros docet esse solos Episcopos, aut Sacerdotes ab ipsis rite ordinatos per impositionem manuum Præsbyterii*, hoc est per impositionem manus tum Episcopi, tum assistentium Præsbyterorum: ubi evidens est Concilium loqui de priore manuum impositione, nam in posteriore solus Episcopus manuum imponit. *Tom. 14. Conc. p. 822. E.*

Concilium pariter Carthaginense IV. Can. 3. mentionem facit illius impositionis manuum Præsbyterorum. *Præsbyter*, inquit, *cum ordinatur, Episcopo eum benedicente & manum super caput ejus tenente, etiam omnes Præsbyteri qui præsentes sunt, manus suas juxta manum Episcopi super caput illius teneant*. Non inde tamen existimaverim illam impositionem manuum ex parte Præsbyterorum assistentium plane essentialem esse, & ad substantiam Ordinationis pertinere: tum quia Præsbyteri non censentur ministri sacræ Ordinationis: tum quia nulla ipsi verba proferunt, nullam orationem pronuntiant. In signum igitur cooptationis & societatis ad simile ministerium illius, qui ordinatur ab Episcopo, Præsbyteri manus imponunt, cui cæremoniæ correspondet apud Græcos salutatio. *Tom. 2. Conc. p. 1199. E.*

Quæres 2. an quælibet partialis materia & forma suum peculiarem, distinctum & independentem effectum, ac partialem producat characterem, sicut paulo antea exposuimus.

Resp. negative: effectus enim non parti, sed toti tribuitur Sacramento. Materia quippe & forma in Sacramentis non operantur, nisi quatenus perficiunt totum morale compositum, quod Sacramentum vocamus, cui annexa est vis & efficacia: non igitur producitur effectus Sacramenti, sive unus sit, sive multiplex, nisi cum Sacramentum suis omnibus partibus essentialibus perfectum est, ac completum.

Non igitur partialis potestas, nec partialis character unicuique partiali materiæ vel formæ correspondet, sed totalis effectus; ac unicus character producitur, cum perfectum est essentialiter Sacramentum. Ex quo inferes, in ipsa potestate quæ datur offerendi sacrificium, contineri pariter potestatem dimittendi peccata; atque verba ista, quæ postmodum pronuntiat Episcopus,

ſcopus, *Accipe Spiritum ſanctum, quorum remiſeris peccata &c.* declarativa dumtaxat eſſe, ac magis expreſſiva poteſtatis jam datæ: eadem etenim actione confertur poteſtas in corpus Chriſti naturale & myſticum.

Fruſtra objicies exemplum Euchariſtiæ, quæ cum duplici partiali conſtet materia & forma, ſuus unicuique reſpondet diſtinctus effectus, nempe conſecratio corporis & conſecratio ſanguinis diſtincta. Namque ratio huius diverſitatis ex eo petitur, quod Euchariſtia ſit ſimul & ſacrificium & Sacramentum; atque ad rationem ſacrificii neceſſe ſit utramque ſpeciem ſeparatim conſecrari: ad Sacramenti vero integritatem ſufficit Euchariſtica ſub una ſpecie communio.

Dices 1. Conc. Trid. Seſſ. 23. Can. 4. ait, Epiſcopos non fruſtra in Ordinatione dicere: *Accipe Spiritum ſanctum*. Supponit igitur Synodus, per hæc ipſa verba conferri Spiritum ſanctum ad dimittenda peccata.

Reſp. nego conſ. Concilium etenim hoc Canone definire vult dumtaxat adverſus Novatores, per ſacram Ordinationem dari Spiritum ſanctum, & characterem imprimi; at per hæc ipſa verba quæ pronuntiat Epiſcopus: *Accipe Spiritum ſanctum &c.* gratiam infundi, nuſquam aſſeruit Synodus. Duo vero hæc diſtincta maxime ſunt, nempe non fruſtra ab Epiſcopo dici: *Accipe Spiritum ſanctum*; & per hæc ipſa verba dari Spiritum ſanctum: prius verum eſt, quia revera datur in Ordinatione ſacra Spiritus ſanctus, licet non detur præciſe virtute illorum verborum.

Inſtabis: Verba citata enuntiativa ſunt: quod ſi reipſa non operantur id quod ſignificant, falſa eſt enuntiatio.

Reſp. verba hæc enuntiare ſeu declarare expreſſius jam collatam auctoritatem: unde falſa non eſt enuntiatio, ſed declarativa & confirmativa rei jam peractæ.

Dices 2. Chriſtus reipſa ſuis Apoſtolis per diverſas actiones, ac diverſis temporibus conceſſit poteſtatem conſecrandi Euchariſtiam, & dimittendi peccata: iſtam poſt Reſurrectionem; illam in ultima Cœna. Quidni igitur Eccleſia diverſa actione in ordinandis Sacerdotibus duplicem illam conferat poteſtatem?

Reſp. neg. conſ. multa etenim fecit Chriſtus, ad quæ facienda in Sacramentis perficiendis, nulla lege adſtringimur. V. g. conceſſit Apoſtolis ſuis auctoritatem conſecrandi Euchariſtiam poſt cœnam, & per iſta verba: *Hoc facite in meam commemorationem*. An hæc obſervare tenemur, & neceſſaria ſunt abſolute? minime. Poſtea, & quidem actione diverſa, inſufflando ſcilicet, eiſdem Apoſtolis dedit poteſtatem dimittendi peccata. An inſufflatio jam neceſſaria eſt? non puto. Igitur nec pariter neceſſe eſt ut actione & tempore diſtincto conferatur in ritu Ordinationis Sacerdotum poteſtas dimittendi peccata; ſed, ut jam diximus, cenſetur ſimul dari cum poteſtate conſecrandi Euchariſtiam, licet poſtea magis evolute, ac explicite declaretur.

Quamquam dici poſſet, in ultima etiam Cœna, cum Chriſtus Sacerdotes inſtituit, eis non tantum ſacrificium offerendi, ſed & peccata dimittendi facultatem dediſſe radicalem & eſſentialem, ut ita dicam, ſed ligatam, ac ſuſpenſam uſque ad illud tempus, quo a morte exercitatus eos miſit per Orbem univerſum, dicens Joan. 20. v. 21. *Pax vobis: ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos ..... Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis &c.* Pari modo Sacerdotes cum accipiunt in ſua Ordinatione pote-

potestatem offerendi sacrificium, accipiunt quidem radicalem, & essentialem potestatem dimittendi peccata, sed ligatam ac suspensam, donec ab Episcopis mittantur, hoc est, ab illis jurisdictionem habeant omnino necessariam, ut peccata in tribunali Pœnitentiæ valeant dimittere.

Quæres 3. an unctio Præsbyterorum pertineat ad essentiam Præsbyteratus.

Resp. negative: tum quia non habetur in Scripturis: tum quia in usu nunquam fuit apud Græcos: tum quia tempore Nicolai I. nono scilicet sæculo, hæc unctio Romæ non erat in usu. Nam in Epistola 19. quam scribit iste Pontifex ad Rodulphum Bituricensem Episcopum, sic habet num. 3. *Præterea scisciṭaris, utrum solis Præsbyteris, an & Diaconibus, debeant, cum ordinantur, manus chrismatis liquore perungi: quod in sancta hac Romana, cui Deo auctore deservimus, Ecclesia, neutris agitur.*

Hunc Nicolai textum referunt Yvo Carnotensis in Decreto part. 6. c. 121. Gratianus dist. 23. c. 12. idque confirmant antiquissimi Libri Rituales Romani a Morino delati Exercitatione 6. qui unctionis Præsbyterorum mentionem non faciunt.

Hunc tamen ritum in Ecclesia Gallicana fuisse ab antiquo receptum, probat laudata mox Nicolai Epistola; confirmant Amalarius L. 2. de Officiis c. 12. Theodulphus Aurelianensis in Capitulari ad Ecclesiæ suæ Præsbyteros.

Quæres 4. quæ sint Præsbyterorum officia.

Resp. hæc breviter exponi ab Episcopo, in sermone quem ad Ordinandos convertit juxta Pontificale Romanum. *Consecrandi, filii dilectissimi, in Præsbyteratus officium*, ait, *illud digne suscipere, ac susceptum laudabiliter exequi studeatis. Sacerdotem enim oportet offerre, benedicere, præesse, prædicare, & baptizare. Cum magno quippe timore ad tantum gradum ascendendum est, ac providendum, ut cœlestis sapientia, probi mores, & diuturnæ justitiæ observatio ad id electos commendet &c.* *T. 8. Conc. p. 505. C.*

De variis Præsbyterorum gradibus.

Inter Præsbyteros alii sunt aliis gradu ac dignitate superiores, quales sunt Vicarii generales Episcoporum, Officiales, Archipræsbyteri, Archidiaconi, Pœnitentiarii, Theologi, Decani, Canonici, Parochi.

Vicarii generales.

Vicarius ille dicitur, qui alterius vices gerit, & implet officium: cum vero in Episcopo triplex sit potestas, Ordinis, jurisdictionis voluntariæ seu gratiosæ, & jurisdictionis contentiosæ: Vicarii opem in hoc triplici munere exercendo adsciscere sibi potest Episcopus: ad Ordines quidem conferendos nonnisi Episcopum, quod solent in Germania multi Principes Episcopali dignitate decorati; ad alia vero munia Præsbyteros advocare potest. Olim unus & idem simul erat Vicarius generalis Episcopi, Officialis, Archidiaconus, Pœnitentiarius; in unum enim, & eumdem hominem precario concurrebant omnia Episcopi officia: quoniam tempore unus dumtaxat erat, aut saltem non ita frequentes in unaquaque Ecclesia Præsbyteri, necesse erat, excepta Ordinatione, in eum Præsbyterum rejici omnem Episcopalem curam, quem Episcopus sibi Vicarium selegisset. Atque hoc sensu, quicumque coram Episcopo prædicabat, sacrificium offerebat, administrabat Sacramenta,

(quæ

(quæ omnia Præsbyteris vetita erant, nisi specialiter jubente ac permittente Episcopo) is Episcopi Vicarius generalis dici non immerito potest. Ita Goarius, patris Episcopi Nazianzeni; Basilius, Eusebii Cæsariensis; Chrysostomus, Flaviani Antiocheni; Augustinus, Valerii Hispalensis Episcopi fuere generales Vicarii. Ipsi etiam Chorepiscopi, idest ruris Episcopi, de quibus antea, nonnumquam Episcoporum urbis Vicarii a Scriptoribus Ecclesiasticis appellantur. Habes apud Sidonium Apollinarem ann. 490. Lib. 4. Epist. 11. expressam hujusce ætatis effigiem Vicarii generalis in Claudiano quem Mamertus Viennensis Episcopus ejus frater in partem sollicitudinis Episcopalis vocavit. *Episcopum*, inquit, *fratrem majorem natu religiosissime observans, quem diligebat ut filium; cum tanquam patrem veneraretur. Sed & ille suscipiebat hunc granditer, habens in eo consiliarium in judiciis, vicarium in Ecclesiis, procuratorem in negotiis, villicum in prædiis, tabularium in tributis, in lectionibus comitem, in expositionibus interpretem, in itineribus contubernalem*. Idem sonant non minus eleganter hæc Sidonii de eodem carmina.

Bibl. PP. Tom. 6. p.1295.C.

Antistes fuit in ordine secundo,
Fratrem fasce levans Episcopali:
Nam de Pontificis tenore summi,
Ille insignia sumpsit, hic laborem.

Vicarius generalis voluntariam dumtaxat seu gratiosam jam exercet Episcopi Jurisdictionem; ejusque dignitas prorsus distincta est ab Officiali, cujus est contentiosa jurisdictio, quæ actorem, reum, & judicem exigit. Unde observat Fevretius L. 3. tanquam ab usu appellari posse a sententia Vicarii generalis, quam servato fori strepitu, seu in figura judicii, intervenientibus actore, judice, & reo, pronuntiasset.

Art. 45. Regio in Comitiis Blesensibus Edicto sancitum est, ne quem Episcopus vel Archiepiscopus creare possit Vicarium generalem, vel Officialem, nisi qui in Theologia vel Jure Canonico gradus obtinuerit, & in Ordine Præsbyterali sit constitutus: neu possit Vicarius Episcopi, vel Officialis, sive sigilli, sive quampiam aliam firmam ab Episcopo obtinere. Vetat etiam ne Officiales, & ministri regii, vicariatus Episcoporum aut Prælatorum quorumvis accipiant, sive ad temporalia quælibet, sive ad spiritalia jura, sive ad collationem denique Beneficiorum, in eorum Episcopatibus, Abbatiis, & Prioratibus sitorum. Cum Valentinensis Episcopus anno 1632. duos ex Ordine Dominicano Regulares gradibus instructos elegisset in Vicarios generales, eis exauctoratis Gratianopolitanus Senatus ex Canonicis subrogavit eum, qui primum inter eos antiquitate locum tenebat, donec Episcopus ipse alios delegisset. Interpellavit iste Regium Concilium, muneri suo restituti sunt duo Dominicani. Edicto Herinci II. ann. 1554. vetiti sunt Episcopi ne Vicarios sibi generales adsciscerent, nisi in Gallia natos.

Art. 112. Ferme. Valence.

Litteræ quibus instituuntur ab Episcopis Vicarii generales, debent ab eo, ejusque secretario, ac duobus testibus subscribi, sigillo Episcopi muniri & in Acta publica referri, ut cum res postulat possint describi.

Quamvis Vicarii generales ad nutum Episcopi creari possint, & revocari, nihilominus non sine gravi causa destitui debent: ut enim ajunt Juris consulti, *in institutione beneficium est, in destitutione contumelia*, quæ non sine gravi causa viro in dignitate constituto inferenda est.

Mandatum Vicarii varis modis exspirat. 1. finito negotio ad quod erat mandatum specialiter datum. 2. morte naturali aut civili mandantis, depo-

sitio-

sitione aut resignatione ejusdem; eodem jure Episcopo suspenso vel excommunicato, facultas Vicarii suspenditur. 3. mandatum Vicarii finitur morte naturali aut civili Vicarii, vel renuntiatione illius tempestive facta.

Mandatum Vicarii ad Beneficia debet esse generale, non speciale, ne votum detur captandæ mortis: si quæ limitationes fiant, in mandato sunt exprimendæ, nam limitationes occultæ non valent, & mandato non derogant, ne fides mandati exhibiti quemquam decipiat. Vicarius nec sibi ipsi, nec Episcopo, a quo mandatum habet, conferre potest Beneficium.

Concil. Trid. Sess. 24. c. 16. præscripsit Capitulis Ecclesiarum Cathedralium, ut intra octo a morte Episcopi dies, Vicarium generalem aut Officialem eligant in Canonici Juris palæstra versatum, Doctorem aut Licentiatum.

Observat Thomassinus, de veteri, & nova disciplina Ecclesiæ circa Beneficia part. 1. L. 2. c. 8. sæculo decimo tertio universim invaluisse morem creandi in singulis Episcopatibus Vicarium generalem: in Concil. Lateran. sub Innocentio III. statutum fuisse, ut si qua in urbe vel Diœcesi essent populi plures, non una lingua, diversis moribus, aliis, & aliis Ecclesiasticis ritibus, totidem ab Episcopo constituerentur Vicarii generales, qui singulis adminicula salutis necessaria omnia suppeditare possent.

Officiales.

Officialis Episcopi ita dicitur, quod Episcopi officio fungatur in exercenda contentiosa ipsius jurisdictione, in qua necesse est intervenire actorem, reum, & judicem. Talem Ecclesiæ suæ jurisdictionem Christus concessit, cum dixit S. Petro: *Pasce oves meas*. Hanc agnovit S. Paulus, cum in prima ad Timoth. Epist. c. 5. v. 19. ait: *Adversus Præsbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus vel tribus testibus.* *Joan. 3. v. 17.*

Ad Officialem pertinet cognitio causarum cum civilium, tum Ecclesiasticarum, Clericorum. *Nullus Clericus*, ait Concilium Matisconense I. Can. 8. *ad Judicem sæcularem quemcumque alium fratrem de Clericis accusare, aut ad causam dicendam trahere quocumque modo præsumat; sed omne negotium Clericorum, aut in Episcopi sui, aut in Præsbyterorum, vel Archidiaconi præsentia finiatur.* *T. 3. Conc. p. 968. C.*

Sunt tamen casus aliqui, privilegiati dicti, quid apud nos djiudicari ab Officiali non possunt, nisi vocato Judice civili causarum criminalium, qui ea de causa ad forum Ecclesiasticum transferre se tenetur, ut una cum Officiali litem instruat ac dijudicet.

Jam ab ipso labente sæculo sexto usus obtinuit, ut certarum causarum cognitio ad utriusque simul Prætorem deferretur. Anno enim 585. Conc. Matisconense I. Can. 12. sic statuit: *Quoniam provisioni nostræ, Deo auctore, causæ principaliter viduarum, & pupillorum sunt commissæ ... decernimus, ut Judices non prius viduas, & pupillos conveniant, quam Episcopo nuntiarint, cujus sub velamine degunt. Quod si Episcopus præsens non fuerit, Archidiacono vel Præsbytero cuidam ejus, ut pariter sedentes communi deliberatione causis eorum terminos figant.* *Ibid. p. 985. B.*

Concilium Tridentinum Sess. 24. cap. 20. rationem præscribit tractandi causas ad forum Ecclesiasticum pertinentes.

Tenentur Officiales apud nos, lites instruere ac componere ad formam quam præscribunt Regum nostrorum Edicta: sic pax & consensio inter utramque auctoritatem conciliatur ac fovetur. Ut enim ait Arnulphus Episcopus Lexo-

Bibl. PP. Tom. 12. p. 1335. B. Lexoviensi in Epistola ad Alexandrum III. *quasi quibusdam sibi invicem complexibus dignitas Ecclesiastica, & Regalis occurrunt; cum nec Reges salutem sine Ecclesia, nec Ecclesia pacem sine ptotectione regia consequatur.* Lege amplam de Jurisdictione Ecclesiastica Disceptationem Tom, 1. Commentariorum Cleri Gallicani pag. 726. & seq.

Jurisdictionem suam olim per sese exercebant Episcopi, quam postea usu communi, qui versus sæculum decimum tertium invaluit, Vicariis suis Officialibus delegarunt. Ex quo sequitur, munus istud ex sese perpetuum non esse nec irrevocabile, sed precarium, quod ad nutum Episcopi revocari potest, sicut multis Edictis regiis ac Senatus consultis declaratum sæpius fuit. Plura de Officialium juribus ac officiis lege in Conventu Melodunensi Ecclesiæ Gallicanæ an. 1579. Tom. 1.commentariorum Cleri Gallicani p. 464. & in Statutis Conventus anni 1608. ibid. Tomo 2. pag. 1. & seq. Lege quæ de hoc ipso argumento scripsit Thomassinus: de Beneficiis part. 1. L. 2. cap. 8. & 9.

Archipræsbyteri.

Archipræsbyteri, qui & Protopræsbyteri a Græcis dicebantur, quo nempe Præsbyterorum primi forent, primas honoris ac dignitatis sedes inter alios Præsbyteros occupabant. Hæc vero consessus prærogativa iis vulgo concedebatur, qui Ordinatione antiquiores erant. Cum enim provectæ ætatis debeat esse Præsbyter, unde & ejus ducitur nomen; debuit certe is, qui inter Præsbyteros primus erat, etiam ætate provectior esse: ætas autem cujusque ab Ordinationis die computabatur, qui pro solemni natalitioque die a Præsbyteris, sicut & ab Episcopis, habebatur. *Præsbyteri*, ait S. Leo Epistola 18. alias 5. *in eo ordine permaneant, quem unicuique Ordinationis suæ tempus ascripsit.* Inde est, quod Synodus Milevitana II. an. 416. Can. 14. jussit, *ut quicumque deinceps ab Episcopis ordinantur, Litteras accipiant ab Ordinatoribus suis, manu eorum subscriptas continentes Consulem & diem, ut nulla altercatio de posterioribus vel anterioribus oriatur.* [Tom. 1. p. 469. c. 2.] [T. 2. Conc. p. 1541. C.]

Aliquando tamen hæc consessus prærogativa, virtutis ac meriti, non ætatis solummodo pretium fuit ac merces: auctor enim est Liberatus, abdicato Dioscoro in Conc. Chalced. electum in ejus locum fuisse Proterium; propterea quod illum Dioscorus Archipræsbyterum creasset, ac præfecturam ei mandasset Ecclesiæ Alexandrinæ, cum ad Concilium proficisceret. Porro si Archipræsbyter semper fuisset ille, qui cæteros Ordinationis antiquitate præcederet, necesse non fuisset, ut Proterius a Dioscoro eo in gradu constitueretur.

Suum singulis Cathedralibus in Latina Ecclesia Archipræsbyterum fuisse testatur S. Hieronymus in Epistola ad Rusticum: *Singuli*, inquit, *Ecclesiarum Episcopi, singuli Archipræsbyteri, singuli Archidiaconi, & omnis Ordo Ecclesiasticus suis Rectoribus nititur.* [T. 4. p. 2. p. 775.]

Officium Archipræsbyteri assignat Conc. IV. Carthaginense Can. 17. *ut nempe Episcopus gubernationem viduarum & pupillorum & peregrinorum, non per seipsum, sed per Archipræsbyterum aut per Archidiaconum agat.* Multa & alia incumbebant Archipræsbyteris officia, unde non immerito observat Thomassinus, de Discipl. par. 1. L. 1, cap. 3. & 6. Archipræsbyterum fuisse quasi Vicarium generalem Episcopi, ac veluti proprium ejusdem Cathedralis Ecclesiæ Parochum, quæ sola sæculis aliquot in Episcopali civitate fuit Ecclesia. Archidiaconis subditi erant, utpote quibus Episcopi jurisdictio [T. 2. Conc. p. 1201. C.]

dictio demandata esset: *Archipræsbyter*, ait Isidorus Hispalensis Epistola ad Lucifredum Cordubensem Episcopum, *se esse sub Archidiacono, ejusque præceptis, sicut Episcopi sui, sciat obedire: & quod specialiter ad ejus ministerium perinet, super omnes Præsbyteros in ordine positos curam gerere, & assidue in Ecclesia stare: & quando Episcopi sui absentia contigerit, ipse vice ejus Missarum solemnia celebret, & Collectas dicat, vel cui ipse injunxerit.* Pag. 616. col. 1.

Erant & in agris Archipræsbyteri, qui & Decani rurales dicebantur, quorum generali & communi curæ; ac sollicitudini nonnullæ rusticanæ Ecclesiæ concredebantur, qui earum Parochos in officio continere, certis temporibus ad congregationem cogere, cum iis de rebus Ecclesiasticis sermonem conferre tenebantur: dicti etiam Decani Christianitatis, quod nempe iis præficerentur ruris Ecclesiis, in quibus Christiani renascebantur, hoc est conferebatur Baptismus. Multum crevit, & ultra præscriptos limites sese aliquando effudit Archipræsbyterorum auctoritas, qui & officiales, ac cæteros Ecclesiastici fori administros assumebant, ac contentiosam exercebant jurisdictionem: verum repressi illi sunt, ac umbra tantum & figura jurisdictionis ipsis subinde reservata fuit. Quin ambitione, & avaritia nonnulli inter eos abrepti, vacantium Ecclesiarum fructos usurpabant: *Tollenda est prava omnino consuetudo*, ait Synodus Ticinensis an. 855. *quæ in nonnullis locis oriri cœpit; quia nonnulli Archipræsbyteri, vel aliorum titulorum custodes, fruges, vel aliarum Ecclesiarum reditus ad proprias domos abducunt.* Atque hæc forsan sunt, ait Thomassinus part. 1. l.2. c.5. n.9. prima exordia deportuum, seu annatarum, quas solvunt Pastores suo viduatæ Ecclesiæ: cum nempe Archipræsbyteri vel Archidiaconi, vacantium Ecclesiarum custodiæ præfecti: earum fructus suam in domum curabant deportari, unde fortassis Gallis nostris *deportuum*, *Deport*, vocabulum. Plura de hoc argumento lege apud jam laudatum Thomassinum in Opere de veteri & nova disciplina de Beneficiis part. 1. L. 2. cap. 3. 4. 5. & 6.

T.8.Conc. p. 148. B. Pavie, a Ticino fluvio præterlabente Ticinum dictum. *Deport.* unde dicitur. *Pag.* 311.

Archidiaconi.

Sicut Archipræsbyter primus erat inter Præsbyteros; ita & Archidiaconus inter Diaconos.

Archidiaconns Episcopi oculus dicebatur, & manus, cujus nempe jurisdictionem tum voluntariam tum contentiosam olim excercebat, tanquam ipsius in omnibus Vicarius generalis. *Archidiaconus*, ait Jus Canonicum lib. 1. Decretal. Gregorii titulo 23. cap. 1. *post Episcopum sciat se vicarium esse ejus in omnibus, & omnem curam in Clero .... ad se pertinere, sive de eorum conversatione, sive honore & restauratione Ecclesiarum, sive doctrina Ecclesiasticorum, vel cæterarum rerum studio; & delinquentium rationem coram Deo redditurus est.* Quæ primum fuit ex Episcopi delegatione Archidiaconis commissa auctoritas ac jurisdictio, longo usu ac quadam præscriptione subinde propria & ordinaria evasit, ac in tantum excrevit licentia & usurpatione aliquorum, ut post annum millesimum, ait Thomassinus, Episcopi ad se revocaverint suam jurisdictionem, eamque Officialibus, ac generalibus Vicariis concrediderint.

Archidiaconi ex solo Diaconorum Ordine assumi olim poterant, atque sua dignitate & jurisdictione, qua etiam in Præsbyteros gaudebant, utpote ab Episcopis delegati, excidebant, si ad Præsbyterii gradum promoverentur,

qua in re sibi injuriam fieri existimabant: *Certe qui primus fuit ministrorum* ait S. Hieronymus, *quia per singula concionatur in populos, & a Pontificis latere non recedit, injuriam putat, si Præsbyter ordinatur*. Hinc est quod Anatolius Episcopus Constantinopolitanus Aetium Archidiaconum, intrepidum illum Flaviani Patriarchæ defensorem, & ob infractam animi constantiam sibi invisum, ut a se removeret, Præsbyteratu initiavit. Gravate tulit Leo Papa hanc fraudem, nec de illa siluit in datis ad Imperatorem, & ad Anatolium ipsum Litteris, ubi declarat, quam improbum, & præposterum sit, optime meritum de Ecclesia virum augere, ut minuas, extollere, ut deprimas. Inde quoque est, ut Petrus Blesensis Archidiaconus Londinensis, urgente Episcopo ut pateretur se Præsbyterum ordinari, diu obstiterit, ac recusaverit, scripta ea de re Epistola n. 123. ad Episcopum Londinensem, ubi inter cœtera hæc ad propositum nostrum accommodata scribit: *Porro*, inquit, *dignitatis turbato ordine, Archidiaconi hodie Præsbyteris præeminent, & in eos vim & potestatem suæ jurisdictionis exercent. Ea propter Archidiaconum & Præsbyterum promoveri, non est honorem ejus augeri, sed minui*. Cessit nihilominus postea Petrus Blesensis Episcopi votis, ac se Præsbyterum creari permisit, ut patet ex Epistola ipsius 139. Jamdiu est, ex quo immutata fuit hæc disciplina, atque Archidiaconis injunctum, ut Præsbyterii gradum assequantur. Jubet quoque Synodus Trid. Sess. 24. cap. 12. ut quantum fieri potest, Doctores sint in Theologia, vel in Jure Canonico Licentiati.

Pag. 188. col. 1.

Hæc Archidiaconorum officia in veteribus monumentis notantur. I. Archidiaconus Clericorum minorum dux erat: rector ac magister, ejusque domum illi, ut Scholam eruditionis, & pietatis sanctissimam, frequentabant. Majorinum, qui Cæciliani Carthaginensis Archiepiscopi adversarius postea fuit infensissimus, discipulum ejusdem olim fuisse affirmat Optatus, dum Archidiaconus esset Cæcilianus, Majorinus, vero Lector, Paulinus, ille ipse qui vitam scripsit Ambrosii, cum inter minores Clericos versaretur adhuc, & Notarium ageret Ambrosii, sub disciplina Casti Diaconi degebat.

Optatus l. 1.

Carthaginense Concilium IV. hanc provinciam Archidiaconis imponit, ut minores Clericos ea induant scientia quæ illis ad sua officia adimplenda necessaria est: *Ostiarius*, inquit Can. 9. *cum ordinatur, postquam ab Archidiacono instructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat conversari*. Gregorius denique Turonensis, de gloria Martyrum lib. 1. c. 78. de Joanne Archidiacono sic loquitur: *Erat Archidiaconus Joannes nomine, valde religiosus, & in Archidiaconatu suo studium docendi parvulos habens*.

T. 2. Con. p 1200. D.
P. 809. A.

II. Conc. Carthag. IV. Can. 5. 6. & 9. jam citato explicat Archidiaconi officia in Ordinationem Clericorum inferiorum: ejus nempe est porrigere instrumenta sacra suæ cujusque signa Ordinationis. Addit & aliquid majus Hieronymus Epistola ad Evagrium seu Evangelium. Romæ Præsbyteros ad testimonium Archidiaconi ordinari, quod S. Doctori minus probatur: unde forsan Diaconi ansam arripuerant efferendi se supra Præsbyteros. Porro res tota in eo versabatur, ut Archidiaconi inquirerent in vitam & mores eorum quos ordinandos Episcopo sistere debebant. Dicebant de Ordinandis testimonium Laici omnes, Clerici minores apud Archidiaconum; quibus ille auditis, proponebat Episcopo, quibus testimonia publica suffragarentur. Extat & in Pontificali Romano vestigium hujus antiquæ disciplinæ: offert enim Episcopo Archidiaconus eos, quos postulat Ecclesia ordinari.

T. 4. p. 803

III. Statuit idem Conc. Carthag. IV. cap. 17. aut Archidiaconi vel Archi-

præsbyteri viduarum ac pupillorum curam habeant; quod ministerium ipsis Diaconis primum fuit ab Apostolis commissum. T. 2. Conc. p. 1201. C.

IV. Scribit Leo Papa Epistola 84. alias 57. Anatolium Archidiacono suo credidisse *dispensationem totius causæ, & curæ Ecclesiasticæ*: quo nomine intelligenda venit omnis administratio jurisdictionis, tum voluntariæ, tum contentiosæ. T. 1. p. 60. cap. 2.

Isidorus Hispalensis Epistola ad Ludifredum Episcopum, varias Archidiaconorum functiones his verbis enumerat: *Archidiaconus*, inquit, *imperat Subdiaconis, & Levitis ... Quis Levitarum Apostolum, & Evangelium legat? quis preces dicat, seu Responsoria in Dominicis diebus aut solemnitatibus decantet? Sollicitudo quoque Paræciarum, & ordinatio, & jurgia ad ejusdem pertinent curam: pro reparandis Diœcesanis Basilicis ipse suggerit Sacerdoti: ipse inquirit Paræcias cum jussione Episcopi, & ornamenta, vel res Basilicarum, & Paræciarum gesta: & libertatum Ecclesiasticarum Episcopo idem refert. Collectam pecuniam de communione ipse accipit, & Episcopo defert, & Clericis partes proprias idem distribuit. Ab Archidiacono nuntiantur Episcopo excessus Diaconorum. Ipse denuntiat Sacerdoti in sacrario jejuniorum dies, atque solemnitatum, & ab ipso publice in Ecclesia prædicantur.* Hæc Isidorus de varietate & amplitudine officiorum Archidiaconi: nulla scilicet fere causa erat aut civilis aut Ecclesiastica, qua pulsantur Clerici, cujus ipse cognitionem ac judicium ad se non traheret. Ob. an. 63. Pag. 61. col. 2. C.

Verum postquam instituti ab Episcopis fuere Officiales fori Ecclesiastici Præfecti ac Judices, ad eos tota Episcopi contentiosa jurisdictio devoluta est; ita ut Archidiaconi causas tantum leviores cognoscant, quæ obiter in transitu & in cursu visitationis expediri possunt, ut dicitur cap. 5. De Officio Archidiaconi.

Conc. Trid. Sess. 24. de reform. cap. 3. jubet, ut Archidiaconi, cœterique ad quos pertinet, sibi subjectas Ecclesias visitent, atque hujus visitationis finem esse ait, *sanam orthodoxamque doctrinam, expulsis hæresibus, inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere*. Ibidem modum visitationis præscribit, *ut nempe paterna charitate, ac modesto equitatu famulatuque, debita tamen cum diligentia, & absque inutilibus sumptibus perficiatur &c.* Can. 20. ejusdem Sess. intercedit Archidiaconis cognitionem causarum matrimonialium & criminalium: *Causæ*, inquit, *matrimoniales, & criminales, non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum judicio etiam visitando, sed Episcopi tantum examini, & jurisdictioni relinquantur; etiamsi in præsenti inter Episcopum, & Decanum, seu Archidiaconum aut alios inferiores, super causarum istarum cognitione lis aliqua in quacumqe instantia pendeat.* T. 14. Conc. p. 882. D. Ibid. Ib. p. 893. A. B.

Denique Sess. 25. de reform. cap. 14. eisdem Archidiaconis vetat, ne Clericorum concubinariorum causam dijudicent; quam uni Episcopo reservat, & quidem sine strepitu, & figura judicii, & sola facti veritate inspecta, terminandam. Ibid. pag. 914. C.

In quibusdam Gallicanis Ecclesiis usu antiquo, ac recepta consuetudine Archidiaconi vacantium Paræciarum fructus suos faciunt, atque recens delectos Pastores in possessionem earumdem inducunt.

Pœnitentiarii.

Primis Ecclesiæ initiis cum nondum tam numerosa foret plebs Chri-

ſtiana, Epiſcopi per ſeſe Fidelium confitentium peccata excipiebant: at ſubinde tum propter varias ac multiplices eorum curas, tum propter infinitam pene confitentium multitudinem, onus illud in Præsbyteros rejecerunt.

Antiqua eſt Pœnitentiarii apud Græcos inſtitutio, de qua Socrates lib. 5. Hiſt. c. 19. *Epiſcopi*, inquit, *Pœnitentiarium Præsbyterum albo Eccleſiaſtico adjecerunt, ut qui poſt Baptiſmum lapſi eſſent, coram Præsbytero ad eam rem conſtituto, delicta ſua confiterentur*. Et Sozomenus lib. 7. c. 16. *Ex Præbyteris aliquem*, inquit, *qui vitæ integritate ſpectatiſſimus eſſet; & taciturnitate, ac prudentia polleret, huic officio præfecerunt*. Quamquam autem idem Hiſtoricus ibidem aſſerat, Occidentalibus Eccleſiis præcipue vero in Romana, eumdem morem obſervari, non ita tamen intelligas quaſi ab omni ævo fuerit in Eccleſia Cathedrali Pœnitentiarius, cujus iſtæ partes fuerint, confeſſiones audire, indicere pœnitentias, pœnitentes abſolvere: conſtat enim nonniſi poſtremis temporibus inſtitutum fuiſſe ejuſmodi ad rem pœnitentiariam Vicarium Epiſcopi generalem; prioribus autem quinque ſexve ſæculis penes Epiſcopum ſolum erat Pœnitentiæ publicæ adminiſtratio. Ita Concilium Carthaginenſe III. Can. 31. & 32. ſtatuebat, *ut pœnitentibus ſecundum peccatorum differentiam, Epiſcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur. Ut Præsbyter inconſulto Epiſcopo non reconciliet pœnitentem; niſi abſente Epiſcopo, & neceſſitate cogente*.

Thom. lib. 2. c. 7. 10. P. 278. C.

P. 726. C.

T. 2. Conc. p. 1171. D. E.

Concilium Lateranenſe IV. ann. 1215. Can. 10. præcipit in Cathedralibus Eccleſiis viros idoneos ordinari quos Epiſcopi poſſint coadjutores, & cooperatores habere non ſolum in prædicationis officio, verum etiam in audiendis confeſſionibus, & pœnitentiis injungendis.

T. 11. Conc. pag. 161.

Concilium vero Tridentinum Seſſ. 24. de refor. cap. 8. de eodem Pœnitentiario in omnibus Eccleſiis Cathedralibus inſtituendo hæc ſtatuit: *In omnibus etiam Cathedralibus Eccleſiis, ubi id commode fieri poterit, Pœnitentiarius aliquis cum unione Præbendæ proxime vacaturæ, ab Epiſcopo inſtituatur, qui Magiſter ſit, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia vel Jure Canonico, & annorum quadraginta; ſeu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur; qui dum confeſſiones in Eccleſia audiet, interim præſens in Choro cenſeatur*. Hæc Synodus.

T. 14. Conc. p. 885. A.

Pœnitentiarii partes ſunt, loco Epiſcopi confeſſiones audire, congruam imponere pœnam, & a caſibus Epiſcopo reſervatis abſolvere.

Obſervat Fevretius Lib. 4. de abuſu c. 3. n. 30. munus Pœnitentiarii, & Promotoris ab uno, & eodem exerceri non poſſe; adeo diſparia ſunt, ac parum cohærentia utriuſque ſimul officia: Promotor quippe delatoris parte exequitur in externo foro, ac velut publicus diſciplinæ cenſor, & vindex criminum vindictam publicam exigit; Pœnitentiarius econtra occultus eſt in foro conſcientiæ judex, qui malos abſcondi cupit, non declarari, confeſſos abſolvi deſiderat, non damnari.

Theologi.

Inter munia Epiſcoporum, non infimum ſane locum tenet inſtructio ſeu doctrina qua ſuos debent informare Clericos cœteroſque ſibi ſubjectos Fideles; ipſi etenim concreditum eſt fidei depoſitum, quod & illibatum cuſtodire & tradere tenentur. Eo tamen ut ſe levarent onere, viros in ſacris Litteris eruditos delegerunt, quibus docendi officium impoſitum eſſe voluerunt,

sunt, quos Theologos appellamus. Jam primis temporibus celeberrima fuit Schola Alexandrina, de qua Eusebius l. 5. Hist. cap. 10. Archidiaconis istud docendi officium olim incubuisse jam observavimus.

Concilium Lateranense III. an. 1179. constituit ut in Cathedralibus Ecclesiis assignaretur aliquod Beneficium præceptori, qui in communi gratis Clericos omnes & pauperiores quosvis sacra doctrina imbueret. Verum cum tam salubre statutum accurate servatum non fuisset, Innocentius III. in quarto Lateranensi Concilio ann. 1215. statuit 1. ut Episcopus cum suo Capitulo in unaquaque Cathedrali ad erudiendos Clericos grammatices Magistrum eligeret. 2. ut in aliis quoque Ecclesiis eligeretur, ubi reditus ad hoc sufficerent. 3. ut in Ecclesia Metropolitana esset Theologus qui sacras Scripturas interpretaretur, & ea edoceret omnia, quæ ad animarum salutem conducunt. 4. ut Præbendæ unius reditus cum præceptori grammaticæ, tum Theologo assignentur, non eo quidem consilio, ut in Canonicorum Collegium illi adoptentur, sed ut quamdiu docendi partes adimplebunt, hoc se sustenteat annuo reditu. Honorius III. S. P. ut facilius Metropolitana quævis Ecclesia Theologum sibi comparet, Cap. *Super specula. De Magistris*; edixit ut Capitula juniores Canonicos ad Universitates frequentandas mitterent, veniamque ipsis fecit residentiæ, tum Clericis studentibus, tum Magistris Theologiam docentibus. Idem privilegium confirmavit Synodus Trid. Sess. 5. de refor. cap. 1. ubi postquam statuit, ut in singulis Cathedralibus Ecclesiis, imo & in Gymnasiis etiam publicis, Magister instituatur qui Scripturam sacram edoceat, addit: *Docentes vero ipsam sacram Scripturam, dum publice in Scholis docuerint, & scholares, qui in ipsis student, privilegiis omnibus de perceptione fructuum, Præbendarum, & Beneficiorum suorum, in absentia a jure communi concessis, plane gaudeant & fruantur*. Per Scripturam autem sacram, Theologiam Scholasticam tuto posse intelligi, ex pluribus Responsis Cardinalium interpretationi Concilii præfectorum ostendit cum bene multis aliis Canonistis Canonista celeberrimus Fagnanus in primam partem lib. 5. decret. pag. 204.

Tom. 10. Conc. p. 1518. C.

Tom. 11 Conc. p. 165.

Tom. 14. Conc. p. 754. E.

Decani Canonici.

Decanus dicitur qui decem viris præest: unde Decania territorium est in quod Decanus jurisdictionem aliquam habet.

A regimine monastico fluxit in Capitula Canonicorum dignitas Decanatus. Cum enim Monachorum multitudini regendæ unus non sufficeret Abbas, vel Prior, vel Præpositus, instituti sunt Decani, quibus Monachi decem gubernandi committebantur. *Opus sum*, ait S. Augustinus de moribus Ecclesiæ l. 1. c. 31. *tradunt eis quos Decanos vocant, eo quod sunt denis præpositi*. Ex quo manifestum est, plures in eodem Monasterio sicut & Capitulo fuisse aliquando Decanos, quibus eminebant Abbates, vel Præpositi.

Tom. 1. p. 10. E.

Cum autem prioribus temporibus Canonici communem degerent vitam, atque disciplinæ monasticæ quamdam referrent imaginem, qui inter eos primus post Episcopum sedebat, dicebatur vel Præpositus, vel Decanus: extincta vero postmodum in pluribus Capitulis Præpositi dignitate, sola remansit Decani dignitas. Sunt etiam & inter ruris Parochos, Decani rurales & Christianitatis dicti, quibus id muneris ab Episcopis injungitur, ut suæ Decaniæ Parochos ad congregationem certis temporibus vo-

vocent, atque generalem quamdam super illos curam habeant. Magna est istorum Decanorum cum Archipræsbyteris affinitas.

Canonici, quos Synodus Trid. Sess. 24. de refor. c. 12. appellat *Ecclesiæ senatum*, sic dicti sunt a Canone, quod nempe vel Canonicas regulas arctius observent; Canon enim græce, regula est; & Canonicus, regularis: vel quod in Canonem, seu matriculam Ecclesiæ relati sint; vel denique a canone frumentario seu sportulis ecclesiasticis ita dicti, quod stipendiis annuis vel menstruis ex Ecclesiæ reditibus provenientibus, alterentur: unde *sportulantes fratres*. Clericos appellat S. Cyprianus Epistola 66. Universa scilicet Ecclesiarum substantia in quatuor partes dividebatur, quarum unam Episcopus sibi retinebat; alteram Clerici pro officiorum suorum sedulitate obtinebant; tertia fabricis, quarta pauperibus & peregrinis erogabatur, ut legitur in Epistola Gelasii S. P. ad Episcopos Lucaniæ. Vide quæ Synodus Trid. Sess. 24. de reformatione c. 12. sapienter statuat circa officia Canonicorum.

P. 108. T. 4. Conc. p. 1195. c. 27. Tom. 14. Conc. p. 886.

Parochi.

Parochia seu potius Parœcia dupliciter apud Scriptores Ecclesiasticos sumitur. Interdum generaliter pro tota Diœcesi, ut apud Eusebium l. 1. c. 1. & aliis sexcentis in locis, & apud S. Cyrillum Catechesi 14. ubi loquens de S. Jacobo primo Jerosolymorum Episcopo, ait eum fuisse primum *hujus Parochiæ Episcopum*. Interdum autem Parochia strictius sumitur, non pro tota Diœcesi, sed pro particulari Ecclesia, in quam singuli Fidelium adscripti sunt: quo sensu Parochiæ nomen hic usurpamus. Parochus apud Scriptores profanos idem est, ac Præbitor; hoc est a præbendo dicitur; qui nempe Legatis publice Romam missis, cœterisque alicujus dignitatis hospitibus salem & ligna seu omnia necessaria præbebant; & inde & Copiarii dicti, quod omnium rerum copiam iis Legatis suppeditarent.

Thom. l. 2. c. 21. 22. 23. 24. 25. & 26. Vales. in notis ad caput 1. l. 1 Hist. Euseb. S. Cyril. p. 152. A.

Dissentiunt Eruditi in assignanda origine hujusce appellationis, cur scilicet Ecclesia, ad quam conveniunt Fideles, appellata sit Parochia. Valesius in notis ad caput 1. l. 1. Hist. Eusebii ait significationem hanc inde promanasse, *quod Ecclesia in terris* dumtaxat *inquilina sit*, advena & peregrina: *ejus autem patria & municipatus sit in Cœlo*.

Filesacus lib. 1. de Parœciis cap. 1. existimat ejusdem Ecclesiæ consortes vel vicinos παροίκους dictos, quæ vis est græci vocabuli: παροῖκεῖν vero appellatam eorum, qui eamdem Ecclesiam accolunt, viciniam. Alii vero cum doctissimo du Cange in Glossario, existimant Ecclesias a veteribus Christianis Parochias idcirco nuncupatas, quod cum Christiani in magnarum urbium viciniis conventus suos secreto agerent, eorum Ecclesiæ, seu conventus, non civitatis quidem dicerentur, sed viciniæ civitatis. Tituli frequenter etiam appellantur, sive quod Præsbyteri, qui ejusmodi Ecclesiis præficiebantur, titulum inde sumerent & nomen, sive quod illis Ecclesiis signa quædam religionis essent appensa, Fidelibus quidem, non vero Infidelibus cognita. Lege Glossarium D. du Cange & Thesaurum Suiceri.

Est igitur Parochia particularis Ecclesia certo quodam territorio definita, cui præest Præsbyter, dictus Parochus, seu Pastor, seu Rector, seu simpliciter & absolute Præsbyter talis Ecclesiæ; non enim olim ordinabantur Præsbyteri, nisi qui alicui Ecclesiæ addicti forent.

Exti-

Extitisse jam ab incunabulis Ecclesiæ Parochos, seu Præsbyteros Episcoporum cooperatores, certissima demonstrant antiquitatis monumenta. An. 164.

S. Polycarpus Epistolam suam ad Philippenses sic inscribit: *Polycarpus, & qui cum eo sunt Præsbyteri, Ecclesiæ Dei, quæ est Philippis.* Bibl. PP. Tom. 2. p. 104. H.

S. Ignatius in Epistola ad Ephesios, hortatur illos ut sint *subjecti Episcopo & Præsbyterio.* An. 108. Edition. Cottel. p. 854. B.

Cornelius S. P. in Epistola ad Fabium Antiochenum apud Euseb. l. 6. c. 43. ait Romæ tunc temporis fuisse Præsbyteros quadraginta quatuor, Diaconos septem, totidem Subdiaconos &c. An. 253.

S. Athanasius Apol. 2. *Mareotes*, inquit, *regio est Alexandriæ, in qua nunquam Episcopus fuit, aut Chorepiscopus; sed universæ hujus loci Ecclesiæ Episcopo parent Alexandrino, Præsbyteri autem singuli suos vicos habent.* P. 244. A. Tom. 1. p. 200. D.

S. Epiphanius adversus hæresim l. 2. hæresi 49. n. 1. *Quotquot*, inquit, *Alexandriæ catholicæ communionis Ecclesiæ sunt, uni Archiepiscopo subjectæ, suus cuique præpositus est Præsbyter, qui ecclesiastica munera iis administret, qui circa Ecclesias illas habitant, eorumque conventicula Vici, sive Lauræ ab Alexandrinis vulgo nominantur.* Asserit ibidem uni ex illis Ecclesiis præsuppositum fuisse *Arium*, alteri *Colluthum, Carponam, item & Sarmatam aliis.* Et vero compertum est Alexandrum Alexandrinum Episcopum ad Synodum Præsbyteros suos coegisse, in qua damnatus & ejectus est Arius hæresiarcha. Tom. 1. p. 727. D. Ibid. p. 828. C.

Innocentius I. Epistola 1. ad Decentium Episcopum Eugubinum, significat pariter suo tempore Præsbyteros seu Parochos, quorum curæ commissæ erant Ecclesiæ. *De fermento*, inquit, *quod die Dominica per titulos mittimus, superflue nos consulere voluisti, cum omnes Ecclesiæ nostræ intra civitatem sint constitutæ; quarum Præsbyteri quia die ipsa propter plebem sibi creditam nobiscum convenire non possunt, idcirco fermentum a nobis confectum per Acolythos accipiunt, ut se nostra communione, maxime illa die, non judicent separatos. Quod per Parochias fieri debere non puto, quia nec longe portanda sunt Sacramenta; nec nos per cœmeteria diversa constitutis Præsbyteris destinamus, & Præsbyteri eorum conficiendorum jus habeant, atque licentiam.* Tom. 5. Conc. p. 1147. B.

In quo S. P. Innocentii testimonio hæc observatione digna sunt.

I. In Diœcesi Romana tunc temporis nullas fuisse ruri Ecclesias seu Parochias constitutas; affirmante Innocentio, omnes suas Ecclesias intra civitatem esse constitutas: necesse nihilominus est aliquas fuisse in Territorio seu Diœcesi Decentii, alias inutilis fuisset ejus consultatio.

II. Omnes civitatis Præsbyteros die Dominica & aliis solemnioribus, Sacro, quod unicum celebrabatur ab Episcopo, interfuisse & Eucharistiam ab ipso percepisse: neque enim licebat his temporibus Præsbyteris Sacris operari coram Episcopo, nisi forte ille jussisset; & omnes Fideles ad Cathedralem, quæ fere unica erat & sola, Ecclesiam accedebant, Sacrum audituri, & Eucharisticæ communioni participaturi: cui disciplinæ locum dedit, tum paucitas Fidelium, tum maxime unitatis, pacis, & concordiæ servandæ studium: unde cum postea crevit Fidelium multitudo. S. Leo Epistola 11. alias 81. ad Dioscorum Episcopum Alexandrinum, permisit ut iteraretur Sacrificii incruenti oblatio. Qui vero Præsbyteri adesse non poterant, in signum communionis, ac charitatis mutuæ ad eos mittebatur fermentum, idest, juxta multorum interpretationem, de qua olim diximus, Eucharistia. To. 1. p. 457. c. 2.

III. Tunc temporis Parochorum curæ creditam fuisse plebem Christianam.

IV. Longe & per Parochias, idest alias adjacentes Diœceses, transmissum

non fuisse fermentum, *quia*, ait Innocentius, *longe non sunt portanda Sacramenta*.

V. denique, nec Præsbyteris per diversa Cœmeteria constitutis destinatum esse illud fermentum: quia illi privilegium & jus habebant Missam celebrandi & Sacramenta perficiendi, quod nempe longius a matrice & Cathedrali Ecclesia distarent, nec commode fieri posset ut aut illi accederent ad Sacrum quod perficiebat Episcopus, aut ad illos transferretur Eucharistia.

Cardinalium Origo.

Erant porro Parochi Episcopi Concilium, & Clerus Ecclesiæ Cathedralis, quales sunt etiamnum hodie, Titulorum, hoc est Parochiarum, quæ in Urbe Roma sunt, Præsbyteri, ac Diaconi Cardinales, ex quibus conflatum est sacrum illud Collegium, augustissimumq; Romę Consistorium, ac Concilium Papę.

Du Cange in Glossario. Hæc scilicet Cardinalium Ecclesiæ Romanæ origo fuit, ut hic obiter dicam. Ædes nimirum sacræ in civitatibus duplicis potissimum fuere generis: aliæ enim Parochiarum, uti nunc dicuntur, vice erant, quas Titulos vocabant, ad quas conveniebant Fideles divinas Liturgias audituri, & sacram Eucharistiam percepturi; aliæ dicebantur Diaconiæ, erantque publicæ quodammodo pauperum hospitales domus, quibus adjuncta erant Sacella, quæ Diaconiæ perinde nomen obtinuere.

Priori ædium sacrarum generi præerant Præsbyteri, alteri Diaconi: si quæ vero aliæ ædes sacræ essent in Civitatibus, Oratoria dicebantur, in quibus nec Baptismus celebrari, nec Sacramenta Fidelibus ministrari fas erat; sed tantum Missæ privatæ a Capellanis seu a Præsbyteris, quos locales nuncupabant, tanquam alicui loco addictos, fiebant. Ut igitur ab illis Oratoriis cœteræ ædes sacræ distinguerentur, Cardinales appellatæ sunt, seu Tituli cardinales, idest principales & præcipuæ, quemadmodum earumdem Præsbyteri, itidem Cardinales nuncupati sunt.

Præsertim vero id Romæ obtinuit: nam etsi Præsbyteri Cardinales universim appellentur Parochi, is potissimum titulus attributus fuit Præsbyteris, qui Titulis ejusdem Urbis addicti erant, idest Ecclesiis Parochialibus. Horum eximia semper fuit dignitas, ut qui S. Pontifici Sacra facienti, & in stationibus, ac processionibus adessent, eique ministrarent; quos ideo Præsbyteros sui cardinis vocabant, ut Leo IV. S. P. in Synodo Romana an. 853. & Joan. VIII. Epistolis 83. & 89. Quemadmodum etiam Diaconi Diaconiarum in iis muniis quæ Diaconorum officium spectabant, quos Cardinales etiam appellarunt, quod cum Præsbyteris Cardinalibus Summo Pontifici adessent, vel quod præcipui essent ex ordine Diaconorum. Hos Diaconos in cardine constitutos in Urbe Roma appellant Capitularia Caroli Magni lib. 1. c. 139. sed & ejusmodi Diaconias interdum in Titulos Cardinales Præsbyterorum erectas esse docet Baronius ad an. 603. n. 3. In suis vero Parochiis Cardinales Præsbyteros Romanos id muneris obiisse, quod cœteri Ecclesiarum Parochialium Præsbyteri, satis docet Constitutio Joan. VIII. de jure Cardinalium edita ab eodem Baronio ad an. 882. n. 8. Verum successu temporis Cardinalis appellatio, quæ omnibus Præsbyteris Titulorum communis erat, ad septem ex Episcopis Romanæ Diœceseos, imo & ad alios translata est. Sed hæc de Cardinalium origine obiter: ad Parochos redeamus.

Olim, sive ex privilegio, sive ex consuetudine, Parochos jus habuisse excommunicandi, multis constat Veterum testimoniis.

Con-

Constitutionum Apostolicarum Lib. 8. cap. 28. de Præsbytero hæc leguntur : *Præsbyter ... neque deponit; excommunicat autem eos quos habet infra se, si hujusmodi pœna teneantur.* Tom. 1. Conc. p. 439. C.

S. Hieronymus Epist. ad Heliodorum : *Mihi*, inquiebat, *ante Præsbyterum sedere non licet : illi, si peccavero, licet tradere me satbanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit.* To. 4. p. 2. p. 10.

S. Augustinus L. 3. contra Parmenianum cap. 2. *De ipsa congregatione laicorum*, inquit, *sive ab Episcopo, sive a Clero, vel quocumque Præposito, cui est potestas, eximitur.* Et Epistola 108. alias 255. meminit Præsbyteri qui Diaconum & Subdiaconum suum communione abstinuerat : *Propter reprobos, ac perversos mores*, inquit, *a Præsbytero suo excommunicatus.* To n. 9. p. 66. D. To. 2. p. 314. C.

Herardus Turonensis Archiepiscopus in Capitulari c. 121. prohibet *ne qui a Præsbyteris excommunicati sunt, ab alio recipiantur.*

Alexander III. in Epistola ad Episcopum Florentinum jubet servari interdicta & excommunicationum tela quæ justis canonicisque de causis Parochi vibrassent. *Mandamus*, inquit, *quatenus si quando Plebanus sancti Petri in Clericos vel Laicos parœcianos suos interdicti vel excommunicationis sententiam rationabiliter tulerit, ipsam facias inviolabiliter observari; & eam sine congrua satisfactione & absque ejusdem Plebani conscientia non relaxes.*

De hac Parochorum excommunicandi auctoritate ita sentiebat S. Thomas, ut colligitur ex qu. 22. art. 1. Supplementi. *Soli Episcopi*, inquit, *propria auctoritate, & majores Prælati secundum communiorem opinionem, possunt excommunicare. Sed Presbyteri Parochiales, nonnisi ex commissione eis facta, vel in certis casibus, sicut in furto & rapina & hujusmodi, in quibus est eis a jure concessum quod excommunicare possint. Alii autem dixerunt, quod etiam Sacerdotes possunt excommunicare, sed prædicta opinio est rationabilior.* Ita S. Thomas.

Verum quidquid sit de hoc Parochorum jure, sive ex privilegio, ac Episcoporum concessione, sive ex consuetudine illud habuerint, jamdiu est ex quo Episcopi, translata in Officiales suos contentiosa sua jurisdictione, revocarunt a Parochis hanc quam dederant ferendæ excommunicationis facultatem; una dumtaxat ipsis relicta, tanquam propria & ordinaria, prædicatione verbi divini, & Sacramentorum Baptismi, Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & Unctionis extremæ administratione.

ARTICULUS TERTIUS.

De Diaconatu.

Διάκονος græce idem est, ac minister: Duplici sensu ab Auctoribus ecclesiasticis usurpatur, lato scilicet, pro quocumque rei cujuslibet ministro; & stricto, pro ministro rei sacræ : quo posteriori sensu, Diaconatus nomen est in Ecclesia Ordinis, ac ministerii sacri.

Recte igitur definiri potest Diaconatus: *Ordo per quem datur potestas inserviendi seu ministrandi Episcopis vel Præsbyteris Sacra solemniter perficientibus.*

Diaconi ab Auctoribus ecclesiasticis sæpius Levitæ nuncupantur, nimirum ex similitudine Levitici ministerii, quod sacerdotio veteris Testamenti subserviebant. *Et ut sciamus*, inquit S. Hieronymus in Epistola ad Evagrium seu Evangelium, *traditiones Apostolicas sumptas de veteri Testamento, quod Aaron & filii ejus atque Levitæ in Templo fuerunt, hoc sibi Episcopi & Præsby-* T. 4. p. 3. p. 803.

Præsbyteri & Diaconi vindicant in Ecclesia. Sicut ergo sacerdotium novum veteri successit, ita ministerium Diaconorum ministerio Levitarum; sicut Levitarum in veteri Lege, ita & nunc Diaconorum officia ex officiis sacerdotalibus colligi & cognosci debent, cum ad hoc nati sint Diaconi, ut Sacerdotibus in suis obeundis officiis subserviant.

Circa Diaconatum duo sunt hic expendenda capita: primum, an Diaconatus sit Ordo, ac verum Sacramentum; alterum, quæ sit materia & forma Diaconatus.

An Diaconatus sit Ordo, ac verum Sacramentum.

Si Ordinis nomen dumtaxat usurparetur pro deputatione ad certa officia, non recusarent Novatores appellare Diaconatum Ordinem, nec ulla hic cum illis nobis lis esset aut controversia: verum totis repugnant viribus, cum dicimus Diaconatum esse verum Ordinem, ac Sacramentum quod certo ritu seu consecratione conferatur, & habeat annexam gratiæ sanctificantis promissionem: contendunt enim cum Calvino L. 4. Institutionis c. 5. parag. 15. *Pag. 402.* Diaconatum simplicem esse deputationem ad officium pure humanum, ac profanum, administrationem scilicet bonorum Ecclesiæ temporalium, eleemosynarum, ad curam viduarum, pupillorum, peregrinorum habendam; unde non perpetuos, sed temporarios dumtaxat & annuos volunt esse Diaconos, quos dicunt ad hoc unum primitus institutos, ut mensis communibus ministrarent.

Hanc Calvini sententiam temperare, ac emollire paululum sibi visus est Spalatensis L. 2. de Republica ecclesiastica c. 4. n. 55. & seq. ubi docet, primam quidem Diaconorum institutionem fuisse, ut *solas mensas communes curarent*, ac temporalium rerum Ecclesiæ administrationem gererent; atque Stephanum, ac Philippum, cum Evangelium prædicavere, se non ut Diaconos, sed ut Præsbyteros e numero Discipulorum gessisse: *Non ex officio Diaconi*, inquit Spalatensis, *sed ex Præsbyteratu id fecerunt*. Verum postea ex occasione præparandæ mensæ communis, & accipiendarum oblationum populi in publico conventu Christianorum, fuisse ipsis concessum accedere ad altaris mysteria & dispensationem aliquam Sacramentorum; & id quidem non ex ordinatione divina, sed pure humana & ecclesiastica: unde sequitur, juxta Spalatensem, primarium finem institutionis Diaconorum, ex divina ordinatione, esse administrationem rerum Ecclesiæ temporalium; secundarium vero & ex institutione Episcoporum, esse administrationem aliquam Sacramentorum. Ex quo rursum sequitur, duo esse genera Diaconorum, unum verum & proprie dictum, quorum officium totum est in habenda cura ærarii ecclesiastici, in recipiendis, ac distribuendis eleemosynis Ecclesiæ, quod quidem ab Apostolis institutum esse Act. 6. ultro agnoscit Spalatensis; alterum vero eorum, qui aliquo modo ministrarent mysteriis, quos ab Episcopis subsequenti tempore institutos fuisse contendit idem Auctor: unde planum est inferre, Diaconatum nostrum non esse verum Sacramentum, utpote cum ab Episcopis sit institutus.

Non soli autem Novatores, sed etiam inter nostros Theologos aliqui inficiati sunt, Diaconatum esse verum Sacramentum, ut Durandus in 4. dist. 24. qu. 2. Cajetanus Tom. 1. Opusculorum. Tract. 11. Franciscus etiam Victoria, Relectione 2. propositione 3. dubitanter ea de re loquitur. Vult igitur Durandus, unicum sacerdotium esse verum Sacramentum, cœteros vero Ordines esse sacramentalia quædam ad sacerdotii Ordinem præparatoria, eadem-

demque subservientia: quam opinionem nonnullis rationibus fulcire conatur ibid. subtilis Theologus, quas Dominicus Soto in 4. dist. 24. qu. 1. art. 4. ait *despicabiles non esse ut quæ videantur plurimum habere energiæ*. Unde subjungit ibidem, *eum qui vellet opinionem Durandi sustinere, non fore magna reprehensione dignum; temeritate nihilominus notandum, cum non sit tam facile a communi antiquorum opinione deflectendum*.

Qua Soti sententia motus Estius in 4. dist. 24. paragr. 8. dixit *non videri de præsenti controversia quidquam esse ab Ecclesia definitum*: unde consequens P. 305. est posse, salva fide, Diaconatum a dignitate & efficacia veri Sacramenti ex- c. 1. C. cludi. Idem est Bellarmini judicium, de Sacramento Ordinis c. 6. *Non est*, inquit, *certum de fide*, (Diaconorum Ordinationem esse Sacramentum) *quia non potest id evidenter deduci ex verbo Dei scripto vel tradito: neque extat* Tom 3. p. *ulla Ecclesiæ de hac re expressa determinatio*. 494. A.

Econtra tamen pronuntiat Vasquez disp. 238. c. 2. *Ego vero*, inquit, *valde miror, viros non vulgariter doctos aut decretum Concilii Trid. Sess. 23. Can. 6. non legisse, aut plane non intellexisse, ubi definitur in hunc modum: Si quis dixerit, in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam, divina ordinatione institutam*, To. 3. p. *tam, quæ constat ex Episcopis, Præsbyteris, & ministris; anathema sit*. Mi- 699. c. 1. raretur vice sua Bellarminus, quod ex hoc Canone concludat Vasquez, esse de fide Diaconatum inter Sacramenta numerandum: tum quia idem de cœteris ministris inferri pariter posset; generatim enim loquitur Synodus de ministris: tum quia solum ait Canon, ministros seu Diaconos pertinere ad Hierarchiam divinitus institutam: at non ait omnes ministros, qui ad hanc Hierarchiam pertinent, vero Sacramento initiari, quæ duo haud dubie valde diversa sunt.

Idem tamen Vasquez disp. 236. c. 4. n. 48. & seq. negat septem Diaconos, quorum institutio refertur Act. 6. ad ullum sacrum ministerium ea institutione fuisse destinatos, aut inde colligi posse sacrum nostrorum Diaconorum Ordinem: quod nempe ad unam mensarum & rerum Ecclesiæ temporalium administrationem selecti ab Apostolis tunc temporis illi fuerint. *Licet*, inquit c. 5. *crescente providentia salutaris consilii ad altaris ministerium Sacramento Diaconatus iidem postea ordinati sint, quod tametsi in Scriptura expressum non sit, ex Traditione nobis constat*. Unde sequitur in opinione Vasquesii, ex Scriptura demonstrari non posse sacrum esse Diaconorum Ordinem.

Distat vero maxime in duobus hæc Vasquesii sententia ab opinione Spalatensis, quod asserat Diaconatum esse verum Sacramentum, quod negat Spalatensis. 2. quod velit esse institutionis divinæ, licet diversæ, seu diverso tempore factæ ab ea quæ refertur Act. 6. econtra Spalatensi placet Episcoporum dumtaxat arbitrio, ac voluntate vocatos esse Diaconos ad sacrum ministerium.

Communis Theologorum sententia est, ex occasione quidem murmuris Græcorum, de quo Act. 6. ad mensarum ministerium creatos esse ab Apostolis Diaconos; primarium vero eorum finem, ac scopum fuisse ut rebus sacris, ac divinis inservirent; adeoque Ordinem Diaconatus esse verum Sacramentum. Itaque sit

CONCLUSIO.

Diaconatus est verum Sacramentum quo initiati sunt septem primi Diaconi, de quibus Act. 6. non ad vulgaris dumtaxat & profanæ, sed ad sacræ mensæ ministerium electi. Prior pars Conclusionis est contra Durandum; altera contra Vasquesium.

Pro-

Probatur. Quia nulla conditio ex iis quæ ad verum Sacramentum requiruntur, desideratur in Diaconatu.

Prima conditio est ut sit signum sensibile: at habemus tale signum in manus impositione, & oratione qua septem primi Diaconi inaugurati sunt Act. 6. v. 6. *Hos statuerunt*, ait sacer Contextus, *ante conspectum Apostolorum, & orantes imposuerunt eis manus*. Huic signo & aliud subinde addidit Ecclesia, ut postea dicemus.

Secunda conditio est, ut signum illud sit a Christo domino institutum: at nec illa deest in manus impositione, & oratione, qua usi sunt Apostoli in ordinandis primis septem Diaconis. Unde enim ritum illum usurpassent? nisi quia sic a Christo edocti, ac jussi fuerant: quod enim nos ab Apostolis accepimus, hoc & ipsi a Christo acceperunt, sicut Christus ipse a Deo, ait alicubi Tertullianus. Ita docent

Ed.Cotell. p. 874. E. S. Ignatius in Epistola ad Smyrnæos. *Diaconos revereamini*, inquit, *ut Dei mandatum*; seu, ut legunt alii, *velut mandatum Dei exequentes ministerio suo*. Et in Epistola ad Ephesios, juxta nonnullorum lectionem Ib. pag. 914. B. sic habet: *Subjecti estote Episcopo, & Præsbyteris, & Diaconis. Qui enim his subjectus est, obedit Christo, qui hos constituit*. Ib. pag. 881. E.

T. 4. p. 2. p. 803. S. Hieronymus Epistola ad Evagrium seu Evangelium jam citata, comparat nostros Diaconos Levitis veteribus: ut igitur Levitæ a Deo erant instituti, ita & nostri Diaconi. Et adversus Luciferianos, ait Ecclesiam multis gradibus consistere: *ad ultimum*, inquit, *Diaconis, Præsbyteris,*
Ib. p. 303 *& Episcopis finitur*. Sicut igitur Præsbyteri & Episcopi suam a Christo habent originem & institutionem, ita Diaconi. Et L. 2. adversus Jovi-
Ib. p. 226. nianum sic loquitur: *Si tollis*, inquit, *ordinem Tabernaculi, Templi, Ecclesiæ ... nequaquam Episcopi; frustra Præsbyteri; sine causa Diaconi*, quibus verbis innuit sanctus Doctor ad sacrum ministerium necessarios esse Diaconos, perinde ac Episcopos & Præsbyteros; ac consequenter divinam pariter esse illorum omnium originem.

Tom. 14. Conc. p. 684. C. Conc. denique Trid. Sess. 23. Can. 6. jam laudato definit esse in *Ecclesia ex divina ordinatione Hierarchiam institutam, quæ constat ex Episcopis, Præsbyteris, & ministris*. Per ministros vero haud dubie Diaconos intelligit; pertinent ergo illi ex divina institutione ad Hierarchiam ecclesiasticam.

Tertia conditio est, ut signum illud sensibile a Christo Domino institutum, sit in Religione perpetuum: at continua & nusquam interrupta Ecclesiæ praxi constat ordinatos semper fuisse Diaconos per impositionem manus.

Quarta conditio est, ut illi signo annexa sit gratia sanctificans, est enim Sacramentum signum efficax & operativum gratiæ: at nec abfuit ab illa manus impositione & oratione, qua primi septem Diaconi ordinati sunt, gratia sanctificans. 1. quia hæc ipsa impositio manus cum oratione adjuncta nihil aliud est, quam divinæ gratiæ, ac cœlestis Spiritus invocatio, & signum præsentis divinæ protectionis, ac virtutis. *Caro*, inquit Tertullianus Lib. de
P. 330. D. resurrectione carnis cap. 8. *manus impositione adumbratur, ut anima spiritu illuminetur*. 2. quia dispositiones ipsæ quas postularunt Apostoli Act. 6. in Diaconis ordinandis, nempe ut essent *viri boni testimonii, pleni Spiritu sancto & sapientia*, certo denotant sanctitatem & gratiam ministerii ad quod promovendi erant. Unde ibidem v. 8. statim ab Ordinatione accepta Stephanus dicitur *plenus gratia & fortitudine*. Et Apostolus in prima ad Timoth. cap. 3. postquam eximias Episcoporum dotes descripsit, easdem fere in

Diaco-

Diaconis exigit v. 8. *Diaconos*, inquit, *similiter pudicos, non bilingues; non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes, habentes mysterium fidei in conscientia pura*. Et postea v. 12. *Diaconi sint unius uxoris viri*. Hæcne quæso referunt viros ad purum mensarum communium ministerium destinatos, non certe. 3. Concilium Chalcedonense Can. 6. asserit, Episcopum, qui propter pecuniam Episcopos, Præsbyteros, aut Diaconos ordinat, vendere gratiam pretio inestimabilem; sive per illam intelligat gratiam gratis datam, sive gratum facientem: saltem enim inde sequitur, in Ordinatione Diaconi gratiam aliquam conferri, nec mere profanum esse illius ministerium. 4. denique, Concilium Trid. Sess. 23. Can. 4. docet, Episcopum in conferendo Ordinis Sacramento non frustra dicere: *Accipe Spiritum sanctum*; quia nempe revera datur per sacram Ordinationem: atqui in Ordinatione Diaconi Pontifex extendens manum dexteram, & supra caput ordinandi eam ponens ait: *Accipe Spiritum sanctum, ad robur, ad resistendum diabolo, & tentationibus ejus*.

Quinta conditio est, ut per manus impositionem & orationem Diaconi non ad profanum, sed sacrum ac divinum ministerium sint destinati. Porro ita esse demonstratur hoc argumento: Qui Ordinatione sua ministri sunt Sacerdotis, ii ex officio destinati sunt ut assistant & inserviant Sacerdoti in omnibus suis sacris obeundis functionibus & officiis: Sacerdotum porro hæ fere sunt partes, sacrificare, baptizare, docere, reconciliare, afflictorum curam habere. Porro ad hæc omnia suum præstat ministerium Diaconus: sic enim Diaconos ordinando alloquitur Pontifex in Pontificali Romano: *Provehendi, filii charissimi, ad Leviticum Ordinem, cogitate magnopere, ad quantum gradum Ecclesiæ ascenditis. Diaconum enim oportet ministrare ad altare, baptizare, & prædicare*. Est igitur sacrum ac divinum Diaconorum officium.

Primo itaque, Sacerdoti Sacra solemniter celebranti inservire debet Diaconus. Ita olim S. Laurentius S. Sixtum S. Pontificem compellabat apud S. Ambrosium Lib. 1. de Officiis cap. 41. *Quo Sacerdos sancte sine Diacono properas? Nunquam sine ministro sacrificium offerre consueveras*. *T. 2. pag. 54. F.*

S. Justinus Apol. 2. testatur suo tempore Diaconos Eucharistiam præsentibus dispensasse & ad absentes detulisse. Ejusdem consuetudinis extant apud S. Cyprianum exempla. *P. 97. B.*

S. Ignatius in Epistola ad Trallianos expresse asserit *Diaconos mysteriorum Christi ministros esse, non ciborum & potuum; eosque purum & inculpatum Sacerdotibus ministerium exhibere*. *Ed. Cotell. p. 863 B. C.*

S. Isidorus L. 2. de Officiis Ecclesiasticis c. 8. ait *sine Diaconis Sacerdotem habere nomen, officium autem non habere*, quod nempe sine illis Sacra perficere non possit. *Levitæ*, ait ibid. *inferunt oblationes in altaria, componunt mensam Domini, operiunt arcam Testamenti &c.* *Pag. 600. col. 2. G. Ibid.*

Quamquam autem ex officio & Ordinatione possint Diaconi Eucharistiam administrare, eamque olim administraverint, id tamen muneris exercere ipsi aliquando prohibitum, nisi absente vel jubente Sacerdote. Concilium Arelatense III. Can. 15. statuit, *ut Diaconi corpus Christi tradere non præsumant præsente Præsbytero*. Et Concilium Carthaginense IV. Can. 38. *Diaconus*, inquit, *præsente Præsbytero, Eucharistiam corporis Christi populo, si necessitas cogat, jussus eroget*. Concilium denique Nicænum generale I. Can. 18. prohibet Diaconis, *ne Præsbyteris gratiam sacræ communionis porrigant*: quod *T. 2. Con. p. 1203. C.* *Ib. p. 43. B. C.*

quod neque Canon, neque consuetudo tradidit; ut qui potestatem offerendi non habent, his qui offerunt, corpus Christi porrigant. Ergo saltem aliis non Sacerdotibus poterant distribuere corpus Christi. Diaconorum etiam erat inter Missarum solemnia animos Fidelium ad attentionem subinde excitare, sicut testatur S. Isidorus loco mox indicato; item & monere tum Catechumenos, tum pœnitentes, ut discederent.

Secundo, habent ex sua Ordinatione Diaconi, ut jubente Episcopo vel Præsbytero possint Baptismum administrare, ut ostendimus in nostro de Sacramento Baptismi Tractatu. Sic enim testatur Tertull. L. de Baptismo c.
P. 239. C. 17. *Dandi Baptismi*, inquit, *jus habet summus Sacerdos, qui est Episcopus. Deinde Præsbyteri & Diaconi, non tamen sine Episcopi auctoritate, propter Ec-*
T. 4. p. 2. *clesiæ honorem, quo salvo salva pax est.* Et S. Hieronymus Dial. adversus Lu-
p. 295. ciferianos, *Inde venit*, inquit, *ut sine Episcopi jussione, neque Præsbyter, neque Diaconus jus habeat baptizandi.* In Actibus Apostolorum legimus a S. Philippo Diacono baptizatum Eunuchum Reginæ Candacis. Episcopo vel Præsbytero baptizanti assistebant & inserviebant olim Diaconi, tum Catechumenos primis fidei rudimentis imbuendo, tum eorum vitæ rationem examinando, tum post accuratum examen nomina Competentium apud Episcopum vel Præsbyterum recitando. Ante illos sanctus Ignatius Martyr Epistola ad Trallianos dixerat: *Oportet Diaconos mysteriorum Jesu Christi ministros, omni modo omnibus placere: non enim ciborum & potuum ministri sunt, sed Ecclesiæ Dei ministri.* Idem asserit Epistola ad Magnes. n. 6. *Quibus*, ait, *commissum est ministerium Jesu Christi.*

Tertio. Diaconorum est legere Evangelium. S. Hieronymus Epistola 48.
Ib. p. 758. Sabinianum Diaconum lapsum sic alloquitur: *Tu exanguis & pallidus, ut suspicione omni careres, Evangelium Cristi, quasi Diaconus lectitabas.*

Concilium Vasense in Gallia Viennensi Can. 2. *Si Præsbyter*, inquit, *aliqua infirmitate probibente per seipsum non potuerit prædicare, sanctorum*
T. 4. Con. *Patrum Homiliæ a Diaconibus recitentur. Si enim digni sunt Diaconi quæ*
p. 1610. *Christus in Evangelium locutus est, legere; quare indigni judicentur SS. Patrum expositiones publice recitare?* Diaconos Evangelium posse annuntiare, exemplis SS. Stephani & Philippi in Actibus Apostolorum manifestum est, quod muneris ipsis tribuunt S. Isidorus, Amalarius, Rabanus: verum nonnisi ex licentia Episcopi in publico conventu Ecclesiæ id
Mor. Exercit. 9. p. 180. potuerunt. Gravate olim tulit Demetrius Alexandrinus, quod Episcopus Cæsareæ & vicini Episcopi copiam fecissent Origeni dumtaxat Diacono, in publico Ecclesiæ consessu sacras Scripturas interpretandi: verum Alexander Episcopus Jerosolymæ & Theoctistes Cæsareæ Demetrio responderunt, aliquando ab antiquis concessum aliquibus Doctrinæ fama conspi-
Pag. 306. col. 2. F. cuis, ut publice verbum Dei annuntiarent. Observat hic Estius in 4. dist. 24. paragr. 16. *Diaconorum esse prædicare Evangelium: non quod*, inquit, *ad id munus proprie ordinati sint, sed ut summaria quadam Evangelii expositione plebem præparent ad solidiorem & exactiorem verbi Dei explica-*
Ibid. E. *tionem, quæ fit per Sacerdotem. Nec vero hoc ipsis permittitur*, pergit Estius, *nisi in absentia Sacerdotis vel Episcopi, vel certe iis jubentibus, & id quidem e loco humiliore quemadmodum Catechismus Parochorum admonet; nimirum ut intelligant munus illud sibi non jure Ordinis, sed sola superio-*
Ed. Cotell. *ris delegatione competere.* Ita Estius, qui addit ibid. *Diaconos in doctrinæ*
p. 872. B. *& prædicationis officio adesse Episcopo, dum probibent ne quis ei insidietur, aut docentis verba derideat, aut quocumque modo molestus sit.* Ita testatur

ſtatur S. Ignatius Epiſtola ad Philadelphenos, *Philonem Diaconum virum laudatum ſibi in verbo Dei miniſtraſſe*.

Quarto, Diaconi olim, urgente neceſſitate, pœnitentes reconciliabant, non quidem ſacramentalem impertiendo abſolutionem, ut docuimus in Tractatu de Pœnitentia, ſed vel dando communionem, quæ ſignum erat reconciliationis, vel canonicam & cœremonialem dumtaxat abſolutionem Epiſcoporum nomine deferendo. *Si urgere exitus cœperit*, ait S. Cyprianus Epiſtola 12. *apud Diaconum exomologeſim facere delicti ſui poſſint, ut manu eis in pœnitentiam impoſita, veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres Litteris ad nos factis deſideraverunt*. Sed de hoc argumento plura vide in Tractatu de Pœnitentia. *Pag. 25.*

Quinto denique, Diaconorum officium erat afflictorum curam habere, & diſpenſationis theſauri Eccleſiæ. Patet ex multis S. Cypriani Epiſtolis, ubi teſtatur ſolitos fuiſſe Diaconos carceres, in quibus Martyres detinebantur, circuire, ſingulorum vota & deſideria explorare, ad eos eleemoſynas deferre &c. Patet exemplo S. Laurentii, cui credita fuerat diſpenſatio theſauri Eccleſiæ ex oblationibus Fidelium collecti. De his Diaconorum officiis lege fuſe diſſerentem Habertum in notis ad Pontificale Græcorum pag. 183. & ſeq.

Ad hæc porro ſacra miniſteria deſtinati & ordinati ſunt ſeptem primi Diaconi, ea ipſa electione quæ refertur Act. 6. neque enim alterius eorum inſtitutionis meminit Scriptura; atque aliam fingere cum Vaſqueſio, divinare eſt, ac Catholicis eripere unicum quod ex Scripturis habent, argumentum inſtitutionis Diaconorum divinitus factæ.

Præterea vero, Scriptores eccleſiaſtici originem & officia noſtrorum Diaconorum repetunt, tum ex Levitis veteribus, tum ex iis ſeptem, quos Act. 6. Apoſtoli ordinarunt: cum igitur doceant iidem Scriptores, Diaconos noſtros ex Ordinatione ſua ad miniſteria ſacra deſtinari, neceſſe eſt ut idem de ſeptem primis Diaconis ſentiant, ad quorum formam & exemplum ordinati ſubinde ſunt in Eccleſia Diaconi. Ita porro S. Iſidorus L. 2. de Officii eccleſiaſticis c. 8. Concilium Aquiſgranenſe c. 8. Amalarius L. 2. de Officiis eccleſiaſticis c. 12. Rabanus Maurus de inſtitutione Clericorum L. 1. c. 7. Stephanus Æduenſis de Sacramento altaris cap. 7. Carnutenſis Serm. 2. de rebus eccleſiaſticis, Hugo a S. Victore de Sacramenti fidei Lib. 2. p. 3. cap. 11. Petrus Lombardus Lib. 4. diſt. 24. & ante hos omnes Patres Concilii Neocæſarienſis an. 314. Can. 14. *Diaconi*, inquiunt, *ſeptem eſſe debent juxta regulam, licet, & valde magna ſit civitas. Idipſum autem & actuum Apoſtolorum Liber inſinuat*. S. pariter Hieronymus in Epiſtola ad Evagrium ſeu Evangelium, noſtrorum Diaconorum formam, & Ordinationem revocat ad eam quæ refertur Act. 6. *T. 1. Con. p. 1486. A.* *T. 4. p. 2. pag. 803.*

Ita pariter & Prudentius in Carmine de ſancto Laurentio:

Jura miniſterii ſacris altaribus apti,
In ſeptem ſtatuere viris, quos undique lectos,
Levitas vocitare placet. Quam ſplendida cœpit
Eccleſiæ fulgere manus, quæ pocula vitæ
Miſceat, & latices cum ſanguine porrigat agni.

Ita quoque S. Cyprianus Ep. 68. ad Clerum & plebes Hiſpaniæ de forma electionum ſcribens: *Nec hoc*, inquit, *in Epiſcoporum tantum & Sacerdotum, ſed in Diaconorum Ordinationibus obſervaſſe Apoſtolos animadvertimus*, *Pag. 113.*

de

de quo & ipso in Actis eorum scriptum est: Et convocaverunt, inquit, *illi duodecim totam plebem Discipulorum, & dixerunt eis. Quod utique idcirco tam diligenter & caute convocata plebe tota gerebatur, ne quis ad altaris ministerium, vel ad sacerdotalem locum indignus obreperet*. Audis primos Diaconos coram convocata plebe indcirco electos, ne quis indignus obreperet ad altaris ministerium.

Beda ob. ann. 73. *Tom. 5. p. 830. n. 30. Tom. 6. p. 18. n. 20.* Eadem est V. Bedæ sententia Commentario in cap. Act. Apostolorum: *Hinc*, inquit, *iam decreverunt Apostoli vel successores Apostolorum, per omnes Ecclesias septem Diaconos, qui sublimiori gradu essent cæteris, & proximi circa aram quasi columnæ altaris assisterent, & non sine aliquo septenarii numeri mysterio*. Et in Retractatione ejusdem Operis sic loquitur: *Communis quidem dispensatio exigebat, ut ministri pro viduis viri eligerentur, verum ubi inventi sunt, qui digni ad hoc ministerium esse viderentur, crescente gradatim, ut solet, providentia consilii salutaris, placuit eosdem ipsos altaris quoque sacri ac Dominici sanguinis, sicut & refectionis, mensæque communis multitudinis cred ntium ministros ordinari: quod probatum est verbo quo dictum est: Et orantes imposuerunt eis manus &c.* Quo loco perspicue docet Beda, occasione quidem ministerii mensarum electos fuisse Diaconos; sed eosdem, & ea ipsa quidem electione, non autem diversa (ut fingit Vasquez, qui ad hoc Bedæ testimonium respexisse videtur) ad sacrum altaris ministerium destinatos fuisse.

Diaconi aliquando modestiæ ac ordinis sui fines prætergressi sese auda-
T. 4. p. 2. pag. 802. Ib. p. 803. dacius supra Præsbyteros efferre visi sunt. *Audio*, inquit S. Hieronymus in Epistola ad Evagrium seu Evangelium, *quemdam in tantam erupisse vecordiam, ut Diaconos Præsbyteris anteferret*. Et postea: *In Ecclesia Romæ Præsbyteri sedent, & stant Diaconi; licet paulatim increbrescentibus vitiis, inter Præsbyteros, absente Episcopo, sedere Diaconum viderim, & in domesticis conviviis benedictiones Præsbyteris dare*.

Sine Episcopi vel Præsbyteri jussu sibi arrogarunt aliquando Diaconi administrationem Baptismi, Eucharistiæ, Pœnitentiæ, qui repressi & in ordinem redacti sunt a Conciliis antea citatis Carthaginensi IV. Arelatensi
T. 2. Con. p. 1203. C. T. 1. Con. p. 493 C. II. Nicæno I. generali. *Diaconus*, ait Conc. Carthag. cap. 37. *ita se Præsbyteri, ut Episcopi ministrum noverit. Diaconus*, inquit Auctor Constitutionum Apostolicarum, qui Clemens vulgo dicitur, Lib. 8. cap. 28. *non benedicit, neque dat benedictionem; accipit vero ab Episcopo & Præsbytero. Non baptizat, neque offert*; (supple, nisi absente vel jubente Episcopo aut Præsbytero) *oblatione vero ab Episcopo aut Præsbytero facta; ipse Diaconus dat populo, non tanquam Sacerdos, sed tanquam, qui ministrat Præsbyteris*.

Hujusce audaciæ si causas postules, eæ fere sunt. Prima, paucitas Diaconorum; erant enim in celebrioribus Ecclesiis, Romana præsertim, numero tantum septem. Ita testantur Cornelius S. P. apud Euseb. L. 6. Hist. c. 35. Sozomenus L. 7. c. 19. ac jubent Patres Conc. Neocæsariensis Can. 14. citato. Tum quod ad testimonium Diaconi Romæ Præsbyteri ordinarentur. Ita significat in citata mox Epistola S. Hieronymus. *Sed dicis*, inquit, *Quomodo Romæ ad testimonium Diaconi Præsbyter ordinatur? Quid mihi profers unius urbis consuetudinem? Quid paucitatem, de qua ortum est supercilium in leges Ecclesiæ, vindicas? Ome quod rarum est plus appetitur. Pulegium apud Indos pipere pretiosius est. Diaconos paucitas honorabiles, Præsbyteros turba contemptibiles facit*. Secunda causa hujusce superbiæ ac fastus fuit, quod

Dia-

Diaconis aliquarum Ecclesiarum regimen committeretur, ut patet ex Can. 77. Conc. Eliberitani ubi dicitur: *Si quis Diaconus regens plebem, sine Episcopo vel Præsbytero aliquos baptizaverit, Episcopus eos per benedictionem perficere debebit*. Et ex c. 7. Conc. Tarraconensis ann. 516. *De Diœcesanis Ecclesiis*, inquit, *vel Clero, id placuit definiri, ut Præsbyteri, vel Diaconi qui inibi constituti sunt, cum Clericis, septimanas observent: idest, ut Præsbyter unam faciat hebdomadam, qua expleta, succedat ei Diaconus similiter*. Tertia denique ratio fuit auctoritas, gratia, & accessus frequentissimus Diaconorum apud Episcopos, quorum oculi, aures, & manus dicebantur, quod nempe jurisdictionem eorum exercerent, atque per illos dumtaxat Præsbyteris pateret aditus ad Episcopos.

T. 1. Conc. p. 978. E.
T. 4. Conc p. 1564. D.
Vide plura apud Mendosam in Can. 77. El. b. p. 541

Inde superbiendi in illis occasio, quam aperit Auctor quæstionum utriusque Testamenti apud Augustinum q. 101. *Immemores*, inquit, *elatione mentis, eo quod videant Romanæ Ecclesiæ se esse ministros, non considerant quid illis a Deo decretum sit, & quid debeant custodire; sed tollunt hæc de memoria assiduæ stationes domesticæ, & officialitas, quæ per suggestiones malas, seu bonas, nunc plurimum potest. Aut timetur enim ne male suggerant, aut emuntur, ut præstent. Hi sunt qui faciunt eos ordinis sui non considerare rationem: dum enim per adulationem obsequuntur illis illicite, præcipites illos faciunt, ut plus sibi putent licere: quippe cum videant non sic deferri sacerdotibus, ac per hoc anteferri se putant*. Hæc ille auctor Augustino antiquior. Addit jam citatus Auctor Constitutionum Apostolicarum L. 8. c. 28. *Diaconos excommunicare posse Subdiaconum, Lectorem, Cantorem, Diaconissam, si absente Præsbytero res id postulet*.

T. 3. p. 1. Appendic. pag. 93. C.

Solvuntur Objectiones.

Objicies 1. cum Durando: Quoties multæ operationes ad effectum aliquem sacramentalem assequendum ordinantur, quarum una sola illum attingit, toties illæ operationes non habent rationem Sacramenti, sed sunt dumtaxat actiones præparatoriæ ad illum effectum, & quædam sacramentalia, ut patet ex catechismo, exorcismis, & insufflationibus quæ præmittuntur ablutioni aquæ exteriori, quarum operationum ablutio sola effectum Baptismi tribuit, proindeque sola Sacramentum est: atqui Præsbyteratus, Diaconatus, & alii inferiores Ordines ita se habent ut solus Præsbyteratus attingat effectum Sacramenti Ordinationis, scilicet consecrationem Corporis, & Sanguinis Christi; ergo solus Præsbyteratus habet rationem Sacramenti, non Diaconatus, qui ad hunc effectum solummodo disponit.

Resp. nego min. quæ falsum supponit, nempe consecrationem Corporis & Sanguinis Christi esse effectum Ordinationis: proprie enim non est effectus, sed finis; effectus autem immediatus Sacramenti Ordinis est tum character, tum sanctificans gratia. Porro non solus Præsbyteratus characterem, & gratiam confert, sed etiam Diaconatus; adeoque utrique ratio Sacramenti merito vindicatur. Inde aperta fit disparitas catechismi, exorcismi &c. hæ quippe actiones ex se gratiam Baptismi non producunt, sed ad eam solummodo præparant ac disponunt.

Objicies 2. cum eodem: Potestas, quæ datur per Ordinationem, est ad conficienda Sacramenta, sicut potestas, quæ datur per Baptismum, est ad ea recipienda: atqui Diaconus vi suæ Ordinationis non accipit potestatem conficiendi aliquod Sacramentum: ergo nullam accipit potestatem.

Resp. 1. nego maj. Neque enim omnis potestas seu character sacramentalis est ad conficienda vel recipienda Sacramenta, ut patet exemplo Confirmationis, cujus character seu potestas est dumtaxat ad intrepidam fidei confessionem, non vero ad Sacramenta vel conficienda vel recipienda.

Resp. 2. dist. maj. Potestas quæ datur per Ordinationem est ad conficienda Sacramenta, mediate vel immediate, concedo: immediate semper & necessario, nego. Similiter distinguenda est minor. In Diaconatu quidem non datur potestas conficiendi Eucharistiam immediate; id etenim proprium est Sacerdotis; sed datur potestas mediate saltem, hoc est, mediante Sacerdote, cui Diaconus inservire debet, conficiendi Eucharistiam: ut enim ex S. Isidoro audivimus: *Sacerdos sine Diacono, nomen quidem habet, sed non officium*.

Objicies 3. cum eodem: In Sacerdotio confertur potestas ad aliquid faciendum, quod sine tali potestate, & charactere non solum non bene, sed etiam nullo modo fieret; nam sine hujuscemodi charactere non solum non bene, sed etiam nullo modo consecraretur Eucharistia: atqui in Diaconatu non confertur hujusmodi potestas quæ sit omnino necessaria ut aliquid simpliciter fiat, sed tantum ut bene fieri possit; quæcumque enim faciunt Diaconi & Subdiaconi, a Laico eodem modo valide fierent.

Resp. nullam esse hujusce argumenti consequentiam. Quamvis enim in Sacerdotio talis character ac potestas ad aliquid faciendum conferatur, ut sine illa non solum non bene, sed etiam nullo modo id fieret, non tamen necesse est ut aliæ Ordinum potestates ejusdem sint conditionis; sed satis est si dentur ad bene aut melius aliquid operandum, sicut dantur in Confirmatione: namque protestatio, & confessio fidei coram tyranno bene fieri potest a non confirmato; habet tamen confirmatus, ratione Sacramenti, & characteris, majorem gratiæ promissionem ad id præstandum.

Objicies 4. S. Cyprianus Epist. 65. ad Rogatianum ait: *Apostolos post ascensum Domini in Cœlos sibi constituisse Diaconos Episcopatus sui, & Ecclesiæ ministros*. Censet igitur Diaconatum non esse a Christo institutum.

Resp. nego consequentiam. Solum enim sequitur, Christum immediate per seipsum non elegisse Diaconos, sicut elegerat Apostolos, sed non sequitur Diaconatum non esse a Christo institutum, relicta Apostolis libertate eos quos dignos judicarent, ad hoc officium promovendi. Et certe hac ratione coercere ac reprimere vult S. Doctor audaciam Diaconi qui Rogatianum Episcopum contumeliis exacerbaverat, eumque ad agendam pœnitentiam adducere.

Objicies 5. S. Hieronymus, citata jam sæpius Epist. ad Evangelium, Diaconos mensarum dumtaxat ac viduarum ministros appellat, eaque ratione retundit eorum fastum atque superbiam qui se supra Præsbyteros
To.4. p.2. efferebant. *Quis patiatur*, inquit, *ut mensarum, & viduarum minister supra*
p. 802. *eos tumidus se efferat, ad quorum preces Corpus Christi, sanguisque conficitur?*

Resp. S. Doctorem non sine consilio, ad reprimendam nonnullorum Diaconorum audaciam, ante oculos eorum ponere humile, & abjectum ministerium quod primo dedit occasionem instituendis primis Diaconis: non enim allius, & sublimius eorum officium ignoravit aut negavit S. Doctor, sicut nec divinam eorum originem, ut ex testimoniis ipsius antea adductis manifestum est; sed ad hoc unum mensarum ministerium oculos defigere Diaconos tunc voluit, ut, si fieri posset, demutesceret eorum fastus atque superbia.

Obji-

Objicies 6. Act. 6. ubi prima refertur Diaconorum institutio, nulla plane fit mentio sacri alicujus ministerii ad quod deputarentur, sed mere profani, curæ scilicet eleemosynarum, quæ viduis & aliis pauperibus erant erogandæ, imo clare innuit sacer Contextus idcirco creatos Diaconos, ne Apostoli a sacro ministerio avocarentur, si pauperum curæ vacarent; igitur Diaconis injunctum ministerium pure temporale fuit ac humanum, excludens sacrum ac divinum, & ab eo plane distinctum. Sic loquitur sacer Contextus Act. 6. vers. 1. & seq. *In diebus illis crescente numero discipulorum, factum est murmur Græcorum adversus Hebræos, eo quod dispicerentur in ministerio quotidiano viduæ eorum. Convocantes autem duodecim multitudinem discipulorum, dixerunt: Non est æquum, nos derelinquere verbum Dei & ministrare mensis: considerate ergo viros ex vobis boni testimonii septem, plenos Spiritu Sancto, & sapientia, quos constituamus super hoc opus; nos vero orationi, & ministerio verbi instantes erimus.* Quo in loco Scriptura non tantum non meminit alicujus sacri ministerii Diaconorum, sed etiam illud excludere videtur.

I. Quia hoc ipsum Diaconis ministerium assignatur, quod erat proprium viduarum, quas contemptas fuisse conquerebantur Græci; at viduis illis non aliud quam temporale concreditum fuerat ministerium, quod Scriptura *quotidianum appellat*.

II. Ministerium illud in mensis dumtaxat communibus fuisse asserunt Apostoli: *Non est æquum nos derelinquere verbum Dei, & ministrare mensis*, inquit.

III. Ministerium illud distinctum erat ab oratione & ministerio verbi; siquidem, ut diximus, ne a sacro isto ministerio avocarentur Apostoli, in Diaconos rejecerunt curam pauperum, & eleemosynarum administrationem.

Resp. in adducto quidem Scripturæ textu nullam expressam fieri mentionem sacri ministerii, ad quod delecti sunt septem primi Diaconi, sed tantum referri occasionem institutionis eorum, non autem primarum finem: nihilominus tamen, tum ex dispositionibus ac dotibus quas Apostoli in illis requirunt, tum ex officiis, quæ exercuere SS. Stephanus, & Philippus, tum ex Traditione certissime infertur, Diaconos non ad profanum dumtaxat, sed ad sacrum ministerium delectos fuisse.

Ad primam probationem: Datum quidem est Diaconis officium ministrandi mensis, (non cibos apponendo, sed providendo ne quid ad vitam pauperibus deesset) quod faciebant & Viduæ: sed præterea destinati sunt, ut altari ministrarent, quod viduis concessum non fuit: aliquod igitur, sed non omne, Diaconorum officium viduæ impleverunt.

Ad secundam: Nego, ministerium illud in mensis dumtaxat communibus fuisse: imo cum tunc temporis eædem forent mensæ communes & sacræ, atque sacram Eucharistiam inter communes mensas sumerent Christiani, Diaconi utriusque simul mensæ ministrabant, communi per eleemosynarum distributionem, sacræ per dispensationem corporis, & sanguinis Christi. Talem fuisse hujus primi ævi usum, probat exemplum Christi, qui in ultima Cœna utramque mensam conjunxit, communem; in qua agnum cum Apostolis suis de more comedit; & sacram, in qua corpus, & sanguinem suum iisdem propinavit. Probat & Apostoli auctoritas 1. Corinth. 11. cum ait: *Unusquisque cœnam suam præsumit ad manducandum, & alius quidem esurit, alius autem ebrius est*. En cœnam communem. Et postea: *Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis*. En

mensam sacram. Ministerium igitur quotidianum, utriusque mensæ administratio erat, quæ quotidie parabatur: unde Act. 2. dicitur: *Erant perseverantes in Doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus*. Per fractionem autem panis communem dumtaxat cibum intelligi non debere, suadent ista S. Pauli verba 1. Corinth. 10. *Panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est?*

Ad tertiam: Ministerium quidem illud mensarum distinctum erat ab oratione & ministerio verbi, sed istud non excludebat; utrumque enim simul exercebant Diaconi, imo & ipsi Apostoli, qui ut liberius vacarent orationi & prædicationi, pauperum curam in Diaconos rejecerunt, non tamen a se omnino amoverunt hanc pauperum sollicitudinem, ut patet ex cap. 2. Epistolæ ad Galatas, ubi S. Paulus testatur se & Barnabam sollicite ad Apostolis admonitos, ut pauperum memores essent. Et in Epistolis ad Corinth. aliisque, suam hanc curam declarat. Et S. Lucas Act. 11. & 12. testatur ministerium illud in pauperes a Paulo, & Barnaba factum atque expletum. Denique Timotheum Episcopum instruit idem S. Paulus, *quas viduas honorare*, idest ex ærario Ecclesiæ alere deberet. Verum quoniam experientia compertum erat, hac quotidiana pauperum cura non parum interturbari sublimiorem ac magis spiritualem Episcoporum functionem, id quod satis indicant citata hæc Apostolorum verba Act. 6. *Non est æquum nos relinquere verbum Dei, & ministrare mensis*; hinc auctoritate tantum hujus rei penes Episcopos remanente, administratio atque occupatio externa Diaconis commissa fuit.

Estius in 4. d. st. 24. parag. 16.

T. 6. Conc. p. 1149.

Objicies 6. Canonem 16. Conc. Quinisexti an. 692. quo declarant Patres juxta mentem antiquorum, septem Diaconos, de quibus Act. 6. electos fuisse, non ut mysteriis, sed mensis ministrarent; quod auctoritate S. Chrysostomi Hom. 14. in Acta ibid. confirmant.

Resp. 1. exponi posse verba Canonis hoc sensu, quod primi Diaconi occasione ministerii mensis communibus impendendi ordinati sint; licet primarius institutionis finis fuerit rerum sacrarum administratio.

Resp. 2. Canones illos Trullanos magni apud Romanam Ecclesiam ponderis non esse, a qua recepti non sunt; & reipsa in multis recedunt a placitis & moribus non tantum Latinæ, sed Ecclesiæ Græcæ, ut patet ex hoc ipso Can. 16. ubi Canon Neocæsariensis de septem tantum Diaconis ordinandis Ecclesia quamtumvis numerosa, reprobatur. Immerito autem Patres illi Trullani auctoritate S. Chrysostomi nituntur: hoc unum quippe asserit Sanctus Doctor, ad Ordinem Diaconatus per se non pertinere munus pecuniarum administrandarum, quandoquidem in Ecclesia Constantinopolitana munus illud non Diaconis, sed Præsbyteris concederetur; primi vero Diaconi ad hoc fuerant ordinati, tanquam ad secundarium & minus præcipuum munus, non tanquam ad primarium. Sacrum vero fuisse eorum primarium officium agnoscit citata Hom. S. Chrysostomus, ubi ait, eos idcirco a *multitudine segregatos fuisse*, atque pe impositionem manus, & preces ordinatos: *Manus viro superponitur*, inquit, *totum autem Deus operatur*: hoc est gratiam, & potestatem ad sacra munia largitur.

Edit. Commel pag. 545. B.

Objicies 7. Ordo concessus ad tempus non est Ordo sacer: sed Diaconatus est ordo concessus ad tempus: ergo &c. Minor probatur ex Epistola Vigilii S. Pontificis ad Rusticum & Sebastianum, quæ extat Collatione 7. Synodi Oecumenicæ V. in qua dictum Sebastianum sic alloquitur: *Absentibus filiis*

nostris

nostris Diaconis Anatolio atque Stephano, a nobis postulasti, ut ad tempus, pro implendo officio absentium loco, Diaconum te interim faceremus. T. 5. Conc. p. 552. E.

Resp. dist. min. Diaconatus quantum ad aliquem honoris ac dignitatis gradum omnino adventitium, & accidentalem, concedo: quantum ad Ordinationem, & intrinsecam potestatem, nego. Vigilius itaque in citata Epistola hoc unum vult, nempe Stephanum, cum antea esset Diaconus, in locum Anatolii, & Stephani Diaconorum Cardinalium ad tempus assumptum fuisse, ut eorum loco tanquam Diaconus Cardinalis ad tempus ministraret; ideoque non ad tempus fiebat Diaconus, quantum ad Ordinationem, & intrinsecam potestatem, sed fiebat Diaconus Cardinalis, quantum ad honoris gradum, cujus honoris concessio dicitur Ordinatio; sæpe enim Ordinatio pro investitura, & institutione in aliquo Ecclesiastico Titulo sumitur. Nihil autem videtur absurdi, si cum definitus esset numerus Diaconorum Cardinalium, quibusdam ex iis absentibus, aliqui alii Diaconi per Parochias aut Oratoria constituti ad ministrandum loco Diaconi Cardinalis ad tempus assumerentur, qui proinde promitterent se, revertentibus Diaconis Cardinalibus, officio cessuros, & ad proprias Ecclesias, Titulosque reversuros; nec hoc inusitatum, ut in absentia Clericorum ibi fierent Cardinales: simili enim modo Gregorius S. Pontifex Lib. 1. Epistolis & 80. alias 77. & 79. Martinum Tamitanæ seu Tainatensis Ecclesiæ dirutæ, & ab hostibus occupatæ Episcopum in Saonensi diu Sacerdotis auxilio destituta, Cardinalem constituit Sacerdotem. Hall. p. 422. Tom. 2. p. 563.

Objicies denique: Ex iis, quæ ad quintam hujus Tractatus Quæstionem initio docuimus ex S. Thom. nempe distinctionem Ordinum esse totius potestativi, cujus hæc natura est, ut totum secundum completam rationem sit in uno, adeoque totam plenitudinem Sacramenti Ordinis esse in sacerdotio; ex iis, inquam, sequitur, aut Diaconatum non esse verum Sacramentum, aut si est, plura, quam septem esse admittenda Sacramenta.

Resp. nego utramque sequelam. Primam quidem, quia sequitur dumtaxat Diaconatum non esse tam perfectum Ordinem ac est sacerdotium, quamquam in se sit Sacramentum. Secundam: quia cum Diaconus sit Sacerdotis necessarius minister, & ad Eucharistiam, tanquam ad finem unicum, tum Sacerdos, tum Diaconus referatur, hic ut ministret, ille ut conficiat, sequitur, Diaconatum non constituere speciem distinctam Sacramenti Ordinis.

De materia, & forma Diaconatus.

In quarto Conc. Carthaginensi hic describitur Can. 4. Ordinationis ritus. *Diaconus cum ordinatur, solus Episcopus, qui eum benedicit, manum super caput illius ponat: quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur.* A. 398. T. 2. Conc. p. 1200. A.

Simplex omnino videtur ritus ille: nulla in eo instrumentorum aliquorum, aut codicis Evangeliorum, aut stolæ, aut dalmaticæ traditio, sed unica manus impositio cum benedictione, hoc est oratione. Placet nihilominus Estio in 4. dist. 24. parag. 24. in illa manus impositione inclusum intelligere omnem alium agendi ritum, & ordinem quem servandum esse ex Traditione dicit is, qui Sacramentum confert. *Non enim dubitandum*, pergit ibid. insignis Theologus, *quin ritus hujus Sacramenti* (Ordinis) *quos ut essentiales hodie servat Ecclesia, ab Apostolis Christo auctore fuerint Ecclesiæ traditi, etiamsi forte iis Apostoli non semper usi fuerint.* Pag. 313. col. 2. C.

Qui vero sint ritus illi quos hodie servat Ecclesia sive Græca sive Latina in Ordinatione Diaconorum, discimus tum ex Pontificali Romano, tum Græcorum Euchologiis.

In Ecclesia Latina hoc ritu ordinantur Diaconi.

I. Post longam orationem per modum præfationis, solus Pontifex manum dexteram extendens, ponit supra caput cuilibet ordinando, ac profert hæc verba: *Accipe Spiritum Sanctum, ad robur, ac resistendum diabolo, & tentationibus ejus in nomine Domini.* Morinus, De sacris Ordinationibus parte 3. Exercitatione 9. c. 2. suspicatur ista verba: *Accipe Spiritum Sanctum, &c.* inserta fuisse majoris securitatis causa, quo tempore (post sæculum duodecimum) prævaluit apud Theologos opinio formas Sacramentorum modo absoluto imperativo esse enuntiandas; tum quia nulli Rituales Libri: *nulla Sacramentaria antiqua, imo nulla recentia ante quadrigentos annos scripta ea repræsentant.*

Can. 174. num. 3.

II. Extensam manum tenens prosequitur orationem supra ordinandos, his verbis: *Emitte in eos quæsumus Domine Spiritum Sanctum, quo in opus ministerii tui fideliter exequendi, septiformis gratiæ tuæ munere roborentur, &c.*

III. Stolam imponit super humerum ejus sinistrum, dicens: *Accipe stolam candidam de manu Dei: adimple ministerium tuum, potens enim est Deus, ut augeat tibi gratiam suam.*

IV. Induit eum dalmatica, dicens: *Induat te Dominus indumento salutis, & vestimento lætitiæ, & dalmatica justitiæ circumdet te semper in in nomine Domini.*

V. Tandem tradit ipsi tangendum Evangeliorum Librum dicens: *Accipe potestatem legendi Evangelium in Ecclesia Dei, tam pro vivis, quam pro Defunctis in nomine Domini.*

Apud Græcos vero Diaconi sic ordinantur, referente Arcudio L. 6. de Sacramento Ordinis c. 2. & Goario in Euchologio pag. 249. & seq. Haberto in Pontificali pag. 308. & seq.

I. Postquam Pontifex caput ordinandi ter signavit signo crucis, habens manum impositam super eum dicit: *Divina gratia quæ semper infirma curat, & imperfecta perficit, promovet N. Reverendum Subdiaconum in Diaconum. Oremus igitur pro ipso, ut veniat super eum gratia Spiritus S.*

II. Pontifex signat ter ejus caput, ac ei imposita manu sic precatur: *Domine Deus noster, qui præcognitione tua iis præbes auxilium tui Sancti Spiritus, &c.* Et postea aliam pronuntiat Orationem quæ sic incipit: *Dominus Deus noster.*

III. Orationibus sic fusis circumdat ei, qui ordinatus est, in sinistro humero Orarium, hoc est stolam, dicens: *Dignus.* Et more solito cantatur ab iis qui sunt in Sanctuario, ter: *Dignus.*

IV. Denique exhibito illi osculo pacis, porrigit illi Pontifex flabellum, dicens similiter: *Dignus.* Et salutant eum omnes Diaconi. Ipse vero accepto flabello, stat a latere sacræ mensæ a parte dextera, aerem ciens super sancta mysteria.

Controvertitur inter Scholæ Theologos, quinam præcise ex his ritibus, habeant materiæ, & formæ essentialis rationem. Quatuor vero circumferuntur sententiæ.

Prima solam manus impositionem, & orationem assignat pro materia & forma essentiali Diaconatus.

Secun-

Secunda, præter impositionem manus admittit traditionem tum stolæ, tum codicis Evangeliorum: dalmaticam vero ad solemnitatem dumtaxat, non vero ad substantiam Ordinationis refert.

Tertia, manuum impositioni solam tanquam essentialem adjungit Libri Evangeliorum Traditionem.

Quarta denique, a materia essentiali Diaconatus omnia excludit, præter unam Evangeliorum codicis traditionem; etiam manuum impositionem; quam sententiam ita veram esse pronuntiat Vasquez in 3. part. qu. 238. c. 4. ut opposita ipsi temeraria, & erronea videatur. Verum, ut jam a nobis observatum fuit, hæc ipsa Vasquesii sententia, prout excludit a materia essentiali Diaconatus manus impositionem, corrigenda videtur Arcudio L. 6. c. 7. Alii errores etiam, & temeritatis notam ipsi inurunt.

Ex iis, quæ initio hujus Tractatus generatim diximus circa materiam & formam sacræ Ordinationis, facile erit statuere quænam assignanda sit Diaconatus materia, & forma essentialis. Itaque sit

CONCLUSIO.

Materia Diaconatus est impositio manus, forma vero oratio.

Probatur ex iis, quæ Qu. 2. dicta sunt generatim circa materiam, & formam Sacramenti Ordinis, quam in manuum impositione, & oratione reponi debere constat ex Scripturis ac constanti Ecclesiæ traditione.

Et vero in Ordinatione Diaconorum apud Græcos, nihil aliud præter impositionem manus, & orationem, materiæ & formæ essentialis locum habere potest. Non stola, quæ dumtaxat est ad ornamentum; non flabellum, cujus non alius est usus, quam ut abigantur muscæ, sicut ex Liturgia græca observat Habertus in Pontificali pag. 213. Alii quicumque ritus ad integritatem dumtaxat Ordinis pertinent, non ad essentiam, quia eorum nullum extat vestigium sive in veteri Ordine Romano, sive in Sacramento S. Gregorij, sive in ullis Libris Ritualibus ante annos sexcentos scriptis.

ARTICULUS IV.

De Subdiaconatu.

SUbdiaconus minister est sub Diacono immediate constitutus, eique inserviens.

Hypodiaconos, & Hyperitas Græci appellant, quasi subministros. Vide Canonem 21. & 22. Laodicenum, & Commentarium Balsamonis.

Non immerito definiri potest Subdiaconatus: *Ordo, per quem datur potestas proxime inserviendi Diacono solemniter ministranti.*

Prima Subdiaconorum mentio apud Latinos Scriptores occurrit apud S. Cyprianum Epist. 22. Cornelium S. P. in Epistola ad Fabium Antiochenum, referente Eusebio L. 6. c. 43. Concilium Eliberitanum Can. 30. apud Græcos vero paulo serius auditur Hypodiaconorum nomen. Extat primum in Conc. Laodiceno Can. 21. & 22. & apud S. Athanasium Epistola ad Solitarios, ubi ait Arianos rapuisse *Eutychium Subdiaconum præclare Ecclesiæ ministrantem*. Quod a nonnullis laudatur ex S. Ignatio in Epistola ad Antiochenos, non extat in genuina S. hujus Martyris Epistola; quæ vero ex

T. 1. p. 380. num. 60.

ex Liturgia S. Marci, & Can. 42. Apostolorum, ex Constitutionibus S. Clementis L. 8. c. 28. proferuntur, omnium peritorum judicio, vel suppositia sunt, vel Scriptoribus quarti aut quinti sæculi adscribenda.

T. 14. Conc. p. 862. D. E. De Subdiaconatu duo sunt expendenda: primum, an sit Ordo sacer, ac verum Sacramentum: alterum, quæ sit ejus materia, & forma; & quod officium.

An Subdiaconatus sit Ordo sacer, ac verum Sacramentum.

Conferences de Lucon, T. 8. p. 233. Etsi duo hæc simul in titulo proponamus, non tamen confundi debent, cum sint distincta. Subdiaconatum ad majores Ordines seu sacros referri a Patribus, & sacris Conciliis declarat Conc. Trid. Sess. 23. c. 2. Sacramentum tamen esse non affirmat.

Negant esse Sacramentum Habertus in notis ad Pontificale Græcorum p. 48. Goarius in notis ad Euchol. Græc. p. 247. Cabassutius in juris Canonici theoria & praxi l. 1. 330.

Imo non desunt inter Theologos, qui non simpliciter, & indefinite, sed cum quadam limitatione seu restrictione concedunt, Subdiaconatum inter sacros Ordines referri, a tempore scilicet Innocentii III. qui obiit an. 1216. aut ad summum a tempore Urbani II. qui obiit ann. 1099. per duodecim vero priora sæcula minoribus dumtaxat Ordinibus accensitum fuisse existimant. Ita Thomassinus de Disciplina part. 1. L. 2. c. 33. a quo non recedit Morinus Exercitatione 11. c. 1. & seq. Menardus in notis ad Librum Sacramentorum S. Gregorii, ubi laudat Petrum Cantorem, qui Innocentio III. erat coætaneus, vivebat enim ann. 1197. quippe in Libro manuscripto de Verbo mirifico Bibliothecæ S. Germani a pratis c. 54. ait, *non ita institutum fuisse, ut Subdiaconatus esset Ordo sacer.*

An vero Subdiaconatus sit verum Sacramentum, disputatur in Scholis. Mox citati Theologi negant. *Cum ego examino, & perpendo*, ait Morinus Exercitatione 11. c. 1. num. 3. *antiquiorum Patrum de Subdiaconatu, & minoribus Ordinibus testimonia, propositionem illam qua asseritur, & Subdiaconatum, & quatuor minores Ordines non esse Sacramenta, judico tam esse certam, & evidentem, ut qui ea consideravit, ire contra vix possit.* In eamdem sententiam abeunt Scholasticorum principes Petrus Lombardus L. 4. dist. 24. I. L. & quotquot affirmant ab Ecclesia, non autem a Christo institutos Subdiaconos.

Affirmant econtra multi e recentioribus, quamquam candide, & aperte fateantur, rem certam non esse, sed dumtaxat probabilem. Ita Bellarminus de Ordine c. 7. Vasquez disp. 238. c. 2. num. 14. Isambertus de Sacramento Ordinis disp. 2. art. 9. Hallerius de sacris electionibus, & ordinationibus pag. 423. Estius vero in 4. dist. 24. paragr. 14. adeo difficilem, & implicatam sensit quæstionem, ut nihil definire ausus sit. His præmissis, sit

CONCLUSIO.

Verisimilius videtur, Subdiaconatum non esse verum Sacramentum, neque semper inter majores ac sacros Ordines relatum fuisse.

Probatur 1. ex silentio Scripturæ, ac Scriptorum Ecclesiasticorum per duo priora sæcula, apud quos de Subdiaconis nulla mentio.

Probatur 2. ex testimoniis Veterum; qui tres dumtaxat majores seu sacros, & hierarchicos agnoscunt Ordines, Episcoporum scilicet, Præsbyterorum, & Diaconorum. Ita S. Ignatius in Epistola ad Smyrnæos loquens de sub-

ſubordinatione quæ debet eſſe inter miniſtros Eccleſiæ, *Laici*, inquit, *Diaconis ſubditi ſint, Diaconi Præsbytero, Præsbyteri Epiſcopo, Epiſcopus Chriſto, ſicut ipſe Patri*. In Epiſtola pariter ad Trallianos, poſtquam Epiſcopos, Præsbyteros, & Diaconos appellavit; *ſine his*, pergit, *Eccleſia non vocatur*, quibus verbis innuit hos dumtaxat tres Ordines ad Eccleſiaſticam pertinere Hierarchiam. *Ed.Cotell. p.915. B. Ibid. p. 863.C.*

Euſebius l. 7. Hiſt. c. 30. refert Epiſtolam Synodicam Concilii Antiocheni adverſus Paulum Samoſatenum, quæ dirigitur, ut ipſa fert inſcriptio, *Epiſcopis, Præsbyteris, ac Diaconis*. Nulla Subdiaconorum mentio, quamquam tunc temporis eorum Ordo inſtitutus foret. Quid ita? quod major ſeu ſacer, & hierarchicus tunc non haberetur Ordo. *Pag. 279.*

S. Hieronymus in Epiſtola ad Evangelium ſeu Evagrium, tres dumtaxat ex Traditione Apoſtolica Ordines enumerat. *Ut ſciamus*, inquit, *traditiones Apoſtolicas ſumptas de veteri Teſtamento, quod Aaron, & filii ejus, atque Levitæ in Templo fuerunt, hoc ſibi Epiſcopi, & Præsbyteri, & Diaconi vindicent in Eccleſia*. *T. 4. p. 2. p. 803.*

S. Auguſt. in Epiſtola ad Valerium Hyponenſem Epiſcopum num. 21. alias 148. *Nihil eſt*, inquit, *in hac vita, & maxime hoc tempore, difficilius, periculoſius, laborioſius, Epiſcopi, aut Præsbyteri, aut Diaconi officio*. An omiſiſſet Subdiaconi officium, ſi tunc temporis ſacrum fuiſſet? non puto. Et in Epiſt. 43. alias 162. Diaconos a cœteris Clericis diſtinguit; econtra Subdiaconos cum inferioribus Ordinibus confundit. *Neque enim*, inquit, *de Præsbyteris, aut Diaconis, aut inferioris Ordinis Clericis, ſed de Collegis* (ideſt Epiſcopis) *agebatur*. *Tom. 2. p. 25. D. Ibid. p. 91. F. Ibidem.*

Synodus Laodicena Can. 21. ſic ſtatuit: *Non oportet Subdiaconos habere locum in Diaconico, & Dominica vaſa contingere*. Atqui ſi non licebat Subdiaconis locum habere in Diaconico, certe nec in ſacrario; ſiquidem per ſacrarium in Diaconicum aditus erat, quod interius cubiculum S. Hieronymus thalamum ſeu paſtophorium, Clemens, Paulinus, & alii ſecretarium vocant, quod certum eſt intra ſacrarium fuiſſe. Cum itaque Subdiaconis prohibeat Laodicena Synodus, & ſtare in Diaconico, & vaſa ſacra tangere, proculdubio inter majores ſeu ſacros miniſtros eos non recenſebat. Obſervat hic Balſamon, hoc Canone prohiberi quidem Subdiaconis tangere vaſa ſacra, quo tempore continent corpus, & Sanguinem Chriſti, non vero cum vacua ſunt. *Neque enim dixeris*, ait ille Commentator, *non debere eos ſacra vaſa tangere, ſeu ſacrum Calicem, & ſacram Patenam, cum ſunt inanes: eorum enim miniſterium, & translatio eis magis convenit*. *T. 1. Conc. p. 1511. E. S. Hier. in Ezech 42. Clemens Conſt. l. 2. Paulinus Epiſt. 12. Pag. 837.*

Idem prohibet Conc. Agathenſe an. 506. Can. 66. *Quoniam*, inquit, *non oportet inſacratos miniſtros licentiam habere in ſecretarium, quod Græci Diaconicon appellant, ingredi, & contingere vaſa ſacra*. *T. 4. Con. p. 1394. A.*

Mox citata Synodus Laod. Can. 22. de Subdiaconis adhuc ſic pronuntiat: *Quod non oporteat Subdiaconum uti orario, nec oſtia derelinquere*. Et Canon. 25. *Quod non oporteat Subdiaconos panem dare, vel Calicem benedicere*. *T. 1. Conc. p. 1511. E. Ibid. p. 1512. A.*

Probatur 3. Quia verum Sacramentum debet Chriſtum habere auctorem, gratiam producere ex opere, ut ajunt, operato, atque eo ritu conferri, qui in Scripturis tanquam neceſſarius, & eſſentialis refertur, ubi de Ordinatione miniſtrorum ſermo eſt; impoſitione ſcilicet manuum: atqui tria in Subdiaconatu deſiderantur.

I. Quæ hactenus laudavimus Veterum teſtimonia, negant haud dubie eſſe

a Chri-

a Christo institutum Subdiaconatum: at id clarius adhuc demonstrant qui asserunt ab Ecclesia esse institutum, & occasionem hujus institutionis, & tempus assignant, quo primum sacris Ordinibus accenseri cœpit.

Amalarius l. 2. de Officiis Ecclesiasticis c. 6. postquam asseruit duos esse in Ecclesia Ordines necessarios, quos S. Paulus appellavit, Præsbyterorum nempe ac Diaconorum, hæc addit: *Cæteri Ordines bis adjecti sunt, Crescente Ecclesia, crevit officium Ecclesiasticum: ut multitudini Ecclesiæ subveniri posset, adjiciuntur inferiores in adjutorio Præpositorum.* Laudat ibid. auctoritatem S. Ambrosii. *Unde*, pergit, *Ambrosius in Tractatu Ep. ad Timot. Illud vero dictis nostris adjici dignum est, quoniam non convenit demirari, si neque Subdiaconorum, neque Lectorum memoriam Apostolus fecisse videatur: illis etenim gradibus functionum qui in Ecclesia necessario habentur, isti postea magis sunt adjecti propter utilitatem ministerii, quod propter multitudinem credentium per alteros postea impleri debere necessitas flagitavit. Unde nec Ordinationem ante altare assequuntur, eo quod nec mysteriis ministrare statuuntur; sed alii quidem eorum lectionum officium implent, alii vero intra Diaconum illa præparant, quæ ad Diaconi pertinent ministeria &c.* Clariora sunt hæc Amalarii verba, quam ut expositione indigeant.

Bibl. PP. Tom. 14. p. 971. A.

Petrus Lombardus Magister Sententiarum dictus l. 4. dist. 24. l. 1. *Canones*, inquit, *duos tantum Sacros Ordines appellari censent, Diaconatus scilicet, & Præsbyteratus: quia hos solos primitiva Ecclesia legitur habuisse, & de his solis præceptum Apostoli habemus ... Subdiaconos vero, & Acolythos procedente tempore Ecclesia sibi constituit.*

Hugo a S. Victore l. 2. de Sacramentis fidei part. 3. c. 13. eisdem omnino, quibus Magister, verbis utitur.

S. Thomas in caput 3. Epist. ad Tim. Lectione 2. *In primitiva Ecclesia*, inquit, *solum erant tres Ordines ... scilicet Episcoporum, Præsbyterorum, & ministrorum; & non dividebantur per diversos gradus, sed omnia erant in uno Ordine propter paucitatem ministrorum, & propter novitatem Ecclesiæ.*

Tom. 38. p. 526. col. 2. C.

Cardinalis Bona rerum Liturgicarum l. 1. c. 25. familiari exemplo causam aperit, cur varii ab Ecclesia successu temporis sint instituti ministri. *Contigit Ecclesiæ*, inquit, *quod hominibus solet, qui dum tenue patrimonium habent, uno servo contenti sunt, qui solus omnia administrat: si vero reditus augeantur, servorum etiam augetur numerus; eoque magis crescit familia, quo illi locupletiores, & spectabiliores evadunt. Sic Evangelicæ prædicationis initio parvula adhuc, & latitans Ecclesia, paucis indiguit Ecclesiasticarum functionum ministris: Crescente autem credentium multitudine, & auctis facultatibus ex fidelium oblationibus, cum soli Diaconi non possent omnibus incumbere, diversa onera, & officia diversis personis distributa sunt &c.*

Pag. 290.

In Conc. Benevent. an. 1031. Urbanus II. sic statuit: *Nullus Episcopatum eligatur, nisi in Sacris Ordinibus religiose vivens fuerit inventus. Sacros autem Ordines dicimus Diaconatum, & Præsbyteratum; hos siquidem solos primitiva legitur habuisse Ecclesia: Subdiaconos vero, quia & ipsi altaribus ministrant, opportunitate exigente concedimus, si tamen spectatæ sint religionis & scientiæ; quod ipsum non sine Romani Pontificis vel Metropolitani licentia fieri concedimus.* Videtur eo statuto Urbanus S. P. privilegium hoc Subdiaconis concedere, ut in Episcopos assumi possint, *quoniam*, inquit, *altaribus ministrant.*

Grat. dist. 60. cap. 4. p. 301.

Innocent. III. Cap. *A multis. De ætate, & qualitate & ordine præficiendorum*, probare nititur Subdiaconatum ab Urbano II. in sacros Ordines

rela-

relatum. *Cum hodie*, inquit, *Subdiaconatus in sacros Ordines computetur, sicut Urbanus Papa II. sub his verbis expressit.·.·.Qui in sacris Ordinibus Præsbyteratu, Diaconatu, & Subdiaconatu sunt positi*. Persuasum igitur fuit Innocentio III. Subdiaconatum ab Urbano II. inter sacros Ordines tum primum annumeratum fuisse; adeoque per duodecim sæcula ad classem Ordinum minorum rejectum fuisse. *Decret. p. 270. num. 20.*

Sunt tamen inter nostros, qui existimant, Innocentium non satis assecutum esse sensum verborum Urbani, atque non Urbanum, sed Innocentium ipsum omnium primum sacris Ordinibus accensuisse Subdiaconatum, cum statuit, ut absque ulla dispensatione: *Subdiaconus in Episcopum valeat libere eligi, sicut Diaconus vel Sacerdos*. Et cap. *Miramur*. *De servis non ordinandis*, idem Innocentius sic rursus statuit: *De Subdiaconali Ordine, quia de eo non fit mentio in Patrum statutis expresse, videtur nobis quod & is cum diaconali gradu, privilegio gaudeat eodem. Nam licet sacer Ordo non reputaretur in Ecclesia primitiva, tamen a Constitutione Gregorii atque Urbani secundum moderna tempora sacer gradus esse minime dubitatur*. Fatetur hic iterum Innocentius, in primitiva Ecclesia sacrum non fuisse Subdiaconorum Ordinem; nihilominus a Constitutione Gregorii Magni, & Urbani II. dignitatem hanc assecutum fuisse. Quod non ita intelligas, quasi revera a tempore Gregorii Magni sacer habitus fuerit Ordo; sed quod tunc veluti primus gradus fuerit dignitatis ad quam postea evectus est, cum nempe S. Gregorius Subdiaconis legem continentiæ ac cœlibatus injunxit. Secundus vero gradus fuit, cum Urbanus jussit, accedente dispensatione Apostolica, Subdiaconum in Episcopum eligi posse, cum antea nonnisi ex Ordine Præsbyterorum, & Diaconorum possent assumi Episcopi. Tertius denique gradus fuit, cum etiam sine dispensatione privilegium istud Subdiaconis concessit Innocentius III. atque ab eo tempore Subdiaconatus constanter inter sacros Ordines relatus est. Videtur id testari Petrus Cantor antea citatus, III. coetaneus, cum scribit: *non ita pridem institutum fuisse, ut Subdiaconatus esset Ordo*. *Thom. disc. p. 1. l. 2. c. 33.* *Decret. pag. 297. num. 10.* Tres gradus per quos Subdiaconatus ad dignitatem Ordinis sacri pervenit.

II. Verum Sacramentum debet gratiam producere ex opere operato: at nihil est in Ordinatione Subdiaconi, tum apud Græcos, tum apud Latinos, quod hanc vim, & efficaciam arguat. Non dicit Pontifex in ritu Græco: *Divina gratia quæ semper infirma curat, & ea quæ desunt, adimplet, promovet hunc in Subdiaconum*; neque in Sanctuario, ut solent majores Ordines, sed extra Sanctuarium Subdiaconos ordinat. In ritu pariter Latino, consueta ac solemnia ista verba: *Accipe Spir. S.* non pronuntiat Pontifex.

III. Non ordinatur Subdiaconus per manus impositionem, cujus tamen mentionem semper facit Scriptura, ubi de ordinandis sacris ministris. *Subdiaconus cum ordinatur*, ait Canon 5. Conc. IV. Carthag. ann. 398. *quia manus impositionem non accipit, patenam de Episcopi manu accipiat vacuam. & Calicem vacuum. De manu vero Archidiaconi, urceolum cum aqua, & mantile, & manutergium*. Sacramentarium pariter S. Gregorii, & vetus Ordo Romanus, & hodiernum Pontificale Romanum Subdiacono manus impositionem denegant. Apud Græcos quidem Episcopus manus imponit; sed observat Goarius in notis pag. 247. eam impositionem manus cœremonialem dumtaxat esse, non sacram. *T. 2. Conc. p. 1200. A.*

Probatur denique, quia momenta quibus adversa sententia nititur, tam infirma videntur, & levioris ponderis, ut vix quemquam movere debeant. Patebit ex mox subjicienda Objectionum solutione.

Sol-

Solvuntur Objectiones.

T.1.Conc. p.489. E. Objicies 1. S. Clemens l. 8. Constitutionum c. 21. loquens de Subdiaconis, dicit, hanc in eorum Ordinatione fieri orationem: *Tribue eis, Domine, Spiritum Sanctum, ut digne vasa Domini attrectare valeant*. Atqui ubi tribuitur Spiritus Sanctus, tribuitur gratia sanctificans.

Resp. Idem antea retulerat de Diaconissis: neque tamen inde concludi potest, eas vero Ordinis Sacramento fuisse initiatas.

T.13 Con. p. 528. E. Objicies 2. Postquam Eugenius S. P. in Decreto dixit, Ordinem esse Sacramentum, ejusque materiam, & formam exposuit, continenti serie de Subdiaconatu, ejusque materia loquitur; ergo censuit, Subdiaconatum esse verum Sacramentum.

Resp. Hoc unum eo in Decreto ad fidem spectare, nempe Ordinem esse Sacramentum: an vero Subdiaconatus sit quoque Sacramentum, nullatenus affirmat S. P. sed cum sibi proposuisset exponere ritum, seu materiam, & formam, qua in Ecclesia Romana Ordo confertur, ac dixisset: *illud esse materiam Ordinis, per cujus traditionem confertur*; quod generatim dixerat, exemplo singulorum Ordinum subinde exponit explicando uniuscujusque materiam, qualem usurpat Romana Ecclesia, non determinans neque definiens, an materia illa esset essentialis an integralis dumtaxat; pariter an singuli Ordines sint Sacramenta, vel non.

Instabis: Affert S. P. illas species Ordinis, ut explicet materiam illius, quod dixit esse Sacramentum; ergo etiam censet illas species esse Sacramenta.

Resp. nego consequentiam. 1. enim sufficit ut sint Ordines, etiamsi non sint Sacramenta; quia in exemplis non requiritur omnimoda similitudo, sed tantum ut res comparatæ in iis conveniant, secundum quæ comparantur. 2. ad summum probaretur necesse esse aliquas species Ordinis quæ afferuntur ab Eugenio, esse Sacramenta: at id fatemur ultro de Præsbyteratu, & Diaconatu. 3. in Concilio Florentino, ubi agebatur de conciliandis Græcis cum Latinis, nunquam ipsis objicit Eugenius quod prætermitterent tres minores Ordines: si tamen ea esse Sacramenta existimasset, hoc ipsis proculdubio objecisset; est enim gravis momenti negligere Sacramenta, quæ sunt a Christo instituta.

Objcies 2. Conc. Trid. Sess. 23. c. 2 ubi asserit *Subdiaconatum ad majores Ordines a Patribus, & Sanctis Conciliis referri*.

Resp. 1. Non dicit Concilium, a Christo Domino institutum, & inter sacros Ordines relatum.

II. Non dicit Concilium, ab omni ævo relatum fuisse Subdiaconatum inter sacros Ordines a Patribus, & Conciliis; sed hoc unum, relatum illum fuisse: & hoc quidem verum est, a tempore enim Urbani II. aut Innocentii III. dignitas Ordinis sacri Subdiaconatui accessit.

Resp. 2. nego consequentiam. Quamquam enim daremus semper in Ecclesia sacrum fuisse Subdiaconatum, recte tamen inde non efficeres illum verum esse Sacramentum, siquidem sacer dici, & haberi potuisset, tum propter ministerium quod sacris altaribus impendunt Subdiaconi; tum propter legem continentiæ, quæ ipsis imposita est; tum propter vasa sacra quæ contingere ipsis permittitur.

Instabis 1. Verisimile non videtur voluisse Ecclesiam legem continen-

nentiæ Subdiaconatui annexam esse, nisi persuasum habuisset illum esse verum Sacramentum.

Resp. nego consequentiam. Namque 1. Præsbyteratus Sacramentum est, & tamen ei apud Græcos annexa non est lex cœlibatus; cum Præsbyteris Græcis, (non improbantibus Latinis) liceat uti suis uxoribus ante Ordinationem ductis. 2. Non semper apud nos hac lege adstricti sunt Subdiaconi, ut infra dicemus. 3. Professioni religiosæ etiam adjuncta est lex continentiæ: an idcirco Sacramentum dici potest? Igitur lege continentiæ adstringuntur Subdiaconi, non propter Sacramentum quod suscipiunt, sed propter dignitatem status, ad quem anhelant.

Instabis 2. Ecclesia Subdiaconis permittit ut tangant vasa sacra; ergo Subdiaconatus est Sacramentum.

Resp. nego consequentiam. Inde solum concludi potest, esse sacrum Ordinem; quamquam adhuc obliqua nec satis directa videretur consecutio: olim siquidem & ipsi Laici propriis manibus non modo vasa sacra, sed ipsum Christi corpus attrectabant; an ideo Sacramento speciali ad hoc initiati erant? minime.

Objicies denique: subdiaconatus imprimit characterem, cum repeti non possit: ergo est Sacramentum.

Resp. 1. nego ant. Quod enim repeti non possit, non inde est quod imprimat characterem, sed quia sic statuit Ecclesia, & aliunde quæcumque Deo semel consecrata sunt, semper consecrata remanent. Ita Tonsura Clericalis repeti non potest, non tamen proprie characterem imprimit.

Resp. 2. nego consequentiam: siquidem altarium & Ecclesiarum consecratio non repetitur; an idcirco eam Sacramentum esse affirmabis? non puto.

De materia, forma, & officiis Subdiaconatus.

Maldonatus de Ordine c. 6. ait non eamdem olim, quæ tunc, fuisse cœremoniam, qua ordinabantur Subdiaconi. *Nunc enim*, inquit, *imponit illi Episcopus amictum ad castigandam vocem, & manipulum ad significandum ministerium, & bona opera, & album ad significandum illum esse ascitum in numerum eorum; qui ministrant ad altare, & qui debent servare castitatem. Olim autem neque imponebatur amictus, neque dabatur manipulus, neque induebatur alba, sed porrigebatur illi calix & patena, ad significandum illum debere illa vasa parare ad altare.* Præter illos ritus a Maldonato enumeratos, Episcopus, juxta Romanum Pontificale, tunica induit Subdiaconum, dicens: *Tunica jucunditatis & indumento lætitiæ induat te Dominus.* Postea Librum Epistolarum ipsi tangendum porrigit, dicens: *Accipe Librum Epistolarum, & habe potestatem legendi eas in Ecclesia sancta Dei, tam pro vivis quam pro defunctis.* Initio vero ritus, dum Pontifex tradit calicem vacuum cum patena vacua superposita, hæc dicit: *Videte cujus ministerium vobis traditur. Ideo vos admoneo, ut ita vos exhibeatis, ut Deo placere possitis.* Deinde Archidiaconus tradit urceolos cum vino & aqua, ac bacile cum manutergio, quæ omnia similiter tangere debent qui ordinantur Subdiaconi. Hi omnes ritus præscribuntur in Pontificali Romano.

Morin. exerc. 11. cap. 1. Pag. 406. C. D.

Conc. Carthag. IV. Can. 5. de Subdiaconorum Ordinatione hæc habet: *Subdiaconus cum ordinatur, quia manus impositionem non accipit, patenam de Episcopi manu accipiat vacuam, & calicem vacuum: de manu vero Archidiaconi urceolum cum aqua, & mantile, & manutergium.*

T. 2. Con. p. 1200. A.

Apud

Apud Græcos, ſicut videre eſt in eorum Euchologio pag. 244. ſola manus impoſitione, & oratione ordinantur Hypodiaconi: porrectio enim mantilis, & vaſis, fit, ut conſtat, poſt completam Ordinationem.

Quæres igitur 1. quo in ritu ſit reponenda materia, & forma Subdiaconatus.

Reſp. de materia, & forma eſſentiali Subdiaconatus non ita ſcrupuloſe hic ſtatuendum, ſicut de materia, & forma Præsbyteratus, & Diaconatus, quia nempe cum ex dictis Subdiaconatus non ſit verum Sacramentum, ſed Ordo ab Eccleſia inſtitutus, potuit Eccleſia varios ſubinde ritus addere vel detrahere; atque ſervandi ſunt ii omnes, quos illa præſcribit; unde non eſt improbabilis eorum ſententia, qui putant, eos omnes ritus qui in Pontificali Romano deſcribuntur, eſſe partim materiam, partim formam Subdiaconatus. Ita Medina l. 1. de continentia c. 44. cujus ſententia Morino improbabilis non videtur Excitatione 12. c. 1. num. 4. ſed econtra plane improbat ibid. n. 6. aliorum nonnullorum opinionem, qui hujus Ordinis materiam in ſola Libri Apoſtolici traditione ſitam eſſe volunt; quandoquidem hujuſce ritus nullam mentionem faciunt Conc. Carthaginenſe IV. nec antiqua Ritualia, nec S. Iſidorus in Libris de Eccleſiaſticis Officiis, nec Rabanus Maurus, & alii bene multi quos ibidem enumerat Morinus, quorum profecto ſilentium demonſtrat Subdiaconos antiquitus non legiſſe ex officio Epiſtolam in publicis Eccleſiæ conventibus, ſicut diſerte teſtantur Amalarius l. 1. de Officiis c. 11. Micrologus c. 8. Stephanus Æduenſis Lib. de Sacramento altaris c. 5. & alii.

Quæres 2. quæ ſint Subdiaconorum officia.

Mor. Exerc. 1. 12, c. 2. Reſp. Hæc in Pontificali Romano recenſeri: aquam ad miniſterium altaris præparare; Diacono miniſtrare; pallas altaris, & corporalia abluere; Calicem, & Patenam in uſum ſacrificii Diacono offerre; oblationes Fidelium ſuſcipere, & ex iis quantum ſatis eſt, in altari reponere, ac cavere ne aliquid putridum in ſacrario remaneat; Epiſtolam legere, quod munus olim non exercebant, pertinebat enim ad Ordinem Lectoris: nec etiam ad altare miniſtrabant, ſed intra Sanctuarium Diaconis porrigebant Calicem, Patenam, & oblationes. Citatum antea Conc. Laodicenum Can. 22. innuit Subdiaconis olim injunctam fuiſſe portarum Eccleſiæ cuſtodiam.

Pag. 35. In Eccleſia Carthaginenſi Subdiaconorum munus erat Catechumenos fidei rudimenta edocere; quemadmodum intelligi poteſt ex Epiſtola 24. S. Cypriani, in qua ad Clerum ſcripta teſtatur Optatum a ſe Hypodiaconum factum, doctorem audientium conſtitutum eſſe: per audientes vero Catechumenos intelligit.

In Eccleſia Romana, tempore S. Gregorii Magni, pſalmodia unum erat ex præcipuis Subdiconorum officiis, ut conſtat ex lib. 4. Epiſt. 44. & Synodo Romana c. 88.

Quæres 3. Quænam obligationes contrahantur a Subdiaconis in Ordinatione.

Reſp. tres eſſe. Prima, ut habeant titulum ſive patrimonii, ſive Beneficii; ne ſcilicet rerum terrenarum curis a ſacris miniſteriis diſtrahantur: & quia, inquit Conc. Trid. Seſſ. 21. de reform. c. 2. *non decet eos, qui divino*
T. 14. Con. p. 848. E. *miniſterio adſcripti ſunt, cum Ordinis dedecore mendicare, aut ſordidum aliquem quæſtum exercere*. Secunda eſt caſtitatis, & continentiæ, quæ huic Ordini ac ſuperioribus annexa eſt. *Hactenus*, ait Pontifex alloquens ordinandos in Subdiaconos, *liberi eſtis, licetque vobis pro arbitrio ad ſæcularia vota tranſire*:

quod

quod si hunc Ordinem susceperitis, amplius non licebit a proposito resilire, sed Deo, cui servire regnare est, perpetuo famulari, & castitatem, illo adjuvante, servare oportebit. Tertia obligatio est recitationis divinorum Officiorum, ad quam ex Ecclesiæ lege seu consuetudine tenentur.

ARTICULUS V.

De minoribus Ordinibus.

Quatuor in Latina Ecclesia sunt minores Ordines, nempe Acolythi, Exorcistæ, Lectoris, & Ostiarii. Hos recenset Conc. Trid. Sess.23. c.2. eorumque & nomina & propria ministeria ab ipso Ecclesiæ initio in usu fuisse affirmat. Verba Concilii supra q. 5. initio descripsimus. Et reipsa

Acolythorum mentionem faciunt Cornelius S. P. in Epistola ad Fabium Antiochenum, ubi testatur in Ecclesia Romana ordinari solitos Acolythos quadraginta duos; S. Cyprianus Ep. 55. S. Augustinus Ep. 194. alias 105. quam se per Albinum Acolythum Sixto misisse significat; Innocentius I. Epistola ad Felicem, ubi cavendum ait, *ne cito quilibet Lector, Acolythus fiat*. Concilium Carthaginense IV. Can. 6. de ritu ordinandi Acolythum sic statuit: *Acolythus cum ordinatur, ab Episcopo quidem doceatur, qualiter in officio suo agere debeat: sed ab Archidiacono accipiat ceroferarium cum cereo, ut sciat se ad accendenda Ecclesiæ luminaria mancipari: accipiat & urceolum vacuum, ad suggerendum vinum in Eucharistiam sanguinis Christi*. Assignat his verbis Synodus & materiam & officia Acolythatus. Concinit Pontificale Romanum.

Apud Euseb. p. 244.

T. 2. Con. p. 1200. B.

Exorcistarum meminere Cornelius S. P. jam citata Ep. ad Fabium Antiochenum, apud Euseb. l. 6. c. 43. Conc. Laodicenum Can. 26. & alii bene multi.

Concilium Carthaginense jam citatum Can. 7. sic habet: *Exorcista cum ordinatur, accipiat de manu Episcopi Libellum, in quo scripti sint exorcismi, dicente sibi Episcopo: Accipe, & commenda memoriæ, & habeto potestatem imponendi manus super energumentum, sive baptizatum, sive catechumenum*. Eadem fere leguntur in Pontificali Romano.

Ibid. C.

Lectorum meminerunt S. Cyprianus Epist. 23. ubi ait se ordinasse Aurelium in Lectorem, simulque quod sit ejus officium explicat; Auctor Constitutionum Apostolicarum lib. 2. cap. 57. Concilium Chalcedonense Can. 13. Sardicense Can. 13. Julianum ante apostasiam fuisse Lectorem in Ecclesia, & post apostasiam, ad instar Ecclesiæ Catholicæ instituisse, ut in Templis Gentilium essent Lectores, notant S. Gregorius Nazianzenus Oratione prima contra illum, Theodoretus lib. 3. cap. 2. Socrates lib. 3. cap. 1. Sozomenus lib. 5. cap. 25.

Concilium Carthaginense Can. 8. *Lector cum ordinatur*, inquit, *faciat de illo verbum Episcopus ad plebem; indicans ejus fidem, ac vitam, atque ingenium. Post hæc, spectante plebe, tradat ei codicem de quo lecturus est, dicens ad eum: Accipe, & esto Lector verbi Dei, habiturus, si fideliter & utiliter impleveris officium, partem cum eis qui verbum Dei ministraverint*.

Ibidem.

Ostiariorum denique meminerunt S. Gregorius Nazianzenus Oratione 18. ubi narrat S. Cyprianum ex Ostiarii gradu ad dignitatem Pastoris evectum fuisse. S. Augustinus lib. 6. Confessionum c. 2. refert quod ab Ostiario prohibita sit mater sua, ne panem & vinum offerret ad Memorias Sanctorum, sicuti mos erat in Africa.

Tom. 1. p. 119.

Con-

Ibid. D. Concilium Carthaginense Canon. 9. *Ostiarius*, inquit, *cum ordinatur, postquam ab Archidiacono instructus fuerit, qualiter in dono Dei debeat conversari, ad suggestionem Archidiaconi tradat ei Episcopus claves Ecclesiæ de altario, dicens: Sic age, quasi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ his clavibus recluduntur*. Qui plura de his Ordinibus inferioribus Veterum testimonia legere voluerit, adeat Hallerium 2. parte de sacris electionibus c. 1. art. 1. Coccium in thesauro catholico lib. 8. art. 4. ubi fere ea omnia quæ ad rem præsentem afferri solent, in unum coegit. *Pag. 963. & seq.*

Græci Lectores tantum habent, non Acolythos, non Exorcistas, nec Ostiarios: unde Innocentius IV. in Litteris ad Episcopum Tusculanum in regno Cypri Legatum, jubet ut Græci deinceps septem Ordines, secundum normam Ecclesiæ Romanæ, conferant.

Quærunt hic Theologi, ac minores Ordines sint vera Sacramenta: affirmant aliqui, alii vero negant. Ex his quæ de Subdiaconatu diximus antea, facile intelliges multo verisimiliorem videri nobis sententiam negantem; sunt enim hi ecclesiasticæ institutionis, nec semper iidem & eodem numero habiti sunt: nonnulli enim extiterunt olim, qui jam plane desierunt, ut Cantorum, seu Psalmistarum, de quibus Conc. Laodic. c. 15. & Carthag. IV. Can. 10. Fossariorum qui Laborantes dicebantur, eo quod in sepeliendis mortuis operam darent, de quibus S. Hieronymus, aut quisquis auctor est Epistolæ ad Rusticum Narbonensem, & S. Epiphanius in expositione fidei; Notariorum, quos Græci Cartophylaces vocant, & qui custodes erant Instrumentorum seu Tabularum Ecclesiæ, Defensorum, Custodum Martyrum. Erant autem illi Martyrum Custodes ita dicti, quod ipsis custodia Ecclesiarum, seu Cœmeteriorum, ubi sepulta erant Martyrum corpora, concrederetur. Christianorum quippe Ecclesiæ olim Martyria idcirco dicebantur, eo quod in Martyrum cæmeteriis ædificarentur, altariaquæ Ecclesiarum super ipsa Martyrum cœmeteria construerentur; unde Martyrium proprie erat Ecclesiæ sanctuarium, in quo erat altare, & subtus altare locus, in quo Martyris corpus reconditum erat, in quem locum per aliquot gradus descensus erat: ab eo loco tota Ecclesia synecdochice Martyrium dicebatur. Apud Latinos, Romæ potissimum, locus ille Confessio vocabatur, ut confessio S. Petri, eo quod SS. Martyres fundendo sanguinem Christi fidem his in locis confessi fuerant. Custos igitur Martyrum dicebatur ille, cui cura istius Martyrii seu Confessionis, altarisque supra ædificati erat demandata: non quidem ut altare curaret, sanctuariumque ingrederetur, dum celebrabantur mysteria; hoc enim tunc solis Præsbyteris, & Diaconis licitum erat; sed ut extra illa tempora curationis istius officio fungeretur. Hi porro Ordines, seu hæc officia sub titulo & appellatione Ordinis, jamdiu obsoleta sunt: quomodo igitur Sacramenti veri dignitas, vis, & efficacia iis vindicari merito potest? Plura vide paulo superius, ubi de Subdiaconatu.

Mor. Exerc. 11. cap. 1. n. 11. p. 196.

Qui Martyrum custodes.

Quid Martyrium & Confessio.

ARTICULUS VI.

De Tonsura clericali.

Thom. l. 2. c. 37. & seq. Mor. Exerc. 15. cap. 1. & seq.

QUæres 1. An Tonsura clericalis inter minores Ordines sit recensenda? Resp. negative. Namque Conc. Tr. Sess. 23. c. 2. ait esse *plures ac diversos Ordines ita distributos, ut qui jam clericali Tonsura insigniti essent, per mino-*

minores ad majores adscenderent. Supponit igitur Tonsuram clericalem prævíam esse: seu, ut loquitur S. Thomas in Supplemento q. 40. art. 2. esse *præambulum ad Ordinem suscipiendum*. Est igitur Tonsura clericalis ritus ab Ecclesia institutus, quo quis disponitur, ac veluti tyrocinium ponit ad vitam clericalem amplectendam, ac suscipiendos Ordines. *Ut enim homines ad Baptismum exorcismis, ad Matrimonium sponsalibus præparari solent*, ait Catechismus Romanus; *ita tonso capillo Deo dedicantur, & aditus ad Ordinis Sacramentum illis aperitur*. Ratio S. Thomæ loco citato est, quod omnis & quilibet verus Ordo confert aliquam potestatem ad aliquod officium: sed Tonsura clericalis nullam proprie confert activam potestatem ad aliquod speciale officium: ergo &c. Adde Græcos separatim ab Ordine Lectoris non conferre Tonsuram. *Hall. 1061.*

Quæres 2. quæ sit origo, antiquitas, & usus Tonsuræ clericalis.

Resp. 1. Originem hujus Tonsuræ aliquos ducere ab exemplo & imitatione Nazaræorum veteris Legis, de quibus Num. 6. v. 18. dicitur: *Tunc detur Nazaræus ante ostium tabernaculi fœderis cæsarie consecrationis suæ*. Ita Isidorus de Officiis Ecclesiasticis L. 2. c. 4. Alcuinus de divinis Officiis c. de Tonsura Clericorum, Rabanus Maurus L. 1. c. 3. Hugo a S. Victore L. de Sacramentis p. 3. c. 3. Lombardus L. 4. dist. 24. Alii dicunt in memoriam spineæ coronæ Domini Clericos in coronam attonsos capillos gestare solitos. Ita Germanus Patriarcha Constantinopolitanus in Theoria rerum ecclesiasticarum, Beda L. 5. Hist. c. 22. Petrus Blesensis in c. 1. Job. Nonnulli alii Tonsuræ clericalis occasionem repetunt ab exemplo S. Petri, qui in derisionem, ac ludibrium a Gentilibus tanquam servus tonsus est, quique jussit ut memoriam passionis, ac spineæ coronæ Christi, Clerici tonderentur: *& infamiam in honorem, illusionem in gloriam convertit*. Ita mox citatus S. Germanus, Beda, Amalarius, & alii.

Hujus Tonsuræ, quæ corona dicitur, quod in orbem seu circulum duceretur, rationes, ac mysteria hæc ab Auctoribus ecclesiasticis proferuntur. 1. *Quia capillorum detonsio*, ait S. Dionysius cap. 6. Ecclesiasticæ Hierarchiæ, *declarat puram nullaque figura adumbratam vitam, non fictarum figurarum, aut colorum inductione deformitatem mentis decorantem*. 2. quia, ait Isidorus Hispal. L. 2. de officiis c. 4. *Tonsura Clericis signum quoddam est quod in corpore figuratur, sed in anima agitur: scilicet ut hoc signo in religione vitia resecentur, & criminibus carnis nostræ, quasi crinibus exuamur, atque inde innovatis sensibus ut comis rudibus enitescamus, expoliantes nos, juxta Apostolum, veterem hominem cum actibus suis &c.* 3. quia sicut qui in servitutem olim redigebantur, tonderi solebant, ita qui se Dei famulatui mancipant, in signum tam sanctæ servitutis capillos aut sibi abscindebant, aut abscindi ab aliis curabant. Sic Clodoaldus Clodomiris Francorum Regis filius apud Gregorium Turonensem L. 3. Hist. c. 18. *sibi propria manu capillos incidens Clericus factus est*. Huc etiam refert antiquorum morem, qui in adoptionibus perficiendis tonsionem capillorum usurpabant. Ita Clericus in partem hæreditatis divinæ per Tonsuram vocatur: unde Pontifex Tonsuram conferens, hæc verba pronuntiat, quæ ex Psal. 15. v. 5. decerpta sunt: *Dominus pars hæreditatis meæ & calicis mei: tu es qui restitues hæreditatem meam mihi*. *P. 136. B. P. 596. c. 2. H. P. 125. C.*

Denique ideo quis per Tonsuram sacro Clericorum Ordini adscribitur, ut discat se ignominias omnes pro Christo, opprobria & ludibria patienti animo tolerare. Inde est quod in signum crucis abscinditur ab Episcopo capillorum extremitas; fuit vero signum crucis Judæis scandalum, Gentibus autem stultitia. Addunt & istud, coronam gestare Clericos,

cos, ut memores sint Regni cœlestis ad quod anhelare continuo debent:

Resp. 2. Clericos per quatuor priora sæcula in modum coronæ tonsos non habuisse capillos; quia eo signo facile deprehendi potuissent, & a tyrannis, qui Ecclesiam his temporibus persequebantur, morti addici: at verisimile non videtur, voluisse Ecclesiam in tam evidens periculum suos conjicere. Revera in votis semper habuit Ecclesia, ut Clerici breves & ad modestiam compositos capillos gestarent Ita Conc. Carthag. IV. Can. 44.
T. 2. Concil. p. 1103. E. Tom. 4. Concil. p. 1386. D. prohibet, *ne Clericus comam nutriat, aut barbam radat*. Et Concilium Agathense c. 20. *Clerici*, inquit, *qui comam nutriunt, ab Archidiacono, etiamsi voluerint, inviti detondeantur*. Sanctus pariter Hieronymus in Epistola ad Eustochium, invehitur adversus Clericos, qui catenatos, mulierum more, crines nutriunt.

Alienum pariter fuit a Clericorum moribus, ut raderentur, quod auctoritate sancti Clementis Alexandrini L. 3. Pedagogi c. 11. comprobare possumus, qui *non novacula*, sed *tonsorum forcipibus Christianos tondendos esse* confirmat. Sed insigne est hanc in rem testimonium Optati Milevitani Donatistas arguentis, quod Sacerdotibus catholicis per vim capita rasissent.
P. 185. C. Pag. 42. n. 25. *Docete*, inquit, *ubi vobis mandatum sit radere capita Sacerdotibus; cum e contrario tot sint exempla proposita fieri non debere*.

Tom. 3 p. 1029. S. pariter Hieronymus Commentario in c. 44. Ezechielis, *Discimus*, inquit, *nec calvitium novacula esse faciendum; nec ita ad pressum tondendum caput, ut rasorum similes esse videamur: sed in tantum capillos esse demittendos, ut operta sit cutis*. Suspicantur aliqui, morem radendi Clericos a Monachis ortum fuisse. Quidquid sit, circularis & in orbem ducta
Hall. p. 1064. erat Tonsura, non parva & exigua, ut nunc fit, sed maximam capitis partem complectens, ut colligimus ex Concilio Toletano IV. Can. 41. cujus hæc verba sunt: *Omnes Clerici vel Lectores, sicut Levitæ & Sacerdotes, detonso superius capite toto, inferius solam circuli coronam relinquant: non sicut huc usque in Galliciæ partibus facere Lectores videntur, qui prolixis ut Laici comis, in solo capitis apice modicum circulum tondent.*
Tom 5. Concil. p. 1716. D.

Quæres 3. an primis Ecclesiæ sæculis aliqui forent sola clericali Tonsura insigniti, sine ullo ordine, vel officio.

Resp. negative, quia vix ullum proferri potest exemplum Clerici, qui nulli officio addictus fuerit. *Cuncti in clericali ministerio constituti*, ait S. Cyprianus Epistola 66. *nonnisi altari & sacrificiis deservire, & precibus atque orationibus vacare debent*.

Clericos vestibus talaribus, quæ in communi usu erant per tredecim secula, usos fuisse; & cum a Laicis abjectæ sunt, jussos esse Clericos eas deferre, facile hic esset demonstrare. Lege ea de re Thomassinum L. 2. de Disciplina c. 43. & seq.

Quæres 4. quæ præviæ conditiones requirantur in eo, qui clericali Tonsura initiandus est.

Tom. 14. Concil. p. 866. E. Resp. ea de re sic statuisse Patres Tridentinos Sess. 23. de reform. cap. 4. *Prima Tonsura*, inquiunt, *non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere & scribere nesciant, & de quibus probabilis conjectura non sit, eos non sæcularis judicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse*.

Ibid. pag. 867. B. Et c. 6. de Clerico Tonsura initiato sic statuunt: *Is etiam fori privilegio non gaudeat, nisi Beneficium ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum &*

Ton-

Tonsuram deferens, alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inserviat; vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola vel in Universitate, de licentia Episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versetur.

QUÆSTIO ULTIMA.

De cœlibatu, seu perpetua continentia, majoribus & sacris Ordinibus annexa.

Legem continentiæ, qua majores Clerici adstringuntur, considerabimus & in facto, & in jure. In facto primo inquiremus, & quidem pro Ecclesia tum Græca tum Latina; an scilicet lex perpetuæ continentiæ majoribus Clericis imposita, apud Græcos & Latinos primis temporibus in usu fuerit: deinde hujus legis originem & conditionem expendemus, an sit divina, vel apostolica, vel dumtaxat ecclesiastica.

In tres itaque Articulos præsentem distribuemus controversiam.

Primus erit de lege, ac disciplina perpetuæ continentiæ sacrorum ministrorum in Ecclesia Græca.

Secundus, de lege, ac disciplina perpetuæ continentiæ sacrorum ministrorum in Ecclesia Latina.

Tertius, de origine legis, quæ sacros ministros perpetua continentia obstringit, an sit divina, an apostolica, vel ecclesiastica dumtaxat.

ARTICULUS PRIMUS.

De lege, ac disciplina perpetuæ continentiæ sacrorum ministroum in Ecclesia Græca.

Per sacros ministros intelligimus Episcopos, Præsbyteros, Diaconos, & Subdiaconos.

Quæstio vero est, utrum antiquitus in Ecclesia Græca illi omnes perpetuam continentiam aut servaverint, aut servare debuerint, ita ut nec uxores post Ordinationem ducere, nec uxoribus ante Ordinationem ductis uti concessum illis fuerit.

Quæstio autem moveri potest, vel de lege aliqua positiva universali, quæ necessitatem imponat, nec sine crimine violari possit, vel de usu, ac disciplina, quæ quidem sit ex voto Ecclesiæ, ac maxime laudanda, sed tamen libera; quæ si animo pietatis suscipiatur, laudis habet plurimum, nihil vero criminis, si non suscipiatur.

Legem, quæ necessitatem vel ab ipsis Apostolorum temporibus imposuerit, agnoscere videntur Bellarminus de Clericis c. 18. Arcudius L. 7. Concordiæ c. 33. Thomassinus de Beneficiis parte 1. L. 2. c. 60. & seq. & alii fere omnes Theologi, qui legem continentiæ sacrorum Ordinum ab Apostolis derivatam esse contendunt: unde consequens est ut dicant, graviter peccasse quotquot ex veteribus cum uxoribus ante Ordinationem ductis conjuncti sunt, nisi forte contraria consuetudine, ac longo usu lex illa fuisset aliquibus in locis abrogata, quo casu excusationi locus esset. *Quis enim nescit*, ait Thomassinus citato c. 60. n. 20. loquens de S. Gregorio patre S. Gregorii Nazianzeni: *quando vitiosæ consuetudines, in iis quæ ad æternam legem non pertinent, longo usu convaluerunt, & perdiu toleratæ sunt, in eas viros etiam optimos quandoque abduci?*

Becanus de Ordine q. 10. & seq.

P. 422.

R 2 Econ-

Econtra Jodocus Clictovæus in propugnaculo de continentia c. *6. 7. 21.* & 22. Claudius Spencæus L. 1. de continentia c. 4. cum docent licuisse in primitiva Ecclesia sacris hominibus matrimonio ante Ordines contracto uti, legem illam quæ majores Clericos perpetuæ continentiæ addiceret ignorasse aut negasse videntur.

Pag. 653. Vasquez in 3. partem S. Th. disp. 248. c. 1. docet. 1. *legem continentiæ apud Græcos antiquitus observatam fuisse, utpote ab Apostolis derivatam.* 2. *ante tempora Concilii Nicæni consuetudine contraria in Ecclesia Græca abrogatam fuisse, ita ut absque peccato liceret ministris sacris consuetudinem habere cum uxoribus ante Ordinationem ductis.* Ita pariter sentit Basilius Pontius, de Matrimonio L. 7. c. 23. n. 4. *Ego*, inquit, *existimo, licet a principio Græcis nec licuerit uti matrimoniis ante contractis, nec nova inire conjugia post Ordinationem; attamen aliam apud eos viguisse consuetudinem, etiam ante tempora Concilii Nicæni*, quam consuetudinem tribus propositionibus ibidem complectitur, ac deinceps nititur demonstrare.

Pag. 459.

Non moror hìc Lutheranos & Calvinistas multis coacervatis exemplis contendere, in primitiva Ecclesia, Græca præsertim, sacris ministris permissas esse uxores; quod argumentum fuse inter cœteros prosequutus est Georgius Calixtus prolixo Tractatu cui titulum fecit: *De conjugio Clericorum*; Francofurti edito ann. 1653. Non, inquam, id moror: caput enim erroris Novatorum in eo versatur potissimum, tum quod ecclesiasticam legem de perpetua majorum Clericorum continentia, velut injustam, tyrannicam, verbo Dei, ac naturæ ipsi contrariam proterve & inverecunde redarguant; tum quod etiam post Ordinationem, ministris sacris uxores ducere licitum esse contendant, quod nusquam permisit ecclesiastica Disciplina. An vero fuerit vel non apud Græcos lex aliqua generalis, quæ ministros sacros ab usu & consortio uxorum ante Ordinationem ductarum excluserit, quæstio facti est, ab ipsis orthodoxis Theologis in utramque partem agitata.

Quæ nostra sit de re proposita sententia, sequentibus Conclusionibus aperiemus.

PRIMA CONCLUSIO.

Solis Diaconis, si in Ordinatione contestarentur non posse se continentiam servare, concessum aliquando fuit uxores post Ordinationem ducere.

Tom. 1. Concil. p. 1467. Probatur ex Conc. Ancyrano an. 314. Can. 9. juxta versionem Dionysii exigui, cujus hæc verba sunt: *Diaconi, quicumque ordinantur, si in ipsa Ordinatione protestati sunt, & dixerunt velle se conjugio copulari, quia sic manere non possunt: hi, si postmodum uxores duxerint, in ministerio maneant, propterea quod eis Episcopus licentiam dederit. Quicumque sane tacuerint, & susceperint manus impositionem, professi continentiam, & postea nuptiis obligati sunt, a ministerio cessare debere.*

Diaconi post Ordinationem conjugio copulati, ex Synodo Ancyrana.

Circa quem Canonem hæc observa: 1. Diaconum liberum fieri a servanda continentia, atque post Ordinationem suam uxorem sibi assumere potuisse, si Ordinationis tempore contestatus fuisset velle se conjugio copulari: unde sequitur, nulla tunc temporis legis necessitate adactos fuisse Diaconos ad continentiam profitendam, sed id eorum libertati relictum, accedente Episcopi licentia. 2. Diaconum, qui in Ordinatione tacuisset, ac continentiam professus fuisset, subjiciendo se impositioni manuum, sibi ademisse

spem

ſpem omnem conjugii; atque a miniſterio ſuſpenſum, (aliqui addunt cum Baronio, & Binnio, ad laicalem communionem redactum) ſi poſtea nuptiis ſe illigaſſet. Ex quo duo inferes. Primum, tum temporis ex uſu ac diſciplina Eccleſiæ Græcæ, optima quidem, ſed tamen libera, a qua diſpenſare poterat Epiſcopus, eos qui conteſtarentur ſe non poſſe continere, Diaconos ſolitos profiteri continentiam: alterum, non irritari a Concilio nec invalidum declarari Matrimonium, quod Diaconus poſt datam fidem continentiæ, contraxiſſet; ſed una pœna ſuſpenſionis a ſuo miniſterio eum caſtigari. 3. obſerva, de ſolis Diaconis loqui Synodum, non de Subdiaconis: quia cum nondum ſacris miniſtris adſcripti eſſent, nihil de eorum continentia ſtatuere neceſſe fuit, ad quam inferiores miniſtri non obligabantur.

Baſilius Pontius L. 7. de Matrimonio cap. 23. num. 15. & 24. putat, hoc ipſo Canone Ancyrano Præsbyteris etiam factam eſſe licentiam poſt ſuam Ordinationem ducendi uxores. Quid enim, ſi Diaconi illi, quibus hæc facultas datur; in Præsbyteros promoti, ac interim ſuis uxoribus, quas in Diaconatu duxerant, orbati fuiſſent, nonne ob priorem proteſtationem licuiſſet ipſis novas celebrare nuptias? Ita quidem videtur exiſtimaſſe jam citatus Pontius: at cum de ſolis Diaconis loquatur Canon, non videtur hæc licentia ad Præsbyteros extendenda, quod ex profeſſo oſtendemus in ſecunda Concluſione.

Baronius ad an. Chriſti 314. num. 88. Binnius in notis ad citatum Canonem Ancyranum, & alii non pauci contendunt, Synodum loqui de iis qui inviti ac reluctantes ordinabantur: verum ne verbum quidem habetur in citato Canone de tali violentia.

Conſultius reſpondent Arcudius Lib. 6. c. 37. *Patres illius Concilii eo tempore cum nonnullis Diaconis diſpenſaſſe, quod hoc non ſit de jure divino: idque vel propter penuriam miniſtrorum, vel propter laxiorem indulgentiam.* Exiguus ſcilicet Catholicorum Chriſtianorum numerus, Eccleſiæ neceſſitas, ac præclaræ dotes ad obeunda Eccleſiæ miniſteria, quæ in aliquibus juvenibus uxoratis eminebant, poſtulabant, ut illi ad ſacra miniſteria vocarentur, relicta facultate utendi ſuis uxoribus, aut de novo eas ducendi, ſi Ordinationis tempore conteſtarentur velle ſe conjugio copulari. *Pag.* 578. *col.* 2. *C.*

Monet hic lectorem Balſamon, ne Canonem hunc Ancyranum ſequatur, qui a Synodo Quiniſexta fuit abrogatus. At Synodus illa Quiniſexta ſeptimo dumtaxat ſæculo celebrata fuit an. 692. ipſe vero Balſamon duodecimo ſcribebat ſæculo. Synodus autem Ancyrana an. 314. celebrata fuit, quibus temporibus diverſa fuit diſciplina. *Pag* 772.

SECUNDA CONCLUSIO.

Nuſquam licitum fuit in Eccleſia Græca Epiſcopis, & Præsbyteris uxores ducere poſt Ordinationem.

Probatur I. ex L. 6. Conſtitutionum S. Clementis c. 17. *Poſt Ordinationem*, inquit, *ſi uxores non habent, præcipimus ut non liceat amplius ducere; aut ſi antea duxerint, non alias in Matrimonium accipere, ſed potius ea quam haberent cum ad Ordinationem venerunt, contentos eſſe.* *T.* 1. *Conc. p.* 392. *E.*

II. Ex Can. 1. Conc. Neocæſarienſis an. 314. *Præsbyter*, inquit, *ſi uxorem acceperit, ab Ordine deponatur.* Non irritatur Matrimonium; Ordo igitur non erat his temporibus impedimentum dirimens. *Ibid. pag.* 1484. *D.*

III.

III. ex historia Paphnutii quam narrat Socrates L. 1. Hist. c. 11. cum enim ille intercessisset ne Patres Nicæni legem ferrent qua sacri ministri ab usu uxorum quas laici duxerant, removerentur, dixit *satis esse, ut qui in Clerum fuissent adscripti, juxta veterem Ecclesiæ traditionem jam non* P. 40. A. *amplius uxores ducerent*. De hac historia erit dicendi locus postea.

IV. Referri huc potest factum Leontii Episcopi Ariani, qui referente S. Athanasio in Apologia de fuga sua versus finem seipsum exsecuit, ut libe- Tom. 1. p. rius sine ulla suspicione, quam tamen non declinavit, cum aliqua puel- 335. n. 26. la, cui nomen Eustoliam, conversari posset. At si uxorem ducere Episcopis licitum fuisset, non ita in seipsum durus ac crudelis fuisset Leontius; quin potius puellam hanc pleno jure uxorem sibi conjungere potuisset.

V. Extat Justiniani Imperatoris Novella 123. c. 14. (Juris Orient. T. 1. p. 493.) quæ sic decernit: *Qui expertem matrimonii ordinat, interroget eum, an absque legitima uxore vitam castam agere possit. Si hoc facturum se testetur, hominem ordinet. Qui Diacono permittit, ut post Ordinationem ducat uxorem, Episcopatu pellitor. Præsbyter, aut Diaconus, aut Subdiaconus, qui post Ordinationem contrahit nuptias, a cœtu Cleri ejiciatur. Clericis est permissum ut legitimas habeant uxores. Cantores, & Lectores nuptias legitimas contrahere possunt: at Subdiaconi, & Diaconi, & Præsbyteri omnino id facere prohibentur*. Ita Justinianus.

VI. Synodus Quinisexta seu Trullana an. 692. Can. 6. revocat & abrogat licentiam datam Diaconis a Synodo Ancyrana ducendi uxorem post Ordinationem: *Deinceps*, inquit, *nulli penitus Hypodiacono, vel Diacono, vel* T. 6. Conc. p. 1144. D. *Præsbytero, post sui ordinationem contrahere liceat. Si quis autem eorum, qui in Clerum accedunt, velit lege Matrimonii mulieri conjungi, antequam Hypodiaconus, vel Diaconus, vel Præsbyter ordinetur, hoc faciat*.

VII. Cum tempore Leonis Imperatoris cognomento Sapientis ann. 886. Juris Oriét. p. 493. Balsamon ad Canonem 6. Trull. & 10. Ancyr. abusus irrepsisset, ut qui Matrimonio conjungi volebant, Sacerdotes prius ordinarentur, & deinde biennium haberent, intra quod uxorem sibi deligere possent, abusum repressit Imperator Novella sua tertia: *Neque enim dignum est*, ait, *ut qui spirituali adscensu supra corporis abjectionem & sordes, evecti sunt, hi rursum ad carnis sordes delabantur, sed e diverso ut divinum ministerium ex corporis sordibus tanquam in altum aliquem gradum conscendant, convenientius fuerit*.

Denique, fatentur Balsamon, & Zonaras ad Can. 26. eorum qui Apostolici dicuntur, solis Lectoribus, & Cantoribus licitum fuisse post Ordinationem uxores ducere.

Si vero causas rogaveris, cur Græci potius Præsbyteris permiserint uxores antea ductas retinere, quam post Ordinationem ducere, qua in re constare sibi non videntur, quandoquidem illis non prohibetur Matrimonium propter actum ipsum contrahendi & ducendi uxorem, qui bonus est ac sacramentalis; sed propter usum Matrimonii, qui viros sacros decere non videtur: si, inquam, rationes illas & causas rogaveris, hæ videntur fuisse. 1. quod difficilius sit abstinere ab usu uxoris jam ductæ, quam de novo eam ducere. 2. quia necessitas Ecclesiæ, ac ministrorum paucitas efficiebat, ut uxorati ad ministerium vocarentur, qui non passi fuissent se ab uxoribus abstrahi; qui vero cœlibes ad Clerum accessissent, ii eo ipso continentiam pro recepta disciplina professi, eam servare tenebantur. 3. quia gravitate sacerdotali indignum videbatur puellæ nuptias ambire, quod juvenilis est ardoris & impetus: unde Concilium Agathense cap. 39. statuit, *ut Præsbyteri*, *Dia-*

Diaconi Subdiaconi; vel deinceps, quibus ducendi uxores licentia non est, etiam aliarum nuptiarum evitent conviva, nec his cœtibus misceantur, ubi amatoria cantantur & turpia, aut obscæni motus corporum choreis & saltationibus efferuntur. Repetitur hæc prohibitio in Concilio Venetico Can. 11. T. 4. Conc. p. 1389. E. Ib. p. 1056.

TERTIA CONCLUSIO.

Ex usu ac laudabili disciplina sacri ministri ab uxoribus ante Ordinationem ductis antiquitus abstinuerunt apud Græcos, quamquam nulla legis universalis necessitate ad id adstricti videantur.

Duæ sunt Conclusionis partes sigillatim probandæ.

Prima pars probatur.

I. ex citato, Conclusione prima, Can. 9. Ancyrano, ubi Diaconi, qui nulla præmissa protestatione manus impositionem perceperunt, continentiam professi, eam servare compelluntur. Erat igitur tunc temporis annexa Diaconatui professio continentiæ, quamquam libere: si enim contestatus fuisset Diaconus velle se conjugio copulari, permittebatur ipsi, ut vidimus. Part. 1. p. 163. D.

II. ex Origene Hom. 25. in Numeros: *Certum est*, inquit, *impediri sacrificium indesinens iis, qui conjugalibus necessitatibus inserviunt: unde videtur mihi illius solius esse offerre sacrificium, qui indesinenti & perpetuæ se devoverit castitati.*

III. ex Eusebius L. 1. Demonstrationis Evangelicæ cap. 9. *Eos*, inquit, *qui sacrati sunt, atque in Dei ministerio cultuque occupati continere deinceps a commercio uxoris decet.* Decentiam, non legis necessitatem adducit hic Eusebius. P. 33. D.

IV. ex S. Cyrillo Jerosolymitano Catechesi 12. *Ex David igitur*, inquit, *processit Virgo sancta. Decebat sane purissimum puritatis doctorem, ex puris prodire thalamis. Si enim qui apud Jesum bene fungitur sacerdotio, abstinet a muliere, ipse Jesu quomodo ex viro & muliere prodituras esset?* Audis sacerdotes, qui bene suo funguntur officio, ab uxoribus abstinere. P. 116. B.

V. ex S. Epiphanio ad hæresim 48. quæ est Cataphrygarum n. 9. Postquam dixit in Ecclesia Catholica virginitatem ac cœlibem vitam prædicari, ac castimoniam, & viduitatem coli, & approbari, sicut & honestas nuptias, atque Deum delectari quidem cum quis virginitatem & continentiam servat, sic pergit: *Singulares porro nuptias commendat, cum sacerdotalia munera & ornamenta cum iis, qui post unas nuptias continentiam servaverint, aut in virginitate perstiterint, communicanda esse velut in quodam exemplari monstraverit: id quod Apostoli deinde Ecclesiastica Sacerdotii regula honeste ac religiose decreverunt.* Verum locum hunc propius inspicienti videbitur loqui S. Doctorem de secundis dumtaxat nuptiis, quas Apostolico mandato Sacerdotibus illicitas ac prohibitas esse contendit, non vero de usu uxoris ante Ordinationem ductæ: *Quod si quis*, addit post relata verba, *post uxoris obitum secundas nuptias pro sua imbecillitate desiderat, minime id quidem veritatis regula prohibet, in eo dumtaxat, qui Sacerdos non fuerit.* Tom. 1. p. 410. C. Ibid. D.

Longe disertius rem nostram attingit ad hæresim 59. quæ est Catharorum n. 4. his verbis: *Quin eum insuper, qui adhuc Matrimonio degit, ac liberis dat operam, tametsi unius sit uxoris vir, nequaquam tamen ad Diaconi, Præsbyteri, Episcopi, aut Hypodiaconi Ordinem admittit; sed eum dumtaxat, qui ab* Ibid. pag. 496. B.

unius uxoris consuetudine sese continuerit, aut ea sit orbatus. Quod in il-
Ibid. C. *lis locis præcipue fit, ubi Ecclesiastici Canones accurate servantur.* Deinde sibi objectionem proponit: *At enim* (inquies) *nonnullis adhuc in locis Præsbyteri, Diaconi, & Hypodiaconi liberos suscipiunt. Respondeo, non illud ex Canonis auctoritate fieri, sed propter hominum ignaviam, quæ certis temporibus negligenter agere ac connivere solet, ob nimiam populi multitudinem, cum scilicet, qui ad eas se functiones applicent, facile non reperiuntur.*

Ex quo S. Doctoris testimonio hæc habes. 1. ipsius ætate, quarto scilicet Ecclesiæ sæculo, non tantum Diaconos, Præsbyteros, & Episcopos, sed etiam Subdiaconos a commercio & usu uxorum exclusos fuisse, iis in locis in quibus Ecclesiastici vigebant Canones, per illos vero Canones, non lex quædam universalis intelligenda est, (neque enim ulla hujusmodi proferri potest, quæ ipsos etiam Subdiaconos ad continentiam servandam adegerit) sed disciplina usu recepta, non quidem ubique, sed aliquibus in locis, maxime in
Ibid. Ecclesia Salamina, cui præerat S. Epiphanius. 2. Testatur Sanctus Doctor contrarium nonnullis in locis usum invaluisse, tum propter ignaviam hominum, tum propter paucitatem ministrorum, non ex auctoritate Canonis seu disciplinæ Ecclesiasticæ, quæ continentiam hanc in ministris sacris maxime exoptabat, & quantum fieri poterat, exigebat: cujus sanctissimæ disciplinæ rationem ac convenientiam ibidem exponit Sanctus Doctor, nempe ne ministri ab oratione & sacro ministerio rebus terrenis occupati avocarentur: *Quoad ipsam*, inquit, *Ecclesiam attinet, utpote a Sancto Spiritu bene ordinata atque constituta, quod decentius est omnibus in rebus considerans, ei rei studere potissimum instituit, ut quæ divino numini ministeria præstantur, nulla re, quoad fieri potest, distrahantur; atque spiritalia omnia officia quam optima lætissimaque conscientia gerantur. Hoc igitur dico propter subitas functiones atque officia convenire, ut Præsbyter, ac Diaconus, & Episcopus Deo peni-*
1. Cor. 7. *tus vacet. Nam si illis etiam, qui e populo sunt, idipsum Apostolus præcipit,*
v. 5. *ut ad tempus vacet orationi, quanto id magis Sacerdoti præscribit; Nimirum nullis ut impedimentis avocetur, quo in spiritualibus secundum Deum negotiis, in ipso usu Sacerdotii, & administratione ferietur.* Hæc S. Epiphanius.

Rursus in Expositione fidei n. 21. de ritibus Ecclesiæ agens: *Horum omnium*, inquit, *velut fastigium, & ut ita dicam, matris, ac genitricis locum san-*
Ibid. pag. *ctum sibi sacerdotium vindicat; quod ex virginum ordine præcipue constat;*
1103. D. *aut si minus e virginibus, certe ex Monachis; aut nisi ex Monachorum ordine ad illam functionem obeundam idonei cooptari possint, ex his creari Sacerdotes solent, qui a suis se uxoribus continent, aut secundum unas nuptias in viduitate versantur. Secundis vero nuptiis implicitus in Ecclesia ad sacerdotium non admittitur, tametsi sese ab uxore contineat, aut sit viduus; ejusmodi, inquam, ab Episcopi, Præsbyteri, Diaconi, & Subdiaconi gradu rejicitur. Secundum hos gradus Lectorum Ordo ex omnibus ordinibus eligi potest; hoc est, e virginibus, Monachis, continentibus, viduis, & iis, qui honestis matrimoniis illigantur; imo, si necessitas tulerit, ex illis etiam, qui post uxoris obitum cum altera sese copularunt.* Ita Sanctus Epiphanius.

VI. Ex S. Joanne Chrysostomo Hom. 10. in priorem ad Timoth. cap. 3. Expli-
Edit. Com. cans ista verba: *Unius uxoris virum. Si igitur*, inquit, *qui uxorem duxit,*
p. 1570. *sollicitus est, quæ sunt mundi; Episcopum autem hujusmodi sollicitudine tangi minime convenit, quomodo superius dixit, unius uxoris virum?* Quem nondum sic solvit sanctus Doctor: *Quia qui uxorem habet, quasi non habentem esse oportet.*

Et Lib. 3. de Sacerdotio n. 4. *Idcirco*, inquit, *sacerdotium obeuntem ita*

purum

purum esse decet, ac si in Cœlis inter potestates illas collocatus esset. Et L. 6. n. 2. ait, quod si illi qui eremum incolunt, & perpetua portus tranquillitate perfruuntur, ut possint tamen ad Deum accedere puros se ipsos custodiunt; multo magis Sacerdos variis implicatus oneribus, debet animum ab omni fœditate purum habere, ut & ipse ad Deum accedere possit. *Edit. recent. L. 1. p. 382. C. Ibid. pag. 422. B.*

VII. Ex S. Gregorio Nazianzeno Oratione 40. in S. Baptisma, ubi refellens eorum prætextus qui ad finem vitæ Baptismum differebant, inducit aliquem sic loquentem: *Baptizet me Episcopus .... aut si Præsbyter, saltem qui cælebs sit, qui continentiæ laude atque angelica vivendi ratione floreat.* Erant igitur tunc temporis Sacerdotes continentiæ laude conspicui: quamquam & alios fuisse non cœlibes, non obscure hoc ipso testimonio innuitur; siquidem volebat ille, quem inducit loquentem sanctus Doctor, a Sacerdote cœlibe ac continente baptizari, hac spe ductus, (quod refellit S. Gregorius) majorem ab ipso gratiam se percepturum. *Verba refert Arcudius L. 7. c. 41. p. 597. T. 1. pag. 650. A. B.*

VIII. Ex S. Isidoro Pelusiota Lib. 3. Epistola 75. *Si castitas*, inquit, *& pudicitia subditos Sacerdotes creat, libido procul dubio ac lascivia Sacerdotibus dignitatem abrogat. Atque hoc quidem leges & Ecclesiastica instituta sanciunt: verum haud admodum tamen istud fit.* Huc facit exemplum Synesii, qui ut Episcopatum fugeret, ad quem rapiebatur, contestabatur nolle se a sua uxore separari. *Quare*, inquiebat Epist. 105. *hoc omnibus prædico & testor, neque me ab uxore prorsus sejungi velle; neque adulteri instar cum ea clanculum habitare: alterum enim nequaquam pium est, alterum illicitum.* Inde habemus, persuasum tunc temporis (initio quinti sæculi) fuisse, non approbare Ecclesiam ut Episcopi cum suis uxoribus commisceantur; alias tanquam legitimum impedimentum suis Ordinatoribus non objecisset Synesius, velle se cum uxore sua cohabitare: qua tamen non obstante protestatione ordinatus fuit, quod nempe pro ea, qua erat pietate & in disciplinam Ecclesiæ observantia, hæc non serio dicere, (ut & alterum, se nempe non credere futuram corporum resurrectionem) sed ex humili Episcopatus fuga crederetur, legibus Ecclesiæ facile postea obtemperaturus. *P. 284. C. P. 248. D.*

Denique testem disciplinæ Græcorum hic appellabimus S. Hieronymum inter Græcos diu versatum. Libro adversus Vigilantium, *Quid facient*, inquit, *Orientis Ecclesiæ? Quid Ægypti, & Sedis Apostolicæ, quæ aut virgines Clericos accipiunt, aut continentes; aut, si uxores habuerint, mariti esse desistunt.* *T. 4. p. 2. pag. 281.*

Dices: Scriptores qui secundo floruere Ecclesiæ sæculo, Justinus, Athenagoras, Tatianus, Theophilus, Antiochenus, Irenæus, nullibi commemorant hanc Ecclesiæ disciplinam, de qua nos hactenus, cum tamen idoneum ac pro re nata sæpius locum habuerint. Calumnia scilicet onerabantur illis temporibus Christiani, quod noctu convenientes eversis lucernis promiscue congrederentur: eam vero diluit S. Justinus Apologia ad Antonium Pium, ubi certe locus fuisset ostendere Clericos omni veneri etiam legitimæ renuntiare, tantum abesse ut promiscuam admittant.

Resp. Nullius esse ponderis negativum argumentum in re facti, cujus tot positivi aliunde testes producuntur. Neque vero institutum Scriptorum, qui laudati sunt, postulabat, ut ministrorum sacrorum continentiam ab uxoribus apud Paganos venditarent; habebant enim refellendam calumniam effusæ libidinis qua pulsabantur omnes Christiani, hanc vero egregie refellunt, pudicos ac castos Christianorum mores exponendo, qui tam alieni erant ab

illi-

illicita voluptate, ut nequidem secundas nuptias suaderent, ob eam incontinentiæ speciem quam præseferebant.

Secunda pars Conclusionis, nempe nulla legis universalis necessitate adstrictos fuisse in Ecclesia Græca sacros ministros, ut ab uxoribus ante Ordinationem ductis abstinerent,

Probatur 1. ex Historia Paphnutii quam refert Socrates L. 1. Hist. c. 11. Ille scilicet dissuasit Patribus Nicænis ne legem ferrent, qua Episcopos, Præsbyteros, ac Diaconos compellerent ab uxoribus antea ductis abstinere, sed obtinuit ut unicuique libertas in re relinqueretur. Audiatur Socrates loc. cit. *Visum erat*, inquit, *Episcopis novam legem in Ecclesiam inducere, ut quicumque in sacrum Ordinem allecti essent, idest Episcopi, Præsbyteri, & Diaconi, ab uxorum, quas cum Laici essent, matrimonii jure sibi sociaverant, concubitu abstinerent. Cumque hac re in medium proposita singulorum sententiæ rogarentur, surgens in medio Episcoporum consessu Paphnutius, vehementer vociferatus est, non esse imponendum Clericis & Sacerdotibus grave hoc jugum: honorabiles nuptias & torum immaculatum esse dicens; ne ex nimia severitate damnum potius inferrent Ecclesiæ. Neque enim omnes ferre posse tam districtæ continentiæ disciplinam; ac forsitan inde eventurum esse, ut cujusque uxoris castitas minime custodiretur. Castitatem autem vocabat congressum viri cum uxore legitima. Satis esse, ut qui in Clerum fuissent adscripti, juxta veterem Ecclesiæ traditionem jam non amplius uxores ducerent: non tamen quemquam sejungendum ab ea, quam antehac tunc cum esset Laicus, legitime duxisset. Atque hæc dixit, ipse non modo conjugii, sed muliebris congressus penitus expers; quippe qui a puero in Monasterio educatus fuisset, & ob singularem castimoniam ab omnibus celebratus. Cæterum universus Sacerdotum cœtus Paphnutii sermonibus assensus est. Proinde omissa ejus rei disceptatione, singulorum arbitrio permiserunt, ut ab uxorum consuetudine abstinerent si vellent*: Hactenus Socrates, ex cujus narratione intelligis. 1. ante Nicænum Concilium nullam extitisse legem quæ sacros ministros obligaret ad perpetuam continentiam ab uxoribus ante Ordinationem ductis. 2. deliberasse Patres Nicænos de tali lege ferenda, quam utilem & idoneam putabant. 3. ab ea ferenda nihilominus deterritos fuisse intercessione ac gravi oratione Paphnutii; atque unicuique factam esse libertatem aut abstinendi ab uxore ante Ordinationem ducta, vel ea utendi. Eamdem historiam refert Sozomenus L. 1. c. 23. narrationi Socratis ipsos etiam Subdiaconos adjungens, quos ait eidem legi continentiæ voluisse Nicænum Concilium addicere. *Verum*, pergit, *nullam ea de re legem tulit, sed in cujusque arbitrio, non autem ex necessitate id esse voluit*. Idem quoque referunt Cassiodorus in Historia tripartita L. 2. c. 14. Nicephorus L. 8. c. 19. Gelasius Cyzicenos, de quo mentionem facit Photius codice 15. recensens Acta Concilii Nicæni, quæ e Vaticana Bibliotheca prodierunt, & latine conversa sunt ab Alphonso Pisano Societatis Jesu Theologo, & a Roberto Balforeo Scoto. Testatur pariter Claudius Spenceus L. 1. de continentia c. 4. non parum ante medium, in Græco codice Concilii Nicæni nondum typis excuso se hanc historiam inter Acta Concilii legisse.

Cum hanc istoriam in erroris sui patrocinium laudasset Calvinus, miro zelo exarsere inter Catholicos Turrianus, Cardinales Baronius & Bellarminus, Arcudius Valesius, Thomassinus & alii recentiores non pauci, ut totam hanc Socratis narrationem falsi postularent, his potissimum ducti argumentis. 1. quia de illa siluit Eusebius, siluere & Theodoretus & Rufinus. 2. quia

P. 39. D.

Sozom. p. 437. D. Turrianus in L. de 6. 7. & 8. Syne do p. 60. Baron. ad an. 58. n. 21. Bellar. L. 1. de cler. c. 20. Arcud. L. 7. cap. 38. pag. 581. Valesius in notis ad caput

2. quia inter subscriptiones Concilii Nicæni non legitur Paphnutii nomen. 3. quia Socrates Novatianus fuit, & in multis contra veritatem historiæ peccasse convincitur: v. gr. cum scripsit L. 5. cap. 21. licuisse etiam suo tempore unicuique celebrare Pascha quando vellet, nec ullam ea de re ab Ecclesia sancitam legem fuisse; quod tamen falsum esse nemo nescit. Pariter cum scripsit in Romana Ecclesia trium dumtaxat hebdomadum jejunium ante festum Paschatis observari, cum ex S. Leone certum sit solidis diebus quadraginta jejunium Romæ fuisse observatum. Historiam pariter Sozomeni ab Ecclesia Romana non recipi testatur S. Gregorius L. 7. Epistolarum Indictione 15. Epistola 34. ad Eulogium Episcopum Alexandrinum data. 4. Narrationi Socratis repugnat Canon 3. Concilii Nicæni, qui a consortio sacrorum ministrorum excludit uxores. Repugnant pariter SS. Epiphanius & Hieronymus, qui testantur locis hic adductis legem ac consuetudinem fuisse apud Græcos, ut qui ad ministerium uxorati accederent, a suis abstinerent uxoribus. En exceptiones, quæ adversus historiam Paphnutii a Socrate & Sozomeno relatam vulgo proferuntur.

11. L. 1. Hist. Socratis, Thom. de disciplina 1. L. 2. c. 60. n. 15.

Exceptiones contra historiam Paphnutii.

To. 6. p. 883. A.

Verum hæc aliis parum ad persuadendum momenti ac ponderis habere videntur. Esto ea Paphnutii historia abusus fuerit Calvinus, an idcirco falsi insimulanda? Contendit Hæresiarcha, licitum esse sacris ministris etiam post Ordinationem conjugio copulari: at tota reclamat antiquitas, & hæc ipsamet Paphnutii historia, quæ testatur antiquam esse Ecclesiæ traditionem, ut qui cœlibes ad ministerium veniunt, cœlibes semper permaneant. Turpiter igitur & inverecunde in confirmationem sui erroris trahit Calvinus hanc Paphnutii historiam: quæ vero proposita in contrarium sunt momenta, non urgent.

Non primum: Non enim omnes Historici omnia referunt; sed aliqua interdum omittunt, sive ex incuria, sive meditato consilio. Ita Eusebius nihil scripsit de Synodo Nicæna & damnatione hæresis Arianæ; an illico expungenda tota ipsius historia?

Non secundum: Constat enim non satis accurate referri nomina Episcoporum qui Nicæno Concilio subscripsere; nec bene infertur Paphnutium huic non interfuisse, quod ejus non legatur subscriptio: testatur enim diserte Rufinus, eum inter Patres sedisse. *Fuit*, inquit L. 1. Hist. cap. 4. *in Nicæno Concilio Paphnutius homo Dei, Episcopus ex Ægypti partibus, Confessor ex illis, quos Maximinus dextris oculis effossis & sinistro poplite succiso ad metalla damnaverat .·.·. quem Constantinus in tanta veneratione & affectu habuit, ut sæpius eum intra Palatium evocatum complecteretur, & eum oculum, qui in confessione fidei fuerat evulsus, oscularetur.* Hæc Rufinus.

Non tertium. Esto enim fuerit Socrates Novatianus, quod hoc commune habet cum historia Paphnutii? Arianus fuit Eusebius; an idcirco in suspicionem falsi adducenda tota ab ipso scripta Historia? Non puto: esto pariter in aliquibus capitibus aberraverit Socrates, sive ex negligentia, sive ex mala fide, num in omnibus ipsi fides detrahenda? Si ita esset, vix ulla nobis superessent historiarum monumenta quibus credere tuto possemus; vix enim ulla est historia, (si sacros ac divinitus inspiratos exceperis Historicos) cui falsi aliquid aut minus certi non irrepserit. Historiæ Sozomeni veritatem non in omnibus plane elevat S. Gregorius, sed in iis tantum quæ Eudoxii Constantinopolitanæ Ecclesiæ invasoris, & Theodori Mopsuesteni res gestas spectant, sicut patebit integrum S. Pontificis locum legenti.

Non

Non quartum, quod postea ex professo expendemus.

Probatur 2. Ex Epistola S. Dionysii Corinthiorum Episcopi ad Pynitum Gnossiorum Episcoporum, apud Eusebium L. 4. c. 23. in qua illum admonet, ne, quam meditabatur, perpetuæ continentiæ legem ac necessitatem suis fratribus imponeret. *In eodem volumine*, ait Eusebius, *continetur etiam Epistola ad Gnossios,* P. 144. C. *in qua Pinytum Ecclesiæ illius Episcopum monet, ne grave onus castitatis fratrum cervicibus tanquam necessarium imponat; sed ejus, quæ in plerisque hominibus inest, infirmitatis rationem habeat. Cui Epistolæ respondens postea Pinytus*, pergit Historicus, *admiratione quidem ac laudibus effert imprimis Dionysium: sed tamen hortatur, ut solidiorem cibum tandem impertiat &c.*

Porro si tunc temporis publica & communi lege necessario continentiam servare compulsi fuissent sacri ministri, quomodo hanc ignorasset Dionysius? Quomodo hanc non opposuisset Pinytus ipse; & qua ratione ad sui defensionem non potius Apostolicam sanctionem, quam illum suum solidiorem cibum & perfectiorem doctrinam protulisset; De ministris autem sacris ad continentiam cogendis cogitasse Pinytum, non vero de omni- T. 1. Con. bus indiscriminatim Fidelibus, (ut aliqui sibi persuadent) certo certius pag. 414. nobis videtur: major enim erat ipsius rerum divinarum peritia, teste eodem Eusebio, quam ut consilium tam alte supra communes Christianorum vires positum, susciperet, dicente Apostolo, ut *unusquisque propter fornicationem suam uxorem habeat.* 1. Corinth. 7. v. 2.

Probatur 3. Ex Concilio Gangrensi circa ann. Domini 324. Referunt ac damnant hujus Concilii Patres errores Eustachii quos in præfatione his verbis exponunt: *Nullus in conjugali positus gradu spem habet apud Deum... Traditiones ecclesiasticæ & eæ quæ in Ecclesiis aguntur, debent contemni... Communibus vestibus spretis, novi & insoliti habitus assumi possunt, & a mulieribus virilis vestis indui .... Jejunia contemnenda sunt. Cibi carnium tanquam illiciti rejiciendi .... In domibus conjugatorum nec orationes quidem celebrandæ sunt; & oblationibus, quæ in domibus factæ fuerint, non communicandum .... Præsbyteri qui matrimonia contraxerunt spernendi sunt, nec Sacramenta quæ ab eis conficiuntur attingi &c.*

Canone vero 4. juxta versionem Isidori Mercatoris, quam sequuntur Bur- Ibid. pag. chardus L. 3. c. 75. & Gratianus dist. 28. Can. 25. sic pronuntiant: *Si quis* 415. C. *discernit Præsbyterum conjugatum, tanquam occasione nuptiarum, quod offerre non debeat, & ab ejus oblatione ideo se abstinet; anathema sit.* Habemus eo in Canone aliquos Præsbyteros conjugatos quos aversabantur Eusta- Lib. 1. de thiani, qui idcirco a Synodo anathemate damnantur. Existimat Bellarmi- Clericis c. nus, Eustathianos ab hujusmodi Præsbyteris se separasse, propter uxores quas 21. habuerant, non propter illas quas haberent, etiamsi cum illis non commiscerentur. Ratio ipsi est, tum quia existimabant illi Hæretici Matrimonium esse per se malum; tum quia juxta versionem Dionysii exigui & Gentiani Herveti sic legi debet Canon, *Quicumque discernit*, (aut se separat) *a Præsbytero qui uxorem habuit*, non vero *qui uxorem habet*. Verum vox greca γεγαμηκὼς generatim significat uxoratum seu conjugatum, sive uxorem habuerit, sive adhuc habeat; quo sensu ea utitur Apostolus 1. Cor. 7. v. 10. cum ait: *Iis autem qui matrimonio juncti sunt*, (græce γεγαμηκόσι) *præcipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere*. Et certe Eustathiani damnabant nuptias propter actum seu usum conjugii; idcirco igitur rejiciebant Præsbyteros conjugatos, quod suis uterentur uxoribus.

P. 338. F. Probatur 4. Ex S. Clemente Alexandrino L. 3. Stromatum. *Quin*, inquit, *& unius*

& *unius quoque uxoris virum utique admittit*(Apostolus,) *seu sit Presbyter, seu Diaconus, seu Laicus utens Matrimonio citra reprehensionem: servabitur autem per filiorum procreationem.* Agnoscit hic S. Doctor, sub finem secundi sæculi Presbyteros & Diaconos sine reprehensione Matrimonio utentes; non erat igitur lex aliqua generalis quæ tunc temporis perpetuam continentiam majoribus Clericis necessario imponeret; alias non sine reprehensione Matrimonio usi illi fuissent.

Probatur 5. ex citatis antea SS. Epiphanio, Gregorio Nazianzeno, Isidoro Pelusiota & Eusebio. Iste enim non ad legis necessitatem, sed ad decentiam dumtaxat provocat, cum de continentia sacrorum ministrorum loquitur: S. vero Epiphanius & alii non dissimulant aliquibus in locis Clericos cum suis uxoribus convivere & liberis operam dare; & huic consuetudini connivere Ecclesiam, propter ministrorum penuriam, ac populorum multitudinem: unde concludimus, si quæ fuit in contrarium lex aut disciplina, eam particularem fuisse, non generalem.

Confirmatur testimonio Socratis L. 5. Hist. c. 22. ubi varios Ecclesiarum ritus enumerans, testatur in Thessalia non licuisse quidem Clerico cum sua uxore ante Ordinationem ducta dormire; in Oriente vero Præsbyteros, imo & Episcopos, nulla lege coactos fuisse ad perpetuam continentiam servandam, sed non paucos etiam in Episcopatu liberos ex uxore legitima suscepisse. En verba Historici: *Aliam quoque consuetudinem in Thessalia esse cognovi.* P. 287. C. *Clericus ibi promotus, si post Clericatum dormierit cum uxore quam ante Clericatum legitimo matrimonio sibi copulaverat, abdicatur: cum in Oriente sua sponte, etiam Episcopi ab uxoribus abstineant, nulla tamen lege aut necessitate constricti id faciant. Multi enim illorum, Episcopatus etiam sui tempore liberos ex legitimo conjugio susceperunt. Hujus porro in Thessalia consuetudinis auctor fuit Heliodorus, Tricæ, quæ ejus regionis Urbs est, Episcopus: cujus nomine circumferuntur amatorii Libri quos ille dum juvenis esset, composuit, & Æthiopicos inscripsit. Eadem consuetudo Thessalonicæ, & in Macedonia atque Achaja observatur.* Hæc Socrates, quibus nihil potuit disertius & expressius proferre in probationem nostræ Conclusionis.

His vero ita suppositis, non esset quod obstupesceres & quasi ad grande crimen reclamares, si tibi vetera monumenta percurrenti nonnulli occurrerent Episcopi, sanctitatis fama aliunde conspicui, qui ex legitima uxore prolem suscepissent: neque propterea velut infractores legis, quæ continentiam juberet, traducendi forent, ac damnandi, sed potius apud te reputandum, vel nullam extitisse legem hujusmodi in iis, quibus præerant Ecclesiis; vel usu & consuetudine contraria fuisse abrogatam: vel denique arbitrio & libertati uniuscujusque permissam fuisse.

Atque ea ratione nonnulli admittunt & explicant exemplum S. Gregorii Senioris, qui (ut ipsis videtur) post adeptum Episcopatum, filium suum Gregorium, postea Episcopum Nazianzenum, suscepit ex legitima uxore quam antea duxerat: sic enim in carmine de vita sua refert ipsemet Gregorius Nazianzenus, ubi Patrem suum ad seipsum sic loquentem inducit:

Nondum tot anni vitæ totius tuæ,
Quod in sacris mihi sunt peracti victimis.

Seu, ut alii ad litteram vertunt:

Nondum tantam emensus es vitam
Quantum præteriit mihi sacrificiorum tempus.

Exercuit illorum versuum interpretatio viros litteratos: inde nonnulli inferunt Gregorium genuisse filium cum sacris victimis operam daret, hoc est

Præ-

Præsbyteri & Episcopi functiones obiret. Ita exemplum istud exponi posse, non diffitetur ipse Thomassinus, de Disciplina p. 1. L. 2. c. 60. n. 19.

Verum repugnat, nec immerito, multo major Theologorum pars, qui exemplum hoc sanctissimi Episcopi Hæreticis continentiæ infensis eripere nituntur.

Tom. 4. p. 306. Baronius imprimis an. Christi 371. nu. 103. ne cogatur fateri S. Gregorium tam ignominiose leges ecclesiasticas circa Clericorum continentiam proculcasse, contendit eum hyperbolice loquutum fuisse; ac revera natum Gregorium Nazianzenum ex patre nondum Episcopo, imo nondum baptizato: quod quidem subducta temporum ratione ibidem demonstrat.

Ibid. A. *Revocemus itaque orationem*, inquit, *ac ipsius Gregorii junioris ætatis annos; ut ex his, ratione numeri recte subducta, intelligere valeamus, ipsum non solum ante parentis Episcopatum natum esse, sed etiam antequam ille fieret Christianus. Testatur namque ipse de se, cum Athenis esset una cum Basilio, se fuisse ætatis annorum triginta, ait enim:*

Nam tempus ingens fluxerat jam in Litteris,
Triginta & annos pene tunc exegeram.

Erat autem id tempus, quando Julianus apostata (ut idem Gregorius tradit) Athenas se contulit, nempe Consulibus Constantio septimum, & Gallo tertium: est is annus Domini trecentesimus quinquagesimus quartus .... Quod si tunc erat Gregorius annos triginta natus, fateri oportet, natalem ejus contigisse anno Domini trecentesimo vigesimo quarto, nempe anno ante Concilium Nicænum, quo tempore Gregorius parens adhuc erat ethnicus, quem baptizatum fuisse idem Gregorius minor scribit eo tempore, quo celebratum est Concilium Nicænum, nempe anno trecentesimo vigesimo quinto. Quanto autem tempore vixerit laicus, antequam initiaretur sacris Ordinibus, vel postea eligeretur Episcopus, ignoratur: ut plane intelligas, longe abesse, ut parente Episcopo ipse Gregorius nasceretur. Hæc Baronius.

Dicunt alii, S. Gregorium Athenis discessisse ipso trigesimo ætatis suæ anno, qui erat a Christo nato 355. aut 356. unde inferunt S. Doctorem natum fuisse an. 325. aut 326. tribus scilicet aut quatuor annis ante Episcopatum patris sui, & ipso anno quo baptizatus fuit, vel saltem immediate sequenti. Hyperbolem vero Gregorii patris filium alloquentis pro recepto loquendi more intelligi volunt, non de tempore præcedente nativitatem, sed de prima filii sui infantia, tum cum vix nati dicuntur infantes, quod usu rerum & rationis careant. Sensus igitur S. Gregorii patris iste est: O chare fili, vix natus eras, & in prima adhuc versabaris infantia (natus scilicet annos tres vel quatuor) cum ego ad Episcopatum vocatus sacris operam dabam.

Placet aliis citatos S. Gregorii versus absque hyperbole, sed nativo, ac litterali sensu interpretari, non quidem de sacrificiis, quorum minister fuerit ipse Gregorius parens, Sacerdos vel Episcopus factus: neque enim ait, ut falso supponitur, se sacrificia obtulisse aut perfecisse; sed quorum particeps factus est post acceptum Baptismum. Est igitur hic S. Gregorii senioris filium alloquentis sensus: O dilecte fili, obsecrat tuus pater senex juvenem: nondum tot annos vitæ habes, quot ego sacrificiorum, quorum nempe factus sum particeps, ex quo ad fidem Christianam per Baptismum vocatus sum. Cum hac interpretatione recte cohæret Baronii sententia, natum scilicet Gregorium filium a patre nondum baptizato: sive enim annus ille trigesimus, quem se attigisse narrat Gregorius filius, dum Athenis versaretur, vitæ fuerit, sive studii Athenis peracti, perinde est ad rem nostram; imo si dixeris annos stu-

ſtudii fuiſſe, (ut non improbabile nonnullis videtur) neceſſe erit natalem Gregorii filii rejcere ad annum octavum aut nonum, antequam ejus parens baptizaretur: annos ſcilicet octo vel novem natus Gregorius Athenas ſtudii cauſa miſſus eſt, ubi per annos triginta Litteris operam dedit, ipſumque Julianum apoſtatam cognovit.

Sunt & alia nonnulla exempla Epiſcoporum qui poſt Epiſcopatum filios ex uxoribus legitimis habuiſſe referuntur a Centuriatoribus, & eorum expilatore Calixto; nempe Chæremonis Epiſcopi, de quo Euſebius L. 6. c. 34. Diaconi cujuſdam qui uxorem habuit, & cujus meminit S. Irenæus L. 1. c. 9. Philoromi, de quo Euſebius L. 8. c. 9. Spiridionis, de quo Sozomenus L. cap. 11. Gregorii Nyſſeni qui fatetur ſe virginitatis laudem non habere; Syneſii, qui conteſtatus fuit velle ſe cum uxore permanere. S. Athanaſius Epiſtola ad Dracontium Monachum ait, ſe noſſe Epiſcopos filiorum patres.

Verum exempla hæc adverſarios non juvant, neque ſatis expreſſa & clara videntur. Oſtendunt equidem Epiſcopos nonnullos alioſque ſacros miniſtros ſuas poſt Ordinationem uxores retinuiſſe, quas ante duxerant: at non oſtendunt illis uſos fuiſſe ad opus conjugale; neque enim id aſſerunt auctores mox citati.

S. Athanaſius revera dicit ſe noſſe Epiſcopos filiorum patres: at non ait in Epiſcopatu ſuſceptos filios. Gregorius Nyſſenus cum fuerit ante Ordinationem Matrimonio conjunctus, non immerito ait ſe virginitatis laudem non habere, non ait vero ſe poſt Epiſcopatum liberis procreandis vacaſſe. Syneſius, ut fugeret Epiſcopatum, revera conteſtatus eſt nolle ſe ſeparari a ſua uxore, at cum ea carnis conſuetudinem habuiſſe nullibi apparet.

Nec pariter ſatis firmum videtur nobis argumentum eorum, qui colligunt univerſim jure Matrimonii uſos fuiſſe Epiſcopos & Præsbyteros conjugatos, eo quod ſuas ſecum contubernales uxores retinuerint, nec ab illis diſcedere juſſi primis temporibus fuerint; quaſi hæc duo ſtare ſimul ac conciliari non poſſent, conjugatos miniſtros cum uxoribus ante Ordinationem ductis convivere & cohabitare, & continentiam tamen ſervare. Ita certe eſt; uxores tanquam ſorores habebant, iiſque utebantur ad curam rei familiaris & domeſticæ, ad ſolatium & ſocietatem vitæ, non ad carnalem voluptatem. *Quot ſunt*, inquiebat Tertullianus L. 1. ad uxorem c. 6. *qui ſtatim a lavacro carnem ſuam obſignant? Quot qui conſenſu pari inter ſe matrimonii debitum tollunt?* S. item Gregorius Magnus L. 1. Regiſtri Epiſt. 82. alias 50. Indictione 9. *permittit Sacerdotibus qui in Corſica commorantur, habere ſecum matrem, ſororem vel uxorem, quæ caſte regenda eſt*, inquit. Cohabitatio igitur & contubernium viri & uxoris, non ſemper certum eſt violatæ continentiæ argumentum: quamquam ad omnem ſuſpicionem evitandam, prior diſciplina, quæ cohabitationem hanc permittebat, ſubinde mutata fuit, atque compulſi Clerici conjugati uxores a domo ſua amandare, ſeparatim ab iis habitare, ut patet ex Concilio Toletano poſtea referendo. *P. 164. D. Tom. 2. p. 546. C.*

Probatur denique noſtra Concluſio teſtimonio Balſamonis & Zonaræ, qui Commentariis in Can. 5. eorum qui Apoſtolici dicuntur, teſtantur licitum fuiſſe Epiſcopis ante Trullanam Synodum, quæ licentiam hanc ſuſtulit, habere uxores, etiam poſt dignitatem Epiſcopalem. Ante Canonem Trullanum revera Juſtinianus Novella ſua 123. prohibuerat, ne ordinarentur Epiſcopi qui uxores & liberos haberent; ſed obſervat Balſamon ad Can. 48. Trullanum, exoleviſſe Conſtitutionem hanc, & per Novellam ſecundam

Leo-

Leonis Philosophi abrogatam fuisse, qua nimirum permittit in Episcopos assumi qui digni fuerint; etsi uxores & liberos haberent.

Dices 1. Can. 3. Concilii Nicæni generalis primi omnino prohibet ne Clerici secum uxores habeant, legem itaque perpetuæ continentiæ, ipsis injunxit. En verba Canonis: *Interdicit per omnia magna Synodus, non Episcopo, non Præsbytero, non Diacono, nec alicui omnino qui in Clero est, licere sibi suam introductam habere mulierem; nisi forte aut matrem, aut sororem, aut amitam, vel eas tantum personas quæ suspicionem effugiunt.*

Tom. 2. Conc. p. 40. B.

Resp. nego antec. Ad probationem, ex ipso Canonis citati textu patet Concilium a contubernio Clericorum excludere tantum subintroductas, seu externas mulieres, quæ suspectæ esse possunt: at uxores legitimæ nusquam subintroductæ aut externæ dictæ sunt, aut pro suspectis habitæ. Voluit scilicet Synodus reprimere abusum Clericorum, qui cum legitimas non haberent uxores, externas, focarias, ac dilectas subintroducebant in domum suam, unde veniebant in suspicionem gravissimam fornicationis. Hunc esse Canonis sensum, patet 1. ex Conciliis Nicæno posterioribus, quæ ejusmodi subintroductas mulieres a consortio Clericorum excludunt, ut Carthaginense I. Can. 3. alterum Carthaginense sub Aurelio Can. 17. Carthaginense IV. Can. 46. Arvernense Can. 16. Agathense Can. 10. Turonense I. Can. 3. Turonense II. Can. 10. & alia bene multa.

Tom. 1. Conc. p. 896. A. Patet 2. ex Epistola synodica Concilii Antiocheni adversus Paulum Samosatenum, ubi ipsi exprobrant Patres, *quod subintroductas haberet mulieres*; unde plurimum nascebatur scandalum.

Edit. vet. Tom. 2. p. 985. Patet 3. ex S. Basilio in Epistola ad Paregorium Præsbyterum, qui jubet ut mulierem subintroductam, quam habebat in obsequiis, e domo ejiceret, & ad evitandam omnem offensionem, virorum ministerio uteretur.

Tom. 1. p. 716. C. Ibidem p. 521. C. Patet 4. ex S. Epiphanio hæresi 67. ubi de Hieracithis nuptias damnantibus hæc habet: *Cæterum ridiculi vel maxime Hieracithæ sunt, ob adscititias illas & introductas fœminas, quas cum apud sese habeant, ad quotidianam dumtaxat ministerium eas se adhibere gloriantur.* Et hæresi 63. de Origenianis, postquam narravit detestanda eorum scelera, ait ipsos accusare Catholicos, *qui Dilectas, quas vocant, & Conturbernales fœminas adsciscunt.*

To. 4. p. 2. pag. 33. Patet 5. ex S. Hieronymo Epistola 18. alias 22. ad Eustochium ubi has Agapetas, quas Nicæni Patres subintroductas mulieres vocarunt, idest in locum matrum, sororum aut filiarum ascitas & quasi adoptatas, diserte ab uxoribus distinguit. *Unde*, inquit, *in Ecclesia Agapetarum pestis introiit? Unde sine nuptiis aliud nomen uxorum? Imo unde novum concubinarum genus? Plus inferam: Unde meretrices univiræ? Eadem domo, uno cubiculo, sæpe uno tenentur & lectulo; & suspiciosos nos vocant, si aliquid existimamus.*

Tom. 1. Conc. p. 26. D. Tom. 4. Conc. p. 1011. D. Tom. 5. Conc. p. 855. C. Patet 6. quia Canon jubet a Clericis separari mulieres subintroductas: atqui ea ætate nulla lege tenebantur Clerici conjugati a suis separari, ac domicilio sejungi uxoribus. Imo Can. 5. Apostolicus eum *ab officio segregat Episcopum aut Præsbyterum, qui obtentu Religionis uxorem propriam abjecerit.* Et Can. 3. Concil. II. Arelatensis permittit Clericis *in solatio habere mulierem aviam, matrem, sororem, filiam, neptem vel conversam uxorem.* Et Concilium Turonense II. Can. 12. *Episcopus*, inquit, *conjugem ut sororem habeat, & ita sancta conversatione gubernet domum omnem, tam ecclesiasticam, quam propriam, ut nulla de eo suspicio consurgat.*

Patet denique, quia citatus Canon prohibet omnibus & singulis Clericis

etiam

etiam inferioribus: *Omni qui in Clero est*, ait, ne subintroductas habeant mulieres: at uxores legitimæ per introductas mulieres nequaquam possunt intelligi, nusquam enim inferioribus Clericis prohibitum fuit uxores habere.

At, inquies, si Synodus uxores non exclusas voluit, quare eas non appellavit matrem, sororem, amitam?

Resp. Quia necesse non erat: eo enim ipso quod uxores non sunt subintroductæ mulieres, neque suspectæ, necesse non fuit eas distincte appellari.

Dices 2. SS. Epiphanius, & Hieronymus antea citati, agnoscunt Canone seu lege publica sacris ministris injunctam fuisse perpetuam continentiam.

Resp. I. S. Epiphanii testimonium plus æquo probare, nempe Subdiaconos ipsos legi perpetuæ continentiæ addictos tunc universim fuisse, quod certe ab Historiæ veritate videtur alienum.

II. Per Canonem seu legem apud S. Epiphanium non intelligenda est lex universalis, sed disciplina, quæ multis in locis obtineret, non ex necessitate, sed animo pietatis, nulla enim proferri potest lex hujuscemodi universalis.

III. Cum SS. Epiphanius, & Hieronymus octoginta circiter annis a Concilio Nicæno remoti sint, quo temporis intervallo mutari potuit disciplina, ex eorum testimoniis certe colligi non potest, sacrorum ministrorum continentiam aliquo Canone fuisse præceptam in Ecclesia universa, sed tantum eorum ætate in usu plurimum fuisse, in iis præsertim locis, ubi degebant.

Dices 3. Qua ratione Synesius antea laudatus, ut Episcopatus pondus effugeret, contestatus fuisset nolle se a sua uxore separari, nisi lex fuisset Ecclesiæ ut Episcopi abstinerent ab uxoribus ante Ordinationem ductis?

Resp. Inde dumtaxat colligi posse, viguisse in Ecclesia Cyrenensi, cui præfectus fuit Synesius, disciplinam quæ ab Episcopis continentiam exigebat; non vero illius generalem fuisse in Ecclesia Catholica legem, ac necessitatem.

QUARTA CONCLUSIO.

Post statutum Concilii Quinisexti an. 692. Græcis Episcopis licitum non est uxores ante Ordinationem ductas retinere, cum iis cohabitare aut habere consuetudinem.

Probatur I. Ex can. 12. Concilii jam citati, cujus hæc verba sunt: *Ad nostram cognitionem pervenit, quod in Africa & Lybia & aliis locis, quidam ex iis, qui illic sunt, religiosissimi Præsules cum propriis uxoribus, etiam postquam ad eos processit Ordinatio, una habitare non recusant, ex eo populis offendiculum, & scandalum offerentes. Cum itaque studium nostrum in eo magnopere laboret ut omnia ad gregis in manus nostras traditi nobisque commissi utilitatem fiant, nobis visum est, ut nihil ejusmodi deinceps ullo modo fiat. Hoc autem dicimus, non ad ea abolenda, & evertenda quæ apostolice antea constituta sunt, sed populorum salutis, & ad meliora progressionis curam gerentes, & ne status Ecclesiasticus ullo probro afficiatur ... Si quis autem tale quid agere deprehensus fuerit, deponatur.* Tom. 6. Conc. p. 1148. A.

Tria continet hic can. 1. Supponit, in Africa & Lybia Episcopos cum suis uxoribus ante Ordinationem ductis cohabitasse, ac conjunctos fuisse; quod certe de Africanis Episcopis difficile est affirmare, cum tot essent in contrarium editi a Conciliis Africanis Canones. 2. Legem sancit, & quidem optimam, ne imposterum Episcopi contubernales habeant suas uxores. 3. Insinuat aliter antea *apostolice* statutum fuisse: *Non hoc dicimus*, ajunt Patres, *ad ea abolenda aut evertenda quæ apostolice antea constituta sunt*; quasi lex fuerit

apostolica qua jussi fuerint Episcopi cum suis uxoribus cohabitare, qualis certe nusquam extitit.

Ib p.1165. Rursus Can.48. sic statuitur: *Uxor ejus, qui ad Episcopalem dignitatem promovetur, communi sui viri consensu prius separata, postquam in Episcopum ordinatus est, ac consecratus, monasterium ingrediatur procul ab Episcopi habitatione extructum, & Episcopi providentia fruatur. Sin autem digna visa fuerit, etiam ad Diaconatus (seu Diaconissæ) dignitatem evehatur.* Per Novellam Isaaci Angeli Imperatoris confirmatus fuit iste Canon, ac uxores eorum qui in Episcopos assumuntur, tonderi, ac Monasterio includi jussæ sunt. Juris Oriental. p. 175.

Jam antea Justinianus Imperator indemnitati rerum Ecclesiasticarum consultum cupiens, Episcopum & uxore, & liberis carere voluit Novella 123. *Jubemus*, inquit, *ut si Episcopus ordinandus sit, conveniant Clerici, & in illa civitate primi, ut super tribus personis decreta faciant, & unusquisque manu sua subscribat, quod neque pretio, neque pollicitatione, neque amicitia aut gratia, aut alio quovis affectu inducti sint, sed compertum habeant ipsos rectæ, & Catholicæ fidei, vitæque inculpatæ, & jam trigesimum annum supergressos esse: scireque se quod neque uxorem, neque liberos habeant, neque pellicem, aut liberos naturales, sed si quis ex ipsis prius uxorem habuit, eam unicam fuisse, eamque nec viduam, neque a viro dimissam.* Juris Oriental. T.2.p.93. Hæc Justinianus longe ante Canonem Trullanum. Quamdiu viguerit illa lex, incertum. Balsamon ad Can. 48.Trullanum, ait eam jamdiu exolevisse; econtra obtinuisse Constitutionem Leonis Sapientis, qui permittit ordinari in Episcopos eos qui digni fuerint, etsi uxores & liberos haberent, modo tamen, juxta Canonem Trullanum, separati viverent ab uxoribus. A tempore igitur Synodi Trullanæ nemo a Græcis ad Episcopatum assumitur, qui uxorem habeat; sed Religiosus tantum castitatem professus, vel qui castitatem perpetuam servat: quod quidem accurate observari, testatur Vasquez, se cum Romæ esset a Græcis fide dignis accepisse: in 3. part. disp. 248. c. 1.

QUINTA CONCLUSIO.

Lege per Concilium Quinisextum confirmata licitum est apud Græcos; Præsbyteris, Diaconis, & Subdiaconis retinere uxores legitimas ante Ordinationem ductas, & omni jure conjugali uti.

Probatur ex Can. 13. Trullano. *Quoniam*, inquiunt Patres, *Romanæ Ecclesiæ pro canone traditum esse cognovimus, ut promovendi ad Diaconatum, vel Præsbyteratum, profiteantur se non amplius suis uxoribus conjungendos; nos antiquum Canonem apostolicæ perfectionis ordinisque servantes, hominum qui sunt in sacris legitima conjugia deinceps quoque firma, & stabilia esse volumus, nequaquam eorum cum uxoribus conjunctionem dissolventes, vel eos mutua tempore convenienti consuetudine privantes. Quamobrem si quis dignus inventus fuerit qui Hypodiaconus, vel Diaconus, vel Præsbyter ordinetur, is ad talem gradum assumi nequaquam prohibeatur, si cum legitima uxore cohabitet. Sed neque ordinationis tempore ab eo postuletur, ut profiteatur se a legitima uxore consuetudine abstenturum; ne ex eo a Deo constitutas, & sua præsentia benedictas nuptias injuria afficere cogamur, Evangelica voce exclamante: Quæ Deus conjunxit, homo non separet: & Apostolo docente, honorabiles nuptias & thorum immaculatum: &, Alligatus es uxori? Noli quærere solutionem.* Deinde jubent, ut quo tempore offerre debent Sacerdotes, & alii ministri altari inservire, abstineant ab uxoribus. Tom. 6. Conc. pag. 1148. B.C. Matt. 19. Hebr. 13. 1. Cor. 7.

Eo

Eo Canone, qui apud Græcos etiamnum viget, agnoscunt, & improbant Patres Trullani legem Romanæ Ecclesiæ de perpetua majorum Clericorum continentia, & ipsi contrariam ferunt; iisque male providi confirmant Scripturæ testimoniis quæ adversus continentiam Episcoporum ab ipsismet canon. 12. imperatam, retorqueri facile possunt, sicut attendenti patebit.

Hæc autem excogitari potest ratio discriminis, quod inter Episcopos aliosque sacros ministros, quoad continentiam, Græci statuunt, quod nempe cum apud illos Episcopi fere soli Sacra perficiant, Præsbyteri autem raro, æquum ipsis visum est Episcopos ad perpetuam obstringere continentiam, non vero Præsbyteros, nisi quo tempore Sacris operam dare volunt: sed quidquid sit he hac hujus discriminis causa & ratione,

Quæres, an Græci Præsbyteri licite, ac tuta conscientia legitimis uxoribus ante Ordinationem ductis utantur,

Resp. affirmative. Cum enim lex illa continentiæ Ecclesiastica dumtaxat sit, ea non tenentur, qui non reclamante Ecclesia universa, eam non acceptarunt, nec ipsi sese subjecerunt: sic autem rem esse apud Græcos declarant SS. Pontifices.

Stephanus III. Can. *Aliter* dist. 31. *Aliter*, inquit, *se Orientalium traditio habet Ecclesiarum; aliter hujus sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Nam earum Sacerdotes, Diaconi, & Subdiaconi matrimonio copulantur; istius autem Ecclesiæ vel Occidentalium, nullus Sacerdotum a Subdiacono usque ad Episcopum licentiam habet conjugium sortiendi.* *Decret. Grat. p. 154.*

Innocentius III. c. *Cum olim. De Clericis conjugatis.* Achierontio Archiepiscopo quærenti, an filius Sacerdotis Græci ad Episcopatum Angloriensem promoveri posset, ad quem fuerat ab Angloriensibus Canonicis electus, sic respondit: *Nos igitur attendentes quod Orientalis Ecclesia votum continentiæ non admisit, quoniam Orientales in minoribus Ordinibus contrahunt, & in superioribus utuntur Matrimonio jam contracto: mandamus, quatenus, nisi pro eo quod Græci hujusmodi inter Latinos conversantur, regionis consuetudo repugnet, etsi aliud (canonicum) non obsistat, ad confirmationem & consecrationem ejusdem sine dubitatione procedas.* *Decret. p. 1012. n. 28.*

S. Antoninus in Summa historica titulo 9. c. 7. ait, Siricium S.P. continentiam quidem perpetuam injunxisse sacris ministris in Ecclesia Occidentali; *verum Orientales legem hanc non recepisse.*

Atque inde est quod cum unio & pax inita est Latinam inter, ac Græcam Ecclesiam in Conc. Lugdunensi sub Gregorio X. & Florentino sub Eugenio IV. nusquam damnati sint Græci, quod suis Præsbyteris usum Matrimonii ante Ordinationem contracti permitterent: nusquam hæc ab ipsis postulata conditio pacis, ut Præsbyteros a consortio conjugum removerent. Consultus quidem Nicolaus I. a Bulgaris, utrum Præsbyterum habentem uxorem tolerare & honorare deberent, respondit, valde quidem reprehensibiles esse Græcos, nihilominus tolerandos. At in duobus maxime reprehensibiles illi erant. 1. Quod legem continentiæ quam suis imponit Romana Ecclesia; liberius carperent, ac redarguerent. 2. Quod solerent ordinandos prius interrogare, utrum uxores haberent, an non: qui si respondissent se non habere, cogerentur prius eas assumere, quam ordinarentur: quem abusum ipsis exprobrat Umbertus Cardinalis Legatus Leonis IX. in Epist. adversus calumnias Michaelis Patriarchæ.

Atque hæc dicenda nobis erant de continentia sacrorum ministrorum apud Græcos, nunc de Latinis agendum.

ARTICULUS II.

De lege & disciplina perpetuæ continentiæ sacrorum ministrorum in Ecclesia Latina.

LEX cœlibatus, ac perpetuæ continentiæ sacrorum ministrorum longe severius & accuratius observata fuit in Latina Ecclesia, quam in Græca; nusquam enim permisit Occidentalis Ecclesia suis majoribus Clericis; aut ducere uxores post Ordinationem, aut uti antea ductis. Loquimur vero de illis ministris, qui omnium judicio sacri semper habiti sunt, Episcopis nempe, Præsbyteris, & Diaconis: de Subdiaconis enim alia ratio fuit, sicut & de cœteris inferioribus Clericis, quod hìc sigillatim demonstrare conabimur.

Narrat Cardinalis Pallavicinus in Historia Concilii Tridentini Germanos sæpius a Patribus Tridentini postulasse ut Præsbyteris uxores permitterent; atque Imperatorem Carolum in Libello, qui dicebatur *Interim*, eas reipsa ipsis idcirco permisisse, quod speraret facilius ad concordiam revocandos esse Lutheranos: Concilium tamen nunquam Germanorum votis annuit. Lege Pallavicinum l. 10. Hist. Concil. Trident. c.17. & l.11. c. 2. & s. 12.c. 8. His præmissis sit

PRIMA CONCLUSIO.

Subdiaconi nèc semper, nec universe lege continentiæ adstricti fuere; sed varia fuit circa ipsos in Occidente Ecclesiarum praxis, ac disciplina.

In Ecclesia Hispanica Concilium Eliberitanum an. 305. can. 33. Subdiaconis perinde, ac Episcopis, Præsbyteris, ac Diaconis, jubet ut continentiam servent ab uxoribus. *Placuit*, ajunt Patres, *in totum prohiberi Episcopis, Præsbyteris, & Diaconibus, vel omnibus Clericis positis in ministerio, abstinere se a conjugibus suis, & non generare filios: quicumque vero fecerit, ab honore Clericatus exterminetur.* (T. 1. Con. p. 974. C.)

Conc. Gerundense an. 517. can. 6. idem statuit his verbis: *De conversatione vitæ id statuere placuit, a Pontifice usque ad Subdiaconum post suscepti honoris officium, si qui ex conjugatis fuerint ordinati, ut sine conjuge habitent.* (Gironne en Catalogne.)

Hæc nihilominus disciplina interrupta videtur aliquando apud Hispanos. Namque Conc. Toletanum I. ante Gerundense celebratum, an. scilicet 400. capitulo 1. nulla de Subdiaconis facta mentione, solos Præsbyteros, ac Diaconos jubet ab uxoribus abstinere. Idem pariter colligitur ex Conc. Toletano III. an. 589. capitulo 5. ubi reprimitur licentia nonnullorum Episcoporum, Præsbyterorum, ac Diaconorum; de Subdiaconis vero altum silentium. *Compertum est*, ajunt Patres, *Episcopos, Præsbyteros, & Diaconos venientes ex hæresi, carnali adhuc desiderio uxoribus copulari. Ne ergo de cætero fiat, hoc præcipitur, quod & prioribus Canonibus terminatur, ut non liceat eis vivere libinosa societate; & manente inter eos fide conjugali, communem utilitatem habeant, & non sub uno conclavi maneant.* (T. 4. Con. p. 1568. D.) (T. 2. Con. pag. 1. 23.) (T. 5. Con. pag. 1210.)

Prior tamen disciplina revocata fuit a subsequentibus Conc. Toletanis. Ab octavo ann. 653. can. 5. ubi generatim perstringit Sacerdotes, ac ministros qui spretis veteribus institutis, uxorum & aliarum fœminarum immunda societate inquinabantur. Et canon. 6. Eos reprimit Subdiaconos, (T. 6. Con. pag. 405.)

qui

qui post Ordinationem, uxores sibi assumere eo prætextu ausi fuerant, quod in Ordinatione sua Episcopi benedictionem se percepisse ignorarent. Et can. 7. eadem continentiæ lege constringit eos, qui se invitos sacram Ordinationem suscepisse contestabantur.

A nono an. 655. can. 10. ubi non dissimulant Patres, legem continentiæ ab omnibus Clericis non ita sedulo, & accurate servatam esse, nec nisi iteratis, & statutis, & pœnis ægre obtinuisse: *Cum multæ*, ait Canon, *super incontinentiam Ordinis Clericorum usque hactenus emanaverint sententiæ Patrum, & nullatenus ipsorum formari quiverit correctio morum, usque adeo sententiam judicantium protraxere commissa culparum, ut non tantum ferretur ultio in auctores scelerum, verum & in progeniem damnatorum. Ideoque quilibet ab Episcopo, usque ad Subdiaconum deinceps, qui vel ex ancillæ, vel ex ingenuæ detestando connubio, in honore constituti filios procreaverint, illi quidem, ex quibus geniti probabuntur, canonica Censura damnentur; proles autem tali pollutione nata non solum hæreditatem parentum nunquam accipiat; sed etiam in servitutem ejus Ecclesiæ, de cujus Sacerdotis vel ministri ignominia nati sunt, jure perenni manebunt.* Imo & in Concilio Toletano II. an. 531. cap. 1. volunt Hispani Episcopi, ut qui Subdiaconus ordinatur, profiteatur se castitatem, & continentiam servaturum. Atque, hæc fuit apud Hispanos disciplinæ variatio circa continentiam Subdiaconorum. *Ib. p. 455. T. 4. Conc. p. 1733.*

In Ecclesia pariter Africana diversam quoad Subdiaconos consuetudinem extitisse ostendit Concilium Carthaginense V. an. 398. capit. 3. cujus hæc verba sunt: *Cum de quorumdam Clericorum, quamvis erga uxores proprias, incontinentia referretur, placuit Episcopos, & Præsbyteros, & Diaconos, secundum priora statuta, etiam ab uxoribus continere. Quod nisi fecerint, ab Ecclesiastico removeantur officio. Cæteros autem Clericos ad hoc non cogi, sed secundum uniuscujusque Ecclesiæ consuetudinem observari debere.* Idem constat ex Conc. Carthaginensi II. an. 390. cap. 2. ubi quoque tres tantum numerantur Ordinum gradus, quibus imponitur lex continentiæ, Episcoporum scilicet, Præsbyterorum, ac Diaconorum. *T. 2. Conc. p. 1215. Ib. p. 1052. D.*

In Gallia pariter eamdem varietatem fuisse constat ex Concilio Arelatensi II. an. 452. can. 2. &. 3. ubi non alii lege continentiæ obstringuntur, quam Sacerdotes, ac Diaconi: nulla de Subdiaconis mentio. Ita quoque in Concil. Turonensi I. an. 461. can. 1. & Agathensi an. 506. can. 9. & 16. & Lugdunensi III. an. 583. can. 1. *T. 4. Conc. pag. 1011. 1050. 1384. 1386.*

Nihilominus in Conc. Aurelianensi III. an. 538. can. 2. Subdiaconi prohibentur suis uxoribus commisceri: *Nullus Clericorum*, ait Canon, *a Subdiacono, & supra, qui uxores in proposito suo accipere inhibentur, propriæ, si forte jam habeat, misceatur uxori. Quod si fecerit, laica communione contentus juxta priorum Canonum statuta, ab officio deponatur.* Idem vetat Conc. Turon. II. an. 567. can. 19. In Conc. autem Venetico an. 465. can. 11. prohibentur Subdiaconi, perinde ac Præsbyteri, & Diaconi uxores ducere: *Præsbyteri*, inquit, *Diaconi, atque Subdiaconi, quibus ducendi uxores licentia non est, etiam alienarum nuptiarum evitent convivia.* Nicolaus I. S. P. maxime improbat Adonem Viennensem Archiepiscopum, quod alicui Subdiacono potestatem fecisset uxorem ducendi, eo quod, inquit S. P. *nulli unquam, exceptis illis, quibus Ecclesiastica regula habere permittit, uxorem ducendi licentiam damus.* *T. 5. Conc. pag. 974. Ib. p. 296. A. T. 5. Conc. pag. 857. T. 4. Conc. p. 1056. B. C.*

In Sicilia nonnihil pariter mutationis contingit. Cum enim Pelagius II. S. P. Subdiaconos continentiæ jugo subjicere voluisset, juxta leges Ecclesiæ *T. 8. Conc. p. 515. A.*

Romanæ, duriorem existimans hanc Constitutionem S. Gregorius, hanc temperavit. Audiatur S. Pontifex Epist. 44. alias 42. lib. 1. quæ est ad Petrum Subdiaconum Siciliæ. *Ante triennium*, inquit, *Subdiaconi omnium Ecclesiarum Siciliæ probibiti fuerant, ut more Romanæ Ecclesiæ suis uxoribus nullatenus nascerentur; quod mihi durum atque incompetens videtur, ut qui usum ejusdem continentiæ non invenit, neque castitatem ante promisit, compellatur a sua uxore separari; atque per hoc, quod absit, in deterius cadat. Unde videtur mihi, ut a præsenti die Episcopis omnibus dicatur, ut nullum facere Subdiaconum præsumant, nisi qui se victurum caste promiserit; quatenus & præterita quæ per propositum mentis appetita non sunt, violenter non exigantur, & futura caute caveantur.*

Tom. 2. p. 538. B.

In Ecclesia denique Romana diversa fuit quoad Subdiaconos disciplina.

Nec Siricius, nec Innocentius I. in suis pro continentia Clericorum Decretalibus, Subdiaconos appellant.

Nec Hieronymus ipse in sua Apologia pro Libris adversus Jovinianum scriptis, ubi Romanæ Ecclesiæ legem pro continentia Clericorum refert, Subdiaconorum meminit.

Omnium primus Subdiaconis continentiæ jugum imposuit S. Leo, ut patet ex ejus Epist. 12. alias 84. ad Anastasium Thessalonicensem cap. 4. *Nec Subdiaconis quidem*, inquit, *connubium carnalium conceditur: ut & qui habent, sint tanquam non habentes; & qui non habent, permanent singulares.* Non videtur tamen hocce Leonis Decretum accurate ubique servatum; ne in Sicilia quidem Romæ vicina; quandoquidem post exactum ab ætate summi hujus Pontificis integrum sæculum & amplius, & Pelagius II. & Gregorius I. Subdiaconos Siciliæ adegerint ad servandam continentiam. Imo neque Gregorii statutum firmum videtur fuisse in Ecclesia ipsa Romana, Conc. enim Romanum quod an. 721. habitum est sub Gregorio II. Can. 1. 2. & 3. damnat uxores Præsbyterorum ac Diaconorum, quæ sese terrenis nuptiis plicant; de uxoribus vero Subdiaconorum silet omnino. De iisdem pariter silet aliud Concil. Romanum sub Zacharia an. 743. quamvis non semel continentiæ Præsbyterorum ac Diaconorum mentionem faciat. Adde in Canonum compilatione, quam idem S. P. Zaccharias misit ad Gallos ann. 744. solos Episcopos, Præsbyteros, ac Diaconos perpetuæ continentiæ subjici; cœteros vero Clericos suo proprio permitti arbitrio, juxta Can. 11. Concil. Carthaginensis V.

T. 1. p. 441. T. 6 Conc. p. 155. n. 6. Ib. p. 1548.

In Conc. Melfitano quod sub Urbano II. celebratum fuit an. 1086. can. 12. omnino prohibentur Subdiaconi cum suis uxoribus consuetudinem habere: *Eos*, inquiunt Patres, *qui in Subdiaconatu uxoribus vacare voluerint ab omni sacro Ordine removemus, officio atque Beneficio Ecclesiæ carere decernimus.* Idem statutum in Concil. Claromontano an. 1095. in Remensi an. 1048. *Qui*, inquit can. 3. *in Ordine Subdiaconatus, & supra uxores duxerint, aut concubinas habuerint, Officio atque Ecclesiastico Beneficio careant.* Observat Thomassinus, de Disciplina part. 1. lib. 2. cap. 65. hic jacta esse fundamenta ejus disciplinæ, quæ exinde conjugatos omnes a spe dejicit Beneficiorum.

In Apulia. T. 10. Conc pag. 477. Ib. p. 507. Ib. p. 1109.

SECUNDA CONCLUSIO.

Usu tam antiquo ac constanti recepta fuit & probata in Ecclesia Latina majorum Clericorum continentia, ut nec Episcopis, nec Præsbyteris nec Diaconis, aut uxores ducere post Ordinationem, aut ante ductis uti licitum unquam fuerit.

Infi-

Infiniti essemus si hujusce disciplinæ varia monumenta per ætates singulas digesta referre hìc animus esset: consule Coccium in Thesaurum, ubi de Ordine; Bellarminum de Clericis Lib. 1. cap. 19. Thomassinum de Disciplina parte 1. Lib. 2. cap. 60. usque ad 66. inclusive. Sufficiet nobis hìc strictim appellasse illustriores Occidentis Ecclesias, in quibus lex, quæ majores Clericos ad perpetuam continentiam obstringit, semper obtinuit.

Ecclesiæ Romanæ testes, ac præsides appellamus.

Sylvestrum S. P. (si tamen veri sunt ac genuini, qui sub ejus nomine circumferuntur, Canones, de quibus viri eruditi dubitant.) Inter eos octavus in Synodo Romana ann. 324. sic habet: *Nullum Subdiaconorum ad nuptias transire, præcipimus, ne aliqua prævaricatione præsumpserit.* T. 1. Conc. p. 1551. A. T. 2. Conc. p. 1019.

Siricium, qui in Epistola ad Himerium Tarraconensem Episcopum data an. 395. legem continentiæ majorum ac sacrorum ministrorum renovat, & confirmat, non omnium primus inducit. Cap. 7. refert 1. plurimos Sacerdotes ac Levitas post longa suæ consecrationis tempora filios ex propriis uxoribus suscepisse; eoque prætextu crimen suum excusasse, quod Sacerdotibus ac ministris veteris Testamenti generandi facultas concessa fuisset: quem prætextum postquam evertit S. Pontifex, ait voluisse Christum ut Ecclesia sua castitatis splendore radiaret: *Quarum*, inquit, *sanctionum Sacerdotes omnes atque Leviti insolubili lege constringimur, ut a die Ordinationis nostræ, sobrietati & pudicitiæ, & corda nostra mancipemus & corpora.* Ibid. pag. 1020. B. Agnoscit his verbis S. P. jam ante se latam sanctionem, quæ insolubili lege Sacerdotes ac Levitas ad perpetuam obstringeret continentiam: tum jubet indulgendum esse Episcopis, de quibus initio locutus fuit, atque in eo ipso gradu sine ullo honoris argumento esse relinquendos in quo dejecti sunt quod nempe se ex ignorantia lapsos esse non sine gemitu faterentur; alios vero qui *illiciti privilegii* excusatione nituntur, omni gradu Ecclesiastico privandos esse. Deinde in futurum prospiciens S. P. ita statuit: *Et quia exempla præsentia cavere nos præmovent in futurum, quilibet Episcopus, Præsbyter atque Diaconus deinceps talis fuerit inventus, jam nunc sibi omnis indulgentiæ per nos aditum intelligat obseratum: quia ferro necesse est excidantur vulnera, quæ fomentorum non senserit medicinam.* Ibid. D.

Innocentium I. qui tum Epist. 2. ad Victricium Rothomag. Episcopum cap. 9. tum in Epist. 3. ad Exuperium Episcopum Tolosanum cap. 1. Siricii Decretum iisdem fere verbis repetit & confirmat. T. 2. Conc. 1251. & 1254.

S. Leonem Epistola ad Anastasium Thessalonicensem, antea citata Conclusione prima; & in Epist. 2. alias 92. ad Rusticum Narbonensem, ubi ad inquisitionem tertiam sic respondet: *Lex continentiæ eadem est ministris altaris, quæ Episcopis atque Præsbyteris, qui dum essent Laici, sive Lectores, licite & uxores ducere & filios procreare potuerunt. Sed cum ad prædictos pervenerint gradus, cœpit eis non licere, quod licuit: unde, ut de carnali fit spirituale conjugium, oportet eos nec dimittere uxores, & quasi non habeant, sic habere: quo & salva sit charitas conjugiorum, & cessent opera nuptiarum.* T. I. p. 407. Observa hìc obiter, non jubere S. Leonem ut qui ex ministris sacris uxores haberent, eas e domo sua ejicerent; imo potius permisit ut eas retineret, servata nihilominus continentia.

S. Gregorium Magnum Epistola jam citata ad Petrum Subdiaconum Siciliæ.

Pro eadem Romana Ecclesia testabitur S. Hieronymus in Epistola 30.

alias 50. quæ est ipsius Apologia adversus Jovinianum: *Apostoli*, inquit, *vel virgines, vel post nuptias continentes. Episcopi, Præsbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certe post sacerdotium in æternum pudici.*

T. 4. p. 2. a3. 242.

Ibidem jam dixerat: *Episcopi, Præsbyteri, & Diaconi noverint se hostias offerre non posse, si operi serviant conjugali.*

Ib p. 235.

Ib. p. 175. Libro 1. Adversus Jovinianum c.19. *Certe*, inquit, alloquens Jovinianum, *confiteris non posse esse Episcopum, qui in Episcopatu filios faciat: alioquin si deprehensus fuerit, non quasi vir tenebitur, sed quasi adulter damnabitur.* Hanc igitur legem Ecclesiæ pro Episcopis agnoscebat vel ipse Jovinianus.

In Libro adversus Vigilantium, sic hæresiarcham & pravos sectatorum

Ib. p. 231. ipsius mores insectatur: *Proh nefas*, inquit, *Episcopos sui sceleris dicitur habere consortes; si tamen Episcopi nominandi sunt, qui non ordinant Diaconos, nisi prius uxores duxerint: nulli cœlibi credentes pudicitiam, imo ostendentes quam sancte vivant qui male de omnibus suspicantur; & nisi prægnantes uxores viderint Clericorum, infantesque de ulnis matrum vagientes, Christi Sacramenta non tribuunt.*

Ecclesiæ Africanæ testes sunt

Patres Conc. Carthaginensis II. an. 390. can. 2. *Cum*, inquiunt, *in præterito Concil. de continentiæ, & castitatis moderamine tractaretur, gradus isti tres conscriptione quadam castitati per consecrationes annexi sunt. Episcopos, Præsbyteros, & Diaconos, ita placuit, ut condecet Sacrosanctos Antistites, & Dei Sacerdotes, necnon & Levitas, vel qui Sacramentis divinis inserviunt, continentes esse in omnibus, quo possint simpliciter, quod a Deo postulant, impetrare, ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa servavit antiquitas, nos quoque custodiamus.*

T. 2. Conc. p. 1159. D.

Patres Concilii V. Carthag. an. 398. capitulo 3. idem quoque testantur: verba laudavimus hic Conclusione prima.

S. Augustinus ejusdem disciplinæ testis est in lib. 2. de adulterinis conjugiis cap. ultimo, ubi eos, qui dimissis uxoribus alias ducere volebant, quod sibi impossibilem dicerent continentiam, Clericorum exemplo urget ac refellit: *Solemus*, inquit, *eis proponere etiam continentiam Clericorum, qui plerumque ad eamdem sarcinam subeundam capiuntur inviti, eamque susceptam usque ad debitum finem, Domino adjuvante, perducunt.*

Tom. 6. p. 418. B.

Ecclesiæ Mediolanensis testis est locupletissimus S. Ambrosius lib. 1. Officiorum cap. ultimo, ubi sic loquitur: *Inoffensum autem exhibendum, & immaculatum ministerium, nec ullo conjugali coitu violandum cognoscitis, qui integri corpore, incorrupto pudore alieni etiam ab ipso consortio conjugali, sacri ministerii gratiam recepistis. Quod eo non præterii, quia in plerisque abditioribus locis cum ministerium gererent, vel etiam sacerdotium, filios susceperunt; & id tanquam usu veteri defendunt, quando per intervalla dierum sacrificium deferebatur; & tamen castificabatur etiam populus per biduum vel per triduum, ut ad sacrificium purus accederet.* Non dissimulat Sanctus Doctor, aliquibus in locis obscurioribus nonnullos Sacerdotes ex uxoribus filios suscepisse, quos improbat S. Ambrosius.

Tom. 2. p. 46. C.

Non longe a Mediolanensi distat Taurinensis civitas, in ea celebratum Conc. an. 395. can. 8. sic decernit: *Hi autem, qui contra interdictum sunt ordinati, vel ministerio filios genuerunt, ne ad majores gradus Ordinum permittantur, Synodi decrevit auctoritas.*

T. 2. Conc. p. 1157.

Ecclesiæ Hispanicæ testes habemus.

Conc. Eliberitanum can. 33. Gerundense can. 6. quorum verba Conclu-

sione

sione prima hic descripsimus; Conc. Toletanum I. an. 400. can. 1. *Placuit*, inquit, *ut Diacones, si vel integri, vel casti sint, & continentis vitæ, etiamsi uxores habeant, in ministerio constituantur; ita tamen ut, si qui etiam ante interdictum quod per Episcopos Lusitanos constitutum est, incontinenter cum uxoribus vixerint, Præsbyterii honore non cumulentur. Si quis vero ex Præsbyteris ante interdictum, filios susceperit, de Præsbyterio ad Episcopatum non admittatur.* Non tantum hic pro Hispanica, sed etiam Lusitana Ecclesia testimonium ferunt Patres Toletani. Conc. Toletanum III. an. 589. capitulo 5. incontinentes Episcopos, Præsbyteros, ac Diaconos pariter reprimit, quos jubet separatos a suis uxoribus manere. Ita & Conc. Tolet. VIII. ann. 653. & IX. an. 655. quæ paulo ante a nobis laudata sunt. *T.2.Conc. p.1223.D.* *T.5.Conc. p. 1010.*

Ecclesiæ Germanicæ testes sunt

Concilium Aquisgranense an. 816. capite 6. *Placuit Patribus*, (Subdiaconos) *quia sacra mysteria contrectant, castos & continentes esse debere ab uxoribus.* *T.7.Conc. p.1315.D.*

Concil. VVormatiense an. 868. c. 9. *Placuit, ut Episcopi, Præsbyteri, Diaconi, & Subdiaconi abstineant se ab uxoribus, & non generent filios.* *T.8.Conc. p. 948.*

Concilium Moguntinum an. 888. can. 10. *Quamvis*, inquit, *sacri Canones quasdam personas fœminarum simul cum Clericis in una domo habitare permittant: tamen, quod multum delendum est, sæpe audivimus, per illam concessionem plurima scelera esse commissa ... Et idcirco constituit hæc sancta Synodus, ut nullus Præsbyter ullam fœminam secum in domo propria permittat, quatenus occasio malæ suspicionis vel facti iniqui penitus auferatur.* *T.9.Conc. p. 407.*

Concil. denique Augustanum an. 952. capitulo 11. *Episcopus*, inquit, *Præsbyter, Diaconus, Subdiaconus, ut in multis Conciliis firmatum est, quia divina mysteria contrectant, ab uxoribus abstineant.* *Ib. p. 637.*

In Anglia Concilium Vintoniense an. 1076. sub Archiepiscopo Lanfranco, Præsbyteros conjugatos lacessere abstinuit, ac prohibuit tantum, ne imposterum ad has sordes deficerent Parochi. Anselmus tamen Cantuariensis Episcopus, quo erat infracto animi vigore, Decretis Conciliorum hæc conjugia sustulit; sed Rege auxiliatricem Conciliis dexteram non commodante, præclarissima spes evanuit. *Concil. Anglica. T. 2. p. 1. 13. 36.*

In Suecia tam impune grassabatur nonnullorum incontinentia, ut palam jactarent Præsbyteri se a Sede Apostolica privilegium accepisse ducendi uxores: de qua re consultus Innocentius III. respondit se tale ignorare privilegium. Et vero an. 1246. Concilium Seheningense in Suecia his omnibus Præsbyteris conjuges & concubinas abstraxerat. *T.11.Con. p.695.C.*

Ecclesiæ denique nostræ Gallicanæ testes sunt

Concilium Arausicanum I. an. 441. can. 12. *Deinceps*, inquit, *non ordinentur Diacones conjugati; nisi qui prius conversionis proposito professi fuerint castitatem.* Idem rursus can. 23. & 24. *T.3.Conc. p.1450.E.*

Concilium Arelatense II. an. 452. can. 2. prohibet *assumi aliquem ad sacerdotium in conjugii vinculo constitutum, nisi fuerit præmissa conversio.* Et rursus can. 3. antea citato. *T.4.Conc. p.1011.D.*

Concilium Turonense I. an. 461. can. 1. & 2. *Decrevimus, ut Sacerdos vel Levita conjugali concupiscentiæ inhærens, vel a filiorum procreatione non desinens, ad altiorem gradum non ascendat, neque sacrificium Deo offerre, vel plebi ministrare præsumat. Sufficiat his tantum, ut a communione non efficiantur alieni.* *Ibid. p. 1051. A.*

Concilium Veneticum an. 463. can. 11. *Præsbyteri*, inquit, *Diaconi at-*

Ib p.1056. *que Subdiaconi, vel deinceps, quibus ducendi uxores licentia non est;*
B. C. *etiam alienarum nuptiarum evitent convivia.*

Ib.p.1385. Concilium Agathense an. 506. can. 3. *Placuit ut si Diaconi aut Præsby-*
D. Ib. p. *teri conjugati ad torum uxorum suarum redire voluerint, Papæ Innocentii*
1805. *ordinatio, & Syricii Episcopi auctoritas, quæ est his Canonibus inserta,*
T.5.Conc. *conservetur.* Idem habet Concilium Arversenense an. 533. can. 13.

p. 296. Concilium Aurelianense III. anno 538. can. 2. Aurelianense IV. an. 541.
384. 392. can. 17. quo jubet uxores abstrahi a domicilio & contubernio Præsbytero-
Ib.p. 855. rum. Aurelianense V. an. 549. can. 4.

C. D. Concilium Turonense II. anno 567. can. 12. *Episcopus*, inquit, *conjugem*
Ib. p. 858. *ut sororem habeat, & ita sancta conversatione gubernet domum omnem tam ec-*
A. *clesiasticam quam propriam, ut nulla de eo suspicio quaqua ratione consurgat.* Et can. 19. *Si inventus fuerit Præsbyter cum sua præsbytera, aut Diaconus cum sua diaconissa, aut Subdiaconus cum sua subdiaconissa, annum integrum excommunicatus habeatur, & depositus ab omni officio clericali, inter Laicos se observare cognoscat.*

Ib.p. 959. Concilium Antisiodorense an. 578. can. 21. Matisconense I. an. 581. can. 11.
969. 974. Lugdunense III. an. 583. can. 1. His & multis aliis constat manifeste, in Galliis semper viguisse legem quæ sacros ministros perpetuæ addicit continentiæ.

Ex his omnibus colliges, omnino supposititium fuisse Concilium illud Triburiense, cujus auctoritate incontinentiam suam nonnulli Laudensis Ecclesiæ Clerici sæculo undecimo tuebantur, teste, ac impugnatore Petro Damiano Opusculo 18. c. 3.

Ad hęc vero omnia momenta accedant Conciliorum Oecumenicorum Statuta.

T.10.Con. Concilium Lateranense I. Oecumenicum sub Callixto II. S. P. can. 3. sic
p.868.C. decernit: *Præsbyteris, Diaconibus, vel Subdiaconibus, concubinarum & uxorum contubernia penitus interdicimus, & aliarum mulierum cohabitationem, præter quas Synodus Nicæna ... permisit.*

Ib.p.1003. Lateranense II. Oecumenicum sub Innocentio II. an. 1139. can. 6. *Decer-*
D. *nimus ut ii qui in Ordine Subdiaconatus, & supra, uxores duxerint, aut concubinas habuerint, Officio, atque ecclesiastico Beneficio careant.* Et can. 7. *Ad hæc prædecessorum nostrorum Gregorii VII. Urbani, & Paschalis Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, præcipimus, ut nullus Missas eorum audiat, quos uxores vel concubinas habere cognoverit. Ut autem lex continentiæ, & Deo placens munditia in Ecclesiasticis personis & sacris Ordinibus dilatetur, statuimus, quatenus Episcopi, Præsbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Regulares Canonici, & Monachi atque conversi professi, qui sanctum transgredientes propositum, uxores sibi copulare præsumpserint, separentur: hujusmodi namque copulationem, quam contra ecclesiasticam regulam constat esse contractam, matrimonium non esse censemus. Qui etiam ab invicem separati, pro tantis excessibus condignam pœnitentiam agant.*

Ib.p.1515. Lateranense III. sub Alexandro III. an. 1176. can. 11. *Clerici*, inquit, in
A. D. *sacris Ordinibus constituti, qui mulierculas in domibus suis incontinentiæ nota tenuerint, aut abjiciant eas, & continenter vivant, aut ab Officio & Beneficio ecclesiastico fiant alieni.*

T.14.Con. Concilium denique Tridentinum Sess. 24. can. 9. *Si quis dixerit, Cleri-*
p.875.C. *cos in sacris Ordinibus constitutos, vel Regulares castitatem solemniter professos posse Matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege ecclesiastica, vel voto; & oppositum nihil aliud esse, quam damnare Matrimonium; posseque omnes contrahere Matrimonium, qui non*

sen-

sentiunt se castitatis, etsi eam voverint, habere donum, anathema sit: cum Deus id recte petentibus non deneget, nec patiatur nos supra id, quod possumus, tentari. De usu Matrimonii antea contracti siluit Conc. propter inveteratam in Ecclesia Græca a tempore Synodi Trullanæ consuetudinem: Sessione tamen 23. cap. 13. dixerat: *Subdiaconos & Diaconos esse ordinandos eos qui bonum habent testimonium .... quique sperent, Deo auctore, se continere posse.* *Ib p. 879. B.*

Quæres an Matrimonium post sacros Ordines contractum semper in Ecclesia fuerit invalidum, & consequenter an Ordo sacer fuerit semper impedimentum dirimens.

Ordo sacer non semper fuit impedimentum dirimens Matrimonium.

Resp. negative. Patet 1. Ex Concil. Ancyrano, conclusione prima, ubi de disciplina Ecclesiæ Græcæ, hic laudato. Permittit quippe Diaconis post Ordinationem uxores ducere, si tempore Ordinationis contestati fuissent se non posse continere. Patet 2. Ex omnibus testimoniis per decem priora sæcula passim hic appellatis; nullum enim extat quo declaretur invalidum ac nullum Matrimonium contractum ab homine in sacris constituto. Privatur ille quidem gradu suo, Officio & Beneficio, ab uxore separatur, excommunicatur; at non declaratur liber & solutus a vinculo conjugali.

Igitur non ante Constitutionem Concil. Lateranensis III. an. 1139. hic relatam, quam descripsit & confirmavit Concil. Remense an. 1148. Præside Eugenio Papa III. Ordo sacer fuit impedimentum dirimens Matrimonium. Idem impedimentum confirmant Concilium Lateranense III. sub Alexandro III. an. 1176. Cum ait hujusmodi conjunctionem (Clericorum majorum) non Matrimonium, sed contubernium potius esse nuncupandum; & Conc. Trid. sess. 24. can. 9. mox citato. *Appendix Conc. Lateran. tit. de Cleric. Matrimon. cap. 6, p. 1635.*

Dices 1. Extant bene multa exempla Episcoporum, Præsbyterorum, ac Diaconorum, qui uxores ante Ordinationem ductas domi retinuerunt, & cum ipsis consuetudinem habuerunt, non contradicente Latina Ecclesia.

Tertullianus Africanæ Ecclesiæ Præsbyter uxorem secum habuit, quam adhortatus est, ut post suum obitum continentiam servaret: inutilis porro, ac frustra fuisset hæc adhortatio, si jam tum ob dignitatem sacerdotalem sui mariti ab usu Matrimonii abstinere coacta fuisset.

Novatus pariter Carthaginensis Præsbyter uxorem habuit. Narrat quippe de eo S. Cyprianus Epist. 49. ad Cornelium, quod calce uterum uxoris gravidæ percusserit, & abortum sic procuraverit. Damnat quidem in Novato S. Episcopus crudelem hanc violentiam; at nullatenus innuit illicitum ipsi fuisse ex uxore prolem suscipere. Neque juvat reponere, id contigisse antequam Novatus fuisset ordinatus Præsbyter: namque si ita esset, nusquam ob tale facinus ad sacros Ordines admissus ille fuisset.

S. Cypriano uxorem fuisse narrat Pontius Diaconus in ejus vita; & ipse S. Cyprianus Epist. 19. meminit Felicis Præsbyteri & uxoris ejus Victoriæ.

S. Ambrosius in Exhortatione ad virginitatem, mentionem facit Agricolæ Diaconi, qui uxorem viduam reliquit.

S. Hilarius Pictaviensis Episcopus, narrante Fortunato in ejus vita, uxorem habuit & liberos.

S. Paulinus Nolanus Episcopus uxorem quam habuit, nomine Therasiam, nunquam a se segregavit, sed itinerum comitem vitæque sociam retinuit & secum habuit semper. Ita colligimus ex Ausonii ad Paulinum, & hujus vicissim ad Ausonium Epistolis. Et ipse Paulinus in Epist. 27. refert Aprum Præsbyterum cum sua convixisse, ac cohabitasse uxore.

S. Prosper Rhegiensis Episcopus uxorem pariter habuit, quam versibus; qui sub finem Libri Epigrammatum ejus leguntur, sic alloquitur:

Age jam precor mearum
Comes irremota rerum.
Trepidam brevemque vitam
Domino Deo dicemus.

Denique Sidonius Apollinaris Arvernorum Episcopus, teste Gregorio Turonensi Historiæ Francorum l. 2. c. 21. uxoratus fuit.

Resp. Ex istis exemplis nihil consequi posse Novatores adversus Conclusionem nostram.

Primo: Distortum omnino est, ac obliquum istud ratiocinium: Tertullianus uxorem suam adhortatur ut post obitum suum continentiam servet; ergo eam vivente Tertulliano non observabat. Præclara vero consecutio! Quasi quæ incontinentiam, vivente suo viro, consenserat, eo mortuo se ad illam cum altero conjuge perpetuo conservandam obstrinxisset?

Non ita certe. Hortatur ergo quantum potest Tertullianus uxorem, ut in suscepto se vivente continentiæ proposito firmiter post suam mortem perseveret, repudiatis a se secundis nuptiis.

Adde, plane incertum esse, an Tertullianus ad sacerdotium promotus fuisset, cum scripsit Libros ad uxorem; illos enim non scripsit morti proximus, sed persecutione sæviente, ut ipse significat cap. 5. & cap. 4. juvenem adhuc & formosam fuisse suam uxorem innuit. Incertum igitur est, an Sacerdos fuerit Tertullianus, cum uxorem suam sic exhortabatur: quamobrem omnino inutile evadit adversariis nostris exemplum istud.

Secundo: Verisimile est istud Novati facinus ante Ordinationem ipsius perpetratum fuisse, quod cum ignotum esset, ejus Ordinationi moras & impedimentum non injecit. Et certe verisimile non videtur, Ecclesiam Africanam, quæ tam severe prohibebat ne Sacerdotes sese negotiis sæcu-
P. 109. laribus implicarent, quæ noluit pro requie Geminii Victoris sacrificium offerri, eo quod Geminius Faustinum Præsbyterum tutorem testamento suo nominasset, ut patet ex Epist. 66. S. Cypriani, verisimile, inquam, non videtur, Ecclesiam hanc tolerasse ministros sacros cum suis uxoribus consuetudinem habentes, ac rei uxoriæ vacantes.

Tertio: Quorsum hic Novatores tanto studio colligunt exempla conjugatorum, qui ad Episcopatum, Præsbyteratum, & Diaconatum assumpti sunt? Quid ex illis extundi potest quod nobis noceat? nihil profecto. Non enim id negamus; imo nec negamus licitum illis aliquando fuisse suas domi retinere uxores, cum iis convivere, ac cohabitare: hoc ipse fatetur S. Leo Epistola antea citata: *Ut nempe*, inquit, *salva sit charitas conjugiorum*.
T. p. 407. At si quid efficere vellent adversarii, probandum ipsis foret, ejusmodi sacris ministris licitum fuisse non tantum contubernales habere uxores, ante Ordinationem ductas, sed etiam ejusdem tori participes, quod certe
Ibid. nusquam ostendent ex iis quæ hic proferuntur exemplis. Idem enim S. Leo, qui dixit, non debere *dimitti hujusmodi uxores*, *ut salva sit charitas conjugiorum*; dixit pariter: *cessare tunc debere opera nuptiarum*. Et Concilium Turonense II. ea lege, ac conditione permittit remanere uxorem cum Episcopo, *ut*, inquit Canon. 11. *eam ut sororem habeat; & ita sancta conversatione gubernet domum omnem tam Ecclesiasticam quam propriam, ut nulla de*

eo

to suspicio consurgat. Hac conditione retinuit S. Paulinus suam Therasiam, teste ipsomet S. Augustino Epistola 27. alias 32. ad Paulinum, ubi de ipsius conjuge sic loquitur: *Ibi excitatur conjux, non dux ad mollitiem viro suo, sed ad fortitudinem redux in ossa viri sui quam in tuam unitatem redactam & redditam, & spiritualibus tibi tanto firmioribus, quanto castioribus nexibus copulatam, officiis vestræ sanctitati debitis in te uno ore salutamus*. Castum itaque, ac spirituale erat Paulini cum uxore commercium & contubernium. Ipse Paulinus Epistola 24. ad Severum n. 9. continentiam & castitatem profitetur: *ut enerves cupiditatibus*, inquit, *quibus virtus fidei subnervatur, confirmemus animam castitate*. Et in carmine ad uxorem, eam ad idem piæ vitæ genus secum amplectendum adhortatur. T. 2. pag. 44. D. P. 156.

Tu modo fida comes, mecum isti accingere pugnæ,
Quam Deus infirmo præbuit auxilium.
Sollicita, elatum cohibe, solare dolentem; Append. 1. p. 24.
Exemplum vitæ simus uterque piæ.
Custos esto tui custodis, mutua redde;
Erige labentem, surge levantis ope.

Aper ille Præsbyter, quem testatur S. Paulinus cum sua cohabitasse uxore, continentiam servabat, ipso teste S. Paulino Epistola 39. *Officia & eloquia Litterarum vestrarum*, inquit, *quæ nobis largiter annuo commeatu penditis; indicant quam ampla possessio nobis, & quam fertilis Deo terra sitis: jam trigesimum fructum de vestra inter vos continentia proferentes, & quotidianis fidei communis augmentis sexagesimo propinquantes, & de prole virginea centesimum pollicentes*. Cum igitur idem Paulinus Epistola 29. Apri uxori prolis abundantiam optat, de spirituali loquitur bonorum operum fructu, non autem de carnali filiorum propagatione. P. 239.

Sidonius pariter Apollinaris a domo quidem sua non amoverat uxorem: verum ea fuit ejus & castitas & castitatis fama, quam nec maledicentissimi arrodere auderent; ea virtus & pietas, quæ omnium in se oculos & admirationem converteret; ea maxime erga pauperes liberalitas, quam his verbis commendavit Gregorius Turonensis L. 2. Hist. Franc. c. 22. *Cum esset*, inquit, *magnificæ sanctitatis, atque ex Senatoribus primis, plerumque nesciente conjuge, vasa argentea auferebat a domo, & pauperibus erogabat*. P. 73. C.

Fatendum nihilominus, priorem disciplinam fuisse immutatam, ac necesse fuisse, cum aliquis conjugatus ad sacros Ordines assumebatur, ut separaretur ab uxore, quæ vel in Monasterio velum accipere, ac continentiam profiteri tenebatur; vel si in sæculo remaneret, a suo viro separata castitatem coleret, ac se totam pietatis operibus traderet. Narrat mox citatus Gregorius Turonensis Hist. Lib. v. cap. 39. S. Austremonium Episcopum Arvernensem *uxorem quidem habuisse, sed quæ juxta consuetudinem ecclesiasticam remota a consortio Sacerdotis vivebat*. Multi ex citatis antea Canonibus cavent, ne in eadem domo eodemque conclavi remaneant sacri ministri cum suis uxoribus, si quas ante Ordinationem duxissent: quibus adde Concilium Aurelianense IV. ann. 541. Can. 17. ubi statuit *ut Sacerdotes sive Diaconi, cum conjugibus suis non habeant communem lectum & cellulam, ne propter suspicionem carnalis consortii Religio maculetur. Quod qui fecerint, juxta priscos Canones, ab Officio degradentur*. Lugdunense III. ann. 583. Can. 1. *Placuit, ut si quicumque uxoribus juncti ad Diaconatus, aut Presbyteratus Ordinem quoquomodo pervenerint, non solum lecto, sed etiam frequentatione quotidiana de-* P. 29. D. Tom. 5. Conc. p. 384. C. Ib. pag. 974. B.

De conversione conjugat c. 5. & 6. *na debeant de uxoribus suis sequestrari*. Ipse tandem Alexander III. Constitutionem edidit his verbis conceptam: *Nullus conjugatorum est ad sacros Ordines promovendus, nisi ab uxore continentia profitente fuerit absolutus*. Item: *Prohibemus ne uxoratum præsumatis in Episcopum ordinare, nisi uxor prius professa continentiam, sacrum sibi velamen imponat, & religiosam vestem assumat*.

Dices 2. Lex illa cœlibatus ubique nec recepta fuit, nec viguit: Siricius enim S. P. in sua Decretali testatur ea posthabita multos e sacris ministris liberos in ministerio suscepisse. Innocentius I. ait Episcopos etiam connivere, atque id permittere. S. pariter Ambrosius non dissimulat multis in locis usum invaluisse, quod de Græcis quoque dixerat S. Epiphanius. Quid plura? vel ipso anno 1450. Æneas Sylvius postea Pius II.
P. 809. S. Pontifex, Epistola 307. ad Joannem Frunt data sic scribit: *Credimus te uti non insulso consilio, si, cum nequeas continere, conjugium quæris; quamvis id prius cogitandum fuerat, antequam initiareris sacris Ordinibus: sed non sumus dii omnes, qui futura prospicere videamus. Quando huc ventum est, ut legi carnis resistere nequeas, melius est nubere, quam uri*. Non existimabat igitur Æneas Sylvius, tunc temporis ita confirmatam esse, ac usu præceptam cœlibatus legem, quin posset, & quidem prudenti consilio, ille, ad quem scribit, uxorem ducere.

Resp. nullius hæc esse ponderis, quasi lex nec justa nec probata aut recepta dici queat, quod a nonnullis violetur; quacumque profecto humana providentia, ac sanctissimis legibus superior semper erit aliquorum malitia & improbitas: quod si eam non dixeris justam & optimam legem, quæ a multis conculcatur, nullam admittas necesse est. Extitere quidem identidem Clerici, qui continentiæ jugum excussere; sed eos nusquam toleravit Ecclesia. imo coercuit semper multis, ac sæpius repetitis Canonibus, ac constitutionibus. Consilium Æneæ Sylvii, viri tunc privati, non satis cautum fuit nec probandum: observat tamen ibidem, S. tunc temporis Pontificem longe alienum fuisse ab ulla concedenda dispensatione. *Non tamen*, inquit, *hæc Pontificis sententia, ut dispensandum censeat. Stat in sua severitate, nec putat uni concedendum, quod multos in noxium vertat malum, & unum pati pro multis non inconveniens arbitratur*. Et Epistola 130. contra Taboritas sic loquitur idem Æneas Sylvius: *Secundum tempora leges variantur humanæ: neque enim quod semel utile fuit decretum, semper utile perseverat. Non erravit Ecclesia primitiva, quæ Sacerdotibus permisit uxores; nec errat moderna, quæ subtrahit &c. nec nos ad omnia tenemur, quæ patres in primitiva Ecclesia egerunt. Illis uxores fuerunt, nobis desunt, & magis meremur. Quid vos Bohemos sub norma Latina nutritos, in communione calicis græcari compellit? Cur non conjugio copulamini, quasi id cum Græca possetis, quod cum Ecclesia Latina facere non decet?*

Hæc Æneas Sylvius, quia certo fallitur, qui putat, Ecclesiam Latinam primitivam Sacerdotibus uxores, hoc est usum uxorum permisisse, quod abunde ex adductis supra testimoniis falsum esse demonstravimus.

TERTIA CONCLUSIO.

Minores Clerici lege perpetuæ continentiæ non adſtringuntur: nonnulla tamen fuit circa ipſos ea in re diſciplinæ varietas.

Probatur 1. ex Conc. Carthag. V. an. 398. c. 3. ubi poſtquam de ſacris miniſtris ad continentiam cogendis pronuntiavit, de cœteris Clericis hæc addit: *Cœteros autem Clericos ad hoc non cogi, ſed ſecundum uniuſcujusque Eccleſiæ conſuetudinem obſervari debere.* T. 2 Conc. p. 1216. A.

Concilium Carthaginenſe III. an. 397. Can. 19. *Placuit ut Lectores, cum ad annos pubertatis venerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri.* Patet ex hoc Canone, liberum quidem fuiſſe Lectoribus uxores ducere: at ſi eas noluiſſent ducere, ad continentiam profitendam compulſos illos fuiſſe. Ibid. pag. 1170. B.

Conc. Chalcedonenſe generale an. 451. Can. 14. teſtatur non unam & eamdem fuiſſe Eccleſiarum diſciplinam circa continentiam inferiorum miniſtrorum. *Quoniam*, inquit, *in quibuſdam Provinciis conceſſum eſt Lectoribus & Pſalmiſtis uxores ducere, ſtatuit ſancta Synodus, non licere cuiquam ex his accipere ſectæ alterius uxorem.* T. 4. Conc. p. 775. E.

Sunt, qui ex Can. 33. Concilii Eliberitani, & 11. Concilii Venetici inferunt, his in Eccleſiis Clericos minores ab uxoribus abſtinere pariter debuiſſe. Canon enim Eliberitanus loquitur non tantum de Epiſcopis, Præsbyteris, Diaconis & Subdiaconis, ſed etiam *de omnibus Clericis in miniſterio poſitis*, ſicut conſtat ex verbis hic citatis Concluſione prima; Canon vero Concilii Venetici ait: *Præsbyteri, Diaconi, atque Subdiaconi, vel deinceps, quibus ducendi uxores licentia non eſt.* Quos deſignet vocabulum illud *deinceps*, an Monachos, an inferiores omnes Clericos, non ſatis eſt compertum. T. I. Conc. p. 974. T. 4. Conc. p. 1056. B.

Benedictus VIII. S. P. unaque cum eo Ticinenſe Concilium ann. 1020. omnes prorſus Clericos, ne minoribus quidem exceptis, eadem continentiæ lege adſtringunt. *Si*, inquiunt, *Sacerdotes legis Moſaycæ ad tempus abſtinebant, qui ad tempus Templo deſerviebant, cur Epiſcopis, Præsbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, & omnibus, qui ſunt in Clero, jugiter non eſt abſtinendum, quibus juge & verum eſt ſacrificium?* T. 4. Conc. p. 821. B.

Ex ultima tandem, ac præſenti Eccleſiæ Latinæ diſciplina, inferiores miniſtri poſſunt, ſi voluerint, uxores ducere; verum ſi duxerint, ab officio & Beneficio excluduntur. Ita ſtatuere SS. PP. Alexander III. Innocentius III. *De Clericis conjugatis*. Cap. 1. *Si qui Clericorum*, ait Alexander III. *infra Subdiaconatum acceperint uxores, ipſos ad relinquenda Beneficia eccleſiaſtica compellatis.* Item c. 3. *Clericos infra Subdiaconatus Ordinem conſtitutos, qui continere carnis devicti vitio non valentes, uxores accipiunt, eccleſiaſticis Beneficiis privandos eſſe.* Innocentius vero III. ait c. 7. *Clericum uxoratum non poſſe gaudere privilegio clericali.* Decret. p. 1008. nu. 20. P. 1009. nu. 20. P. 1013. nu. 20.

His accedat S. Th. in 4. diſt. 37. q. 1. a. 1. ad 4. *Illi*, inquit, *qui ſunt in minoribus Ordinibus conſtituti, ex vi Ordinis non prohibentur Matrimonium contrahere: quia quamvis Ordines illi deputentur ad aliqua ſpiritualia, non tamen immediate habent acceſſum ad tractanda ſacra, ſicut illi qui ſunt in ſacris Ordinibus: ſed ſecundum ſtatutum Occidentalis Eccleſiæ Matrimonii uſus exequutionem Ordinis non ſacri impedit, propter ſervandam majorem honeſtatem* T. 30. p. 551. col. 1. D.

tem

tem in Officiis Ecclesiæ; & quia aliquis ex Beneficio ecclesiastico tenetur ad executionem Ordinis, & ex hoc ipso privilegio clericali gaudet, ideo hæc apud Latinos Clericis uxoratis auferuntur.

ARTICULUS III.

De origine legis quæ sacros ministros perpetua continentia obstringit: an sit divina, an apostolica, vel dumtaxat ecclesiastica.

Continentiæ perpetuæ legem, qua sacri tenentur ministri, divinam esse simpliciter & absolute docuit Franciscus Turrianus in Libro de sexta Synodo, in expositione tertii Canonis. Observat Spencæus Lib. 1. de continentia cap. 3. inter Scholasticos notos, solum Turrianum in hanc abiisse sententiam.

Jodocus Clictovæus Tractatu de continentia; sententiam hanc temperat. Vult quidem jure divino arceri sacros ministros ab uxoribus post Ordinationem ducendis, non autem ab usu uxorum quæ ante Ordinationem ductæ sunt. Hausit haud dubie distinctionem hanc ex Majore, qui in 4. dist. 24. q. 2. refert majorem partem Theologorum Parisiensium in hanc opinionem inclinasse. Verum non immerito observant Theologi posteriores, non satis secum cohærere hanc doctrinam: etenim conjugium per se, ac ratione contractus, qui bonus est, laudabilis, ac sacramentalis, non prohibetur Clericis, sed ratione usus & carnalis conjunctionis, quæ viros rebus sacris tractandis destinatos prorsus dedecet. Si igitur jure divino prohibentur sacri homines ab ineundo post Ordinationem conjugio, eodem jure ab uso conjugii antea contracti arcentur.

Communis Theologorum, quos longo ordine appellat Vasquez in 3. partem disp. 248. c. 3. opinio existimat lege dumtaxat ecclesiastica injun-
P. 633. ctam esse majoribus Clericis perpetuam continentiam. Observa autem inter leges quæ apostolicæ dicuntur, alias esse, quas Apostoli a Christo jussi tulerunt, quæ proprie loquendo divinæ sunt, ac necessitatem imponunt ut observentur; alias vero, quas Apostoli ut Ecclesiarum duces, ac rectores, non ut divinas, sed ut ecclesiasticas proposuere ad disciplinam, & optimam Ecclesiæ administrandæ rationem, quæ cum ecclesiastica dumtaxat nitantur auctoritate, vim obligandi non habent nisi ex præcepto Ecclesiæ, unde mutationi obnoxiæ sunt; atque hoc dumtaxat sensu apostolicæ dici possunt, quod ab Apostolis inductæ fuerint, & vel ab ipso eorum ævo observatæ, quamquam relictæ Ecclesiæ arbitrio. His præmissis

PRIMA CONCLUSIO.

Lex cœlibatus seu perpetuæ continentiæ sacris ministris imposita, nec divina est, nec proprie loquendo apostolica, sed dumtaxat ecclesiastica.

Probatur momentis jam adductis.

I. Concilium Ancyranum Can. 9. superius a nobis citato Conclusione prima, ubi de disciplina Ecclesiæ Græcæ, permittit Diaconis uxores ducere, si tempore suæ Ordinationis contestati fuissent non posse se continere.

II. Intercedente Paphnutio abstinuit Synodus Nicæna a ferenda lege qua sacros

ſacros miniſtros removeret a conſortio & uſu uxorum ante Ordinationem ductarum.

III. Idem Paphnutius, non renuentibus Patribus Nicænis, plenis Comitiis aſſeruit ſatis eſſe, ſi juxta veterem Eccleſiæ Traditionem, qui in Clerum fuiſſent adſcripti, non amplius uxores ducerent. Traditionem hic Eccleſiæ appellat, non Dei vel Apoſtolorum legem.

IV. Græci in Concilio Trullano ſuis Præsbyteris, Diaconis, & Subdiaconis licentiam dederunt, quæ etiamnum perſeverat, retinendi uxores, quas ante Ordinationem duxiſſent.

V. Quoties unio & concordia facta eſt Græcorum cum Latinis, nuſquam ipſis vitio datum quod ſuis cohabitarent ac conjungerentur uxoribus, nuſquam hæc ipſis impoſita lex, ut ab uxoribus ſepararentur: at nunquam hæc profecto toleraſſet Eccleſia, ſi divino vel apoſtolico præcepto vetita eſſe intellexiſſet; nuſquam permiſiſſet ſic impune violari ac proculcari legem divinam vel apoſtolicam.

VI. S. Epiphanius antea citatus hæreſi 59. ait, continentiam Clericorum obſervari, ubi vigent eccleſiaſtici Canones: hanc ab Eccleſia conſtitutam, ut quæ maxime deceat ſacros miniſtros, ibidem aſſeverat; aliquibus tamen in locis connivere ait Epiſcopos, ut miniſtri cum ſuis miſceantur uxoribus. At hæc omnia demonſtrant perſuaſum fuiſſe S. Doctori, legem continentiæ eccleſiaſticam eſſe dumtaxat, non divinam, non proprie apoſtolicam. *Tom. 1. pag. 496. num. 4.*

Ipſe pariter S. Iſidorus Peluſiota Lib. 3. Epiſtola 75. aperte idem profitetur. *Caſtitas*, inquit, *& pudicitia ſubditos Sacerdotes creat, libido procul dubio ac laſcivia Sacerdotibus dignitatem abrogat. Atque hoc quidem leges & eccleſiaſtica inſtituta ſanciunt, verum haud admodum iſtud fit.* *P. 282. C.*

VII. Si lex perpetuæ continentiæ a Chriſto vel ab Apoſtolis fuiſſet ſacris miniſtris impoſita, ſemper iſti caſtitatem, ſaltem tacite, profeſſi fuiſſent, cum ad Ordines ſacros admittebantur: atqui tamen S. Baſilius Epiſtola 2. canonica ab Amphilochium Can. 19. non alios agnoſcit caſtitatem profitentes, quam Monachos. *Virorum autem profeſſiones*, inquit, *non novimus, præterquam ſi quis ſeipſos Monachorum ordini adſcripſerint, qui tacite videntur cœlibatum admittere: ſed in illis quoque illud exiſtimo præcedere oportere, ut ipſi interrogentur, & evidens ipſorum accipiatur profeſſio, ut poſtquam ad libidinoſam & voluptariam vitam ſe converterint, eorum, qui fornicantur, punitioni ſubjiciantur.* *Edit. vet. T. 1. pag. 768. A.*

Dices 1. Apoſtolus ad Titum cap. 1. v. 8. *Oportet*, inquit, *Epiſcopum ſobrium eſſe, juſtum, ſanctum, continentem*. Et 1. ad Timoth. 4. v. 12. *Exemplum eſto fidelium... in charitate, in fide, in caſtitate*. Et c. 5. v. 22. *Te ipſum caſtum cuſtodi*. Et 2. ad eumdem Epiſtolæ c. 2. v. 4. *Nemo*, inquit, *militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus*. Nuptias autem ad negotia ſæcularia pertinere, per ſe clarum eſt; quot enim curas ſecum trahunt, ut uxoris ſuſtentationi ac liberorum fortunæ conſulatur? Igitur lex continentiæ qua ſacris miniſtri coarctantur, apoſtolica eſt, cujus tam expreſſum mandatum dedit Apoſtolus.

Reſp. Ex his teſtimoniis colligeretur, non modo apoſtolicam eſſe, ſed vere divinam legem hanc continentiæ, quam debeant ſub pœna damnationis æternæ religioſe cuſtodire ſacri miniſtri. Quid ita? quia eam recenſet Apoſtolus inter dotes, quibus illi carere non poſſunt ſine ſalutis diſpendio, ut patet

ex to-

Ad Titum 1. v. 8. ex toto Apostoli contextu. Ait enim: *Oportet Episcopum sine crimine esse, non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum; sed hospitalem, benignum, sobrium, justum, continentem.* Nonne quæso dotes illæ Episcoporum, quas tam districte Apostolus præcipit, jure ac præcepto divino in illis sunt necessariæ? ita certe: ergo & ipsa continentia ab uxoribus. Atqui tamen id communiter negant Theologi; continentia ergo quam hic commendat Apostolus, non est continentia ab uxoribus aut ducendis aut ductis, sed est continentia ab omni illicita voluptate. *Hæc est vera continentia*, ait S. Chrysostomus, *nulli vitio subjici.* Quo sensu S. Petrus Epistolæ 2. cap. 1. v. 6. jubet omnes Fideles continentiæ operam dare; non quod velit omnes ab uxoribus abstinere, sed ab illicitis desideriis & voluptatibus.

Eodem modo exponi potest castitas quam Timotheo commendat: in legitimo enim conjugio castitas servari potest, ac reipsa servari debet. Quamquam vero nuptiæ ad negotia sæcularia utcumque pertineant, jure tamen divino ab hujusmodi negotiis non arcentur sacri ministri; neque enim illa duo aut ex propria natura, aut ex divina institutione pugnant inter se, nempe ministrum sacris altaribus ea qua par est reverentia & diligentia inservire, & uxoris ac liberorum curam habere. Nonne Apostolus 1. ad Timoth. c. 3. v. 4. Episcopi dotes recensens, inter cœtera Episcopum exhibet *habentem filios subditos cum omni castitate, qui domui suæ bene præesse noverit*: non ergo hæc absolute sunt incompossibilia, aut jure divino dissocianda. Cum tamen difficile admodum sit, rebus sacris pertractandis liberum & expeditum esse ut oportet ministrum rei uxoriæ sollicitudine distractum, idcirco sapientissime voluit Ecclesia, ministros suos uxoribus carere, ac perpetuam profiteri continentiam.

To. 1. p. 410. D. Dices 2. S. Epiphanius hæresi 40. n. 7. ait legem continentiæ ab Apostolis *honeste ac religiose* institutam fuisse.

Patres Concilii Carthaginensis II. c. 2. de eadem ajunt: *Quam Apostoli*
T. 2. Con. p. 1159. F. *docuerunt, & ipsa servavit antiquitas.*

S. Hieronymus Apol. adversus Jovinianum, ait *idcirco aut virgines aut in æternum pudicos ad sacerdotium promoveri, quia Apostoli aut virgines*
T. 4. p. 2. pag. 242. *fuere, aut continentes.*

Siricius S. Pontifex in Epistola ad Himerium cap. 7. refert in divinam
T. 2. Con. pag. 1019. & seq. legem, quod Sacerdotes ac Levitæ a die Ordinis sui ab uxoribus abstineant. Unde dicit 1. voluisse Christum ut Ecclesia castitatis splendore radiaret. 2. allata lege qua Sacerdotes veteris Testamenti vicis suæ tempore tenebantur ab uxoribus separari, ait Christum non venisse solvere legem, sed adimplere. 3. Sacerdotes nostros indissolubili lege adstringi ad continentiam. Illis igitur Veteribus persuasum fuit, continentiæ legem ab Apostolis derivatam esse.

Resp. dist. consequens: illis persuasum fuit continentiæ legem ab Apostolis derivatam esse, tanquam legem ecclesiasticam, concedo: tanquam legem divinam, nego. Patet solutio ex prænotatis initio hujus Articuli. Ad Siricium vero, resp. agere in ea Epistola S. P. adversus eos Sacerdotes qui, ut ait initio, tam de conjugibus propriis, quam de turpi coitu sobolem procreaverant, quique suum hoc facinus exemplo Sacerdotum veteris Legis defendebant; quibus merito reponit S. Pontifex 1. in veteri Lege sacris ministris laxata non esse luxuriæ fræna. 2. majoris perfectio-

nis.

nis esse novam legem, adeoque nostros ministros ad majorem & arctiorem continentiam teneri. Merito etiam affirmavit Siricius, voluisse Christum ut Ecclesia castitatis splendore, prout castitas illicitæ carnis voluptati opponitur: quo sensu divinam esse legem castitatis agnoscimus, non vero prout castitas excludit usum uxoris legitimæ; habet enim torus conjugalis suam castitatem. Atque hoc ipso etiam sensu dixit, Christum non venisse ut solveret, sed ut impleret legem, ac nostros Sacerdotes insolubili lege adstringi ad castitatem, hoc est ad pudicitiam & sobrietatem, non ad continentiam ab uxoribus, nisi velis loqui S. Pontificem de indissolubili lege ecclesiastica, quam fatemur ac defendimus.

SECUNDA CONCLUSIO.

Lex perpetuæ continentiæ quam sacris ministris imposuit Ecclesia; æquissima est atque sanctissima, optimis nixa rationibus, quas irrito conatu convellere tentant Novatores.

Æquissimam ac sanctissimam esse hanc Ecclesiæ legem ostendunt rationes quibus innititur, & quas exponunt passim SS. Patres.

Prima petitur ex sanctitate ac puritate nostrorum mysteriorum, quæ nonnisi a puris ac mundis ministris contrectari debent.

Secunda, a numero & magnitudine officiorum quæ a sacris ministris impleri debent; totum enim hæc sibi vindicant hominem, non curis sæcularibus distractum & occupatum: unde Apostolus Timotheum admonens Epistolæ 2. c. 2. ut laboret sicut bonus miles Christi Jesu, subiungit: *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus.*

Tertia, quia si monente S. Paulo 1. Corinth. 7. tenentur Fideles conjugati ad tempus abstinere, ut vacare possint orationi, nonne oportet sacros ministros qui perpetuo orationi vacare debent, & incruento sacrificio operam dare, perpetuo continentes esse? Si enim Sacerdotes veteris Testamenti tempore vicis suæ (per vices enim in Templo ministrabant) tenebantur ab uxoribus suis abstinere, quanto magis Sacerdotes novæ Legis, qui non per vices, sed semper altari sacro inserviunt, decet alienos esse ab omni rei uxoriæ commercio?

Quarta, quia cum ex virgine matre natus sit Christus, decet maxime ut ab iis in sacrosancto Eucharistiæ sacrificio contrectetur, qui aut virgines sunt, au perpetuo continentes. Has & similes rationes passim in adductis supra testimoniis deprehendere facile erit legenti: unum hic, ut infinita omittam, proferam S. Hieronymi testimonium ex Commentario ipsius in caput 1. Epistolæ ad Titum. En verba: *Si laicis imperatur,* T. 4. p. 1. *ut propter orationem abstineant se ab uxorum coitu, quid de Episcopo sentiendum est, qui quotidie pro suis populique peccatis illibatas Deo oblaturus est victimas? Relegamus Regum Libros, & inveniemus Sacerdotem Abimelech de panibus propositionis noluisse prius dare David & pueris ejus, nisi interrogaret, utrum mundi essent pueri a muliere; non utique aliena, sed conjuge. Et nisi eos audisset ab heri & nudiustertius vacasse ab opere conjugali, nequaquam panes, quos prius negaverat, concessisset. Tantum interest inter propositionis panes & corpus Christi, quantum inter umbram & corpora; inter imaginem, & veritatem; inter exemplaria futurorum, & ea ipsa quæ per exemplaria præfigurabantur. Quomodo itaque* pag. 418.

man-

mansuetudo , patientia , sobrietas , moderatio , abstinentia lucri , hospitalitas quoque & benignitas , præcipue esse debent in Episcopo , & inter cunctos laicos eminentia : sic & castitas propria , & (ut ita dixerim) pudicitia sacerdotalis ut non solum ab opere se immundo abstineant , sed etiam a jactu oculi , & cogitationis errore mens Christi corpus confectura sit libera .... Sit quoque Episcopus & abstinens , non tantum (ut quidam putant) a libidine & ab uxoris amplexu , sed ab omnibus animi perturbationibus : ne ad iracundiam concitetur ; ne illum tristitia dejiciat ; ne terror exagitet , nec lætitia immoderata sustollat . Hæc S. Hieronymus.

Dices 1. Lex continentiæ adversatur mandato Apostoli , tum generali , tum speciali . Generali quidem , namque 1. Corinth. 7. v. 2. generatim pronuntiat : *Propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat* . Et v. 9. *Si se non contineant , nubant ; melius enim est nubere , quam uri*.

Repugnat etiam speciali mandato quod Episcopos spectat ; siquidem 1. ad Timot. 3. v. 2. & ad Titum 1. v. 6. inter dotes quas in Episcopo desiderat Apostolus , hæc una est , *ut sit unius uxoris vir .... filios habens subditos cum omni castitate .... qui domui suæ bene præesse noverit* .

Resp. ad primum : 1. Apostolum loqui de conjugatis , qui cum in Paganismo uxores duxissent , post conversionem ad fidem dubitabant , an deberent uxoribus uti ; quibus merito dixit Apostolus , ut *unusquisque uxorem suam retineat* , ac conjugale debitum invicem reddant . Quod autem absolute non præcipiat omnibus & singulis Apostolus ut uxores ducant , patet ex v. 8. *Dico autem non nuptis* , inquit , *& viduis , bonum est illis si sic permaneant , sicut & ego* . Et v. 27. *Solutus es ab uxore ? noli quærere uxorem* .

Non itaque iis qui vel ex voto , vel ex statu seu conditione vitæ ad continentiam sese alligarunt , hæc verba direxit Apostolus , *unusquisque uxorem habeat* ; sed vel ad conjugatos , vel ad eos , quibus , cum nullo sint voto obstricti nec possint continere , expedit nubere : *melius enim est nubere , quam uri* . Ita interpretantur SS. Patres , Epiphanius hæresi 61. Chrysostomus L. de Virginitate c. 39. Hieronymus Lib. 1. contra Jovinianum c. 6. 7. & 8. Augustinus Lib. de bono viduitatis c. 8. & Lib. 1. de conjugiis adulterinis c. 15. Et vero ipsemet Apostolus 1. ad Timot. 5. v. 12. expresse damnat illas viduas , quæ post fidem promissionis Christo factæ , seu pactum cum Christo initum continentiæ deinceps servandæ , volunt nubere : *Habentes* , inquit , *damnationem , quia primam fidem irritam fecerunt* . Improbat igitur in ejusmodi viduis , post continentiæ votum , nuptias , nedum eas ipsis imperat .

Resp. ad secundum : Nego , Apostolum hic absolute jubere , ut Episcopus uxorem habeat , vel si habeat , ea utatur : ipse siquidem Paulus uxorem non habuit , nec habuit Timotheus , aut Titus . *Non igitur* , ait hic S. Chrysostomus , *hoc veluti mandans dixit Apostolus , quasi non liceat absque uxore Episcopum fieri , sed modum definiens* , hoc est exposuit , qualis esse debeat uxor Episcopi , si eam habeat .

Edit. Comm. p. 1569.

Duobus vero modis id exponunt interpretes .

I. Ut Episcopus , Judæorum more , non plures simul habeat uxores , nec una repudiata eaque vivente aliam ducat . Ita S. Hieronymus scribens ad Oceanum : *Ex Judæis* , inquit , *erat Apostolus . Prima Christi Ecclesia de Israel reliquiis congregabatur . Sciebat Lege concessum , & exemplo Patriarcharum ac Moysis ; familiare populo noverat , in multis uxoribus liberos spargere : ipsis quoque*

T. 3. p. 2. pag. 649.

que

que Sacerdotibus hujus licentiæ patebat arbitrium. Præcepit ergo ne eamdem licentiam Ecclesiæ sibi vindicent Sacerdotes: ne bina & trina pariter conjugia sortiantur, sed ut singulas uno tempore uxores habeant. Hæc S. Hieronymus.

II. ut Episcopus non sit bigamus, id est unicam habuerit uxorem, non duas, nequidem successive: unde Ecclesia vel ab initio bigamos tanquam irregulares a sacris exclusit Ordinibus. Utramque interpretationem adducit S. Crysostomus Commentario in citatum Apostoli locum. *Non hoc*, inquit, *veluti sanciens dicit, quasi non liceat absque uxore Episcopum fieri, sed ejus rei modum constituens. Judæis quippe licitum erat etiam secundo matrimonio jungi, & itidem duas simul habere uxores ... Quidam vero hoc ita intelligunt, ut ad Episcopatum is assumatur, qui unius fuerit uxoris vir.* Edit. Comm. p. 1569.

Observat præterea S. Ambrosius Epist. 63. ad Vercellensem Ecclesiam, Apostolum dixisse eligendum esse Episcopum *habentem filios, non facientem* id est, posse quidem in Episcopum eligi eum, qui filios habeat, modo imposterum ab aliis procreandis abstineat. T. 2. pag. 1037. A.

Dices 2. Hebr. 13. v. 4. Apostolus absolute pronuntiat *honorabile esse connubium in omnibus*, ἐν πᾶσι *& thorum immaculatum*. Atqui quod est in omnibus honorabile, nemini debet interdici. Et 1. ad Timoth. 4. v. 2. ait esse *spiritum erroris & doctrinam dæmoniorum, prohibere nuptias*.

Resp. ad primum: nego minorem. Si enim nemini interdici debet connubium, eo quod in se bonum sit & honorabile, poterit igitur frater cum sorore, filius cum matre, conjugio copulari. An id ferrent Novatores? non puto. Quemadmodum igitur illegitimum & nullum est inter certas personas conjugium, ita & merito Ecclesia voluit suos sacros ministros eo carere. Neque cuiquam propterea vim infert, aut laqueum injicit: neminem enim ad Clericatum invitum, ac nolentem compellit; sed lege lata de continentia in Clericatu observanda, ei se libere & ultro subjicere censendus est, qui ad Clerum sponte accedit: qui si non probatis prius, ac tentatis suis viribus, imprudens obtrudat sese, neque valeat subinde continere, sibi suam imputet culpam, atque jugibus orationibus & lacrymis donum illud a Deo postulet, qui misericors est, *ac recte petentibus illud non denegat, nec patitur tentari nos supra id quod possumus*, ait Conc. Trid. Sess. 24. Can. 9. Tom. 14. Conc. p. 875. D.

Resp. 2. plures esse horumce verborum, *honorabile in omnibus*, interpretationes, quæ Hæreticis minime faveant.

Alii enim, ut Oecumenius, istud *in omnibus*, idem esse ajunt, ac *omni ex parte*; seu in omnibus quæ sunt Matrimonii propria, sive Sacramentum spectetur, sive fides, sive proles: hæc quippe tria sunt conjugii bona; atque directe impugnat his verbis Apostolus Hæreticos qui nuptiarum honestatem, ac sanctitatem negant. To. 2. p. 430. A.

Alii, ut S. Fulgentius L. de fide ad Petrum cap. 3. *in omnibus* interpretantur *apud omnes*. Et sensus est, Nemo debet conjugium reprehendere, etiamsi virginitatem ille profiteatur. P. 520.

Alii, ut Theophilactus in hunc locum, sic explicant *in omnibus honorabile connubium*; nempe in omnibus legitime conjunctis, sive juvenes sint, sive senes, sive nobiles, sive plebæi, sive Græci, sive Judæi. P. 1022.

Alii denique, ut S. Chrysostomus, sic explicandum existimant, ut præcipue istud *in omnibus* referatur ad personas, ita ut iste sit Apostoli sensus: conjugium sit omnibus vobis honorabile, & torus immaculatus; Edit. Comm. p. 1966.

tus; id est, Præcipio ut omnes, qui in conjugio estis, servetis honorem conjugii, & torum sine macula: id vero fiet, si nec violetur conjugii fides per adulterium, nec quidquam ab ipsis conjugibus inter se committatur, quo tori conjugalis pudicitia & castitas maculetur.

Atque hæc postrema explicatio videtur maxime litteralis, & scopo Apostoli congrua: tum quia in hoc capite tradit præcepta ad mores pertinentia, quibus admonet quid *fieri debeat*; tum quia hanc præcepti sui rationem tradit, eodem versu: *Fornicatores autem & adulteros judicabit Dominus*.

Resp. 3. ad secundum testimonium ex c. 4. 1. Epistolæ ad Timoth. distinguo: est spiritus erroris & doctrina dæmoniorum prohibere nuptias, tanquam per se malas & a Diabolo inventas, ut senserunt aliqui Hæretici, quos exoriendos fore monet ibid. v. 2. Apostolus, *Novissimis*, inquit, *temporibus discedent quidam a fide ..... prohibentes nubere*, concedo, est spiritus erroris & doctrina dæmoniorum prohibere nuptias, studio dumtaxat majoris perfectionis, & iis tantum, qui scientes & liberi eam vitæ conditionem amplectuntur, cui annexa est continentiæ perpetuæ professio, nego. Hoc autem posteriori modo prohiberi ab Ecclesia nuptias sacris ministris, negare non possunt Novatores, nisi frontem omnem posuerint.

Dices 3. Matrimonium est de jure divino, Gen. 1. v. 28. *Crescite & multiplicamini*. Est etiam de jure naturæ, ut patet ex naturali hominum inclinatione & appetitu: atqui juri divino & naturali aliqua lege humana derogari non potest.

Resp. 1. ex istis Scripturæ verbis colligi dumtaxat posse, & institutionem Matrimonii in officium naturæ, & virtutem multiplicandi, quam Deus homini concessit, non autem obligationem & absolutum præceptum multiplicandi: alioquin & eamdem legem brutis dedisset animantibus, quibus pariter dixit: *Crescite & multiplicamini*, quæ tamen præcepti sunt incapaces; & virginitatem damnasset, quam tamen ipse coluit Christus, quam impense commendat Apostolus, *Dico*, inquit, *non nuptis & viduis, bonum est illis si sic permaneant. Qui virginem suam Matrimonio conjungit, bene facit; qui non conjungit, melius facit*. 1. Corinth. 7. v. 38. Deinde observant SS. Hieronymus & Augustinus, addidisse Deum: *& replete terram*: ut nimirum intelligatur, hoc præceptum, si quod fuit, spectasse tantum initium mundi quo terra vacua.

Resp. 2. inclinationem naturalem unicuique inditam ostendere quidem licitum esse omnibus uxores ducere, sed non probare sub præcepto omnibus injunctum esse, ut uxores ducant: atque, ut jam observavimus, neminem invitum ad continentiam cogit Ecclesia, cum neminem invitum compellat ad Ordines sacros percipiendos; sed si eam vitæ rationem quis libere amplexus fuerit, cui Ecclesia sapienter annexam esse voluit continentiam, hunc ad illam servandam severe adstringit: & certe in aliis vitæ civilis officiis, ac muneribus, tenetur quilibet ad ea vocatus & sponte accedens, ea implere omnia, quæ his officiis, ac vitæ instituto annexa voluit esse Rex aut Respublica.

Unde ad minorem in forma sic responderi potest: juri divino & naturali, quod est præcepti, derogari non potest, concedo: juri divino, ac naturali, quod est permissionis & voluntatis, nego.

Instabis 1. Non potest Ecclesia id prohibere, quod omnibus Deus liberum

rum reliquit, dicente ipso Christo Matth. 10. *Quod Deus conjunxit, homo non separet*. Atqui Deus omnibus liberum reliquit Matrimonium: ergo &c.

Resp. dist. maj. Si Deus Ecclesiæ suæ non dederit potestatem condendi novas aliquas leges quæ spectent disciplinam, concedo: secus, nego. At potestatem hanc Ecclesiæ dedit Christus, cum dixit: *Qui vos audit, me audit. Si quis Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Obedite præpositis vestris &c.* Lex autem continentiæ spectat disciplinam. Citata Christi verba non sunt ad rem præsentem: negant quippe solvendum esse conjugale vinculum quod per libellum repudii solvebant Judæi; sed non imperant, ut omnes eo se vinculo adstringant.

Instabis 2. Dura est, imo injusta, lex quæ tot juvenibus ministris laqueum injicit, ac tot nefandis voluptatibus aperit aditum, & occasionem subministrat.

Resp. 1. legem hanc non injicere laqueum iis qui ut oportet præparati, ac post vires suas probatas, seriumque, ac diuturnum examen, libere amplectuntur Clericalis vitæ institutionem, cui sciunt annexam esse perpetuam continentiam: qui aliter sacris se immiscent ministeriis, sibi ipsis laqueum injiciunt, nec aliud remedium ipsis in promptu est, quam ut lacrymis scelus eluant, ac continentiæ donum suppliciter a Deo postulent.

Resp. 2. omnino esse per accidens, & contra mentem legis, quod aliquibus incommodis & malis occasionem aperiat: non lex ipsa, quæ sancta est, sed humana perversitas incusanda est. Quod si lex tanquam injusta damnanda sit, eo quod ejus occasione nonnulli injuste agant, expungenda forent, ac de medio tollenda Sacramenta, quæ sacrilegorum prophanationi quotidie patent.

Dices denique: 1. ad Corinth. 9. v. 5. testatur Apostolus se potestatem habuisse ducendi uxorem: *Numquid*, inquit, *non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi, sicut & cæteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas?* At, quod licitum fuit Apostolis, quare Præsbyteris & Diaconis prohibetur?

Res. 1. Si locus iste de veris uxoribus intelligatur, nihil adversus causam Ecclesiæ probat, nisi certum ex eo sit Apostolos iis suis uxoribus usos fuisse: ut enim antea observavimus, prohibitum primis temporibus non fuit Episcopis & Præsbyteris domi retinere uxores, quas ante Ordinationem suam duxissent, quamquam eas ut sorores haberent, *ad charitatem conjugiorum servandam*, ait S. Leo, *non ad opera nuptiarum*. (To. 1. p. 407.) At non tantum ex hoc loco non potest demonstrari Apostolos suis uxoribus usos fuisse, sed nec etiam eas domi secum retinuisse: *Ecce nos reliquimus omnia*, dicebat S. Petrus ad Christum Matth. 19. v. 29. *& secuti sumus te*. Christus autem explicans ibidem quid sit relinquere omnia, ait: *Omnis qui reliquit patrem, & matrem, & uxorem*. Igitur Apostoli, si quas habuerunt uxores, eas, ut Christum sequerentur, dereliquerunt: quamquam communiter censeant SS. Patres, solum inter Apostolos S. Petrum conjugatum fuisse. Ita S. Hieronymus, ut alios taceam, Lib. 1. adversus Jovinianum, *Quamquam*, inquit, *excepto Apostolo Petro, non sit manifeste relatum de aliis Apostolis, quod uxores habuerint; & cum de uno scriptum sit, ac de cæteris tacitum, intelligere debemus sine uxoribus eos fuisse, de quibus nihil tale Scriptura significet.* (T. 4. p. 2. p. 167.)

Resp.

Resp. 2. per mulieres illas intelligi aliquas pias mulieres, quæ ex singulari in Apostolos & Evangelium affectu eos sequebantur ad ministerium & victum parandum, non ad voluptatem. *Non quod*, ait S. Isidorus Pelusiota L. 3. Epistola 176. *ii qui virginitatem suadebant, & castitatem prædicabant, ac virginum choros moderabantur, cum mulieribus consuetudinem haberent: quis enim eos virginitatem suadentes tulisset, si ipsimet in voluptatum cœno volutantes deprehensi essent?* Non erant igitur mulieres illæ uxores Apostolorum, unde ruit, quod ex hoc textu deducunt argumentum Novatores.

P. 317. A.

Atque hæc dicta sint de Sacramento Ordinis, in quo exponendo si quid nobis incautis minus sanum & rectum excidisse deprehendatur, pro non dicto, ac revocato habemus.

FINIS.

APPENDIX
AD SACRAMENTUM ORDINIS.

De Censuris.

DUabus Quæstionibus omnem de Censuris tractationem complectemur. Prima de Censuris in genere, secunda de Censuris in particulari.

QUÆSTIO PRIMA.

De Censuris in genere.

CIrca Censuras generatim sumptas hæc quæruntur.
I. Quid sit Censura.
II. An Ecclesia potestatem habeat ferendi Censuras.
III. A quibus Censuræ ferri possint.
IV. In quos ferri possint Censuræ.
V. Quæ sint observandæ formalitates in ferendis Censuris.
VI. Ob quam causam seu culpam ferri possint, aut debeant Censuræ.
VII. Quæ causæ a Censura excusent.
VIII. De absolutione a Censuris.
IX. Denique, quomodo dividatur Censura.

ARTICULUS PRIMUS.

Quid sit Censura.

CEnsura vulgo definitur: *Pœna Ecclesiastica, & medicinalis, per quam homo baptizatus, delinquens & contumax privatur usu quorumdam bonorum spiritualium.*

Dicitur 1. *pœna Ecclesiastica* seu spiritualis, id est punitio, & vindicta criminis, quam soli Ecclesiæ infligere Prælati possunt: solius enim Ecclesiasticæ Potestatis est privare subditos bonis spiritualibus. Hæc vero particula: *pœna Ecclesiastica*, genus est proximum Censuræ quod illi commune est cum aliis pœnis Ecclesiasticis, v. g. depositione, degradatione &c. qua ex parte differt, ac distinguitur tum a cessatione à divinis, quæ non tam pœna est, quam signum luctus, ac tristitiæ, tum ab irregularitate, quæ ex sua ratione generica non est pœna; omnis quippe pœna supponit peccatum, porro plures irregularitates non supponunt peccatum, sed oriuntur ex solo defectu, puta corporis vel animi.

Dicitur 2. *medicinalis*, id est inflicta ut reus emendetur, & resipiscat. Nam ut patet ex Jure Canonico, præsertim ex cap. *Medicinalis. De sent. excommunicationis.* in Sexto Ecclesia primario ac principaliter in votis habet resipiscentiam peccatoris contumacis per Censuræ castigationem; atque

idcirco de ratione Censuræ est, ut sit vinculum dissolubile, quod per absolutionem solvitur statim atque peccator fuerit emendatus: qua ex parte Censura differt ac distinguitur a puris pœnis, quæ infliguntur ad punitionem delinquentis, v. g. a depositione, degradatione, irregularitate ex delicto, quæ pœnæ ordinarie remanent etiam post emendationem peccatoris.

Dicitur 3. *per quam homo baptizatus, deliquens, ac contumax*: ut exprimantur conditiones illius, in quem ferri possunt Censuræ. Cum enim Censura sit actus jurisdictionis Ecclesiasticæ. 1. supponit in homine subjecto Censuræ ut sit baptizatus, Ecclesia quippe jurisdictionem suam in extraneos, seu non baptizatos exercere non potest. 2. cum sit pœna, supponit culpam. 3. cum sit medicinalis, supponit delictum præteritum non esse, sed peccatorem animo contumaci in eo persistere: econtra depositionis, & degradationis pœna ferri potest etiam propter peccatum præteritum, quamquam emendatum, ut jam dictum est.

Dicitur 4. *qua privatur usu quorumdam bonorum spiritualium*, scilicet sacrificii, Sacramentorum, suffragiorum Ecclesiæ, spiritualis jurisdictionis. Beneficiorum, aliorumque hujusmodi bonorum, quorum dispensatio Ecclesiæ commissa est; atque ita distinguitur Censura a pœnis mere temporalibus, quas Judices sæculares in delinquentes decernunt.

Dicitur autem privari *usu quorumdam bonorum spiritualium*, non *omnium*, sed eorum dumtaxat, quæ sunt in potestate Ecclesiæ, v. g. sacrificii, Sacramentorum &c. alia etenim sunt communia, & interiora bona, quibus Ecclesia privare non potest, v. g. donis gratiæ, virtutibus infusis fidei, spei, & charitatis.

Dicitur præterea, privari *usu*, non autem ipsa facultate seu potestate, v. g. titulo Beneficii. Censura quippe suspendit ac impedit usum seu exercitium potestatis, donec delinquens a contumacia recedat, non ipsam vero tollit potestatem; in quo iterum differt Censura a depositione & degradatione, quæ in perpetuum privant usu, & exercitio sacrarum functionum, imo & quantum est ex se, tollunt facultatem eas exercendi.

Dicitur denique, *bonorum spiritualium*, non vero temporalium; nisi saltem indirecte ac secundario, quatenus bonum temporale ad spirituale refertur, qualis est v. g. convictus & societas cum Fidelibus, qua privantur, qui excommunicati sunt.

ARTICULUS II.

An Ecclesia potestatem habeat ferendi Censuras.

NEgant Novatores Lutherani, & Calvinistæ, qui aliquam dumtaxat excommunicationis speciem ac larvam admittunt, ad conservationem morum & disciplinæ. Non ignorant enim, dissoluto semel arctioris disciplinæ nervo, projectam laxari ad omne facinorum genus licentiam: quapropter non ausi sunt omnem penitus excommunicationis pœnam, & jugum excutere; verum excommunicatio illa, in eorum mente, pure externa est, nec intus ligat, *Excommunicationes*, ajebat Lutherus articulo 18. inter eos, quos Leo X. S. P. damnavit an. 1522. *sunt tantum externæ pœnæ, nec privant hominem communibus spiritualibus Ecclesiæ orationibus*. Illusoriæ igitur sunt, & ad evandum mulicrcularum, & indoctæ plebis terrorem effectæ. Fluit

error

error ille, tanquam ex fonte, ex alio duplici errore. 1. Ecclesiæ Prælatos seu Superiores non habere potestatem ferendi leges, quæ conscientiam obstringant. 2. Omnem clavium potestatem in fonte ac radice, seu ut ajunt, *in proprietate*, sedem habere seu residere in ipsa Ecclesiæ totius prout populum ipsum etiam complectitur, communitate; usum vero ac ministerium seu exercitium hujus potestatis esse penes Superiores Ecclesiasticos, tanquam a communitate delegatos, qui, ut ait Quenellius, *neminem possunt excommunicare, nisi de consensu præsumpto totius populi*. Eo reduci videtur sententia, quam recentiores aliqui Quenellii patroni non obscure tuentur, non esse scilicet in Ecclesia monarchicam, & absolutam auctoritatem spiritualem condendi leges, sed totum ejus ministerium, humilitatis esse, mansuetudinis, charitatis; non imperii, non dominationis, juxta istud Christi: *Reges gentium dominantur eorum .... vos autem non sic*. Verum in turpi æquivocatione hærent illi, ac laborant: quasi ista duo pugnarent inter se, quæ tam amice conciliantur, nimirum, esse in Ecclesia absolutam & monarchicam potestatem in spiritualibus ad regimen animarum, earumque æternam salutem unice pertinentibus, quæ non cum fastu, superbia, tyrannide, ac impotenti dominationis studio conjuncta sit, sed cum humilitate, mansuetudine, charitate. Ecclesiastica quippe auctoritas in destructionem esse non potest, Deo ita providente, sed in ædificationem; neque enim fieri unquam potest, ut Ecclesia, cui semper præsens adest Spiritus Sanctus, sua in detrimentum animarum abutatur auctoritate. Quod si aliquis privatus ea præpostere abusus fuerit, arguendus ille est, non ipsa culpanda auctoritas Ecclesiæ quæ quidem severitate utitur in suis Censuris, non ut perdat, sed salvet; sævit, ut parcat facilius; castigat, ut emendet. Itaque sit

Luc. 22. v. 25.

CONCLUSIO.

Ecclesia potestatem habet ferendi Censuras.

Probatur 1. ex Scripturis. Matth. 16. v. 19. Christus alloquens S. Petrum hanc ipsi potestatem promisit ac tradit: *Tibi dabo claves regni cœlorum: & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cœlis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis*. Ignorat nemo, nomine *clavium*, hic auctoritatem intelligi. Quod Petro nominatim, ob dignitatem primatus, promittit Christus, cœteris etiam Apostolis concessit Matth. 18. v. 18. *Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cœlo*. Hic vero sermonem esse de potestate ferendi Censuras, manifestum est ex iis, quæ præcedunt, ubi v. 15. & seq. de correptione fraterna Christus ait: *Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te, & eum solum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum: si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus*. Per ista autem verba, *dic Ecclesiæ*, Superiores Ecclesiastici designantur: istorum vero, *sit tibi sicut ethnicus, & publicanus*, sensus est, separetur ut indignus Ecclesiastica communione ejusque fructu.

Hac sibi a Christo tradita potestate usi sunt Apostoli. 2. Cor. 10. v. 6.

In promptu habentes, ait S. Paulus, *ulcisci omnem inobedientiam*. & 1. Corinth. 4. v. 21. *Quid vultis*, inquit, *in virga veniam ad vos, an in Charitate, & in spiritu mansuetudinis?* Cap. vero 5. v. 3. de incestuoso ait: *Ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu, jam judicavi ut præsens, eum, qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Jesu Christi, congregatis vobis, & meo spiritu, cum virtute Domini nostri Jesu Christi, tradere hujusmodi satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini nostri Jesu Christi*. Denique 1. ad Timot. 1. v. 20. *Ex quibus*, ait, *est Hymenæus, & Alexander, quos tradidi satanæ, ut discant non blasphemare*.

Probatur 2. quia potestatem hanc exigit bene ordinata Ecclesiæ constitutio, in qua: *Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*. Ad optimum quippe societatis cujuslibet, (quanto magis Ecclesiasticæ?) regimen necesse est Superiores esse, qui legum severitate malos coerceant, ad cæterorum exemplum, ut qui scilicet recti amore non ducuntur, saltem pœnarum metu sese in officio contineant.

Probatur denique usu & constanti Ecclesiæ praxi in ferendis Censuris ac puniendis malis, pœnis Ecclesiasticis inflictis, cujus quidem disciplinæ tot extant argumenta, quot fere Statuta Conciliorum. Egregie Tertullian. Apologet. cap. 39. de conventibus Christianorum dicebat inter alia multa: *Ibidem exhortationes, castigationes, & censura divina. Nam & judicatur cum magno pondere, ut apud certos de Dei conspectu; summumque futuri judicii præjudicium est, si quis ita deliquerit, ut a communicatione orationis, & conventus, & omnis sancti commercii relegetur*. Pag. 32.

ARTICULUS III.

A quibus ferri possint Censuræ.

CONCLUSIO.

Censuræ ferri possunt ab omni & solo Prælato Ecclesiastico, vel ejus delegato, id est a Clerico jurisdictionem ordinariam vel delegatam habente in foro externo.

Ratio manifesta est, quia potestas Ecclesiastica fori externi tota ordinatur ad servandam morum disciplinam per leges ac præcepta: atqui otiosa prorsus illa foret ac illusoria, nisi propositis pœnis, ac censuris, veluti quodam fræno, rebelles ac contumaces continere & ad obedientiam cogere posset. Ita ex omnium Theologorum sententia, ac ipso Jure Canonico certum & exploratum est, maxime ex toto titulo, Decret. p. 209. *De officio judicis ordinarii*.

Nomine autem Prælati Ecclesiastici intelligitur omnis Clericus habens jurisdictionem in foro externo: quales sunt 1. S. Pontifex in tota Ecclesia. 2. Episcopi in suis Diœcesibus, eorumque Vicarii generales, & officiales. 3. Capitulum Ecclesiæ Cathedralis Sede vacante. 4. Prælati etiam regulares respectu suorum subditorum. Non ita est de Parochis, qui sub titulo, & appellatione Prælatorum non continentur, nec ulla saltem perfecta fruuntur in foro exteriori jurisdictione.

Ut

Ut autem potestas ferendi Censuras valide exerceatur, requiritur 1. ut sit libera, non ligata nec impedita per censuram excommunicationis vel suspensionis. Cap. *Audivimus*. Causa 24. qu. 1. 2. ut auctor Censuræ libere agat, & sui sit compos. 3. ut Censura in subditum feratur. Cap. *A nobis*. *De sent. excommun.* *Decreti Grat. pag. 1890.*

Dixi in Conclusione, Censuras ferri posse ab omni & solo Prælato, *vel Clerico ab illo delegato*. Cap. *Præterea*. *De officio judicis delegati*. *Decret. p. 1890.* Excluduntur ergo Laici omnes, item & fœminæ, quibus clavium potestas concessa non fuit: imo & ipsæ Abbatissæ, licet aliqua fruantur jurisdictione. Cap. *Delicta*. *De majoritate & obedientia*, ubi dicitur, quod Abbatissa, Moniales & Clericos suæ jurisdictioni subjectos excommunicare non possit, sed Prælatus Ordinis, vel Episcopus. Nec refert quod ibidem dicitur, pertinere *ad Abbatissam dictas personas, propter inobedientias & culpas, officio Beneficioque suspendere*. Namque ut recte observat Suarez, nomen suspensionis hìc proprie & in rigore non sumitur pro Censura ecclesiastica, quam qui violat, irregularitatem contrahit: sed lato, ac improprio sensu, nempe pro præcepto seu sententia, per quam Abbatissa Clerico v. g. jurisdictioni suæ per accidens subjecto ratione alicujus Capellæ ad ipsam pleno jure ex privilegio vel præscriptione pertinentis, prohibet celebrationem Missarum, donec satisfecerit, atque interea eidem honorarium subtrahit. *Ib. p. 330.* *Ib. p. 431.*

ARTICULUS IV.

In quos ferri possint Censuræ.

CONCLUSIO.

Censuræ ferri possunt in omnes & solos homines baptizatos, viatores, rationis, & doli capaces, ac subditos.

I. Solus homo subjectum capax esse potest censuræ: unde cum audis locustas v. g. aliaque hujusmodi nociva animalia interdum excommunicari, vel anathematizari, cave intelligas veram excommunicationem, quæ censura est; est enim solummodo quædam adjuratio & oratio facta pro ipsorum interitu vel expulsione.

II. Homo *baptizatus*, quia Ecclesia nullam jurisdictionem habet in non baptizatos, etiam catechumenos. *Quid enim mihi de his, qui foris sunt judicare?* ait Apostolus 1. Cor. 5. v. 12. Habet tamen jurisdictionem in Hæreticos, Apostatas, aliosque hujusmodi baptizatos.

III. Homo *viator*; *Quodcumque solveris super terram*: mortui scilicet nec amplius subsunt Ecclesiæ, nec contumaces esse possunt aut emendari, ac proinde proprie, ac directe censura ligari non possunt. Quando igitur in Jure canonico legimus mortuos excommunicari, intelligi debet vel de quadam execratione, ac detestatione, vel declaratione excommunicationis, quam ante mortem incurrerant, & in qua mortui sunt; vel de excommunicatione indirecta, qua Ecclesia prohibet ne pro ipsis sacrificium offeratur, ac preces consuetæ fundantur. Sic egit Innocentius I. S. P. adversus Arsacium pseudoepiscopum post ejus mortem. *Arsacium*, inquit scribens ad Arca-

Niceph. l. 15. hist. c. 34. T. 2. p. 420.

dium Imperatorem: *quem pro magno Joanne Chrysostomo in thorum episcopalem produxistis, etiam post abitum exauctoramus, una cum omnibus, qui consulto cum eo communicaverunt Episcopi; cujus etiam nomen sacro Episcoporum albo non inscribatur.*

Qua ratione mortuum excommunicare potest Ecclesia, ita & ab excommunicatione absolvere, sive permittendo ut pro illo sacrificium & preces offerantur; sive declarando latam fuisse excommunicationem in eum, qui revera criminis, cujus accusabatur, reus non erat, sive quia, etiam supposita criminis veritate, sinceram de illo egerat pœnitentiam. Hæc porro absolutio juridica non est sententia, sed vel simplex declaratio status, in quo ille defunctus est, vel restitutio in honore, ac fama.

IV. Homo *rationis, ac doli capax*: quia scilicet infantes vel perpetuo amentes incapaces sunt peccati, ac proinde præcepti, ac Censuræ. Quoad pueros, consentiunt Doctores posse impuberes doli capaces incidere in Censuram a jure latam. Patet ex c. 1. & finali *De sent. excommun.* Negant aliqui de Censura ab homine. Ætatis impuberis nomine intelligitur ea, quæ nondum attigit annum duodecimum quartum in masculis, & annum duodecimum in puellis.

V. Homo *subditus*: Censura enim est actus jurisdictionis, quæ non potest exerceri, nisi a Superiore in subditos.

Quæres 1. an extranei, advenæ, peregrini obstringantur Censuris eorum locorum, per quæ transeunt sine animo hic permanendi.

Duplex hic distinguenda Censuræ species, una quæ a jure, seu statuto & lege communi; altera vero quæ ab homine seu judicis sententia lata est.

Resp. igitur 1. communiter sentire Theologos, extraneos, advenas, & peregrinos ligari posse Censuris a jure suo statuto communi latis: unde peregrinus, qui homicidium patraret in aliqua Diœcesi, in qua sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ prohibitum est, hujusmodi excommunicatione ligaretur. Ratio est, quia ex cap. *Licet. De foro competenti*, ratione delicti quis forum sortitur, & fit quodammodo subditus; ergo ubi peccavit extraneus, ibi & plecti potest: statutum quippe seu lex

Decret. p. 559.

publica & communis, *immediate afficit territorium*, ut quotquot in eo degunt, recte, ac convenienter vitæ suæ rationem componant ad publicum bonum, pacem & tranquillitatem totius regionis. Est autem regula juris 55. in Sexto, ut qui sentit commodum, sentiat & incommodum seu onus: atqui peregrini & advenæ gaudent commodis eorum locorum, in quibus versantur: ergo &c.

Resp. 2. extraneos & peregrinos non ligari Censura quæ est *ab homine*; id est sententia judicis pro peccatis futuris, si tempore latæ sententiæ nondum illius territorium ingressi fuerant. Ratio est, quia sententia refertur ad tempus quo pronuntiatur, & tunc vim omnem suam exerit in eos in quos fertur: ergo ad illos non extenditur, qui tempore latæ sententiæ subditi non erant: quæ quidem responsio vera est, sive extraneus sit in aliena Diœcesi animo ibi commorandi, vel non.

Decret. p. 1890. Cod. L. 1. tit. 5. p. 991.

Resp. 3. extraneum ligari aliquando posse Censura per statutum, tametsi tempore latæ sententiæ nondum ingressus sit Diœcesim.

Probatur ex conditione statuti seu legis quæ futura considerat, ex Glossa in caput *A nobis nonnisi subditi. De sent. excomm.* estque perpetua *sive perpetuo loquitur*, ex lege *Ariani. c. Cunctis.* codice *De Hæreticis.* Ergo futu-

futuros subditos obligat; adeoque potest extraneus ligari Censura lata per statutum, antequam Diœcesim ingrederetur.

Ista porro sententia stat, ac viget, non tantum pro illo qui versatur aliena Diœcesi animo commorandi per aliquod tempus, sed etiam de hominibus peregrinantibus. Ratio Suaris disp. 5. Sect. 5. nu. 14. hæc est, quia eo ipso quo statutum fertur *pro territorio* subjectio ad illud oritur ex actuali existentia & conversatione in tali territorio, propter obligationem quasi naturalem, quæ inde procedit, quod singuli teneantur mores & statuta illius regionis sequi, in qua versantur; ex quo sequitur, errantes & vagos ligari posse Censuris per statuta latis in locis, in quibus obiter reperiuntur; quod quidem eo verius est de illis, qui cum nullum peculiare domicilium habeant, tenentur legibus Episcopi hujus loci, in quo sunt.

Quæres 2. an Diœcesani Censuris sui Episcopi ligari possint extra Diœcesim existentes..

Resp. ex communi sententia non ligari Censuris per statutum latis, si extra Diœcesim existentes crimen commiserint; quia statutum non obligat extra territorium. c. *Ut animarum. De Constitut.* in Sexto. Addendum nihilominus, subditos, quamvis extra Diœcesim existentes, aliquando censeri delinquere in propria Diœcesi, seu ibi consummare peccatum sub Censura prohibitum, ideoque etiam Censuram incurrere. V. gr. Ecclesiastici ubicumque sint, cogi possunt per Censuras ad residentiam, vel ut veniant ad Synodum; tunc enim proprie omissio eo in loco consummatur, in quo hæc fieri debent; incurrunt etiam Censuram, si lata fuerit sub conditione, sed cum ordine seu respectu ad delictum præteritum, vel debitum contractum tempore prioris domicilii, ut si v. g. dicatur: Nisi qui furatus est, restituerit; vel: Nisi qui delicti auctorem novit, revelaverit; vel: Nisi qui debet, satisfecerit intra mensem, sit excommunicatus; tunc si ante mensem expletum mutet domicilium, elapso mense incidet in Censuram, quia manet adhuc subjectio in ordine ad talem causam utpote cœptam. c. *Proposuisti. De foro competenti.*

Respondeo 2. Diœcesanos extra Diœcesim existentes ligari Censuris ab homine latis: quia Censura ab homine immediate & per se afficit eos, quibus hæret, quocumque secesserint.

Quæres 3. an qui Censura jam ligatus est, possit adhuc alia ligari, non tantum diversæ, sed ejusdem rationis.

Resp. nihil obstare. Nonne potest homo pluribus vel diversis peccatis mortalibus gratiam sanctificantem deperdere? Qui ergo successive plures Clericos percuteret, aut eumdem pluries cum morali interruptione, ille pluries repetitam excommunicationem contraheret. At, inquies, unica dumtaxat communione privatur. Fateor; at multiplici titulo illa privatur.

Quæres 4. an Episcopus extra propriam Diœcesim existens suum subditum ligare possit.

Resp. non posse, quia ex Clementina: *Quamvis. De foro competenti.* sacris Canonibus cautum est ne quis Episcopus jurisdictionem exerceat in Diœcesi aliena: porro Censuram ferre, actus est jurisdictionis.

Dices: Potest Superior existens in Diœcesi aliena subditum absolvere in foro conscientiæ: quidni & Censura eum ligare?

Resp. disparem esse causam; siquidem in absolutione exercetur jurisdictio

voluntaria, in Censuris vero ferendis, contentiosa. In priori nullus est judicialis strepitus, nullum alteri damnum seu præjudicium infertur; non ita vero in jurisdictione contentiosa.

ARTICULUS V.

Quæ observandæ sint formalitates in ferendis censuris.

OBserva duplicem esse monitionem: alteram non canonicam, alteram vero canonicam.

Non canonica nihil est præter legem, aut sententiam Superioris aliquid præcipientis aut prohibentis sub pœna Censuræ.

Canonica ea est, per quam Superioris auctoritate per sententiam admonetur reus personaliter, saltem indeterminate, ut a culpa resipiscat, vel satisfaciat, nisi velit Censuram incurrere. Hoc supposito sit

CONCLUSIO.

Requiritur prævia monitio canonica ad Censuram, quæ ab homine infligitur pro culpa præterita aut præsenti.

Probatur 1. ex Apostolo ad Titum 3. *Hæreticum hominem post unam & secundam correptionem devita*. 2. ex Jure canonico; cap. *Sacro*. cap. *Romana*. tit. *De sententia excommunicationis* in Sexto. cap. *Cum speciali*. tit. *De appellatione*, &c. 3. Gregorius X. in Conc. Lugdunensi decernit irritam fore excommunicationem, nisi præcedat monitio. *Judices*, inquit, *sive monitionibus tribus utantur, sive una, pro omnibus observent aliquorum dierum competentia intervalla, nisi facti necessitas ea aliter suaserit moderanda*.

T. 11. Con. p. 993.

Dixi in conclusione: *canonicam monitionem exigi ad censuram quæ ab homine infligenda est pro culpa præterita aut præsente*; in qua reus contumaciter persistit, vel pro ea satisfacere jussus recusat. In omnibus enim Censuris a jure, imo & in Censuris ab homine pro culpis futuris, non requiritur admonitio distincta ab ipsa lege vel prohibitione, quia ipsa lex seu præceptum Superioris continua quædam est, ac publica admonitio; & contumax merito judicatur, qui publicatæ legi non paret.

His adde ex c. *Constitutionem*. *De sent. excom.* in Sexto, canonicam monitionem ex juris præcepto, ut Censura justa sit, trinam esse debere, interposito aliquorum, saltem duorum vel trium dierum intervallo. Patet ex Can. *Omnes decimæ* 17. qu. 7.

Quod si criminis aut mali impendentis periculum, factive urgens necessitas interdum aliud postulet, ac dilationem non patiatur, tunc a Judice, unica facta monitione, Censura infligi potest, juxta caput *De illicita*, causa 24. q. 3. & c. *Reprehensibilis*. *De appellationibus*.

Porro canonica monitio ad reum personaliter ferri debet, si nihil obstet: quando vero vel ipse malitiose latitat, satis est monitionem cum comminatione ad ipsius domum fieri; vel si ad ejus domum non patet accessus, ad Ecclesiæ valvas, vel ad alium publicum locum affigi, unde ad ipsum notitia pervenire possit, ut ex variis juribus probat Glossa super cap.

Quo-

Quoniam frequenter, parag. *Porro ut lite non contestata*. Sin autem per contumaciam non comparet, etiam absens excommunicari potest.

Quæres quomodo facienda sit denuntiatio illius qui Censuram contraxit.

Resp. hujusmodi denuntiationem fieri non posse, nisi auctoritate Superioris legitimi, aut ab ipso delegati; idque publice in Ecclesia, vel scripto affixo ad valvas Ecclesiæ, juxta morem receptum cujusque Diœcesis fieri debere, ut colligitur ex c. 1. *De sententia excommunicationis* in Sexto, & satis constat ex usu & praxi Ecclesiæ.

ARTICULUS SEXTUS.

Ob quam culpam ferri possint Censuræ.

CONCLUSIO.

Censuræ non infliguntur nisi ob peccatum externum, junctum cum contumacia & inobedientia contra Ecclesiam; illudque, saltem ordinarie, mortale, ac consummatum, seu in genere suo completum.

I. Censuræ non infliguntur nisi ob peccatum; Censura quippe pœna est ecclesiastica spiritualis, & quidem medicinalis, quæ culpam supponit.

II. Censuræ non infliguntur nisi ob peccatum externum, quia peccatum mere internum Ecclesia non punit per Censuras, ut supponitur c. *Tua nos*, & c. *Sicut tuis*. *De simonia*. Unde Censuræ adversus Hæreticos latæ eos non ligant, qui exterius hæresim non produnt.

III. Censuræ feruntur ob peccatum cum inobedientia, & contumacia conjunctum: namque ex communi usu Ecclesiæ, & ex solo titulo *De sententia excommunic.* in Quinto & Sexto Decretalium; constat Censuras non incurri nisi ab eo, qui Ecclesiæ monitiones spernit, seu qui post Ecclesiæ præceptum sub pœna Censuræ latum non desinit a peccato patrando.

IV. Infliguntur Censuræ ob peccatum ut plurimum grave, ac mortale: quia Censuræ, saltem præcipuæ & totales, præsertim vero major excommunicatio, gravissimæ pœnæ sunt, quæ nonnisi ob gravem causam ferri debent. Quia tamen quædam est species excommunicationis, quæ minor dicitur, ac suspensio ad brevissimum tempus, & ab aliquo dumtaxat officio, quæ gravem non supponunt culpam, aut propriam, aut alienam, idcirco dixi, Censuram *ut plurimum*, non vero semper ferri propter gravem culpam.

Duo hic observa: primum, ad excommunicationem majorem, quæ omnium Censurarum gravissima est, propriam, ac personalem culpam requiri. Ita statuitur c. *Romano*, tit. *De sententia excommunic.* in Sexto; ad interdictum vero & suspensionem, alienam sufficere, ut patet ex c. *Si sententia*, tit. *De sent. excomm.* in Sexto. Hinc sententia excommunicationis ferri non debet in totam aliquam communitatem, sed in privatas personas, quæ deliquerint, c. *Romana Ecclesia*. *De sent. excomm.* in Sexto, ubi Innoc. IV. ait, *In Universitatem vel Collegium proferri excommunicationis sententiam penitus prohibemus; volentes animarum periculum vitare, quod exinde sequi posset, cum nonnunquam contingeret innoxios hujusmodi sententia irretiri: sed in illos* P. 716.

dum-

dumtaxat de Collegio vel Universitate, quos culpabiles esse constiterit; promulgetur. Contra vero interdictum vel suspensio decerni potest in totum Collegium, propter gravia, quæ in ipso commissa sunt crimina. tit. De *sentent. excommunic.* in Sexto.

Alterum hic observandum est, nempe multa quidem esse per se loquendo indifferentia, quæ tamen ad commune bonum, vel decentiam status clericalis, vel ad evitanda animarum scandala & damna, sub gravi Cen-
Ib. p. 740. sura præcipi vel prohiberi possunt. Cum autem aliquid a Superiore præceptum aut prohibitum est sub gravi Censura, præsumi semper debet esse grave & magni momenti, quia Judicis est ecclesiastici judicare utrum causa, ob quam Censuram infligit, sit gravit.

V. Denique, Censura infligitur ob peccatum opere completum & consummatum: unde non sufficit intentio faciendi peccatum, si effectus non sequatur; imo neque sufficit peccatum inchoatum exterius, nisi sit consummatum. Ratio est, quia ubi de Censuris agitur, verba stricte intelligenda sunt, juxta regulam Juris, *Odia restringi convenit*.

ARTICULUS SEPTIMUS.

Quæ causæ excusent a Censuris.

PLurimæ causæ, sunt quæ a Censuris excusant. I. non obligat Censura invalida. Censetur autem invalida, vel quæ fertur ab eo qui non est legitimus Superior, vel in qua non servantur formalitates essentiales: si monitio, v. g. non præcessit excommunicationem. Dico formalitates essentiales, quia si tantum accidentales prætermittantur, v. g. una ex monitionibus, vel feratur sine scripto, nec in ea exprimatur causa, ut præscribit Concilium Lugdunense, referturque cap. *Cum medicinalis*, tit. *De sentent. excomm.* in Sexto; tunc enim illa Censura dici quidem potest injusta, & contra juris ordinem, non tamen invalida, nec proinde reus ab illa excusari potest. De ejusmodi Censura intelligendus est S. Greg. Hom. 6. in Evang. ubi ait, *Sententia Pastoris, sive justa, sive injusta sit, timenda est*.

II. Censura non obligat, si persona contra quam fertur, sit omnino innocens, ac culpæ expers: quia, ut dicitur cap. 1. *De sent. & re judicata*, in Sexto, tribunal æterni Judicis illum reum non habet, quem injuste judex condemnat.

Quæres 1. quomodo se gerere debeat qui cum sit innocens, a Superiore tamen Censuris ligatus est.

Resp. ejusmodi innocentem, tametsi coram Deo nullatenus Censura illigatus sit, teneri tamen coram illis, qui Censuram norunt, non autem innocentiam, abstinere ab usu bonorum spiritualium, quibus privatus videtur per Censuram; donec vel absolvatur, vel innocentiam probet: si vero se non abstineret, peccaret quidem peccato scandali, sed propriè Censuram non violaret, nec pœnas incurreret decretas adversus eos, qui violant Censuram.

Quæres 2. an qui persuasus est se injuste a Superiore suo Censura perstrictum fuisse, possit ab ejus sententia provocare seu appellare ad superiorem Judicem.

Resp. posse, servato juris Ordine: attamen raro quis proprio judicio

stare

ſtare debet; ſæpius enim in propria cauſa fallimur, ac ſemper aliquid ſcandali occurrit in frivola appellatione: Verum interim ſententia ante appellationem lata ſtat integra, donec Judex ſuperior eam infirmaverit; certum quippe eſt, ubi de diſciplina & morum correctione agitur, appellationem non habere effectum ſuſpenſivum, ſed tantum devolutivum, ideſt, per appellationem non ſuſpendi ſententiam ſeu Cenſuram prioris Judicis, ſed eam ad judicium alterius confirmandam, vel infirmandam devolvi, ac deferri. Vide Conc. Trid. Seſſ. 13. de reform. c. 1. Poſt appellationem vero ſi prior ſententia reſcindatur a Judice ſuperiore, non tenetur, qui appellavit, eam obſervare.

III. Si ſtatutum vel lex Cenſuram imponens non ſint promulgata ſeu publicata, non obligant, præſertim apud nos Gallos, apud quos hujus publicationis defectu multæ SS. Pontificum Bullæ ſub pœna Cenſuræ ab illis latæ, non obligant.

IV. Excuſat a Cenſura impotentia faciendi quod per illam præcipitur: nemo quippe ad impoſſibile tenetur; & quæ a peccato, etiam a Cenſura impotentia excuſat.

V. A Cenſura excuſat ignorantia invincibilis: c. *Ut animarum. De Conſtitutionibus*, in Sexto. *Ut animarum periculis obvietur*, ait Bonifacius VIII. *ſententiis per ſtatuta quorumcumque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes, dum tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit, aut ſupina*. Ratio aperta eſt, quia quando ignorantia eſt invincibilis, non adeſt contumacia contra Eccleſiam: ubi autem non eſt contumacia, ibi nec Cenſura eſt. Loquimur autem hic cum mox citato Bonifacio VIII. de ignorantia *non craſſa & ſupina*, ſed invincibili; ſi ergo quis culpa ſua & negligentia ignoret Cenſuram, talis ignorantia non excuſat a Cenſura. *Nec ignorantia*, inquit Gregorius IX. *De injuriis*. C. *Si culpa, excuſat, ſi ſcire debuiſti .. & quam debueras, non curaſti diligentiam adhibere*.

In Sexto p. 14.

Decret. p. 1355. n. 10

Duplex autem hic diſtinguenda ignorantia: una juris, altera facti. Ignorantia juris eſt ea, qua præceptum Eccleſiæ ignoratur: v. g. ſi quis ignorat latam eſſe Cenſuram contra percuſſores Clericorum. Ignorantia facti eſt ea, qua non ignoratur quidem præceptum, ſed ignoratur an factum ſeu actio quæ committitur, ſit prohibita tali præcepto: v. g. ſi quis ſciens latam eſſe excommunicationem contra percuſſores Clericorum, tamen percutiendo Clericum, putat eſſe Laicum. De utraque iſta ignorantia ſtat quod mox diximus, invincibilem ignorantiam excuſare a Cenſura, non vero eam quæ vinci facile poteſt, ac diſpelli.

VI. Denique, a Cenſura excuſatur, vel qui ex gravi metu cadente in virum conſtantem, v. g. metu mortis aut mutilationis, ad aliquid agendum cogitur, cui annexa eſt Cenſura; dummodo tamen abſit contemptus Religionis chriſtianæ, vel eccleſiaſticæ poteſtatis. Ratio eſt, quia tunc non adeſt ſufficiens ad agendum libertas. Vel qui ex neceſſitate ad evitandum ſcandalum aut grave aliquod detrimentum in ſe vel in proximo, id facit quod ſub pœna Cenſuræ prohibitum eſt. Sicut enim eo in caſu poteſt ille in lege humana excuſari a peccato mortali, ita & a Cenſura illi annexa; c. *Excellentiſſimus* 11. q. 8. *Qui ex neceſſitate vel ignorantia* (invincibili) *delinquunt, auctoritate noſtra per te abſolvantur*; ideſt abſoluti judicentur: quia non incurrerunt Cenſuram, ut recte Gloſſa ibidem exponit. Cœterum cum caſus, in quibus vis aut grave detrimentum excuſat a Cenſuris, intricatiſſimi ſint, ideo in iis conſulendus eſt Epiſcopus.

ARTICULUS OCTAVUS.

De abſolutione a Cenſuris.

Eccleſiæ data eſt poteſtas non modo ligandi, ſed etiam ſolvendi: Diximus initio hujuſce diſputationis, Cenſuras non ferri niſi in contumaces, eaſque ceſſare, contumacia ceſſante: attamen neceſſe eſt accedat auctoritas Superioris, ut qui ligatus eſt, a vinculo Cenſuræ ſolvatur. Tria igitur hic expendenda. Primum, an per ſolam abſolutionem tolli poſſint Cenſuræ. Secundum, a quo dari poſſit hæc abſolutio. Tertium, quis ſit modus abſolvendi.

Utrum per ſolam abſolutionem tolli poſſint Cenſuræ.

CONCLUSIO.

Cenſuræ nullo modo tolli poſſunt, quam per Judicis abſolutionem.

Probatur: quia neceſſe eſt ut publica poteſtate qua contracta eſt Cenſura, eadem diſſolvatur. Et vero non tollitur 1. per ſolam ceſſationem contumaciæ; aut per ſatisfactionem, ex cap. *Cum deſideres. De ſent. excom.* & ex Decreto Alexandri VII. ubi damnatur iſta propoſitio: *Quoad conſcientiæ forum, reo correcto ejuſque contumacia ceſſante, ceſſant Cenſuræ.* 2. Non tollitur per mortem ferentis; quia pœna per legitimam Judicis ſententiam inflicta, tranſit in rem judicatam, adeoque non finitur morte aut depoſitione imponentis: multo minus, quæ a jure impoſita pœna eſt, ab ejus auctore pendet; quemadmodum nec ipſum jus ſeu ſtatutum. 3. Non tollitur per mortem illius in quem lata eſt Cenſura, v. g. excommunicationis; quandoquidem etiam mortuus, Eccleſiæ ſuffragiis, ac ſepultura privari poteſt. Reſtat igitur, ut per ſolam legitimam Judicis ſententiam Cenſuræ ſolvantur.

A quo dari poſſit abſolutio a Cenſuris.

PRIMA CONCLUSIO.

A Cenſura *ab homine* per ſententiam particularem lata abſolvere poteſt: 1. Qui eam tulit. 2. Ejus Superior. 3. Ejus ſucceſſor. 4. Judex appellationis, aut eorum delegatus.

I. Tolli poſſe Cenſuram ab eo qui eam tulit, res eſt per ſe nota: ejuſdem ſcilicet eſt ſolvere & ligare: dummodo perſeveret in illo juriſdictio, nec extincta ſit per depoſitionem, vel impedita per Cenſuram excommunicationis, ſuſpenſionis &c.

II. Cenſura tolli poteſt a ſuperiore illius, qui eam tulit, modo plenam obti-

obtineat jurisdictionem in eos qui Censura ligati sunt. Inde est quod Archiepiscopus sive Metropolitanus absolvere non possit, nisi per appellationem ad illum causa devoluta fuerit; quia plenam ille jurisdictionem non habet, nisi jure appellationis, cap. *Venerabilibus*. tit. *De sent. excom.* in Sexto; aut dum jure concedente Suffraganei Dioecesim visitant. Ea ipsa de causa Episcopus excommunicatos Regulares a proprio Prælato ex causa pertinente ad regularem disciplinam absolvere non potest; quia correctio Monachi primo loco pertinet ad Abbatem. Quamvis si Regulares exempti non sint, ab injusta sententia Prælati ad Episcopum appellare non prohibeantur.

III. A successore Prælati qui Censuram tulit, dissolvi eam posse, manifeste constat ex cap. unico *De majoritate & obedientia*, in Sexto, ubi dicitur: *Episcopali Sede vacante, potest Capitulum, seu is, ad quem Episcopalis jurisdictio tunc temporis noscitur pertinere, iis quibus posset Episcopus, si viveret, ab excommunicationis sententia, sive juris, sive hominis fuerit, absolutionis beneficium impertiri.* *In Sexto pag.* 247.

IV. Censura tolli etiam potest a Judice superiori ad quem illius cognitio per appellationem deducta est: appellatio quippe via juris est aperta ad tutelam & præsidium innocentiæ, non criminis, & injustitiæ.

SECUNDA CONCLUSIO.

A Censura juris, vel sententiæ generalis quam auctor sibi reservavit, nemo absolvere potest præter ipsum, ejusve Superiorem, successorem, vel delegatum.

Probatur Conclusio ex cap. *Nuper*, & cap. *Sacro*. tit. *De sent. excomm.* c. *Ad recipiendum*. tit. *De officio judicis ordinarii.*

Hinc nonnulla sunt observanda.

I. Jure novo Conc. Trid. Sess. 24. cap. 6. de refor. permittere Episcopis absolvere a casibus & Censuris summo Pontifici reservatis, modo casus illi sint occulti, nec ad forum contentiosum deducti: neque huic privilegio derogat Bulla *Cœnæ Domini*, præsertim apud nos, ubi promulgata non est, nec viget.

II. Episcopos posse etiam absolvere a Censuris Papæ reservatis, quando rei sunt impuberes, vel senes, vel debiles, vel pauperes; vel quando sui juris non sunt, vel mulieres; vel denique si rei legitime sint impediti, ut adeant S. Pontificem, ut patet ex cap. *De cætero*, & cap. *Mulieres*, & cap. *Ea noscitur*. *De sent. excomm.* Illi tamen absolvi non debent, nisi cum onere (cessante impedimento) sistendi se postea coram S. Pontifice aut ejus Legato; non quidem ut ab ipsis absolvantur, sed ut eorum mandatum accipiant. cap. *De cætero*. cap. *Ea noscitur*, alioquin ipso facto reincidunt in eamdem Censuram. Cap. *Eos qui*. *De sent. excomm.* in Sexto: quod restringendum ad loca ubi disciplina illa viget. Ab hoc onere sistendi se coram S. Pontifice excipiendi sunt, qui propter puerilem ætatem ab Episcopo absolutionem acceperunt: non enim tenentur, cum adoleverint, summum Pontificem adire, ut expresse definitur, cap. *Pueris*. tit. *De sent. excomm.* *Decret. p.* 1883. 1880. 1884.

III. Denique observandum, quoslibet Sacerdotes in articulo mortis potestatem habere absolvendi ab omnibus Censuris, etiam reservatis; attamen *Con. Tr. Sess.* 14. *cap.* 7.

men ille qui sic fuit absolutus, elapso periculo, tenetur quam primum adire Superiorem ad excipiendum ejus mandatum, & ad id tenetur sub pœna reincidentiæ in eamdem Censuram. Cap. *Eos qui*. *De sent. excom.* in Sexto.

In Sexto pag. 746.

TERTIA CONCLUSIO.

Omnis Sacerdos legitime approbatus potest absolvere ab omnibus Censuris non reservatis.

Ita c. *Nuper*. *De sent: excom:* in quo S. Pontifex ait: *Quia conditor Canonis ejus absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi*. Hæc est communis Ecclesiæ praxis ac disciplina, qua certum est singulos Confessarios, audita confessione Clericorum, solitos esse præmittere absolutionem ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti: qua cautela Ecclesia utitur ad evitandam vel irreverentiam si forte pœnitens aliqua occulta Censura ligatus sit; vel irregularitatem, si cum simili Censura quis ad sacram Ordinationem accederet. Neque dicas absolutionem a Censuris pertinere ad forum externum, nec proinde illam impendi posse a Confessariis in foro interno conscientiæ. Namque non ex proprio officio, sed ex indulgentia & concessione Ecclesiæ sic absolvunt Confessarii propter causas & rationes mox adductas.

Decreti p. 1896. n. 10.

Observa hic, suspensionem & interdictum, quando ad certum tempus feruntur, & cum aliqua conditione: v. g. si Sacerdos suspendatur ab officio, donec per mensem spiritualibus exercitiis in Seminario vacaverit; vel interdicitur Ecclesia, donec tectum reparatum fuerit, cessare absque absolutione, quæ imposita fuerat, adimpleta.

Quæres 1. an Episcopus extra suam Diœcesim possit subditum a Censuris absolvere sibi reservatis.

Resp. posse in foro conscientiæ, non in foro contentioso cum strepitu & solemnitate judiciali; defectu scilicet *territorii*, ut ajunt, seu jurisdictionis in aliena Diœcesi.

Quæres 2. an qui in sua Diœcesi Censura ligatus est, ab illa solvi possit in alia Diœcesi, in qua commoratur.

Resp. pariter, absolvi dumtaxat illum posse in foro conscientiæ & interno, non in foro externo, quando Censura est a jure, vel ab homine per sententiam generalem lata. Si vero Censura est ab homine per sententiam particularem, remittendus ille est ad proprium Episcopum, vel ab eo impetranda absolvendi licentia, quia in eo casu valet commune effatum: *Ejusdem est solvere, cujus est ligare*; alioquin ecclesiastica disciplina perturbaretur.

Quæres 3. quid sit absolutio a Censuris *ad cautelam*.

Resp. 1. absolutionem *ad cautelam* eam dici quæ provisionaliter datur, ut reus coram judice purgare se possit, aut aliud aliquid tuto agere, absque metu incurrendæ irregularitatis. De ea absolutione mentio fit variis in locis Juris canonici, c. *Cum desideres*. c. *Per tuas*. c. *Venerabili*. *De sent. excomm.* Multis in casibus dabatur olim absolutio *ad cautelam*.

I. Cum a sententia latæ excommunicationis excommunicatus ad Superiorem provocabat, ut capax fieret prosequendi litem in tribunali ecclesiastico,

co, ac purgandi se ab impacta criminis accusatione, in ipso limine litis ab excommunicatione *ad cautelam* absolvebatur.

II. Cum de validitate latæ Censuræ dubium erat legitimum, quod obtendebat excommunicatus, *ad cautelam* absolvebatur, donec causa ultimo definiretur; quod quidem de sententia dumtaxat ab homine, non autem a jure vel generali statuto lata debet intelligi: namque sententia ab homine, invalida esse potest, aut injusta, defectu scilicet vel jurisdictionis, vel causæ legitimæ; talis vero præsumi non potest sententia a jure, vel generali statuto lata. Non sufficiebat autem, ut qui a Censura provocabat ad judicem superiorem, obtenderet illam injustam; sed nullam contendere debebat: alias absolutionem *ad cautelam* vix obtinuisset: quia si injustam tantum dixisset, eo ipso se illa teneri & obstringi fassus fuisset, quia excommunicatio, tametsi injusta, modo non sit nulla, ligat, quamdiu per absolutionem non solvitur.

III. Absolvebatur excommunicatus *ad cautelam* quando sine periculo absolutio differri non poterat; c. *Sacro*, vel quando in mortis articulo constitutus erat Cap. *Eos qui*. *De sententia excommunicationis*. *Decret. p.* 1910. *Sext. pag.* 74.

IV. Juxta veterum Regni Gallicani usum ad disciplinam, quando, tanquam ab abusu, appellatio interponebatur a sententia latæ excommunicationis, Judices sæculares appellantem remittebant ad Episcopum, ut *ad cautelam* ab illo absolveretur. Subinde vero posthabita illa priori disciplina, cum Judices ecclesiastici difficiliores se præberent in hac absolutione concedenda, Senatus decreto sub pœna privationis temporalis proventus illis injungebatur, ut eam concederent: quem usum improbavit Synodus Trid. Sess. 25. de reform. cap. 3. *Nefas sit*, inquit, *sæculari cuilibet Magistratui prohibere ecclesiastico judici ne quem excommunicet, aut mandare ut latam excommunicationem revocet .*.*.*. cum non ad sæculares, sed ad ecclesiasticos hæc cognitio pertineat*.

Quapropter ad querimoniam & expostulationem Cleri Gallicani Henricus III. in Edicto Melodunensi an. 1579. art. 23. prohibuit ne id amplius fieret. Idem postea edixit ac confirmavit Ludovicus XIV. in solemni Edicto circa ecclesiasticam jurisdictionem art. 14. cujus hæc verba sunt: *Lorsque nos Cours, aprés a voir vu les charges & informations faites contre des Ecclesiastiques, estimeront juste qu'ils soient absous à cautele, elles les renvoyeront aux Archeveques & Eveques qui auront procedé contre eux; & en cas de refus, à leurs, Superieurs dans l'ordre de l'Eglise, pour en recevoir l'absolution, sans que les dits Ecclesiastiques puissent en consequence faire aucunè fonction ecclesiastique, ni en prendre d'autre effet, que d'etre en droit*. Idest, ut litem via juridica prosequi valeant.

Quæres 2. quid sit absolutio a Censura *Cum reincidentia*.

Resp. eam esse in qua qui absolutus est, iis non adimpletis quæ injuncta ipsi fuerant, in eamdem excommunicationem reincidit, a qua fuerat absolutus: quod quidem duobus modis fieri potest.

I. Suspendendo per aliquod tempus effectum Censuræ, intra quod temporis spatium, qui reipsa ligatus est, potest Sacramenta percipere, cæterisque Ecclesiæ bonis participare: at illo elapso tempore, ipso facto, & sine nova sententia in eamdem Censuram reincidit.

II. Dando absolutionem sub certis conditionibus, v. gr. satisfaciendi parti læsæ, vel aliqua alia bona opera exercendi intra certum quoddam tem-

temporis intervallum; quæ conditiones si non fuerint observatæ, recurrit eadem Censura.

Hujus absolutionis cum reincidentia frequens occurrit in Decretalibus mentio, præsertim vero in cap. *Eos qui, De sent. excomm.* in Sexto, ubi Bonifacius VIII. duos casus refert.

Sext. pag. 746. I. Est, si quis in articulo mortis, vel aliquo impedimento detentus non potest Superiorem adire, absolutus tamen fuit a Sacerdote, qui extra casum necessitatis potestatem non habebat absolvendi; is, si recuperata sanitate, & impedimento sublato, ad Superiorem non recurrat, in eamdem incidit excommunicationem. *Decernimus*, ait Bonifacius, *ne sic Censuræ illudant ecclesiasticæ, in eamdem sententiam recidere ipso jure.*

II. Casus est, quando quis a S. P. absolutus fuit a Censura ipsi reservata, & ad Ordinarium locorum remissus, cum primum commode poterit, ut ab ipso congruam recipiat pœnitentiam, neglexit Episcopum adire, recurrit eadem excommunicatio.

Soli Episcopi & ab ipsis delegati possunt absolvere a *reicidentia*; quia ad hanc absolutionem necessaria est jurisdictio in foro non tantum interno, sed externo; qua posteriori privantur simplices Sacerdotes. Qui autem sic absolutus fuit, & non potest certo tempore exequi quæ injuncta sibi fuerant, non reincidit in excommunicationem; quia cum hæc relapsus pœna sit, culpam supponit: at in casu proposito nulla est culpa.

Quæres 5. An necessaria sit Superioris sententia, ut quis eamdem Censuram incurrat per reincidentiam.

Resp. cum distinctione, ut Fidelis in excommunicationem, quantum ad effectus externos reincidat, necessariam esse novam Superioris sententiam, qua declaret talem ob suam contumaciam & inobedientiam in excommunicationem recidisse, ac jubeat eum tanquam excommunicatum nominatim denuntiari. Quantum vero ad effectus internos in foro conscientiæ, inutilem esse illam sententiam; quia ille absolutus, non adimpletis iis quæ ipsi fuerant injuncta, ipso jure excommunicationem incurrit. Ita Bonif. VIII. loco mox citato. Quæres 6. An qui in periculo mortis a Censura reservata fuit a Sacerdote absolutus, nullam extra casum necessitatis habente potestatem absolvendi, in eamdem Censuram, postquam convaluit, incidat, si ad Superiorem, a quo possit absolvi, non recurrat.

Resp. ita sentire Bonifacium VIII. Verum in Gallia vix istud admittitur, tum quia Constitutio Bonifacii recepta non est apud nos; tum quia revocata videtur per Conc. Trid. cum docet in articulo mortis nullam omnino esse reservationem.

Quis sit modus absolvendi a Censuris.

Notandum, ad absolutionem a Censuris requiri, 1. ut absolutio verbo vel scripto, aut saltem alio signo externo sufficienter exprimatur: quia cum fiat inter homines, debet etiam humano ac sensibili modo fieri.

Notandum præterea, quod etsi nulla determinata verborum forma requiratur ad essentiam & valorem absolutionis, illicitum tamen esset absque necessitate uti alia forma quam consueta. Hæc autem forma, si absolutio detur extra Sacramentum Pœnitentiæ, maxime in foro externo, præscribi-

tur

tur in Ritualibus cum cœremoniis, & precibus requisitis. At vero si absolutio detur in Sacramento Pœnitentiæ, sufficit generalis forma: *Absolvo te ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti, in quantum possum, & tu indiges*. Quæ verba si cum debita intentione proferantur, continent absolutionem omnium Censurarum, a quibus Confessarius potest licite absolvere.

Notandum 3. Fieri aliquando ut absolutio Censurarum sit tantum pro foro interno conscientiæ, ita ut non valeat pro foro externo, nisi Superior Ecclesiasticus illam velit acceptare. Datur autem absolutio pro foro interno tantum ad hoc ut homo absolutus maneat coram Deo, salvo tamen jure Superioris, cognoscendi scilicet de hominis delicto in foro externo, & de illo pœnam, & satisfactionem exigendi.

Notandum 4. Absolutionem Censurarum ferri posse in absentes per nuntium, litteras, sicut quotidianus Ecclesiæ usus in Rescriptis pontificiis demonstrat.

ARTICULUS IX.

Quomodo dividatur Censura.

Omissis divisionibus quæ ex decursu materiæ facile colligi possunt, v.g. Censuram aliam esse gravem, aliam levem; aliam reservatam, & aliam non reservatam; aliam justam, aliam vero injustam; aliam validam, aliam invalidam: his, inquam, omissis, tres præ cæteris exponendæ sunt divisiones Censuræ.

Prima divisio est in Censuram a jure, & Censuram ab homine. Censura a jure dicitur, quæ per legem, seu statutum perpetuum fertur generaliter in omnes subditos, qui eam legem transgressi fuerint. Censura autem ab homine dicitur, quæ per sententiam judicis, vel mandatum seu præceptum temporaneum, & transitorium fertur ordinarie ex causa, & facto particulari in particulares personas. Ita colligitur ex cap. *Nuper*. *De sent. excomm.* & cap. *Eos*, in Sexto. Unde multiplex colligitur discrimen inter Censuram a jure, & ab homine.

I. Enim Censura a jure semper generalis est, & omnes subditos comprehendit: at vero Censura ab homine particularis est, ac saltem ordinarie fertur in personas determinatas, vel ex causa determinata & particulari; v.g. Petrus excommunicationi subjaceat, nisi intra mensem restituat, vel satisfaciat parti læsæ: vel qui orto incendio quidpiam furtim abstulit, excommunicatus esto, nisi intra triduum restituat; vel qui talem incendiarium non indicaverit, sit excommunicatus.

II. Censura a jure est perpetua, & durat quamdiu lex illam imponens non est abrogata: Censura vero ab homine cessat per mortem, vel amotionem illius, qui eam tulit, ita ut deinceps non incurratur. Sermo est hic de Censura contrahenda propter peccatum futurum, non vero de jam contracta ante mortem Superioris propter peccatum præteritum; hæc quippe manet post mortem Superioris, nec tollitur nisi per claves Ecclesiæ.

III. Censura a jure vel ab homine per sententiam generalem non est reservata, nisi expresse habeatur in Canone, sive Statuto, vel in Mandato Superioris: cap. *Nuper*, tit. *de sentent. excommun.* Censura vero ab homine per sententiam specialem, est reservata; nec tolli potest, nisi ab eo qui eam tulit, vel ab ejus Superiore, vel successore, vel delegato.

Secunda divisio Censuræ est in Censuram latæ, vel ferendæ sententiæ. Prior ea est, quam Prælatus seu Superior per legem actu infligit; seu quæ secum executionem trahit, vel incurritur statim ipso facto seu crimine admisso, & absque alia judicis sententia. Signa autem illius Censuræ latæ sententiæ, sunt 3. particulæ istæ, vel similes; *ipso facto*, *ipso jure*, *eo ipso*, 2. verbum præsentis vel præteriti temporis, vel *sit excommunicatus*, *excommunicatur*; vel *excommunicavimus*, *noverit se excommunicatum*, vel *se excommunicari*; *sententia excommunicationis duximus innodandum*. Cap. *Excommunicamus*, 1. & 2. *De Hæreticis*. Cap. *Salvator*. *De Præbendis*. Clementina prima *De decimis*. Clementina secunda *De pœnis &c.*

Censura ferendæ sententiæ, quæ etiam dicitur comminatoria, ea est, quam Superior jubet infligi, vel comminatur infligendam; seu quam reus non incurrit ipso facto, quando crimen commisit, sed per judicis sententiam infligi debet. Signa autem ferendæ sententiæ sunt 1. particulæ comminatoriæ, v. g. *Præcipimus sub pœna excommunicationis*, *sub interminatione anathematis* &c. 2. verbum futuri temporis, v. g. *Qui hoc fecerit*, *excommunicabitur*; vel *illico erit excommunicatus* &c.

In dubio autem an Censura sit latæ vel ferendæ sententiæ, judicandum est esse dumtaxat ferendæ sententiæ, quia odia non sunt amplianda, sed restringenda, & in mitiorem partem accipienda, juxta effatum omnium Theologorum, & Canonistarum.

Tertia Censuræ divisio trita & solemnis est in tres species, excommunicationem nimirum, suspensionem, & interdictum. Ita Innocentius III. cap. *Quærenti*. *De significatione verborum*. *Quærenti*, ait, *quid per Censuram Ecclesiasticam debeat intelligi*, *cum hujusmodi clausulam in Litteris nostris apponimus*: *respondemus*, *quod per eam non solum interdicti*, *sed suspensionis*, *& excommunicationis sententia valeat intelligi*.

Sotus in 4. dist. 22. q. 3. art. 1. tribus Censuræ speciebus jam enumeratis duas alias addit; nempe cessationem a divinis, & irregularitatem. Ledesma, De Censuris c. 2. duabus a Soto additis, addit & ipse alias duas, depositionem scilicet, & degradationem. Verum obtinuit fere apud omnes divisio ab Innocentio III. adducta, & merito quidem; cessatio quippe a divinis, sicut & irregularitas, veram non habet Censuræ rationem: Censura etenim pœna est, quæ culpam supponit; at cessatio a divinis, & irregularitas ex defectu v. g. corporis, potest esse absque ulla prævia culpa. Similiter depositio, & degradatio veræ Censuræ non sunt, quia Censura est pœna medicinalis ad tempus, quæ tollitur rei emendatione; depositio autem & degradatio sunt ex sese perpetuæ, nec ad emendationem ordinantur.

QUÆSTIO SECUNDA.

De Censuris in particulari.

HUc usque egimus de Censuris generatim, nunc de iisdem dicendum in particulari. Atque

I. De Excommunicatione.

II. De Suspensione.

III. De Interdicto.

Circa hæc plura sunt discutienda distinctis capitibus.

CA-

CAPUT PRIMUM.

De excommunicatione, quæ prima est Censuræ species.

Quatuor hic expendenda, 1. quid sit excommunicatio, 2. quotuplex sit, 3. qui sint effectus excommunicationis, 4. de Monitoriis.

ARTICULUS PRIMUS.

Quid sit excommunicatio.

EXcommunicatio, juxta vim nominis, est privatio communionis, seu ejectio extra communionem Ecclesiæ. Ex natura igitur communionis cum Ecclesia, facile est dignoscere, quid sit excommunicatio seu privatio communionis.

Fidei Catholicæ caput est, quod in Symbolo quotidie profitemur, esse in Ecclesia Sanctorum communionem: Ecclesia scilicet corpus est seu societas conspicua, & visibilis, cujus caput est Christus, ac Fideles membra. *Multi*, ait Apostolus Rom. 12. *unum corpus sumus in Christo; singuli autem alter alterius membra*. Ephes. 1.

Tria porro sunt in Ecclesia bonorum spiritualium, & communium genera, quibus quasi totidem vinculis Fideles, & cum Christo capite, & secum invicem colligantur, 1. donum gratiæ, virtutum infusarum fidei, spei, & charitatis, & alia interna dona, quæ a Christo, tanquam a fonte, in singulos Fideles defluunt ac derivantur, 2. sunt dona externa spiritualia, Sacramenta videlicet, sacrificium, suffragia publica, seu preces, & orationes, indulgentiæ &c. quorum omnium participes fiunt quotquot Ecclesiastica communione fruuntur, 3. sunt aliqua bona spiritualia unicuique Fidelium propria quidem, & personalia, v. g. opera bona virtutum, jejunia, pœnales satisfactiones &c. sed quæ Fideles sibi mutuo communicare possunt, tanquam ejusdem sanctæ ac spiritualis societatis membra; quo sensu dicebat David Psalm. 118. *Particeps ego sum omnium timentium te*. Est denique, & aliud commune quoddam bonum pure externum ac politicum, quod consistit in convictu, colloquio, commercio Fidelium inter se &c. His porro bonis fruuntur qui cum Ecclesia conjuncti sunt; privantur autem qui ab illa sunt exclusi, & præcisi.

Excommunicatio igitur, prout complectitur majorem, & minorem, recte definitur: *Censura Ecclesiastica privans externa communione, seu usu ac participatione bonorum spiritualium Fidelibus communium, & ex Ecclesiæ voluntate ac dispensatione pendentium, sive ex toto, hoc est omnium bonorum, sive ex parte, id est aliquorum dumtaxat bonorum*.

Dicitur 1. *Pœna Ecclesiastica*: quæ verba tenent locum generis, ac pœnam denotant ab Ecclesiastica auctoritate inflictam, in vindictam culpæ; quod ipsi commune est cum aliis Censuræ speciebus.

Dicitur 2. *Privans externa communione Fidelium*, id est, *privans communicatione seu participatione, & usu bonorum spiritualium quæ Fidelibus communia sunt*: qualia sunt, 1. Sacramenta, 2. publica Ecclesiæ suffragia, 3. convictus Fidelium, sive in rebus sacris, puta divinis officiis, sepultura, jurif-

jurisdictione &c. sive in rebus civilibus, & politicis v. g. negotiis, contractibus, & testimoniis. Per hunc autem effectum excommunicatio differt a suspensione, & interdicto, quae non privant participatione illorum omnium bonorum. Quod si aliquando suspensio, & interdictum privant quadam participatione illorum bonorum, privant tantum, quatenus illa bona sunt aut ministerium ecclesiasticum, aut participatio rerum sacrarum ut sic; excommunicatio autem his bonis privat, quatenus ea bona materia sunt, & fundamentum externae unionis, & societatis Fidelium inter se, quae unio intelligitur in Symbolo sub nomine communionis, ut jam observavimus: atque per hoc ultimum excommunicatio etiam differt a suspensione, & interdicto.

Dicitur 3. Privans usu bonorum communium *quae ex Ecclesiae voluntate ac dispensatione pendent*. Aliqua etenim bona sunt spiritualia, quibus excommunicatio non privat, quia non sunt in potestate Ecclesiae, sed ab uno Christo interius ea subministrante pendent: v. g. auxilia gratiae, virtutum fidei, spei, & charitatis infusio, justificatio, meritum; quae bona pure sunt interna. Sunt & alia bona quae pendent a privata Fidelis cujuslibet voluntate seu intentione, & applicatione, quae Fideles sibi invicem communicare possunt, qualia sunt pia virtutum exercitia, eleemosynarum, jejuniorum, & bonorum operum fructus. Ea propter nemo prohibetur pro excommunicatis, etiam non toleratis, privatim Deum orare; & quamvis Sacerdoti non liceat sacrificium Missae v. g. aut aliud publicum Ecclesiae suffragium pro excommunicatis offerre, potest nihilominus pro iisdem privata sua intentione preces suas ad Deum dirigere, ut ipsis poenitentiae ac resipiscentiae donum benigne largiatur.

Dicitur 4. Privans communione *vel ex toto, vel ex parte* bonorum spiritualium; ut nempe major excommunicatio distinguatur a minore: major quippe privat omnibus, minor vero aliquibus dumtaxat bonis quae Ecclesia in sua potestate habet.

ARTICULUS II.

Quotuplex sit excommunicatio.

PErvulgata & communis est divisio excommunicationis in majorem, & minorem. Cap. penult. *De sentent. excommun.* Excommunicatio major dicitur, quae omnino privat communione Fidelium, & participatione tam activa quam passiva Sacramentorum; id est, facit ut excommunicatus non possit recipere, vel administrare Sacramenta. Excommunicatio minor ea dicitur, quae privat tantum, & separat a participatione passiva Sacramentorum; id est, efficit ut excommunicatus non possit percipere Sacramenta. De utraque tum majori tum minori excommunicatione paulo uberius hic dicendum.

De majori excommunicatione.

Majorem excommunicationem poenam esse gravissimam colligi facile potest ex bonis mox enumeratis, quibus illa Fideles privat. *Summum futuri judicii praejudicium est*, ait Tertul. c. 39. Apolog. *si quis ita deliquerit, ut a communicatione orationis, & conventus, & omnis sancti commercii relegetur.* Nulla poena est, quam refugere magis ac reformidare teneatur homo christianus. Pag. 31.

Nihil,

Nihil, ait S. Augustinus Tract. 27. in Joan. *sic debet formidare Christianus, quam separari a corpore Christi. Si enim separatur a corpore Christi, non est membrum ejus. Si non est membrum ejus, non vegetatur Spiritu ejus. Quisquis autem*, inquit Apostolus, *non habet Spiritum Christi; hic non est ejus. Nemo*, ait S. Joan. Chrysostomus Hom. 4. in c. 2. Epist. ad Hebr. *contemnat vincula Ecclesiastica. Non est enim homo qui ligat, sed Christus, qui vobis dedit hanc ligandi potestatem, efficiens ut homines in sua potestate habeant tantum honorem.*

T. 2. p. 1. p. 504.

Ed. Com. p. 1787.

Quæres 1. Cum quis absolute ac indefinite dicitur excommunicatus, an major, vel minor excommunicatio intelligenda sit.

Resp. Ex Gregorio IX. c. *Si quem*, tit. *De sent. excom.* majorem intelligi debere: *Dicendum est*, inquit, *eum non tantum minori, quæ a perceptione Sacramentorum, sed etiam majori, quæ a communione Fidelium separat, esse ligatum.* Decret. p. 1930.

Quæres 2. An sit aliquando discrimen inter majorem excommunicationem, & anathema.

Resp. Anathematis nomine generatim significari separationem, segregationem. Anathema in bonam & malam partem sumitur: in bonam partem sumptum, significat ea dona seu spolia, quæ in templis appensa in honorem Dei consecrantur, & ab omni usu prophano separantur: in malam vero partem sumptum, denotat gravissimam excommunicationis pœnam cum aliqua execratione ac indignatione adjuncta; quo ultimo sensu ab Ecclesia in Conciliis usurpatur, quando Hæreticis cœterisque hujusmodi hominibus anathema dicit. Utrumque istum anathematis usum agnoscit S. Joan. Chrysostomus Homil. 16. in Epistolam ad Rom. Ed. Com. p. 183.

Quæres 3. An, & qua solemnitate aliquando feratur excommunicationis sententia.

Resp. Cum aliqua solemnitate sententiam illam aliquando pronuntiari, quam describit cap. *Debent*, causa 11. q. 3. his verbis: *Debent duodecim Sacerdotes Episcopum circumstare, & lucernas ardentes in manibus tenere, quas in conclusione anathematis vel excommunicationis projicere debent in terram & conculcare pedibus: deinde Epistola per parochias mittatur continens excommunicatorum nomina, & causam excommunicationis.* Glossa in verbum *conculcare*, ait: *Nec postea sumentur* (lucernæ) *ad aliquem usum, sed foras projiciantur ut sal infatuatam.*

Decret. Grat. pag. 961.

Quæres 4. Quæ sint delicta, propter quæ ferri debeat excommunicatio.

Resp. Nonnisi ob gravia peccata excommunicationem ferri debere quia pœna excomunicationis gravissima est: *Nullus Sacerdotum*, ait Conc. Aurel. V. Can. 2. *quemquam rectæ fidei hominem pro parvis & levibus causis a communione suspendat, præter eas culpas, pro quibus antiqui Patres ab Ecclesia arceri jusserunt committentes.* Idem statuit & Concil. Meldense quod refertur Can. *Nemo Episcoporum*, causa 11. q. 3. Can. 56. Hæc profecto mens est Conc. Trid. Sess. 25. de reform. c. 3. *Quamvis*, ait, *excommunicationis gladius nervus sit Ecclesiasticæ disciplinæ, & ad continendos in officio populos valde salutaris, sobrie tamen magnaque circumspectione exercendus est, cum experientia doceat, si temere aut levibus ex rebus incutiatur, magis contemni quam formidari, & perniciem potius parere, quam salutem.* S. Augustinus pluribus in locis affirmat excommunicatione plecti non debere nisi gravium peccatorum reos, maxime publicos, ac contumaces. Lib. 3. contra Litter. Petiliani capit. 36. & Libr. 3. contra Epistolam Parmeniani cap. 2. ubi hanc nihilominus regulam statuit, a ferenda excommunicationis sententia

T. 5 Conc. p. 391.

Decret. Grat. p. 937.

Tom. 9. p. 64.

esse abstinendum, si forte aliquod inde incommodum ac schismatis periculum Ecclesiæ impenderet: *Fiat hoc*, inquit, *ubi periculum schismatis nullum est, atque id cum ea dilectione, de qua ipse* (S. Paulus) *præcipit dicens*: Ut inimicum eum non existimetis, sed corripite ut fratrem: *non enim) estis ad eradicandum, sed ad corrigendum.*

Ib. p. 62.

Quæres 5. Quænam sint præcipuæ excommunicationes majores, quæ ipso facto incurruntur, & summo Pontifici reservantur.

Resp. 1. Ea de re consuli debere cujusque Diœcesis Ritualia, statuta, consuetudinem.

Resp. 2. Plures esse hujusmodi majores excommunicationes, quæ ipso facto incurruntur, ac summo Pontifici reservatæ sunt. En præcipuæ.

I. Excommunicatio contra simoniacos. In Extrav. *Cum detestabile*, a Paulo II. edita.

II. Contra incendiarios: Cap. *Tua. De sent. excomm.*

III. Contra effractores simul, & spoliatores Ecclesiarum: Cap. *Conquesti. De sent. excommun.*

IV. Contra falsarios Litterarum Apostolicarum, supponendo; vel corrumpendo: Cap. *Dura. De crimine falsi.*

V. Contra percussores Clericorum: Can. *Si quis suadente diabolo*, causa 17. qu. 4. Canonis verba hæc sunt: *Si quis suadente diabolo, hujus sacrilegii reatum incurrerit, quod in Clericum, vel Monachum violentas manus intulerit, anathematis vinculo subjaceat, & nullus Episcoporum illum præsumat absolvere (nisi mortis urgente periculo) donec Apostolico conspectui præsentetur, & ejus mandatum suscipiat.*

Greg. pag. 1187.

Dicitur 1. *Si quis suadente diabolo*. Si enim aliqui ex charitate vel ex causa correctionis, & disciplinæ id faceret, non incidit in excommunicationem: Cap. *Super eo. De sententia excommunicationis.*

Dicitur 2. *Violentas manus*: quibus vocibus intelligitur quodlibet membrum in quo Clerico injuriose nocet, v. g. pes, brachium &c. neque sola dumtaxat comprehenditur percussio, sed etiam v. g. pulveris, luti, aut sputi injectio, vel similis injuria.

Dicitur 3. *Clericum*. Per Clericum autem intelligitur non solum existens in Ordinibus sacris, sed etiam quilibet initiatus prima Tonsura, modo gestet habitum, & Thonsuram, ut Clericus agnoscatur.

Dicitur 4. *Monachum*; id est omnem Religiosum etiam Conversum, aut Novitium. Item Moniales, & Sorores conversas: cap. *Monialibus. De sent. excommun.*

Dicitur 5. A nemine, nisi in mortis periculo, præterquam Papa, illum absolvi posse: verum excipienda est percussio levis, seu non enormis, a qua Episcopi absolvere possunt: Cap. *Pervenit*.

Percussio autem enormis, quæ summo Pontifici reservatur, & vulgo gravis appellatur, ea est *regulariter loquendo*, quæ conjungitur cum gravi læsione vel cum gravi injuria, v. g. membri mutilatione vel magna sanguinis effusione, quæ non ex naribus, sed aliunde proveniat; aut alia quæcumque manus injectio, etiam levissima, facta personæ in dignitate constitutæ; puta Episcopo aut Abbati: cap. *Cum illorum.*

Dixi *regulariter loquendo*: nam ex circumstantiis personæ &c. fieri potest ut percussio, quæ respectu unius personæ levis est, & Episcopo dumtaxat reservata, respectu alterius enormis sit, & summo Pontifici reservata:

vata:

vata: v. g. si quis Clerico in dignitate constituto alapam impingat, percussio gravis erit, & S. Pontifici reservata: cap. *Cum illorum. De sententia excommunic.* Idem dicendum, quando ex persecutione Clerici magnum oritur scandalum: v. g. quando quis in loco publico percussit Clericum.

Cœterum Episcopi est judicare quandonam percussio Clerici sit enormis, & summo Pontifici reservata.

Percussio Clerici quæ non est ita enormis, & levis ab aliquibus dicitur, ac soli Episcopo reservatur, ea est regulariter loquendo, quæ nullam fere maculam vel livorem carnium relinquit, & quæ fit sine abscissione membri vel sine copiosa effusione sanguinis.

Prædicta autem excommunicatio extenditur ad sex alias actiones. 1. ad mandantes percussionem; effectu subsecuto: cap. *Mulieres, de sent. excom.* 2. ratam habentes percussionem nomine eorum factam: cap. *Cum quos*, in Sexto. 3. consentientes, consilium, auxilium, & favorem præstantes: cap. *Quantæ, De sent. excomm.* 4. non impedientes cum possint: cap. *Quante*, citato. Intellige si eam deberent ex officio impedire, ut dicit Innocent. & Abbas. 5. invitum detinentes in custodia: cap. *Nuper*, eodem, 6. percutientes Clericum etiam consentientem: c. *Contingit*, eodem. Notandum porro ab illa incurrenda excommunicatione excusari.

I. Qui Clericum in necessariam defensionem percutiunt: cap. *Si vero ex tenore. De sent. excommunic.* Item qui ex ludo, vel disciplinæ causa, ut Magister, pater, Clericum percutiunt: cap. *Super*. Item quando mulier in defensionem castitatis Clericum percutit: cap. *Si vero*: Item si percussor Clericum non cognoscat, quia Clericatus insignia non gerit: eodem capit. aut si Clericus Canonis privilegio sit privatus.

ARTICULUS III.

De effectibus majoris excommunicationis.

INter effectus excommunicationis majoris alii respiciunt ipsum excommunicatum, sive toleratus sit, sive non toleratus: alii vero respiciunt modum, quo agendum est cum excommunicatis non toleratis.

De effectibus excommunicationis majoris respectu excommunicati, sive tolerati, sive non.

Inter excommunicatos etiam publice, alii sunt non tolerati, ac vitandi, qui scilicet publica Judicis Ecclesiastici sententia specialiter ac nominatim denuntiati sunt excommunicati; alii vero sunt tolerati, seu nominatim non denuntiati, & idcirco a cœteris Fidelibus non vitandi, quantum attinet ad Jus Ecclesiasticum. Excommunicati alii tolerati, alii non tolerati.

Dixi *quantum attinet ad Jus Ecclesiasticum*: quia fieri potest, & sæpe contingit, quod aliquis ejusmodi excommunicatos vitare teneatur; ratione corruptionis, periculi vel scandali.

Excommunicatorum, qui tolerati non sunt, actus, qui ex jurisdictione omnino pendent, ut absolutio sacramentalis, Beneficiorum provisiones &c. irriti omnino sunt, ac invalidi: non ita est de aliis, qui denuntiati non sunt, sed tolerati.

Olim ante sæculum decimum excommunicatio nonnisi per sententiam particularem decernebatur in eos, qui vel ex propria confessione, vel aliorum delatione criminis rei convincebantur, ut patet ex S. Aug. serm. 351. alias Hom. 50. inter 50. ex qua disciplina facile erat tunc temporis excommunicatos cognoscere ac vitare, utpote qui nominatim per sententiam fori Ecclesiastici damnati fuissent ac notati. Verum cum usus ac multitudo excommunicationum a jure vel a sententia generaliter lata decimo Ecclesiæ sæculo primum invaluit, inde scandala & confusio in Ecclesia, pendente scilicet dubio, in quos caderet excommunicatio illa a jure lata: aliis ex malitia, aliis ex animi imbecillitate levibusque omnino de causis infamem excommunicationis notam ad invidiam, quibus voluissent, inurentibus.

Tom. 9. p. 1359.

Quapropter ad illa vitanda scandala Conc. Constantiense Sess. 20. Constitutionem Martini V. probavit, qua sic statuit, ut *nemo deinceps a communicatione alicujus in Sacramentorum administratione vel receptione, aut aliis quibuscumque divinis prætextu cujuscumque sententiæ aut Censuræ Ecclesiasticæ a jure, vel ab homine generaliter promulgatæ, teneatur abstinere, vel aliquem vitare; aut interdictum Ecclesiasticum observare, nisi Censura vel sententia hujusmodi fuerit lata contra personas, Collegium, Universitatem, Ecclesiam, Communitatem, vel locum certum aut certam, a judice publicata, & denuntiata specialiter, & expresse*. Excipit tamen ibidem S. P. ab illa generali lege percussores Clericorum: *Salvo*, inquit, *si quem pro sacrilega manuum injectione in Clericum, per sententiam a Canone, adeo notiore constiterit incidisse, quod factum nulla possit tergiversatione celari, nec aliquo suffragio juris excusari. Nos a communione illius, licet denuntiatus non fuerit, volumus abstineri juxta canonicas sanctiones; per hoc tamen non intendimus relevare nec juvare sic excommunicatos, suspensos, & interdictos.*

Exceptio porro illa vix apud Gallos obtinet, quia notorietas facti, ut ajunt, non sufficit apud nos ad plenum effectum excommunicationis, sed necessaria est expressa judicis sententia & denuntiatio, ut ille Clerici percussor, licet publicus, non toleretur, sed vitetur: cujus quidem ratio aperta videtur, quia nemo inauditus damnari, ac publica infamia notari debet.

Nihilominus ista Martini V. Constitutio cum adjecta exceptione renovata fuit & confirmata in Conc. Basileensi Sess. 20. & Pragmaticæ sanctioni inserta. Reperitur etiam in Concordato tit. *De excommunicatis non vitandis*. Refertur hæc Constitutio, tum a S. Antonino 3. parte tit. 26. fin. tum a Cajetano, verbo *Excommunicatio minor*. Hoc præsupposito

T. 12, Conc. pa. 551.

Primus effectus: privatio Sacramentorum.

Primus excommunicationis effectus est, quod privet participatione Sacramentorum activa & passiva; id est excommunicatus non potest licite Sacramenta vel suscipere vel administrare, nisi aliqua justa causa excuset.

Secundus effectus: privatio suffragiorum Ecclesiæ.

Secundus effectus est privare communibus Ecclesiæ suffragiis, sacrificio, publicis precibus, indulgentiis, & aliis actionibus sacris, quæ nomine totius Ecclesiæ fiunt: ista quippe omnia ex dispensatione Ecclesiæ pendent, quibus privat excommunicatos nondum absolutos, tametsi jam contriti, ac Deo reconciliati supponantur: Cap. *A nobis*, cap. *Sacris*, cap. *Quod in dubiis. De sent. excomm.* ubi Innocent. III. ait *standum non esse verbis quibus excommunicatus contestatur se Ecclesiæ fore obsequentem; sed cum illo prius non esse communicandum, quam fuerit ab excommunicatione absolutus*. Idem jam statuerat Clemens III. cap. *Cum desideres*, ibidem: *Nec Episco-*

Decret. p. 1900. Ib. p. 1885.

Episcopus, inquit, *nec alii debent communicare eidem, nisi fuerit secundum formam Ecclesiæ post juramentum præstitum absolutus*. Unde merito Alexander VII. istam propositionem confixit: *Quoad forum conscientiæ, reo correcto, ejusque contumacia cessante, cessant Censuræ*. *Recueil des Bulles pa. 462.*

Tertius effectus est, quod privet usu divinorum Officiorum, Missæ, & Horarum canonicarum. Quamvis enim excommunicatus possit interesse concioni, quæ, ut cap. *Responsio*, titulo *De sentent. excommunic.*, patet, non comprehenditur sub divino Officio; quamvis item possit ac debeat, Horas recitare, si sit Beneficiarium, vel in sacris constitutus; non potest tamen recitare cum aliis, nec interesse Officiis quæ publice fiunt. Tertius effectus. privatio divinorum officiorum.

Si vero Diaconus, vel Sacerdos sint excommunicati, in privata Officii recitatione ad quam tenentur, omittere debent verba ista: *Dominus vobiscum*, eorumque loco dicere: *Domine exaudi orationem meam*. Ratio est, quia verbis istis, *Dominus vobiscum*, denotatur publicæ personæ, videlicet Sacerdotis vel Diaconi, sacra cum populo fideli communicatio; quæ viro excommunicato interdicta est.

Cœterum si privatim Officium recitetur, non videtur hæc obligatio esse sub pœna mortalis peccati, ob levitatem scilicet materiæ. Cum igitur Casuistæ docent communiter, Sacerdotem excommunicatum qui orationem pronuntiat cum verbis istis, *Dominus vobiscum*, irregularem fieri; intelligendum est de Sacerdote, qui cantans in Choro divinum Officium orationem diceret cum dictis verbis; tunc enim censetur functionem sui Ordinis publice exercere, quæ quidem interdicta ipsi est; non autem de Sacerdote vel Diacono, qui privatim ac secreto Horas canonicas recitaret: non licet autem cum excommunicato alternatim divinum Officium recitare, quia non licet in divinis societatem, & communicationem habere cum excommunicato.

Quæres quid facto opus sit, si in Ecclesia, tempore divini Officii, adfuerit excommunicatus publicus.

Respondeo 1. si sit toleratus, nec proinde nominatim denuntiatus; non sunt propterea intermittenda divina officia: quia ex Constitutione *Ad evitanda scandala*, excomunicati non sunt vitandi, nisi specialiter ac nominatim fuerint denuntiati.

Respondeo 2. si non sit toleratus, sed nominatim denuntiatus, monendus est ut discedat: quod si noluerit discedere, 1. novam incurrit excommunicationem Papæ reservatam, cap. *Gravis*. Clementina *De sentent. excom.* 2. adstantes exire tenentur; alias peccarent graviter communicando cum excommunicato vitando. 3. Sacerdos ab altari recedere tenetur, si ad Canonem nondum pervenerit; secus si inchoaverit: tunc enim inchoatum sacrificium perficere debet usque ad Communionem inclusive, reliquum vero Liturgiæ in loco secreto, puta in sacrario, absolvet.

Quartus effectus majoris excommunicationis est inhabilitas seu incapacitas ad Beneficia, & dignitates ecclesiasticas acquirendas, & possidendas: quapropter præsentatio vel collatio in favorem excommunicati, etiam tolerati nec denuntiati; item institutio ac confirmatio, ipso jure nulla & irrita est. Ita statuitur c. *Postulastis*, tit. *De Clerico excommunicato*, ubi Innoc. III. ait, quod *quia cum excommunicatis communicari non debeat, Clericis excommunicationis vinculo innodatis ecclesiastica Beneficia conferri non possunt, nec illi valent ea licite retinere, nisi forsitan cum eis fuerit misericorditer dispensatum*. Quartus effectus: inhabilitas ad Beneficia. *Decret. p. 1771.*

cum

cum ea non fuerint canonice consecuti. Illi vero qui scienter illa Beneficia talibus contulerunt, tamdiu debent a Beneficiorum collatione suspendi, donec super hoc veniam consequi mereantur, ut puniantur in hoc quod delinquere præsumpserunt. Ratio hujus disciplinæ ab ipsomet S. P. indicatur, *quia cum excommunicatis communicare non licet*. Assumptio autem ad quodvis munus ecclesiasticum, vel dignitatem, testimonium est communicationis.

Quæres 1. an excommunicatus qui ad Beneficium electus est ac nominatus, & ante adeptam illius possessionem absolutus fuit ab excommunicatione quam incurrerat, possit illud retinere, ac fructus ejus recipere.

Resp. non posse, quia ipsius electio seu nominatio, & præsentatio nulla fuit, & invalida: ex regula vero Juris, *Quod ab initio non valuit, tractu temporis validari non potest*. Nova igitur opus est post obtentam absolutionem, electione, nominatione seu præsentatione, ut possit Beneficium retineri: quod si fructus ex illo percepisset Clericus, stante adhuc excommunicatione, illos restituere teneretur.

Quæres 2. si quis Clericus ante excommunicationem ad aliquod Beneficium electus fuisset, atque ante adeptam ejus possessionem excommunicatione ligaretur, an nulla evaderet ejus electio & nominatio.

Resp. negative, quia subsequens illa Censura irritam non reddit priorem electionem, nec teneretur eo in casu Beneficii collator Beneficium alteri conferre: verum Clericus ille tenetur, antequam ad possessionem hujus Beneficii admittatur, impetrare absolutionem a Censura, & obtinere; irrita quippe forat acceptatio ac possessio Beneficii, stante ac durante vinculo excommunicationis.

Quæres 3. an excommunicatio subsequens legitimam Beneficii possessionem, privet Clericum Beneficio quod obtinet.

Decret. p. 1786. Resp. negative: cap. *Ex Litteris, De excessu prælator.* Si tamen Clericus ille negligens esset in procuranda sibi absolutione, atque per annum in excommunicatione insordesceret, posset Beneficio spoliari: atque ut spolietur, mandat Synodus Bituric. an. 1286. Can. 9. & Conc. Trid. Sess. 25. de refor.

T. 9. Con. pa. 1249. c. 3. *Excommunicatus*, inquit, *si post legitimas monitiones non resipuerit, non solum ad Sacramenta, & Communionem Fidelium ac familiaritatem non recipiatur, sed si obdurato animo Censuris annexus, in illis per annum insorduerit, etiam contra eum, tanquam de hæresi suspectum, procedi possit.*

Quæres 4. an Clericus qui ante excommunicationem Beneficium possidebat, accedente Censura, si non Beneficii titulo, saltem ejus fructibus, Censura durante, privari possit.

Resp. non privari ipso jure, antequam judicis sententia accesserit quæ hanc privationem decernat; quamdiu enim, Ecclesia permittente, titulo fruitur Beneficii, & ipsius fructibus fruitur. Ut enim ait regula Juris 42. *Accessorium naturam sequitur principalis*.

Quæres 5. an Clerico excommunicato conferri possit pensio; & an pensione, qua ante excommunicationem fruebatur, superveniente excommunicatione, ipso facto privetur.

Resp. triplicem pensionum speciem distingui debere.

Prima species plane spiritualis est, quæ in spirituali titulo fundatur, sive quæ propter spirituale ministerium confertur: v. gr. Concionatori, Episcopi Coadjutori &c. Hujusmodi pensionis omnino incapax est excommunicatus aut irregularis, quia sicut Beneficium, ita & pensio confertur pro-

propter spiritualem officium, cujus incapax est Clericus sententia excommunicationis innodatus.

Secunda species pensionis mere temporalis est, ac laica, in titulo mere temporali fundata. Talem pensionem Clerico excommunicato concedi posse, nihil repugnat.

Tertia denique species est personis mixtæ, quæ licet ob spirituale ministerium non conferatur, statum nihilominus clericalem requirit, & plerumque loco Beneficii datur Clerico, v. gr. resignanti, permutanti, lite cadenti, ac sustentationem necessariam non habenti; quare nonnihil affinitatis habet cum ecclesiastico Beneficio, atque eisdem ferme modis, quibus Beneficium, amitti potest. Hujus mixtæ pensionis possidendæ capacem esse excommunicatum, longe videtur probabilius, propter Declarationem Cardinal. super Sess. 14. Conc. Trid. c. 7. ubi dicitur, *incapacitatem homicidæ ad Beneficia, extendendam non esse ad pensiones*. Inde patet responsio ad secundum: Canones siquidem nihil statuunt circa pensiones quibus donari possunt ac frui excommunicati. Porro juxta regulam Juris 49. in Sexto, *In pœnis benignior est interpretatio facienda*. Adde & Declarationem mox dictam Congregationis Cardinalium.

Quintus effectus: privatio jurisdictionis.

Quintus excommunicationis effectus in eo est, ut privet usu & exercitio licito omnis jurisdictionis spiritualis, & ecclesiasticæ, cap. *Audivimus*, cap. 24. q. 1. cap. *Ad probandum*. *De sentent. & re judicata*, cap. *Romana*. *De officio Vicarii*, in Sexto, cap. *Decernimus*. *De sentent. excommunicationis*. An vero excommunicatio privet etiam usu valido jurisdictionis, quæstio est, quam Theologi solvunt facta distinctione excommunicati tolerati, & non tolerati. Ab illo dicunt valide exerceri actus jurisdictionis, cap. *Ad probandum*. *De sentent. & re judicata*, non ab isto, seu excommunicato non tolerato. Ratio est, quia toleratus, seu nominatim non declaratus, nec denuntiatus, titulum habet coloratum, qui defectu occulto non aufertur: Lege *Barbarius*, Digestis *De officio Prætoris*, quæ quidem lex Jure canonico vulgo recipitur, cap. *Infamis*, cap. 3. qu. 7. Et revera id sapienter omnino provisum est ab Ecclesia, quod publicum ipsis bonum exigit: quanta enim foret rerum in Ecclesia perturbatio, si pendente dubio circa latam excommunicationem in ministrum ecclesiasticum, incertus ac dubius foret valor actionum, quas exerceret?

Decret. Grat. pag. 1383. Decret. p. 902. Sext. pag. 222. 238.

Sextus effectus: irritat Rescripta apostolica.

Sextus effectus est reddere irrita Rescripta apostolica: idest gratias, concessiones summi Pontificis non potest recipere excommunicatus, cap. *Ipso jur. de rescriptis*, in Sexto. Is tamen excommunicationis effectus vix hodie locum habet, propter absolutionem a Censuris, quæ semper continetur in Rescriptis apostolicis.

Sext. pag. 16.

De effectibus excommunicationis respectu societatis, & commercii cum Fidelibus.

I. Sacerdotes & omnes Ecclesiastici non debent publice orare pro excommunicatis vitandis, excepto die & officio Parasceves. Dixi publice, quia privatim & proprio nomine pro illis excommunicatis possunt orare, ut jam antea diximus.

II. Prohibetur omnibus Ecclesiæ ministris ne Sacramenta ministrent coram excommunicatis vitandis; imo Clerici admittendo & recipiendo tales excommunicatos ad divina officia, incurrunt excommunicationem minorem,

norem, & præterea ipsis interdicitur ingressus Ecclesiæ, donec satisfecerint Prælato cujus sententiam contempserunt, cap. *Episcoporum*. *De privil.* in Sexto. Excommunicationem vero majorem Papæ reservatam incurrunt, si excommunicatos a Papa ad Officia divina admittant, cap. *Significavit*. *De sentent. excommun.*

III. Illicitum est recipere vel petere Sacramenta ab excommunicato non vitando, nisi sit gravissima necessitas, v. g. periculum mortis.

IV. Non solum Clerici, sed etiam omnes Fideles tenentur non assistere divinis Officiis coram excommunicato vitando, quia tunc cum illo communicarent in rebus divinis, quod non licet.

V. Omnes Fideles tenentur excommunicatos non toleratos vitare; eorumque consortium fugere, non solum in rebus divinis, sed etiam & in prophanis: *Ne ave dixeris*, ait S. Joan. Epist. 2. & S. Paulus 1. Cor. 5. vult cum hujusmodi excommunicatis *nequidem cibum sumi*. Res vero in quibus communicare cum excommunicatis non licet, hoc versu exprimuntur.

Os, orare, vale, communio, mensa negatur.

Os: intellige colloquia, oscula, amicitias, munera, litteras. Cap. *Excommunicatus*, causa 11. qu. 3.

Orare: Intellige prohiberi excommunicatis ecclesiastica Sacramenta, communia suffragia & Ecclesiæ orationes, tam intra, quam extra Ecclesiam, & omnia spiritualia. Cap. *Alma*, quod ultimum est. *De sent. excom.* in Sexto.

Vale: hoc est, nequidem honorifica salutatio excommunicato exhibenda est, non ipsi assurgendum: quamquam existimant nonnulli, excommunicato salutanti, reddi debere salutationem, quia eo in casu officium est justitiæ necessario persolvendum.

Communio: idest omnis societas civilis, omne commercium in contractibus ineundis, venditionis, emptionis &c. cum excommunicato interdicitur.

Mensa: idest non licet cum excommunicato cibum sumere, cohabitare in eodem hospitio, nisi forte necessitas coegerit; ut si in itinere faciendo nonnisi unum hospitium fuerit, cap. *Cum excommunicatio*, & cap. *Ad mensam*, causa 11. qu. 3.

Quæres 1. an moraliter peccet Fidelis qui cum excommunicato non tolerato in rebus civilibus ac temporalibus communicat.

Resp. 1. peccare venialiter dumtaxat, qui cum excommunicato denuntiato in rebus civilibus ac temporalibus communicat, nisi forte adesset contemptus ecclesiasticæ disciplinæ, incurrit tamen excommunicationem minorem. Ita cap. *Excommunicatis*, & *cum excommunicato*.

Resp. 2. non ita esse de communicatione in rebus divinis: qui enim in iis communicat, proculdubio peccat mortaliter, ob gravitatem scilicet materiæ. Ita S. Thom. in 4. dist. 18. qu. 2. art. 4. quæstiunc. 3.

Quæres 2. an qui excommunicatus est, licite possit in tribunali etiam justitiæ sæcularis functiones judicis, advocati, actoris, testis, tutoris, curatoris &c. exercere.

Decret. p. 902. Respondeo negative. De judice ita statuitur in cap. *Ad probandum*. *De sentent. & re judicata*. De aliis vero in cap. *Decernimus*. *De sentent. excomm.* in Sexto, ubi dicitur, *Quod judex excommunicatos ab agendo, patrocinando, & testificando repellere teneatur*. Idque ob eas ipsas causas quas cap. *Pia*, ex Gregorio IX. audivimus. *Sext. pag. 726.*

Quæres 3. an excommunicatus privandus sit ecclesiastica sepultura.

Resp.

Resp. affirmative, si vel nominatim, & expresse denuntiatus est, vel adeo publicus ac notorius Hæreticus, ut negari non possit, quales erant apud nos Calviniani ante revocationem Edicti Nannetensis, cap. *Sacris*, *de sepultur. Sacris est Canonibus institutum*, ait Innoc. III. *ut quibus non communicamus vivis, non communicemus defunctis .... Unde si contingat interdum quod vel excommunicatorum corpora per violentiam aliquorum, vel alio casu in cœmeterio Ecclesiastico tumulentur, si ab aliorum comporibus discerni potuerunt, expedire non credimus, ut cum excommunicatorum ossibus corpora tumulentur Fidelium*. Verum Ecclesia vel cœmeterium in utroque casu reconcilianda est, c. *Consuluisti*, tit. *De consecr. Ecclesiæ*. Obligatio autem non communicandi cum excommunicato nominatim denuntiato, & vitando reciproca est; nec tantum cadit in ipsum excommunicatum, ne scilicet in societatem aliorum Fidelium se ingerat; sed etiam in ipsos Fideles, ne in suam societatem excommunicatum hominem admittant. Nihilominus nonnulli occurrunt casus, in quibus societas illa permittitur.

Decret. p. 1208.

Ibid. p. 1261.

Quibus in casibus, quibusve personis jura permittant cum excommunicato non tolerato in rebus civilibus communicare.

Omnes illi casus in Jure expressi hoc versu continentur:

Utile, lex, humile, res ignorata, necesse.

I. *Utile*: idest notabilis utilitas spiritualis vel corporalis, tum nostra, tum excommunicati, cap. *Cum voluntate*, *de sent. excomm.* quod est Gregorii IX. Quapropter licitum est excommunicato auxilium ferre, tum spirituale, tum corporale, & ab eo recipere, ubi summa exigit utilitas.

Grat. p. 1927.

II. *Lex*: scilicet matrimonialis, qua tenentur conjuges, si vel ambo, vel alteruter excommunicatus fuerit, cohabitare secum, prolis educationi invigilare, rei familiaris curam habere &c.

III. *Humile*: hoc est necessitas communicandi ratione subjectionis, & reverentiæ quam debent liberi parentibus, & servi seu famuli dominis, tametsi excommunicatis. Ita Innoc. III. cap. *Inter alia*, *de sent. excomm.* & Gregorius VII. Can. *Quoniam multis*. c. 11. q. 3. *Apostolica*, inquit, *auctoritate ab anathematis vinculo hos subtrahimus: videlicet uxores, liberos, servos, ancillas, seu mancipia, necnon rusticos servientes, & omnes alios, qui non adeo curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur*: quæ postrema verba indicant, neque uxorem lege conjugii, neque liberos aut servos titulo obsequii, cooperari posse crimini seu peccato excommunicati, vel mariti, vel patris, vel domini.

Decret. p. 1901. *Apud Grat. p. 959.*

IV. *Res ignorata*: idest ignorantia tam juris quam facti, modo crassa & affectata non sit, sed invincibilis. In dubio autem latæ in aliquem excommunicationis, non tenetur quis eum vitare: secus, si certa ipsi foret, & cognita illius excommunicatio, incerta vero excommunicationis absolutio.

V. *Necesse*: hoc est necessitas vitandi aliquod grave incommodum animæ vel corporis, famæ & bonorum temporalium. V. g. si quis metu mortis adigatur communicare cum excommunicato non tolerato, non peccabit, dummodo non participet in crimine *criminoso* ut vocant; idest dummodo non committat peccatum propter quod alius excommunicatus est.

Observa autem, prohibitum esse omnibus Fidelibus communicare cum excommunicato vitando, sive in rebus sacris, & spiritualibus, sive in humanis, & civilibus, sub pœna excommunicationis minoris. Si vero Fideles communicant cum excommunicato in crimine *criminoso*, tunc incurrunt majorem

excom-

excommunicationem: unde qui cooperantur per consilium, favorem, vel auxilium, ut excommunicatus in suo crimine contumaciter persistat, majorem excommunicationem incurrunt, a qua non possunt absolvi, nisi ab illo, a quo ille criminosus absolvi potest. Cap. *Nuper a nobis*, *De sent. excom.*

Observa præterea, duos esse alios casus in quibus Fideles qui communicant cum excommunicato vitando, non minorem sed majorem excommunicationem incurrunt. Primus est in Jure cannonico contra sepelientes excommunicatum vitandum in loco sacro. Cap. *Sacris*, *de Sepulturis*. Secundus est contra Clericos excommunicatum a S. Pontifice admittentes ad divina Officia.

De minori excommunicatione.

Quid sit minor excommunicatio.

Minor dicitur comparate ad majorem, quia minor est illius effectus, nec iis omnibus Ecclesiæ bonis privat, quibus privantur qui majoris excommunicationis vinculo sunt adstricti.

Minor excommunicatio definitur: *Censura qua quis Sacramenta percipere non potest, nec ad Beneficia aut dignitates Ecclesiasticas eligi.* Unde duplex est hujus minoris excommunicationis effectus, privatio scilicet passiva Sacramentorum, & electionis passivæ ad Beneficia, & Ecclesiasticas dignitates. Potest igitur qui tali Censura ligatus est, communicare cum Fidelibus, Missæ sacrificio, cœterisque divinis Officiis una cum ipsis interesse; retinere jus ad Beneficia conferenda; imo potest & administrare Sacramenta: neque hæc exercendo fit irregularis, quandoquidem nullo jure hæc irregularitas contra illum decernitur; peccaret tamen celebrando Missam, eo quod in celebranda Missa Eucharistia debet recipi. Manifesta ista sunt ex Gregorio IX. cap. *Si celebrat*, *de Cleric. excomm. vel desponſ. ministr.* *Si*, ait S. P. *celebrat minori excommunicatione ligatus, licet graviter peccet, nullius tamen notam irregularitatis incurrit; nec eligere prohibetur, vel ea quæ ratione jurisdictionis sibi competunt exercere: si tamen scienter talis electus fuerit, ejus electio est irritanda, pro eo quod ad susceptionem eorum eligitur, a quorum perceptione a SS. Patribus est privatus. Peccat autem conferendo Ecclesiastica Sacramenta: sed ab eo collata, virtutis non carent effectu; cum non videatur a collatione, sed participatione Sacramentorum (quæ in sola consistit perceptione) remotus. Dummodo non in contemptum Ecclesiasticæ disciplinæ, videlicet contra prohibitionem superioris, communioni excommunicatorum pertinaciter se ingesserit: in quo casu est anathemate feriendus.*

Decret. p. 1174.

Minor excommunicatio contrahitur ab iis, qui cum excommunicatis non toleratis illicite, ac extra casus jam expositos, in divinis vel in civilibus communicant: semper etenim communicatio, & societas cum excommunicatis prohibita fuit. Can. *Qui communicaverit*, c. 11. q. 3. *Qui communicaverit, vel oraverit cum excommunicato, si Laicus est, excommunicetur.* Can. *Sanctis*, ibidem, *Sanctis quippe Canonibus cautum constat, ut qui excommunicatis communicaverit, excommunicetur.* Et cap. *Cum desideres*, *de sentent. excommunic.* *Qui cum excommunicato scienter communicaverit, excommunicationis pœnam contrahit cum eodem.*

Decr Grat. p. 917. Decret. p. 1886. nu. 30.

Dixi excommunicatione minori ligari qui communicat cum excommunicato non tolerato seu denuntiato: ex commercio etenim seu communicatione cum excommunicato tolerato, nulla prorsus jam post Constitutionem *Ad evitanda scandala*, neque minor contrahitur excommunicatio.

Dixi

Dixi præterea, si *illicite* quis communicet: qui enim in crimine ipso, propter quod aliquis excommunicatus fuit, aut consilio, aut cooperatione communicaret, is, ut jam diximus, non tantum minori, sed etiam majori excommunicatione innodaretur. Rem totam exponit, ac solvit Innocentius III. cap. *Nuper, de sentent. excommunic.* Interrogatus S. P. *utrum qui nominatim excommunicatis scienter communicant, solvi ab excommunicatione possint, & per confessionem a simplici Sacerdote; vel Episcopi seu Archiepiscopi sit absolutio expetenda*. Cui quæstioni cum distinctione sic respondet Innocent. III. *Credimus distinguendum, an is qui nominatim excommunicato communicat scienter in crimine communiter criminoso, ei consilium impendendo, auxilium, vel favorem; aut alias in oratione, vel osculo, aut orando secum, aut etiam comedendo. In primo quidem articulo, cum talis communicet crimini, & participet criminoso, ac per hoc ratione damnati criminis videatur in eum delinquere, qui damnavit, ab eo, vel ejus superiore, merito delicti tunc erit absolutio requirenda, cum facientem, & consentientem par pœna constringat. In secundo vero casu a suo Episcopo vel a proprio Sacerdote poterit beneficium absolutionis obtinere.* Rursus cap. *Si concubinæ*, eod. tit. sic ait Innocentius III. *Si concubinæ publicæ Clericorum Ecclesiastica Censuræ districtione notentur, eosdem concubinarios non est dubium sententia excommunicationis majoris involvi, qui post latam sententiam communicant in eodem crimine criminosis.*

Ibid. p. 1898.

Ibid. p. 1928.

Morinus exercitatione 17. & 18. quasdam minoris, seu *minimæ*, ut ipse vocat, species, & exempla profert excommunicationis, qua certis in casibus Episcopus, v. g. cum a Metropolitano ad Synodum vocatus, venire negligebat, a communione tum Metropolitani, tum comprovincialium Episcoporum, usque ad proximam Synodum, excludebatur, suorum dumtaxat in sua Diœcesi communione contentus. Dicebatur illa excommunicatio, excluso *a charitate* aliorum Episcoporum: non illa quidem, qua fratres nostros, imo & inimicos in Christo diligere debemus, absit; sed gratiosa quadam communicatione, quæ his quatuor capitibus continebatur, ait Morinus Exercitatione 17. *mutua scilicet visitatione; solemnium, in Collegarum Diœcesi, dum in ea moraretur, etiam præsente Collega celebratione; Litterarum formatarum, & commendatitiarum reciproca missione & acceptatione; in Conciliis denique auctoritate, suffragiis, & consessu.*

Variæ species minoris excommunicationis.

Excommunicatio a charitate.

Hujus excommunicationis exemplum occurrit in Episcopo sine justa causa non accedente ad Synodum Provincialem; hunc enim Synodus V. Carthaginensis Can. 10. jubet *Ecclesiæ suæ communione contentum esse*. Et Tarraconense Can. 6. *Si quis Episcopus*, ait, *commonitus a Metropolitano, ad Synodum, nulla gravi intercedente necessitate corporali, venire contempserit, sicut statuta Patrum sanxerunt, usque ad futurum Concilium, cunctorum Episcoporum charitatis communione privetur.* Idem habemus ex Synodo Matisconensi II. Canon. 20. Vormatiensi sub Adriano II. Can. 16. Multis aliis Veterum testimoniis ostendit ibidem Morinus, in usu fuisse hanc excommunicationis formam: *Privetur communione charitatis; suorum communione contentus sit.*

T. 2. Conc. p. 1217. T. 4. Conc. p. 1564. T. 5. Con. p. 987. T. 8. Con. p. 949.

Altera excommunicationis species apud Antiquos etiam non infrequens, in nuda communionis subtractione aut denegatione posita erat, qua nempe Episcopi vel Ecclesiæ a mutua communione sese separabant; atque ita una alteram quasi excommunicabat, licet sibi minime subjectam. Ita S. Epiphanius Salaminæ Episcopus Joanni Jerosolymitano nullo titulo sibi

sub-

subdito communionem denegavit, ut constat ex Epistola 110. alias 80. inter Hieronymianas. Ista vero communionis separatio a Veteribus excommunicatio dicebatur: attamen excommunicatio proprie dicta non erat, utpote quæ a potestate, & usu clavium minime dependeret, atque etiam circa non subditos exerceretur.

Excommunicatio quæ plenum vel non plenum effectum assequitur.

Observa hic obiter, inter excommunicationes quæ juridice feruntur, alias esse quæ plenum, & integrum sortiuntur effectum, non reclamante Ecclesia, idest Episcoporum collegio; alias vero quarum effectus aut cassus est aut suspensus, sive quod Episcopi contra sententiam excommunicationis reclament, quam aut minus justam, aut saltem intempestivam reputant, sive quia S. Pontifex sua agendi ratione censetur plenum, & perfectum excommunicationis jam ab ipso latæ effectum suspendere, & denegare dumtaxat communionem specialem *Ecclesiasticam*, & *charitatis*, de qua mox diximus, non vero catholicam, & universalem.

ARTICULUS IV.

De Monitoriis.

Quid sit Monitorium, quid Aggrave, & Reaggrave.

Resp. ad primum, Monitorium esse monitionem simul ac mandatum Judicis Ecclesiastici in finem revelationis; quo scilicet jubet, ut qui auctorem, complicem, cooperatorem, promotorem &c. criminis, vel criminum quæ in Litteris monitionis denuntiantur, noverint, teneantur sub pœna excommunicationis revelare seu manifestare. Id enim juris habent tum Ecclesiastici, tum sæculares Judices, ut ad publicum Reipublicæ bonum, pacem ac tranquillitatem, malos arceant; atque ut cognoscantur, cum occulti sunt, Litteras monitoriales vel decernant, vel decerni jubeant.

Concil. Trident. Sess. 25. c. 3. de refor. hæc habet circa Monitoria: *Excommunicationes illæ, quæ monitionibus præmissis ad finem revelationis, ut ajunt, aut pro deperditis seu subtractis rebus fieri solent, a nemine prorsus, præterquam ab Episcopo, decernantur; & tunc non alias, quam ex re non vulgari; causaque diligenter ac magna maturitate per Episcopum examinata, quæ ejus animum moveat: nec ad eas concedendas, cujusvis sæcularis, etiam Magistratus, auctoritate adducatur*. Congruit hæc Concilii Tridentini lex cum moribus nostris Gallicanis, in aliquibus; in aliquibus vero discordat, sicut in decursu dicendorum patebit.

Resp. ad secundum, non ita clarum ac perspectum esse sensum istorum verborum, *Aggrave*, *Reaggrave*: an idem significent, quod vox *anathema*; an solam excommunicati pertinacem contumaciam; an novum aliquem excommunicationis effectum seu internum, seu externum; an denique modum declarandi excommunicationem cum apparatu quodam tristi ac terribili, quo excitari ac commoveri poterat excommunicatus.

Conc. Turon. an. 1239. c. 9. hanc pœnarum distinctionem refert: *Prohibemus*, ajunt Patres, *ne Prælati Ecclesiarum excommunicationis sententias præcipitare præsumant, sed cum maturitate & legitimis monitionibus, & competentibus intervallis, nisi negotium celeritatem desideret, & nisi periculum sit in mora. Et tunc*

T. 11. Conc. p. 567.

hoc

hoc ordine procedatur, ut primo delinquentes excommunicentur; postea crescente contumacia, cum pulsatione campanarum, & aliis solemnitatibus sententia aggravetur: & nisi excommunicati ad gremium Ecclesiæ redierint, euntes ad mercata, & coquentes ad furna, molentes ad molendina excommunicentur: postmodum participantes in cibo & potu anathematis sententiæ supponantur.

Quidquid sit, Evellonius in Tractatu de excommunicationibus & Monitoriis, publici juris facto an. 1651. observat, citata verba a multis Episcopis Gallicanis in Litteris monitorialibus quas decernunt, non usurpari; imo ea, juxta præsentem Ecclesiæ disciplinam, præsertim in Gallia, omnino superflua & inutilia videri: tum quia effectus interior excommunicationis varios non habet gradus, nec suscipit magis & minus; quilibet enim excommunicatus æqualiter excluditur a jure communionis ecclesiasticæ, suffragiis Fidelium, & Sacramentorum communicatione: tum quia quantum ad effectum externum, non tenentur Fideles, juxta præsentem disciplinam, excommunicatum, sive occultus sit, sive cognitus, vitare, nisi sit nominatim declaratus, ac denuntiatus, quo casu excommunicatus excluditur a communione Fidelium, tum in sacris seu divinis, tum in civilibus seu politicis. *Evellon Can. Andeg. in Epist. dedicat. &c. 28. a. 2.*

Quis facultatem habeat decernendi Monitoria.

Conc. Trid. verbis paulo ante citatis ex Sess. 25. ref. c. 3. duo statuit. 1. Solis Episcopis facultatem hanc concedere videtur. 2. Prohibet ne cujusvis sæcularis, etiam Magistratus, ad eas Litteras monitoriales concedendas, auctoritate adducatur.

Verum quantum ad primum, verisimile non videtur Concilium ab eo jure excludere voluisse Vicarium generalem, aut Officialem Episcopi; sic enim mentem Concilii interpretantur Patres Conc. Turonensis an. 1583. tit. *De jurisdictione*. *Quia*, inquiunt, *Litteræ querimoniales seu monitoriales ad finem revelationis tam a dictis Officialibus Ordinariorum, quam ab Archidiaconis, Archipræsbyteris, Decanis, aliisque nimis facile in multorum scandalum & divini cultus diminutionem concedi videmus: hincque illas magis contemni, quam formidari, ac perniciem parere potius quam salutem: œcumenicis Conciliis inhærendo, illas a nemine prorsus quam ab Episcopis, seu eorum Vicarius & Officialibus generalibus, imposterum decerni vetamus.* *T. 15. Con p. 1045.*

Idem statutum legimus a Synodo Narbonensi an. 1609. c. 44. *Soli Episcopi*, ait, *aut eorum Vicarii .. sententiam excommunicationis publicari mandabunt, aliis omnibus talem facultatem, juxta sacrosancti Concilii Tridentini statuta tollentes, prout in præsenti tollimus, non obstante quacumque in contrarium consuetudine. Inhibentes Parochis alias excommunicationes super Monitoriis publicare, quam quæ ab Episcopo aut Vicario generali fuerint emanatæ*. Igitur mens Concilii non fuit spoliare Vicarios generales & Officiales jure decernendi Litteras monitoriales, sed ipsos dumtaxat Archidiaconos, Archipræsbyteros, Decanos, Abbates &c. Usus ille tam altas radices in multis Galliæ Diœcesibus egit, ut non Episcopi, sed solius Officialis nomine Litteræ illæ decernantur & publicentur; pertinent enim illæ ad jurisdictionem fori contentiosi, quam Episcopi non per sese, sed per suos Officiales exercent. A sententia nihilominus Officialis ad Episcopum pro- *Ib. p. 1622.*

Quantum vero ad secundum, contrarius usus, ac disciplina invaluit in Galliis, ubi regiis Edictis cautum est ut Litteræ monitoriales in rebus pure temporalibus, ac criminalibus decernantur ad postulationem & ex licentia, aliquando etiam jussu, ac mandato Judicis seu Magistratus civilis. Ita fert Edictum regium an. 1695. art. 26. circa jurisdictionem Ecclesiasticam his verbis: *Les Archeveques & Eveques, & leurs Officiaux ne pourront decerner des Monitoires que pour crimes graves, & scandales publices; & nos Juges n'en ordonneront la publication que dans le meme cas, & lorsque l'on ne pourroit avoir autrement la preuve.* Et in Sanctione regia criminali an. 1670. tit. 7. art. 2. statuitur Officiales cogi posse sub pœna privationis proventus temporalis, ad decernenda Monitoria in materia criminali. Possunt nihilominus Episcopi, ob urgentem suarum Diœcesium necessitatem, ac bonum publicum, ex officio Monitoria decernere, ut constat ex Decreto supremi Regii Consistorii dato die 16. Martii an. 1646. in gratiam Episcopi Bazatensis, qui Monitorium concesserat, ut certam & comprobatam haberet doctrinam, quam D. De la Badie sua in Diœcesi prædicaverat: Decretum refertur T. 1. Commentariorum Cleri Gallicani tit. 2. c. 8. art. 21.

Edit. de 1695.

Mem. du Clergé t. 1.

Decerni non debent Monitoria nisi ad postulationem partis alicujus conquerentis, quæ vel proprio nomine, vel ex conditione designanda est. Hæc autem vel est publica, nempe Promotor in Curia Officialis, Procurator regius, cujus est paci, ac tranquillitati publicæ invigilare: vel civilis, ille scilicet qui damnum aliquod, de quo conqueritur, passus est. Non poterit autem, ut jam diximus, Judex Ecclesiasticus in materia pure civili Monitiones decernere, nisi ad postulationem & ex licentia Judicis sæcularis.

Quæ causæ sint, propter quas decerni possint Monitoria.

Resp. 1. Ex Concilio Trid. non leves illas esse debere, sed graves: & ex Edicto regio an. 1695. art. 26. *Les Officiaux ne pourront decerner des Monitoires, que pour des crimes graves, & scandales publices.*

Resp. 2. In causis criminalibus, quæ pœna capitis plectuntur, decerni illa posse, ac debere. Hæc est Regni Gallicani disciplina & praxis: unde Ecclesiasticus Judex, sicut jam diximus, privatione sui temporalis cogi potest ex Sanctione regia criminali an. 1670. ad illas Monitiones publicandas; unde Judex civilis jus habet examinandi quæ deteguntur, ac revelantur via illarum Monitionum. Ab hac disciplina minime recedit Concil. Trid. sess. 24. c. 3. imo hanc probat & imperat. *In causis quoque criminalibus*, inquit, *ubi executio realis vel personalis fieri poterit, erit a Censuris abstinendum; sed si dictæ executioni facile locus esse non possit, licebit judici hoc speciali gladio delinquentes uti, si tamen delicti qualitas, præcedente bina saltem monitione, etiam per edictum, id postulet.*

Romæ huic disciplinæ derogatur: nulla quippe Monitio decernitur in causa criminali: aut saltem ad solos effectus civiles limitatur, hac expressa imposita conditione: *Decernentes & expresse declarantes, quod dicti instantes nullo unquam tempore ex revelationibus hujusmodi, si illas fieri contingat, valeant agere, aut illis uti, nisi pro interesse civili, & civiliter tantum.* Abusivum apud nos foret Monitorium cum tali restrictione, ac limitatione ad effectum pure civilem.

Neque est, quod Judex Ecclesiasticus pertimescat irregularitatem si forte Monitorio, ac revelationibus sequeretur reum capite puniri: tum quia causa

est

eſt dumtaxat remota hujus punitionis; tum quia in hujuſmodi criminalibus cauſis Eccleſia permittit Monitoria decerni, tametſi non ignoret inde mortem rei ſequi poſſe. An vero id permitteret Eccleſia cum tanto judicis damno ac detrimento? Præterea uſu recepto Judex Eccleſiaſticus Clericum capitalis criminis reum, cui pœnas canonicas impoſuit, ad Judicem ſæcularem, a quo repoſcitur, remittit, tametſi morte afficiendum eſſe non ignoret, nec idcirco tamen Eccleſiaſticus Judex irregularitatem incurrit.

Reſp. 3. Ob injurias ſeu convicia quæ ore proferuntur, decerni non debere Monitoria, niſi gravia & atrocia fuerint, quibus honos & fama virorum in aliqua dignitate conſtitutorum, v. g. Epiſcoporum, Præsbyterorum, Magiſtratuum &c. læditur. Ratio primæ partis eſt, quod leves illæ injuriæ bonum dumtaxat privatum, non publicum, ſpectant; & ſi qui læſus fuit, reparationem intra annum non exigat, poſterior accuſatio, ſi quæ fieret, nulla & caduca foret. *Injuriarum cauſa non publici judicii, ſed privati continet querelam*, ait Lex *Injuriarum*. Codicis l. 9. tit. 35. *De injurijs*. Ratio ſecundæ partis eſt, quod atroces illæ injuriæ adverſantur bono publico. *Generales monitiones in forma malefactorum*, ait Concil. Senonenſe an. 1528. in 31. decreto morum: *non decernantur pro injurijs verbalibus, niſi forte atrocibus, quarum diſtinctio arbitrio Officialium relinquatur*: quod Decretum confirmavit Synodus Toloſana an. 1590. p. 4. c. 1. *Nullæ*, inquit, *pro maledictis convitiiſque, ni forte atrociora Ordinarii judicio videbuntur, excommunicationes decernantur*. T. 14. Con. p. 477. T. 15. Con. p. 1410.

Quæres an propter Libellos famoſos decerni poſſint Litteræ monitoriales in finem revelationis, tum auctorum, tum eorum, qui eos in publicum diſtribuunt, ac diſſeminant.

Libelles diffamatoires.

Reſp. Affirmative, nihil etenim in Republica perniciosum magis hac Libellorum famoſorum peſte. Ita Conc. Eliberitanum Can. 52. quem laudat Gratianus can. *Si qui inventi*, & Lege unica in Codice l. 9. tit. 36. *De famoſis Libellis*, quibus concinit Edictum Caroli IX. an. 1571. *Defendons à peine de punition corporelle, tous Libelles, Livres, placairs & portraits diffamatoires; & ſera procede extraordinairement, tant contre les auteurs, compoſiteurs & imprimeurs, que contre ceux qui les publieront*. Dec. Gr. p. 784.

Prohibent Concilia Mediolanenſe, Toloſanum, & Narbonenſe an. 1609. ne concedantur Monitoria ad reſtitutionem rei jam a longo tempore deperditæ, ac furto ſubreptæ, cujus memoria tota fere extincta eſt. *Excommunicationum Litteræ*, ait Concilium Mediolanenſe IV. tit. *De foro Epiſcopali non concedantur pro re quæ ita diu amiſſa aut ſubtracta eſt, ut illius memoriam amplius non haberi veriſimile ſit ...... Neque vero contra aliquem, quem pro rebus in Monitoriis expreſſis, ſatisfacere non poſſe conſtet. Neque præterea in loco ubi eas veriſimile ſit, negligi contemnive*. Difficile eſt, regulam hanc in Galliis obſervare, quia Judex Eccleſiaſticus ſæpiſſime a Judice civili ſub pœna privationis proventus temporalis adigitur ad ea Monitoria decernenda. T. 15. Con. p. 538.

In Monitoriis ea dumtaxat enuntiari debent, quæ continentur in ſententia Judicis ſæcularis; nec vero perſona, quæ in ſuſpicionem venit, vel nominanda, vel ita deſignanda eſt, ut facile dignoſcatur. Tenentur Parochi inter Miſſarum ſolemnia per tres conſequentes hebdomadas diebus Dominicis Monitoria ad ſe directa alta voce legere, ac publicare.

Quinam teneantur revelare, si noverint, facta in Monitoriis expressa; vel excusentur a revelatione.

Certum est, Fideles qui subditi sunt jurisdictioni Episcoporum, quorum Officiales Litteras monitoriales decernunt, revelare teneri, si noverint, ea quæ in dictis Litteris continentur; est quippe lex Ecclesiastica, cui necesse est obtemperare: qua enim auctoritate fertur a Superiore, eadem ad ipsi obediendum sub pœna excommunicationis subditi obstringuntur.

Ab illa vero revelandi obligatione excusantur.

I. Infantes qui nondum pleno fruuntur rationis usu.

II. Qui in aliena versantur Diœcesi, tametsi auctorem criminis noverint, nisi forte crimen hujusmodi sit, ut jure ipso naturali urgeat obligatio illud detegendi; quale foret crimen læsæ Majestatis, aut aliud ex quo ruina & pernicies totius Provinciæ vel civitatis timeri merito posset.

III. Ii qui sine periculo manifesto vitæ, famæ, aut gravissimi alicujus detrimenti, revelare non possent; neque enim cum tanto dispendio leges humanæ obligant: illi tamen curare debent, ut alia via damnum patienti fiat satis.

IV. Excusantur consanguinei & affines; alias vix staret humana societas. Quo usque vero istud privilegium extendatur, non consentiunt Theologi. Alii illud limitant ad secundum gradum inclusive; alii extendunt ad quartum, etiam inclusive. Nihil certius hoc in dubio dici potest, quam eum, qui per judicem eximeretur a testimonio ferendo, non teneri revelare, quia nempe Monitoria eo fine dumtaxat promulgantur, ut crimen probari possit in foro contentioso: quare si consanguineus aut affinis in tertio vel quarto gradu non teneatur ferre testimonium, nec tenetur etiam vi Monitorii quidquam detegere, nisi Reipublicæ, ac Regiæ Majestatis salus periclitaretur; v. g. propter hæresim occulte grassantem, vel proditionem patriæ; nec sint alii testes qui rem manifestent: bonum quippe publicum præferri debet privato; & hæc exceptio extendi debet ad præcedentem casum, & ad alios nonnullos ex sequentibus.

V. Excusantur, quibus delictum revelatum est causa capiendi consilii, ut Advocati, Procuratores, Medici, Obstetrices, fidus amicus, nisi forte istæ personæ facinus alia via cognovissent.

Sed, inquies, si amicus rem didicit ab amico sub secreto naturali, non consilii capiendi causa, an tenetur revelare? Resp. S. Th. 2. 2. q. 70. art. 1. ad 2. *De illis quæ homini sunt commissa in secreto per confessionem nullo modo debet testimonium ferre: quia hujusmodi non scit ut homo, sed tanquam Dei minister, & majus est vinculum Sacramenti quolibet hominis præcepto. Circa vero ea, quæ aliter homini sub secreto committuntur, distinguendum est. Quandoque enim sunt talia, quæ statim cum ad notitiam hominis venerint, homo ea manifestare tenetur, puta si pertinent ad corruptionem multitudinis spiritualem, vel corporalem, vel in grave damnum alicujus personæ; vel si quid est hujusmodi, quod quis propalare tenetur, vel testificando; vel denuntiando. Et contra hoc debitum obligari non potest per secreti commissum, quia in hoc frangeret fidem, quam alteri debet. Quandoque vero sunt talia quæ quis prodere non tenetur: unde potest obligari ex hoc quod sibi sub secreto committuntur; & tunc nullo modo tenetur ea prodere, etiam ex præ-*

cepto

cepto Superioris, quia servare fidem est de jure naturali: nihil autem potest præcipi homini contra id, quod est de re jure naturali. Hactenus S. Thomas.

VI. An famuli domestici teneantur relevare crimen sui domini, res est inter Theologos controversa: alii affirmant, alii negant; quæ postrema sententia universim sumpta, vera non videtur. Quamquam enim fatendum sit durum esse, odiosum, imo & periculosum servos dominis suis tali revelatione nocere, attamen constat ex praxi, Judices sæculares sub sacramento domesticos adigere, ut testimonium ferant de homicidio in familia patrato, de suppellectili subtracta post domini sui obitum. Cum ergo Monitorii finis sit suppeditare testimonia ad decisionem litis apud Judicem pendentis, standum est praxi fori contentiosi, in quo si famuli a Judice interrogentur, an forte, quid noverint de patrato in familia crimine, tenentur illi, quod sciunt, aperire: si vero non interrogentur, valde probabile est noluisse Ecclesiam eos vi Monitorii adigere sub pœna excommunicationis, quidquam revelare in damnum, ac detrimentum sui domini; atque idem fere dicendum, quod de consanguineis, & affinibus dictum est: sic utraque opinio affirmans, & negans conciliari potest.

VII. Si crimen omnino sit occultum, qui illud privatim cognoscit, tenetur auctorem illius monere prius: *Corripe illum inter te, & ipsum solum*: modo tamen spes affulgeat emendationis: quod si damnum reparet, testis illud manifestare non tenetur. Idem dicendum, si auctor damni rei familiaris angustia illud resarcire non valeat; at debitum assecurare saltem tenetur. Matth. 8.

VIII. Si constet, eum, adversus quem promulgatur Monitorium, bona subtracta justo titulo possidere, v. g. justa compensatione, præscriptione legitima: non est declarandus.

IX. Neque reus criminis, neque complices tenentur seipsos declarare vi Monitorii, nempe enim quis tenetur ferre testimonium adversus seipsum. Dico, vi Monitorii: si enim reus a testibus accusatus a Judice interrogetur, tenetur ille veritatem declarare.

X. Clerici non tenentur revelare in causis criminalibus, maxime quando eorum revelatio mortem alicujus inferre potest, nisi bonum commune aliud exigat, ut in causa læsæ Majestatis, hæresis &c.

Cœterum in dubio an quis teneatur revelare, consulendus est peritus Confessarius: ipso vero dubitante, recurrendum est ad Episcopum.

Observandum, quod si quis intra præscriptum tempus in Monitorio non revelavit, graviter peccavit, & excommunicationem incurrit; a revelandi tamen obligatione non liberatur, quia terminus non ad finiendam obligationem revelandi, sed ad illam urgendam apponitur: unde si revelatio adhuc sit utilis, adigendus est a Confessario ad revelandum.

CAPUT SECUNDUM.

De suspensione.

Tribus Articulis quæstionem hanc absolvemus. In primo quæremus quid sit suspensio: in secundo, quotuplex sit: in tertio agemus de ejus effectibus.

ARTICULUS PRIMUS.

Quid sit suspensio.

SUspensio definitur: *Censura qua Clerico prohibetur usus seu exercitium Ordinis, vel Officii, vel Beneficii.*

Dicitur 1. *Censura*, ut distinguatur praesertim ab irregularitate, deposi-
Decret p. 117. tione, degradatione, & ab ea specie suspensionis, quae imponitur, in mo-
nu. 30. dum poenae tantum, de qua mentio fit c. *Cum in cunctis. De electione.*

I. Ab irregularitate: quia haec semper non est poena, sed mera inhabilitas seu impedimentum ad Ordines suscipiendos vel exercendos, qualis nascitur ex defectu naturali corporis vel animi.

II. Distinguitur a depositione & degradatione; quia in his Clericus ipsa potestate jurisdictionis, & ipso Beneficii titulo; in suspensione autem solo usu, seu exercitio jurisdictionis, & Beneficii privatur: deinde depositio, ac degradatio perpetua esse solet, suspensio vero ad tempus fertur.

III. Distinguitur ab ea specie suspensionis, quae imponitur in modum purae poenae tantum: licet enim suspensio semper poena sit, non tamen semper proprie est Censura medicinalis, ut vocant, ad emendationem futuram; sed aliquando in meram punitionem culpae praete-
Ib. p. 730. ritae, ut constat ex capit. *Tam Litteris. De testibus.* Triplex igitur
nu. 30. discrimen est inter utramque suspensionis speciem. 1. Suspensio quae fertur in modum purae poenae, tempus habet definitum; quae autem est Censura proprie dicta, pendet ab emendatione, & contumacia. 2. Suspensio quae mera poena est, non requirit praeviam monitionem, sicut suspensio, quae vera est Censura. 3. Ista tolli non potest nisi per absolutionem, illa vero tollitur per lapsum definiti temporis.

Dicitur 2. *Qua Clerico prohibetur* &c. quibus verbis significatur suspensionem in solos Clericos cadere posse, quia soli Clerici capaces sunt potestatis ac jurisdictionis Ecclesiasticae, cujus usu & exercitio per suspensionem privantur: unde distinguitur ab excommunicatione, & interdicto, quae poenae non tantum in Clericos, sed etiam in Laicos cadere possunt. Aliunde vero excommunicatio communibus Ecclesiae bonis privat, interdictum vero participatione divinorum Officiorum: suspensio autem a solo ministerio Ecclesiastico.

Dicitur 3. *Probibetur usus Ordinis, vel Officii, vel Beneficii*: quibus verbis iterum distinguitur a depositione, & degradatione, quae non solum privant usu jurisdictionis, & Beneficii, sed etiam ipsa jurisdictionis potestate, ac Beneficii titulo.

Sext. p. Observandum hic 1. Episcopus in suspensionem ipso jure latam, & ipso facto
713. incurrendam non cadere nisi in Constitutione, quae talem Censuram pronuntiavit, expressa eorum fiat mentio. Ita declaravit In. IV. c. *Quia periculosum. De sent. excom.* in Sexto: *Quia periculosum est*, inquit, *Episcopis, & eorum superioribus, propter executionem pontificalis officii, quod frequenter incumbit, ut in aliquo casu interdicti, vel suspensionis incurrat sententiam ipso facto: nos declaratione provida duximus statuendum, ut Episcopi & alii superiores Praelati, nullius Constitutionis occasione, sententiae, sive mandati, praedictam incur-*

currant sententiam ullatenus ipso jure : nisi in ipsis de Episcopis expressa mentio habeatur.

Observandum 2. Clericum suspensionem aliquando incurrere posse, non propter suam, sed alienam culpam, cum nempe id expedire Superior judicat. Ita S. Thomas in 4. dist. 18. q. 2. a. 3. q. 2. *Suspensio*, inquit, *non tanta pœna est, quanta excommunicatio: quia suspensi non fraudantur Ecclesiæ suffragiis, sicut excommunicati; unde etiam aliquis sine peccato proprio suspenditur.* Confirmatur hæc S. Thomæ sententia ex c. *Requisivit. De ordinatis ab Episcopo, qui renuntiavit Episcopatui*, ubi Clerici, qui bona fide Ordines susceperant ab Episcopo quem ignorabant Episcopatui renuntiasse, tamdiu suspensi declarantur, quamdiu suo Episcopo visum fuerit. Et c. *Vel non est compos. De temporibus Ordinationum*. Honorius III. S. P. vult juvenem aliquem annos dumtaxat tredecim natum in Diaconum ordinatum, manere suspensum, donec ætatem a Canonibus determinatam attigisset.

Decret. p. 7. 262.

Ib. p. 25.

Observandum 3. Suspensionem ferri posse non tantum contra privatos; sed etiam contra Communitates, v. g. Ecclesias Cathedrales, & Collegiatas, Monasteria, Conventus. Ita constat ex c. *Quia sæpe. De electione* in Sexto, & c. *Si ad Episcopum. Ne sede vacante aliquid innovetur.*

Sext. p. 175.
Ib. p. 516.

ARTICULUS II.

Quotuplex sit suspensio.

I. Alia est a jure, alia ab homine.

II. Alia ab Ordine, alia ab Officio, & alia a Beneficio.

III. Alia totalis, & alia partialis.

Totalis ea dicitur, quæ privat omni usu potestatis Ecclesiasticæ, sive Ordinis sit, sive jurisdictionis; atque ita suspendit ab Ordine simul, & ab Officio, & a Beneficio.

Partialis vero privat aliqua dumtaxat parte, vel Ordinis, vel Officii, vel Beneficii: *Qui suspensus est ab Ordine tantum*, ait S. Thomas in 4. dist. 18. q. 2. a. 2. q. 3. *non potest ea, quæ sunt Ordinis, sed potest ea, quæ, sunt jurisdictionis & e converso, si sit suspensus a jurisdictione & non ab Ordine: si autem ab utroque, tunc neutrum potest.*

Suspensio *ab Ordine* privat usu Ordinum: ita nec Sacerdos Missam licite celebrare, Sacramenta ministrare; nec Diaconus, aut Subdiaconus munere suo defungi, uno verbo ea peragere non possunt, quæ a potestate Ordinis dependent.

Suspensio *ab Officio* privat usu jurisdictionis: unde non potest tali Censura ligatus, Censuras ferre, indulgentias concedere, eligere ad Beneficia, delegare ad munia sacerdotalia obeunda &c.

Suspensio *a Beneficio* privat Clericum fructibus temporalibus sui Beneficii, quos administrare non valet. C. *Cum Vintoniensis. De elect.*

Verum in Gallia usus ille, ac disciplina non obtinet: quamdiu enim Clericus depositus non est, nec titulo Beneficii spoliatus fructibus sui Beneficii privari non potest.

Decret. p. 146.

Quæres: Quando jus vel sententia absolute ac indeterminate decernit suspensionem, quænam suspensio debeat intelligi, an totalis, an partialis.

Resp. totalem intelligi debere ex c. *De sent. & re judicata*, in Sexto. Quemadmodum superius diximus de excommunicatione, quæ cum absolute ac indeterminate decernitur, major intelligenda est, ita declarante Gregorio IX. c. *Si quem. De sent. excom.* Nec obstat effatum Juris *in pœnis benignior pars est accipienda*: quod quidem effatum locum non habet, ubi lex aut consuetudo repugnat. Quapropter maxime interest, ut Superior verba, quibus suspensio fertur, diligenter discutiat ac ponderet, an sit absoluta; an, & ad quid restricta. Quod momentum ex mox dicendis magis elucidabitur.

Decret. p. 1930.

ARTICULUS III.

De effectibus suspensionis.

I. SUspensus, qui exercet id, a quo est suspensus, peccat mortaliter, nisi ignorantia invincibilis, aut alia justa causa excuset: quia suspensio in re gravi fertur a Superiori, cui obtemperandum est sub pœna gravioris peccati. Potest tamen ille ea exequi, quæ Laicis licita sunt, v. g. baptizare sine solemnitate, urgente extrema necessitate; item canere in Choro Laicorum more, potest etiam Sacramenta recipere, quia talis receptio non est usus potestatis Ecclesiasticæ: imo Clericus suspensus, ad Officium divinum aliunde obligatus, tenetur illud privatim recitare.

Sext. p. 375. n. 10. Ib. p. 704. n. 10. II. Suspensus a functionibus sui Ordinis, eas exercendo non tantum peccat, sed etiam fit irregularis ob violatam Censuram: c. 1. *De sent. & re judicata.* In Sexto: quod etiam intelligendum est de violante suspensionem, quæ est mera pœna: C. 1. *De sent. excom.* in Sexto.

III. Suspensus privatur communione aliorum in eo a quo suspensus est; ita ut peccet cum aliis excommunicando, v.g. Sacramenta ipsis ministrando, si a Sacramentorum administratione suspensus sit: item peccat, qui cum suspenso sine necessitate communicat in iis, a quibus est suspensus: qui Sacramenta recipit a Sacerdote suspenso a collatione Sacramentorum; item qui audit Missam Sacerdotis ab Ordine suspensi. Quæ vero hic dicta sunt, intelligi debent de suspenso nominatim declarato, & denuntiato, juxta Constitutionem Martini V. *Ad evitanda scandala.* Aliquando tamen suspensus ab Ecclesia toleratus, vitandus est jure divino, & naturali.

IV. Quando suspensio fertur simpliciter & absolute sine ulla determinatione ad hoc vel illud, censetur esse totalis: quando vero ad aliquid determinata est, ab eo dumtaxat, quod distincte exprimitur, vel quod in eo necessario includitur, suspendit, non ab alio. Inde facile est inferre,

I. Episcopum a jurisdictione tantum suspensum, posse solemniter & in Pontificalibus celebrare, Ordines conferre, Ecclesias & Altaria consecrare; quia hæc ad potestatem jurisdictionis, (a qua tantum suspensus supponitur) non pertinent, sed ad potestatem Ordinis: econtra non posse ad Beneficia eligere nec ea conferre, Censuras ferre, Sacerdotes ad audiendas confessiones approbare; quia hi actus jurisdictionis sunt, non Ordinis.

II. Episcopum a suis Ordinibus dumtaxat suspensum, posse in foro exteriori ea omnia quæ recensuimus exercere, quæ ad jurisdictionem pertinent.

III. Episcopum a Pontificalibus suspensum, nullum Ordinem conferre posse, nec Sacramentum Confirmationis dare, nec Ecclesias, altaria consecra-

secrare; posse tamen, more simplicium Sacerdotum, sine Pontificali apparatu Missam celebrare. Si vero Episcopus ille ab officio Sacerdotali suspensus foret, nec Missam celebrare, nec Pontificalia exercere, v. g. ordinare; Ecclesiam consecrare posset, quia in his functionibus includitur officium Sacerdotale Sic Sacerdos suspensus ad Ordine inferiori, suspenditur ab Ordine superiori; quia in functionibus Ordinum superiorum continentur functiones Ordinum inferiorum: v. gr. in celebratione Missæ includitur officium Diaconi & Subdiaconi.

IV. Præsbyterum, qui a celebrando Missæ Sacrificio suspensus fuit, alia nihilominus Sacramenta, Baptismi, Eucharistiæ, & Pœnitentiæ (si ad istud approbatus est) ministrare posse, ut & verbum Dei prædicare, Evangelium & Epistolam in Missa cantare.

V. Eum qui a certo quodam & determinato jurisdictionis actu suspensus est, ab illo solum, & non ab alio suspendi. Ita Sacerdos, qui ab audiendis confessionibus suspenditur, non potest quidem eas audire & a peccatis absolvere; sed potest baptizare, Eucharistiam perficere, verbum Dei prædicare, modo aliunde nihil obstiterit.

VI. Parochus ab officio Parochiali dumtaxat suspensus, abstinere quidem debet a Missa Parochiali cantanda, audiendis confessionibus, administranda ex officio Eucharistia: verum Sacrum seu Missam celebrare potest.

VII. Suspensus ab Officio inhabilis est ad acquirenda Beneficia; suspensio etenim impedit collationem vel obtentionem novi Beneficii. Ratio est, quia Beneficium Ecclesiasticum est propter aliquod officium, id est ordinatur ad alicujus muneris vel officii Ecclesiastici administrationem; ergo qui ab illo munere suspensus est, huic consequenter interdicitur susceptio Beneficii. Colligitur ex cap. ultimo. *De clerico excommunicato*.

Quæres 1. An Clericus qui in sua Diœcesi a functionibus sui Ordinis suspensus est, possit in alia Diœcesi, ad quam divertit, eas exercere.

Resp. Non posse: *Qui enim ab uno Episcopo suspensus est*, ajunt Doctores Canonistæ, *ubique habendus est suspensus*: quemadmodum qui ab uno fuit excommunicatus, ab alio recipi non debet.

Quæres 2. Qui possit Clericum in sua Diœcesi, a qua discessit, suspensum absolvere.

Resp. vel illa suspensio est ab homine, vel a jure; si ab homine, ad eum Episcopum remittendus est, a quo suspensus fuit: si vero a jure, absolvi potest ab illo Episcopo in cujus Diœcesi domicilium fixit.

Quæres 3. Quam pœnam incurrat Clericus qui violat suspensionem, exercendo functiones Ordinis a quibus suspensus fuit.

Resp. Præter peccatum quod committit, irregularem eum fieri propter violatam Censuram. cap. *Cum medicinalis*. *De sent. excommunic.* in Sexto. Caveant Ecclesiarum Prælati & Judices universi, ne prædictam pœnam suspensionis incurrant: quoniam si contingeret eos sic suspensos divina Officia exequi, sicut prius, irregularitatem non effugient. Ad illam autem incurrendam, necesse est, ut & suspensio sit vera Censura, non nuda seu mera pœna; & ut exprimatur an ab omnibus absolute, an ab aliquibus dumtaxat Ordinis functionibus fiat suspensio. Si enim v. g. qui suspenderetur ab Ordine majori, irregularis non fieret exercendo functiones Ordinis minoris, a quo suspensus non est. Pariter Clericus a suis Ordinibus suspensus,

Sext. pag. 704.

po-

potest cum aliis Clericis in Choro Psalmos decantare, absque metu incurrendæ irregularitatis, quia hæc functio propria non est sacri Ordinis. Si tamen orationes diceret additis istis verbis: *Dominus vobiscum*, existimant nonnulli, illum irregularem fore, quia functio hæc videtur ipsis annexa Ordini Præsbyterorum & Diaconorum.

Quæres 4. An qui suspensus est, possit Sacramenta & recipere, & administrare.

Resp. 1 Posse illa recipere, quia suspensio privat dumtaxat usu & exertitio Ordinis, Officii, vel Beneficii, non autem participatione Sacramentorum.

Resp. 2. Peccare quidem Sacerdotem suspensum, cum Sacramenta administrat; nihilominus ea valida esse quæ a potestate jurisdictionis non pendent, ut Baptismus, Eucharistia, Extrema unctio &c.

Resp. 3. Sacerdotem suspensum non toleratum, sed publice declaratum ac denuntiatum, non posse administrare Sacramenta quæ a jurisdictione pendent, sicuti Sacramentum Pœnitentiæ: si vero toleratus sit, non denuntiatus, adhuc fruitur sua jurisdictione post Constitutionem Martini V. *Ad evitanda*, proindeque actus omnes, qui jurisdictionem exigunt, valide exercet.

CAPUT TERTIUM.

De Interdicto.

Tria iterum quæremus in hoc capite: 1. Quid sit Interdictum. 2. Quotuplex. 3. Quinam ejus effectus.

ARTICULUS PRIMUS.

Quid sit Interdictum.

Interdictum est *Censura Ecclesiastica privans usu seu participatione aliquorum Sacramentorum, publica divinorum Officiorum celebratione, ac Ecclesiastica sepultura.*

Dicitur 1. *Censura*: ut distinguatur ab irregularitate & a cessatione a divinis, quæ nec Censura est, nec pœna, sed simplex prohibitio, vi cujus Clerici desistere debent a sacris Officiis certo in loco solemniter celebrandis, in signum gravissimi luctus seu mæroris Ecclesiæ, ob causam qua interdum compellitur ad illam a divinis cessationem imperandam, v. gr. propter pollutionem Ecclesiæ &c.

Dicitur 2. *Privans usu & participatione aliquorum Sacramentorum*: qua ex parte differt ab excommunicatione quæ privat omnibus communibus Ecclesiæ spiritualibus bonis, imo & civili cum Fidelibus societate ac commercio, nonnullis exceptis casibus.

ARTICULUS II.

Quotuplex sit Interdictum.

Triplex generatim distinguitur, locale scilicet, personale, & mixtum. Locale directe cadit in locum, ac impedit, ne in eo divina Officia saltem.

tem publice celebrentur, & ne quis in eo sepultura donetur. Locale vero illud interdictum, vel generale est; v. gr. Regni, Provinciæ, Civitatis; vel speciale, alicujus nempe Ecclesiæ. Si generale, in nulla prorsus Regni, vel Provinciæ, vel Civitatis Ecclesia licet divina celebrare & audire Officia: si vero speciale, non licet quidem in tali speciali Ecclesia, sed licet in aliis ejusdem Provinciæ vel Civitatis Ecclesiis non interdictis illa Officia publice celebrare, & audire, ac sepelire.

Personale in ipsas cadit personas, & ita ipsis adhæréscit, ut in nullo loco divina Officia audire possint, aut Ecclesiastica sepultura donari.

Interdictum mixtum ex locali & personali constat, & directe afficit tum locum, tum personam; ac proinde omnes interdicti localis & personalis effectus mox dictos sortitur.

Quæres, an interdicta Ecclesia aliqua particulari, censeatur & cœmeterium pariter interdictum.

Resp. Si cœmeterium Ecclesiæ contiguum sit, interdicto subjacere, sicut, ut alibi diximus, polluitur, Ecclesia polluta: accessorium enim principale sequitur: secus vero si non sit contiguum, sed dissitum ac distans. Ita statuit Bonifacius VIII. c. *Si civitas*. *De sent. excom.* in Sexto. *Si sit* inquit, *Ecclesia interdicto subjecta, nec in capella ejus celebrari, nec in cœmeterio ipsius eidem Ecclesiæ contiguis poterit sepeliri; secus si ei contigua non existant*. Si vero cœmeterium interdiceretur, non idcirco interdicta censeretur Ecclesia, quia pars ad se totum non trahit, sicut totum trahit ad se partem. *Sext. pag. 742. num. 20.*

ARTICULUS III.

De effectibus Interdicti, quo usque se extendant.

INterdictum generale, vel in loca; vel in eas dumtaxat personas cadit quæ in sententia exprimuntur. Atque ita si v. gr. soli Clerici in ea nominentur, populus comprehendi non censetur; quia sub appellatione *Clerici*, qui status est specialis personarum quæ Deo dicatæ sunt, populus non comprehenditur: vice versa, si solus appellatur populus, Clerici comprehensi in Censura non censentur. *Licet appellatione populi*, ajunt Canonistæ, *comprehendantur omnes cives, non tamen omnes homines alterius professionis, ut sunt Clerici*. Ita definivit Bonifacius VIII. c. *Si sententia*. *De sent. excom.* in Sexto. *Si sententia interdicti proferatur in Clerum, non intelligitur, nisi aliud sit expressum in ea, interdictus populus; nec etiam e converso; unde uno interdicto ipsorum, alius licite admittitur ad divina*. *Sext. pag. 640*

Si familia integra interdiceretur, Clerici in ea contenti interdicto subjacerent, quia familiæ nomine ii omnes intelliguntur, qui eam componunt.

Cum Ecclesiæ dumtaxat loci alicujus, propter domini delictum interdicuntur, hujus loci incolæ, qui delicti sui domini participes non sunt, interdicti pœnam ferre non debent; quapropter Sacrum audire possunt in aliis Ecclesiis non interdictis. Ita ib. Bonifacius VIII.

Pariter si soli incolæ sint interdicti, Ecclesiæ interdictæ propterea non censentur; unde possunt exteri, viatores &c. in iis Sacrum audire. Ex his facile est, quæ sequuntur, inferre.

I. Quan-

I. Quando interdictum pronuntiatum est contra totum, v. gr. contra Civitatem, Communitatem, omnes partes eadem pœna afficiunt; v. gr. omnes hujus Civitatis Ecclesiæ, quamquam aliunde non subjectæ jurisdictioni Episcopi a quo latum est interdictum; omnia hujus Communitatis membra, omnia Sodalitia quæ occurrunt in populo generatim interdicto: quia illi omnes sunt partes totius in quod pœna interdictionis lata est. Excipi nihilominus debet Episcopus ab interdicto lato adversus totum alicujus Diœceseos Clerum. Ita statuit Innocentius IV. cap. *Quia periculosum*. *De sent. excommunic.* in Sexto. *Duximus statuendum*, inquit, *ut Episcopi & alii superiores Prælati nullius Constitutionis occasione, sententiæ, sive mandati, prædictam* (interdicti vel suspensionis) *incurrant sententiam ullatenus ipso jure, nisi in ipsis de Episcopis expressa mentio habeatur*. An vero Episcopus ipse subjaceat interdicto quod ipse tulit, quæstio esse potest, quæ quidem distinctione solvitur: si nempe interdictum sit locale, servare illud debet Episcopus, si vero sit personale, latum v. gr. in Communitatem, cujus ipse caput est, illo non tenetur: quia nemo vim habet coactivam in semetipsum, aut æqualem, aut superiorem.

Sext. pag. 713.

II. Interdicta parte alicujus totius, v. gr. Parochiæ vel Suburbii, vel Sodalitii alicujus populi, neque tota civitas neque totus populus interdicto subjacet: ut enim diximus, pars ad se totum non trahit, sicut totum trahit ad se partem.

Ibid. pag. 741.

III. Si civitas aliqua, suburbium, pagus, castrum interdicatur, quæ domus adjacent, eidem interdicto subjiciuntur. cap. *Si civitas*, *de sent. excom.* in Sexto.

IV. Cum Ecclesia principalis, qualis est Cathedralis, interdictum, qualecumque sit, generale vel speciale, observat, omnes hujus loci Ecclesiæ illud pariter observare tenentur; ea tamen conditione, ut si nominatim non sint interdictæ, divina Officia celebrare possunt januis clausis, submissa voce, non pulsatis campanis. Ita Bonifacius VIII. cap. *Alma mater*. *De sent. excom.* in Sexto: imo & permittit ibid. ut in festis solemnibus in citato Canone expressis celebrentur divina Officia cum omni solemnitate, omnibus admissis, præter excommunicatos.

Ibid. pag. 750.

V. Regulares quicumque sint, exempti vel non exempti, tenentur observare interdictum generale, quod tulit Diœcesanus Episcopus, & quod ipsamet Ecclesia principalis seu Cathedralis observat. Ita expresse jussit Clemens V. Clementina 1 tit. *De sent. excomm.* ubi pœnam excommunicationis contra illos qui interdictum violarent, decernit. *Non servantes*, inquit, *excommunicationis sententiæ hoc ipso volumus subjacere*. Addit ib. Clemens V. illud interdictum a Regularibus observari debere, *cum moderatione Decretalis*, *Alma*, quæ est Bonifacii VIII. ubi Regularibus permittit sua pro more Officia celebrare, januis clausis, submissa voce, ita ut ab exteris non audiantur, & non pulsatis campanis. Conc. Trid. sess. 25. c. 12. idem Regularibus injungit, quod Clemens V. *Censura*, inquit, *& interdicta, nedum a Sede Apostolica emanata, sed etiam ab Ordinariis promulgata, mandante Episcopo, a Regularibus in eorum Ecclesiis publicentur, atque serventur*.

Clemen. pag. 307. num. 30.

Diximus in definitione interdicti tres esse illius effectus, nempe privationem divinorum Officiorum, aliquorum Sacramentorum, ac Ecclesiasticæ sepulturæ.

Quæres itaque 1. Quid sit privatio divinorum Officiorum.

Resp.

Resp. privationem illam in eo consistere, sicut jam diximus, ut qui interdicti sunt interdicto locali vel personali, non possint licite publice divina Officia celebrare, sacrificio interesse, nisi sub moderatione seu conditione a Bonifacio VIII. adhibita, de qua mox dictum est. Nomine autem divinorum Officiorum intelligitur omnis actio ab Ecclesia ordinata ad usum Ordinum, Sacramentorum, sacramentalium, & preces ejus nomine fundendas, quales sunt Horæ canonicæ.

Quæres 2. a quibus Sacramentis privet interdictum.

Resp. 1. jure tam novo quam veteri non licere Sacramentum Ordinationis conferre in loco interdicto, etiamsi ordinans vel ordinatus non sit interdictus: quod si alteruter sit interdictus, nequidem in loco non interdicto celebrari potest Ordinatio. Nihil hac in parte innovavit Bonifacius VIII.

II. Omni jure tum veteri tum novo licitum fuisse conferre Baptismum infantibus, & absolutionem sacramentalem & viaticum Eucharistiæ in articulo mortis constitutis. Veram Bonifacius nonnihil de priori severitate relaxavit c. *Alma mater*, circa Pœnitentiæ Sacramentum, quod etiam sanis postulantibus tempore interdicti concedi posse indulget. Excipit tamen ab illa indulgentia tum *excommunicatos*, tum eos, *propter quorum culpam* (sunt verba S. Pontificis) *dolum vel fraudem, lata est sententia interdicti; vel qui ad perpetrandum delictum, cujus occasione ipsum interdictum est latum, præbuerunt auxilium, consilium, vel favorem*. Inde sequitur non licere extra mortis periculum, Pœnitentiæ Sacramentum administrare iis, qui specialiter, ac nominatim sunt interdicti; non licere etiam ipsis & Confirmationem & Eucharistiam dare, sicut promptum, ac facile est illud colligere ex cap. *Episcoporum*. *De privilegiis*, in Sexto. *Sext. p. 725.* *Ib. p. 679.*

Constat ex dictis, stante interdicto generali dumtaxat locali, incolas illorum locorum conferre se posse ad alias Ecclesias, ut ibi Eucharistiæ fiant participes: quod certe non licet stante interdicto generali personali; non enim licet Eucharistiam tunc dispensare sanis, nisi certis quibusdam, ac solemnioribus diebus, exclusis tamen excommunicatis, nominatim interdictis, vel iis qui culpæ, propter quam latum est interdictum, cooperati sunt: quamquam enim his diebus liceat illis Missæ sacrificio aliisque divinis Officiis interesse, non tamen licet Eucharistiæ participare; cap. *Alma mater*. *Præfatis diebus*, ait Bonifacius, *participationem permittimus divinorum: sic tamen quod illi, propter quorum excessum interdictum hujusmodi est prolatum, altari nullatenus appropinquent*.

Nihil innovavit Bonifacius circa Sacramentum Extremæ unctionis, quod interdicto pendente, jure etiam veteri, sicut novo, interdictis conferre non licuit. Cap. *Quod in te*. *De pœnit. & remiss.* quod est Innoc. III. *Decret. p. 1870.*

Quantum vero spectat Sacramentum matrimonii, cum per benedictionem sacerdotalem conferatur, quæ ad officium, seu ministerium ecclesiasticum pertinet, videtur illud tempore interdicti administrari non debere, saltem publice & coram omnibus. Consule cap. citatum: *Alma mater*.

Quæres 3. an interdictis neganda sit ecclesiastica sepultura.

Resp. I. interdictis nominatim denegandam esse. Cap. *Quod in te*. *De pœnit. & remiss.* & c. *Is*. *De sent. excomm.* in Sexto. Clementina 1. de sepulturis. *Eos qui propriæ temeritatis audacia defunctorum corpora, non sine contem-* *Sext. 744.* *Clem. p. 180.*

ptu

ptu clavium Ecclesiæ in cœmeteriis interdicti tempore, in casibus non a jure concessis, vel excommunicatos publice, aut nominatim interdictos .... decernimus ipso facto excommunicationis sententiæ subjacere.

II. Quamdiu durat interdictum locale, nullus Laicus in cœmeteriis eorum locorum sepeliri potest: si tamen Laicus nominatim interdictus non sit, nec causam culpabilem dederit interdicto, potest in alio loco sacro interdicto sepeliri.

III. Clerici qui nominatim interdicti non sunt, nec interdicto generali sua culpa locum dederunt, ex speciali privilegio in locis sacris etiam speciatim interdictis, sepeliri possunt: at vero si interdictum generale non sit, corpus defuncti deferendum est ad Ecclesiam non interdictam. Nec ipsum privilegium ad Monachos & Moniales extenditur: attamen submissa voce, sine cantu, sine campanarum sonitu, ac pompa funebri peragi officium istud debet. Cap. *Quod in te. De pœnit. & remis.* ubi dicitur: *Licet per generale interdictum denegetur omnibus tam unctio, quam ecclesiastica sepultura: concedimus tamen ex gratia, ut Clerici decedentes, qui tamen servaverint interdictum, in cœmeterio Ecclesiæ, sine campanarum pulsatione, cessantibus solemnibus omnibus, cum silentio tumulentur.*

Decret. p. 1870.

IV. Eadem ecclesiastica sepultura privantur infantes baptizati ante usum rationis mortui, quamdiu durat interdictum locale generale: quia licet non sint præcepti capaces, nec proinde interdicti personalis, attamen cœmeterium interdictum capax non censetur recipiendi cadaveris.

V. Qui officio paschali non satisfaciunt Eucharistiam percipiendo, juxta Statutum Lateranense Can. *Utriusque sexus, & viventes ab ingressu Ecclesiæ arcendi sunt, & morientes carent christiana sepultura*

Denique christiana sepultura deneganda non est iis qui non sunt nominatim, ac expresse interdicti. Namque juxta regulam Juris, *Sane quod*, c. 24. q. 2. *quibus vivis communicavimus, mortuis quoque communicamus.* Porro ex Constitutione Martini V. *Ad evitanda*, licita est in hac vita societas & communicatio cum excommunicatis & interdictis toleratis, non declaratis nec denuntiatis.

Decret. Grat. p. 1411.

Quæres quam ob causam ferri possit interdictum.

Resp. propter gravem culpam, vel propriam, vel alienam, sive interdictum sit locale, sive personale: v.g. ob culpam universitatis, vel domini temporalis, interdicuntur singula universitatis membra, vel terræ & personæ domino subditæ. Ex c. *Si sententia. De sententia excommunicationis*, in Sexto. Culpa autem debet esse gravis, ac contraria bono publico. Namque Bonifacius VIII. c. *Provide. De sententia excommunicat.* vetat ne ab Episcopo interdictum generale feratur propter debitum pecuniarium.

Sext. p. 920.

Extravag. 362.

Interdictum generale, sive locale, sive personale, ab eadem auctoritate, Episcopali scilicet, tollitur, a qua fertur.

FINIS.

A P-

APPENDIX
DE
CENSURIS.

De

FINIS INDICIS.